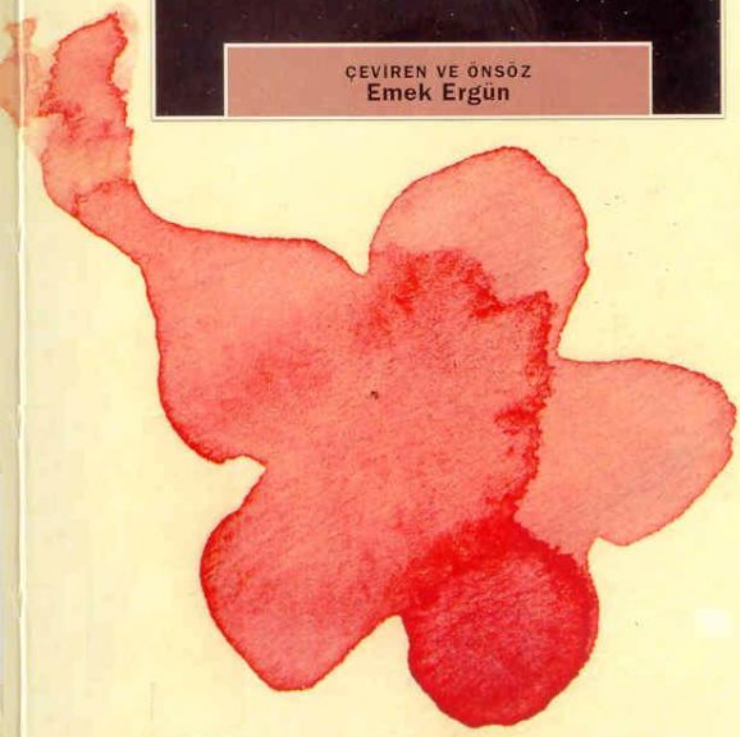
Hanne Blank

# Bekâretin "El Değmemiş" Tarihi

ÇEVİREN VE ÖNSÖZ
Emek Ergün



İLETİŞİM YAYINLARI

HANNE BLANK

# Bekâretin "El Değmemiş" Tarihi

*Virgin. The Untouched History*
© 2007 Hanne Blank
Bu kitabın yayın hakları Ralph M. Vicinanza, Ltd.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 1339 • Araştırma-İnceleme Dizisi 228
ISBN-13: 978-975-05-0619-2
© 2008 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2008, İstanbul

*EDİTÖR* Aksu Bora - Begüm Güzel
*DİZİ KAPAK TASARIMI* Ümit Kıvanç
*KAPAK* Suat Aysu
*UYGULAMA* Hüsnü Abbas
*DÜZELTİ* Ceren Kınık
*DİZİN* Özgür Yıldız
*BASKI ve CİLT* Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HANNE BLANK

# Bekâretin "El Değmemiş" Tarihi

*Virgin*
*The Untouched History*

ÇEVİREN VE ÖNSÖZ *Emek Ergün*

iletişim

HANNE BLANK Yazar ve tarihçi olan Hanne Blank'in yazdığı ya da editörlüğünü yaptığı diğer kitaplar arasında, *Unruly Appetites* (Söz Dinlemez Arzular) (2003, Seal Press), *Shameless: Women's Intimate Erotica* (Utanmaz: Kadınlara Özel Erotika) (2002, Seal Press) ve *Best Transgender Erotica* (En İyi Travesti/Transseksüel Erotikası) (Raven Kaldera'yla birlikte, 2002, Circlet Press) vardır. Blank, konuşmacı ve eğitimci olarak birçok üniversitede ve yetişkin eğitimi veren farklı ulusal ve bölgesel konferanslarda da sunumlar gerçekleştirmiştir. Hem klasik müzik hem tarih eğitimi gören Blank, Tanglewood Müzik Merkezi üyesidir ve 1991'de George Whitfield Chadwick ödülünü almıştır. Blank şu anda eşi, iki kedisi ve dünyalar güzeli köpeğiyle birlikte Baltimore, Maryland'de yaşamaktadır.

EMEK ERGÜN 1979 yılında Antakya'da doğan Emek Ergün, ilk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladıktan sonra lisans eğitimini 2002'de, Boğaziçi Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde tamamladı. 2003'te Amerika'ya giderek Towson Üniversitesi Kadın Araştırmaları Bölümü'nde yüksek lisans yaptı; yüksek lisans tezi için Türkiye'de bekâret kavramının toplumsal, yasal ve ubbi inşası konusunu çalıştı. Evli ve bir köpek annesi olan Ergün şu anda Amerika'daki Maryland Üniversitesi'nde (UMBC), Language, Literacy and Culture (Dil, Okuryazarlık ve Kültür) adlı programda doktora eğitimine devam etmekte ve çalışmalarında feminist çeviri üzerine yoğunlaşmaktadır.

*Annem Shanna Spalding,*
*annemin annesi Ruth West Spalding,*
*Elizabeth Tamny, Heather Corinna,*
*Leigh Ann Craig ve*
*yeryüzündeki bütün bakireler için.*

İÇİNDEKİLER

Çevirmenin Teşekkürü ..... 9

Önsöz: Türkiye'de Bekâretin "El Değmemiş" Tarihi
EMEK ERGÜN ..... 11

TEŞEKKÜR ..... 35

EKSTRA BEKÂRET: OKURLARA NOT ..... 39

BIRINCI KISIM
*Bekâretbilim* ..... 43

1. *Bir Bakire Gibi?* ..... 45
2. *Bakire Olmanın Önemi* ..... 69
3. *Himenbilim* ..... 83
4. *Umutsuz ve Çekişmeli Arayış* ..... 95
5. *Bakireyle Doktor* ..... 115
6. *Boşboş Sayfa* ..... 137
7. *Açılış Gecesi* ..... 165

İKİNCİ KISIM
*Bâkire Kültürü* ..... 191
8. Bir Şekilde Bedenden Öte ..... 193
9. *Cennet ve Dünya* ..... 227
10. *Daha Önce Hiçbir Adamın Gitmediği Yere Gitmek* ..... 267
11. *Erotik Bakire* ..... 287
12. *Bekâretin Öldüğü Gün mü?* ..... 321

SONSÖZ
*Geçmişte ve Gelecekte Bakire* ..... 365

*SEÇİLMİŞ KAYNAKLAR* ..... 375

*DİZİN* ..... 399

# Çevirmenin Teşekkürü

Bu projenin tamamlanmasında en büyük teşekkürü, tanıştığımız ilk günden beri bekâret konusundaki çalışmalarımda, hem bir dost hem olarak hem de tez komitemde yer alarak beni destekleyen, kitabını çevirmem konusunda en az benim kadar heyecanlanan sevgili Hanne Blank'e borçluyum. İletişim Yayınları'ndan, birlikte çalışmaktan çok büyük zevk aldığım ve çalışma boyunca "çok şanslıyım" dememi sağlayan editörüm Aksu Bora'ya, sonsuz anlayışı için Nihat Tuna'ya ve kitaba önsöz yazmam için beni teşvik eden Tanıl Bora'ya teşekkür ediyorum. Desteği ve sevgisiyle hep yanı başımda duran, çetrefilli cümlelerde işin içinden çıkmama yardımcı olan canım Mehmet'e ve en stresli zamanlarımda yüzümde güller açtıran Cici'ye teşekkürler. Son olarak hep benim güzel annem ve babam oldukları için Süheyla ve Behzat Demir'e, yardımlarını ve desteğini benden hiç esirgemeyen biricik ablam Beyhan Demir'e, eşsiz bilgi dağarcığıyla her sıkıştığımda yardımıma koşan ikinci annem Prof. Dr. Zeynep Ergun'a, "Bu olmuş mu?" sorularıma sabırla cevap veren Övgü Güner'e, "Arada çıkın dolaşın," diye günde on saat bilgisayar başında oturmamı engellemeye çalışan Alpar Ergün'e, destek ve anlayışları için doktora yaptığım programın öğretim üyelerine, ça-

lışanlarına ve öğrencilerine ve bana destek olan dostlarıma teşekkürlerimi sunuyorum. Hepiniz iyi ki varsınız, sağ olun, var olun...

# Önsöz:
# Türkiye'de Bekâretin "El Değmemiş" Tarihi

EMEK ERGÜN

> Soruna yol açan kadının bedeni değil, o bedene yatırım yapılma biçimleridir.
> – Butler, 1987: 139

Kadın bedeninin ve cinselliğinin, aile, eğitim, hukuk, tıp, dil ve din gibi başlıca toplumsal kurumlar yoluyla sürekli gözlem ve denetim altında bulundurulması, ataerkil düzenlerin özünü oluşturur. Bu kurumların başında gelen baba rolündeki devlet, kimi zaman açıktan açığa, kimi zamansa el altından, kadınların hem emek üretme hem üreme anlamındaki üretkenliğini, erkek egemenliğini sürdürme yolunda var gücüyle yönetmeye çalışır. Diğer birçok ataerkil toplumda olduğu gibi, Türkiye'de de kadınlar, bedensel ve cinsel olarak birçok kontrol mekanizmasına maruz bırakılır. Namus kavramıyla ayrılmaz bir bütün oluşturan bekâret olgusu, bu kontrol mekanizmalarından biridir, hem de en güçlülerinden biri.

Bekâret, tanımlaması çok kolay bir kavrammış gibi görünür. Ne de olsa bu sözcüğü günlük yaşamımızda sıkça duyar ve kullanırız. 5N1K'lik bir konuymuşçasına, arkadaşlarımızla bekâretimizi ne zaman, nerede, nasıl, neden ve kiminle kaybettiğimize dair ayrıntılı konuşmalar yapar, "Acaba bekâretimi kaybettim mi?" korkusuyla doktora koşar ya da Güzin Abla köşesini "Mastürbasyon bekâreti bozar mı?" gibi sorularla donatırız. Ama bekâretin ne olduğunu ya da olmadığını, bunun kimin tanımı olduğunu sorgulamayız hiç. "Kimin namusu?"

sorusu kulağı tırmalamazken "Kimin bekâreti?" sorusu saçma gelir, çünkü bekâret, Hanne Blank'in de anlattığı gibi, zaman içerisinde toplumsal bir kurgu olmaktan çıkarılmış, temeli bedenimize atılmış, bireysel ve fiziksel bir olguya dönüştürülmüştür. Peki nedir bekâret? Bir bilmece midir dilden dile dolaşan ve kansız cevabı olmayan:

> Gözle görülmez, elle tutulmaz,
> Bıraktığı kanın altında yatar beyaz,
> Ya bir çarşaf yatakta durmaz,
> Ya kefen başında bir çığlık avaz avaz,
> Bil bakalım nedir bu maraz...

Yoksa duyduğumuzda, ardındaki erkek egemen zihniyeti sorgulamadan gülüp geçmemiz beklenen bir fıkra mıdır:

> Adamın biri evlendikten iki gün sonra karısını öldürür ve hakim huzuruna çıkarılır. Hakim sorar, "Neden öldürdün oğlum karını?" Adam, "Bakire değildi Hakim Bey," der. Hakim, "O zaman neden birinci gün öldürmedin?" diye sorduğunda, adam, "Birinci gün bakireydi Hakim Bey," diye cevap verir.

Fıkra bitti, burada gülmemiz lazım... Oysa olmuyor, gülemiyoruz. Hakim ne demek istiyor burada, diye düşünüyoruz umarsızca gülmek yerine. Neden gerekeni yapıp anında öldürmedin de bir gün daha yaşamasına izin verdin kadının, demeye getiriyor hakimin sorusu. Hani adam kadını evliliğin ilk günü öldürse haklı çıkacak ve bir cinayet daha namus gerekçesiyle görmezden gelinecek. Ne de olsa hiç zaman kaybetmeden kanı akıtmak lazım çünkü hepimiz biliyoruz; namus beklemez, kirlendi mi çamaşır suyuyla değil, ancak kanla temizlenir. Gülüp geçmemiz gerekiyor bu fıkralara ama yapamıyoruz. Hepimizin bir şekilde canını yakmış bekâret/namus dediğimiz bu meret; kimimizinkini daha çok, kimimizinkini daha az. Öyle gülüp geçemeyiz.

Bekâretin ne anlama geldiğini öğrenmek için bilmeceleri,

fıkraları bir kenara bırakıp ilkokuldan içimize işleyen bir alışkanlıkla sözlüğe bakabiliriz. Türk Dil Kurumu'nun (TDK) internet üzerindeki Güncel Türkçe Sözlüğü'nde "bakire" sözcüğünü aradığımızda, karşımıza "cinsel ilişkide bulunmamış (dişi), kızoğlan, kızoğlankız" açıklaması, "bekâret" sözcüğüne baktığımızdaysa, "kızlık; saflık, temizlik, masumluk" gibi anlamlar çıkıyor karşımıza. Günlük dilde bekâret yerine daha çok kullanılan "kızlık" sözcüğünün anlamına baktığımızda da, "cinsel ilişkide bulunmamış bayanın durumu, bir kadının evlenmeden önceki yaşantısıyla ilgili" tanımlarını görürüz. Bu açıklamalara göre, cinsel ilişki ve/veya evlilik, Türkiye'de bekâretin ana ölçütlerini oluşturuyor. Bir de tabii "kızlık zarı" diye bildiğimiz anatomik yapı var ki bunun etraflıca açıklaması sözlüklere sığmaz, sığdırıldığında da sayısız kadının yaşamını derinden etkileyen ataerkil bir tanımla değil, toplumsal, politik ve ekonomik çağrışımlardan arındırılmış basit bir anatomik tanımla karşımıza çıkar. Ama yine de sözlüğe bakmakta fayda var. Bedenimizdeki bu varla yok arası zar, erkek egemen dil kurumumuz tarafından nasıl tanımlanıyor, anlamlandırılıyor görmek lazım. Görelim ki bedenimizi acilen, yeniden nasıl tanımlamamız gerektiğinin iyice farkına varalım.

TDK sözlüğünde kızlık zarı, "cinsel ilişkide bulunmamış kızların döl yolunu kısmen kapayan zar, himen" diye açıklanıyor. Tıpkı bekâret gibi, cinsel ilişki ve, burada açık açık söylenmese de, bekâretin ayrılmaz bir parçası olduğu evlilik ölçütleriyle tanımlanan "kızlık zarı," kızlarda, yani henüz zifaf yatağında penisin sihirli dokunuşuna nail olmamış ve kadınlık mertebesine erişmemiş dişi insanlarda "dölyolunu" sanılanın aksine tamamıyla değil, kısmen kapatan zardır. Hanne Blank'in bu kitapta sunduğu kapsamlı tarihsel çalışmanın da gösterdiği gibi, bu zarın tıpta adının konulmasıyla ve tıp kurumunun da toplum üzerinde büyük bir güç elde etmesiyle birlikte, bekâret adlı kontrol mekanizması ataerkil toplumlarda ciddi bir değişim geçirmiş ve doktorlar, kadınların bedenleri ve cinsellikleri üzerinde hiç de azımsanmayacak bir yetkiye kavuşmuştur. Bu sözlük tanımında dikkati çeken önemli bir

ayrıntı da, vajina olarak da bildiğimiz beden parçasının döl, bir başka deyişle meni ya da spermin geçtiği yol olarak adlandırılmış olmasıdır. Bu adlandırma kadın bedeninin yok sayılarak, tamamıyla erkek bedeni üzerinden tanımlanmasını örneklendiren sayısız ataerkil kullanımdan sadece biridir.

Bu bağlamda, bekâret sözcüğünü "bekâr/et" olarak da okuyabiliriz: Ataerkil düzende bakire kadın bedeni, henüz evlilikle sahiplenilmemiş bir et parçasıdır. Ama bu okuma, kadın bedeninin evliliğe kadar sahipsiz ve serbest kaldığı anlamına da gelmez çünkü bu beden, evlilik kurumu yoluyla babadan kocaya geçer.

*Feminist çeviri* olarak tanımladığım bu çeviri projesini yürütürken, İngilizce'deki "hymen" sözcüğünü "kızlık zarı" olarak değil de, "himen" olarak çevirmeyi tercih etmemin nedeni de kadın bedeninin bu tür erkek odaklı tanımlamalarına karşı bir söylem oluşturmaktı. Kadınları, fiziksel yapısı bakımından küçücük, bedendeki işlevi bakımındansa önemsiz olan, ama üzerine yüklenen anlamlar bakımından kocaman ve hayati görünen bir zarın varlığı ve yokluğuna dayanarak kız ve kadın olarak ikiye ayıran kan sevici bir kültürü yansıtır "kızlık zarı" terimi. Yetişkinliğe, olgunluğa, kısacası kadınlığa giden yolun sadece ve sadece penisten ve penisin kanattığı vajinadan geçtiğini ifade eden bu sözcük, duymasak varlığını bile fark etmeyeceğimiz ama her fırsatta bize hatırlatılan bir zarın yaşamlarımız üzerinde kurduğu baskıyı ifade ettiği için, kitap boyunca, "hymen" sözcüğünü "himen," bugün artık pek kullanılmayan; ancak benzer anlama gelen "maidenhead" sözcüğünü aradaki farka dikkat çekmek için "kızlık zarı" olarak çevirdim.

Mary Daly'nin dediği gibi, "Ataerkil düzen aldatmacasını mitle sürdürür," bekâret de ataerkil düzenin yarattığı kurgulardan, mitlerden birisidir (1978: 44). Aslında tanımı sürekli ama çok yavaş değişen ve çocukluğumuzdan itibaren sahip olduğumuz en önemli şey olarak içimize işletilen bekâreti, doğanın kanunuymuşçasına özümsüyor ve bekâretin yaşamımızda yarattığı cinsel terörü sorgulamadan kabul ediyoruz. Oysa bekâret, ataerkil kültürlerin kendi elleriyle yarattığı ve somut

hiçbir dayanağı olmayan soyut bir kavramdır. Hatta birçok kadın bedeninde fiziksel bir varlığı olan himenin bile, bekâretle olan ilişkisinden dolayı bulunduğunu değil, icat edildiğini söyleyebiliriz. Vajina gibi bol kıvrımlı ve çok katlı bir organda, kolayca gözden kaçırılabilecek, varla yok arası, incecik bir zara "himen" adını vererek, tıp bilimi özünde işlevsiz bir zar parçasını, isimli ve işlevli hale getirmiştir. Dilin var edici gücünü göz önüne aldığımızda, himenin isimlendirilmesiyle hem himenin kendisi, hem de bekâret, fiziksel bir varlık kazanmıştır. Bekâreti bir kurgu, bir mit olarak görmemin nedeni budur. Bu yüzden de namusu nasıl erkek egemen kültürlere özgü toplumsal bir kavram olarak sorguluyorsak, bekâreti de aynı şekilde kişisel, özel bir konu olmaktan çıkarıp ataerkil toplumların bir yaratımı olarak sorgulamalıyız.

Ülkemizde, cinsel ilişki ve evlilik ölçütleriyle tanımlanan bekâret kavramı, dolayısıyla heteroseksüellik kurumuna da sıkı sıkıya bağlıdır. Kısaca cinsel birleşme denilen, penisin vajinaya girmesine dayalı cinsel ilişki (sanki başka türlü cinsel birleşme yaşamak mümkün değilmiş gibi), yalnızca evlilik sonrası gerdek gecesinde gerçekleşmesi makbul görülen ve çarşaftaki kan lekesiyle bekâreti sona erdirmesi beklenen olay olarak kabul edilir. Bu durumda, bekâret ancak bir vajinayla bir penis, bir kadınla bir erkek arasında sonlandırılabilir. Dolayısıyla bu erkek egemen cinsellik anlayışı, erkeklerle cinsel birleşme yaşamamış lezbiyenleri ömür boyu bakirelik ya da kızlık konumuna mahkum ederek kadınlık konumundan men eder. Eşcinsel kadınlar kadından sayılmaz çünkü cinsel ilişki kurdukları kadınlarda, erkeğinki gibi, onları bir dokunuşta kadına dönüştürecek sihirli bir değnek yoktur.

Türkiye'de bekâret ve namus kavramları birbirinden ayrılmaz bir ikilidir. Nawal el Saadawi'nin Arap toplumları için söylediği sözler, Türkiye için de geçerlidir: "Bizim Arap toplumumuzda çarpık bir namus kavramı vardır. Bir adamın namusu, ailesinin kadın üyelerinin himenleri sağlam olduğu sürece güvendedir. Namus, adamın kendi davranışlarından çok, ailedeki kadınların davranışlarıyla ilişkilidir" (1980: 31). Türki-

ye'de kadının evlilik öncesi bekâret konumunu elinde bulundurması, sadece "bacaklarının arasındaki" zarı korumasına değil, toplum içerisindeki davranışlarına da bağlıdır. Özellikle erkeklerle ilişkilerinde son derece dikkatli davranmak zorunda olan kadınlar, uygunsuz görülen ve cinsel içerikli yorumlanan bir davranış sergilediklerinde ya da böyle bir dedikodunun malzemesi olup "milletin diline düştüklerinde", ailelerinin namusunu lekeledikleri gerekçesiyle babaları, ağabeyleri, nişanlıları, kocaları, oğulları vesaire tarafından cezalandırılabilir, hatta öldürülebilir. Bekâretle namus kavramlarının en kanlı birleşimi de, erkek egemen kültürün kan ve ölü seviciliğini yansıtan bu tür örneklerde kendini gösterir.

Türkiye gündeminde bekâret tartışmaları, çoğu zaman bekâret muayenesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Konu ilk olarak 1988'de, Harita Genel Komutanlığı'nın işe alacağı bekâr kadınlardan bekâret raporu istemesiyle gündeme yerleşmiştir. Bu talebi protesto etmek isteyen kadınların kurumu telefon yağmuruna tutmasıyla birlikte, medya da bekâret muayenesi uygulamasına dikkatini yöneltmiştir. Kapak sayfasından devletin bu talebini, erkek egemen kültürün bir sorgulaması olarak değil de, modernleşme yolunda çuvalladığımızı gösteren bir "Skandal" olarak duyuran *İkibine Doğru* dergisinin 53. sayısı, 1980'den beri ordunun işe alacağı kadınlara bekâret muayenesinden geçme şartı koştuğunu dile getirmiştir (Yalçın, Yalçın & Murathan, 1988: 8). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olan Yıldız Ecevit'le yapılan bir röportajı da içeren bu haberde, Ecevit durumu korkunç olarak nitelendirmiş ve uygulamanın, kadın bedeni ve cinselliğini, toplumsal düzen için bir tehlike ve alınıp satılabilecek bir mal olarak gören asırlık bir görüşü yansıttığını ifade etmiştir (ibid: 10).

Bekâret muayenelerinin toplumsal gündemde 1980'lerde sorgulanmaya başlaması çok da tesadüfi olmamıştır. 1980 sonrasında güç kazanmaya başlayan kadın hareketi, 1989'da Ankara'da farklı kadın örgütlerinin başlattığı, "Bedenimiz Bizimdir, Cinsel Tacizi Durdurun" adlı büyük çaplı kampanyada bekâret muayenelerini açıkça sorunsallaştırmıştır. Kampanyada hükü-

metten, bu muayenelerin talebi, teşviki ve uygulamasının durdurulması için harekete geçmesi istenmiştir. 1990 yılında, *Kadın* dergisinin İstanbul'da düzenlediği, "Bekâret ve Evlilik Öncesi Cinsel İlişki" adlı panelde, avukat Selma Atabek, kadın bedeninin babalar, ağabeyler, amcalar, dayılar, okullar, yurt yöneticileri ve polis tarafından denetim altında tutulduğunu ve kadınların bedenleri üzerindeki denetimi yeniden ele geçirmesi gerektiğini belirtmiştir (Panelde 'Bekâret' Tartışması, 1990). Aynı panelde, sanatçı Füsun Erbulak ise, kızların doğar doğmaz "kızlık zarlarından" kurtarılması gerektiğini belirtmiştir (ibid).

1980'lerde bekâret muayenesi tartışması ara sıra ana akım medyada ve solcu yayınlarda ele alınsa da, 1992 yılına kadar konu ciddiye alınan bir gündem maddesine dönüşmemiştir. 1992'de, okul müdürleri tarafından bekâret muayenesinden geçirilmesi istenen iki lise öğrencisinin kendilerini öldürmesiyle, konu hem ülke genelinde, hem de uluslararası arenada bir anda dikkatleri üzerine çekmiştir. İntihar eden kızlardan biri, ormanda erkeklerle piknik yaparken görüldükleri gerekçesiyle dört arkadaşıyla birlikte bekâret muayenesine zorlanmıştı (HRW, 1994: 3). Bu olayın ardından kadın kuruluşlarının ve medyanın yarattığı onca eleştiri ve protestoya karşın, Eğitim Bakanlığı 1995'te idarecilere kız öğrencilerden bekâret muayenesi talep etme hakkını veren yönetmeliği çıkarmıştır (Seral, 2004: 413-414). Bu yönetmelikte "iffetsizlik," kız öğrencilerin okuldan uzaklaştırılması için geçerli bir neden olarak kabul edilmiştir. İzmir Barosu'ndan bir grup avukat Eğitim Bakanlığı'na dava açarak yönetmeliğe kafa tutmuş, ama davayı kaybetmiştir. Böylece yönetmelik yürürlükte kalmıştır.

1998'de bekâret muayenesi gündemine damgayı, dönemin Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Işılay Saygın'ın gazeteci Neşe Düzel'le yaptığı röportaj sırasındaki açıklamaları vurmuştur. Işılay Saygın, kendisine son yıllarda bekâret muayenesine zorlanan kadın ve çocukların intihar etmesi konusu sorulduğunda insanın kanını donduran şu sözleri söylemiştir: "Bekâret kontrolü önemli bir önleyici konudur. Eğer bir genç kız kendisini bekâret kontrolü yüzünden öldürüyorsa, kendisini

öldürmüş olur. Bu o kadar da önemli değil, sadece birkaç tane (kız). Erkeklerle böyle bir diyaloğa girmelerine izin vermeyin" (Uluslararası Af Örgütü, 2003). Açıklamaların ardından, Ankara Üniversitesi'nde düzenlenen ve Işılay Saygın'ın davetli olduğu halde son anda gelmekten vazgeçtiği "Kadına Yönelik Şiddet" konulu konferansta, "Bekâret Kontrolüne Karşı Kadın İnisiyatifi" adı altında bir grup kadın, ismi okunduğunda bakanı pankartlarla protesto etmiştir. Ayrıca Işılay Saygın'ın açıklamalarının ardından bir kadın yürüyüşü düzenlenmiş ve "Bedenlerimiz bizimdir. Devlet ellerini bedenlerimizden çek," diyen pankartlarla, bakanın en temel insan hakkını anlamaktan yoksun tavrına karşı tepkiler dile getirilmiştir.

1999'da, kadın örgütlerinin konunun peşini bırakmaması ve medyanın konuya gösterdiği ilginin devam etmesi üzerine, Adalet Bakanlığı bir genelge yayımlayarak bekâret muayenelerinin, kadının rızası olmadan ya da kadına zarar verecek ya da işkence edecek bir biçimde disiplin cezası gerekçesi olarak kullanılamayacağını ilan etmiştir (OMCT, 2003). Bu genelgeye göre, bekâret muayenesi kadının onayı olmadan ancak yargıç ya da savcı kararıyla, "Kamu Esenliğine ve Aile Düzenine Karşı Suçlar" adı altında toplanan tecavüz, reşit olmayanlarla cinsel ilişki ve fuhuş vakalarında uygulanabilecekti. Kadın bedenine dayalı bütün bu suçların, kadına karşı değil de, topluma ve aileye karşı işlenen suçlar olarak tanımlanması ayrıca ilginç ve bir o kadar da rahatsız edici bir ayrıntı ve ataerkil toplum düzeninde egemen olan, kadın bedeninin kadının kendisine değil, ailesine ve topluma ait olduğu fikrinin bir yansımasıdır.

Bekâret muayenesi tartışması 1980'ler ve 1990'larla sınırlı kalmamış, 2000 yılında dönemin Sağlık Bakanı Osman Durmuş'un, Sağlık Meslek Liselerinde eğitim gören kız öğrencilerin bekâret muayenesinden geçmesini buyurmasıyla konu yeniden manşetlere taşınmıştır (Çevik ve diğerleri, 2003: 173). Türkiye'de ve dünya genelinde faaliyet gösteren sayısız kadın kuruluşu bu durumu şiddetle protesto etmiş, Avrupa Parlamentosu'nun Hollanda temsilcisi Lousewies van der Laan, dönemin başbakanı Bülent Ecevit'e sert bir mektup göndererek

kendisinden Türkiye'de bekâret muayenesi uygulamalarını durdurmasını istemiştir (Ecevit'e 'bekâret testi' mektubu, 2001). Mektubunda van der Laan şöyle yazmıştır: "Bu muayeneler, kadınların bedensel güvenliğini ve kişisel haklarını ihlal etmektedir" (ibid).

Yukarıda özetlediğim Türkiye'nin 20 yıllık bekâret muayenesi tartışması boyunca, hem ülke çapında hem de uluslararası çerçevede kadın kuruluşlarının ve insan hakları örgütlerinin eylemlerine karşı devletin sergilediği vurdumduymaz tavır, bu muayenelerin devamını sağlamakla kalmamış, uygulamayı teşvik de etmiştir. Ancak giderek artan Avrupa Birliği baskısı, kadın hareketinin inatçı kararlılığıyla birleştiğinde 2004'te Türk Ceza Kanunu (TCK) değişiklikleri sırasında devlet, bekâret muayenesi konusuna ister istemez biraz da olsa dikkat etmek zorunda kalmıştır. Bu noktada bekâret muayenesini ülkenin yasal çerçevesinde incelemek faydalı olacaktır.

Bekâret muayenesi söz konusu olduğunda bakılması gereken en önemli yasal belge TCK'dir. 2004 yılında Avrupa Birliği Uyum Yasaları çerçevesinde, Meclis Adalet Komisyonu tarafından yönetilen TCK değişikliklerinde, 26 sivil toplum kuruluşunun oluşturduğu TCK Kadın Platformu'nun katkıları göz ardı edilemez. Bu platformun temel amacı, hükümet üzerinde baskı kurarak yasa maddelerinde özellikle kadınlar açısından olumlu sonuçlar doğurabilecek değişiklikler yapılmasını sağlamaktı. Bekâret muayenesi konusunda da, kadın platformu önemli taleplerde bulunmuş ve Meclis Adalet Komisyonu üzerinde ciddi baskı kurmuş olsa da, uygulamaya ilişkin madde yine de tatminkar olmamıştır.

26.09.2004 kabul tarihli TCK'de "bekâret muayenesi" ifadesi kullanılmasa da uygulama, "Genital Muayene" başlıklı Madde 287 adı altında bir takım kısıtlamalara maruz bırakılmakta, ama aynı zamanda da belli durumlarda haklılaştırılmaktadır:

> (1) Yetkili hâkim ve savcı kararı olmaksızın, kişiyi genital muayeneye gönderen veya bu muayeneyi yapan fail hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Bulaşıcı hastalıklar dolayısıyla kamu sağlığını korumak amacıyla kanun ve tüzüklerde öngörülen hükümlere uygun olarak yapılan muayeneler açısından yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Kadın platformunun yoğun itirazlarına karşın, Meclis Adalet Komisyonu "bekâret muayenesi" ifadesini kullanmayı reddetmiş, insan ve kadın hakları konusunda çalışma sicilleri pek de temiz olmayan hakim ve savcıların kadın bedeni üzerindeki denetim haklarını yinelemiş ve bu uygulamanın açıkça suç teşkil etmesini engellemiştir. Yasada "genital muayene" ifadesinin kullanılması da birçok açıdan sorunludur.

Burada üstüne basa basa belirtilmesi gereken ve genellikle yanlış anlaşılan çok önemli bir konu vardır. Özellikle cinsel saldırı ve çocuk istismarı davalarında, delil toplamak amacıyla, kadının ya da çocuğun genital muayeneden geçmesiyle, söz konusu kişinin bekâret muayenesinden geçmesi arasında büyük bir fark vardır. Genital muayenede, genital bölgenin tamamı incelenir ve vajina dokusunda yırtılma, sperm gibi bulgular aranır. Bu muayene sırasında, cinsel saldırıya ilişkin delil toplamak amacıyla vajinanın, iç bacakların ve anüsün yanı sıra himenin durumuna da bakılabilir. Kısacası burada amaç, kişinin cinsel tacize ya da tecavüze uğrayıp uğramadığına ve failin kimliğine dair bulgular elde etmektir. Ancak bekâret muayenesinde sadece himenin durumuna bakılır ve amaç kişinin "kız" olup olmadığını belirlemektir. (Bekâret muayenesi raporlarında "kız" ya da "kız değil" ifadesi kullanılmaktadır.)

Tecavüz öncesinde cinsel ilişki yaşamış olsun ya da olmasın, hiçbir kadının cinsel geçmişi yasalar önünde, uğradığı cinsel saldırının gerçekliğini değiştirmez, değiştirmemelidir. Kadının tecavüz yoluyla bekâretini kaybedip kaybetmediğine bakılması, kendi rızasıyla evlilik öncesi cinsel ilişki yaşadıktan sonra tecavüze uğrayan bir kadının töhmet altında tutulacağı ve hatta suçsuzken suçlu duruma düşürülebileceği anlamına da gelir. Bunun, başka ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de sayısız örneği vardır. Üstelik böyle bir durumda, tecavüz sonrası yasal

şikâyette bulunan kadınların zorla bekâret muayenesinden geçirilme olasılığı, tecavüze uğrayan bir kadının şikâyette bulunmamasına neden olabilir. Kısacası bekâret muayenesinin ne tıbbi ne de yasal bir faydası vardır.

Tecavüz davalarında yargıç ya da savcının, tecavüze uğradığı gerekçesiyle söz konusu kadını bekâret muayenesinden geçmeye zorlaması, doktorlar tarafından bile çoğu zaman kabul edilir. Aslında tecavüze uğrayan kadının bekâret muayenesine zorlanması, ikinci bir tecavüzden başka bir şey değildir. Aradaki tek fark, ilkinin yasaya aykırı, ikincisinin yasal görülmesi ve devlet onayıyla gerçekleşmesidir. Bekâret muayenesine zorlanan kadınların ne kadar ciddi bir psikolojik sarsıntı geçirdiğini anlayabilmek için, yukarıda sözünü ettiğim intihar eden lise öğrencilerini hatırlamak ve buna benzer kim bilir kaç olay daha yaşandığını düşünmek yeterlidir. Ya da örneğin, Duygu Uzel'in kendi yaşamından yola çıkarak yazdığı *Mor Menekşeler* adlı kitabında betimlediği travmanın, yazara özgü olduğunu düşünmemiz için bir neden yoktur (2006). Kitabın arka kapağından kısa bir alıntı bile bekâret muayenesinin korkunçluğunu yansıtmaktadır: "Baban, amcan, dayın ya da ağabeyin; toplumun namus bekçisi kıldığı birileri çıkıyor ve kadınlık onurunu ayaklar altına alan bekâret kontrolüne sürükleniyorsun. Sürüklenen bedenin değil yalnızca, umutların, hayallerin ve körpecik yüreğinle tüm ruhun da sürükleniyor, ayaklar altına alınıyor" (ibid).

Araştırmacı Frank ve diğerlerinin dediği gibi, "Cinsel saldırı sonucu yaşanan travmayı, sağlam bir himenin varlığına ya da yokluğuna indirgeyen bu alışılagelmiş yasal uygulama yalnızca basit ve yanlış olmakla kalmaz, aynı zamanda bekâret muayenesine maruz bırakılanlar için gereksiz psikolojik sonuçlara da yol açar" (1999: 489). Dolayısıyla, benim burada karşı çıktığım uygulama, muayene öncesinde ve sırasında kişinin rızası ve yaşadığı travma dikkate alındığı sürece, genital muayene değil, bekâret muayenesidir. Bu iki muayene, hem uygulama hem de ardındaki niyet göz önüne alındığında birbirinden son derece farklıdır. Ama TCK bu ayrımı dikkate almayarak bekâret mu-

ayenesinin her durumda suç oluşturmasını sağlamamıştır. Meclis Adalet Komisyonu'nun bekâret muayenesinin genital muayene kapsamına girdiğini ileri sürmesi, ya iki muayene arasında farkı bilmediğini ya da bekâret muayenelerinin varlığını yasal olarak kabul edip bunların önünü kesmek istemediğini göstermektedir. "Bekâret muayenesi" ifadesi yasada açıkça yazılmadığı, doğru bir şekilde tanımlanmadığı ve çok daha caydırıcı bir ceza yaptırımıyla donatılmadığı sürece, bu muayeneleri durduracak yasal bir uygulama olması olanaksızdır.

Madde 287'nin kendisini incelediğimizde, ilk bölümdeki en ciddi sorun, Meclis Adalet Komisyonu'na göre bekâret muayenesini de kapsayan genital muayene için kadının onayına gerek duyulmaması ve yargıç ya da savcıdan gelen emrin kadının isteğinden üstün tutulmasıdır. Yargıç ya da savcılara, örneğin, tecavüze uğrayan bir kadını ya da çocuğu istemese de zorla bekâret muayenesinden geçirme hakkını veren bu yasa maddesi, ikinci bölüm dikkate alındığında daha da sorunlu bir hal almaktadır. Bu bölüm "bulaşıcı hastalık" ve "kamu sağlığı" ifadelerine yer vererek genital muayeneyi haklı göstermeye çalışmaktadır. Seks işçiliği şüphelerinin sık sık Türk ırkçılığıyla harmanlandığı bir söylemle, halkın sağlığını ya da ahlâkını tehdit ettikleri gerekçesiyle kadınların böyle bir muayeneye zorlanması, hem son derece saçma hem de mesleği ne olursa olsun, kadının beden bütünlüğüne ve insan haklarına aykırı bir uygulamadır. "Kız değil" raporu verilen ve vajinasında sperm bulunan her kadını (özellikle yabancı uyruklu kadınları) seks işçisi olarak gören, toplum ahlâkının sözde koruyucusu polis, kadınların para alışverişi olmaksızın kendi istekleriyle evlilik dışı cinsellik yaşayabileceğini kabul etmemekte ve erkek egemen bir bakış açısıyla toplumun cinsellik normlarına kafa tutan kadınları "orospu" olarak damgalamaktadır. Böylece Madde 287'nin ikinci bölümü, ilk bölümün bekâret muayenesine araladığı kapıyı daha da açarak ciddi bir yasal boşluk oluşturmaktadır.

Türkiye'de bekâret muayenesi tartışmalarının iyice yoğunlaştığı dönemlerde, uluslararası sivil toplum kuruluşları tara-

fından hazırlanan ve bekâret muayenesinin polis tarafından özellikle siyasi suçlamalarla gözaltına alınan kadınlara karşı kullanıldığını ortaya çıkaran raporlar göz önünde bulundurulduğunda, polise böyle bir yetki verilmesinin kadınlar açısından ne kadar tehlikeli olduğu daha da açıklık kazanır. Örneğin, 1994'te, İnsan Hakları İzleme Komitesi (Human Rights Watch) tarafından hazırlanan ve bekâret muayenesi konusundaki en kapsamlı rapor olan, *A Matter of Power: State Control of Women's Virginity in Turkey* (Bir İktidar Meselesi: Türkiye'de Kadınların Bekâreti Üzerindeki Devlet Denetimi), polisin bekâret muayenesini, gözaltına alınan kadınları tehdit etmek için kullandığını, ama bunun kadınların gözaltında tecavüzden korunması için yapıldığı gerekçesiyle uygulamayı haklı çıkarmaya çalıştığını göstermiştir. Polisin, tecavüz önlemi niyetine kendisini değil de, kadın bedenini kontrol etmesi, tecavüzün sorumluluğunu kadınların üzerine yıkan ataerkil zihniyetin bir yansımasıdır. Burada gözaltı öncesi ve sonrasında bekâret muayenesine zorlanan bir kadının, ilk muayeneden "kız değil" raporuyla çıkması, gözaltı sırasında tecavüze uğramış olamayacağının kanıtı olarak ileri sürülmektedir. Sadece bakire kadınlar tecavüze uğrayabilirmiş, bekâretin tecavüzle bir ilgisi varmış gibi... Oysa tecavüz bekârete değil, kadının bedenine, kişiliğine ve haklarına yapılan bir saldırıdır.

İlk muayenede "kız" raporu verilen kadını ise, gözaltı sorgulaması sırasında bambaşka bir tehdit beklemektedir: Tecavüzle, kızlığını bozmakla, namusunu lekelemekle tehdit ederek konuşturmak. Bu tür işkencelerin özellikle Kürt halkının nüfusun çoğunluğu oluşturduğu Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanmış olması da, cinsiyet, cinsellik ve etnik kimliğe bağlı baskı ve ezilmelerin aslında nasıl kesişerek iç içe yaşandığını göstermektedir. Örneğin, Uluslararası Af Örgütü'nün Diyarbakır, Muş, Mardin, Batman ve Midyat'ta 100'den fazla kadın mahkûmla yaptığı röportajlar, gözaltındayken bu kadınların "neredeyse hepsinin 'bekâret muayenesine' maruz bırakıldığını ve neredeyse hepsinin sözlü ya da fiziksel cinsel taciz yaşadığını ortaya çıkarmıştır" (2003: 27).

Madde 287'ye geri dönersek, kişiyi bekâret muayenesine götüren ya da muayeneyi gerçekleştiren kişi ya da kişiler için maddede öngörülen "üç aydan bir yıla kadar hapis" cezası, caydırıcılıktan uzak, hatta komiktir. Bekâret muayenesini gerçekleştirenlerin, özellikle doktor olduğunu düşünürsek, bu maddeye, örneğin, doktorluk lisansını iptal etme gibi çok daha caydırıcı cezalar dahil edilebilirdi. Ayrıca Madde 287'deki cezanın uygulanabilmesi için savcı ya da yargıç dışında birisi tarafından bekâret muayenesine gönderilen kadının şikâyette bulunması gerekmektedir. Bu da yasanın uygulanmasını daha da zorlaştırmaktadır. Bekâret muayenesinin genellikle aile (özellikle baba ve koca) baskısı altında özel kliniklerde yapıldığını düşünürsek, bir kadının ya da çocuğun, ailesine karşı böyle bir suç duyurusunda bulunması pek de olası görünmemektedir. Bekâret muayenesine zorlandığına dair yasal şikâyette bulunmak, kadının hem ailesinin gözünde "suçlu" konuma düşmesine hem de toplumsal damgalanma ve dışlanma yaşamasına neden olabilir. Son olarak bir başka önemli nokta da, yargıç ya da savcı emriyle bekâret muayenesine gönderilen bir kadının muayeneyi reddetmesi durumunda başına ne geleceğidir. Böyle bir durumda kadın en temel insan haklarını savunduğu için, yargıya engel olduğu ya da delil gizlediği gerekçesiyle hapis cezasına çarptırılabilir.

Son olarak TCK'de bekâret muayenesiyle bağlantılı olan bir başka sorunlu madde de, uygulamaya yasal bir zemin hazırlayan "Reşit Olmayanla Cinsel İlişki" başlıklı Madde 104'tür. Bu yeni maddeyle, bekâret muayenesi için hakim ya da savcı kararı çıkarmak kolaylaşmıştır. On beş - on sekiz yaş arası bir gençle rızaya dayalı cinsel ilişkiye giren birine şikâyet durumunda, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası öngören bu madde, bekâret muayenesiyle yakından ilişkilidir çünkü örneğin, ailesi ya da okul idarecileri tarafından hakkında böyle bir şikâyet bulunan bir kızın, hakim ya da savcı emriyle bekâret muayenesine gönderilmesi bu maddeyle meşrulaştırılmıştır. Bu yüzden TCK'de değişmesi gereken, sadece genital muayene maddesi değil, aynı zamanda reşit olmayanla cinsel ilişki maddesidir.

Bekâret muayenesi Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nın da birçok maddesini ihlal etmektedir. Örneğin Anayasa'nın 10. maddesine göre, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." Bekâret muayenesi bu maddeye aykırıdır çünkü uygulamanın temelinde cinsiyet ayrımcılığı yatmaktadır. Sadece kadınların maruz bırakıldığı bekâret muayenesi, kaynağını çifte standarda dayalı cinsellik normlarımızdan almaktadır. Toplumumuzda, erkeklerin evlilik öncesi cinselliklerini yaşaması doğal, hatta gerekli görülürken, kadınların evlilik öncesi cinsel deneyim edinmesi ahlâksızca bir davranış sayılarak yasak kılınmıştır. Oysa bu çifte standardı yansıtan bekâret muayenesi, görüldüğü gibi Anayasa'nın en temel maddelerinden birini ihlal etmektedir.

Anayasa'nın 17. maddesi de bekâret muayenesinin temel hak ve özgürlüklere karşı bir uygulama olduğunu açıkça göstermektedir: "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz." Bu madde, ortada tıbbi ya da yasal bir zorunluluk yoksa, rızası olmadan hiç kimsenin bilimsel ya da deneysel uygulamalara zorlanamayacağını söylemektedir. Bekâret muayenesinin tıbbi ya da yasal bir faydası olmadığı, hatta aksine bu uygulama kadın açısından aşağılayıcı, ayrımcı, zararlı ve tehlikeli olduğundan, Anayasa'nın bu maddesine de açıkça aykırıdır.

Bekâret muayenesi, Türkiye'nin imza atmış olduğu birçok uluslararası anlaşmaya da aykırı olduğu için dolaylı olarak Anayasa'nın 90. maddesini ihlal etmektedir. Bu maddeye göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanan ve "usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hük-

mündedir." Bu çerçevede bekâret muayenesinin ihlal ettiği uluslararası antlaşmalar arasında şunlar vardır: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, İşkenceye Karşı Sözleşme, Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi. Kısacası, bekâret muayeneleri kadının insan haklarını ve beden bütünlüğünü ihlal eden bir uygulamadır ve bu yüzden de hangi açıdan bakılırsa bakılsın 1982 Anayasası gibi özgürlüklere fazlasıyla kısıtlama getiren bir anayasaya bile aykırıdır.

Bekâret muayenesinin tecavüz davalarında gerekli görülmesine karşı gösterilen bütün tepkilere karşın, ülkemizde doktorların da bunun gerektiğine dair genel görüşü pek değişmemiştir. Örneğin, Frank ve diğer araştırmacıların 1999'da Türkiye'de gerçekleştirdiği anket çalışmasına katılan adli tıp doktorlarının % 92'si, bekâret muayenesinin tecavüz davalarında delil toplama konusunda faydalı olduğunu belirtmiştir. Üstelik, aynı çalışma, bekâret muayenesinin bilimsel temelini de sorgulayarak himenin ne kadar güvenilmez bir veri kaynağı olduğunu bir kez daha göstermiştir. Araştırmaya katılan doktorların üçte ikisinden fazlası, verdikleri bekâret raporlarının daha önce başka doktorlar tarafından verilmiş bekâret raporlarıyla çeliştiğini dile getirmiştir. Bekâret muayenesi gibi sonucu ölüm-kalım meselesi olabilecek bir uygulamanın, aslında nesnellik kılıfı altında sunulan öznel bir kurgudan başka bir şey olmadığı, Hanne Blank'in de gösterdiği gibi, bu ve benzeri araştırmalarda açıkça ortaya çıkarılmıştır. Buna karşın, doktorların, yasaların ve bireylerin hâlâ bu uygulamayı savunabilmesi üzücüdür.

Bekâret muayenesi konusunun ülke gündeminde sıkça tartışıldığı 1990'larda, Türk Tabipler Birliği de doktorların burada oynadığı ciddi rolü dikkate alarak bir açıklama yapmış ve uygulamayı kınamıştır. Türkiye'de çalışan bütün doktorların üye olduğu böylesine büyük bir örgütün bekâret muayenesini

"cinsiyete dayalı bir şiddet türü" olarak kınaması elbette önemlidir. Ancak birliğin tecavüz davalarında bekâret muayenesi kullanımını kınamanın dışında tutması ve bekâret muayenelerine karşı tepkisini sadece açıklamalar ve raporlarla sınırlı tutarak daha yaptırıcı önlemler almaması dikkat çekicidir. Ülkemizde çalışan doktorlar üzerinde ciddi ölçüde güç sahibi olan bu kuruluş, hem sağlık çalışanlarını genel olarak bekâret konusunda eğitmek hem de bekâret muayenesi uygulamasını durdurmak için eyleme geçmeli ve konuyu birkaç kınamayla geçiştirmemelidir.

Bekâret muayenesine karşı gösterilen bütün bu sözünü ettiğim ve erkek egemen düzeni yansıtan vurdumduymaz tepkilere çok da şaşıramıyoruz aslında. Ne de olsa geçmişinde ve bugününde, tecavüzle çalınan bekâretin yarattığı namus boşluğunu doldurmak adına "zamanla seversin" diye tecavüzcüsüyle evlendirilen kadınların karanlığa hapsedildiği ama tecavüz eden adamların aklanıp azat edildiği bir ülkede yaşıyoruz. Fatmagül'ün tecavüzcüsüyle evlendirilip sonunda adamı sevdiği filmi izleyip gerçek hayatta da tecavüzün mutlu sonla bitebileceğine inanmamızı bekleyen bir ülke...

Tıp kurumunun konuya el atarak bekâretle himeni özdeşleştirmesi, hem bekâret gibi soyut bir kavramın kadın bedeninde fiziksel bir varlık kazanmasını sağlamış, hem de bu sayede bekâretin sorgulanamaz, karşı çıkılamaz doğal bir gerçekliğe dönüşmesine yardımcı olmuştur. Türkiye'de doktorların bekâret konusunda oynadığı belirleyici rol, bekâret muayenelerinde, daha çok "kızlık zarı diktirme" olarak bilinen çeşitli himen operasyonlarında ve doğuştan kapalı himen tedavisinde ülkemizin tıp dünyasına kazandırdığı alternatif bir tedavi yönteminde açıkça görülmektedir.

Geçmişte, erkeklerin babalık ve mülkiyete ilişkin kaygılarının ve üretken kadın bedenini denetim altında tutma arzularının bir uzantısı olarak yaratılan bekâret kavramı, tıp kurumunun ortaya çıkması ve gitgide daha da artan bir güce kavuşmasıyla birlikte, "tıbbileştirme" diyebileceğimiz bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüm sırasında, himen bekâretin fiziksel ka-

nıtı sayılmaya başlamış ve böylece bekâret, gerektiğinde muayene edilebilen, tamir edilebilen ve hatta uğruna yepyeni bir operasyon geliştirilebilen, bilimsel ve nesnel bir gerçeklik kazanmıştır. Toplumsal kavramların tıbbileştirilmesi, toplumun tamamı ya da belli grupları için ciddi sonuçlar doğurabilir. Bekâret kavramının, kadın bedenini ve cinselliğini erkeğin denetiminde tutmak üzere yaratıldığını hatırlarsak, temelinde böylesine toplumsal, siyasi, ekonomik ve kurgusal olan bir olgunun, toplum üzerinde son derece büyük bir denetleyici güce sahip olan tıp kurumu tarafından tıbbi ve bilimsel bir olguya dönüştürülmesinin elbette kadınlar için çok ciddi sonuçları olmuştur. Bekârete giydirilen bu sözde nesnellik ve bilimsellik kılıfı, kavramın yaratılmasının ardındaki denetim ve sömürü niyetlerini gizlemiş ve bekâreti kolay kolay değiştiremeyeceğimiz ya da yok edemeyeceğimiz bir tıp gerçeğine dönüştürmüştür.

Bütün bunların üzerine bir de doktorların tıbbi bilgi üzerinde kurduğu tekel eklendiğinde bekâretin bize bilimsel diye yutturulan gerçekliğine karşı çıkmak daha da zorlaşıyor. Bu tekeli garanti altına alacak şekilde yapılandırılmış olan tıp kurumu, bilimin nesnellik iddiasına dayalı genel yetkisinin ardına sığınarak, sadece kullandığı dille bile gizemine gizem, gücüne güç katmaktadır. Örneğin, tıp kurumu dışındakilerin tıp makalelerini ya da sunumlarını anlamasının neredeyse imkânsız olması, hem bu gizem ve güç işbirliğini yansıtır, hem de destekler. Bunun daha da basit bir örneğiyse doktorların dillere destan el yazısıdır. Halk arasında dendiği gibi, doktor yazısını, örneğin reçeteleri, ancak eczacılar ya da tıp kurumunun içinden olanlar okuyabilir.

Oysa Hanne Blank'in de kitabında ayrıntılarla açıkladığı gibi himen, bir kadının cinsel geçmişini teşhis etme konusunda hiç de kesinlik sunan, güvenilir bir kaynak değildir. Buna karşın Türkiye'de epey yaygın olan bekâret muayenesi ve zar diktirme gibi bekâretle ilişkili tıbbi operasyonlar, bu yalan üzerine kurulmuştur. Zar diktirme operasyonları, ülkemizde ne yasal ne de tıbbi açıdan bekâret muayenesi gibi sorun haline ge-

tirilmemiştir. Gerdek gecesinde çarşafın kana bulanması için, bozulmuş da tamir edilmesi gerekirmiş gibi himenin dikilmesi, ilk cinsel birleşmede bütün kadınlarda kanama olduğuna ilişkin yanlış inanışın tıp kurumu tarafından daha da güçlendirilmesine neden olmaktadır. Bu yanlışın uzantısı olarak, ilk cinsel birleşmede kanaması olmayan kadınlar apar topar doktora sürüklenmekte ve doktorun, "bunun zarı elastik, kanamaması normal" dediğini duymadan içi rahatlayamayan bir kocayla yaşamlarını sürdürmektedir.

Zar diktirme operasyonu tıp literatüründe epey tartışma yaratan bir konu olmuştur. Özellikle Avrupa'da yaşayan göçmen ailelerle ve ırkçılıkla bağlantılı olarak tartışılan uygulama, tıp etiği çerçevesinde ciddi eleştirilere ve sorgulamalara neden olmuştur. Doktorlar kadınların bekâret konusunda kocalarını aldatmasına alet olmalı mı, sorusu etrafında dönen tartışmalarda, bir tarafta "zar diktirme aldatmacadır ve tıp etiğine aykırıdır," diyen doktorlar, diğer taraftaysa "uygulama kadınların hayatını kurtarmaktadır ve tıp etiğine aykırı değildir," diyen doktorlar vardır. Aslında zar diktirmenin kârlı bir aldatmaca olduğu doğrudur ama burada asıl tartışılması gereken, kocanın değil, kadının aldatılmasıdır. Erkek egemen düzenin uydurmaları üzerine kurgulanmış olan bekâret ve himen kavramları, en başta kadınları aldatmaktadır. Bu durumda zar diktirme, aldatılan kadının hayatta kalmasını ve erkeklerin kendi açtıkları kuyuya düşmesini sağlayan bir uygulamadır. Bu bağlamda, zar diktirme uygulaması, kadınları ezen bekâret normunu devam ettirdiği ve hatta güçlendirdiği için zararlı olsa da, bu normun egemen olduğu toplumlarda kadınların öldürülmesini engellediği için yapılması gerekir. Bir başka deyişle, operasyon ancak kısa vadede bir çözüm olarak kullanılmalı, asıl büyük mücadele bekâret normunun kendisine karşı verilmelidir. Bu operasyonu tıp etiğine karşı gören doktorlar da, bekâret normunun bu kadar güçlü olmasında kendi rollerini artık kabul edip bekâretle ilgili herhangi bir uygulamanın, kadınlara zarar verdiği için her türlü etiğe karşı olduğunu anlamalı ve savunmalıdır.

Yasa açısından baktığımızda, Türkiye'de zar diktirme operasyonunun ne yasal ne de yasak bir konumu olduğunu görürüz. Uygulamaya yönelik belli bir kanun maddesi yoktur ama devlet hastanelerinde uygulanması bazı kısıtlamalara tabidir. Himenin dikilmesi işlemi, genellikle özel kliniklerde gerçekleştirilir. Devlet hastanelerinde ise bu uygulama ancak cinsel ilişki yaşamamış olan ve mahkemede tecavüze uğradığı kanıtlanan ya da kaza sonucu "bekâretini kaybeden" kadınlar söz konusu olduğunda, hakim ya da savcı kararıyla yapılabilir. Bu, ataerkil devletin himen odaklı bekâret tanımını hem kabul hem teşvik ettiğine dair en açık örnektir. Üstelik operasyon sonrasında bu kadınlara, bekâretlerinin haklı bir gerekçeyle yenilendiğine dair resmi bir rapor verilmektedir. Bir başka deyişle devletin gözünde, evli olmayan bir kadının bekâretini kaybetmesinin tek haklı yolu, kaza, taciz ya da tecavüzdür. Kendi arzusuyla cinsel ilişki yaşayan ve sonra fiziksel, psikolojik ya da toplumsal olarak hayatta kalabilmek için zar diktirme operasyonu isteyen kadın, devletin gözünde bunu hak etmemiştir. Bu yüzden de uygulamayı ancak el altından özel klinikte hiç de azımsanmayacak bir para karşılığında yaptırabilir.

Bekâret muayenesi ve zar diktirme gibi uygulamalar yetmezmiş gibi, başımıza bir de 2003 yılında dünya tıp literatürüne kazandırdığımız "alternatif kapalı himen tedavisi" çıkmıştır. Himen sanıldığının aksine genellikle vajina girişini kısmen kapayan bir zardır. Doğuştan kapalı himen, adından da anlaşıldığı gibi, himenin vajina girişini tamamıyla kapaması durumudur ve himenle ilişkili tek tıbbi sorundur. Himen kapalı olduğunda, âdet kanı ve vajina sıvıları bedenden çıkamadığı için vajina içerisinde birikir ve tedavi edilmediğinde karın bölgesinde şişmeye, sancıya, enfeksiyona ve zamanla kısırlığa yol açar. Kapalı himen sorunu genellikle âdet başlangıcına kadar fark edilmez. Dolayısıyla hastaların çoğu 18 yaşın altındadır. Kapalı himenin çözümüyse çok basittir. Himen haç şeklinde kesilir, tekrar kapanmaması için dikilir ve vajina içerisinde birikmiş olan kan, enfeksiyona yol açmaması için temizlenir.

Ancak "sağlam" ya da "bozulmamış" himenin, bekâretin

simgesi olarak görüldüğünü hatırlarsak, bu klasik tedavi yöntemi, bekâretin bozulması olarak algılanabilir. Bu yüzden Türkiye'de kapalı himen operasyonu geçiren kadınlara, "Kızlık zarı tıbbi nedenlerden dolayı açılmıştır," diyen bir rapor verilmektedir. Güya kadını korumak amacıyla verilen bu raporla, tıp kurumu, bekâretin tıbbi ya da fiziksel bir temeli yoktur demek yerine, ataerkil düzenin bekâret beklentisini doğrulamakta ve daha da güçlendirmektedir.

Konya Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Doğum ve Jinekoloji Bölümünde öğretim üyesi olan bir grup doktor, böyle bir raporun yetersiz olduğunu düşünerek, "bekâret bozan" klasik tedaviye alternatif olan ve "bekâret bozmayan" bir yöntem geliştirmiş ve Avrupa'nın saygın tıp dergilerinden, *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology*'de (Avrupa Kadın Doğum, Jinekoloji ve Üreme Biyolojisi Dergisi) yayımlanan makaleyle yöntemi tıp dünyasına tanıtmıştır (2003). Burada kısaca makaleye ve yöntemi bulan ekibin başındaki doktor Ali Acar'la 2005'te gerçekleştirdiğim röportaja dayalı olarak bu alternatif işlemden söz edeceğim.

Kapalı himenin zaten basit ve güvenli bir çözümü varken, doktora bu yepyeni yöntemi bulduran, kapalı himen teşhisiyle üniversite hastanesine sevk edilen bir hastanın babasının şu acımasız sözleridir: "Şimdi, babasının söylediği şu, kızlık zarı çok önemli, belki kızdan daha önemli. Ama diyor ki başka çaresi yoksa da, kız tamamen açılsın." Burada hastanın babasına, "Hiçbir şey, hele işlevsiz bir zar, kızınızın sağlığından daha önemli olamaz," demek yerine, doktor o anda çok daha zahmetli, yepyeni bir yöntem buluyor. Oysa kendisinin de söylediği gibi, klasik yöntem hem hasta açısından hem de doktor açısından çok daha kolay: "Haç şeklinde açıp boşaltmak bizim açımızdan daha kolay, tedavi olmuş olur. Başka soru işareti olmaz."

Burada ilginç olan bir başka nokta da doktorun himeni işlevsiz bir zar olarak tanımlamasıdır. Kendisine himenin yapısını ve bedenimizdeki işlevi sorduğumda, Acar şöyle cevap verdi: "Himen mukoza bir yapı. Vücutta fiziksel olarak, daha doğrusu fonksiyon olarak bir görevi yok." Bu sözleri söyledik-

ten sonra daha da açıklamak için eline bir paket kağıdı aldı ve şu benzetmeyi yaptı: "Bunun anlamı ne? Daha önce kimse açmadı bunu. Kağıt içerisinde geliyor, kapalı. Daha önce kullanılmadı. Himenin görevi o. Bir organ olarak görevi yok. Hani olanın sağlığı iyi olur, olmayanın kötü olur gibi bir şey yok." Burada insanı şaşkına çeviren, doktorun, himenin bedensel hiçbir işlevi olmadığını bilmesine karşın, sırf bu sağlık açısından işlevsiz zarı kurtarabilmek için onca zahmete girerek yepyeni bir yöntem yaratmasıdır. Bu örneğin de açıkça ifade ettiği gibi himenin tek işlevi, kadının bir başka erkek tarafından kullanılmadığını gösteren bir "mühür" olarak görülmesidir. Kadını alman, satılan, kullanılan bir malmış gibi metalaştıran bu himen tanımı, ataerkil zihniyetin bir yansımasıdır. Bu tanımın bir başka uzantısı da, düğünlerde gelinin beline takılan ve gerdek gecesinde gelinden akması beklenen kanı simgeleyen kırmızı kurdeledir. Kurdeleye sarılı açılmamış bir hediye paketi gibi, kadın bedeni, evlilik yoluyla babadan kocaya geçer.

Acar'ın geliştirdiği alternatif yöntemde, himenin üzerinde iğneyle küçük bir delik açılıyor, deliğe foley sonda takılıyor ve vajina içi temizleniyor. İşlemi, kulak delinmesine benzeten Acar'ın açıklamasına göre, tıpkı kulakta açılan deliğin kapanmaması için bir süre küpe takılması gibi, bu işlemde de sonda iki hafta boyunca kadının vajinasında kalıyor. Enfeksiyon riskine karşı hasta bir süre antibiyotik ve himende açılan deliğin kenarları birleşmesin diye östrojen kremi kullanıyor. İki hafta sonra sonda çıkarılıyor ve hasta altı ay boyunca kontrole geliyor. Dikiş ve lokal anestezi kullanmadığı için kendi geliştirdiği yöntemi savunan Acar, bunların kullanıldığı klasik yöntemin sırf bu yüzden daha agresif ve invasif (bedene daha fazla müdahale eden) olduğunu ileri sürse de, iki hafta boyunca vajinası içinde sondayla yaşamak ve altı ay boyunca doktor kontrolüne gitmek zorunda kalan kadının çektiği eziyet düşünüldüğünde hangi yöntemin daha tercih edilir olduğu sorusu mecburen takılıyor insanın aklına.

Gerdek gecesinde kanasın diye kızının çektiği bu eziyeti sağlığına yeğ tutan bir baba, hasta yerine hastanın babasını ve

kendi ataerkil iç sesini dinleyen doktor, bu gereksiz yöntemi dünya tıp literatürüne tanıtmayı kabul eden bir tıp dergisi... ve bunlar arasında jinekolog masasında uzanmış, görülmeyen, duyulmayan, dinlenmeyen bir kadın. Himeninde bakireyim diye bağıran minicik bir delikle, gerdek gecesinde bu kadın ne kadar acı çekecek diye soran yok. Bu soruyu Acar'a sorduğumda cevabı şu oldu: "İyi hatırlattınız, onu söylemeyi unuttuk. Hastalara zaten söylüyoruz bunu. Eğer ilk gece ilişkide zorlanırsanız zorlamayın. Eşinizle beraber gelin. Zaten kızlık zarının sağlam olduğu kesin. Biz eşinize açıklar ve açarız diyoruz. Şimdiye kadar o şekilde bir hasta oldu." Doktorun burada duyduğu endişe yine doğrudan hastaya değil, eşine yöneliktir. Doktor hastayı uyarırken bile, hastaneye eşiyle birlikte gelmesini istiyor çünkü asıl konu, kadının acısız, zorsuz bir ilk cinsel ilişki yaşaması değil, kocasının bekâret kaygısıdır. Burada endişe yaratan, kadını gerektiği gibi kocasının kanatarak değil, doktorun bisturiyle "açacak" olmasıdır. Ama Acar'ın da dediği gibi, aslında ortada sorun edilecek bir durum yoktur çünkü "kızlık zarının sağlam olduğu kesin." Ne de olsa bir doktor olarak zarın bölünmez bütünlüğünü bozmamak için elinden gelen her şeyi yapmıştır. Ayrıca Acar'ın ima ettiği gibi, hastaneye bu nedenle o zamana kadar sadece bir hastanın gelmiş olması operasyonun başarılı olduğunu mu, yoksa zifaf yatağında vurdumduymaz kocalara ve acı çeken kadınlara alışkın olmamızı mı kanıtlar?

Bekâretin yüzyıllardır aile, eğitim, tıp, yasa, din gibi ataerkil kurumlar tarafından bedenlerimiz üzerine inşa edilen gerçekliğini bir anda yok etmeye belki şimdilik gücümüz yetmez. Ama bir yerden başlamak gerek – susmamaya, soru sormaya, eleştirmeye, görünmeyeni görünür kılmaya, yıkıp yeniden kurmaya. İşte bu önsöz, bu kitap böyle bir başlangıç niteliği taşıyor. Bekâretin tarih boyunca ne olduğunu ya da olmadığını sorgulayarak bedenlerimiz, cinselliklerimiz ve yaşamlarımız üzerinde kurduğu kanlı hakimiyete bir son vermek için Hanne Blank'le birlikte çıktığımız bu yolculuğun amacına ulaşması dileğiyle...

KAYNAKÇA

Acar, A., Çelik, C., Çiçek, N., Gezginç, K., & Akyürek, C. (2003), "Treatment of Imperforate Hymen by Application of Foley Catheter" (Foley Sonda Uygulamasıyla Kapalı Himen Tedavisi), *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology* (Avrupa Kadın Doğum, Jinekoloji ve Üreme Biyolojisi Dergisi), 106, 72-75.

Butler, J. (1987), "Variations on Sex and Gender: Beauvoir, Wittig and Foucault" (Cinsiyet Üzerine Çeşitlemeler: Beauvoir, Wittig ve Foucault), S. Benhabib, & D. Cornell (Editörler), *Feminism as Critique: On the Politics of Gender* (Eleştiri Olarak Feminizm: Cinsiyet Politikası Üzerine) (128-142), Minneapolis: University of Minnesota Press.

Çevik, E., Tapucu, A., & Aksoy, S. (2003), "Toplumsal ve Etik Bir Sorun Olarak Kızlık Zarı İncelemesi", *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, *11*(3), 170-177.

Daly, M. (1978), *Gyn/ecology: The Metaethics of Radical Feminism*, Boston: Beacon Press.

El Saadawi, Nawal. (1980), *The Hidden Face of Eve: Women in the Arab World* (Havva'nın Gizli Yüzü: Arap Dünyasında Kadınlar), çev. S. Hetata, Boston: Beacon Press.

Frank, M. W., Bauer, H. M., Arıcan, N., Korur Fincancı, S., & Iacopino, V. (1999), "Virginity Examinations in Turkey: Role of Forensic Physicians in Controlling Female Sexuality" (Türkiye'de Bekâret Muayeneleri: Kadın Cinselliğinin Denetlenmesinde Adli Tıp Doktorlarının Rolü), *JAMA, 282(5)*, 485-490.

Human Rights Watch (HRW) (İnsan Hakları İzleme Komitesi) (1994), *A Matter of Power: State Control of Women's Virginity in Turkey* (Bir Güç Meselesi: Türkiye'de Kadınların Bekâreti Üzerindeki Devlet Denetimi). 14 Nisan 2005 tarihinde kuruluşun internet sitesinden erişilmiştir: http://www.hrw.org/reports/1994/turkey/TURKEY.pdf

Organisation Mondiale Contre la Torture (OMCT) [İşkenceye Karşı Dünya Örgütü] (2003), *Violence Against Women in Turkey: A Report to the Committee Against Torture* (Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet: İşkenceye Karşı Komiteye Sunulan Rapor). 2 Kasım 2005 tarihinde kuruluşun internet sitesinden erişilmiştir: http://www.omct.org/pdf/vaw/publications/2003/eng_2003_09_turkey.pdf

Panelde Bekâret Tartışması. (22 Eylül 1990), *Cumhuriyet*, Kent-Yaşam sayfası.

Seral, G. (2004), "Virginity Testing in Turkey: The Legal Context" (Türkiye'de Bekâret Testinin Yasal Bağlamı), in P. Ilkkaracan (Editör), *Women and Sexuality in Muslim Societies* (Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik) (413-416), İstanbul: Women for Women's Human Rights (WWHR) - New Ways (Kadının İnsan Hakları İçin Kadınlar - Yeni Yollar).

Uluslararası Af Örgütü. (2003), *Türkiye - Kadınlara Yönelik Gözaltında Cinsel Şiddete Son*. 25 Haziran 2008 tarihinde kuruluşun internet sitesinden erişilmiştir: http://www.amnesty.org.tr/yeni/index.php?view=article&catid=70&id=209&option=com_content

Uzel, D. (2006), *Mor Menekşeler*, İstanbul: Çitlembik Yayınları.

Yalçın, H., Yalçın, S., & Murathan, B. (25 Aralık 1988), "Harita Genel Komutanlığı: Memuriyete Girişte Kızlık Muayenesi," *İkibin'e Doğru, 53*, 8-12.

# TEŞEKKÜR

Yazdığım bölüm taslaklarını okuyup eleştiren, bir nebze de olsa bekâret konusunda bildikleri ne varsa beni haberdar eden, beni farklı kaynaklara yönlendiren, uzmanlık alanlarından yola çıkıp bana öneriler veren, çevirilerde yardımlarını esirgemeyen, ben *Buffy the Vampire Slayer*'ın bölümlerini izlerken benimle takılan ve genel olarak bu uzun ve çoğu zaman delirtici projeyi aklımı yitirmeden tamamlamama yardım eden dostlarım ve iş arkadaşlarıma ne kadar teşekkür etsem azdır; hepsine sonsuz minnettarım. Teşekkürlerimi sunmak istediğim çok kişi var ama özellikle Rahne Alexander, S. Bear Bergman, Heather Corinna, Dr. Leigh Ann Craig, Melissa Fox, Roxane Gay, Dr. Lesley A. Hall, Laura Waters Jackson, Dr. Helen King, Dr. Kathleen Kennedy, Keridwen Luis, Dr. Sarah Monette, Moira Russell, Danya Ruttenberg ve Elizabeth Merrill Tamny'ye katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum. Ayrıca bu projenin çeşitli aşamalarında bana yardımcı olan stajyerlere teşekkür etmeliyim: Kristen Simpson, Judy Berman, Kate McGill ve eşi bulunmaz Beverly Rivero. Bu kişilerin yanı sıra, Massachusetts Institute of Technology Dibner Library'den (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü Dibner Kütüphanesi) Philip Cronenwett'e, Museum of Menstruation'dan (Âdet Müzesi) Harry

Finley'ye, Smithsonian Institution Libraries'den (Smithsonian Kurumu Kütüphaneleri) Erin Clements Rushing'e ve Folger Shakespeare Library'den (Folger Shakespeare Kütüphanesi) Bettina Smith'e, uzman tavsiyeleri ve yardımları için minnettarım. Üstün çabalarıyla, çalışmamın şu anda elinizde tuttuğunuz kitap haline gelmesini sağlayan, Bloomsbury USA'den Colin Dickerman, Lindsay Sagnette, Greg Villepique ve özellikle de Christopher Schelling'e en içten şükranlarımı sunuyorum. Bu kitapta var olan her türlü hata ya da yanlışlık sadece bana aittir.

Yaptıkları örnek niteliğindeki tarihsel, arşivsel ve tıbbi çalışmalardan bu sayfalarda yoğun bir şekilde faydalandığım birkaç bekâretbilimciye teşekkürü borç bilirim; onlar olmadan bu kitabı yazamazdım: Abby Berenson, Peter Brown, John Bugge, Laura Carpenter, Theodora Jankowski, Kathleen Coyne Kelly, Helen King, Helen Rodnite Lemay, Marie Loughlin, JoAnn McNamara, Aline Rousselle ve Giulia Sissa.

Towson Üniversitesi'ne bağlı The Institute of Teaching and Research on Women (Kadınlar Üzerine Öğretim ve Araştırma Enstitüsü) (ITROW) (Towson, Maryland) ve yöneticisi Dr. Karen Dugger, 2004-2005 sırasında beni Enstitünün Desteklediği Araştırmacı olarak misafir ettiler. Bu kitap ITROW'un bağımsız bir araştırmacıyı yardımsever bir şekilde kanatları altına almasına ve ona son derece önemli bir zamanda "kendisine ait bir oda" temin etmesine çok şey borçludur.

Ayrıca Johns Hopkins Üniversitesi'nin Kadın ve Cinsiyet Araştırmaları Programı'na, Johns Hopkins Felsefe Bölümü'ne, Commonwealth Üniversitesi'nin Tarih Bölümü'ne, Delaware Üniversitesi'ne ve West Virginia Üniversitesi'ne çok teşekkür ediyorum. Bu yerlerin her biri, araştırma ve yazma sürecimin çeşitli aşamalarında, tenha ofisimden dışarı çıkıp bu malzemelerin bir kısmını yaşayan, nefes alan ve iletişim kuran seyircilere sunmam için bana misafirperver fırsatlar sağlamıştır.

Bu kitap için yaptığım araştırmaların çoğunu gerçekleştirdiğim Johns Hopkins Üniversitesi'nin çeşitli kütüphaneleri ve Kongre Kütüphanesi, belki de bu araştırmadaki en önemli ku-

rumsal hayırseverlerdi. Bunlar gibi büyük kütüphanelerin varlığı, insan türünün ayrıcalığına bir işarettir.

Son olarak burada herkesin önünde, uzun saatler boyunca bitmek bilmeyen araştırma malzemelerini toplamama tahammül ettiği, ihtiyacım olduğunda *Star Trek* (Uzay Yolu), *The Thin Man* (İnce Adam) filmleri ve Katamari Damacy oyunuyla dikkatimi dağıttığı için ve en önemlisi de, on yıldır (hâlâ sayıyorum!) sevgi dolu partnerim olduğu için Malcolm Gin'e teşekkür etmek istiyorum.

# EKSTRA BEKÂRET: OKUYUCULARA NOT

Bu kitap üzerinde çalışırken, kitabın alt başlığını "Bekâret Hakkında Bildiğinizi Sandığınız Her Şey Yanlış" koyacağım diye arkadaşlarımla dalga geçiyordum. Birçok insan gibi, hatta belki de birçoğunuz gibi, bu çalışmaya başladığımda, o zamanlar önemsiz olduğunu düşündüğüm bekâret konusunda bilinecek ne varsa her şeyi bildiğime inanıyordum. Kadın ve toplumsal cinsiyet konusundaki araştırmalarım ve insan cinselliği alanında yapmış olduğum akademik ve profesyonel çalışmalarım elbette bekâret konusunda bana bilmem gereken her şeyi öğretmiştir diye düşünüyordum.

Ne kadar da yanılmışım. Cinsellik dersi verdiğim bazı ergenlerin sorularına yanıt bulmak üzere bekâretin tıbbi tanımlarına bakmak için gittiğim Harvard Üniversitesi'nin Countway Tıp Kütüphanesi'nden içeri adımımı atar atmaz, varsayımlarım defalarca kökünden sarsıldı, beklentilerim allak bullak, önyargılarım paramparça oldu. Sinirlerim bozula bozula göz gezdirdiğim tıp kitaplarının çoğunun bekâret konusunu tartışma zahmetine bile girmediğini keşfettim. Konudan bahseden kitaplarsa nadiren bekâretin tanımına yer veriyor gibiydi. İnsan bedeniyle bu kadar yakından ilgili, varlığı ve önemi binlerce yıldır sürekli vurgulanan, ama buna karşın nasıl ol-

duysa modern tıp literatüründe neredeyse hiçbir iz bırakmayan bir konuya rastlamak beni hem şaşırtmış hem de son derece büyülemişti.

Araştırmaya devam ettim. Birkaç ay sonra bekâret ve bakireler hakkında bilinecek çok da fazla bir şey olmayabileceğini düşünmeye başladım. Konuyla bağlantılı çok az bilgi buluyordum ve bulmayı umduğum konunun kapsamlı bir açıklamasını yapan hiçbir kaynak da yoktu ortalıkta. Her ne kadar benim ilgi alanım sadece Batı dünyasındaki bekâret ve bakirelerle sınırlı olsa da, kısa zamanda fark ettim ki bekâretin kapsamlı bir araştırmasını okumak istiyorsam, bunu kendim yazmak zorundaydım. İlk araştırmam sırasında kütüphane raflarında bulduğum bilgi kırıntılarını hatırlayınca, bu işin o kadar da zor olmayacağını düşündüm.

Tabii ki bu konuda da çok geçmeden gülünç duruma düşerek yanıldığımı anladım. Ortaçağ ve Rönesans dönemlerinin bekâretle ilgili sorularına cevap arayan, çoğu edebiyat ve din tarihçilerinden oluşan kendi halinde bir avuç bilginin eserlerini okumaya başladım. Bu bilginlerin kitap ve makaleleri – ki onlar olmasaydı bu kitap hiç var olamazdı, karanlıkta yoluma ışık tutan fenerlerim oldu. Ama bu küçük ilim birikintisinde her sayfa çevirişimde, sanki kafamda düzinelerce yeni soru oluşuyor gibiydi. Kısa zamanda fark ettim ki istediğim kitabın var olmamasının nedeni, bu kitabı dolduracak kadar çok bilgi bulunmaması değil, konunun çok uzun zamandır ihmal edilmiş olmasıydı. Konuya ilişkin bilgi, sayısız bilim dalı ve disipline dağılmış, tamamıyla düzensiz ve çoğu zaman da erişilmesi güç bir durumdaydı. Bekâret zaten, ister toplumsal, dinî, fiziksel ister başka açıdan kurgulansın, yapısal olarak bir tabu, belirsiz ve hatta kasten gizlenmiş bir konu değil mi?

Bekâretin tarihi ve yapısıyla ilgili sorularıma cevap vermek hayatımın dört yılını büyük ölçüde işgal eden uğraş oldu. Hukuk, tıp ve sanat alanlarındaki uzmanlık kütüphaneleri, beşeri bilimlerin araştırma derlemeleri, arşivler, röportajlar, müze koleksiyonları, internet siteleri ve birçok farklı ülkeden yığınla hükümet belgesini kapsayan disiplinlerarası çılgın bir çöp

avına girişti̇m. Kendimi, kâh bekâret pornosu ürünlerini incelemek için ziyaret ettiğim "yetişkinlere özel" kitapçılarda, kâh bekâret yanlısı reklam panolarının fotoğrafını çekmek için gittiğim şehrin yoksul ücra köşelerindeki kirli otoparklarda buldum. Başka yerlerde bulamadığım bilgilerin peşinden heyecanla koştururken, sadece bildiğim yabancı dillerde yazılmış kaynaklar için değil, bilmediğim Yunanca, Portekizce, İsveççe gibi dillerde yazılan kaynaklar için de pazarlık etmeyi (bazen işkence çekercesine) öğrendim. Kaynak ne olursa olsun ya da ne zaman yazılmış olursa olsun, bekâretle ilgili bilgilerin çoğu zaman önyargıdan, batıl inançtan ya da en basiti, "herkesin bildiği şeyler" görünüşü altında akademik kitaplara bile kolayca sızan yanlışlıklardan muaf olmadığını çarçabuk öğrendim. Verileri konu sapmalarından ayırmak, araştırmama bambaşka zorluklar ekledi.

Sonuç olarak sorunum, bekâret ve bakireler üzerine çok az bilgi olması değil, aksine, çok fazla bilgi olmasıydı. Kimi zaman insanı bunaltan, bu ilerlemesi güç sularda yolculuk etme işini okur için biraz daha kolaylaştırmak amacıyla, kitabı iki kısma ayırdım. Bekâretbilim başlıklı ilk kısım, bekâretin tıbbi ve bilimsel yönleri konusuna odaklanırken, ikinci kısım olan Bakire Kültürü, bekâretin toplumsal ve kültürel yönleriyle ilgileniyor. Her ne kadar *Bekâretin El Değmemiş Tarihi*'ni mümkün olduğu kadar kapsamlı tutmaya çok uğraşmış olsam da tek bir kitabın böylesine geniş bir konuda tamamıyla etraflı bir kaynak olamayacağını biliyorum. Bu kitabın her bölümü rahatlıkla başlı başına eksiksiz bir kitap olabilir ya da bazı durumlarda birden fazla kitap doğurabilir. Bekâret ıvır zıvırıyla ilgili bazı şeyler bu sayfalarda yoksa ya da bekâret ve bakirelerle ilgili belli sorular burada yanıtsız bırakılmışsa, bunun nedeni muhtemelen adı geçen ıvır zıvıra rast gelmemem ya da bu soruları araştırmamam değil, ne benim ne de çalışkan editörlerimin her şeyi buraya sığdıracak bir yol bulamamamızdır. Bekâret ve bakireler konusunda benim burada bahsedebildiğimden çok daha fazla ve hızla artan miktarda bilgi var ve çok daha fazlası da keşfedilmeyi bekliyor. Ancak bu kitaptan edin-

diği deneyimi genişletmek isteyen okurlar, bazı seçme bölümlere VirginBook.org adlı internet sitesinden ulaşabilirler.

Bu internet sitesinde ve tabii ki bu sayfalarda okuduklarınız kafanızı karıştırabilir, sizi rahatsız edebilir ya da şaşırtabilir. Doğrusu umarım öyle de olur. Araştırmam sırasında defalarca bekâret ıvır zıvırıyla ilgili komik bir şeylere kıkırdadığım oldu, ama her an dehşet içinde irkilmeye, acıyla ve anlayışla ağlamaya ya da kadın düşmanlığının bekâret adına haklı gösterilmiş başka bir örneğine daha sinirden köpürmeye de bir o kadar hazırdım. Ancak tüm bunlardan daha da çok, şaşırdığımı fark ettim: Bin yıllardır değişmeyen şeylere, ancak benim ömrümde değişebilmiş şeylere, bekâretin söz konusu olduğu durumlarda çoğu zaman gerçekmiş gibi kabul gören asılsız fikirlere ve en önemlisi bana doğru olduğu söylenen ama aslında açıkça yanlış olduğu ortaya çıkan şeylere şaşırdım. Bu önsözün başında da bahsettiğim gibi, kitabın alt başlığı gerçekten de "Bekâret Hakkında Bildiğinizi Sandığınız Her Şey Yanlış" olmalıydı aslında.

Bu kitap, bekâret ıvır zıvırından oluşan bir karışık pizzadan çok daha fazlasını içeriyor. Kitap hem eski zamanlardan kalma, hem soyut, hem kesinlikle çağdaş, hem son derece mahrem bir konu üzerine. Bekâret dünya üzerinde, ki bu kesinlikle gelişmiş ülkeleri de kapsamaktadır, yaşam ve ölüm konusu olmuştur ve hâlâ da olmaktadır. Bekâret, sayısız fıkranın temeli, ebedi sanatın konusu, tinsel gizemlerin merkezi, ergenlerin korkulu rüyası, pornografinin gözde çeşitlerinden biri ve dünyanın en güçlü devletlerinden birinin uğruna eşi benzeri görülmemiş bir politika yarattığı bir odak noktasıdır. Bütün bu nedenlerden ve başka birçok nedenden dolayı, sizlerle büyüleyici, el değmemiş bir tarihe doğru yol alacağımız bu kız oğlan kız yolculuğa çıkmak üzere dümen başında olmaktan onur duyuyorum.

BİRİNCİ KISIM

# *Bekâretbilim*

Bekâret dediğiniz bu ilah
Ne gözle görülür bir nitelik,
Ne de tabi başka bir harici duyuya.
Ne bir yeri var ne de yurdu,
Ne çıkar topraktan ya da kutsal bir kalıptan,
Ne de girebilir bir şekle.
Varlığı olmayan şey için övünme;
Hiç olmayan şeyler asla yitirilmezler.

– Christopher Marlowe,
*Hero and Leander* (Hero ile Leandros)
(1598)

BİRİNCİ BÖLÜM

# *Bir Bakire Gibi?*[1]

> Emin olmak yeterince kolaydır. Sadece gerektiği kadar belirsiz olun yeter.
>
> — Charles Sanders Peirce

Neyle ölçerseniz ölçün bekâret aslında yoktur. Terazide tartılamaz, yeraltı mantarı ya da bir tomar kaçak kokain gibi kokusundan tanınamaz, kayıp eşya bürosundan geri alınamaz ya da gelecek nesiller için fotoğrafı çekilemez. Adalet ya da merhamet gibi, bekâretin var olduğunu da ancak varlığının etkilerinden ya da yan etkilerinden belirleyebiliriz. Birçok alışkanlığımızın ya da davranışımızın aksine bekâret, ne bilinen bir biyolojik ihtiyacı yansıtır ya da kanıtlanabilir bir evrimsel üstünlük sağlar; ne de başkalarında olup olmadığını anlayabilmenin, birilerinin üreme ya da hayatta kalma olanağını artırdığı görülmüştür. Belki de bu yüzden, cinsel davranışları ve toplumsal yapıları başka açılardan bizimkisine şaşırtıcı derecede benzeyen en yakın hayvan akrabalarımızın bile bekâretin ne olduğunu bildiklerine dair hiçbir iz göremezsiniz.

Bekâretin ayırıcı özelliği, tıpkı insanseverlik gibi insana özgü bir tasarım olmasıdır. Bekâreti biz icat ettik, biz geliştirdik. Kültürlerimiz, dinlerimiz, yasal sistemlerimiz, sanat eserlerimiz ve bilimsel bilgi üreten çalışmalarımızla yaydığımız bir fikirdir bekâret. Bedenlerimizi ve kişiliklerimizi nasıl algıladığımızın ve

1 Bu başlıkla, Amerikalı şarkıcı Madonna'nın "Like a Virgin" (Bir Bakire Gibi) adlı şarkısına gönderme yapılmaktadır – ç.n.

yaşadığımızın ayrılmaz bir parçası olarak sabitleştirdiğimiz bir fikir. Üstelik bütün bunları, aslında bekâreti tutarlı bir şekilde tanımlayamadan, doğru bir şekilde saptayamadan ya da bekâretin nasıl ve neden işlediğini açıklayamadan yaptık.

Bugün bekâreti nasıl *tanımlıyoruz*? Geçmişte nasıl tanımladık? Kimin bakire olup kimin olmadığını nasıl ayırt ediyoruz? Bekâretin ne olduğunu, ne işe yaradığını ve ne anlama geldiğini nasıl biliyoruz? Bunun gibi bir kitabın temelini oluşturan bu sorular, en dikkatli ve bilgili olanımızı bile şipşak yargılara varmaya ve pat diye düşünmeden cevap vermeye teşvik edecektir. Konu cinsellik ya da ahlâk olduğunda, belirsizliği hoş karşılamayan bir kültürde yaşıyoruz; bekâret de bu iki konuyla ayrılmaz derecede sarmaş dolaş olduğuna göre...

Ergenlik döneminde hepimiz "Bakire misin?" sorusunun bir doğru bir de yanlış cevabı olduğunu öğreniyoruz. Doğru cevabın ne *olduğu* özellikle soruyu kimin hangi şartlarda sorduğuna bağlı olabilir. Nasıl tanınmak istediğimiz, cinsel ilişki hakkında konuştuğumuzda çoğu zaman gerçeğin kendisini bastırır ve bekâret konusu da buna bir istisna oluşturmaz. Ancak şartlar ne olursa olsun, bekâret sorusuna verilebilecek ikiden fazla cevap olasılığı bulunduğunu hiç fark etmeyiz. Öyle ya, bize öğretilen bir katı durum örneği; ya açık ya kapalı, ya evet ya hayır. Bu iki seçeneğin, böylesine özel bir konumu tanımlayabilmek için yeterli olduğunu varsaymakla kalmıyoruz, bir de bu seçenekleri kullanan herkesin aynı şeyi kastettiğini varsayıyoruz. Oysa birçoğumuzun farkına vardığı üzere, durum aslında hiç de böyle değil. Gerçek yaşam darmadağınık ve kafa karıştıran değişkenlerle dolu. İstisnalar kaçınılmaz: Ya azıcık girdiyse? Ya kanamadıysa? Gri renkli alan fazlaca geniş ama hâlâ, "Bakire misin?" sorusuna "Belki," diye bir cevap seçenekten sayılmıyor. Bu konuda yaşadığınız herhangi bir tereddüt kendi özel sorununuzdur ve çoğunca da özel cehennem azabınızdır. Sonuçta neredeyse hepimizin büyürken öğrendiği gibi, "herkes bekâretin ne olduğunu bilir."

Oysa gerçekte tabii ki herkes kimi neyin bakire yaptığını ya da yapmadığını bilmez. Aslında bunu neredeyse hiç kimse

bilmez. Üstelik bu söz konusu durum hiç de yeni bir şey değildir.

Bekâret kavramını yarattığımızdan beri, kavramın ölçütleri hem tartışma konusu olmuş hem de sık sık belirsiz kalmıştır. Hıristiyanlık öncesi Yunan yazılarında bile bekâretten mecazi olarak, muğlâk işaretsel terimlerle bahsetme eğilimi görülür. Bağlama ve yazara bağlı olarak Yunan bekâreti, ele geçirilebilecek bir nesne (*lambanein*), saygı gösterilmesi gereken bir değer (*terein*) ya da açılması veya çözülmesi gereken sarıp sarmalanmış bir şey (*lyein*) olarak tarif edilebilirdi. Şartlara ve yazarın bu konuda ne söylemesi gerektiğine bağlı olarak bekâret, mecazi, soyut ya da fiziksel, dışarıdan dayatılmış ya da içten esinlenilmiş, koruma altına alınmış ya da çalınmış, üstü kapanmış ya da açılmış olabilirdi.

İnsanların farz ettiğinin aksine Hıristiyanlık, bekâret karmaşasına bir açıklık getirme konusunda başarısız olmuştur. Kilise İleri Gelenleri'nin en saygını bile bekâretin nasıl tanımlanması gerektiği ya da bakirelere nasıl muamele edilmesi gerektiği konusunda bir uzlaşmaya varamamış, bu bekâret tartışmaları bin yıllar boyunca içten içe kaynamaya devam etmiştir. Örneğin 13. yüzyıl tanrıbilimcisi Thomas Aquinas'a (Aquinalı Thomas) göre bekâret, ölçülü olmanın getirdiği erdemliliğin kendisine has bir özelliği ve "iffet" damgasını taşıyan davranışlar sınıfının bir alt sınıfıydı. Ancak Aquinas aynı zamanda iffetin, bir özel bir de mecazi olmak üzere iki anlamı olduğunu söylemiştir. Birinci anlam özellikle cinsel zevklere gönderme yaparken, ikinci anlam Tanrı'nın tasarımına karşı yargılanacak şeylerden zevk almayı reddetmeye dayalıdır ve birinci anlamdan daha geniş kapsamlı olan *spiritualis castitas*, yani tinsel iffetten bahseder. Bu bana pek de yalnızca evet ya da hayır cevaplarının yeterli olduğu bir âlemmiş gibi görünmüyor.

Bekâret konusunda ne edebiyat ne de tıp, işleri basitleştirmiştir. Aquinalı Thomas'tan üç yüz yıl sonra, 16. yüzyıl yazarı Thomas Bentley, *The Monument of Matrones, conteining seven severall Laumps of Virginitie* (Bekâreti İnceleyen Yedi Ciltlik Kadınlara Ait Eser) adlı kitabında, bekâreti, "ağırbaşlılık, ses-

sizlik, utangaçlık ve hem bedenin hem aklın iffetli olması"nı kapsayan uzun bir davranış listesiyle tanımlamıştır. Bentley'den yaklaşık elli yıl sonra yazan Doktor Helkiah Crooke'un, "lekelenmemiş bekâretin tek güvenilir kanıtı"nın yeni keşfedilmiş olan vajina himeni[2] olduğunu iddia etmesine karşın, aslında bundan o bile emin değildir. Himenin teşhis koyma konusundaki değerini övdüğü aynı satırlarda Crooke, bekâret için, kafayı bir iple ölçmeye dayalı başka bir test de önermektedir.

O zamandan bu yana işler hiç de daha basit hale gelmemiştir. 1992'de, birçok gazetede birden basılan efsanevi köşe yazısı "Sevgili Abby"den,[3] taşıyıcı anne olarak tüp bebek yoluyla doğum yapan genç kadınların bekâreti konusunda ne düşündüğünü yazması istenmiştir. (Abby'nin kararı: Taşıyıcı anne hiç cinsel ilişkiye girmediği için, kendisine bakire deme hakkı vardır.) Son zamanlarda açıklanan, 1990'lar ve 2000'in başında tamamlanmış olan birkaç araştırmanın sonuçlarına göre, kimin kendisini bakire ya da bakir olarak görebileceğini sorgulayan gençler, oral seks ve anal seksin "cinsel ilişkiden" sayılıp sayılmadığı konusunda ciddi bir fikir ayrılığına düşmüş durumdadır.

Bekâretin Batı kültüründe uzun ve seçkin bir geçmişi vardır ama saygıdeğer ve doğruluğu kesinleşmiş tek bir ölçütü yoktur. Kısacası bekâretin ne olduğunu ve nasıl işlediğini elbette ki "herkes" *bilmiyor*. Kimse tam olarak bilmedi ki. Aksini iddia eden belli ki bu konuda yeterince okumamıştır.

"Bekâret" dediğimizde ne kastettiğimiz, tıpkı "özgürlük" dediğimizde ne anlatmak istediğimiz gibi geçici, göreceli ve top-

2 Himen, halk dilinde "kızlık zarı" denilen, vajina girişini kısmen kapatan ince zarın uptaki adıdır. Kızlık zarı terimi yerine himeni kullanmayı tercih etmemin nedeni, Türkçe'de bakire/bekâret konusunda yaygın olarak kullanılan kız, kız oğlan kız, kızlık, kızlık zarı gibi terimlerin, kadın bedeninin erkek-egemen bakış açısından tanımlanmasını yansıtmasıdır. Himen sözcüğünün kadın/kız ayrımına doğrudan işaret etmemesi ve nispeten yansız bir sözcük olarak görünmesi de bu kararımı etkilemiştir. Kitap boyunca kızlık ve benzeri sözcükleri sadece, İngilizce'de eski sayılabilecek "maiden/maidenhead" sözcüklerinin karşılığı olarak kullanacağım – ç.n.

3 Türkiye'deki "Güzin Abla" benzeri bir köşe yazısı dizisi – ç.n.

lum tarafından belirlenmiştir. Sevgi ve ıstırap gibi, bekâretin de kendisine göre donatıları vardır. Onunla ilişkilendirdiğimiz belli fiziksel olgular; hem başkaları hem de kendimiz için ondan beklediğimiz birtakım koşullar ve duyumlar vardır. Bu beklentilerimiz gerçekleştiğinde tatmin oluruz, gerçekleşmediğindeyse kafamız karışır, hatta kendimizi ihanete uğramış hissederiz. Dindarlık ve tensellikte olduğu gibi, çoğu zaman bekâretin bize, kişinin ahlâkı, kişiliği ve tinselliği hakkında bilgi verdiğine inanırız. Bekâretin dokunulabilir olduğunu, güzel bir yüz ya da güçlü bir kas gibi fiziksel bedenin bir parçası olduğunu iddia ederiz, ama tıpkı gözle görülemeyen iç gücü ve iç güzelliğinin varlığını doğrulamamız gibi, aslında bekâretin de sırf etten çok daha öte bir şey olduğunu kabul ederiz.

Bekâret konusunu inceleyen bir kitap, bekâretin en kapsamlı ve genel tanımının ne olduğu sorusunu doğurduğuna göre buna şöyle cevap verilebilir: Bekâret, şimdi ya da geçmişte başkalarıyla cinsel temasa girmemekle tanımlanan insana özgü cinsel bir konumdur. İyi de, bu tanım da başka sorular doğuruyor: Neler "cinsel temas" kapsamına girer? Bu soruya cevap verirken kimin ölçütlerini esas alacağız ve bu ölçütleri herkese ve her duruma aynı şekilde mi uygulayacağız? Kadınların bekâretini erkeklerinkiyle; çocukların bekâretini yetişkinlerinkiyle; bir Hıristiyan'ın bekâretini bir ateistinkiyle, Yahudi'ninkiyle, çağımız paganınınkiyle, bir Müslüman'ınkiyle ya da Budist'inkiyle bir mi tutacağız?

Bakire olmadığını düşünenler genellikle bunun nedenini açıklayabilirler. Hâlâ bakire olduğunu düşünenlerse bu konumlarını neyin değiştirebileceğini genelde ifade edebilirler. Bizden, başka birinin bekâret konumunun değişip değişmediğini saptamamız istense, çoğu zaman ne gibi ölçütler kullanacağımızı biliriz. Ancak başkasına uygulayacağımız ölçütler, ille de kendimize uyguladıklarımızla aynı olacak değil. Üstelik kapı komşularımızın ya da sevgililerimizin ya da anne-babalarımızın ölçütlerinin de bizimkilerle aynı olup olmadığını bilemeyebiliriz.

Bu, 'bekâret görecelidir, o yüzden de tartışmaya değmez' anlamına gelmez. Tam tersine, bekâretin göreceli olduğunu ve bu yüzden son derece önemli olduğunu çok açıkça ortaya koyan ve iki bin beş yüz yılı aşkın süredir biriken bir yazılı tarih vardır elimizde. Bekâreti böylesine belalı ve büyüleyici kılan da bu göreceliliğidir aslında.

Bekâret toplumda her zaman aynı amaçlara hizmet etmemiş, aynı şekilde algılanmamış ya da aynı cinsellik, cinsel aktivite ya da cinsel kimlik anlayışları üzerine kurulmamıştır. Hatta her zaman aynı beden parçalarıyla da ilgili olmamıştır: Çoğu zaman bugün bekâretle eş anlamlı gibi gördüğümüz ve bizden önceki insanların da böyle düşündüğünü varsaydığımız himen, aslında 16. yüzyıla kadar bilinmiyordu bile. Batı tarihi boyunca, hukuktan dine ve tıptan sanata kadar birçok farklı alanda belirlenen çeşitli bekâreti anlama, tanımlama ve kullanma yollarımız, durmaksızın değişen devasa bir oluşumun, yani ortak kültürümüzün şekillerini ve hareketlerini yansıtır.

Bu, bekâreti tanımlama konusunda neden bu kadar beceriksiz olduğumuzu açıklamaya yardım ediyor. İnsan yaşamı ve cinselliğinin büyük çaplı alt yapısının şartlarından biri olarak, bekârete ilişkin ideallerimiz, toplumsal cinsiyet, sınıf ve ırka ilişkin ideallerimizde olduğu gibi, her zaman tarihsel duruma bağlı olmuştur. Kültürel koşullar değiştikçe bekâret konusuna yaklaşımımız da zaman içerisinde yavaşça ve çoğu zaman kendisini fark ettirmeden, demografi, ekonomi, teknoloji, dinî dogmalar, politik felsefeler, bilimsel keşifler ve kadınların, çocukların ve ailenin rollerindeki değişimleri yansıtarak değişmiştir. Bu tür şeyler yavaş değişme eğilimi gösterdiğinden, insanların bunları, onlar doğmadan önce varolan ve öldükten sonra da büyük değişime uğramadan var olmaya devam edecek hiç değişmeyen, katı sabit gerçekler olarak görmeleri olağandır. Çoğu zaman bu doğrudur, çünkü insan ömrüyle karşılaştırıldığında, büyük ölçekli kültürel değişimler buzulların hareketini andıran bir yavaşlıkta gerçekleşme eğilimindedir. Ancak en büyük ve yavaş hareket eden buzul bile ilerledikçe karada yarıklar açar ve peşinde bir iz bırakır.

O halde, değişen bekâret ideolojileri ve uygulamalarının izini sürmek için kültürel buzulları takip etmemiz gerekiyor. Bekâretin sırları DNA'mıza kodlanmış ya da taşa kazınmış değildir. Var oldukları sürece bu sırlar, romanlarda ve tiyatro oyunlarında, dinî yazılarda ve sanat eserlerinde, tıp metinlerinde ve felsefe kitaplarında, kur yapma modellerinde, evlilik geleneklerinde, kocakarı masallarında, meyhane şarkılarında ve hatta günlük gazetelerin köşe yazılarında varlar. Ne muazzam, büyüleyici ve şaşırtıcı bir gösteri.

Belki de bunu göstermenin en kolay yolu, bekâretin farklı birkaç türünü tarihsel bir bakış açısıyla gözden geçirmektir. 21. yüzyılın gündelik konuşmalarında, bekâreti sadece tek bir şekilde düşünüyoruz: Bir cinsel aktivite konusu. Birisi "o işi" ya yapmıştır ya da yapmamıştır. Buradaki eleştirel "o iş" sözünün neleri kapsayıp neleri kapsamadığı ciddi bir tartışma konusu olabilir, ama bekâretin ve bekâret kaybının "o işi" ("o iş"in ne olduğu nasıl anlaşılırsa anlaşılsın) yapmış ya da yapmamış olmak olarak değerlendirilmesi hiç tartışılmaz. Oysa bu, bekâreti görmenin sadece tek bir yoludur.

4. yüzyılda yazdığı *De civitate Dei* (Tanrı'nın Şehri) adlı eserinde Aziz Augustine, tecavüze uğramanın bekâret kaybına yol açmadığını çünkü kişinin buna bütün kalbi ve ruhuyla direndiğini savunmuştur. Augustine'in bu düşüncesi mantıklı mı? Eğer zoraki fiziksel bir eylemden kaynaklanan bekâret kaybından geri dönüşün mümkün olmadığı söylenseydi, o zaman bekâretin ruhun bir niteliği olduğu iddia edilemezdi. Augustine'in buna getirdiği çözüm, bekâretin iki meşru şekilde var olduğunu ortaya sürmek oldu: Bedene dayalı fiziksel bekâret ve ruha dayalı tinsel bekâret. Duruma bağlı olarak bu iki şekil birlikte var olabilirdi de olmayabilirdi de. Daha sonraları Aquinalı Thomas'ın da savunduğu gibi, Augustine için tek bir bekâret yoktu, bekâret birden fazlaydı.

Çoklu bekâret oldukça tutulan bir fikir oldu. 1240 civarında iffet üzerine bir inceleme yazan 13. yüzyıl filozofu ve bilimcisi Albertus Magnus [Büyük Albertus], dört farklı bekâret türünden bahseder. Buna göre aklı ermemiş bebekler doğuştan

bekâret türüne sahipti. Ancak kişi ne yaptığını bilecek yaşa geldiğinde bekâretini seçmek zorundaydı. Bekâreti dinî bir yeminin parçası olarak seçebilir ya da üzerine yemin edilmemiş daha az resmî bir bekâret tercih edebilirdi. Albertus sonuncu türü, onaylamayarak, bakire gibi görünmeyen ya da davranmayan bakireler olarak belirlemiştir. Hatta bakirelerin bazen fahişe gibi davranabildiğini bile söylemiştir. Albertus'a göre bekâret *doğuştan* gelen bir özellik ya da başka birçok farklı şey olabilirdi. Ancak ona göre bekâret kesinlikle ilk bakışta anlaşılabilecek bir şey değildi.

Bekâret, insanlık durumunun katı, evrensel ve tarihdışı sabit bir gerçeği olmaktan çok uzak, canlı ve çoğunluğu saklı muazzam bir tarihi olan, kökten değiştirilebilir ve biçimlendirilebilir bir kültürel fikirdir. Bekâreti anlamak istiyorsak, sadece bugün bize nasıl göründüğünü değil, aynı zamanda bizden önce yaşamış olan insanlara nasıl göründüğünü de anlamamız gerekir. Bekâretin sadece çocuklarımız için içermesini istediğimiz anlamlarını değil, bizim için, nine ve dedelerimiz için ve büyük nine ve büyük dedelerimiz için içerdiği anlamları da anlamamız gerekir. En önemlisi de bu anlamların hep aynı olmadığını anlamamız gerekir. İnsanlık durumuyla ilgili birçok şeyde olduğu gibi, bekârette de değişmeyen tek şey değişimdir.

## *Kumda Çizgiler*

Bekâretlerin ve bakirelerin birçok farklı biçimi ve türünün olduğunun epeydir farkındayız. Bunları birbirinden sadece insanların cinsel anlamda ne yapıp yapmadıklarına bakarak değil, aynı zamanda yaş, gelişim çağı, cinsiyet, dürtüler, önceki davranışlar, dinî bağlantılar ve hatta dış görünüş gibi şeylere bakarak da ayırt ettik. Ancak bütün bu özelliklerin hepsi eşit önem taşımaz. Hatta tarihin belli bir döneminde, dünyanın belli bir yerinde veya kabaca Batı dediğimiz geniş ve karmaşık çerçevenin belli bir alt kültüründe bile bu özellikler aynı şekilde ya da aynı derecede önem taşımazlar.

Bundan dolayı aslında en önemli şey, bakireleri ve bekâreti kimin tanımladığı sorusudur. Bekâreti tanımlamak demek neredeyse bütün kadınların ve hatta birçok erkeğin yaşamını doğrudan etkilemek demektir. İnsanlar ne düşünürse düşünsün, bekâreti tanımlamak sadece felsefi bir uygulama değildir. İnsanların nasıl davrandığını, hissettiğini, düşündüğünü ve bazı durumlarda nasıl yaşayıp nasıl öldüğünü denetim altında tutan bir uygulamadır.

Bekâret, bin yıllardır insan kültürlerinde düzenleyici bir ilke olarak kullanılmıştır. Geçmişte olduğu gibi bugün de, döneminin, dininin, çevresinin ya da ailesinin bekâret diye inandığı kuralı çiğneyen herhangi bir kadın, alay edilmeye, hor görülmeye, ayıplanmaya, dışlanmaya, evlilikten men edilmeye veya evlatlıktan reddedilmeye maruz bırakılabilir. Bazı yerlerde ve zamanlarda, kadının ailesi bu yüzden para cezasına ya da başka tür bir cezaya çarptırılabilir ya da kadının kendisi köle olarak satılabilir. Dahası bekâretini kaybetmesinin cezası olarak kadın hapse atılabilir, sakat bırakılabilir, kötürüm edilebilir, kırbaçlanabilir, tecavüze uğrayabilir ve hatta öldürülebilir... Üstelik bütün bunlar bir söylenti uğruna bile olabilir. Böyle aşağılamaların ve güya namus temizleyen cinayetlerin, ancak kadınlar konusunda baskıcı ya da gerici dinî geleneklerin hüküm sürdüğü uzak diyarlarda ya da çağdışı geleneklere bağlanmış, içine kapanık göçmen topluluklarda olduğunu sanmayın ve şu olayı hatırlayın: 2004 yılının Kasım ayında, Amerika'nın Alabama eyaletinin Birmingham kasabasında, on iki yaşındaki ilkokul öğrencisi Jasmine Archie'nin bekâretini kaybettiğini düşünen annesi, önce zorla çamaşır suyu içirerek sonra da boğarak kızını öldürmüştür.

Çok tehlikeli sonuçlar doğurabileceği için, bekâretin değişmez tek bir tanımının yokluğunu ve hiçbir zaman da olmadığını bilmek çok büyük bir önem taşımaktadır. Daha basit bir ifadeyle, bekâret genelde, kısmi açıklamalardan oluşan karmaşık bir görüntü çeşitliliği içinde tarif edilmektedir. Bu tarif neredeyse her zaman sondan başa doğru ve bir şeyleri dışarıda bırakarak yapılır: Bekâretin tarifi, bekâreti neyin sonlandırdığı

ve neyin bekâret olmadığı kararı üzerine kurulmuştur. Yine de ne kadar uğraşırsak uğraşalım, sanki hep su götürmez sandığımız en iyi tanıma bile kafa tutan, cevabı bulunamayan bir soru, bir istisna ya da bir durum çıkıyor.

### *Heteroseksüel Beyaz Kadın*

Tarihin farklı bekâret türlerini araştırırken öğrendiğimiz şeylerden biri de bekâretin aslında cinsel ilişkiye girmekle ilgili olmayabileceğidir. Üstelik farklı tarih ve kültürlerde, penisin vajinaya girmesi, yüzyıllar boyunca bekâretin ya da bekâret "kaybının" en küçük ortak paydası olmuştur.

Beden parçalarının böyle belirli bir biçimde yan yana kullanılması özellikle "sevişmek" dediğimiz şey bağlamında ortaya çıkabilir. Ama başka bir sürü anatomik düzenleme de bu bağlamda ortaya çıkabilir. Parmaklar, dudaklar, göğüsler, dil, anüs gibi birçok farklı beden parçası "cinsel ilişki" dediğimiz aktivitelerde kullanılabilir. Hıristiyanlığın başlangıcından öncesine kadar uzanan sanat ve edebiyat eserleri, bu çeşitli tekniklerin, ister erkekler arasında, ister kadınlar arasında ya da ister bir kadınla bir erkek arasında uygulansın, hiçbirisinin modern yenilikler olmadığını gösterir. Cinsel aktivite her zaman penisle vajinadan çok daha fazlasını içermiştir.

Düşünmeden edemiyor insan; o zaman neden bu kadar uzun zamandır belirleyici cinsel ilişki edimi olarak düşünülen özel bir penis-vajina birleşimi, bekâreti sonlandıran edim olmuştur? Bunun birçok nedeni vardır. Öncelikle kadınları hamile bırakan tek cinsel aktivite türü penisin vajinaya girmesini kapsar. İkincisi, penisin vajinaya girmesine dayalı cinsel ilişki, insanların yapabildiği yalnızca ve yalnızca heteroseksüel olan tek edimdir. İnsanların yapabildiği, farklı beden parçalarını yan yana getiren diğer yaygın cinsel bileşimler, temelde cinsiyet ayrımı gözetmezler. Öpüşme ve dokunma cinsiyet tanımaz; oral seks için bir şey demeye bile gerek yoktur. Oysa penisin vajinaya sokulabilmesi için bir kadın ve bir erkeğin olması; ve bunların da, bir erkekle başka bir erkek ya da bir ka-

dınla başka bir kadın arasında yapılabilmesi mümkün olmayan tek belirli cinsel eylemi gerçekleştiriyor olmaları gerekir. Bu da şu demektir: En azından geleneksel kurallaşmış şekliyle bekâret yalnızca heteroseksüeldir.

Bekâret aynı zamanda dişidir de. Erkek bedeni, öyle olduğu durumlarda bile, hiçbir zaman çoğunlukla bakir diye değil, onun yerine "erden" ya da "bekâr" diye nitelendirilir. Hatta Katolik Kilisesi'nde, cinsel ilişkiden uzak durma "bekâret" olarak değil, "bekârlık" olarak sınıflandırılır. Dahası bekâret hiçbir zaman, erkeklerin değerine ilişkin ya da evlenilmeye uygun olup olmadıklarına ya da yaşamalarına izin verilip verilmemesine dair bir konu olmamıştır. Sonuç olarak da tarih boyunca bakireler neredeyse hep dişilerden oluşmuştur. Zaten "bakire" (İngilizce'de *virgin*) sözcüğü de Latince kız ya da evlenmemiş kadın (bu ikisi, kızların genellikle ergenlik döneminin başlarında evlendirildiği eski Roma kültüründe eşanlamlıydı) anlamına gelen ve kadın ya da karı anlamındaki *uxor* sözcüğünün karşıtı olan *virgo* sözcüğünden gelmektedir. Benzer dil kısaltmalarına başka dillerde de rastlayabiliriz: Yunanca'da *parthenos* (kız/bakire) ve *gyne* (kadın/karı), İbranice'de *betulah* ve *almah*, biraz eski İngilizce'de *maid* (kız) ve *wife* (karı, eş). Tersi belirtilmedikçe bugün bile "bakire" sözcüğü bir dişiye işaret etmektedir.

Batı'da, bekâretin sadece cinsel yönelimi ve cinsiyeti değil, aynı zamanda rengi de vardır. Hıristiyan simgeciliği geleneksel olarak ışığı ve renk açıklığını, saflığa ve kutsallığa işaret etmek için kullanırken, karanlığı ve koyu renkleri günah ve yozlaşmayla özdeşleştirmiştir. Beyaz Avrupalı Hıristiyanlar, derileri koyu renk olan insanların yaşadığı yerleri sömürgeleştirmeye başladığında çoğu zaman bu, açık renk-eşittir-iyi ve koyu renk-eşittir-kötü zihniyetini de oralara taşımıştır. Koyu derili bu insanların güya "ilkel" olan kültürlerinin cinsel kuralları, Avrupalı Hıristiyanların cinsiyet, cinsel ilişki ve aile yapılanmalarına ilişkin, normal, doğal ve hatta Tanrı vergisi kanunlar olarak gördüklerine uymamıştır. Bu yüzden de beyaz Avrupalılar, Afrika, Amerika ya da başka yerlerde yaşayan yerlilerin

aşağılık ve en küçük ahlâk anlayışından bile yoksun olduklarını düşünmüşlerdir. Avrupalılar bu karşılaşmalardan, bekâretin medenileşmenin, yani Hıristiyan, Avrupalı ve beyaz olanların bir özelliği olduğu sonucunu çıkarmıştır.

Bütün bunlar bugün Batı'da bekâretin varlığını ve işlevini anlama biçimimizin bir parçasıdır. Bekâret bizden öncekilerden aldığımız mirasın bir parçasıdır. Yaklaşık olarak son yüzyılda bekâret ve bakireleri görme biçimimiz biraz da olsa değişmiştir ama bekârete ve bakirelere dair miras aldığımız asırlık ideolojik paradigma hâlâ sapasağlam ayakta durmaktadır. Rosie Reid olayı, bekâret ideolojisinin ne kadar yavaş ve karışık değişim geçirdiğinin harika bir örneğidir. 2004 yılında, Bristol Üniversitesi'nde okuyan on sekiz yaşındaki Rosie, eğitim masraflarını karşılayabilmek için, internet üzerinden yapılan bir açık artırmada en yüksek teklifi sunan kişiye bekâretini satmaya karar vererek bir skandal yaratmıştı. Burada ne Rosie'nin kendisi, ne fiyat teklifi sunmaya koşan erkekler ne de hikâyeyi veren haber kuruluşları, Rosie'nin, bir taraftan kendisini bakire olarak ilan ederken, diğer taraftan da bir kadınla uzun süreli cinsel ve duygusal ilişki yaşayan bir lezbiyen olduğunu açıkça söylemesini çelişkili buldular.

Rosie'nin bekâretinin belki de çoktan geçmişte kalmış olabileceği, bu hikâyeyi haber yapanlardan hiç kimsenin aklına gelmedi. Rosie'nin ve sevgilisinin, tarih boyunca kadınlarla sevişen yüz binlerce kadının yaptığı gibi, parmak ya da seks oyuncağı aracılığıyla vajina yoluyla sevişmiş olabileceğini kimse tartışmadı. Maddeci ve tıbba yönelmiş çağımızda bekâretin belirleyici ölçütü olarak görülen himenin, Rosie'de ne durumda olduğu, haberlerde hiç sorgulanmadı. Bedeninin hiç "açılıp açılmadığı" kimsenin umurunda değil gibiydi; oysa bu, Yunanların çok umrunda olurdu. Rosie'nin hiç cinsel arzu duyup duymadığı ya da orgazm olup olmadığıyla da kimse ilgilenmedi; oysa bu iki şey de Ortaçağ dinbilimcilerini ve doktorlarını çok ilgilendirirdi.

Bütün bunlar yerine, Rosie'nin lezbiyen cinsel deneyimlerinin geçerli olmadığını buyuran bir sessizlik egemen oldu dün-

yaya. Gazeteciler için ya da Rosie'ye bir kerelik cinsel olarak erişebilme umuduyla fiyat teklifi veren onca adam için önemli olan tek şey, Rosie'ye bir penisin hiç girmemiş olmasıydı. Rosie Reid hikâyesinde bekâreti tanımlayan şeylerin toplam sonucu, biyolojik bir erkek tarafından biyolojik bir kadın üzerinde icra edilen ve yalnızca heteroseksüel bir eylem olan 'penisin vajinaya girmesi' eylemiydi. Rosie'nin sattığı ve açık artırmanın sonunda kazananın satın aldığı, aslında bir kadının kendi başına cinsel anlamda "gerçek" bir kadın olamayacağını ve bunu başarabilmesi için bir adamın penisine ihtiyacı olduğunu söyleyen ideolojinin somut teyidinden başka bir şey değildi.

### *Çeşit Çeşit Bekâret*

Rosie Reid'in hikâyesi bir sürü ilginç soru çıkarır ortaya; en önemlilerinden birisi de Rosie'nin, cinsel açıdan etkin bir lezbiyen olarak temsil ettiği bekâret türünü nasıl sınıflandırabileceğimiz sorusudur. Bekâretini başarıyla satmadan önce (bir kızlık zarı için 12.000 sterlin, yani yaklaşık 31.500 YTL ödeyen adamın, Rosie'nin satacak bir kızlık zarı olduğuna inandığını farz edebiliriz), Rosie'nin aslında bakire olduğunu kabul edersek, peki Rosie ne tür bir bakireydi?

P.T. Barnum'un sözleriyle, her dakika bir bakire dünyaya geliyor. Ama bütün bakireler aynı değil. Bütün bu kurallaşmış penis-vajina etkenine ne kadar yatırım yaparsak yapalım, Rosie Reid'in bekâretini bir rahibeninkiyle, on bir yaşında bir kızınkiyle, otuz yaşında kariyer sahibi bir kadınınkiyle ya da yaşını almış kız oğlan kız bir teyzenin bekâretiyle bir tutmamız hiç ama hiç olası görünmüyor. Tıpkı Albertus Magnus'un 13. yüzyılda yaptığı gibi, biz de aslında, farklı tür ve biçimlerde gelen bekâret ve bakirelerin farkına varıp bunları kabul ediyoruz. Ama tuhaf olan, M.S. 2. yüzyıldan bu yana bekâretin ve bakirelerin farklı çeşitleri olduğunu bilmemize karşın, algıladığımız bu çeşitliliği tarif etmek için çok az sözcük üretmiş olmamızdır.

Rosie Reid bağlamında Batı'nın genelde kullandığı tek ifade, 19. yüzyıldan kalma "yarı-bakire" olarak çevrilebilecek Fransızca terim *demi-vierge*'dir. Bugünse, en azından Amerika'da, hemen hemen aynı anlama gelen "teknik bekâret" terimini şöyle kullanabiliriz: Hayatı cinsellikten bütünüyle yoksun geçmemiş ama belli deneysel sınırları, özellikle de penisin vajinaya girmesi sınırını henüz aşmamış olduğu için kendisini bakire sıfatıyla nitelendiren birisi. Ancak *demi-vierge* ya da teknik bekâret, olası bekâret türlerinden yalnızca birini açıklar. Diğer türler içinse tek bir sözcüğümüz bile yoktur.

Bu tuhaf sözcük dağarcığı yokluğu üzerine ciltler yazılabilir. Bir kadın hakkında bilinebilecek en önemli şeyin, sahibinin babası mı –ki bu kadının evlenmemiş ve tahminen bakire olduğu anlamına gelir– yoksa kocası mı –ki bu da kadının tahminen bakire olmadığı anlamına gelir– olduğu bir toplumda yaşamıyoruz artık. Ancak tarihinin büyük bölümünde kültürümüz bu şeylerle son derece yakından meşgul olmuştur ve bunu dışarıya yansıtmıştır. Bekârete dair miras aldığımız küçücük sözcük dağarcığımız ve bunun, bekâreti ve bakireleri tartışma yeteneğimize getirdiği kısıtlamalar, geçmişte öncelik verdiğimiz şeylerimizden kalma aslında.

Ancak bu sözcük kıtlığı, bekâretin ve bakirelerin farklı türleri olduğunu kavramamıza bir engel değildir. Batı kültürü bugün en azından dört farklı bekâret şeklini tanır ve bu şekillere özgü bireysel örnekler de bekâret konusunda kaçınılmaz bir çeşitlilik yaratır. İlki varsayılan bekâret, muhterem Albertus Magnus'un bahsettiği ilk türle aynıdır: Hepimiz bakire doğarız. Çocukların etkin bir cinselliğinin olmaması, beklenen ve varsayılan bir şeydir; o kadar ki çocuklardan özellikle bakire diye söz etmek tuhafımıza gider. Carl Jung'un da dediği gibi çocuklar cinsellik öncesidir. Cinsel organlarla ilgili bazı etkin davranışlar oldukça erken yaşlarda başlasa da (birçok çocuk kendi başına cinsel organlarını uyarır, hatta ultrason sayesinde, rahimdeyken ceninlerin cinsel organlarını uyardıkları bile gözlemlenmiştir), ergenlik dönemi öncesindeki çocukları hâlâ cinsel varlıklar olarak görmeyiz.

Ama sonunda ergenlik dönemi gelir çatar ve onunla birlikte cinsellik hormonlarının sel baskınları, yüzde ve bedende hızla artan kıl çalılıkları, tehlikeli göğüs ve kalça kıvrımları, ilk boşalmalar ve âdet kanamalarıyla kendisini gösteren doğurganlığın başka şeye benzemeyen kirli kanıtları da gelir. Beden cinsel anlamda fiziksel olgunluğa eriştiğinde, bireyin cinsel bir varlık olmadığını düşünme lüksümüz de kalmaz. İşte bekâretin cidden önemsenmesi de tam bu noktada başlar.

Ergenlik dönemi sonrası görülen en yaygın bekâret şekli, insanların eninde sonunda cinsel ilişki oyununa katılacakları ve özellikle insan neslini sürdürmek üzere yeni aileler kurmak ve çocuk doğurmak gibi muazzam bir görevde yer alacakları varsayımı üzerine kurulmuştur. Bunun olması için bekâretin daimi değil, geçişsel olması gerekir. Birçok insan için bekâret tam anlamıyla budur: Çocukluğun bitimiyle sosyal açıdan tam bir yetişkinliğe geçiş durumu, çoğu zaman evlilikle somutlaştırılan bir geçit.

Geçişsel bekâret her zaman Batı'da en çok saygı gören bekâret şekli olmamıştır; aslında Protestan Reformu gerçekleşinceye kadarki Hıristiyanlık döneminde, koltuğu rahibelerin ve rahiplerin yeminli bekâretine kaptırmıştır. Buna karşın geçişsel bekâret her zaman en yaygın bekâret şekli olmuştur. İnsanların ortalama evlenme yaşları insanlık tarihi boyunca büyük değişkenlik göstermiştir. En azından bazı kadınların yirmi yaşını geçene kadar evlenmemesi son 25.000 yılın belli dönemlerinde yaygın olsa da kadınların ergenlik yaşlarında, özellikle de âdet görmeye başlamasına çok yakınken evlendirilmesi daha da yaygın olmuştur.

Bugün Batı'da, çocuk yaşta sözlenmek ve ergenlik döneminde evlenmek bir skandal konusudur. Örneğin, Associated Press haber ajansının haberini yaptığı, kendi kendisini Romanya'ya bağlı Romanların kralı ilan eden Florin Cioaba'nın 12 yaşındaki kızı Ana Maria'nın 2003'teki gürültülü evliliği basında şok etkisi yaratmıştı, oysa tarihimizin büyük bölümü boyunca böyle olaylar oldukça normal sayılırdı. Aragonlu Catherine üç yaşındayken, İngiltereli VII. Henry'nin oğlu Art-

hur'la sözlendirilmiş, on beş yaşındayken de evlendirilmişti. Shakespeare'in Juliet'i topu topu on üç yaşındayken annesi şunları öğütler kendisine: "Artık evliliği düşün; burada Verona'da senden genç saygıdeğer bayanlar çoktan anne oldular: Benim hesabıma göre senin kız olduğun şu yaşlarda ben seni doğurmuştum bile." Ortalama ilk evlilik yaşının, yirmili yaşların ortalarıyla sonları arasında gidip geldiği bugün bile,[4] gelinin bekâretine büyük değer verilen eşleşmelerde (tıpkı eski günlerde tahtın varisinin ilk evliliğinde olduğu gibi) nispeten genç bir gelin olduğu görülür. Rahmetli Prenses Diana Spencer, 1981'de otuz iki yaşındaki İngiltere Prensi Charles'la nişanlandığında, on dokuz yaşında bir bebek yüzdü; evlendiklerinde ve Wales Prensesi olduğunda Diana, yirmisinden sadece yirmi sekiz gün almıştı.

Kadınlar için ortalama ilk evlilik yaşının çeşitlilik göstermesi gibi, ortalama bir kadının geçişsel bekâretini saklaması gerektiği zaman süresi de tarih boyunca çeşitlilik göstermiştir. Bugün kadınların ilk evlenme yaşları hiç olmadığı kadar yükseldiği için, evlenene kadar bakire kalan Batılı bir kadın, eğer kendi yaşıtlarına göre ortalama bir yaşta evlenirse, ergenlik dönemine ulaştıktan evlendiği zamana kadar muhtemelen onla yirmi yıl boyunca geçişsel bekâretini saklayabileceğini ümit edebilir. Ocak tanrıçasının emrindeki Vesta bakirelerinin bile bekâretlerini sadece otuz yıl saklamaları beklendiğini düşündüğümüzde (bu görev adına takdis edildikleri altı yaşından, hizmet sürelerini tamamladıkları otuz altı yaşına kadar), modern zamanın evlilik öncesi bekâret bağlılığının son derece şaşırtıcı olduğunu görürüz.

Ayrıca Batılı modern bir kadın evlenene kadar bakire kalmamayı da seçebilir. Bu seçenek daha yeni yeni (yaklaşık son otuz yıldır) geniş çapta kabul görmeye başlamıştır. Bu durum-

4 2001 Amerikan Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, ilk kez evlenen Amerikalı bir gelinin ortalama yaşı yirmi beş, damadınkiyse yirmi altıdır. İngiltere'de ortalama yaş oranı daha da yüksektir: Kadınlar için yirmi sekiz, erkekler için otuz. Batı genelinde ilk evliliklerin yirmili yaşların ikinci yarısında gerçekleşmesi gittikçe bir kural haline gelmektedir.

da bile, evlilik dışı ve evlilik öncesi cinsel ilişki hâlâ kesin bir evrensel onay almış değildir; toplumun muhafazakâr kesimleri ve dinci kurumları da bunu kınamaya devam etmektedir. Hatta tarihi boyunca cinselliğe yönelik ulusal politikaları olmayan federal Amerikan devleti bile son yıllarda (Amerika'da cinsel ilişkiyle ilgili kanunlar esasen eyalet kapsamında geliştirilir ve uygulanır), gücünü hissettiren bir baba edasıyla, evlilik öncesi her türlü cinsel aktivitenin yanlış olduğunu söyleyen geri kafalı geçişsel bekâret ideolojisini uygulamaya başlamıştır. Örtmece bir isim altında "cinsel perhize dayalı cinsellik eğitimi" denilen şeyi (bekâretin evli olmayan insanlar için tek uygun cinsel konum olduğunu öğreten müfredat programları) teşvik etmek ve uygulamak için 1996'da başlatılan yüksek bütçeli federal girişimler, Amerikan devlet okullarının müfredat programlarına, göstere göstere geçişsel bekâret yanlısı olan bir gündem sokmuştur. Değişen bekâret beklentilerine gösterilen bu hayret verici ters tepki ve Amerika'nın bunun uğraşını sürdürürken sergilediği tuhaf ve çarpıcı dünyadan habersiz hali, bir kültürün bekârete yaklaşımlarının her şeyden çok daha duygusal ve siyasal olabileceğinin apaçık kanıtıdır.

Geçişsel bekâretin bitmesi uzun bir zaman boyunca kişinin toplumsal açıdan yetişkinliğe erişmesiyle ilişkilendirildiği, toplumsal yetişkinlik de uzun bir zaman boyunca evliliğe bağlı olduğu için, bekâreti çocuklukla ve bekâret kaybını yetişkinlikle eşdeğer tutan kırpılmış bir bekâret ideolojisi geliştirdik. Ama tabii ki aynı anda hem yetişkin hem de bakire olmak mümkündür. Hatta yaklaşık son on yedi senedir sayısız kadın ve erkek, Roma Katolik Kilisesi'nde filizlenen manastır kurumlarında ömür boyu bakire kalmayı seçmiştir. Protestan Reformu, manastır yaşamının her yere yayılmış olan varlığını ve saygınlığını temelli olarak mahvetmiş ve hatta manastır görevlerini sürdürenlerin sayısı son yüzyılda büyük bir hızla azalmış olsa da, yeminli bekâret düşüncesi ve gerçekliği bugün hâlâ bizimle birliktedir.

Gelin görün ki Roma Katolik inancı bağlamında bekâret yemini olarak düşündüğümüz yeminlerin çoğu aslında bekârlık

yeminidir. Papazların, rahibelerin ve rahiplerin bekârlık yeminine kabul edilmeleri için bakir/e olmaları gerekmemektedir; ancak geleneksel olarak rahibeler hem "yeminli bakireler" hem de "Kilise gelinleri" olarak tanınmışlardır ve yakın zamana kadar, bir kadının ebediyen bekâretini korumasına izin verilebilmesinin tek yolu, rahibe manastırına girmesi olmuştur. Bekârlığın bekâreti korumanın gerekli bir unsuru olduğu, bekâretinse bekârlığı korumanın gerekli bir unsuru olmadığı hâlâ doğrudur.

Kilise'nin özellikle ve sadece bakire olan kadınlara verdiği bir görev vardır ama bu, yaygın ya da tanınmış bir mevki değildir ve herhangi bir manastır düzeninin bir parçası da değildir. Dünyanın Bakirelerini Kutsama Ayini, resmî olarak 31 Mayıs 1970 tarihinden bu yana Katolik kadınlarına sunulmaktadır ama Kilise'nin ilk yıllarından bu yana bunun geçmiş örnekleri olmuştur. Bu ayin aracılığıyla bekâretlerini Tanrı'ya adayan dünya genelindeki birkaç bin kadın yemin etmezler ama bekâretlerini kişisel bir bağlılık olarak zaten içten içe Tanrı'ya vaat ettikleri bilinir. Bu kadınlar özel rahibe kıyafeti giymezler, hiçbir kutsal emir ya da manastır kuralı izlemezler, kendi başlarına yaşarlar ve istedikleri dünyevi işlerle uğraşırlar. Bir başka deyişle, günümüz kilisesinin bu yeminli bakireleri, günlük yaşamlarında karşılaştıkları insanların çoğunun radarına takılmadan uçarlar. Bekâr olmaları ve Katolik dinine olan büyük bağlılıkları dışında, onları sokaktaki herhangi bir kadından ayırt edecek çok az şey vardır.

Tarihsel bir bakış açısından bakıldığında, herhangi bir kadının kutsanmış "gizli" bir bakire olabilmesi şaşırtıcıdır. Geçmişte eş ve annelik görevlerinden muaf tutulmaları dolayısıyla, yeminli bakireler neredeyse evrensel olan bir kurala karşı gelerek fazlasıyla göze çarpan istisnalar olmuştur. Tinselleşmiş bekâret ideolojisi, cinsellik ve üreme isteklerine kapalı olan bir bedenin, Tanrı'nın isteklerine daha açık olduğunu kabul eder. Yeminli bakireler tarih boyunca, ilahi önceliklerin canlı bir yansıması olarak var olmanın karşılığında "normal" bir hayat çizgisini, yani evlilik ve anneliği feda eden seçkin bir sını-

fın üyeleri olarak görülmüştür. En azından bazı durumlarda, kadınların, dine olan bağlılıklarını bekârlık ve bekâretin tanımladığı bir yol seçtikleri halde kültür bağlamında çok da aykırı görülmemeleri, kültürümüzün düzenlenmesinde olağanüstü bir değişimi simgeler. Hayat boyu eşsiz kalmayı öngören bir bağlılık, bir zamanlar kadınları, var olan genel kültürel ve toplumsal düzenden tamamıyla dışlardı. Ancak kültürümüz, siyasal, ekonomik, yasal ve toplumsal değişimler geçirerek, eşi olmayan yetişkin kadınların artık oldukça sıradan görüldüğü bir duruma gelmiştir. Kadınların cinsel seçimleri artık, tarih boyunca hiç de kabul görmeyen biçimlerde, reddetme seçeneğini de kapsar.

Sırf istenmediği için cinsel aktiviteyi reddetme yetisi, bugün tanıdığımız dördüncü bekâret türünün çekirdeğini oluşturuyor: Kaçıngan bekâret. Cinsel aktiviteden kaçınmak tabii ki, herhangi bir bakirelik durumunun devamında rol oynar. Benim burada kaçıngan bekâret olarak sınıflandırdığım bekâret türünü diğerlerinden ayıran özellik, ille de büyük bir gündem gerektirmemesidir. Kaçıngan bir bakire kendisini evliliğe saklamak ya da bir rahibe manastırına girmeyi düşünmek zorunda değildir. Cinsel ilişkiden kaçınmak en nihayetinde kişisel bir tercih meselesi olabilir. Ancak kadınların ekonomik ve toplumsal anlamda varlıklarını bağımsız olarak sürdürebilmeleri ve kocalarına ya da kiliseye bağlı kalmadan yaşayabilmeleri yeni yeni mümkün olmuştur: 1970'lerden önce evde kalmışlık, çoğu zaman yoksulluk ve toplumdan aforoz anlamına gelirdi. Bugünse bağımsız bekârlığın böyle anlamları yoktur.

Kaçınganlıktan sık sık farklı bir çerçevede, bekârete hizmet eden bir şey olarak da bahsediliyor. Cinsel aktivitenin, hamilelik ve doğumdan zührevi hastalıklara ve eşin isteklerine kadar bir sürü olası sonucunun olması, yüzyıllardır kadınların bekâret sürelerini uzatmak için başvurdukları nedenlerden olmuştur. Hamileliğin, çocuk doğurmanın ve yetiştirmenin yükünü adaletsizce sırtlarında taşıyan kadınlar açısından, bu nedenler çok ikna edici olabilir. Günümüzde dağıtılan cinsellik eğitimi kitapçıklarının çoğu, erken yaşta biten okul eğitimi, sonu bir

yere varmayan işler ya da bebek bağırtısı ve pis kokulu bebek bezleriyle dolu arkadaşsız geçen sayısız gece gibi itici hikâyeler anlatmaktadır. Bu kitapçıklara göre, cinsel ilişkiden kaçınırsan bütün bu tatsız sonuçlardan da kaçınmış olursun. Ancak bu tür korkutma taktikleri hiç de yeni şeyler değildir, aslında son sekiz yüz yıldır neredeyse hiç değişmediler. 13. yüzyılda Ortaçağ İngilizcesi'yle yazılan *Hali Meidhad* (Kutsal Kızlık) adlı metin, "kutsal kızlık"ın (üzerine dinsel yemin edilmiş bekâret) çeşitli faydaları konusunda okurlarını aydınlatmayı amaçlamış ve inanılmaz derecede benzer tarifler sunmuştur:

> Peki sorarım size: Kadının biri içeri girdiğinde bebeği ağlıyorsa, kedi tavadaki domuz pastırmasını dişliyor, köpek de etin kenarlarını kemiriyorsa, ocaktaki kek yanıyor, buzağı sütü bitiriyorsa, ateşte kaynayan kap taşıyor ve ateşi söndürüyorsa, bir de üstüne üstlük kadının bu işler için kiralanmış elleri bütün bunlardan şikâyet ediyorsa, bu kadının karşı karşıya olduğu şey iğrenç değil de nedir?

Geçmişte de bugün olduğu gibi, insanların cinsellikten kaçınıp bakire kalmalarını sağlamak uğruna, cinsel hayatın sonuçları çoğu zaman karmakarışık, tatsız, sonu olmayan bayağılık ve utanç olarak resmedilmiştir. Tabii ki farklı dönemlerden ve farklı yaşamlardan bahsediyoruz ama iletilen mesaj aslında hep aynıdır.

Aynı şekilde, cinsel yolla bulaşan hastalık hayaletinin, cinsellikten kaçınmayı teşvik eden bir araç olarak kullanılmasının da uzunca bir geçmişi vardır. Amerikan Kamu Sağlık Hizmetleri tarafından Caz Çağı'nda çıkarılan ve "Rastgele ahbaplıklardan sakının," diyen bir reklam, şehirli genç kadınları, "çünkü bunları hastalık ya da doğum izleyebilir. Cinsel arzulara boyun eğmek gerekir diyen kimseye inanmayın," diye uyarıyordu. Hızla artan şehirleşme, sanayileşme ve hareket gücünün, cinsel açıdan uçarı gençlik kültürünün yükselişine katkıda bulunduğu 20. yüzyılın başlarından bu yana, genç yetişkinlerin cinsel güdülerine gem vurma çabalarının, uygun

bir kamu politikası hedefi olduğu düşünülmüştür. Kamu sağlığı ve ahlâkı taraftarlarının gözünde, kaçıngan bekâret başka herhangi bir bekâret türü kadar iyidir.

### *Cinsel İlişki Ne Zaman Cinsel İlişki Değildir?*

Kültürle cinsellik arasındaki ilişki her zaman gergin olmuştur. Her cinsel ilişki aynı değildir. Bütün cinsel aktiviteler de aynı şekilde anlamlı değildir. Cinsel edimlerden söz ettiğimizde, bunu, belli cinsel ilişki türlerine öncelik veren ve diğerlerini kötüleyen, hatta kimi türleri yok sayan karmaşık anlayış çerçeveleri içerisinde yaparız. Örneğin yasalar gibi kurallarda, farklı cinsel suçların farklı cezalar gerektirdiği düşünülür. Katolik Kilisesi kurallarında, mastürbasyon özel ortamda bile yapılsa bir suçtur ve kişinin bunun için kefaret ödemesi gerekir. Diğer yandan Medeni Kanun'a göre, özel alanda yapılan mastürbasyonun adının bile anılmasına gerek yoktur: Kendi özel ortamında mastürbasyon yaptığı için birisine dava açmaya çalışmak mahkemede ancak alay konusu olur. Mastürbasyon, Katolik Kilisesi'nin yasal düzeninde Medeni Kanun'da olduğundan daha çok ciddiye alınır ve gerçek bir ceza gerektirir. Katolik düşüncesinde mastürbasyon, Medeni Kanun'da olmadığı kadar "gerçek" görülür.

Cinselliğin herhangi bir yönünün geçerliliği ya da gerçekliği, ayağınızı kolayca kaydırabilecek tuzaklarla dolu bir sohbet konusudur; cinselliğin ne olduğunun belirlenmesiyse çok daha sorunlu bir iştir. Cinsellik, bir ölçüde soyut, tamamıyla kültürel ve son derece kişiseldir. Buna karşın bir şekilde herkesin, bekâretin sonunu getirebilecek kadar gerçek ya da geçerli bir cinsel ilişki çeşidinin ne tür bir cinsel deneyim olduğunu bilmesini bekleriz (ama bilmiyoruz). Ancak son yıllarda yapılan istatistiksel araştırmalar aracılığıyla, "gerçek" ve "gerçek olmayan" cinsel ilişki arasında ne kadar sezgisel ve bir örnek olmayan farklar olabileceğini anlamaya başladık.

Batı'nın büyük bölümünde ve özellikle Amerika'da ilgi odağı olmaya devam eden ergen cinselliği konusuna duyulan bu

büyük merak sayesinde, araştırmacılar doğrudan, günümüz ergenlerinin cinsel ideolojilerinde ne çeşit cinsel ilişkinin "gerçek" cinsel ilişki sayıldığı sorusuyla ilgilenmeye başladılar. Ergenlere hitap eden *Seventeen* (On Yedi) dergisiyle Kaiser Aile Vakfı tarafından ortak yapılan ve sonuçları 2003 yılının Ekim ayında açıklanan *Sex Smarts: Virginity and the First Time* (Seks Bilmişleri: Bekâret ve İlk Cinsel İlişki) başlıklı anket çalışmasına göre, ankete katılanlar, oral seksin "gerçek" cinsel ilişki olduğunu düşünenlerle, oral seks yapmayı "seks yapmak" olarak görmeyenler olarak neredeyse yarı yarıya bölünmüştü.

Birçok kişi bunun basit bir ergen safsatası olduğunu düşünebilir. Ama bu aslında birçok açıdan mantıklı bir sonuçtur. Penisin vajinaya girmesine dayalı cinsel ilişki bin yıllardır kültürümüzün kayda geçen esas cinsel edimi olarak görülmüştür. Bu, hamileliğe yol açabilen ve dolayısıyla çok ciddi sonuçlar doğuran cinsel edimdir. Özellikle hamileliği hep, ömür boyu yaşamlarını zehir edecek korkunç bir şey olarak gören ergenlerin gözünde, üremeye yol açabilecek cinsel ilişki türü, üremeye yol açmayan cinsel edimlerin olamayacağı kadar "gerçek" olur.

Kendi cinsel geçmişlerine cesurca bakabilme dürüstlüğüne sahip olan anne-babalar ve büyükanne-babalar, oral seksi "gerçek cinsel ilişkiden" saymama eğilimiyle cinsel edimlerin, bağlama göre yeniden tanımlanması (bunu aynı yaşlarda kendileri de yapmış olabilir) arasında bariz bir benzerlik olduğunu fark edebilirler. Örneğin kırklı ve ellili yıllarda "ciddi değiliz" tarzı ilişkilerde kesinlikle hayal bile edilemeyecek, penis-vajina birleşmesini kapsamayan cinsel aktiviteler, iş ciddiye bindiğinde, oynaşmanın hoş görülebilecek bir uzantısı olarak görülebiliyordu. Gençlerin korku, arzu ve olası olumsuz sonuçlar üzerine kurduğu karmaşık denklemleri çözmelerine yardım etmeye çalışan bu tür araştırma girişimlerinde, cinsel "gerçeklik" bir bakıma ilerici bir yaklaşımla ölçülür. Bu ölçüm, tarih boyunca olağanüstü derecede kullanışlı bir hesap olmuştur.

Tabii bu ölçüm aynı zamanda son derece de durumsaldır. Cinsel gerçekliğin temel sorunu belki de, bekâreti tanımlamaya ilişkin tek temel sorundur. Cinsel ilişki de bekâret de insanı çıldırtacak kadar soyut ve büyük ölçüde toplumsal şeylerdir; görenek, fikir birliği, deneyim ve ideolojinin cıvaya benzer karışımlarıdır. Cinsel ilişki ve bekâret, kişisel ve toplumsal olarak bizim için önemlidirler. O kadar ki sonuçları insanı ölüme götürecek kadar tehlikeli olabilir. Umutsuzca, yaşamlarımızın bu değişken yönlerinin bilinebilir ve güvenilir olmasını isteriz. Ama gerçek cinsel ilişkinin ne olduğu fikri gibi, cinsel ilişkiyle bekâret de ancak yaşamlarının bir parçası oldukları insanlar kadar, yani küçük bir ölçüde, ara sıra ve kısa bir zaman için değişmez ve kesindir. Bir kesinlik hissini yakaladığımız durumdaysa, tarihsel kayıtların bize gösterdiklerine dürüstçe bakmak yerine bunlara sırt çevirerek beceririz bunu.

Daha çok baktıkça ve daha derini gördükçe, bekâretin, varlığını kabul ettiğimiz bin yıllar boyunca aslında hiç durağan ya da bir bütün halinde kalmadığını fark ederiz. Kısacası, bekâretin tam olarak ne olduğu sorusuna cevap vermek büyük olasılıkla imkânsızdır. Cevap verebilseydik bile, o zaman da çok daha derin bir sorunla karşı karşıya kalırdık: Peki aslında bekâretle neden bu kadar ilgileniyoruz?

İKİNCİ BÖLÜM

# *Bakire Olmanın Önemi*

> Bir kadını elde etmeye çalışan bir adamın, kadının bekâretine verdiği büyük değer öylesine köklü ve barizdir ki bizden bunun nedenlerini vermemiz istense neredeyse aklımız karışır.
>
> – Sigmund Freud

"Cezalandırılıyorum," diye feryat ediyordu, kendisinden beklenenden fazlasını beceren tedirgin Paris; televizyonda yayımlanan lise konuşmasının ortalarına doğru artık eridikçe eriyordu. "Biriyle yattım diye Harvard'a gidemiyorum." Kendisi gibi konuşmacı olan arkadaşı Rory'e işaret ederek, "O kimseyle yatmadı," diye devam ediyordu Paris, "ve muhtemelen Harvard'a gidecek. Kazanan o oldu." WB televizyon kanalının ödüllü dizisi *Gilmore Girls*'ün (Gilmore Kızları) bu bahar 2003 bölümünün sonunda, bakire Rory gerçekten de Harvard, Princeton ve Yale Üniversitelerinden gelen kabul mektuplarına boğulur. Bu sırada da annesi, kızının kazandığı kıskanılacak üniversite olanaklarından çok, hâlâ bakire olduğu için "hayırlı evlat" yetiştirdiğine sevinmektedir. Bu sahneler *Gilmore Girls* hayranı olan birçok feministi ayağa kaldırdı. *Bitch: Feminist Response to Pop Culture* (Kaltak: Pop Kültüre Feminist Cevap) gibi forumlarda, dizinin yönetmeni Amy Sherman-Palladino'nun bekâretle Sarmaşık Birliği [Ivy League][1] üniversiteleri-

[1] Sarmaşık Birliği, ABD'nin kuzeydoğu yakasında yer alan sekiz üniversitelik bir birliktir. Üniversite binalarının, okulun gelenekselliğini simgeleyen sarmaşıklarla kaplı olması nedeniyle, birliğe bu isim verilmiştir. Bu birlik kapsamındaki üniversiteler bugün Amerika'nın en başarılı ve prestijli okulları olarak anılır – ç.n.

nin öğrenci kabulleri arasında bir eşitlik kurma kararı sorgulandı.

Sherman-Palladino'nun bekâreti bu şekilde kullanma kararından daha tuhaf ve buna verilen feminist cevaptan çok daha tuhaf olan şey aslında olay örgüsünün yarattığı etkiydi. Harvard'daki öğrenci seçme kurulunun en zor beğenen üyesinin bile, üniversiteye başvuru yapan öğrencinin bakire olup olmadığını bilmeyeceğinin ya da bununla ilgilenmeyeceğinin son derece farkında olan izleyiciler için kurmaca bir konu neden bu kadar etkileyici bir anlam taşımıştı?

Bu konu, toplumsal beklenti, eskiden kalma felsefi inançlar ve duygu düzlemlerinde anlamlı gelmiştir. Bekâretin erdemle, erdemin de başarıyla özdeşleştirilmesi, dizi bağlamında sadece Rory'nin annesi ve Paris için değil, seyirci için de duygusal bir anlam taşımıştır. Sonuç ne olursa olsun, kadın bekâretiyle aşırı derecede ilgilenen ve bekâretini "yanlış" şartlar altında kaybedenlerin cezalandırıldığı ve "doğru" zaman gelene kadar saklayanların övgüye boğulduğu uzun bir geçmişe sahip olan bir kültürde yaşıyoruz.

Kültürümüzün bekârete yüklediği değer ve anlamları kabul etsek de etmesek de bunlardan kaçamayız. Bekâret ideolojisinin bir sürü farklı şekilde ve görüntüde (örneğin *Gilmore Girls* bölümlerinde) dolaşımını ve yeniden dolaşımını sağlayan büyük bir kültürü paylaşıyoruz. Bir anlamda, bir kültür olarak bekâret hakkında ne düşünüp hissettiğimizi kendimize hatırlatmak, kültürümüzde bekâretin nasıl işlediğini açıklamak ve insanlara bekâretin yaşamımızda ne gibi sonuçlar doğurabildiğini (bu örnekte olduğu gibi bu sonuçlar gerçekten çok simgesel olsa bile) öğretmek için bekâretle ilgili hikâyeler anlatıyoruz. Bekâret anlatılarının sanat ve edebiyattaki uzun tarihi binlerce yıllık bir geçmişe dayanır. Örneğin, Antik Yunan'a ait kurmaca eserlerin en eskilerinden biri olan *Daphnis and Chloë* (Daphnis ile Chloë), bekâret konusunu işleyen ve bugün hâlâ değerini koruyan bir eserdir. Tarihsel kayıtlara bakıldığında öyle görünüyor ki, bekâret konusuna duyduğumuz ilgi hep bizimle yaşamıştır.

Peki ama neden? Bizi bekâreti özel bir konum olarak tanımlamaya iten neydi? Bekâretin bu kadar anlamlı olmasına ne gibi etkenler yol açtı da 21. yüzyılda bile, bakire olmanın üniversiteye giriş kararında bir fark yaratabileceğine inanabilmemizi sağlayan bir dayanağımız var? Bekâretle neden bu kadar çok ilgileniyoruz? Neden azıcık da olsa "ilgileniyoruz"?

Belli bazı açılardan bakıldığında bekârete duyduğumuz büyük merak çok tuhaf görünür. Bildiğimiz kadarıyla insandan başka bekâretin varlığını ayrımsayan başka hiçbir hayvan yok. Oysa insanların fiziksel bekâret üzerinde kurmuş olduğu bir tekel de yok. Ama hem bekâretin varlığını tanıyarak hem de kültürlerimizi ve birbirimizle olan ilişkilerimizi düzenleme şekillerinde bekâreti kullanarak, bekâret piyasasını ele geçirmişiz. Bekâretin insanlar için çok büyük bir önemi olduğundan şüphemiz yok. Ancak diğer canlı türleri için ne kadar da *önemsiz* olduğuna bakmak, bekâretin bizim için neden önemli olduğu konusunda daha net bir bakış açısı oluşturmamıza yardımcı olabilir.

## *Kendi İyiliğiniz İçin Kapatılmıştır*

Bazen insanın, bekâretin varlığını tanıyan tek yaratık olmasının nedeninin, insanın himeni olan tek canlı olduğu savına rastlarız. Ne yazık ki bu hiç de doğru değildir. İnsan kesinlikle himene sahip olan tek hayvan değildir. Dişi lamalar, hintdomuzları, kara memelileri (bir çeşit maymun), denizinekleri, köstebekler, dişli balinalar, şempanzeler, filler, sıçanlar, tüylü lemurlar (bir çeşit maymun) ve foklar gibi birbirinden farklı bir sürü memeli türünde himen vardır.

Bazı farklı türlerin himenleriyle karşılaştırıldığında insan himeninin hiç de özel bir tarafının olmadığı görülür. Fillerdeki himenin muazzam boyutlarını ya da yüzgeçli balinadaki himenin şaşırtıcı dayanıklılığını düşünün (bu öylesine esnek bir himen ki genelde hayvan doğum yapana kadar yırtılmıyor). Sıçan himeni boyut ya da dayanıklılık bakımından etkileyici olmayabilir ama gelişmiş ortalama bir dişi sıçanın, himen söz

konusu olduğunda ortalama bir genç kız kadar iyi donanımlı olduğunu düşünmek, bu özel ufak doku parçasını orantılı bir bütünselliğe yerleştirir.

İnsan himeni işlevsel de değildir. Evrimci biyolog Elaine Morgan'ın deniz memelilerinde olduğunu ileri sürdüğü gibi, balinaların, fokların ve denizineklerininkinin aksine, insan himeni suyun ya da suda yüzen yabancı maddelerin vajinaya girmesini engellemez. İnsan himeni vajinayı cinsel girişimlere karşı da kapatmaz. Evrim tablosunda bizden çok uzakta bulunan hintdomuzlarında ve kara memelilerinde himen, hayvanın doğurgan olmadığı zamanlarda vajinanın girişini tamamıyla kapatmaktadır. Hayvan yumurtlamaya ve kızışmaya başladığında himen kendi kendine dağılır. Kızışma dönemi bittiğindeyse bir dahaki döneme kadar öyle kalmak üzere himen geri büyür. Yeniden kapanan himenleri sayesinde bu hayvanların vajinasına ancak gerçekten hamile kalabilecekleri zaman girilebilir.

O halde birkaç hayvan için himenin kanıtlanabilir bir işlevi vardır. Ancak insanlar ve himeni olan diğer türlerin çoğu için, himen aslında işlevsiz bir artıktan, vajinanın girişi oluşurken geride kalan ufacık gereksiz bir et parçasından başka bir şey değildir.

İnsan himenlerinin en çarpıcı yönü bunların farkına varmış olmamızdır. Bizden başka hiçbir canlı türünün himenleri olduğundan haberi yok gibidir. Hayvanbilimci Bettyann Kevles'in, *Females of the Species* (Türlerin Dişileri) başlıklı kitabında yazdığına göre, doğal seçilim kuramına göre himenler "ancak türün erkeği bakire aramayı kendi menfaatine görüyorsa açıklanabilir. Ama memeli erkeklerin deneyimsiz dişi aradığına dair ya da bu belirli anatomik özelliğe sahip dişilerin tekeşli kaldığına dair hiçbir kanıt yoktur." Bir başka deyişle, bir beyefendi lemurun, himeni bozulmamış olan bir hanımefendi lemurla çiftleşmeye çalışmak gibi bir derdi yoktur; ya da yavruları olduğu için artık himeni kalmamış dişi bir fil erkeklerin gözünde hâlâ cinsel açıdan çok çekicidir.

Erkek hayvanların, dişilerin ne zaman himeninin olduğundan ya da olmadığından azıcık haberdar olduklarına dair hiçbir

kanıt yoktur. Üstelik dişilerin de mutlaka, hatta ilk kez cinsel ilişkiye girdikleri zaman bile, bunun farkına vardıklarına dair bir kanıt da yoktur. Desmond Morris'in himenin işlevinin vajinaya girilmeye çalışıldığında acı yaratmak olduğunu ve bu yüzden de bakirelerin vajinaya girilmesine dayanan cinsel ilişkiyi ertelemeye yatkın olduklarını iddia eden temenni niteliğindeki görüşü ve bu acı sayesinde, ilk insanların bekâretin farkına vardığını ileri süren kuramının ömrü de buraya kadarmış. Bunların hiçbiri doğru değil. Himeni olan tek canlı insan değil; doğuştan himeninin farkında olmayan tek canlı da kesinlikle insan değil. Bu küçük doku parçası bir sorun çıkarmadıkça kadınlar genelde himenleri olduğunu hiç fark etmezler. Bu olabilir de hiç olmayabilir de. Himenin kendi başına bir sorun çıkardığına sık rastlanmaz. Vajinaya girilmesine ilişkin sorunlara gelince, bir kadının vajinasına girilir ya da hiç girilmez; ama girilse bile, himenler ve vajinalar büyük ölçüde çeşitlilik gösterir, tıpkı vajinaya girilmesine gösterilen tepkiler gibi.

Bekâret kaybıyla ortaya çıkan, doğrudan ve kesin bir şekilde himenin varlığına işaret edebilecek kadar tutarlı olan tek bir bulgu bile yoktur. Böyle bir bulgu olsaydı ya da insanlar gerçekten de doğuştan himenin varlığının farkında olsaydı (tekrarlıyorum, himeni olan diğer bütün hayvanlarda olmayan bir farkındalık), o zaman himenin tam olarak ne olduğu ve bedenimizde nerede bulunduğunu anlamamız için 1544'e kadar beklememiz gerekmezdi, diye düşünmeden edemiyor insan. İnsan, himeni olan diğer bütün hayvanlardan o kadar da farklı değildir aslında. Sonuçta biz de himenimizin var olduğuna dair bir ipucuyla çok nadiren karşılaşıyoruz.

İnsanların bekârete yüklediği önemi düşünürsek, himenin farkına varmamızın aslında bunun tersi şekilde gerçekleşmiş olma olasılığı çok daha yüksektir. Bir başka deyişle, himenin farkına vardık çünkü bekâret dediğimiz şeyin farkındayız. Himeni bulduk çünkü "bekâret" dediğimiz özelliği somutlaştıran küçük bir et parçası bulmak için, bekâretin var olduğuna dair küçücük de olsa fiziksel bir kanıt bulmak için kadınların bedenlerini araştırabilmemizi sağlayan nedenler yarattık. Himen

sadece insanlarda yoktur. Ama himeni yalnızca insanlar bilir ve himenle ilgilenmek için kendilerine bir neden yaratan da sadece insanlardır.

### *Süper Baba ve K-Stratejisti*

İnsanların bekârete gösterdikleri ilgiyi açıklayan salt biyolojik bir sav yoktur. Bu yüzden de bekâretin farkında olmamızın, asıl toplumsal etkenlerden kaynaklanmış olabileceği olasılığını düşünmek zorundayız. Aslında insanların bekâretin neden ve nasıl farkına vardıklarına ilişkin en yaygın hipoteze göre, bekâret kavramı, babaların çocuklarına yaptığı yatırımlar konusunda girişikleri pazarlıklarda kullanılan toplumsal bir koz olarak doğmuştur. Babalık/mülkiyet adıyla anılan bu hipotez bekâreti, insanın toplumsal örgütlenmesinden doğan karmaşık ağın tam göbeğine oturtur ve bekâretin, hamilelik, çocuk yetiştirme, maddi mallara erişim ve akrabalık gruplarıyla toplumsal hiyerarşinin yaratılması ve muhafazasına ilişkin çatışan menfaatler arasında, genel olarak faydacı bir rol üstlenerek arabuluculuk yaptığını iddia eder.

Üreme söz konusu olduğunda insanlar, antropologların ve biyologların deyimiyle "K-stratejisti"dir.[2] Yaşamlarımız boyunca nispeten az sayıda çocuğumuz olur ve bu çocukların yeryüzündeki başarısını en yüksek seviyeye çıkarabilmek için gücümüzü, zamanımızı ve kaynaklarımızı, hamileliğe, doğuma ve çocuk yetiştirmeye adamak zorundayızdır. Hamilelik, hem anne hem de cenin açısından tehlikelerle dolu, çok uzun ve şiddetli geçen bir süreçtir. İnsanın doğum yapması acımasız denecek kadar zor ve uzundur. Ancak nispeten yeni geliştirilmiş uzman doğum teknikleri ve teknolojileri sayesinde doğum, annelerin ve bebeklerin hayatta kalmalarının doğal olarak beklendiği bir süreç haline gelmiştir (en azından gelişmiş ül-

2 K ve r doğal adaptasyon stratejileri: r (*reproductive* yani üretken) stratejistleri tüm üretici enerjisini eş bulmak ve çoğalmak için harcarken, K- stratejistleri yavrularını taşıma ve besleme anlamında, daha az sayıdaki yavru için daha çok emek harcarlar.

kelerde). Ama doğum yalnızca bir başlangıçtır. Her anne-babanın doğrulayacağı gibi, çocuk yetiştirmek, bitmek tükenmek bilmeyen ihtiyaçlarla dolu, uzun, kaynak içeriği yoğun bir süreçtir.

Bu ihtiyaçlar neredeyse tamamıyla sadece annenin omuzlarına yüklenir. Ne de olsa babanın, bırakın çocuklarıyla ilgilenmesini, belli bir cinsel birleşmenin hamilelikle sonlanıp sonlanmadığını öğrenmeye yetecek kadar bir süre oradan ayrılmamasını sağlayacak biyolojik bir yükümlülüğü yoktur. Hipoteze göre, bekâret fikrinin temelindeki sorun da budur: Anneler babaları çocuklarına yatırım yapmaya en etkili biçimde nasıl ikna edebilir?

Arkeologlar ataerkillik* diye bilinen toplumsal örgütlenme ilkesinin belkemiğini oluşturan fikirlerin tam olarak ne zaman ortaya çıktığını bilmiyorlar. Özel mülkiyet kavramının da tam olarak ne zaman yaygınlaştığını bilmiyorlar. Bildiğimiz tek şey, bunların olduğu ve yazılı tarih başlamadan çok önce dünya üzerinde çok sayıda kültürün köklerine yerleştiğidir. Mezarlardan çıkarılan nesnelerden, günümüze kadar korunmuş yerleşimlerden ve bunun gibi şeylerden elde edilen tarihsel kayıtlara dayanarak arkeologlar, ataerkillikle mülkiyetin ikiz gelişiminin, yaklaşık olarak M.Ö. 8500'den 2600'e kadar süren Cilalı Taş Devri zamanında insanın toplumsal yapılarının öğeleri olarak ortaya çıktığını tahmin etmektedir.

İnsan uygarlığındaki bir başka dikkate değer gelişme de, yine aynı zaman diliminde gerçekleşmiş olan ve dünya genelinde sayısız farklı yerde muhtemelen aynı anda ortaya çıkan tarımın gelişmesi ve bitkilerle hayvanların evcilleştirilmesidir. Araştırmacıların oluşturduğu kuramlara göre, insanlar göçebe yaşamdan çiftçiliğe geçiş yaptıkça, üretmek ya da yararlı hale getirmek için çaba sarf ettikleri şeyleri ifade etmek için mülkiyet üzerinden düşünmeye başladılar: *Benim* arsam, *benim* tarlam, *benim* ineğim... Buradan yola çıkarak insanların da benzer şekillerde başka insanlara ait olduğunu düşünmeye başla-

(*) İngilizce karşılığı olan "patriarchy" sözcüğü, Yunanca baba anlamına gelen *patria* ile kural ya da temel anlamına gelen *archē* sözcüklerinden türemiştir.

mak çok da zor olmasa gerek: *Benim* kadınım, *benim* çocuğum. Sahiplik fikriyle ataerkillik fikrinin birleştirilmesi ya da üyelerin baş erkekle olan ilişkilerine dayanarak toplumsal grupların düzenlenmesi, baba mirası fikrinin ya da babanın mallarının çocukları tarafından miras alınması fikrinin doğması için uygun altyapıyı oluşturmuştur. İşte bekâret de tam buraya oturuyor. Kişisel çıkarlar, kişinin, çocuklarının hayatta kalmasını ve başarılı olmasını sağlamak için sağlam yatırımlar yapmasını teşvik eder. Bu da haliyle, güçlükle kazanılmış kaynakların çarçur edilmemesi ya da hak etmeyen alıcılara verilmemesi konusunda endişelere yol açar.

Bekâret ataerkillik için de mülkiyet için de anahtar olmuştur çünkü babalığın bilinebilmesini sağlar. Annelikten nadiren şüphe edilir; doğum olayı kimin kimi doğurduğunun bilinmesini oldukça kolaylaştırır. Ancak babalığı kanıtlamak çok daha zordur. İnsan dişiler bazı hayvanlar gibi kızışmazlar. Gizli yumurtladığımız için de bir kadının ne zaman doğurgan olup ne zaman olmadığını kesin olarak bilmek neredeyse imkânsızdır. Modern tıp teknolojisiyle bile doğurganlığı önceden bilmek kesinliklerden değil, mantıklı tahminlerden ibarettir. Belli bir cinsel birleşme olayının doğurganlıkla sonuçlanabileceğini bilmenin hiçbir kolay yolu olmadığı için, bir çocuğun babasının kim olduğunu tespit etmenin ve dolayısıyla o çocuğun hangi erkeğe "ait olduğunu" anlamanın en basit yolu, kadınlara cinsel anlamda erişimi kısıtlamaktır.

Babası belli çocuklar doğurmayı en fazla mümkün kılan senaryo, kadınların cinsellik yetkilerini son derece sert biçimde kısıtlayan, kadına cinsel olarak erişebilme hakkının tek bir erkeğe verildiği bir evlilik düzenidir. Evlilik öncesi kadın bekâreti, bir kadının ilk çocuğunun babalığının güvence altına alınmasını sağlar. Kadının evlilik sonrası tekeşliliği de daha sonraki çocuklarının aynı güvenilir soydan olacağını temin eder.

Bütün bunlar kadınların, seçeneklerinin böylesine katı bir şekilde kısıtlamasından ne kazanç elde edeceği sorusunu doğuruyor. Diğer türlerin dişi hayvanları gibi insan dişileri de,

doğaları gereği böyle bir düzene boyun eğmek zorunda değildir. Primatlar çoğu zaman tekeşli davranmazlar. Tekeşli olmayan cinsel davranışlara yönelik bu yaygın eğilim kısmen, genetik açıdan mümkün olan en üstün yavruya sahip olma isteğiyle açıklanabilir. Dişilerin nerede olursa olsun genetik olarak daha üstün erkeklerle çiftleşmek için özgür seçim yapabilmesi bir türün biyolojik çıkarmadır. Doğası gereği tekeşli olan dişi miti ve bunun eşi diyebileceğimiz doğası gereği çapkın olan erkek miti, Batı'nın her yerine yayılmış olan çifte standardı pekiştirmek için yüzyıllardır tekrarlandı durdu. Ancak bugüne kadar sayısız bilimcinin kanıtladığı gibi (Bettyann Kevles'in *Females of the Species* adlı eseri bu konuda, anlaşılması kolay, araştırması iyi yapılmış bir giriş kitabıdır), gerçek aslında hiç de öyle değildir. Kadınlar doğal olarak erkeklerden daha tekeşli değildir. Bir kadın, genetik olanakları en yüksek seviyeye çıkarmasını isteyen biyolojik dürtüye ömrü boyunca kulak asmayacaksa, yani bir adamla çiftleşene kadar bakire kaldığı ve ondan sonra da başka hiçbir erkekle asla çiftleşmediği bir düzene gönüllü olarak katılacaksa, bunun gerçekten çok güçlü bir nedeninin olması gerekir.

Bu neden gerçekten güçlüdür de: K-stratejisti olan dişilerin, bebeklerinin hayatta kalabilmesi için çok yardıma ihtiyacı vardır. Yeni yeni filizlenen ataerkil bir düzende mülkiyetin ve malların dağılımı öncelikle ve yalnızca erkeklerin denetiminde olduğu için erkeklerin, kadınlara ve bebeklere yiyecek, barınak, giyecek, toplumsal bağlantı ve koruma ve fiziksel bakım sağlamakta bir çıkarları olduğu konusunda ikna edilmesi gerekir. Tarih boyunca kadınlar da bunu en iyi, adamın çocuğun babası olduğunu halk içinde açıkça kabul etmesini sağlayarak başarmıştır.

Babalığın tanınması girişiminde ciddi riskler vardır. Birine piç demek boşuna küfürden sayılmaz. Ataerkil bir düzende, aile reisi olan babanın desteği olmadan hayatta kalabilmek zordur. Nitekim bugün bile evlatlıktan reddedilmek çok ciddi bir durum olarak nitelendirilir. Çok eski zamanlarda evlatlıktan reddedilmek ya da anne-baba tarafından kabul edilmemek

kısaca ölüm demekti, özellikle de çocuk henüz bebekse. Birçok yasal düzenleme, bir çocuğun heteroseksüel bir evlilik sınırları kapsamında doğup doğmadığını göstermek için bugün hâlâ "meşru" ve "gayrimeşru" terimlerini kullanmaktadır. Günümüzde hâlâ birçok yerde çocukların, toplumun ve o toplumun kurumlarının gözünde meşru ve dolayısıyla tamamıyla gerçek olduğunun belirlenmesi erkeklere tanınan bir ayrıcalıktır. Bu da ataerkilliğin ne kadar köklü ve uzun süreli bir gücü olduğunun çarpıcı bir işaretidir.

Ataerkil bir düzende yaşayan dişi K-stratejist için, çocukların geleceğini güvence altına almak genel olarak tekeşlilik ve özellikle de bekâreti kendi çıkarına kullanmak demektir. Bu takas eşit güçlerle ya da adil yapılması gerekmez ve pazarlığın erkek tarafı kolaylıkla işten çekilebilir. Bedenine sınırlı olarak sadece tek bir adamın erişebilmesine izin veren bir kadının her zaman bunun karşılığında, kendi ihtiyaçlarını ve çocuğunun ya da çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için kaynak alacağı kesin de değildir. Ama tarih boyunca, ataerkil bir düzende yaşayan dişi K-stratejist için bundan daha iyi bir seçenek olmamıştır.

## *Saf Eşyalar*

Bekâret üzerinden yapılan bu karşılıklı işlemin, olağanüstü dinî ve ahlâki anlamlar yüklenen bir kuruma dönüşmesi süreci bugün unutulmuştur. Ancak bu süreçte, erkekler de kadınlar da aynı şekilde, kadın bekâretinin tek ve değerli olduğunu söyleyen ideolojiyi sürdürmek için büyük çaba sarf etmişlerdir.

Bu kültürel tutum, cinsel, toplumsal ve ailesel ilişkilerimizin dayandığı temelin büyük bir parçasını oluşturmuştur ama bu tutumun bu kadar önemli olması, bekârete verilen değerin doğuştan ya da içsel olduğu anlamına gelmez. Antropologlar, bekârete değer vermeyen ya da bizden çok farklı bir şekilde değer veren o kadar çok kültür örneği (buna hem özel mülkiyetin hem de bekâret kavramlarının aslında hiç olmadığı kültürler de dahildir) bulmuştur ki, bizim kültürümüzün işleri

"yürütülmesi gerektiği" gibi yürüttüğünü ya da işlerin ancak bizim kültürümüzdeki gibi yürütülebileceğini iddia etmemiz mümkün değildir. Bizim işleri yürütme şeklimiz daha çok tutuluyor olabilir ya da dünya genelindeki insan kültürleri arasındaki egemen örnek bile olabilir ama insanların üzerine cinsel yaşamlarını kurabilecekleri tek temel olamaz.

Aynı şey bizim bekâreti bir meta olarak görme eğilimimiz için de geçerlidir. Bu metalaştırma uygulamasının köklerini kafamızda canlandırabilmemiz için tekrar Cilalı Taş Devri'ndeki büyük nine ve dedelerimize dönmemiz gerekir. Ancak egemen olan kurama göre, erkeklerin bakıp besledikleri çocukların babalıkları üzerinde daha çok denetim sahibi olmak için evlerine yalnızca bakire kadın getirmeleri gitgide daha çok rağbet görmeye başlayınca, sonunda bu erkekleri ve aynı şekilde kadınları, kız çocuklarının cinselliğini denetim altında tutmaya daha çok dikkat etmeye başlamıştır. Böylece yararlı müttefikleri çekmek için kullanılan bir yem gibi, kızları da sonunda diğer ailelerin ya da boyların erkeklerine daha cazip görünecektir.

Bu dönemde kaliteli kızlar yetiştirmek, sağlıklı koyun üretmek, sağlam kumaş dokumak ya da iyi hasat toplamak kadar kıymetli bir üretim çeşidi haline gelmişti. Ailesinin ya da boyunun başı olarak baba, bütün üretkenlik ve çalışma sorumluluğunu üzerine almıştı. Bir boyun saygınlığı ya da onuru, ekonomik anlamda rekabet edebilme gücüne bağlıydı. Toplumsal konum da aynı şekilde o boyun evlilik piyasasına gerektiği gibi bakire kızlar getirip getirmemesine de bağlıydı. Her ne kadar gelişmiş ülkelerde artık simgesel olarak yapılsa da babanın evlendirirken kızını "vermesi" geleneğini bugün hâlâ görüyoruz. Oysa yasaların özgürleştirilmesiyle kadınların kendi başlarına tam vatandaş olmasına izin verildiği son yüzyıla kadar, bu gelenek, kelimenin tam anlamıyla baba evinden koca evine yapılan bir mal aktarımını temsil ediyordu.

Zamansız bir bekâret kaybı bu düzeni tehlikeye soktuğunda sonuç felaket olabilirdi. Böyle bir durum babanın ve boyun toplumsal konumuna zarar verirdi ama bu durum ailenin say-

gınlığını kaybetme olasılığından çok daha vahim sonuçlar doğururdu. Evlenmeden kaybedilen bekâret çoğu zaman kadının evlilik piyasasında evlenilemez, kullanışsız bir mal olarak görülmesine neden olurdu. Değerli bir mal mahvedildiğinde malın sahipleri malı mahvedenden ya da en azından suçu üzerine yıkabilecekleri en yakındaki kişiden tazminat isterler. Bu yüzden de artık bakire olmayan (ya da sadece öyle adı çıkan) evlenmemiş kadın, mal ve saygınlık kaybını telafi etmek için evlatlıktan reddedilebilir, köle olarak satılabilir, dövülebilir, sakat bırakılabilir ya da öldürülebilir.

Bunun uygulamada nasıl işlediğini gösteren bilinen en mükemmel örneklerden biri, Eski Ahit'in M.Ö. 7. yüzyıl civarında yazılmış olan Yasa Kitabı'nın yirmi ikinci bölümünün ikinci yarısında yer alır:

> [13]Bir adam bir kadın alır, [evliliği tamamına erdirmek için] onunla gerdeğe girer ama sonra onu istemezse;[14] ona iftira dolu sözler eder, onun adını lekeler ve "bu kadını [eş olarak] aldım ama [kocası olarak] onunla yattığımda bakire olmadığını anladım," derse,[15]o zaman kızın babası ve anası kızın bekâretinin kanıtlarını, şehir kapısında şehrin önde gelen büyüklerine takdim etsinler.[16] Kızın babası ileri gelenlere desin ki, "Kızımı bu adama karısı olsun diye verdim ama şimdi kızımı istemiyor[17] ve 'Kızın bakire çıkmadı,' diyerek kızıma iftira atıyor ama işte bunlar kızımın bekâretinin kanıtlarıdır." Ve kızın ana babası çarşafı ileri gelenlerin önüne sersinler.[18] O zaman şehrin ileri gelenleri adamı alıp kırbaçlasınlar[19] ve kızın babasına yüz gümüş sikke vermesi için cezalandırsınlar, çünkü [kadını suçlayan] adam İsrailli bir bakirenin adını lekelemiştir. Kadın adamın karısı olacak [evlilik geçerli sayılacak] ve adam kadını boşamayacak.[20] Ama bu şey [suçlama] doğruysa ve kızın bekâretinin kanıtları bulunamazsa,[21] o zaman kızı babasının evinin kapısına getirecekler ve şehrin erkekleri kızı taşlayarak öldürecekler çünkü kız babasının evinde fahişelik ederek İsrail halkı içinde iğrenç bir şey yapmıştır. Böylece kötülüğü kovacaksınız.

Yasa Kitabı'na göre, gelinin babasını yanlış yere "bozuk mal" vermekle suçlamak gelinin babasına karşı işlenen bir suç teşkil eder. Burada suçu tarif etmek için kullanılan dilin ve işlenen suça karşı getirilen çözümün açıkça gösterdiği üzere iftira dinî bir suç değil, bir kamu suçu olarak görülür. Kızının evlendiğinde bakire olmadığı gerekçesiyle yanlışlıkla suçlanarak iftiraya uğrayan babaya ismine sürülen leke için para ödenir. Kızının evliliğinden edindiği her türlü maddi ya da manevi kazancın da babada kalacağı kesinleşir çünkü evlilik onaylanmıştır. Dil uzatılanın aslında kızın bekâreti ve dürüstlüğü olmasına karşın, kız yanlışlıkla suçlanarak iftiraya uğrayan kişi olarak görülmez. *Onun* ismine sürülen leke için kendisine hiçbir tazminat ödenmez. Evliliği hâlâ geçerli olduğu için, kızın endişelenecek bir şeyi olmadığı düşünülür.

Ancak suçlama onaylanırsa, suçun türü aniden korkunç bir şekilde değişerek sadece erkeğe karşı değil Tanrı'ya karşı da işlenmiş idamlık bir suça dönüşür. Üstelik ortada kimin suçlanacağına dair en ufak bir soru işareti de yoktur: Kadının babası, anası ya da kızlığının bozulmasına katkıda bulunan kişi (tabii eğer kızlığı gerçekten bozulduysa) değil, tek başına kadın taşır bütün sorumluluğu.

Eski zamanlarda yaşayan İbranilerin hayallerinde bile, kadınların bekâretlerini tek başlarına kaybetmedikleri gerçeğini bir kenara bırakın. Üstelik Talmud hahamlarının bile dinî mahkemede kanıt olarak kullanılıp kullanılamayacağı konusunda fikir birliğine varamadığı ve büyük olasılıkla çarşaftaki kandan söz eden kanıt ölçütünün hata payının oldukça yüksek olduğunu da bir kenara bırakın. O zamanlar düğününden önce bekâretini kaybettiğine karar verilen kadının fahişelik yaptığı, bir başka deyişle kadının baba evine karşı, yani babasının çatısı altındaki kadınları denetlemesine izin veren ataerkil hakka karşı suç işlediği farz ediliyordu.

Sadece kullanışlı bir malın yok edilmesi değil, aynı zamanda ataerkil denetimin de yok edilmesi anlamına gelen bu suç için kız öldürülüyordu; ancak babası tarafından ya da görünürde yanlış yaptığı adam tarafından değil, şehrin bütün erkekleri ta-

rafından. Böylece erkek sınıfının kadın sınıfının kaderini belirleme hakkını yeniden ispat etmek ve erkeklerin, denetimlerinden çıkan kadınları cezalandırmaya sadece izinli değil aynı zamanda zorunlu da oldukları ilkesini pekiştirmek için, simgesel olarak her erkeğin bu öldürme eylemine katılmasına izin veriliyordu. Sonuçta bir kadının erkek denetiminden çıkması "kötülük" teşkil ediyordu ve bunun kanlı bir taş yığını altında ezilmiş bir insan canıyla ödenmesi gerekiyordu. Oysa bir kadının erkek denetiminden çıktığına dair yalan söylemek aynı şekilde "kötülük" olarak görülmüyor ve bunun karşılığı bir yığın parlak gümüşle ödenebiliyordu.

Yasa Kitabı yazıldığı zamanda babalığın ispatlanması çoktan, bekâretin varlığı ya da yokluğu meselesini tamamlayan bir endişe haline gelmişti. Bekâret sadece kocanın kendi çatısı altında doğan çocuklarının soyunu denetleme isteğinin değil, aynı zamanda erkeklerin kadınların ve çocukların davranışlarını denetleme isteğinin de simgesel ağırlığını taşımaya başlamıştı. Bekâret, bir bütün olarak ataerkil düzenin başarısını simgeler hale gelmişti.

Yani Hıristiyanlığın doğumundan çok önce, saklanan bekâretin iyi ve değerli, kaybedilmiş bekâretinse kötü ve değersiz görüldüğü sıkı bir toplumsal yasa çerçevesi vardı bile. Kısacası ortada kaybedecek çok şey vardı ve sonuçlar çok ciddiydi. Bu yüzden de kadın-erkek, genç-yaşlı demeden kültürün neredeyse bütün üyelerinin, bekâretin denetimi ve metalaştırılması etkinliklerinde bir şekilde yer alması bekleniyordu. Aksini yapmak felakete davetiye çıkarmak olurdu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

# *Himenoloji*

> Boyut ve şekil bakımından kadından kadına değişkenlik gösterdiği düşünülürse, himeni belki de bedenin bir parçası olarak değil, bir yer olarak tanımlamak daha doğru olur. Bir benzetme yaparsak, hepimizde ayak tarağı vardır ama bu tarağın "en üst kısmının" tam olarak neresi olduğunu tespit etmek çok zor olurdu. Oysa ayak tarağının tam tepesini tespit etmek toplumsal kimliğimiz için büyük önem taşısaydı, (Swift tarzı bir yergi mahiyetinde), o zaman ayak tarakları hakkında gerçekten de ciddi tartışmalar doğardı.
>
> – Kathleen Coyne Kelly

Mümkün olan en basit dille ifade edersek, himen, bir çukur kazdığınızda geride kalandır.

Anne rahminin gözlerden uzak, sıcak ve ıslak karanlığında, dişi ceninin cinsel organları ve üreme organları gelişir. Bunlar, rahim, yumurtalık tüpleri, yumurtalıklar, vajina ile çeşitli kıvrımlar, kapaklar ve ağızlardan oluşan ve hepsine birden vulva dediğimiz dış genital bölgeyi kapsar. Cenin ne bilinçli bir davranışta bulunur ne de olan bitenin farkındadır. Her şey, ceninin eşsiz DNA'sının karmaşık şifreli komutlarının tetiklemesi ve yönlendirmesiyle kendiliğinden olur. Bu süreç aşamasında bir ara ceninin himeni de gelişir ama bunun tam olarak ne zaman oluştuğunu ne cenin bilir ne de bir başkası.

Himen tek başına var olan bir yapı gibi kendi kendine oluşmaz; daha çok kadın genital organlarının karmaşık oluşumunun bir yan ürünüdür. Hamileliğin dördüncü ayının başında, dişi ceninin bırakın himeni, vajinası bile yoktur. Hamilelik döneminin altıncı ayının sonuna gelindiğinde ceninin vajinası da

himeni de oluşmuştur. Himen oluşur çünkü vajina oluşur. Kadın genital organlarının iç bölümlerinin dış bölümlerinden tamamıyla ayrıldığı zamanın tek fiziksel hatırlatıcısıdır himen.

Kadın genital organları birbirinden ayrı iç ve dış bölümler olarak gelişir. Bu gelişim süreci tamamlanıncaya kadar bu iki bölüm, tek bir bitişik sistem oluşturmak üzere birbirlerine bağlanmazlar. Dişi ceninin üreme sisteminin gelişmesinin ilk evrelerinde, bedenin yüzeyine yakın bir yerde ürogenital sinüs adı verilen boşluk ya da oyuk oluşur. Bu boşluk zamanla vulvaya dönüşerek iç dudakların kıvrım ve çıkıntılarını, klitoris gövdesini vs. oluşturacaktır.

Bu arada ceninin karnında, yani leğen kemiğiyle çevrelenen alanın içinde, Müler tüpleri (aynı zamanda paramesonefrik kanallar olarak da bilinirler) denilen iki tane yapı genişler ve vajina kordonunu oluşturur. Bu kordonun bir ucu vücut duvarının iç yüzeyine, diğer ucu da rahme demir atmıştır. Vücut duvarının bitiş noktalarından birisi sonunda vajina girişine, diğeriyse rahim ağzına, yani vajinayla rahim arasındaki geçide dönüşecektir.

Vajina kordonu olgunlaştıkça dışarıya doğru bir çukur açar. Bu sürece kanallaşma denir ve tam da sözcükten anlaşılan anlama gelir: Tek parça halindeki kordon, bir kanala ya da ince bir boruya dönüşür. Kanallaşmanın son aşamasında kanalın ucunda, vücut duvarının içinden geçen ve vajinaya çıkış sağlayan bir açılma meydana gelir.

İşte himeni oluşturan da budur. Dış ürogenital alanla iç vajina arasındaki eşikte, yeni oluşan boşluğun kenarının çevresindeki vücut duvarı dokusundan kalma küçük esnek bir çıkıntı. İşte bu artık parça himendir. Bazı insanlar himenin davul derisine benzediğini zannedip vajinanın girişini boydan boya kapladığını zannederler ama normal himenler hiç de böyle değildir. Himenin aslında var olmasının nedeni vajinanın bedenin dışına açılmadan işleyememesidir. Genital organların gelişim sürecinden kalan bu minicik artık, uğruna isimlerin, geleceklerin ve bazı durumlarda milyonlarca kadının hayatının tehlikeye atıldığı et parçasıdır.

Genel olarak konuşursak vajinanın olduğu yerde himen de vardır. Günümüzdeki yaygın inanışın tersine, aslında neredeyse her kadın himenli doğar: Tespit edilebilen bir himeni olmadan doğan kadınların, toplam kadın nüfusunun % 0.03'ünden azını oluşturduğu tahmin edilmektedir. Ama çoğumuz için, hatta tıp mesleğiyle uğraşanların büyük bir bölümü için de, vajina himeni hâlâ bir muammadır. Çok azımız farkında olarak bir himen görmüşüzdür ya da çok azımız bir fotoğrafta görsek himeni tespit edebiliriz. Kadınların çoğu, tek başına bir yapı ya da parça olarak himenlerinin hiç farkında olmadıklarını söylerler; bu da son derece mantıklıdır çünkü himen böyle bir şey değildir. Himen vajinanın ayrılmaz bir parçasıdır; burun delikleri burundan ne kadar ayrıysa himen de çevresinden o kadar ayrıdır. Bu bölümün başında alıntı yaptığım Kathleen Coyne Kelly'nin açıklamasını hatırlarsak, tıpkı ayak tarağının üst kısmı gibi himen de çevresinden tamamıyla ayrı bir varlık olmaktan çok, bir yer göstergesidir aslında. Kadınların çoğu himen olarak algıladıkları şeyin farkına yalnızca vajinalarına ilk defa girildiğinde varırlar, ama ileride keşfedeceğimiz gibi himen diye algıladıkları şey aslında himen olmayabilir de.

Himen hakkında çok az şey biliyoruz. Bunun bir nedeni tıp biliminin bu konuya fazla ilgi göstermemiş olmasıdır. Ne de olsa himenin tıp açısından pek ilgi çekici bir yanı yoktur, çünkü fiziksel olarak çok küçüktür ve bilinen hiçbir işlevi yoktur. Ara sıra ortaya çıkan, soruna yol açabilecek birkaç biçim bozukluğu dışında, insan bedeninin en söz dinleyen parçacıklarından birisidir. Himen kanserinden, himen sertleşmesinden ya da himen yetmezliğinden mustarip olan ya da ani bir himen krizinden ölen ya da himen felci mağduru olan kimse olmamıştır. Kısacası himen insanlarda, iyi ya da kötü fazla bir şey yapmaz. Kadın bekâretinin sözde belirleyicisi olarak kendisine biçilen toplumsal rolün dışında, insan himeni aslında çok ama çok sıkıcıdır.

İnsan himeni hakkında gerçekten dikkate değer tek şey ona yüklediğimiz değerdir. İnsanlarda ve himeni olan hayvanların

çoğunda himenin, çiftleşme, hamilelik ya da başarılı üreme konularında bir önemi yok gibidir. Eğer himenin ona sahip olan hayvanların yaşamında bir rolü yok gibi görünüyorsa, o zaman daha en başından ne diye oluştukları sorusu gelebilir aklımıza. İngiliz vajina tarihçisi Catherine Blackledge'a göre, hintdomuzu gibi hayvanlar hakkında bildiklerimize dayanarak konuşursak, belki de insan himeninin de bir zamanlar doğrudan üremeyle ilgili bir işlevi vardı. Belki de evrim kuramcısı Elaine Morgan'ın insan türünün deniz memelilerinden geldiğini iddia ettiği *The Aquatic Ape Hypothesis* (Sucul Kuyruksuz Maymun Hipotezi) adlı kitabında ileri sürdüğü gibi, himen bir zamanlar, ilk-insanlar yüzgeçleriyle tarih öncesi denizleri geçerken suyu ve sudaki yabancı maddeleri vajinanın dışında tutmak için bir koruyucu engel görevi görüyordu. Bu hipotezleri test etmek imkânsız değilse bile çok zordur. Himenin somut bir işleve sahip olduğu uzak evrimsel geçmişinden kalma bir artık mı olduğu, yoksa bugün tıp biliminin gördüğü gibi yalnızca belli bir doğum öncesi gelişim sürecinin bir kalıntısı mı olduğu çözülmeyi bekleyen bir soru olarak duruyor karşımızda. Cevabı bilmiyoruz ve himen gibi yumuşak dokuların genelde arkalarında fosil kalıntısı bırakmadığı gerçeğini düşünürsek, bu soruya hiçbir zaman bir cevap bulamama ihtimalimiz yüksek görünüyor.

İnsan himeni hakkında elimizde olan bilgiler de aynı şekilde şaşırtıcı derecede eksiktir. Bedenimizin geri kalan bölgelerinin çoğunun tersine, himenin, tıp bilimi tarafından muayene edildiği, kesilip incelendiği, araştırılıp belgelendiği, uzun ve kapsamlı bir tarihi yoktur. Sporcu ayağı konusunda bile himen konusunda olduğundan daha çok tıbbi yazı yazılmıştır. Kısacası, himen çok sayıda bilimsel çalışmanın konusu olmamıştır. Açıkçası bekâret ve alçakgönüllülük gerekçeleriyle öne sürülen ahlâki itirazlar, kadınların himeninin araştırılmasını çoğu zaman olanaksızlaştırdığı için, himen de araştırmacıların kolayca çalışabileceği bir konu olmamıştır. Himen hakkında bildiğimiz ayrıntıların çoğu yakın zamanda öğrenilmiştir. İnsan himeni üzerine yapılan oldukça az sayıda ciddi araştırma,

20. yüzyılın sonlarından itibaren; çoğu da 1970'lerden sonra yapılmıştır.

Sınırlı miktarda ve yeni keşfedilmiş de olsa, himen hakkında öğrendiğimiz bilgiler yine de çok yararlıdır. Bu bilgiler sayesinde bilimin bize himen hakkında söylediklerini, bu konu hakkında birikmiş kocakarı masalları ve halk bilgeliği örnekleriyle karşılaştırabilir ve böylece himen hakkında doğru olduğunu düşündüğümüz şeylerin nerede gerçekten de doğru çıktığını ve nerede meğer çok yanlış olduğunu görebiliriz.

## *Himene Giriş Dersi*

Himenin nasıl oluştuğunu bilenler için nerede olduğu da son derece açıktır. Ama bilmeyenler için himenin olması gerektiği yeri bulmaya çalışmak büyük şaşkınlığa yol açabilir. Örneğin günümüz romanlarında, 'adamın penisi kadının vajinasına 6-7 santim girmişti ki birden çelik gibi sağlam bir himen engeliyle karşılaştı', gibi tarifler içeren, yani himenin vajinanın ortasında bir yerlere takılıp kalmış bir çeşit gizli hazine olduğunu ima eden bekâret kaybı sahneleri bulmak pek de olağandışı değildir. Oysa himen aslında vajinanın tam girişinde bulunur. Vajina açıklığının tabanı ve duvarları himenin dip kısmını oluşturur ve himen oradan yukarıya ve içeriye doğru vajina girişinin merkezine kadar uzanır. Himen aslında aynı vajina dokusundan oluşan bir yaka ya da çıkıntıdan başka bir şey değildir.

Himen dokusu, vajinanın geri kalan kısmının iç tabakasını oluşturan maddeyle aynıdır. İnce, esnek, pürüzsüz ve kılsız bir mukoza zardır. Tıpkı ağzın ve burnun içi ya da göz kapaklarının göz yuvarlağına değen tarafı gibi, bu doku da ıslak ve çok yumuşaktır. Ancak vajinanın geri kalan kısımlarının aksine himenin, o ince, pürüzsüz üst tabakasının altında hiç kas dokusu yoktur; bütün himen bu ince üst tabakadan ibarettir. Yine vajinanın geri kalan kısımlarının aksine himenin genelde birkaç siniri ya vardır ya yoktur. Siniri olduğundaysa bunlar kenarlardan çok himenin dibine yakın kısımda yer alır. Aynı durum kan miktarı için de geçerlidir. Bazı kadınların himenle-

rinin, ilk defa (ya da bazı durumlarda ilk birkaç defa) cinsel anlamda vajinalarına girildiğinde kanayıp bazılarınınsa hiç kanamamasının sayısız nedenlerinden birisi de budur: Cinsel birleşme gibi etkenlerin zedelediği yerlerde kan damarı olmayabilir.

Himenler yapıları ve şekilleri açısından çok geniş ve ilginç bir çeşitliliğe sahiptir. Öyle görünüyor ki himenin nasıl göründüğüne dair herhangi bir fikri olan birçok insan, bütün himenlerin birbirine benzemesi gerektiğini zanneder. Hiçbir şey gerçeklikten bu kadar uzak olamaz.

Genel imgelemde en yaygın olan himen türünün, gerçekte kadınların bedeninde ne olup bittiğine bakıldığında aslında en az rastlanan himen türlerinden biri olduğu görülür. Birçok kişi himenin aslında yırtılmamış geniş bir deri olduğunu ve sirkte aslan terbiyecisinin emrindeki hayvanları içinden atlattığı kâğıt kaplı çember gibi, vajina girişini tamamıyla kapattığını düşünür. Böyle himenler aslında yok değildir. Bu, kapalı himen denilen tıbbi bir durumdur ve doğuştan olan küçük bir kusur olarak görülür. Vajinanın kanallaşması vücut duvarını boydan boya geçme işlemini tamamlamadığı zaman, açıklık oluşması gereken yerde bir deri tabakası kaldığında kapalı himen oluşur. Açık olması gereken himenin kapalı kalması kadınların üreme yollarına ilişkin en yaygın bozukluktur. Yapılan tahminlere göre kadınlarda bu bozukluğun görülme sıklığı bin iki yüzde birden on binde bire kadar büyük farklılıklar gösterir. Âdet kanamasını imkânsızlaştırdığı için, kapalı himen cerrahi bir müdahaleyle düzeltilir. Kısaca, açık olmayan himen belirleyici bir nitelik değil, sadece bir baş belasıdır.

İnsan bedeninin diğer bütün parçalarında olduğu gibi, himen açıklığının çapı da önceleri küçüktür ve zamanla çocukla birlikte büyür. Genellikle iki-üç milimetre olarak başlayan himen açıklığının çapı, çocuk ergenlik dönemine girene kadar her yıl bir-iki milimetre büyür; yani yaşı daha büyük olan çocukların küçüklere göre daha geniş himen deliklerinin olma olasılığı yüksektir. Bütün himen açıklıklarının küçücük olduğu sanılmasın. 2000 yılında yayımlanan bir araştırmada, Dr.

Astrid Heger ve ekibi tarafından muayene edilen bakire kızların % 93'ünde, doktorun spekulum ya da başka bir alet kullanmadan vajinanın içinin bir bölümünü görmesine izin verecek kadar geniş himen açıklığı olduğu görülmüştür.

Himen deliğinin büyüklüğü, gerçek bir çeşitlilik bolluğunun sadece başlangıcıdır. Himen dokusunun kendisi de bir sürü farklı şekilde ortaya çıkabilir. Himen ince, hatta varla yok arasında olabilir ya da lastik gibi esnek olabilir. Gözden kaçacak kadar minik ya da bir sürü narin kıvrımın üst üste katlandığı bir çiçek gibi de olabilir. Birçok tıp kitabı gibi American Professional Society on the Abuse of Children[1] da, beş tane himen şekli belirlemiştir: Halka şeklinde, yarımay şeklinde, katmerli, saçaklı ve ayrık.

En yaygın himen halka şeklindekidir. Sözcüğün İngilizce'deki karşılığı olan *annular*, Latince "yuvarlak" ya da "çember" anlamına gelen *annulum* sözcüğünden türemiştir. Halka şeklindeki himen tam anlamıyla, vajina girişinin bütün çevresini saran bir doku çemberidir. Görüntüsüne göre isimlendirilen bir başka himen türü de neredeyse halka şeklindeki himen kadar yaygın olan yarımay şeklindeki himendir. Yarımay gibi görünen bu himen kabaca U harfi şeklindedir. Astrid Heger ve Lynne Ticson çeşitli himen araştırmalarını karşılaştırdıklarında, toplam himen sayısının yarısından çoğunun, hatta bazen beşte dördünün halka ve yarımay şeklinde olduğunu görmüşlerdir. Ancak bu himen türlerinin her birinin ne kadar yaygın olduğuna dair doğru istatistiklere ulaşmak olukça güçtür çünkü bazı halka şeklindeki himenler kızlar büyüdükçe şekil değiştirerek yarımay şeklindeki himene dönüşebilir.

Bunların tersine en az görülen himen şekliyse ayrık olandır. Ayrık himen, deliği bir doku köprüsü ya da perdesiyle ikiye bölünmüş himen olarak ve ince bir doku şeridiyle birbirinden ayrılmış birden fazla deliği olan himen olarak iki farklı şekilde düşünülebilir. Nadiren ayrık himenlerin ikiden fazla deliği olduğu görülür. Aslında ayrık himenlerin, ince bir doku şeridiy-

1 Amerika'da çocuk istismarı alanında çalışan profesyonellere yönelik kurulmuş olan bir sivil toplum örgütü – ç.n.

le birbirinden ayrılmış bir sürü deliği olabilir; bu da görüntü itibariyle mutfak kalburuna benzeyen bir himen çıkarır ortaya. Bu yüzden bu türe bazen kalbur şeklindeki himen de denir. Bunun İngilizce'deki karşılığı olan *cribiform* ya da *cribriform* sözcükleri Latince elek anlamına gelen *cribrum*'dan türemiştir.

Katmerli himen ve akrabası saçaklı himene, halka ya da yarımay şeklindeki himenden daha az, ayrık himendense daha çok rastlanır. Özellikle katmerli himen çok gösterişli bir çeşittir ve katlanmış bir çorap lastiği ya da gömlek kolu gibi kendi üzerine kıvrılmasına yetecek kadar çok etten oluşur. Saçaklı himen daha az etlidir ama himenin kenarları boyunca ona buruşuk bir görüntü veren bir sürü girintisi çıkıntısı vardır. Ancak katmerli himenin katmerleri zamanla azalır: Amerika'da Teksas Üniversitesi'nde çalışan araştırmacı Dr. Abby Berenson, katmerli himen dokusunun ilk üç yaş süresince çoğu zaman küçüldüğünü bulmuştur. O kadar ki doğumda katmerli olan bir himen, çocuk üç yaşına geldiğinde saçaklı himene, hatta halka şeklindeki himene dönüşmüş olabilir.

Himeni "yırtılmadığı" ya da "bozulmadığı" sürece durağan düşündüğümüz için bu, kulağa tuhaf gelebilir ama himen aslında kendi başına da şekil değiştirebilir. Doğumla üç yaş arasında, bazı durumlarda üç ve beş yaş arasında da, himen şekil ve büyüklük açısından epey değişebilir. Bu değişiklikler acısız, sessiz sedasız, neredeyse fark edilmeden gerçekleşir. Bu değişimi geçiren kız çocuğu (ya da herhangi başka biri) diğerlerinden daha bilgili olmaz ya da bir farklılık hissetmez. Himenin neden şekil değiştirdiğini ya da bunun nasıl gerçekleştiğini bilmiyoruz ama bu olay defalarca gözlemlenmiştir. En iyisi bu değişikliği, bedenin diğer parçaları gibi himenin de doğumdan sonra gelişmeye devam etmesi olarak görmektir. Bu da demek oluyor ki himenin bir gün, bir hafta ya da bir aydan diğerine farklı olması ya da görünmesi için cinsel anlamda vajinaya girilmesi hiç gerekmez. Bu da "bozulmamış" himen kavramının doğruluğu konusunda bir kurt düşürüyor insanın aklına: Himen kendi başına değişebiliyorsa, himene "bozulmamış" ya da "değişmemiş" demek ne kadar uygun olur?

Farklı şekillerde ortaya çıkmanın yanı sıra, himenler başka açılardan da değişiklik gösterir. Örneğin, himenin yüzeyinden çıkan himen kuyruğu dediğimiz doku uzantıları, oldukça yaygın olarak görülen süslerdir. Himenlerde aynı zamanda yumru, tümsek, çentik, çukurluk ve basıklık da görülebilir. 17. yüzyılda yaşamış olan İngiliz ebe ve tıp yazarı Jane Sharp'ın himeni "karanfil-kırmızı şebboy"a [pembe ya da açık kırmızı] benzer şekilde tarif etmesine karşın, gerçekte himenlerin morla kırmızı arasında bir dizi renkte olabildiği gözlemlenmiştir. Aynı şekilde himenin iç kenarı pürüzsüz ya da pürüzlü olabilir ya da geçmişte meydana gelen yırtılmaların ve yarık şeklindeki açılmaların izini taşıyabilir. Bunlar yapay çentikler de olabilir, bütün kesikler de. Vajinalarına hiçbir şekilde girilmemiş kadınların himenlerinin en dayanıklı bölgelerinde bütün kesikler olmasına daha az rastlanır. Bu yüzden de muayenelerde, örneğin çocuk istismarı suçlamalarından sonra yapılan muayenelerde, bu kesikler vajinaya girilmiş olabileceğini işaret eden kırmızı alarm olarak görülür. Ama himenin üzerinde bütün kesikler olması, kesin olarak o vajinaya girilmiş olduğu anlamına gelmez. Vajinaya girilmesi her zaman cinsel amaçlı da değildir ve bu her zaman himenin bütünüyle kesilmesine, hatta bazen küçük kesilmelere bile neden olmaz.

### *Dayanıklılık ve Esneklik*

İnsan himeninin fiziksel görünüşü ve genel şekli büyük çeşitlilik gösterir ve herhangi bir dış neden olmadan ya da hiçbir uyarı vermeden değişmeye yatkındır. Bunların çoğu himen dokusunun yapısı için de geçerlidir. Tıpkı kimimizde güzel ve narin, kimimizde sağlam ve dayanıklı olan saç ve cilt özelliklerimizin hepimizde farklılıklar göstermesi gibi, himen dokusunun kalınlığı, sertliği, esnekliği, dayanıklılığı ve sağlamlığı da kişiden kişiye değişir.

Bunun bir sebebi, bedenimizdeki diğer bütün dokularda olduğu gibi genetiktir. Saç ve göz rengimizi, belli hastalıklara meyilli olmamızı ve daha bir milyon başka özelliğimizi anne

babamızdan alıyoruz da genital dokuların özelliklerini neden almayalım? Kapalı himenin anne tarafından çocuğa geçebileceğine dair bazı kanıtlar vardır. Bu durumda aynı şeyin himenin diğer yönleri için de geçerli olacağını düşünmek gayet mantıklı olabilir.

Himen dokusu hormonlardan da etkilenir. Dişi ceninin ilk olarak rahim içinde maruz kaldığı ve bedeninin ergenlik dönemine yaklaştıkça gitgide artan miktarlarda üreteceği östrojen hormonu, hem genital bölgenin mukoza zarlarını kalınlaştırır hem de onları daha esnek yapar. Doğum öncesi anne rahminde yaptıkları östrojen banyosu nedeniyle yaklaşık iki yaşın altındaki küçük kız çocuklarının himenleri bazı durumlarda kendilerinden birkaç yaş büyük olan kızlarınkinden daha esnek olabilir. Ceninken yapılan hormon banyosunun etkileri geçtikçe vajinanın esnekliği de buna bağlı olarak azalır ve vajinadaki dokular daha hassas olur. Sonunda ergenlik dönemi gelip çattığında kızın kendi östrojeni aşırı miktarda çoğalır ve bununla birlikte üreme dokularının esnekliği artar.

Himenin kalınlığı ve sağlamlığı da kişiden kişiye değişir. Himen genelde göz kapağından daha incedir, hatta birçok himen yarısaydam olarak tarif edilir. Bazı himenler o kadar ince ve narindir ki doktorların hasar vermeden himeni muayene etmesi olanaksızdır. Diğer himenlerse daha kalın, hatta lastik gibidir. Yapılan araştırmalara göre, bazı himenler oldukça kalın, bazıları da oldukça ince kalırken, bazıları zaman içinde incelebilmektedir.

Himenlerin birbirlerinden farklı olarak kalın, ince ya da nispeten narin olmaları çoğu zaman himenin görüntüsüne bakarak yapılan bekâreti teşhis etme girişimlerini zorlaştırır. Bazı himenler hemen hemen kendi başlarına parçalara ayrılıp dağılır. Diğerleriyse oldukça sağlamdır ve bunları, zedeleme endişesi duymadan oldukça kaba bir şekilde itip kakabilirsiniz. 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında jinekologlar bazı kadınların ilk birleşme sırasında kanamamasını, çok esnek olduğu için katlanan ya da kıvrılan himen anlamına gelen "halinden memnun" himen gerekçesiyle açıklamıştır. Kadın genital or-

ganlarının mücadele etmeden ya da hasar görmeden öylece birleşmeye "teslim olabildiği" bilgisi, bazen kadınların iffetine leke sürmek için kullanılırdı, çünkü uygunsuz cinsel davranışlarını gizleyebilen bir kadının zaten böyle şeyleri büyük olasılıkla yaptığı düşünülürdü. İlk sevişmeleri sırasında kanamadıkları ya da acı hissetmedikleri için hiç himenleri olmadığına inanan bazı kadınların aslında, yırtılmak yerine kıvrılabilecek kadar esnek himenleri olabilir.

Hepimize himenin doğuştan narin olduğunun öğretildiğini düşünürsek, özellikle esnek himen kavramı çok ilgi çekicidir. Bazı himenler o kadar esnektir ki yıllar boyunca cinsel birleşmeye kolayca dayanabilirler ve bu ancak doğum öncesi yapılan jinekolojik muayeneler sırasında ya da hatta doğum sırasında keşfedilir. Örneğin *Midwifery Today E-News* dergisinin Ocak 2002 sayısında, ebe Brenda Capps, ilk defa anne olan genç bir kadının, cinsel birleşmeden açıkça sağ kurtulan, hiçbir hasar izi taşımayan ve bebeğin doğabilmesi için kesmek zorunda kaldıkları çok esnek kalın bölmeli bir himeninin olduğunu anlatır.

Bundan daha etkileyici olan bir başka olay da, *Australian and New Zealand Journal of Obstetrics and Gynaecology* adlı derginin 2002 sayısında, otuz yaşlarında Tayvanlı bir kadınla ilgili bir haberde anlatılır. On üç yaşında doğuştan kapalı himen teşhisi konulan bu hastanın himeni cerrahi müdahaleyle düzeltilir. Ancak ameliyata karşın himen geri büyür ve hasta on sekiz yaşındayken himeninin kesilmesi için ikinci kez ameliyat olur. Bir süre her şey yolunda gider, kadın evlenir, hamile kalır ve sezaryenle doğum yapar. Doğum yaptığında doktorlar kadının himen deliğinin oldukça küçük olduğunu fark ederler. Hasta, kocasının erken boşalma sorunu olduğunu, kendisinin de cinsel ilişki sırasında vajinasına girilmesini neredeyse hiç hissetmediğini itiraf eder. (Pek kimse farkında olmasa da, penisin vajinaya girmemesinin hamileliğin gerçekleşmesine engel olmadığı gerçeği, kesinlikle bu hikâyeden çıkarılması gereken önemli derslerden birisidir.) Bu kadının cinsel yaşamı nasıl olursa olsun belli ki görevi tamamlamaya yetiyormuş,

çünkü kadın bundan kısa süre sonra ikinci kez hamile kalır. Ama doğum yapmak için hastaneye gittiğinde doktorlar kadının himeninin tekrar kapandığını görür. Bebek yine sezaryenle başarılı bir şekilde doğurtulur ve hasta himeninin kesilmesi için üçüncü kez ameliyat olur. İnsan haliyle, üç sayısının gerçekten uğurlu olduğunu ve bu kadının yeniden kapanıp duran inanılmaz himeninin neşterle daha fazla karşılaşmak zorunda kalmadığını umuyor.

Himen yapısında görülen çeşitliliğin bir ucunda dayanıklı himen varsa öteki ucunda da narin himen vardır. Fark edilemeden kolayca dağıldıkları için narin himenler konusunda bilinen fazla bir şey yoktur. Aksini gösteren bir kanıt olmadığına göre, himensiz doğduğunu düşünen kadınların bazılarının aslında önemsenmeyecek kadar belirsiz çok hassas himenleri olduğunu söyleyebiliriz.

Himenlerin kadın anatomisinin tekbiçimli bir parçacığı olmaktan uzak, aslında yüz çeşit olduğunu gördük. Uygulama açısından bakarsak bu şu anlama gelir: Yalnızca birinin himeni olduğunu söylemek, birinin cildi olduğunu söylemek gibi bir şeydir aslında. Birinin cildi olduğunu bilmek bize bu cildin neye benzediğini, sert mi yoksa yumuşak mı olduğunu ya da yaralı mı pürüzsüz mü olduğunu söylemez. Aynı şekilde birinin himeni olduğunu bilmek de, ki kadınların neredeyse hepsinde var, bize bu kadının herhangi bir cinsel deneyimi olup olmadığı konusunda bir şey söylemez. Bildiğimiz tek şey, himeni olduğunu bildiğimiz birisinin himeninin var olduğudur, bu varlık yüzyıllardır sıcak tartışmalara konu olmuş olsa da.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

# *Çelişkilerle Dolu Umutsuz Arayış*

> Bazı bakireler ya da kızlarda rahim boynunun ağzında, eski yazarların himen dediği ... ince bir deri ya da zar bulunur. ... Paris Hastanesi'nde elimin altında olan üç yaşla on üç yaş arasındaki herkese baktım ama bu zarı hiç kimsede bulamadım.
>
> – Ambroise Paré, 1573

Bizden önceki insanların geçmişteki cinsel anlayışlarının bizim bugünkü cinsel anlayışlarımızla aynı olduğunu farz etmek çok kolaydır. Sonuçta bugün elimizin altında olan cinsel organlar ve yaptığımız cinsel edimler insan türünün ortaya çıktığı zamandan bu yana aşağı yukarı aynı kalmıştır. Oysa atalarımızın, bizimle aynı uzuv ve ufak parçalara sahip ve bunları çok benzer şekillerde kullanmış olmalarına karşın, bunları aslında çok farklı şekillerde algılamış olabilecekleri (gerçekten de çoğu zaman öyle olmuştur) hiç aklımıza gelmez. Bazen bedenin ve parçalarının geçmişteki algılanma biçimleri bizimkilerden o kadar farklıdır ki bize çok tuhaf görünürler. Örnek mi? İşte size himen destanı.

Mısır, Yunanistan, Ortadoğu ve Küçük Asya'dan (Anadolu) günümüze kalan çeşitli eski yazılarda bakirelere ve bekârete gönderme yapılmasına karşın bunların hiçbirinde himenden söz edilmez. Talmud'un bekâretin göstergeleri hakkında ne söylediğini okuyabilir; bakire gelinler konusunda Eski Ahit'e danışabilir; Artemis, Kibele, Athena ve dünyevi ya da doğaüstü olan başka bakirelerle ilgili efsaneleri ve mitleri inceleyebiliriz ama hiçbirinde böylesine cazip ve ilginç bir anatomik parçacığın adının bile anılmadığını görürüz. İyi ama neden?

Bu sorunun, tarihçilerin aklına bile gelmeyecek kadar basit bir cevabı vardır: Eski dünyada yaşayan insanlara göre himen diye bir şey yoktu. Bu, o zamanın kadınlarının himensiz doğduğu anlamına değil, ne kadınların ne de bir başkasının kadın bedeninde himen diye bir şey olduğunu bilmediği anlamına gelir.

Eski dünyanın doktorlarının böyle bir şeyi nasıl gözden kaçırmış olabileceklerini merak edebiliriz. Kısmen bunun cevabı şu olabilir: Bakmıyorlardı ki görsünler. O zamanlar erkek doktorların kadınların bedenlerini doğrudan muayene etmesi çok ciddi bir tabuydu. Ara sıra istisnalar olmuyor değildi ama Hipokrat okuluna bağlı bütün tıp metinlerinde vajina muayenesi yapan yalnızca iki doktor örneğinin olması, bu tür durumlara gerçekten de çok az rastlandığını gösterir. O zamanlar kadınları ebeler muayene ederdi, doktorlar değil.

Ancak jinekolojik muayeneleri her gün doktorlar yapsaydı bile yine de vajinanın içindeki himen denilen özel şeyi büyük olasılıkla bulamazlardı çünkü bir defa böyle bir şey arıyor olmazlardı. Himen diye bir şeyin olması gerektiğini bilmedikleri için bunun kadın genital organlarındaki olağan çıkıntı ve kıvrımlardan başka bir şey olduğunu fark etmeleri de pek mümkün olmazdı. Örneğin, 2. yüzyılda yaşamış ve penisteki sünnet derisini, kalçaları, vajina dudaklarını ve klitorisi (daha sonra şaşırtıcı sayıda anatomi uzmanının nasılsa orada olduğunu unutmayı becerebildiği şey) tanımlayıp açıklamış bir doktor olan Galen gibi titiz bir gözlemci bile, *De usu partium* adlı ayrıntılarla dolu anatomik incelemesinde himeni hiç anmaz. Galen, birçok insanın kadın bekâretinin fiziksel kanıtı olduğuna inandığı yapı gibi bir şeyden bir kere bile bahsetmez.

## *Önceleri Sıradan Bir Sözcüktü*

Eski zamanlardaki doktorlar, kadınların bedeninde arasalardı bile himen bulamayacaklardı. Bunun büyük bir nedeni de doktorlar için o zamanlar "himen" sözcüğünün bugünkünden tamamıyla farklı bir anlamı olmasıydı. Antik Yunan tıp litera-

türü örneklerinde "himen" sözcüğü sürekli karşınıza çıkar. Özellikle Aristo'nun yazılarında bunun bir sürü örneği vardır: Beyin himeni, kalp himeni, bağırsak himeni. Bir yerlerde bir himen sözcüğü görmeden üç sayfa zor okursunuz, çünkü Aristo'ya ve onun zamanındaki Yunan dünyasının geri kalanına göre, himen alt tarafı bir zardı. Herhangi bir zar. Örneğin, bugün beyin zarı dediğimiz beynin çevresini saran kalın zar o zamanlar böyle bir himendi. Bağırsaklarımızın tamamının karın boşluğunda yerli yerinde durmasını sağlayan bağırsak askısıysa bir başka himendi. Kalbin etrafındaki kalp dış zarı dediğimiz kese, göğüsle karın arasındaki diyafram dediğimiz kas duvarı, akciğerleri çevreleyen akciğer zarı dediğimiz kese, aslında bedenimizde anatomik bir özelliği diğerinden ayıran bütün yapılar birer himendi.

Himen, himen, himen... Her yerde himen vardı ama sizin düşündüğünüz türden değil. Peki nasıl oldu da "zar" anlamına gelen bütün sözcükleri kapsayan terim, bu kadar belirli bir anlam kazandı? O dönemde yazılan metinlerin çoğu bize ulaşamadan kaybolduğu için bu hikâyenin ayrıntılarını, yol boyunca geçirdiği bütün değişimleri bilmiyoruz, ama aralarında Ortaçağ Tarihçisi Kathleen Coyne Kelly'nin ve Antik Yunan Tarihçisi Giulia Sissa'nın da bulunduğu bekâret araştırmacıları, bu değişim sürecinin ana hatlarıyla izini sürebilmiştir.

Aristo ve tıbbın sözde babası olan Koslu Hipokrat'ın okulundan gelen yazarlardan sonra gelen, Batı'nın diğer iki büyük tıp yazarının ikisi de Yunan'dır: 2. yüzyılda yaşamış olan Galen ve 3. yüzyılda yaşamış olan Efesli Soranus. Galen, tıpkı kendisinden öncekilerin yaptığı gibi, "himen" sözcüğünü "zar" anlamında kullanır. Soranus da böyle yapar ama ilginç olan, vajinayı iç kısmı çok geniş bir bağırsağa benzettiğini söyleyen Soranus'un, vajinanın kendisini himen olarak tanımlamasıdır. Ona göre vajina kanalı, hem Soranus'un hem de o dönemde yaşayan herkesin kadınların başlıca genital organı olduğunu düşündüğü geniş rahim ya da dölyatağı yapısının parçası olan bir zardır. Bu dönemin metinlerinde, kadınların genital anatomisinin rahim dışında kalan kısmı, nadiren ayrıntıla-

ra girilerek tartışılır. Onları gerçekten ilgilendiren şeyin yalnızca, spermle kanı mucizevî bir şekilde bebeklere dönüştürebilen rahim olduğu düşünülür.

Soranus'tan sonra, Latince *himen* sözcüğünün (yine zar anlamında) jinekolojik konulara gönderme yaparken kullanıldığı birkaç örnek vardır. 10. yüzyılda yazılan *De viribus herbarum*'da olduğu gibi bu örneklerde de himen, çoğu zaman amniyon kesesine, yani cenin rahimde büyürken etrafını saran zardan bahsetmek için kullanılır. Bazen *himen*, bir "bekâret zarı"nı ima edecek şekilde de kullanılır ama bedenin herhangi bir belirli parçasını tanımlayacak şekilde değil. Ortaçağ'da bekâret *himeni*, terim bu şekilde kullanıldığında bile, bir kadavranın kesilerek incelemesi sırasında görülebilecek ya da bir hastanın bedeninde parmakla gösterilecek bir şey olarak değil, daha çok mecazi anlamda –bakire olanlarla olmayanlar arasında simgesel bir sınır olarak– kullanılıyor gibidir. Yüzyıllar boyunca doktorlar kadınların vajinalarına cinsel anlamda ilk kez girildiğinde kanamalarının bir nedeninin olması gerektiğini şüphesiz anlamışlardır ama bu kanamanın ille de genital yapının belli bir parçacığıyla ilişkili olmasını gerektiren bir neden görmemişlerdir.

Kathleen Coyne Kelly "himen" sözcüğünün bugün kullandığımız anlamıyla kullanılmasının, 15. yüzyılda, Doktor Michael Savonarola'nın *Practica maior* adlı kitabında bu sözcüğü kullanmasından sonra başladığını bulmuştur. "Rahim ağzı himen denilen ince bir zarla kapanmıştır," diye yazar Savonarola ve devam eder: "Ve kızlığın bozulması anında bu zar yırtılır ki kan akabilsin." Savonarola'nın himeni muğlâk bir şekilde "rahim ağzının önünde" bir yerlere yerleştirmesi, 1400'lerde bile hâlâ rahmin kadının asıl genital organı, vajinanınsa yalnızca yardımcı bir geçiş yolu olarak düşünülmesi eğilimiyle mazur görülebilir. Ne olursa olsun sonuçta öyle görünüyor ki Savonarola, bu doku parçacığının –daha yaygın bir ifade olsa da, teknik açıdan himene zar demek aslında yanlış isimlendirmedir– önemsiz olduğunu ve hasar görmediği sürece çoğu zaman fark edilmediğini düşünüyordu.

Savonarola'nın "himen" sözcüğünü vajina himeni anlamında kullanmasının hemen ardından sözcüğün İngilizce'de ilk kez kullanılması gelmiştir. Örneğin 1538'de Londralı Thomas Elyot'ın derlediği sözlük, himeni şöyle açıklamıştır: "Bir kızın mahrem yerinde bulunan ve kızlığı bozulduğunda yırtılan deri." Bu noktadan itibaren "himen", gitgide daha da yaygın olarak vajina himeni anlamında ve gitgide daha da seyrek olarak herhangi başka bir anlamda kullanılmaya başlamıştır. 17. yüzyıla gelindiğinde, artık kendi dillerinde yazdıkları tartışmalarda "himen" terimini kullanan doktorlar ve ebeler, bedenin himen diye isimlendirilen bir sürü parçası arasından hangisini kastettiklerini okuyucularının anında anlayacağını düşünmektedir.

Olayların bu tarihsel sıralamada gerçekleşmesi, Yunan evlilik tanrısı Himenaos ile genital bir doku parçacığı için kullanmaya başladığımız "himen" adı arasında doğrudan bir bağlantı olduğu fikrini savunacak hiçbir kanıt bırakmaz ortada. Himenaos'un genç bir damadın evlilik gecesinde ölmesini anlatan trajik hikâyesinin, geleneksel olarak düğünden sonra hayatta kalamayan bir beden parçasıyla ilişkilendirilmesi, adaletin şiirsel bir şekilde yerini bulması gibi görünse de, sözcüğün değişim ve gelişim sürecine bakıldığında herhangi bir neden-sonuç ilişkisinin mümkün olmadığı görülür. Yunanlar "himen" sözcüğünü anatomik açıdan daha belirli bir anlamda kullanmış olsalardı, hatta sadece, kaderinde işlevi yırtılmak olan bir zar (amniyon kesesi gibi) anlamında bile kullanmış olsalardı, o zaman Himenaos'un himene adını verdiği iddiasının azıcık elle tutulur bir tarafı olurdu. Gördüğümüz gibi insanların faal olarak Himenaos'a taptığı çağda yaşayan Yunanlar, özel bir vajina zarına koruyucu evlilik tanrılarının adını vermeleri şöyle dursun, bu zarın varlığından bile habersizdir. Tıpkı himenin bir artık, vajina kanalının daha dış genital bölgeye açılmadığı sırada kadın bedeninin oluşması sürecinin bir kalıntısı olması gibi, onu tanımlamak için kullandığımız terim de öyledir: İnsan bedenine ilişkin bilgilerin, bedendeki her zarın aynı ismi taşıyabileceği kadar genellendiği bir çağa bizi geri götüren bir kalıntı.

Anatomik himenin hikâyesi ciddi olarak, 3. yüzyıl Roması'nda doktorluk ve tıp yazarlığı yapan Yunan Soranus'la başlar. Soranus'a şöhreti getiren, jinekoloji konusunda günümüze kadar bir bütün halinde gelebilen en eski eserlerden biri olan *Gynecology* adlı kitabı olmuştur. Bu kitapta Soranus'un bekâretin fiziksel yapısı konusunda söyledikleriyse gerçekten çok ilginçtir.

> Bakirelerde vajina basık ve daha dardır çünkü içinde rahimden çıkan damarların bastırdığı kıvrımlar vardır. Kızlık bozulurken bu kıvrımlar acı vererek açılır ve normalde akan kanın aniden boşalmasına neden olarak patlar. Vajinanın ortasında ince bir zarın büyüdüğüne ve kızlık bozulduğunda ya da âdet kanı çok hızlı aktığında bu zarın yırtıldığına ve yine bu zarın orada kalıp kalınlaşarak "kapanma" denilen bir hastalığa yol açtığına dair inanış aslında yanlıştır.

Vajinanın, kıvrımlı duvarları olan ve genişleyen bir kap olarak bu şekilde tarif edilmesi, ustaca gözlemle titiz mantığı bir arada barındırdığı için yüzyıllar boyunca doğru kabul edilmiştir. Soranus, vajinadaki tuhaf zar hakkında duyduğu söylentilere inanmayı reddetmiştir çünkü *Gynecology*'de yazdığına göre, bu zarın varlığını ispatlayan bir kanıt yoktur elinde. Yaptığı kadavra incelemelerinin hiçbirinde bu zarı bulamamıştır. Bakire hastaların vajinalarına sonda sokarken hiçbir engelle karşılaşmamıştır. Soranus'a göre, eğer "kızlığın bozulması sırasında duyulan acının nedeni zar yırtılması olsaydı, o zaman kızlık bozulmadan önce âdet döneminde de acı çekilmesi gerekirdi. O zaman da kızlığın bozulması sırasında acı duyulmazdı." Son olarak önemli bir başka nokta da, Soranus'un, vajinada meydana gelen kapanma hastalığının nedeni bir vajina zarı olsaydı, doktorlar bu hastalıktan mustarip olan bütün hastalarda tıkanıklığı her zaman aynı yerde bulurdu, ama hiç de böyle olmuyor, diye fikir yürütmesidir.

Doğrusu Soranus bütün bu konularda tamamıyla haklıydı. Bir bakirenin vajinasına ince bir sonda sokabilir ve sondanın ucu rahim ağzına çarpana kadar da hiçbir engel hissetmeyebilirsiniz. Bakire kadınlar gerçekten de vajinada kan akmaya başlamadan önce alınması ya da değiştirilmesi gereken herhangi bir engel olmadan âdet görürler. Dahası bakire kadınlar kanama acısı çekmeden de âdet görebilirler. Soranus'un "kapanma" dediği, kadınların üreme yolundaki tıkanıklıkların, vajina, rahim ve yumurtalık tüplerinden oluşan karmaşık yapının bir sürü farklı yerinde oluşabileceği de doğrudur.

Geriye baktığımızda Soranus'un yaptığı mantık hatasını açıkça görebiliriz. Soranus himeni, bugün bildiğimiz anlamda olması gerektiği gibi, normalde ortasında delik olan bir zar olarak hayal etmez. Onun yerine himeni bir bütün halinde bozulmamış tek bir parça olarak düşünür, tıpkı bir kavanoz kapağı ya da şarap testisinin ağzına gerilmiş yağlı bir kese gibi. Aslında böyle düşünmesi için bir sürü neden de vardır. Eski zamanlarda, en önemli kadın organı sayılan rahim çoğu zaman bir kap şeklinde düşünülürdü. Örneğin, bazıları rahmi uzun boyunlu ters duran bir testi olarak tarif etmiştir. Bazıları da rahmi içinde kadın ve erkek sıvılarının karıştığı ve çocuk yapmak için buna kanın eklendiği bir kâse gibi tarif etmiş ve böylece rahmi işlevsel olarak, *krater* denilen, içinde şarabın içilmeden önce suyla karıştırıldığı kaba ya da çömleğe benzetmiştir. Ağzında tıpa olmayan bir çömleğin içindekiler kolayca dökülür. Ortasında delik olan bir kapaksa kapak bile sayılmaz. Bütün bunlar demek oluyor ki, kolayca yanlış anlama olarak görebileceğimiz şey aslında hiç de yersiz bir anlayış değildi. Soranus aslında fazlasıyla mantıklıydı.

Ancak vajina zarının varlığına inanmaması, Soranus'un bekârete inanmadığı anlamına gelmez. Aksine Soranus, Hipokrat'ın ve ondan önce gelen öteki Yunan doktorların tersine, hem kadınlar hem erkekler için bekâreti destekler. *Gynecology* eski zamanlarda, bekâreti koruma kavramını gerçekten ciddiye alan ve bir kızın bakire olarak ne kadar süre sağlıklı kalabileceği ve ne tür bir yaşam tarzıyla sağlığını en iyi biçimde sür-

dürebileceği sorularını tartışan tek eserdir. Bu anlamda Soranus doğru zamanda doğru yerde yaşamıştır. Bir kadının ergenlik çağında evlendirilmek yerine bakire kalmasını dile getiren tuhaf fikir, Soranus'un yaşayıp yazdığı Roma'da –yeni bir inanç olan Hıristiyanlığın gitgide güç topladığı bir yerde– büyük tartışma yaratan bir kamu sorunu haline gelmeye başlamıştır.

Peki ama vajinanın içinde yer alan zar fikrine ne oldu? Bu fikir nereden çıktı ve Soranus bunun doğru olmadığına inandıysa, kim doğru olduğuna inandı? Ne yazık ki Soranus bu kavramı nereden duyduğunu söylemeyi ihmal etmiştir. Fikrin bugün kayıp olan bir tıp kitapçığından mı, bir kadının ya da ebenin anlattığı olağandışı bir olaydan mı, yoksa tamamıyla farklı bir kaynaktan mı çıktığı konusunda hiçbir fikrimiz yok. Klasik dönem uzmanı Aline Rousselle, "mühürleyici zar" hipotezinin, eski Romalıların kızları çoğu zaman daha âdet görmeye başlamadan evlendirme uygulamasından –Yunanların kabul etmediği ve Soranus'un karşı çıktığı bir uygulama– doğan, Roma'ya özgü bir kavram olabileceğini ileri sürer. Eski Romalılar genç kadınların ancak cinsel birleşme yoluyla fiziksel olarak "açıldıktan" sonra âdet görmeye başladığını defalarca gözlemlemiş ve bunun üzerine penisin bu geçitleri açmasının bir çeşit tıkanıklığı gidererek âdet kanının dışarı akmasını sağladığını farz etmiş olabilirler.[1]

Rousselle'in Romalılar hakkında söylediklerinin doğru olup olmadığını bilmiyoruz, hiçbir zaman bilemeyebiliriz de. Soranus'un çalışma koşullarını düşündüğümüzde, vajinanın için-

1 Bu inanışın farklı türlerini derinlemesine incelemek bu kitabın kapsamını aşsa da, bu aslında göründüğü kadar kabul edilmesi güç bir inanış değildir. Benzer fikirler dünya genelinde bir sürü kültürde ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılda bile, Orta ve Güney Amerika'da yaşayan, örneğin Kolombiya'nın Amazon bölgesindeki Cubeo topluluğu, Brezilya'daki Kayapo ve Bororo toplulukları ve Meksika'daki çeşitli kırsal topluluklar gibi yerliler arasında, âdet görmek çoğu zaman ayın bir kadınla sevişirken kızlığını bozarak kanatması olarak açıklanmaktadır. Bu inanışa göre, ay, bir adamdan farklı olarak, kadını yalnızca kısmen açar: böylece evlenene kadar her ay kadına geri dönmek ve bedenini biraz daha açmak zorundadır. Bu kültürlerde ayın bir kadını yalnızca geçici olarak, bir adamınsa temelli olarak açtığına inanılır.

deki zar fikrinin bir Roma kaynağından çıkmış olması kesinlikle en akla yatkın olasılıklardan biri gibi görünüyor. Amcak ne yazık ki elimizde bunu kanıtlayacak bir belge yok, ve: bu yüzden Soranus'un bu zardan söz etmesi, durumu açıklayabilecek başka bir kuramın olabileceği konusunda insanı boşu boşuna ümitlendiren bir ipucu olmaktan ileri gitmiyor.

Ne olursa olsun, Soranus'un ve onun döneminde yaşayanların bir bekâret kavramının olabilmesi için himene ihtiyaçları yoktu. Genelde bekâret kaybıyla ilişkilendirilen belirtileri açıklamak için de himene ihtiyaçları yoktu. Yunan doktorlar, bir kız âdet görmeye başladığında rahminin boyutlarının değiştiğine ve bunun, kızın hamile kalmaya hazır olduğunu gösterdiğine inanırlardı. Bu inanışa göre, kız *parthenos* (bağlama göre "kız" ya da "bakire") olmaktan çıkıp *gyne* ("kadın" ya da "karı/eş") olduğundaysa rahmi tekrar değişim geçirirdi. Bir *parthenos*'un rahmi bir *gyne*'ninkinden çok daha küçüktü ve belki biraz daha sıkı, sıcak ve kuruydu. Suyuk sistemi üzerine kurulmuş olan eski tıp, sıcaklık, sertlik ve kuruluğu, genıçlik ve erkekliğe ilişkin özellikler; soğukluk, yumuşaklık ve ıslaklığı da kadınlık ve yaşla ilgili özellikler olarak görürdü. Bu sisteme göre, doğurgan olan ve çocuk doğuran rahim, geniş, yumuşak ve ıslak olurdu. Yani en azından teorik olarak, bekâret neredeyse bir bakışta teşhis edilebilirdi.

Bu tür kuramlar Soranus'tan sonra da uzun süre var olmaya devam etti ve bir metinden ötekine neredeyse kelimesi kelimesine tekrar edildi durdu. Ancak 11. yüzyıl başlarında yaşayan ve Batı Dünyası'nda Avicenna* olarak bilinen dâhi İranlı bilimci ve fizikçinin gelmesiyle birlikte, vajinayı Soranus'tan çok farklı bir şekilde görmeye başladık. Rahmin anatomik yapısını anlattığı bir bölümün sonunda İbn-i Sina, kızlığı bozulmadan önce bakire bir kızın rahminin ağzında damarlardan ve aşırı hassas bağ dokulardan örülmüş zarlar olduğunu söyler. İddiasına göre bunlar kızı "bozan" adam tarafından parçalandığında içlerindeki kan da dışarı akar. Cremonalı Gerard tarafından

(*) Avicenna, İbni Sina'nın Latince halidir; kendisinin tam adı Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah ibn-i Sina el-Belhi'dir.

yaklaşık olarak 12. yüzyılın ortalarında Latince'ye çevrilen İbn-i Sina'nın bu açıklaması, kadın bekâretinin fiziksel yönlerinin belirlenmesinde en etkili ikinci model olmuştur.

Ortaçağ boyunca doktorlar bu "bekâret mührü" için uygun bir sürü farklı görsel benzetme kullanmışlardır. Bunların en yaygın olanları, İbn-i Sina'da ve daha sonra Albertus Magnus'un *De animalibus* adlı eserinde gördüğümüz örülmüş ağ imgesi ve *nodus virginalis* ya da *virginitatis* de denilen "bekâret düğümü" imgesidir. Salicetolu William, düğüm imgesinin hayranlarından biridir ve 1285'te yazdığı *Summa conservationis et curationis* adlı eserinde *nodus virginalis*'i, "sıkıca bağlanmış ve bir nohut tanesinin üstündeki buruşukluklar gibi damarlarla ve atardamarlarla buruşmuş" olarak tarif eder. Vajinanın içinde asılı duran perde imgesiyle kapak ya da deriden çarşaf imgeleri de oldukça popülerdir. 14. yüzyılda yazılan *De secretis mulierum* hakkında yorum yapan isimsiz bir eleştirmen de, bir bakire ilk defa erkeklerle düşüp kalktığında bozulan ve vajinanın ve idrar kesesinin içinde bulunan bir deri parçası anlamına gelen *pellicula*'dan bahseder. Salicetolu William'ın bekâret "düğüm"ünde olduğunu ileri sürdüğü buruşuk ve kıvrımlı yüzey gibi ya da *De secretis* eleştirmeninin iddia ettiği *pellicula*'nın tuhaf yeri gibi olağandışı iddialardan da anlayabileceğimiz gibi, bu yazarlardan herhangi birisinin, tabiri caizse gerçek bir modele bakarak çizim yapmış olması pek de olası görünmüyor. Bu, ünü ülke sınırlarını aşan Flaman anatomi uzmanı Andreas Vesalius'un nihayet kadavra incelemesi sırasında himeni bulduğu 1544 yılına kadar gerçekleşmemiştir. Ancak ironik bir şekilde, o da gördüğü şeyin çizimini yapmamıştır.

### *Ve Vesalius Himeni Bulur*

Himenin yapısını ve özelliklerini ne kadar çok kişinin merak ettiğini düşünürsek, 16. yüzyılın ortalarına kadar himenin gerçek bir kadavra incelemesi sırasında hiç ayrımsanmamış olması kesinlikle tuhaftır. Himen neden o kadar uzun zaman boyunca fiziksel olarak fark edilmemiştir? Bunun bir nedeni şüp-

hesiz, kadın bedenleri üzerinde nispeten daha az sıklıkta kadavra incelemesi yapılabilmesiydi. Birçok yerde, tıbbi kadavra incelemeleri için yasal yoldan elde edilebilen bedenler yalnızca idam edilen suçluların bedenleriydi. Bu yüzden de kadın bedeni üzerinde yapılan yasal kadavra incelemeleri çok nadir görülen olaylardı. Başka bir olası etken de elbette, ne kadar büyüleyici bir konu olsa da, bekâretin hiçbir zaman tıp açısından hamilelik kadar büyük önem taşımamış olmasıdır. Modern çağ öncesinde kadın bedeni üzerine yazılan anatomik incelemelerin çoğu, rahme, cenine ve hamileliğin evrelerine ilişkin ayrıntıları anlatmak içindir. Doğum sırasında ölen kadın sayısının, kızlığı bozulduğunda geçici fiziksel sorunlardan daha fazlasını yaşayan kadınların sayısıyla karşılaştırıldığında çok daha büyük bir rakam olduğunu düşünürsek, bizden önceki insanların himen arayışını, büyük olasılıkla mantıken daha önemsiz bir konu olarak görmesini anlayışla karşılayabiliriz.

Nihayet 1544'ün başlarında İtalya'nın üniversite şehri olan Pisa'da, Vesalius bilerek, bakire olduklarına inandığı iki kadın bedeninin, kanıtlara dayalı, bilimsel bir amaca hizmet edeceklerini düşünerek, kadavra incelemesini yapma işini üstlenir. Bu incelemelerin sonuçları 1546'ya kadar yayımlanmaz. 1546'da Vesalius bunlar hakkında yazdığı raporu, zührevi hastalıkların tedavisinde ginseng otunun kullanılması üzerine yazdığı *Epistola rationem modumque propinandi radicis Chynae decocti* (Çin Kökü Konusunda Açıklama) başlıklı kitapçığın bir parçası olarak yayımlar.

Vesalius'un kadavralarını incelediği kadınların isimlerini bilmiyoruz, yaşamları konusunda da çok az şey biliyoruz. Kadınlardan bir tanesi akciğer zarı iltihaplanmasından ölmüş orta yaşlı (Vesalius kadının yaşını "en az otuz altı yaşında" diye vermiştir) bir rahibedir ve cesedi Floransa'dan gelmiştir. Uzmanlar rahibenin cesedinin Floransa'daki Santa Maria Nuova Hastanesi'nden geldiğini tahmin etmektedir. Rönesans İtalyası'nın en büyük sanat ve bilim hamileri Medicilerden biri olan Dük Cosimo de'Medici'nin bu hastane üzerinde, fazla soru sorulmadan yasadışı yollarla ceset kaçırma gibi bir işi ayarlayabi-

lecek kadar etkisi vardır (aynı şeyi geçmişte Leonardo da Vinci için de yapmıştır). Pisa Üniversitesi'nden bir sekreterin gönderdiği ve bugün hâlâ Floransa şehir arşivlerinde duran 22 Ocak 1544 tarihli bir mektup, Cosimo de'Medici'nin cesetlerin kaçırılmasına ve geceleri bunların yük gemileriyle Arno Nehri üzerinden ünlü misafir anatomi uzmanının bunları kesip inceleyeceği Pisa şehrine nakledilmesine nasıl yardım ettiğini ayrıntılarıyla anlatır.

Vesalius Pisa'daki misafirliği sırasında, ikinci olarak, on yedi yaşında kambur bir kızda bir himen tespit etmiştir. Vesalius, "Bu durumdaki bir kızı büyük olasılıkla hiç kimse istemeyeceği için kızın bakire olduğunu tahmin ederek rahmini [yani bütün genital organlarını] inceledim," diye yazar. Kambur kızın bedeni, Pisa'nın Ortaçağ'da kullanılan mezarlığı olan Camosanto'dan çalınmıştır. Açıkgöz öğrenciler, tıp okulunun yerleşik bir geleneğini sürdürerek bu mezarlığın kapı anahtarlarını ele geçirmeyi başarmışlardı. O zamanın tıp adamları arasında ceset çalma ve mezar soyma yasadışı olmasına karşın çok yaygındır. *De humani corporis fabrica* (1543) adlı eserinde Vesalius da, mezar soymanın tıp adamı olmanın talihsiz gereklerinden biri olduğunu usulca kabul etmiştir.

Vesalius, kadavra incelemeleri konusunda şunları söyler:

> İskeleti çıkarmak üzere rahibeyle kızın etlerini kemiklerinden ayırdıktan sonra birkaç öğrencinin önünde, bu durumdaki bir kızı büyük olasılıkla hiç kimse istemeyeceği için kızın bakire olduğunu tahmin ederek rahmini inceledim. Bu kızda da, en az otuz altı yaşında olan ve yumurtalıkları, kullanılmayan bütün organlara olduğu gibi küçülen rahibede de himen olduğunu gördüm.

Vesalius'un *Epistola*'sı ve bu kitapta tartıştığı kadavra incelemeleri gerçekten de himenin tıp tarihinde bir dönüm noktasını temsil eder. Nihayet ciddiye alınacak kadar güvenilirliği (ve tıp öğrencilerinden oluşan kendi çıkarına kullanabileceği bir seyirci kitlesi) olan bir anatomi uzmanı, bunca zamandır bulu-

namayan himeni bulmuş ve usulüne uygun bir şekilde doğrulanmış bir anatomik varlık olarak himenin kayıt defterlerine kesin olarak geçmesinin önünü açmıştır. Buna karşın, Vesalius'un vajina himeninin fiziksel varlığını kanıtlaması, tam olarak "dünyanın her yerinde büyük yankı uyandıran", tıp bilimini ve kadın bedeniyle kadın bekâretine yönelik tutumları bir gecede değiştiren bir jinekolojik gelişme de sayılmaz. Bunun yerine, Vesalius'un keşfinin, himenin ne olduğu ve neye benzediği konusunda o noktada bin iki yüz yıldır süren bir tartışmaya son vermeye başladığını söylemek daha doğru olur.

Aslında Vesalius'tan sonra bile tıp bilimi himenin neye benzediğini hâlâ bilmiyordu, çünkü Vesalius himeni hiç çizmemişti. Onun gibi yetenekli bir anatomi ressamının çalışmasında böyle bir ihmalkârlık yapması son derece tuhaftır; hele bunu daha önce hiç kimsenin yapmadığını gayet iyi bildiğini düşünürsek bu ihmalkârlık çok daha tuhaf görünür. Ancak en şaşılası şey, himeni, 1555'te çıkan ve *Fabrica*'nın tıp eğitiminde kullanılmak üzere hazırlanmış baskısı olan *De humani corporis fabrica epitome* adlı kitabına dahil etmemesidir. Vesalius'un kendi kendine eskilerin yaptığı yanlışları düzeltme görevini üstlendiğini düşünürsek, himeni kitaba dahil etmesinin tam da onun yetki alanına girdiğini görürüz, ancak hiçbir yerde bulamayız.

Peki Vesalius neden himenin ayrıntılarına girmemiştir? Bu konuda kendisi hiçbir ipucu vermez. Vesalius'un fikirlerini savunanlardan Helkiah Crooke, *Microcosmographia: a Description of the Body of Man* (1615) (Mikrokozmografi: İnsan Bedeninin Tarifi) adlı kitabında, *Fabrica*'daki kadın çizimlerinin hamile bir kadının bedenine göre çizildiğini, bu yüzden bu çizimlerde himen olmadığını söyleyerek durumu geçiştirir. Oysa belki de (bu sadece bir varsayım) Vesalius'un himeni çizmemesinin başka bir nedeni daha vardı. Vesalius fiziksel olarak himenin yerini belirlemiş olsa da, sonradan başka birçok saygıdeğer tıp adamının da başına geleceği gibi, bu kadar göklere çıkarılan himenin bu sıradan görünüşlü et parçacığından ibaret olduğu konusunda tamamıyla ikna olmamış olabilir.

Vesalius'un, son derece kapsamlı ve bilimsel olan insan bedeni çizimlerine himeni dahil etmemesi (bunu kasten yaptığını ancak varsayabiliriz) ve himeni keşfetmesinin tanıklığını başka bir incelemenin derinlerine gömmesi, pek bir şey değiştirmedi. Himen çok sayıda insan için öylesine güçlü bir saplantı olmuştu ki Vesalius'un bulgularının fark edilmemesi neredeyse imkânsızdı. Diğer doktorlar, Vesalius'un himeni bulduğunu gösteren kayıtlara tabiri caizse aç kurtlar gibi saldırıp bağıra çağıra kendilerinin de himeni gördüğünü ya da kendileri görmediyse bile gören birilerini tanıdıklarını ilan ettiler.

Ebelik üzerine büyük bir inceleme yazmış olan James Guillemeau, Helkiah Crooke, Johannes Vesling ve Séverin Pineau, himen topunu alıp kaçırmaya can atan Avrupalı doktorlar arasındaydı. Bunlardan Pineau muhtemelen içlerinde en çok etki yaratandı. Pineau'nun *De virginitatis et corruptionis virginum notis* (Bekâret ve Bozulmuş Bekâretin İşaretleri Üzerine) başlıklı 1597'de çıkan kitabı, bekâretin tıp açısından tartışıldığı, kendi kendini himenin "gerçek tarihi" ilan etmiş bir eserdir. Kitapta, himenin boyutlarının, işlevinin ve anatomik yapısının tam tarifleri ve bozulmuş bakirelerin nasıl saptanacağına ilişkin coşkulu talimatlar vardır.

Hayranları Pineau'nun iddialarını ister istemez dallandırıp budaklandırmışlardır: Crooke, himenin aslında tek parçalı bir zar olmadığını, "mukoza kabartıları" ve zarlardan oluşan sekiz parçadan meydana geldiğini belirtmiş ve şunu söylemiştir: "Bütün bu parçacıklar hep birlikte yarı açılmış küçük bir gül goncası gibi çanak şeklini alır." Vesling, Crooke'un "mukoza kabartılarının" yanı sıra bir de sözü geçen mukoza kabartılarıyla kaplı olan ve "giriş yolunu kapayan kalın ve yumuşak bir deri" olduğunu ileri sürerek konuyu daha da karıştırmıştır. Kafamız yeterince karışık değilmiş gibi buna ek olarak Crooke bir de "Halk arasında himen olduğu zannedilen" bir zardan söz ederek, aslında kadın genital organlarında "dar bir açıklığa benzeyen bölgeye gerilmiş" başka bir "ince deri" daha olduğu-

nu iddia etmiştir. *Hymeneutics: Interpreting Virginity on the Early Modern Stage* (1997) (Himen Yorumlaması: Modern Zamanın Başlarında Bekâreti Yorumlamak) adlı kitabının ilk bölümünde, Rönesans himenlerinin böyle insanı hayrete düşürecek kadar hızlı çoğalmasının tarihsel gelişimini yazan Marie Loughlin, bunu gayet yerinde bir deyişle "çelişkilerle dolu umutsuz bir arayış" olarak nitelendirmiştir.

Bu yazarların gerçekten de ne kadar çekişme içerisinde ve bekâretin aksi iddia edilemeyecek fiziksel bir kanıtını bulmaya ne kadar meraklı oldukları, Crooke'un bağıra çağıra ilan ettiği görüşlerinin aynı cesaretle arkasını getirememesindeki mutlak başarısızlıkta açıkça görülmektedir. Crooke, himenin "lekelenmemiş bekâretin tek güvenilir kanıtı" olduğunu iddia ettikten hemen sonra bambaşka bir bekâret testinden söz etmeye girişir. Esasen evde oynanan bir oyun olan bu testte, kadının burnunun ucuyla kafatasının tepesi arasında kalan bölge bir parça iple ölçülür, sonra da ip kadının boynuna dolanır. Kadın bakireyse ipin kadının boynuna tam olarak uyması gerekir ama ip kısa ya da uzun gelirse o zaman kadın bakire değil demektir. Himenin tek başına bekâretin varlığını ya da yokluğunu kanıtladığına belli ki bu kadar çok inanmak isteyen bir adamın böyle bir test önermesi çok tuhaftır.

16. yüzyılın sonlarında askerî ameliyatlar ve doğuştan meydana gelen sakatlıkların araştırılmasına öncülük etmiş olan Fransız Cerrah Ambroise Paré, Crooke'un endişe verici bir şekilde kendi kendisiyle çelişmesine alaycı bir tipik Fransız kahkahasıyla cevap verirdi herhalde. Çok deneyimli bir cerrah ve sürekli kadavra incelemeleri yapan bir anatomi uzmanı olan Paré, tıp alanında lafını sakınmadan himene en çok karşı çıkan kişiydi. Himenin anatomik keşfinden haberi vardı ve himenin vajina girişini boydan boya kaplayan bir zar olduğunu ileri süren tariflerin de farkındaydı.

Ancak Soranus gibi Paré de, kendi gözlemlerinde bulduğu kanıtlara güvenmeyi tercih etmiştir. Bu gözlemlere göre, kendisine tarif edildiği şekliyle himen diye bir şey yoktur.

> Bazı bakireler ya da kızlarda rahim boynunun ağzında, eski yazarların himen dediği, bir adamla cinsel birleşmeyi engelleyen ve kadının doğurgan olmamasına neden olan ince bir deri ya da zar bulunur. Birçok kişi, sadece sıradan halk değil bilgili doktorlar da, bekâret ya da kızlığın güya bu zardan oluştuğunu düşünür. Paris Hastanesi'nde elimin altında olan üç yaşla on üç yaş arasındaki herkese baktım ama bu zarı hiç kimsede bulamadım.

Buna karşın Paré doğuştan kapalı himenin var olduğunu bilmektedir. Kitabında, bir kızın ameliyata alınmadan önce kapalı olan himeninin aşırı ciddi bir hematokolpos (dışarı çıkamayan âdet kanının birikmesi) vakasına yol açtığından söz eden Paré, "Kız sanki doğum sancısı çekiyormuş gibiydi," diye yazar. Daha sonra korkunç doğumlar ve doğuştan gelen sakatlıklar üzerine 1573'te yazdığı *Des monstres et prodigues* adlı kısa incelemede Paré, fazla el ya da ayak parmakları gibi bozuklukların yanında himeni de sayar. Ona göre himen, bununla doğacak kadar şansız olan kişiyi sakatlayan ama çok da vahim olmayan bir bedensel biçim bozukluğu örneğidir. Bütün bunlar bu konuda düşündüklerini açıklamaya yetmezmiş gibi Paré bir de *De la Generation de l'Homme* (İnsanın Meydana Gelmesine İlişkin) adlı eserinde, kanıtlanamayan vajina himeni mitinin adaletin işleyişini engelleyebileceğini açıklar:

> Ebeler, bu zarın yırtılmasına ya da sağlamlığına bakarak, bir bakireyle kızlığı bozulmuş bir kadını birbirinden ayırt edebildiklerini kesinlikle doğrulayacaklardır. Ancak bu ebelerin verdiği raporlar bir süre sonra saf yargıçların hata yapmasına neden olmaktadır çünkü ebelerin bu zar hakkında kesin olarak hiçbir şey söyleyemeyeceği şöyle kanıtlanabilir: Kimisi zarın mahrem yerlerin tam girişinde olduğunu, diğeri rahim boynunun ortasında olduğunu, bir başkası da rahim boynunun içindeki delikte olduğunu söylüyor; kimileri de ilk doğumdan önce bu zarın görülemeyeceğini ya da algılanamayacağını belirtiyor. Ancak bu kadar nadir rastlanan ve doğaya

ters düşen bir şey için doğru olabilecek tek şey, bu konuda hiçbir şeyin kesinlik içerisinde söylenemeyeceğidir.

Paré'ye göre himen vajinayı tamamıyla kapatan bir zardan başka bir şey değildi. Muayene ettiği normal kızlarda ve kadınlarda böyle bir zar bulamaması, himenin normalde var olmadığını, var olduğu durumlardaysa ciddi bir sakatlık anlamına geldiğini söylemesi için yeterliydi. Bunun tersini düşünense aptalın tekiydi.

## *O Zaman ve Bu Zaman*

Sonunda Paré savaşı kaybeder ve Pineau'nun da desteklediği, Vesalius'a ait olan himen fikri galip gelir. 17. yüzyılda yaşayan ebe Jane Sharp, vajina himeninin varlığını hiç karşı çıkmadan kabul eder. 1668'e geldiğimizdeyse, Thomas Bartholin'in *Anatomy* (Anatomi) başlıklı kitabındaki anatomi çizimleri arasında, himen ve himen deliğinin de nispeten doğru çizilip isimlendirilmiş resimleri olduğu görülür. Bu noktadan sonra himen, varlığı evrensel olarak kabul edilmiş, anatomik bir *terra cognita*'dır.[2]

Bundan sonra himen, genelde "sağlam" ve "yırtılmış" olmak üzere iki durumda bulunan, kadın cinsel organlarının küçük bir anatomik özelliği olarak tıp kitaplarında nispeten olaysız birkaç yüzyıl geçirmiştir. Hem dinî hem dindışı hukuk kurallarında da bekâretin kanıtı olarak himene büyük değer verilmiştir. Kişisel düzeydeyse himen, gelin ve damatlar, anneler ve babalar için büyük önem taşımıştır. Aydınlanma kuşkuculuğunun altın çağını yaşadığı bir dönemde Şövalye de Jaucourt, Batı'nın ilk ansiklopedisi için hazırladığı bir makalede bekâretin yapısını oldukça kurnazca sorgulamıştır:

> Mahremiyetlerini her alanda kıskanan erkekler, der M. de Buffon, sadece kendilerinin ve herkesten önce sahip olduğu-

2 Keşfedilen yer – ç.n.

na inandıkları şeyleri her zaman fazla önemsemişlerdir. Kızların bekâretini gerçek bir varlığa dönüştüren işte bu çılgınlığın ta kendisidir.

Ancak Jaucourt'un bu ilginç alaycılığı, Pineau ya da Vesalius'un yarattığı etkinin yarısı kadar bile etki yaratamamıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde himen, içsel bir erdemlilik göstergesi olarak gitgide daha da sık kullanılan cinsel bekâret konumunun maddi kanıtı olmuş ve hiç olmadığı kadar sağlam bir şekilde yerine yerleşmiştir. Zaman almış başını gitse de 20. yüzyılın on yılları geçmeye başladığında bile, tıbbın himen anlayışının esasları özünde aynı kalmıştır. Bu anlayışa göre, himen gerçekten vardı; o var oldukça ve "sağlam" kaldıkça da kadın bakireydi. Artık sağlam olmadığındaysa, kadın da sağlam değildi ve belli ki insanların bilme ihtiyacı duyduğu tek şey de buydu.

1980'lerin cinsel çocuk istismarı çalkantısına kadar himen, ciddi hiçbir tıbbi çalışmaya konu olmamıştır. Bu dönemdeyse, Karin Edgardh ile Kari Ormstad'ın himen üzerine yapılmış çağdaş araştırmaları gözden geçirdikleri çalışmalarında himeni, "cinsel saldırı hikâyelerini ve şüphelerini kanıtlamak için altın ölçüt" diye sunmalarıyla ansızın yeni bir av başlamıştır. Himenin tarihini ve himen için ortaya atılan iddiaları düşünürsek, bu avın himen üzerinde yoğunlaşması hiç de şaşırtıcı değildir.

Cinsel istismar teşhisi için bir himen ölçütü geliştirme çabalarının çoğu, iki tür anatomik kanıt etrafında toplanmıştır. Himenin üzerindeki yarıklar ve kesikler geçmişte meydana gelen doku yırtılmalarının kanıtıdır. Ancak yarıklar vajinaya girilmesiyle ya da başka cinsel yaralanmalarla ilişkili olmadan da ortaya çıkabilir. Taciz belirtilerinin arandığı tanı koyma muayenelerinde, himenin üzerinde sonradan oluşmuş bütün bir kesik olması, vajinaya girilmiş olma olasılığına işaret eden ama hiçbir şekilde kesinlik taşımayan bir kırmızı alarm olarak görülür.

Himen üzerinde tacizin güvenilir fiziksel bir kanıtını ararken doktorların defalarca incelediği bir başka şey de himen

deliğinin ya da açıklığının çapı olmuştur. Bu konuda, ilk bakışta delik büyüklüğünün artmasıyla cinsel taciz arasında olumlu bir bağıntı olduğunu gösteren birkaç küçük çalışma yapılmış olsa da, daha çok karşılaştırma yapma olanağı sunan büyük ölçekli çalışmalar bunun tersi bir sonuca varmıştır. Kuzey Carolina Üniversitesi Tıp Fakültesi (Chapel Hill, Kuzey Carolina)'nden Dr. Daniel Ingram liderliğindeki bir araştırma ekibi, Mayıs 1988'den Mayıs 1998'e kadarki on yıl süresince, Raleigh'daki (Kuzey Carolina) bir cinsel taciz gözetim ekibine gönderilen 1.975 kıza bakmış ve himen deliğinin büyüklüğünün, bir kızın cinsel tacize uğrayıp uğramadığını anlamamıza yetecek kadar kanıt sağlamadığı sonucuna varmıştır.

Bu sonucu başka araştırmacılar da desteklemiştir. Önde gelen iki himen araştırmacısı olan Ann Botash ile Abby Berenson, himenle ilgili bulguların tek başına yorumlanmasına karşı herkesi uyarmıştır. "Sağlık kontrolünden geçen bütün kız çocuklarının tıp kayıtlarında, himenin görüntüsü ve zaman içerisinde bu görüntüde meydana gelen değişiklikler tarif edilmelidir. Fiziksel bulgular çoğu zaman cinsel taciz konusunda kesin kanıt sağlamaz. Bir çocuğun cinsel tacize uğrayıp uğramadığını anlamamızda çocuğun geçmişi hâlâ en önemli etken olmaya devam etmektedir." Belki de zaman içerisinde daha çok araştırma yapıldıkça, bizim şu anda saptayamadığımız bir şeyi saptayabilecek ve bu esrarengiz doku parçasının bazı gizemlerini bize açıklayabilecek becerikli ve şanslı bir anatomi uzmanı, başka bir Vesalius daha ortaya çıkar. O zamana kadar, himen hakkında kesin olarak söyleyebileceğimiz tek şey açık bir kitap olarak durduğudur. Himenin varlığı geçmişteki insanlar için nasıl bir bilmeceyse, teşhis koyma konusunda yararlı olup olmadığı da bugün bizim için öyle bir bilmecedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

# *Bakire ve Doktor*

> "Ona bir kere daha anlatmaya çalıştım," dedi büyükanne, "evlilik ve çocukların, her şeyini iyileştireceğini söyledim. 'Ailemizdeki bütün kadınlar gençken narindir,' dedim. 'Ben senin yaşındayken insanlar benim bir sene bile yaşamayacağımı düşünmüştü. Yeşil hastalık derlerdi buna; herkes de tek bir çaresi olduğunu bilirdi. 'Yüz yıl yaşayıp çimen gibi yemyeşil olsam da,' dedi Amy, 'yine de Gabriel'le evlenmek istemeyeceğim.' "
>
> — Katherine Anne Porter, "Old Mortality" (Eski Ölümlülük)

1853'te Doktor Robert Brudenell Carter, "Toplumun orta sınıflarından genç evli olmayan kadınların sürekli spekulum kullanılması yüzünden zihinsel ve ahlâksal açıdan fahişelerin seviyesine düşürüldüğüne, kendi başlarına ahlâksızlık ederek aynı zevki yaşama arayışı içine girdiklerine ve gittikleri her doktorun cinsel organlarını muayene etmesini istediklerine defalarca şahit olmuşumdur," diye yazar. Birçok jinekolojik muayenede en iyi yardımcı oyuncu görevini gören ördekgagası şeklindeki adı kötüye çıkmış vajina spekulumu, doktorlar içeriyi görebilsin diye vajina duvarlarını açık tutarak o veya bu şekilde eski Roma zamanından bu yana bizimle olmuştur. Vajina spekulumunu, kadınları topluca imha etmek için kullanılan silaha dönüştürense 19. yüzyılda yaşanan cinsel paranoya olmuştur.

Spekulumun kullanılmasına ilişkin 19. yüzyılda ortaya çıkan tartışma, bakirelerle doktorlar arasındaki temasların bütün alışılagelmiş özelliklerini kapsamaktaydı. Bedene erişim konusuna ilişkin tıbbi iddialarla ahlâki iddialar bir arada güç bela var olabiliyordu. Genital organların dokunularak muaye-

ne edilmesi o günün genel tıp ölçütlerine göre zar zor kabul gören bir şeydi ve ancak kesinlikle gerekli olduğu zaman yapılabilirdi. Bedenin iyice içine giren spekulum muayenesini ne tür tıbbi ihtiyaçların haklı göstereceğiyse hiç açık değildi. Spekulum kullanılması vajinanın sadece bir nesneyle değil, aynı zamanda eril bakışla da ihlal edilmesi anlamına geliyordu ve bu durumda bütün kadınlar sadece spekulumun değil, aynı zamanda röntgenci olduğu varsayılan "spekulumcu"nun da olası kurbanı oluyordu.

Bir başka deyişle, spekulum kullanılması sadece himenin fiziksel olarak parçalanma olasılığını temsil etmiyordu; her ne kadar bu endişe kesinlikle spekulum tartışmasının bir nedenini açıklasa da. Spekulum, *hortus clausus*'un, yani kadın bedeninin "kapalı bahçesi"nin ve genellikle geleneklerin ve özellikle de 19. yüzyıl göreneklerinin kadınlara yüklediği içsel olduğu varsayılan saflığın ve alçakgönüllülüğün toptan yok edilmesini temsil ediyordu.

Böyle olunca da spekulum, kişiyi doğruca saflıktan mahvoluşa götürebilecek, tehlikeli dik bir yamaçta atılan ilk adım olarak görülüyordu. Spekulum bir kadının kocası dışındaki bütün erkeklere kapaması gereken bedenini fiziksel olarak açıyordu. Daha da kötüsü, vajinanın içine bir nesnenin sokulmasının kadınların akıllarına gelmemesi gereken fikirler getireceği sanılıyordu. Öyle ya, spekulum muayenesinden geçen kadınlar, vajinalarının daha çok uyarılmasını isteyeceği için (Carter ve bazı meslektaşlarının iddiasına göre), "kendi başlarına yaptıkları" zararlı mastürbasyon "ahlâksızlığına" ve hatta belki de fahişeliğe başlayabilirdi. Tıpkı dürüst Dr. Jekyll'ın ilaç yüzünden katil Mr. Hyde'a dönüşmesi gibi, dizginlenemez dönüşümler karşısında duyulan ve tıp teknolojisinin kullanılmasıyla tetiklenen bu tür korkular aslında, gerçek bilimsel tıp uygulamasının yeni yeni gelişmeye başladığı 19. yüzyıla özgü korku ve fantezilerdir.

Spekulum tartışması, hem kadınların bedenleri ve namusu hem de tıp adamlarının doğası ve niyetleri üzerinden oynanan bir kumardı. Tıpta kadın bedeninin erkekler tarafından mu-

ayene edilmesi her zaman biraz da olsa tartışma konusu olmuştur, özellikle de bakireler söz konusu olduğunda. Aziz Augustine zamanında bile, bekâretleri, sakar ebeler ya da doktorlar tarafından yanlışla "mahvedilen" bakirelerin anlatıldığı uyarı dolu masallar bulunabilirdi. Erkek jinekoloji uzmanının spekulum kullanmasının arkasındaki nedenlerden şüphe ediliyordu çünkü uzmanın yaptığı, erkeğin sadece kadın bedenini değil, aynı zamanda tarih boyunca tamamıyla kadınlara ait olmuş bir bölgeyi de ihlal etmesi anlamına geliyordu. Kayıtlara geçen tarihin büyük bölümünde, kadınların cinsellik ve üreme sağlığıyla ilgili konular neredeyse sadece kadınlara ait bir yetki alanı olarak görülürdü. Örneğin, tecavüz ve evliliğin feshedilmesine ilişkin davaların değerlendirilmesi durumunda yapılması gereken genital muayeneleri, Ortaçağ mahkemelerinde tanıklık edebilecek nitelikte olduğu düşünülen nadir kadınlardan oluşan "kadınlar jürisi" yapardı. Hastanın kısır olup olmadığını anlama ve kısırsa tedavisini yapma, hamilelikle ve hu dönemde yaşanan sorunlarla ilgilenme, doğuma yardım etme ve tabii ki bekâreti tayin etme konularında kadınlar, saygıdeğer ve kabul görmüş bir tıp mesleğini yerine getirerek diğer kadınlara hizmet ederdi.

1625 yılı civarında, kadınların ve bebeklerin sağlığıyla ilgilenen erkekleri mesleki anlamda ayırt etmek için yeni bir terim ortaya atıldı. 20. yüzyıla kadar, "erkek-ebeler" hem kadınların hem de diğer doktorların çoğu zaman küçük gördüğü bir terimdi. Erkek-ebeler, o zamana kadar kadınlara ait bir bölgeye girerek sadece geleneksel adap sınırlarını değil, aynı zamanda sınıf sınırlarını da aşmışu, çünkü ebelik ve ebelik kapsamına giren her şey kadınların işiydi. Ancak erkeğe yakışır bir Latin eğitiminden faydalanmayanların yapabileceği pis, değeri düşük bir işti. Bir adamın jinekolojik konularla ilgilenmesinin ancak şehvet düşkünlüğünden kaynaklanabileceği düşüncesi ender rastlanan bir şey değildi. Bu tür suçlamalardan kaçınmak için jinekologlar bir sürü zahmete katlanmışlardır. Örneğin, uygunsuz bir izlenim yaratmamak için, genelde hastayı çarşaflarla kapatarak çoğu zaman muayeneleri sadece do-

kunarak yapmışlardır. Doktorun jinekolojik muayene yaparken rahmi ve yumurtalıkları dokunarak incelemesi için parmağını ya da parmaklarını vajina yerine anüse sokması da oldukça yaygındı, çünkü bunun erotik olarak algılanma olasılığı daha düşüktü ve evli olmayan kadınlarda himeni zedeleme olasılığı gibi bir riski de yoktu. Erkek-ebeler, küçümseyici bir terim olan "bilimsel çapkınlık" yaptıklarına dair en ufak bir kuşkuyu bile göze alamazlardı.

Sanki bütün bunlar spekulum kullanımının jinekoloji uygulamasına dahil edilmesi için yeterince kutuplaşmış bir ortam yaratmıyormuş gibi, spekulumun kendisi de ilişkilendirildiği şeyler yüzünden bir suçlu havasına bürünmüştü. *The Science of Woman* (Kadın Bilimi) adlı kitabında Ornella Moscucci, bu asırlık tıp aletinin, 19. yüzyılın başlarında fahişelikle, polisle ve zührevi hastalıklarla ilişkilendirilerek nasıl lekelendiğini anlatır. Spekulum muayenesi Fransa'da 1810'da fahişeliğin yasallaştırılıp düzenlenmesinin ardından usulden sayılmaya başlamıştır. Bu yeni yasalar, çalışma kaydını yaptırmış olan her fahişenin, zührevi hastalık denetimi için spekulum muayenesine boyun eğmesini gerektiriyordu. Bu muayeneler, kamu hizmeti veren doktorlar tarafından, "kamuya ait kadınlar" üzerinde, kamu sağlığı bağlamında gerçekleştirildiği için, Avrupa ve Britanya Adaları'nın her yerinden ve Amerika'dan gelen stajyer doktorlar, Paris'teki eğitimleri sırasında bu muayeneleri gözlemleyebiliyordu. Fahişeler, zaten bozulmuş değersiz insanlar olarak görüldükleri için, sadece, "normal" bir kadından istenmesinin hiç de mantıklı olmadığı düşünülen türden bir muayeneden geçmeye değil, canlı görsel araçlar olarak hizmet vermeye de zorlanabiliyorlardı.

Çağın ortalarına gelindiğinde eşi benzeri görülmemiş sayıda doktor spekulumun nasıl kullanıldığını görmüş, teşhis koyma konusunda doktorlara çok şey sunduğunu fark etmiş ve aleti kendileri de kullanmaya başlamıştır. Bunu korkunç bir öfke izlemiş ve makaleler, raporlar ve editörlere yazılan sert mektuplar tıp dergilerinde ortalığı karıştırmaya başlamıştır. Londra'daki St. George Hastanesi'nde ebelik profesörü olan Robert

Lee, spekuluma ne kadar çok karşı çıktığını her fırsatta dile getirenlerdendi. Mayıs 1850'de Royal Medical and Chirurgical Society[1] önünde sunduğu bir makalesinde spekuluma karşı çıkmasını korkunç ayrıntılarla açıklamıştır. Ornella Moscucci'nin yazdığına göre, Lee'nin örnekleri, "bilimle neredeyse hiç ilgisi olmayan ve tamamıyla ahlâki olan tartışmaları tıp maskesi altında sunmuştur." Fizyolog Marshall Hall da benzer şekilde, "bakire ağırbaşlılığının köreltildiğinden" ve bunun ne kadar alçaltıcı olduğundan söz etmiş ve "Aramızda hangi baba bakire kızının böyle bir kirlenmeye maruz bırakılmasına izin verir?" diye gürlemiştir. 1850 senesinin *Medical Times* adlı tıp dergisinde yazan isimsiz bir yazar, şakayla karışık olarak "spekulumcuların" herkese açık gösteri yapabilecekleri sezonluk bir opera salonu kiralamayı düşünmelerini önermiştir.

Aslında bugün bile jinekologların bakire hastaların iç genital organlarını muayene etmekten vazgeçmeleri ya da alışıldığı üzere bu hastalarda daha küçük ve dar spekulumlar kullanmaları oldukça yaygındır. Çoğu zaman bakirelerin vajinasının küçük olması yüzünden bunun gerekli olduğu söylense de aslında fizyolojik açıdan bunun doğruluğuna dair bir kanıt yoktur. Ergenlik dönemi öncesi kızların vajinaları genelde daha küçük ve dardır ama zaten bu kızların bedenleri de daha küçüktür. Bir de ergenlik öncesinde vajinalar, bu dönemde daha düşük olan östrojen seviyesine bağlı olarak, ergenlik sonrasındaki vajinalar kadar esnek değildir. Bu nedenlerden dolayı, standart kabul edilen Graves spekulumunun daha küçük ve daha dar ağızlı bir türü olan Huffman adlı ergen spekulumu gibi aletler geliştirilmiştir.

Ergenlik dönemini atlatan kadınlarda vajina genellikle östrojenli, esnek ve yetişkin boyutlarındadır. Kişi cinsel açıdan etkin olduğunda, tıpkı penisin büyüklüğünde olmadığı gibi vajinanın büyüklüğünde de bir değişiklik olmaz. Bu yüzden de asıl konunun, vajinanın spekulumu içine alıp alamayacağı olduğunu hiç sanmıyorum. Asıl konu ya himeni zedeleme

1 Kraliyet Tıp ve Cerrahlık Cemiyeti – ç.n.

korkusudur ya da vajinaya giren ilk nesnenin, bu ister bir penis olsun ister spekulum ya da bambaşka bir şey olsun, vajinaya kendisine özgü bir zarar ve acı vereceğine ilişkin akıllardan bir türlü silinmeyen temelsiz fikirdir. Öyle görünüyor ki ne kadar klinik ve mekanik bir şekilde olursa olsun bakire bir vajinaya girilmesi hâlâ kendisine özgü öyle bir tahrip potansiyeli taşıyor ki, en azından bazı jinekologlar 21. yüzyılda bile hâlâ bu olası durumdan kaçınmayı tercih ediyorlar.

### *Bakire Şifası*

Spekulum tartışmasının en hararetli olduğu günlerde yaygın olan ve genellikle spekulumun ne kadar işe yaradığına ilişkin sözleri savuşturmak için ortaya atılan bir iddia da, bakirelerin zührevi hastalık bulaştırmadığıydı. Spekulum muayenelerinin, öncelikle zührevi hastalık teşhisi konulmasında yararlı olduğu fikrinden yola çıkan bu iddia, mantıken bakireler (ve genel olarak bütün saygıdeğer kadınlar) zührevi hastalıklara maruz kalmış olamazlar, diye devam ediyordu. Zührevi hastalık olasılığı olmadığında da herhangi bir doktorun vajinanın içini incelemesi ve dolayısıyla da spekulum kullanması için neredeyse hiçbir doğal ihtiyaç kalmıyordu ortada.

Bu gittiği yere kadar fena bir iddia değildi, ama ne yazık ki çok da uzağa gidemedi. Aslına bakarsanız, cinsel yolla bulaşan enfeksiyon kapmış birinin bir bakireyle yatarsa iyileşeceğini iddia eden eskiden kalma tehlikeli mit yüzünden, bakireler sık sık cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların pençesine düşmüştür. Bu mitin tam olarak ne zaman ya da nerede başladığını bilmiyoruz. Umutsuz kişiler bunun gibi umutsuz işlere kalkışırlar; bu uygulama da büyük olasılıkla, yaklaşık olarak insanlar cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların bedenlerindeki belirtilerini tanımaya başladığından ve dehşete düşerek bunlardan kurtulmaya çabaladıkları zamandan beri ortalıkta dolaşmaktadır. Bakirelerin zührevi hastalıklara şifa niyetine kullanılmasının özellikle belli zamanlarda belli yerlerde çok yaygın olduğuna dair kanıtımız vardır. Örneğin 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başla-

rında İskoçya, 18. yüzyılın sonlarında Doğu Avrupa ve günümüzde de AIDS'in kırıp geçirdiği Afrika bunlar arasındadır.

Bu uygulamanın arkasında kısmen de olsa, etkileşim sihrine karşı duyulan saf ve umutlu bir inanç gizlidir. Kültürler ve çağlar boyunca bakirelerin, bir kalkan görevi görerek kendilerini her türlü zarardan uzak tutan etkili ve olağandışı bir saflığa sahip oldukları düşünülmüştür. Örneğin, bakire Hıristiyan şehitleriyle ilgili efsanelerde, bakireler bekâretlerinin koruması altında sık sık cinlerle ya da Şeytan'ın ta kendisiyle savaşırlar. Buradan da doğal olarak şu sonuç çıkıyor: Cinleri yenilgiye uğratacak kadar güçlü bir şey frengiyi de iyileştirebilir. Bu durumda da kişinin tek yapması gereken, hâlâ bu şeye sahip olan birinin bedeninden o şeyi almak oluyor.

Bu konuda başka açıklamalar da ileri sürülmüştür. Örneğin bu mit bir rastlantıyla başlamış ya da güçlenmiş olabilir. Cinsel yolla bulaşan birçok enfeksiyonun kendisine özgü farklı belirti aşamaları vardır. Yara, kabarcık ya da akıntı gibi ilk belirtiler sonunda biterek, yerini bütün bedeni etkileyen ama anında fark edilmesi daha zor olan belirtilere bırakabilir. Enfeksiyon kapmış biri, bu belirti aşamaları arasındaki geçiş döneminde bir bakireyle cinsel ilişkiye girerse ya da belirti aşamaları arasındaki geçiş dönemi cinsel ilişkinin hemen sonrasına denk gelirse, enfeksiyonu olan kişi kolaylıkla (yanlış olsa bile), hastalığı "yok eden" şeyin bir bakireyle yatmak olduğu sonucuna varabilir. Bu adamdaki enfeksiyonun ilk belirtileri, birlikte olduğu bakire kadında da ortaya çıkarsa bu da, hastalığın başka birine geçirildiğinin kanıtı gibi görünür. Bilimsel tıbbın bu tür hastalıkların gerçekte nasıl bulaştırıldığını açıklayabildiği zamandan önce, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tamamıyla bir başka kişiye verilebileceği fikri, belirtilerin bir kişide aniden kaybolurken aynı anda başka bir kişide ortaya çıkması için sunulabilecek oldukça iyi bir açıklamadır.

Bu kulağınıza inanılmayacak kadar cahilce gelmesin diye; 20. yüzyıl öncesinde yaşayan doktorların çoğunun, zührevi enfeksiyonların cinsel ya da hatta fiziksel temas olmadan da bulaşması sadece olası değil, aynı zamanda yaygın olduğuna

inandığını belirtmek gerekir. ("Zührevi" ya da "cinsel yolla bulaşan" diye sınıflandırılan birçok hastalık aslında cinsel olmayan yollarla da bulaştırılabilir ama genellikle bu doktorların hayal ettiği yollarla değil.) Örneğin, 18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyılda zührevi hastalıkların suçu, bazen mastürbasyona ya da kirli odalar, kötü hava, sık değiştirilmeyen çamaşırlar ya da yemek kaplarının paylaşılması gibi yoksullukla son derece ilişkili bir dizi koşuldan birine yüklenirdi. Üzerinde konuşulan bir başka konu da ebeveynlerin ahlâkıydı. Anne ve babanın birbirine cinsel anlamda aşırı düşkünlüğü, çocuklarında zührevi hastalık çıkmasının olası bir nedeni olarak görülüyordu.

Bu düşünce tarzı, 19. yüzyıla ait, çocukların ve her yaşta "saygıdeğer" dişinin temelde cinsel olmadığı fikriyle en sinsi şekilde birleşmiştir. "İyi" bir dişinin evlilik dışında cinsel olmasının düşünülemez olduğu bir toplumsal ortamda, bu kadının ya da kızın tecavüze uğradığı ya da çocukken taciz edildiğine dair herhangi bir kuşkuyu dile getirmek de eşit ölçüde düşünülemezdi. Cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyonun belirtilerini gösteren herhangi bir "iyi" bakire ya da çocuk, suçun büyük olasılıkla doğruca kendi üzerine ve ailesinin toplumsal-ekonomik durumu üzerine yıkıldığını görürdü. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyon vakalarının suçu, kirli iç çamaşırlarına ya da sağlıksız yaşam koşulları gibi şeylere yüklenebiliyorsa, o zaman bu vakalar daha temiz çamaşırlar ya da iyi yaşam koşulları sağlanırsa belki de engellenebilirlerdi. Bu, düzgün, hayırsever, kolayca etkisini gösteren ve orta sınıfın o zamanki popüler, insancıl hedefleriyle uyum içinde olan bir değişimdi. Dahası bu, hem doktorların hem ailelerin rahatlatıcı yalanlarını sürdürebilmelerini sağlıyordu: Çocuklar istismar edilmemiş, bakireler kirletilmemişti; erkeklere gelince, onlar böyle ayıplanacak şeylere zaten tenezzül etmezdi.

Zührevi hastalıklar cinsel aktiviteden öylesine bir inatla ayrılıyordu ki, bazı durumlarda çocukların ve bakirelerin tecavüz davalarının görülebilmesi için avukatlar ve yargıçlar, bakirelerin zührevi hastalıkların iyileştirilmesinde gerçekten kulla-

nıldığını kanıtlamakla görevlendiriliyordu. 1913'te Glasgow mahkemesinde görülen böyle bir davada, otuz yedi yaşındaki bir kömür madeni işçisinin, dokuz yaşındaki yeğenine tecavüz etmekle suçlanması –ve buna ek olarak kıza "belsoğukluğu ve o sıralarda mahrem yerlerinde olan başka zührevi hastalıklar bulaştırmakla" suçlanması–, konunun önemli ve etkileyici bir incelemesinin yapılması fırsatını doğurmuştur.

Aslında sayısız tanınmış doktorun tanıklık ettiği gibi "bakire şifası" fikri hâlâ oldukça yaygındı. Majestelerinin Hapishane Cerrahı Dr. James Devon'un bu davadaki tanıklığı hem çok kapsamlı hem de suçlayıcıydı: "Zührevi hastalık kapmış bir adamın bir bakireyle ilişkiye girerek bundan kurtulacağına dair tuhaf bir şekilde geçmek bilmeyen yaygın bir inanış var. Bu inanışın nispeten cahil insanların yanı sıra genel anlamda bilgili olan insanların içinde de var olduğunu keşfetmek beni şaşırttı. Bu kuramın, izini belli bölgelere kadar sürebileceğimiz bir inanış olduğuna dair kanıt bulmaya çalıştım ama bir sürü farklı yerde farklı mesleklerden insanlar arasında yaygın olduğunu keşfettim, o kadar farklı ki artık bu inanışa nerede rastlarsam rastlayayım pek şaşırmam."

Gerçekten de Dr. Devon'un, yüzyılın sonundaki İskoç toplumunda bu mitin var olduğuna dair kanıt bulmasında şaşıracak hiçbir şey yoktu. En azından 18. yüzyıldan bu yana, çocukları kapsayan tecavüz davaları diğer Britanya Adaları'ndaki mahkemelerde de çok yaygındı: 18. yüzyıl Londrası'nda kayıtlara geçen yaklaşık her beş büyük tecavüz davasından birinde on yaşından küçük bir kurban vardı. Antony Simpson'ın bu tür tecavüzler üzerine yaptığı incelemede belirttiği gibi, bakire şifası miti çocuk tecavüzüyle suçlananların olukça sık kullandığı bir bahaneydi. 18. yüzyıl boyunca ve hatta 19. yüzyılda da, avukatlar ve yargıçlar bu inanıştan haberdardı ve bunun tecavüzü haklı çıkarmak için kullanılmasına alışmışlardı.

Bu inanış, her ne kadar Britanya'da yapılan zührevi hastalık araştırmalarına göre 20. yüzyıl ortalarına kadar dikkat çekecek boyutlarda varlığını sürdürmüş olsa da, aslında sadece Britanya Adaları'na özgü değildi. Aynı sorunun, 19. yüzyılda ve 20.

yüzyılın başlarında Amerika'nın bazı alt kültürlerinde, özellikle de yüksek eğitim ve tıbbi tedavi olanakları oldukça kısıtlı olan topluluklarda görüldüğü fark edilmişti. Bu mit artık gelişmiş ülkelerde yaygın olmasa da başka yerlerde serpilmeye devam etmektedir. 1980'lerde HIV/AIDS salgınının baş göstermesinden bu yana, dünya üzerindeki milyonlarca enfeksiyon ve azgelişmiş ülkelerdeki HIV-pozitif olan insanların çaresizce karşı karşıya olduğu sıkıntılar, ne acı ki şifalı bakire mitinin dallanıp budaklanması için verimli bir ortam yaratmıştır. Özellikle, dillerden düşmeyen birkaç bebek tecavüzü davasının konuyu uluslararası gazete sayfalarına taşıdığı Güney Afrika'da çocuk tecavüzleri % 400 oranında artmıştır. Güney Afrika Üniversitesi'nin Güney Afrikalılarla yaptığı anket, katılımcıların önemli bir kısmının –ülkenin başkenti Pretoria'nın ve en büyük şehirlerinden Johannesburg'un olduğu Gauteng bölgesinde % 32 gibi yüksek bir oran– bir bakireyle cinsel ilişkiye girmenin AIDS'i iyileştireceğine inandığını ortaya çıkarmıştır.

Yani bakire şifası miti aslında cahil geçmişimizin basit bir uydurması değil, fazlasıyla gerçek ve halen var olan bir sorundur. Tabu içinde bir tabudur; tartışılması güç, engellenmesiyse daha güçtür. Bazı insanların bakire şifasını denemelerini bırakın, buna inanabildiklerini bile düşünmek o kadar rahatsız edicidir ki, birçok kişi konuyu inkâra sığınır ya da suçu cahillere, yoksullara ve çocuklarını böyle bir felaketten koruyamayacak kadar aciz ya da aşağılık olan anne ve babalara yükler. Bu iddiaların bugün 19. yüzyıldakinden daha iyi bir şekilde engellendiği söylenemez. Günümüzde bakire şifası Güney Afrika'nın siyahî kasabalarında, Amerika'nın ya da kuzey Avrupa'nın beyaz çoğunluklu topluluklarında olduğundan daha ciddi bir endişe yaratıyor olabilir ama bu, kendini beğenmişlik etmek için ya da güvende olduğunu düşünerek yanlış sanıya kapılmak için bir bahane değildir. Tarihsel kayıtların gösterdiği gibi, umutsuz durumlar umutsuz işlere kalkışma fikrini insana mantıklı gösterdiğinde, bakire şifasına gösterilen ilgi de hiçbir etnik ya da kültürel sınır tanımaz.

Bir bakireyle yatmanın zührevi hastalıktan çok daha fazlasını iyileştirebileceğine inanılmıştır. Bunun yanı sıra beş yüz yıldan fazla süre boyunca, sadece bakirelerin başına gelebilecek çok belirli bir tıbbi rahatsızlığın yine ancak bakireler tarafından iyileştirileceğine de inanılmıştır. Latince'de *morbus virgineus* diye bilinen bu hastalığın ya da daha basit bir ifadeyle "bakire hastalığının" varlığı artık Batı tıbbı tarafından kabul edilmemektedir. Ancak 20. yüzyıl öncesinde bu hastalığın teşhisi hem yaygındı hem de tıp literatüründe oldukça geniş bir yeri vardı. Uzun geçmişi, kesin tanımlanamayan bir yapısı ve tıp dünyasından bir anda kaybolmasıyla bakire hastalığı sadece bir merak konusu değil, aynı zamanda birinci sınıf bir tıp gizemidir.

Bakire hastalığı bir sürü isimle anılmıştır. Farklı yerlerde ve zamanlarda kloroz (genç kızlarda görülen kansızlık), "beyaz humma", *Bleichsucht* (solgunluk), *les pâles couleurs* (solgun renkler), yeşil hastalık ve *geelzucht* (sarılık) olarak bilinen bu hastalık, tedavisi isminde gizli birkaç hastalıktan biridir. Kızı evlendir, bekâretinden kurtar, işte sana kesin tedavi, demeye getirir "Yeşil Hastalığın Şifası" adlı İngiliz Rönesansı'na ait bir halk şiiri. Yok, sevdiğinden mahrum edersen o zaman ölebilir de:

> Güzel dolgun bir genç kız
> Yatağında yanıp tutuşuyor yalnız
> Çimen gibi dönmüş yeşile
> Ve diyor ki kederle:
> "Güçlü bir erkeğim olmazsa
> Acımı dindirecek
> Yaşamım sona erecek
> Nefes aldıkça acı çekiyorum
> Artık yaşamayı reddediyorum."

Gerçekten kadınların ara sıra yeşil hastalıktan öldüğü olmuştur. Bu ölümler ya hastalığın seyrine bağlı olarak ya da bazen belirti olduğu düşünülen "ölümü bir sevgili gibi arzula-

mak" tarzında akli dengesizliklerin etkisiyle intihar yoluyla gerçekleşmiştir. Ve gerçekten evlilik ve özellikle çocuk doğurmanın bu hastalığın mutlak tedavisi olduğuna inanılmıştır. Öte yandan bu bakire hastalığının ne olduğunu söylemek çok daha zordur.

Bu hastalığı tanımlamak için kullanılan bir sürü isimden de anlaşılacağı üzere, bakire hastalığı, dizanteri ya da kırık bir bacak gibi kendisine ait belirgin özellikleri olan ayrık bir durum değil, bir şekilde birbiriyle ilişkili gibi görünen farklı belirtilerden oluşan bir toplam, bir sendromdu. Bunlardan âdet görülmemesi, solgunluk, iştah kesikliği ve pika (toprak ve kül gibi normalde yenilemeyeceği düşünülen benzeri maddelere karşı duyulan anormal iştah) gibi belirtiler, hastalığın tıp kitaplarında tarif edildiği yüzyıllar boyunca pek değişmeden kalmıştır. Hızlı nabız, göz kapaklarının ve ayak bileklerinin şişmesi, nefes alma güçlüğü, kalp çarpıntısı, delüzyonal düşünme, göğüs ağrısı, intihar eğilimi, karaciğerin şişmesi, kanın sözde kalbe doğru "ters yönde akması" ve hastalığın isminde sözü edilen yeşil ten rengi gibi başka belirtiler de dönem dönem bazı açıklamalarda görülür. Bakire hastalığıyla ilişkilendirilen ne kadar çok belirti olduğu düşünüldüğünde, bu hastalığın çoğu zaman başka hastalıklarla örtüşmüş olması o kadar da şaşırtıcı gelmeyebilir. Bakire hastalığının belirtilerini gösteren genç bir kadına, aşk hastalığından tutun da dalak tıkanıklığına kadar herhangi bir tanı konulabilirdi; hatta bazı durumlarda bu doğru tanı da olabilirdi.

Ancak tarihsel bir bakış açısıyla bakıldığında, bakire hastalığıyla ilgili en ilginç şey bunun "bakirelerin" hastalığı olmasıydı; kadınların kâğıt üzerinde yaşamlarının baharında oldukları ve birçok şey yapabilecekleri bir dönemde başlarına gelen simgesel bir hastalık. Bu hastalık bakirelerin bir hastalığı olduğu için ısrarla bekâretin, güvence ve güvenlik kaynağından çok, bir bela kaynağı olduğuna işaret eder.

Bakire hastalığının başlıca belirtisi kadının âdet görmemesiydi. Tıbbi suyuk sistemi anlayışına göre, bir kadın gerektiği gibi âdet görmediğinde, bedeninden dışarı atılması gereken

kanın içeride biriktiğine inanılırdı. Bu fazla kan çürüyerek zehirli hale gelebilir (çoğu zaman âdet kanının zaten zehirli olduğu düşünülürdü), kadının rahmi ve organları üzerinde ağırlık yaparak bunları sarkıtabilir, hatta fazla kan birikmesi nedeniyle dolaşım sisteminin ters yönde çalışmasına neden olabilirdi. Hipokrat kuramına göre bu biriken kan kalbe baskı yapabilir, akli rahatsızlıklara ve kişinin boğulduğunu sanmasına yol açabilir, kadınların hayaletler görmesine ya da kendilerini boğmaya ya da asmaya çalışmalarına neden olabilirdi. Bekâret, kadınları çocuk doğurmanın korkunç tehlikelerinden kurtarıyor olabilirdi ama kadınlar her halükârda bekâret yüzünden eninde sonunda ölebilecekleri bir rahatsızlık geçireceklerse bunun ne faydası vardı ki? Yüzyıllar boyunca kadınlar için Hıristiyanlık ülküsü olarak el üstünde tutulan bekâret, onları cinsel günahın yıkımından kurtarıyor olabilirdi ama rahimlerinin ihanetinden kurtaramıyordu.

Bakire hastalığı kadın bedeninin daha az zehirli ve tehlikeli görünmesini sağlayacak hiçbir şey yapmamış olsa da evlilik adına oldukça iyi bir neden sunmuştur. Bu hastalığın tıp literatüründe, evlilik cinselliğinin lokal olarak uygulanmasından başka tedavisi olmayan, bağımsız ve ayırıcı bir şekilde bakirelere özgü bir olgu olarak ortaya çıkmasıyla, Avrupa'da Protestanlığın ortaya çıkmasının bu kadar yakın tarihlerde gerçekleşmesinin tamamıyla bir rastlantı olması güçtür. Katolikliğin tersine Protestanlıkta yetişkin bekâretinin gerçek bir faydası yoktur. Yeşil hastalığın Protestanlığın hemen ardından ortaya çıkması bir rastlantı değildir. Martin Luther doksan beş tezini Wittenberg Kale Kilisesi'nin kapılarına 1517'de çivilemiştir; 1526'ya gelindiğindeyse Luther'in ilk Alman kutsama ayini (ilk Protestan ayini) hazırlanmıştır bile. Bakire hastalığı konusundaki ilk büyük tıp yazısı, tam zamanında 1554'te Alman Doktor Johannes Lang'ın *Medicinalium epistolarum miscellanea* adlı kitabında çıkmıştır.

Bu, bakire hastalığının, kadınları evlendirmek için düzenlenmiş bir Protestan oyunu olduğu ya da bu hastalığın 16. yüzyılda birdenbire ortaya çıktığı anlamına kesinlikle gelmez.

Aslında bu hastalığınkilere benzer bir dizi belirti Hipokrat'ın eserlerinde de bulunur. Hatta tıp literatürü âdet düzensizliği ve ruhsal duruma dair rahatsızlıkları olan genç kadınların her zaman var olduğu gerçeğini kesinlikle doğrular. Ancak belli ki doktorların birdenbire bakire hastalığından söz etmesini sağlayan 16. yüzyılın ortalarına özel bir şey vardı; bundan önce sadece belirtilerden söz ediyorlardı. Bu şey kısaca, dine aykırı görüş belirtme tehlikesiyle karşı karşıya kalmadan, bekâretin olumsuz bir bağlamda tartışılabileceği uygun toplumsal ortamın ortaya çıkmasıydı.

Şunu da belirtmek gerekir ki bu, bakire hastalığının belirtilerinin gerçekte bekâretin sonucu olduğu anlamına gelmez, bu belirtiler eskiden ne kadar bekâretten kaynaklandıysa sonra da ancak o kadar kaynaklanmıştır. Kadınlar her yaşta ve cinsel konumda bu tür belirtilerden şikâyetçi olabilirler ve bunun birçok farklı nedeni olabilir. Aslında bakire hastalığının tarihinde ilginç bir dipnot da bazen, âdet görülmemesi, mide bulantısı ve bu hastalıkla ilişkilendirilen benzer belirtilerin gerçekte tamamıyla farklı bir şeyin, yani hamileliğin belirtileri olduğudur. Âdet kesilmesinin birden fazla anlama gelebilen bir belirti olduğu, doktorların ya da ebelerin gözünden kaçmamıştır. Bağırsak temizleyen ilaçlar, âdet kanamasını başlatan ilaçlar, hastadan kan alma ve benzeri tedavileri öneren yazarlar bunların hamile kadınlarda kullanılmaması konusunda uyarıyorlardı. Hamileliğin ilk belirtileri yeşil hastalığın belirtilerinden ayırt edilemeyebildiği için, yeşil hastalığın tedavisinin düşüğe neden olma olasılığı vardı ve öyle görünüyor ki, doktorlar bunun aslında tam da istenilen şey olabileceğinin farkındaydı. Ancak yasal nedenlerden dolayı bunu desteklediklerini izlenimini uyandırmaya cesaret edemiyorlardı. Bir başka deyişle, tıpta sorumluluk reddi aslında hiç de yeni bir kavram değildir.

Tabii ki bakire hastalığına ilişkin belirtilerin hamilelikten başka nedenleri de vardı. Geçen yıllar boyunca, kronik nefritten biliverdine, sarılıktan akut miyelositik löseminin nadir bir çeşidi olan kloromaya kadar farklı birçok açıklama öne sürülmüştür. Ancak bunlar ve fazlasıyla spesifik daha birçok teşhis,

olası *morbus virgineus* vakalarının çok küçük bir kısmını açıklamıştır. En basiti, bakire hastalığı geçiren kızların birçoğunun hayatta kaldığını düşünürsek, daha ölümcül açıklamaların pek de açıklayıcı olmadığını görürüz. Bu bağlamda, günümüzde yeşil hastalık ya da bakire hastalığı için önerilebilecek en olası teşhisler kansızlık türleri, özellikle de hipokromik kansızlık olarak bilinen türdür.

Bu kansızlığın daha çok yetersiz beslenmeden kaynaklandığı tahmin edilir. Sınırlı yiyecek miktarı ve cinsiyetçilik yüzünden kendilerine daha iyisi sunulmadığı için mi, yoksa toplumsal uyum baskılarından dolayı kadınlar kendilerine daha fazla alma hakkı tanımadığı için midir bilinmez, kadınlar ve kızlar çoğu zaman yeteri derecede beslenmeden yaşamıştır. Bakire hastalığının birçok tedavisinde kızların daha iyi beslenmelerinin, özellikle de mönüye, kanı kuvvetlendirdiğine inanılan kırmızı et ve şarap (kırmızı et iyi bir demir kaynağı olduğu için gerçekten kanı kuvvetlendirir) ve başka besleyici yiyeceklerin eklenmesinin tavsiye edilmesi pek de rastlantı sayılmaz. 18. ve 19. yüzyıllarda, o zamanlar kloroz denilen hastalığın tedavisi için tescilli ilaçlar ortaya çıktığında, bunlar içinde en çok işe yarayanlardan bazıları mineral takviyesi sağlayan ilaçlardı.

Bu çerçevede evlilik ve anneliğin, bakire hastalığının tedavisine nasıl katkıda bulunacağını anlayabiliriz. Aslında çoğu zaman yazıldığı gibi, hastalığı tedavi eden şey, rahim ve vajina geçitlerinin cinsel birleşmeyle ve doğumla açılması ve böylece içeride hapsedilmiş âdet kanının çıkabileceği düzgün ve hazır bir yolun oluşması değildi. Doğrusu, eş ve evin hanımı olduğu için evli kadının daha çok besine erişebilme olasılığı yüksekti. Evlilik ve annelik, yeşil hastalığa neden olan ruhsal sorunların çözülmesine de yardımcı olmuş olabilir çünkü kadının gereksiz yere hasta olmak gibi bir seçeneği yoktu artık; ailesinin kendisine ihtiyacı vardı.

Elbette ki bütün bunlar sayısız kişiyi, şehvetle, klorozun tedavisinin uygun ölçülerde güçlü bir penisin devreye girmesi olduğu hakkında cinsel içerikli fıkralar anlatmaktan vazgeçirmedi. Elizabeth dönemine ait şu yazarı bilinmeyen basit şiirin

küçük bir kesitinde görüldüğü gibi, yeşil hastalık ve tedavisi –biraz âdet görülmesinde bugün hâlâ olduğu gibi– bir sürü müstehcen meyhane fıkrasına konu oluyordu:

> Bir güzel genç kız, yakalanmış yeşil hastalığa
> İçi parçalanır görenin, kızsa bilemez derdi ne
> Rahatsızlığı nedendir nasıl iyileşir acaba
> Çabucak kıza cevap verir Apollon şöyle
> Üzülme, çaresi vardır hastalığının, der kahin
> Kurtuluşun ilk harflerde bak da gör kendin

Denenen onca tedaviye, anlatılan onca fıkraya ve ileri sürülen onca açıklamaya karşın, bakire hastalığından mustarip kadınlardaki belirtilerin bir anda ortadan kaybolması hâlâ gizemini korumaktadır. Belirtilerin böyle ortadan kaybolmasının olası nedenleri, neredeyse hastalığın kendisinin ortadan kaybolmasının olası nedenleri kadar çoktur. Dört yüzyıl boyunca bakire hastalığı, adı ne olursa olsun, genç kadınların başına gelen örneksel bir klinik rahatsızlıktı; tıpkı bugün genç kadınların başına gelen depresyon ya da yeme bozukluklarını içeren örneksel rahatsızlıklar gibi. 1901'de bile Sir Clifford Allbutt hâlâ şunları yazabiliyordu: "Klorozu olan kız, özel ya da kamuya ait hiç fark etmez, her müayenehanede iyi bilinir." Ama nasıl olduysa 20. yüzyılın ilk çeyreği biterken bakire hastalığı da yavaş yavaş ortadan kayboldu. Hastalık artık ne geçerli bir teşhis olarak görülüyor ne de güncel tıp metinlerinde adından söz ettiriyordu. On yıl önce kloroz teşhisi konulmasına neden olan belirtilerin aynını gösteren genç kadınlara artık başka yerlerinde sorun olduğu söyleniyordu. 5 yüzyıldan sonra, önceleri her yerde var olan bakire hastalığı, bir nesilde yok oluvermişti.

Bu hastalığın nereye gittiği ve bunca kadının gerçekten acısını çektiği hastalık ve rahatsızlıkların ne anlama geldiği tıp tarihçileri arasında büyük bir tartışma konusu olmuştur. Bakire hastalığının tarihi üzerine bir incelemenin yazarı olan, İngiltere'deki Reading Üniversitesi'nden Dr. Helen King, bu belirsizliklere birkaç olası açıklama önermiştir: Kansızlığın teşhi-

si ve tedavisi gibi konularda tıpta kaydedilen gelişmeler, insanların beslenme tarzlarındaki genel ilerlemeler, yeterli vitamin ve mineral içeren besinlerin tüketilmesindeki önemin daha iyi anlaşılması vs. Yoksa bir zamanlar klorozun işgal ettiği kültürel konuma yavaş yavaş anoreksiya ve bulimiya nervoza gibi yeme bozuklukları mı yerleşti? King bu kuramı dikkate alıyor ama yapılan karşılaştırmanın yetersiz olduğunu düşünüyor. Öyle görünüyor ki bakire hastalığına ilişkin soruya verilebilecek tek dürüst cevap hiçbir ilginç tarafı olmayan doğrunun ta kendisidir: Tıpkı bekâretin hep yaptığı gibi, bakire hastalığı da sonraki yaşamına dair hiçbir ipucu bırakmadan ortalıktan kaybolmuştur.

## *Uzun Lafın Kısası*

Vajina kanallaşma sürecini tamamlamadığında ve dolayısıyla bir vajina deliği oluşmadığında, geride vajinanın girişini tamamıyla kapatan bozulmamış geniş bir deri parçası kalır. Buna doğuştan kapalı himen diyoruz. Kapalı himenlerin neden oluştuğunu kimse bilmiyor; bildiğimiz tek şey oldukça düzenli bir şekilde ortaya çıktıklarıdır. Kapalı himen kadın genital organlarına ilişkin tek ve en yaygın bozukluktur ve aslında doğuştan gelen bir kusurdur.

Kapalı himenler, bazen biraz sıkıntı veren bazen de çok acı çektiren birçok tıbbi soruna yol açabilir. Himenin kapalı olması en çok *hematokolpos*'a, yani âdet kanının, rahim içi dokusunun ve vajina sıvılarının vajina içerisinde birikmesine yol açar, çünkü bunların dışarı çıkabilecekleri bir yer yoktur. Vajina esnek olduğu ve genişleyebildiği için kapalı himenin gerisinde oldukça fazla miktarda âdet sıvısı birikebilir ve bu da karın üzerinde baskı yaparak ağrıya neden olur. Bu sıvı birikimi, idrar kesesi ve anüs üzerinde basınç yarattığı için kabızlığa ve idrar yolları enfeksiyonunu andıran belirtilere yol açabilir. Bu duruma bazen, rahim içinde ya da yumurtalık tüplerinde kan birikmesi anlamına gelen *hematometra* da denir ve bu birikinti tümörle karıştırılabilir.

Kapalı himen gibi kötü bir sürprizle karşı karşıya kalan sayısız kadın için korkacak bir şey yok; neyse ki bunun tedavisi oldukça basittir. Himenotomi, ya da bir başka isimle himenektomi, isminden de anlaşılabileceği gibi himenin ameliyatla kesilmesi demektir. Batı'da, genellikle ayakta tedavi şeklinde olan standart bir himenotomi ameliyatı bir sürü farklı kesik türünden birine göre yapılabilir: Örneğin, haç şeklinde bir kesik ya da hayali kahraman, kılıç ustası maskeli Zorro'nun ünlü Z'sine benzeyen bir kesik. Bu kesik, vajina içerisinde birikmiş olan âdet sıvısının dışarı akabilmesi için himenin ortasında bir delik açar. Himenin kesilen kenarları dikişle geriye doğru tutturulur ya da ameliyat lazer bıçağıyla yapılmışsa buna gerek kalmaz çünkü lazer aynı anda hem keser hem de kenarları dağlar. Her iki yöntem de kesilen kenarların iyileşirken birleşip tekrar kapanmasını engeller. Ne vajinanın girişi ne de himenin kendisi çok büyük olduğu için, genelde birkaç santimden küçük genişlikte olan küçük bir kesik açılır. Kesik açıldıktan sonra içeride birikmiş olan âdet sıvısı doktor tarafından çekilebilir ya da kendi başına akmaya bırakılabilir. Genital organlardaki yüzeysel yaralarda sıkça rastlandığı üzere, bu kesiğin iyileşme süresi de genellikle kısadır.

Himenotominin ikinci bir amacı da vajinaya girilebilmesini sağlamaktır. Himenotomi bazen himen kapalı olmasa da, vajinaya girişi güçleştiren ya da bu girişin olağandışı bir şekilde acı vermesine neden olacak şekilde, elastik olmayan ya da çok kalın olan bir himenin deliğini büyütmek için de uygulanır. Hatta 20. yüzyılın ortalarında, ilk cinsel birleşme acısının yol açabileceği gerdek gecesi travmasını önleyeceği gerekçesiyle jinekologların önlem olarak himenotomi uygulaması moda olmuştur. Yaklaşık 1930'lardan 1960'lara kadar birçok jinekolog, yakında evleneceğini duyuran kadınlara bu işlemi önermiştir. Doktorlar bu tür "her ihtimale karşı" himenotomilerin normalde gereksiz olduğunu anladığında bunların modası da geçmiştir. Sonuçta kadınların çoğu, vajinalarına ilk defa girildiğinde ciddi bir acı duymazlar; üstelik psikanalitik gerdek gecesi travması kuramı da artık pek tutulmuyor. Çağımız dok-

torları bir kadının himenine neşter sürmeden önce genelde gerçek bir sorunun ortaya çıkmasını bekliyorlar.

### *Geri Dönüştürülmüş Bir Kutu?*

Günümüzde Batılıların bekâretle tuhaf, çelişkili bir ilişkisi vardır. Bir taraftan bekârete çok önem verilmesinin "Ortaçağ'a özgü" ve cinsiyet ayrımcılığı olduğunu söyleyerek şikâyet ederken diğer taraftan da hâlâ bekâretin saflık, özdenetim ve saygınlık gibi istenen özellikleri tamamladığına inandığımızı gösteririz. Birçok açıdan bedenimizle kurduğumuz ilişki de böyle çelişkilidir. Bir yandan "bedenimiz tapınağımızdır" deriz, öte yandan bu "tapınakların" sahibi tarafından uygun görüldüğü gibi süslenebilecek (dövme yaptırılabilir, orası burası delinebilir, vücut geliştirme sporlarıyla, estetik ameliyatla, korseyle ya da elinizde ne varsa onunla şekli değiştirilebilir) özel mülkiyetler olduğuna inanırız. Bu durumda, himenin ameliyatla yenilenmesi fikrini kabullenmekte zorlanmamıza pek de şaşırmamak gerekir.

Yaklaşık son yirmi yıldır, himenorafi ya da himenoplasti (himen estetiği) de denilen himenin "yeniden yapımı ve onarımı" işlemi gitgide daha çok rağbet görmeye başlamıştır. Bu işlem dünyanın her yerinde, hatta resmen yasak olduğu ülkelerde bile yapılmaktadır. Himenotominin tersine, yeniden himen yapımı ameliyatının tıp açısından gerekli olduğu söylenemez: Himenin fizyolojik hiçbir işlevi olmadığına göre, yeni bir himen yapmanın da hiçbir fizyolojik nedeni olamaz. Bu ameliyat tamamıyla isteğe bağlıdır ve yapılmasının tek nedeni de aslında var olan ya da olmayan bir bakirelik durumuna maddesel bir varlık kazandırmaktır.

Himenlerini yeniden yaptıran kadınların çoğu geçmişte kendi istekleriyle yaşadıkları cinsel bir deneyimi gizlemeye çalışmaktadır. Ancak bazı kadınlar yaşadıkları bir cinsel saldırının ya da genital organlarının yaralanmasının ardından bu ameliyata başvurur. Bazıları da himenlerinin gerdek gecesinde "doğru bir şekilde" kendini gösterebilecek kadar yeterli olma-

yabileceğinden endişe ederek çareyi bu ameliyatta bulur. Bu kadınların yaklaşık 2000 dolara satın aldığı, orijinal donanımın bir parçasından ayırt edilemeyecek kadar ustalıkla yapılmış mukoza zarından bir halkadır.

Himenin yeniden yapımı iki şekilde gerçekleştirilebilir. Himenorafi orijinal himenin ya da bundan geriye kalan parçacıkların hâlâ görülebilir olduğu durumlarda, bunların "bozulmamış" himene benzemesi için dikişle birbirine tutturulmasıyla yapılır. Himenoplasti ise biraz daha karışık bir işlemdir. Bu işlem, ya ortada dikilebilecek kadar yeterli himen kalıntısının olmadığı durumlarda ya da himenin, tıpkı genital bir yapboz gibi, parçaların birbirine tutturulmasına dayanamayacak kadar narin olduğu durumlarda uygulanır. Himenoplastide vajina duvarından küçük bir mukoza zarı parçası kaldırılır ve bu, yedek oyuncu olarak himenin yerine dikilir. Yeniden yapılan himenin yakın zamandaki bir evlilik için yaratıldığı durumlarda ameliyat zamanı genellikle büyük günün birkaç hafta öncesine ayarlanır.

Bazı doktorlar himen yapımı için gelen kadınlara, gerdek gecesinde bakire olduklarına dair yeteri kadar "kanıt" sunabilsinler diye tavsiyelerde de bulunur. Örneğin, düğün gününü âdetlerinin başlangıcına denk getirmeye çalışmaları söylenebilir. Bu ameliyatları yapan bütün doktorlar her zaman böyle tavsiyeler vermezler ama bazılarının vermesi bile önemli bir konuya işaret eder: Himen tamiri üzerinden ticaret yapan doktorlar bile, sadece doğru yerde doğru deri parçasının olmasının bu deri parçasının zamanı geldiğinde "doğru" davranacağı anlamına gelmediğinin gayet iyi farkındadır.

Doktorların bedenin verebileceği bu tür farklı tepkilerin farkında olması, bu işlemin etik olup olmadığı konusunda sürdürülen bazı ciddi tartışmalara neden olmuştur. Bedenlerin aynı olmadığını ve kadınlar bekâretlerini kaybettiklerinde bedenlerinin aynı şekilde davranmadığını her geçen gün daha da iyi anlıyoruz. Bu yüzden birçok doktor, bu işlemlerin yaratmaya çalıştığı fiziksel ve estetik tekbiçimliliğin olası sonuçlarından doğal olarak rahatsızlık duymaktadır. Yeniden himen ya-

pımı ameliyatı, kadın bedeni ve cinselliğine dair açıkça yanlış ve kadın düşmanı olan ve bütün kadınları zorla aynı kalıba sokmaya çalışan bir ideolojiye hizmet eden başka bir düzen mi? Yoksa estetik ameliyat sadece estetik ameliyat mıdır ve "geri dönüştürülmüş bir kutu"nun göğüslere silikon taktırmak ya da burun estetiğinden hiçbir farkı yok mudur? Bu hizmeti veren bazı klinikler, bu ameliyatı, cinsel duyumu artırmayı (kimin cinsel duyumundan bahsedildiği pek açık olmasa da) amaçlayan ve vajina girişinin daraltılması gibi değiştirmeleri de kapsayan genital "gençleşme" pakedinin bir kısmı olarak sunmaktadır.

Dünya genelinde erkek arkadaşlar, babalar ve kocalar yeniden himen yapımı ameliyatlarına itirazlarını sık sık dile getirmektedir; o kadar ki erkeklerin, haklı gösterilecek hiçbir yanının olmadığını düşündüğü, hatta suç teşkil eden bir aldatma olarak gördüğü bir şeyin gerçekleşmesine yardım ettikleri gerekçesiyle bazı doktorların ve kliniklerin ölüm tehdidi aldıkları bile olmuştur. Kimi doktorlar, bu tür olayların, bu ameliyatın ne kadar gerekli olduğunu bir kez daha vurguladığını söylemektedir. Doktorlar bu ameliyatları yaparak, kadınların, ailelerinin ya da toplumlarının gerçekçi olmayan bekâret ölçütlerine uymadıkları için başlarına gelebilecek hiç adil olmayan sonuçlara (buna dayak, sakat bırakılma ya da "namus cinayetleri" de dahildir) maruz kalma olasılığından kaçınmalarına yardım ettiklerine inanmaktadır. Gönül elbette bekâretin varlığı ya da yokluğu konusunda kadınların kanıt sunma zorunluluğunun hiç olmadığı bir dünya olsun ister. Ama bunun yerine, merhamet sanki başka tıp seçeneklerinin yaratılmasını emrediyor gibi görünüyor.

ALTINCI BÖLÜM

# *Bomboş Sayfa*

> Peki en değerli kitabın en mükemmel şekilde yazılmış sayfasından başka nerede insan daha derin anlamları olan bir masal okur? Bomboş olan sayfada.
>
> – Isak Dinesen, *Last Tales*'den (Son Masallar)
> "The Blank Page" (Bomboş Sayfa)

Jitanlar da denilen İspanyol Romanları (Çingene), her bakirenin vajinasında, içinde sarımsı bir sıvı bulunan bir üzüm, bir *uva* olduğuna inanır. Batı'da yazılmış hiçbir anatomi kitabı bu üzümden ya da içindekilerden söz etmez; hiçbir jinekolog da bunların tariflerini tanımaz. Ama Jitanlar hem üzümün hem de suyunun var olduğu ve dahası bunların kadın bekâretinin tek güvenilir göstergesi olduğu konusunda ısrarcıdır. Üstelik bunun için ellerinde kanıt da vardır.

*Uva*nın içerisindeki *honra* denilen sıvı sadece bir kez akıtılabilir. O gittiğinde kadının bekâreti de onunla birlikte gider. Bu sıvı, düğünün bir parçası olarak kızlığın törensel bir şekilde bozulmasıyla patlatılır –yani bekâret ve *honra* aynı anda akıtılır– çünkü bir kadının *honra*sının fark edilmeden yavaş yavaş akıp gitmesine izin verilmemesi gerekir. Bu da pek uygun görülmez. Ne de olsa bu, tanıklık edilecek, kutlanacak ve gurur duyulacak bir olaydır.

Büyük bir odada, etrafını kendi topluluğundan olan evli kadınların sardığı gelin yere uzanır. Kızın etekleri yukarı çekilir ve etraftakilerin görmesini kolaylaştırmak için kalçasının altına bir yastık konur ve bacakları iki yana doğru açılır. Bu ko-

nularda uzman olan yaşça daha büyük bir kadın, *ajuntadora*, gelinin vulvasını, vajina dudaklarını ve vajina girişini inceler. Bunların küçük, narin, sağlıklı ve pembe görünmesi gerekir. Farklı herhangi bir renk ya da görünüş kızın cinsel saflığına hiç yakışmayan bir şekilde etrafta kırıştırdığı anlamına gelir. Gerçi bu "kırıştırma" etek yerine pantolon giymek (pantolonun vulvaya sürtündüğü düşünülür) ya da hassas bölgeler üzerinde problematik miktarda baskı oluşturduğuna inanılan, bisiklete binmek gibi nispeten zararsız bir davranış da olabilir. Jitanların dediğine göre, uygunsuz herhangi bir cinsel davranış bu bölgedeki dokuların rengini koyulaştırır, hatta kararır ve bunu fark etmek çok kolaydır.

Her şey iyi görünüyorsa tören, üzümün sıkılıp *uva*nın elle patlatılmasıyla devam eder. Bir zamanlar gelinin yerinde kendileri olan törendeki diğer kadınların söyledikleri şarkıların eşliğinde gelin, *ajuntadora*nın kenarları oyalı mendilini çıkarıp kurdele yaparak parmağına sıkıca dolamasını izler. Bu kumaş gelinin *honra*sını emecektir. Yaşlı kadın sıkıca sarılı parmağını yavaşça gelinin vajinasına sokar (eğer gelin kanarsa kadının hemen durması gerekir, çünkü kan *honra*nın açtırdığı "çiçekleri" bozar) ve *uva*yı ustalıkla patlatarak mendilde kalıcı bir leke bırakacak olan sarımsı sıvının çıkması için üzerine bastırır. Muayeneyi yapan kadın birkaç defa bastırır ve her bastırmadan önce kumaşın temiz kısmını ortaya çıkarmak için mendili döndürür. Ne kadar çok çiçek, o kadar çok onur: Üç çiçek oldukça saygın görülür ama aslında bir tane bile yeterlidir. Beyazlığı sarımsı *honra*yla lekelenmiş mendil sergilenir ve bütün kadınlar bunu şarkı söyleyerek, el çırparak ve içi rahatlamış gelinin çıplak göbeğine ve bacaklarına pembe ve beyaz renkli badem şekerleri saçarak kutlarlar.

Düğünün geri kalanı bu noktadan sonra neredeyse tamamıyla törensel bir havada geçer. Gelin kocasıyla kilise törenine katılır. Gelinin annesi, ailenin ve boyun soyunu sürdürmeye uygun iyi, geleneksel bir kız yetiştirdiğini kanıtlayan lekeleri korumak için sağlam bir şekilde düğümlenmiş mendili ve kızının bekâret çiçeklerini sonsuza kadar saklayacak olan kişidir.

Jitanlar bugün İspanya'nın modern şehirlerinde yaşıyor olabilirler –2005 yılında Madrid'de yapılan düğünde, Flamenko yıldızı Jitan Farruquito'nun genç gelininin bu şekilde bekâret testinden geçirildiği İspanyol televizyonundan herkese duyurulmuştu– ama onların bekâret törenleri bize, sanki farklı bir yerden, farklı bir zamandanmış gibi görünüyor. Hatta bu törenler sanki farklı bir bedenle ilgiliymiş gibi geliyor. Jitanlar *honra*nın bekâret kanıtı olarak yanılmadığına inanıyorlar. Her aptalın bildiği gibi kan taklit edilebilir ama *honra* edilemez.

Batılı bir doktor, vajinanın girişinde bulunan Bartolin bezlerinin ürettiği sıvının çoğu zaman sarı ya da sarımtırak gri olduğunu, üstelik bu sıvının bakire olsun ya da olmasın kadının yaşamının herhangi bir döneminde bezler içinde birikebileceğini söyleyerek Jitanların iddiasına karşı çıkabilir. Bu doktorlara göre, bütün kadınlar bu sarımsı lekeleri üretebilecek donanıma sahiptir. Batılı doktor, Jitanlarm bahsettiği *uva*nın da aslında var olmadığını, bu yüzden de Jitanların son derece basit ve tamamıyla anlamsız olan salgılara anlamlar yükleyerek yanıldıklarını ve sıradan anatomik bir şeye büyük bir toplumsal değer biçerek pireyi deve yaptıklarını da sözlerine ekleyebilir. Jitanlar, bunun yerine çarşaflarda kan lekeleri arasalar ya da yırtılma ve esneme gibi kanıtlar bulmak için himeni inceleseler daha iyi ederler.

Bunları duyan bir Jitan'ın yüzünde alaycı bir ifade oluşurdu, çünkü bütün Jitanlar bilir ki genital organlardaki diğer bütün dokularda olduğu gibi himenin durumu da ancak ikinci derecede ve muhtemelen sadece şartlara bağlı olan bir bekâret kanıtı sunabilir. Sonuçta *uva* tek bir kan damlası bile akmadan patlatılmıyor mu?

### *Bekâreti Testten Geçirmek*

Peki kim haklı? Belki de ne Jitanlar haklıdır ne de doktorlar. Ya da belki de hepsi birden haklıdır. Bekâreti kanıtlamak hiçbir zaman tam anlamıyla bir bilim konusu olmamıştır. Hatta tam anlamıyla bir tartışma konusu bile olmamıştır. Bekâretin

yapısı ve kanıtlanması konusunda Jitanlarla Batı'nın tıp geleneği arasındaki türden bir çekişme istisna sayılabilir ama tarihsel bir bakış açısıyla baktığımızda bu çekişme oldukça olağandır da. Batı tarihi boyunca bekâreti kanıtlamak için o kadar çok yöntem kullanılmış ve o kadar çok ölçüt icat edilmiştir ki, bunların listesini yapmak için bunun gibi bir kitap daha yazmak gerekir.

Basit ama gerçek olan şudur: Birini tam sevişme sırasında yakalamadığınız sürece bekâretinin ne varlığını ne yokluğunu kanıtlayabilirsiniz. Bunu bugün de kanıtlayamayız, daha önce de hiç kanıtlayamadık. Tanı koyma yöntemlerinde şu ana kadar görülmemiş bir gelişme olmadığı takdirde, gelecekte de muhtemelen kanıtlayamayacağız.

Bekâret testlerinin dillere destan başarısızlığı kimseyi bunların yapılması konusunda ısrar etmekten vazgeçirememiştir. Sayısız şeyi test eden sayısız test yüzyıllar boyunca kullanılmış ama bunların hiçbirisi diğerlerinden daha belirleyici olmamıştır. Ancak bütün bekâret testlerinin çok tutarlı ve etkili üç özelliği vardır. Bu testlerin hepsi de aynı şeyi arar, tek bir temel kanıt kuralını paylaşır ve hepsinin nesnel doğruyla belirli, özel bir ilişkisi vardır.

İlk olarak, bekâret testlerinde aranan şey aslında bekâret değildir. Bekâret, özünde gözle görülemez ya da ölçülemez. *Bekâret testlerinde bekâret değil, bekâretin işaretleri aranır.* Arada ince ama önemli bir fark vardır. Bekâret dediğimiz nitelik elle tutulamayacak soyut bir şeydir. Soyut bir şeyin varlığına dair kanıt aradığımızda, örneğin adalete ya da adaletsizliğe dair kanıt aradığımızda, aradığımız aslında o şeyin kendisi değil, o şeyi gösteren delildir. Üstelik bu delil, belirli delil türlerine belirli anlamlar yükleyen kültürün kendisine özgü düşünce sistemlerine göre toplanır ve yorumlanır.

Bu kültürel etken şu anlama gelir: Bir döneme ya da alt kültüre ait olan insanların ideolojisine göre bekâretin varlığını kanıtlıyormuş gibi görünen bir işaret (örneğin *uva* ve içindeki *honra* delili), düşünce sistemleri aynı delile aynı anlamı yüklemeyen başka insanlar tarafından öyle görülmeyebilir. *Honra* ve

*uva*, Batı'nın genel tıbbi düşünce sisteminde etkili olmaz; kanama ve himen yırtılması da, Jitanların düşünce sisteminde bir anlam ifade etmez. Bu yüzden bu bölümün geri kalanında tartışılan bekâret testlerine ilişkin soru hiçbir zaman, "Bu kadın bakire mi, değil mi?" değildir. Hatta, "Bu test doğru test mi, değil mi?" sorusu da değildir. Asıl soru şudur: Bu test, kullanıldığı zamanın ve yerin düşünce sistemine göre, bu belirli ilkeler doğrultusunda düşünen insanlara anlamlı gelebilecek bir delil sağlayabiliyor muydu? Kısacası, bekâret testini yönlendiren ölçütler hiçbir şekilde evrensel ya da deneysel değildir ve bu ölçütlerin kendi tarihsel ve kültürel zamanları içinde düşünülmeleri gerekir.

Bekâret testleri tek tek kadınlar üzerinde uygulandığı için bu biraz kafa karıştırıcı görünebilir. Ama bu testlerin içerdiği şey aslında test edilen kişinin bedeni değil, idealleştirilmiş standart bir kadın bedeni modelidir. Bekâret testlerinin sonuçları, bireysel bedenlerin (ya da beden parçalarının) genel bekâret idealine ne derece uyduğuna bağlıdır. Bu da bizi bütün bekâret testlerinin paylaştığı ikinci ortak özelliğe götürür: *Bekâret testleri bize bir kadının bakire olup olmadığını söyleyemez; sadece bu kadının kendisiyle aynı zamanda ve yerde yaşayan insanların bakireler hakkında doğru olduğuna inandığı şeye uyup uymadığını söyleyebilir.*

Buna karşın bekâretin test edilmesinde değişmeyen bir şey vardır ve bu, bütün bekâret testlerinin paylaştığı üçüncü özelliği oluşturur: *Kadınlar kendi adlarına konuşamazlar.* Bekâret testinde hiçbir zaman geçerli kabul edilmeyen tek delil türü kadının kendi sözlü ifadesidir. Yalnızca kadının bedeninin –ya da bazı durumlarda kadının fiziksel varlığına tepki veren sihirli bir nesnenin– tanıklığına izin verilir. Bunun nedeni şüphesiz olarak, cinselliğini yaşayan kadınların cinsel konumları konusunda yalan söylemeleri için bir sürü nedenlerinin olduğunun düşünülmesidir. Bekâret testinin bedene ve bedenin fiziksel özelliklerine odaklanarak söylentilere kulak tıkamasına ve sahtekârlığı önlemesine çalışılmıştır. Bu süreçte bekâreti test edilen kadın, bir kişi olarak yok olur. Bütün zamanların en

yaygın bekâret testinin –bir kadının vajinasına ilk defa penisle girilirken ve girildikten sonra bekâretin işaretlerinin ve ipuçlarının izlenmesi– sadece, bakirenin bedenine giren erkeğin yaşadığı ve anlattığı şekliyle bekâret kanıtı aradığını unutamayız. Bekâretin değerlendirilmesinde kullanılan ölçütlerin, herhangi bir bireysel durumda bir bakire ya da kızın bekâreti hakkında neyin doğru olduğuyla hiçbir ilgisi yoktur. Ancak diğer insanların genel ve idealleştirilmiş bir sınıf olarak bakireler hakkında neyin doğru olduğuna inandığıyla çok ilgisi vardır.

## *İşaretler ve Belirtiler*

New York'ta Greenwich Kasabası'ndaki Washington Meydanı Parkı'nda, 19. yüzyıl *Risorgimento*su'nun (İtalya'nın birleşmesi) İtalyan (bazen de New Yorklu) kahramanı olan Giuseppe Garibaldi'nin bir heykeli durur. Bu heykelle ilgili anlatılan eski bir fıkraya göre, Garibaldi, bu her daim kibar İtalyan, önünden geçen her bakireyi kılıcını kaldırarak selamlayacaktır. Fıkranın neresi mi komik? Kasabada yüz yıldır Garibaldi'nin selamladığı tek kadın bile olmamıştır.

Garibaldi'nin heykeli, sihirli bakire dedektörü olarak nam salan tek cansız nesne değildir. Bir alay üniversite kampüsü de benzer üne sahip heykelleriyle böbürlenirler. Sihirli bakire dedektörleri her zaman çok gözde olmuştur. Efsaneler ve Ortaçağ aşk hikâyeleri, içilen şeyi alttaki görünmez deliklerden sızdıran şaka bardağıyla aynı numarayı yapan boynuzdan yapılmış sihirli kadeh gibi şeylerle süslenmiştir. Ne zaman iffetsiz bir kadın böyle bir kadehten içmeye çalışsa şarap kadının üstüne başına dökülür ve böylece kadının işlediği cinsel günahın görünmez lekesi ortaya çıkmış olur. Bir zamanlar bir arkadaşım, 1980'lerde bir üniversite partisinde başka bir öğrencinin oldukça ciddi bir şekilde kendisine, bira şişesinin üzerindeki marka kâğıdını sadece bir bakirenin tek parça halinde çıkarabileceğini söylediğini anlatmıştı. Benzer biçimde Floris ve Blauncheffleur'ün Ortaçağ'dan kalma hikâyesi, Babil sultanına ait tılsımlı bir pınarı anlatır. Hikâyeye göre, iffetsiz bir

kadın bu pınarın suyuyla ellerini yıkarsa su kan gibi kıpkırmızı akmaya başlar.

Bu ve benzeri testler simgesel sihir ilkesine dayanır. Cansız bir nesne, bekâretin ya da bekâret kaybının simgesi işlevini görür ve menzilde bir kadın bedeni olduğunu bildiren bir ispiyoncu gibi görevini yapar. Garibaldi fallik kılıcını kaldırdığında ya da bira şişesindeki marka, bir bakirenin himeninin olması gerektiği gibi hiç bozulmamış bir durumda çıkarıldığında, simgeselliği hiç düşünmeden anlarız. İffetsiz bir kız, pınarın kırmızı akan suları tarafından ya da boynuzdan yapılmış kadehin üstüne başına şarap dökmesiyle tespit edildiğinde, bu kan kırmızısı lekenin ne olduğunu anında biliriz. Tek boynuzlu atın sivri-boynuzlu kafasını bakire bir kızın yumuşak kucağına koymasının ne anlama geldiğini ya da bu atı neden sadece bakirelerin dize getirebildiğini anlamak için kimsenin sihre ihtiyacı yok. Bu testlerde bekâret doğanın güçlerine özgü bir sihir türüdür.

Bakire sihri esasen Hıristiyanlıktan önce gelir. Antik Yunan edebiyatında, kutsal yılanların sadece bakirelerden hediye kabul ettiği ve bakire olmayan ellerin sunduğu her şeye burun kıvırdığı örnekler buluruz. Persephone gibi mitolojik bakireler ölüler diyarını ziyaret edebilecek güce sahiptir. Evadne, Leda ve tabii ki Meryem (ya da Miryam) gibi bakire kadınlar Tanrı'nın çocuklarını doğurmak üzere seçilmiştir. Hıristiyan şehitlerini anlatan efsanelerde, bakireler her türlü işkenceye dayanabilir, olası tecavüzcüleri bir anda durdurabilir, cinleri yenilgiye uğratabilir, anne-babalara, krallara ve hatta Şeytan'a bile karşı koyabilirdi. Hıristiyanlığın Kilise tarafından İncil'e kabul edilmeyen ve hepsine birden apokrif denilen kitaplarında, Salome adlı bir ebenin Bakire Meryem'in bekâretinden şüphe duyduğunu ve üzerinde bekâret testi uygulamaya çalıştığında Meryem'in kutsal ve bakire vajinasının sihirli gücünün ebenin elini çok fena bir şekilde yaktığını okuruz. Tekrar tekrar gördüğümüz gibi, bakireler sihirli varlıklardır.

Sihri sadece sihirle test etmeye çalışmamız anlamlı olur. Sihirli hikâyeler anlatan Ortaçağ geçmişimize ait boynuzdan ka-

dehler, tılsımlı pınarlar ve tek boynuzlu atlar, bugünün bira markaları ve park heykellerinin uzaktan akrabalarıdır. Amerika'nın güneyindeki kırsal bölgelerde yaşayan siyahî toplulukların bir halk geleneğine göre, bir adam parmağının ucuyla kulağından biraz kulak kiri aldıktan sonra parmağını kadının vulvasına bastırarak bir kadının bekâretini test edebilir. Bu şekilde bir adamın kulak kirine maruz kalmak kadının canını yakar ve ağlamasına neden olursa, kadın bakiredir çünkü bir adamın bedeninden çıkan herhangi bir salgı kadının bekâretini "yakma" gücüne sahiptir. Bu, simgesel sihrin ve etkileşim sihrinin nasıl kullanıldığını gösteren harika bir örnektir. Bunun yazı tura atmaktan daha doğru bir bekâret göstergesi olmadığı gerçeğiyse sihirli bir şekilde konuyla ilgisiz görülür.

### *Cucullus non Facit Monachum**

Kadınların her an bekâretleri konusunda yalan söylemeye çalışabilecekleri olasılığına karşı önlem almak için, birçok bekâret testi, ölçütlerinin taklit edilmesi imkânsız değilse bile epey güç olduğu için seçilmiştir. Ama bu testlerin çoğundan geçmek tamamıyla şansa kalmıştır. Özellikle de, kadının dış görünüşünü bekâretin varlığı ya da yokluğunun kanıtı olarak gören testlerden.

Bunun, adı kötüye çıkmış bir örneği, göğüs testidir. Galen ve Soranus'un zamanından bu yana, hatta büyük olasılıkla bunun öncesinde de birçok yüzyıl boyunca, göğüsler soyulur ve aksi ispatlanana kadar geçerli sayılan bekâret kanıtı görevini görmeye zorlanırdı. Buna göre, "küçük, dolgun ve yumuşak göğüsler", 20. yüzyılın başlarında bile, adli tıp literatüründe hâlâ bekâretin işareti olarak görülüyordu. Bildiğimiz gibi ancak son elli yılda kolay ulaşılabilir hale gelen estetik ameliyatın olmadığı o zamanlarda, bir kadının göğüslerinin büyüklüğünü, şeklini ya da yapısını kasten değiştirmek için yapabileceği çok az şey vardı. Hâlâ bir sürü kaynak, kadın göğsünü,

(*) Latince "The cowl does not make the monk", "Görünüşe aldanma" anlamında bir deyim.

bekâretin varlığı ya da yokluğunun kanıtı olarak görür. Yukarıya doğru bakan göğüs uçları, pembe, solgun ve küçük göğüs uçları ve sarkmaya başlamamış göğüsler gibi özelliklerin hepsinin bekâreti kanıtladığı farz ediliyordu. Göğüs uçları aşağıya bakıyorsa, koyu renkli ve fazla büyükse, göğüsler cılız ya da sarkık görünüyorsa, bunların suçlu bir cinsel geçmişi ele verdikleri söyleniyordu.

Bir kadının kalem testini[1] geçip geçememesi üzerine bekâret teşhisi yapılması fikri, bugün en iyi ihtimalle komik, en kötü ihtimalle ise körü körüne kadın düşmanı olarak görülür. Ama bugün kullanılan birçok gözde bekâret "kanıtı" da bunlardan daha iyi olduğu söylenemeyecek ölçütlere dayanmaktadır.

İnsanlar çoğu zaman, cinsel aktivitenin öyle ya da böyle bedeni gerçekten değiştirdiğine inanmaya ne denli istekli olduklarını açıkça göstermişlerdir. Mastürbasyonun körlük, sivilce, ya da avuç içinde kıl çıkması gibi şeylere yol açtığı fikri bu kuramın bir yansımasıdır. Bekâret kaybının bir şekilde kadının bakışlarında, oturup kalkmasında, göğüslerinin şeklinde ya da büyüklüğünde, baseninin ya da kalçalarının kıvrımlarında görülebildiğini birilerinden duyduğumuzda ya da kitaplarda okuduğumuzda, aslında hepimizin işittiği aynı şeydir. Araştırmacı Kristin Haglund'un 2003'te yayımlanan araştırma raporunda genç bir kadın, "Yani benim büyük bir popom ve basenim var diye, benim de seks yaptığımı düşünüyorlar ama yapmıyorum; ailemde herkesin böyle," diye yakınmaktadır. Haglund bu kadına, dış görünüşe bakarak insanların cinsel anlamda etkin olduğu fikrinin nereden çıkarıldığını sorduğunda, katılımcı şöyle cevap verir: "Öyle diyorlar çünkü seks yaptığın zaman basenlerin genişler ya da onun gibi bir şey olur."

Dar bir poponun ya da kıvırmadan cinselliği çağrıştırmayan bir şekilde yürümenin bekâretin göstergesi sayılmasının, doğ-

---

1 20. yüzyılın ortalarında çıkan kadın dergileri, göğüslerinin bu özelliklere uygun olup olmadığını değerlendirmek isteyen okurlarına, göğüslerinin bir kalemi göğüs kafesinin ortasında tutabilecek kadar sarkıp sarkmadığına bakmalarını tavsiye ediyordu. Sadece göğüsleri kalemi tutamayıp düşüren bu testi "geçmiş" sayılırdı.

ru olmasa da kendisine göre bir mantığı vardır. Birinin bedeni ne kadar genç ve çocuksu görünürse –dik, küçük, sıkı göğüsler, dar basenler ve fazla göze çarpmayan kalçalar, ergenlik döneminin doruk noktasını daha yeni atlatmış kızların özellikleridir–, insanların o kişinin bakire olduğunu düşünmesi ya da buna inanması olasılığı da o kadar yükselir. Cinsel anlamda daha olgun görünen bedenlerinse cinsel açıdan etkin olduğunun zannedilme olasılığı daha yüksektir.

Birinin dış görünüşüne, hatta nasıl giyindiğine bakarak cinsel konumuna dair bilgi edinmeye çalışılması, 19. yüzyılda insanların yapılarını ve kişiliklerini belirlemek için sözde bilim frenolojinin (kafatasının çeşitli bölgelerinin ve kafanın dış hatlarının ölçülmesi) kullanılmasına olağanüstü bir benzerlik gösterir. Frenoloji inancının geçmişte kalmış olmasına karşın bugün hâlâ insanların, poposunun büyüklüğünden, yürüyüş şeklinden ya da dik göğüsleri ve dar kalçası olduğu için ya da yakası mütevazı bir kıyafet tercih ettiği için bir kadının bakire olduğunu bilebileceklerine inanmasının örneklerini yaygın olarak bulabilmemiz gerçekten de tuhaftır.

"Bakire gibi görünmek" diye bir şey yoktur. İnsan ancak bir bakirenin nasıl görünmesi gerektiğine dair kendi kültürünün varsaydığı şey gibi görünebilir. Bu durumda bile kişinin başarısı genlerinin onunla işbirliği yapıp yapmamasına bağlıdır. Geçmişte yaşayan insanların da dediği gibi, *cucullus non facit monachum*, yani "cüppe insanı rahip yapmaz". Aynen bu yüzden, ne göğüsler, ne kalçalar, ne kıyafetler ne de hareketler kişiyi bakire yapar.

## *Kimya ve Çiş Kâhinleri*

Bir kadın "bakire gibi görünüyor" olsa bile, bu konuda kolay kolay ikna olmayanlar vardır. Ortaçağ'ın sonlarından kalma *De secretis mulierum* (Kadınların Sırları Üzerine) adlı metnin yazarı bu kuşkuculardan biridir. Yazar, önce bakirelerin tanınmasını sağlayacak "utanç, alçakgönüllülük, korku, kusursuz yürüyüş ve konuşma", "erkeklerin ve erkeklerin yaptıklarının

önünde bakışları yere çevirmek" gibi çeşitli özellikler saymış; ardından da dönüp, "Bazı kadınlar o kadar akıllıdır ki...bu işaretlerle teşhis edilmeye karşı nasıl direneceklerini iyi bilirler," demiştir. Bir kadının bekâreti hakkında daha kesin kanıt isteyenlereyse bunu, kadının istese de değiştiremeyeceği bir yerinde aramalarını öğütlemiştir: Çişinde.

Rönesans döneminde bazen idrar muayenecileri olarak da bilinen, modern zaman öncesinin çiş kâhinleri, bugün kullanılan idrar tahlili yöntemlerini kullanmazlardı. Bunun yerine, hastalar çişlerini yaparken onları dinleyip seyreder, hastalara iksirler ve bitkilerden kaynatılarak elde edilmiş sıvılar içirir ve bilgi sağladığı varsayılan birçok koşulda idrarı incelerlerdi. 13. yüzyılda yaşayan Salicetolu William, bakireler "hafif bir ıslık sesi çıkararak idrarını yapar," diye yazar ve ona göre bakirelerin idrarını tamamlaması "gerçekte küçük bir oğlan çocuğunkinden daha uzun sürer." Bu açıklama, kadının cinsel organları henüz cinsel birleşmeyle açılmadığı için idrar akışının sıkıştırılmış bir şekilde gerçekleştiğini ima etmektedir. *De secretis mulierum* üzerine yazan bir yorumcu, bakirelerin idrarının vulvanın içerisinde, bakire olmayan kadınlara göre daha yukarıda bulunan bir bölgeden geldiğini ileri sürer. Bu da, tıp literatüründe, cinsel ilişkinin kadın anatomisini bir şekilde temelden değiştirdiğini ima eden sayısız açıklamadan biridir.

Bu dönemde, idrarın nasıl göründüğü de çok önemliydi. Bakirelerin idrarı duru, pırıl pırıl ve kıvamı bakımından ince olurdu ve birçok kaynağa göre hiçbir zaman bulanık ya da belirsiz olmazdı. En ideal durumda bakirelerin idrarı renksiz olurdu. Altın sarısı idrarın zevke duyulan iştahın göstergesi olduğuna inanılırdı ve bu yüzden de doğal olarak istenilmezdi. Bazıları da bir kadın bakire değilse idrarı bekletildiğinde, içindeki spermin bulanık bir tabaka oluşturarak ayrı bir şekilde kavanozun dibine çökeceğine inanırdı.

İdrarın bekâret testinde kullanılmasının bir başka örneği de, bir kadının özel yollarla idrarını yapmaya zorlanıp zorlanamayacağının gözlemlenmesiydi. 13. yüzyıl bilimcisi Albertus Magnus'un mineraller üzerine yazdığı incelemeye göre, bir ka-

dın içinde oltutaşları yıkanmış ve içine küçük oltutaşı sıyrıntıları katılmış su içerse ve anında idrarını yaparsa bakire değildir. Başka bilirkişiler de zambağın yaprakları ve erkek organı, kömür ve marul gibi çeşitli maddelerin de aynı etkiye sahip olduğunu iddia etmiştir. Hatta marulun o kadar etkili olduğu düşünülmüştür ki, kişinin bunu koklamasının bile yeteceği söylenmiştir. Bir Rönesans yazarı, "Bir marulu alıp kadının burnuna tutun," diye talimat verir ve eğer kadın bakire değilse, "hemen idrarını yapacaktır."

## *Uzun Yolculuk*

İdrarla ilgili bir başka test de bedeni duman ya da buharla tütsüleyerek yapılırdı. Tütsüleme buğunun, örneğin belli şifalı otların dumanı, bedenin içine verilmesiyle uygulanırdı. Bedenin çeşitli yerlerinin tütsülenmesi birçok hastalığın tedavisinde kullanılırdı ama vajinanın tütsülenmesi özellikle bekâreti teşhis etmek için yapılırdı. Bu tütsülemelerde, buharlaşması gereken maddenin içinde olduğu kap, küçük bir kömür ateşinin üzerine konur. Sonra bekâreti test edilen kadın, bacakları kabın üzerinde iki yana açılmış bir şekilde, özel yapılmış bir çerçeveye oturtulur. Dumanı hapsetmek için kadının bedeni bir battaniyeyle ya da kalın bir kumaşla örtülebilir. Ya da işlem basitleştirilerek içinde yanan reçine ve benzeri şeyler olan bir kap, kadın ayakta durup bacaklarını açarken öylece kadının uzun eteğinin altına itilebilir. Özellikle muayeneyi yapan kişi iyi donanımlıysa ve bu yöntem konusunda tecrübeliyse, içinde uçucu maddelerin bulunduğu çömleğin kapağına sıkıştırılmış bir kamış yoluyla duman ve buhar, doğruca kadının vulvasına ya da vajinasına doğru yönlendirilebilir. Bunların yanı sıra, kadından elbisesini yukarı çekmesi ve buhar bedenine yükselebilsin diye açık bir şarap fıçısının ya da soğan dolu bir çömleğin üzerinde bacaklarını açıp ayakta durması da istenebilir. Gilbertus Anglicus'a (12. yüzyılın sonlarıyla 13. yüzyılın başlarında yaşamıştır) göre "en iyi kömür"le ya da 15. yüzyıl yazarı Niccolò Falcucci'ye göre kuzukulağı yapraklarıyla yapılan tütsülemeler.

kadının burnunun altında marul sallamakla aynı sonucu doğurmaktaydı. Buna göre, kadın bakireyse hiçbir şey hissetmezdi, ama "kirlenmişse" elinde olmadan idrarını yapardı.

Diğer tütsüleme testleriyse farklı bir ilkeye dayanmaktadır. Yüzyıllar boyunca bedenin iç tesisatının, bir Yunan kavramı olan ve yol anlamına gelen *hodos* temeli üzerinde işlediği düşünülmüştür. Yunanlar, gıda, su ve havanın bedene girdiğini, idrar, dışkı ve âdet kanının da bedenden çıktığını gayet iyi anlamıştır. Onlara göre bundan çıkarılacak mantıklı sonuç şudur: Gidiş trafiğinin delikleri olan genital organlar ve anüs, doğrudan geliş trafiğinin delikleri olan ağız ve burunla bağlıdır. Bunları bağlayan da bedenin içindeki *hodos* denilen yoldur. *Hodos*un üst deliklerle alt delikler arasında güvenilir bir geçit oluşturamamasının tek nedeni, deliklerden birinin kapanmış olmasıdır.

Bakire kadınların vajinalarının, kan damarları ve öteki narin dokulardan oluşan ağlar, düğümler, katlar ya da büzgüler tarafından kapalı tutulduğu varsayımına dayanarak, bekâreti test edilecek kadınlar alttan tütsülenir ve buharın kokusunun üstten duyulup duyulamadığına bakılırdı. Kadının nefesinde buharın kokusu ahnırsa bu, *hodos*unun açılmış olduğu ve buharın iç yoldan geçerek yukarıya kadar yolculuk ettiği anlamına gelirdi. Ama kadının nefesinde hiçbir koku alınmazsa o zaman kadın kapalı demekti, yani bakireydi. Tütsülemede kullanılan maddelerin ve buharın salınma yollarının (kimi açıklamalarda ağzı açık şarap fıçıları ya da doğranmış soğan ve sarımsakla dolu küçük fıçılar görülür) bazılarını düşünürsek, sanki kullanılan maddenin kokusu yakınındaki her şeye büyük olasılıkla sinermiş gibi geliyor. Bu durumda insan düşünmeden edemiyor; kelimenin tam anlamıyla havada olan bir şeye dayanarak acaba kaç kadının bakire olmadığı düşünülmüştür?

Benzer şekilde başka testler de *hodos* kavramından faydalanmıştır. Bunlar boynun ya da boğazın büyüklüğü ya da yapısıyla ilgilidir. Çoğu zaman "rahim boynu" olarak bilinen vajina kanalının genel imgelemde istilacı penisin yayılmacı etkisine karşı savunmasız olduğu düşünülmüştür, hâlâ da sık sık düşü-

nülmektedir. Rahim boynu ve çeneyle köprücük kemiği arasında yer alan boyun arasında birebir bağlantı olduğu kuramının geçerli olduğu bir çağda, birçok kişi "aşağıda nasılsa yukarıda da öyledir" ilkesine inanırdı. Buna göre, aşağıdaki boyun genişlediyse, yukarıdaki de genişlerdi.

Bu inanıştan, muayene eden kişinin kadının boğazını ölçerek ve bazı durumlarda sadece sesini dinleyerek cinsel anlamda etkin olup olmadığını bilebileceği kuramı doğmuştur. Daha geniş, iri ya da kalın bir boyun, daha kısık ya da kalın bir ses ve kalınlık açısından orantısız görünen bir boğaz gibi şeylerin hepsi bekâretin kaybedildiğinin ispiyoncu işaretleri olarak düşünülebilir. Birçok test boynu farklı şekillerde ölçmeyi tavsiye etmiştir ama bunun harika bir örneği İngiliz yazar Samuel Pepys'in günlüğünün 16 Aralık 1660 tarihli bölümünde bulunur: "Oradan da Tom Doling ve Boston ve D. Vines (şans eseri karşılaştık bu arada) ile birlikte Price'ın yerine gittik ve içtik. Konuşma sırasında bir kadının kız olup olmadığını anlamak için denenebilecek hoş bir hile öğrendim: Bir ipi kadının kafasının etrafına burnunun ucuna değene kadar doluyorsun, eğer kız değilse ip burun ucunu epeyce geçiyor."

Pepys'in, barda çalışan kız kıpırdamadan durursa oynayabileceği iyi bir oyundan başka bir şey olmadığını düşündüğü bu test, 1500'lü yılların başlarından 1800'lerin başına kadar kaleme alınan başka yazılarda da tarif edilir. Testin her çeşidinin kendisine özgü talimatları vardır ama yaygın olan çeşit (belki de bu Pepys'in öğrendiği çeşittir) şu şekilde yapılır: İpin bir ucu kafatasının arkasındaki kemik çıkıntısında tutulurken, ip ortada bir çizgi oluşturacak şekilde kafanın etrafında dolandırılır. Burun köprüsünü takip etsin diye ip cilde yapışık tutulur ve ipin burun ucuna değen yeri işaretlenir. İp o noktadan kesilir, sonra da kolye gibi kadının boğazına sarılır. Kadın bakireyse ipin uçları kıtı kıtına birbirine dokunur; yani ipin uzunluğu kadının boynunun tam ölçüsündedir. Ama kadın bakire değilse uçlar birleşmez çünkü kadının boynu genişlemiştir ve bu da aşağıdaki "boyun"un da benzer şekilde genişlediği anlamına gelir.

İlginç ve olağandışı olan, genişlemiş ya da kalınlaşmış boynun sadece kadınlar için değil, erkekler için de geçerli bir bekâret kaybı işareti olduğuna inanılmasıydı. Erkeklerin elbette vajinası yoktu ama âlimler ve şan öğretmenleri oğlanların seslerinin değişmesini bazen cinsel aktivitenin başlangıcına bağlardı. Bu cinsel aktivite mastürbasyon olabilirdi ya da 18. yüzyılda Alman bir yazarın üstü kapalı bir şekilde dile getirdiği gibi, korodaki diğer oğlanlarla eşcinsel ilişkilere girme olasılığı da olabilirdi: "Kilise korolarının olduğu şehirlerde özellikle soprano parçaları söyleyen oğlanlara dikkat edilmesi gerekir. Bu oğlanların tiz sesleri on yedilerine basmadan önce kalınlaşırsa, soprano şarkıcılara uygun beslenme kurallarını izlemiş olsalar bile, asıl sorunlarının ne olduğu açıkça ortadadır."

### *Büzüştürün*

Tarih boyunca en yaygın olarak kullanılan iki bekâret testi, aslında pek de test sayılmazlar çünkü ilk heteroseksüel birleşme sırasında vajinaya girilirken ve bunun sonrasında gözlemlenen şeyleri kapsarlar: Vajinanın sıkılık derecesi ve bekâret kaybıyla ilişkilendirilen kanama. Bunların ikisinin de sadece bir kere bulunabileceği ve bekâretle birlikte kaybolup gittiği düşünülür, yani ikisinin de ortaya çıkışında bir kesinlik havası vardır. Talmud'dan tutun da 18. yüzyılın *Aristotle's Master-Piece* (Aristo'nun Başyapıtı) başlıklı başucu kitabına kadar birçok kaynak bu iki özelliğin anlamı ve önemini tartışmıştır. Bu konudaki tartışmalar dünyanın birçok yerinde soyunma odalarında ve internetteki elektronik forumlarda bugün hızla devam etmektedir. Bu iki "kanıtın" sadece bekâretin yok edildiği anda değerlendirilebiliyor olmasıysa ironik gerçekliğini sürdürmektedir.

Bütün bunlar bekâreti bir çeşit yer tutucu olarak, adamın biri alıp götürene ya da yok edene kadar var olan bir şey gibi gören ideolojiyle büyük uyum içerisindedir. Elbette ki bu adamın "doğru adam" olacağı farz edilir ama yine de bekâret onun için ve onun kullanımı için vardır: Yüzyıllar boyunca birçok insan, bekâreti, kocasına vermesi için Tanrı tarafından

kadına emanet edilmiş bir armağan olarak tarif etmiştir. Bu durumda adamın, kendisine verilen bekâretin niteliğini ve varlığını değerlendirmeye –özellikle kadının vajinasını yeterince "sıkı" olarak algılayıp algılamadığına dair değerlendirme– yetkisi olması, hatta bu değerlendirmeyi yapmasının beklenmesi, sadece bekâretin özünde gerçek kadınlarla pek de ilgisi olmadığını değil, erkeklerin fantezileriyle de çok ilişkili olduğunu vurgular.

İronik olansa, bu tür "kanıt" ölçütlerinin bekâretin taklit edilmesini nispeten kolaylaştırmasıdır. Ne görüyorsan odur diyebileceğimiz penisin tersine, kadın genital organları hile yapılmaya, müdahale edilmeye, ayar yapılmaya ve allayıp pullanmaya müsaittir. Vajinanın yapay yollarla daraltılması ya da sıkılaştırılması aslında modern çağ öncesinde yazılan birçok tıp incelemesine konu olmuştur. Bu uygulamanın, vajinayı ve görünüşünü "gençleştirmek" için vajina içine sıvıyağ ve içyağdan yapılmış parfümlü peserler konulmasını tavsiye eden (uygulamanın o zamanlar gayet iyi bilindiğini gösteren bir havada) Galen'in ve Soranus'un 2. ve 3. yüzyılda yazdıklarından önce var olduğu şüphe götürmez. Bekâretin göstergelerinin yapay yollardan yaratılmasına (sonradan Avrupalı yazarlar arasında "yanıltmaca" olarak bilinen bir uygulama) yardımcı olan bu ve diğer eski çağ reçeteleri, kadınların erkekleri memnun etmek için bin yıllardır vajina yenilemeleri yaptığını açıkça göstermektedir.

Theodorus Priscianus'un dediği gibi "kirletilmiş kadının sırrını saklayabilmesi için" kullanılan ilk reçetelerin en iyi bilinenleri, Trotula metinleri denilen bir kaynaktan gelir. 10. ve 11. yüzyıla ait olan bu metinler ad(lar)ını bilmediğimiz bir kadın ya da kadınlar tarafından yazılmıştır ve birçok farklı şekil ve düzenlemelerde bulunurlar. Bu reçeteler yazıldıkları zamanda sadece yanıltmaca olarak değil, gerçek tıp tedavileri için de kullanılmış olabilir. Birçok yüzyıl boyunca dar ve sıkı bir vajinanın hamile kalabilmek için gerekli olduğuna inanılmıştır, çünkü fazla geniş ya da bol bir vajinada erkek tohumunun gerisin geriye akarak kadının bedeninden dışarı çıkacağı.

bu yüzden de hamileliğin mümkün olmayacağı düşünülmüştür. Yani hamile kalma şansını artırmak için bir kadının vajinasını sıkılaştırmasına yardım etmek oldukça kabul gören bir uygulamaydı. Böyle bir reçetenin başka bir kullanım alanı daha varsa da, ne yapalım olsun: *Honi soit qui mal y pense.*[2]

Vajinanın girişini ve vulvadaki dokuları sıkılaştırmak ve daraltmak için yazılan reçetelerin çoğu doku büzen maddeler içerir. Bunlar lokal olarak yıkama ya da pansuman yoluyla, ya da çok daha nadiren de olsa şırınga ile enjekte ya da peser yoluyla içten uygulanır. 13. yüzyıldan kalma bir reçete, "tutku çılgınlığı, gizli aşk ve vaatler yüzünden bacaklarını açmaya ve bekâretini kaybetmeye ikna edilen kıza" şunları tembihler: Evlenme zamanı geldiğinde, şap, andızotu, kuru asma dalı ve başka doku büzen ve kurutan bitkilerden kaynatarak elde edilmiş bir özün içinde toz şekerle yumurtanın akını karıştırarak ve bu hazırladığı karışımla mahrem yerlerini yıkayarak kocasının gerçeği öğrenmesini engellemelidir.

Alüminyum sülfat ya da potasyum alüminyum sülfat olarak da bilinen ve son derece yakıcı olan şap bileşiği bu reçetelerde sık sık karşımıza çıkan başrol oyuncusudur. Oldukça yakın bir zamana kadar evlerde ve yemeklerde yaygın olarak kullanılan ve kimyasal bir madde olan şap hâlâ salamura yapımında ve kabartma tozunda kullanılmaktadır. Genellikle vajina sıkılaştırma karışımlarındaki en güçlü etkiye sahip maddedir.[3] Ancak bu karışımlarda kullanılan şifalı otlar da etkin bileşenlerdir. Andız (*Inula dysenterica*) tohumları, üzerinde uygulandığı dokuların büzülüp sıkılaşmasına neden olan, iyi bilinen ve büyük rağbet gören bir büzücü maddedir. Buna ek olarak, sa-

2 Kötü düşünen utansın – ç.n.

3 Aslında hâlâ da öyledir. Yetişkinlere özel birçok kitapçının raflarında Çin Daraltma Kremi ve Sıkılaşın gibi isimleri olan vajina kremleri bulabilirsiniz. Bunların içinde "gizli şifalı otlar" ve doğudan gelen çeşitli özler olduğu söylenerek müşteri çekmeye çalışılsa da, bu tür karışımların etkin maddesi çoğu zaman, gıda kullanımına uygun potasyum alüminyum sülfat türündeki şaptır. Suda çözülebilen yapışkan bir madde olan ve çoğu zaman ilaçlı merhemler ve kozmetik ürünlerin temel maddesi olarak kullanılan polietilen glikolle karıştırıldığında, şap, vajinayı "bir bakireninki kadar" sıkılaştırarak cinsel zevki artırdığı gerekçesiyle müşteri çekmeye çalışan bir losyon ya da krem haline gelir.

yısız reçete de nane familyasına ait otları içerir. Nane yağı hafif kabarma ve şişmeye yol açan tahriş edici bir madde olduğu için vulvaya ve vajinaya dolgun ve genç bir görünüm vermeye yardımcı olur. Birçok reçete de, dünya genelinde kadınların uzun zamandır âdet hızlandırıcı, düşük yaptırıcı ve hamileliği önleyici bir ot olarak tanıdığı ve dolayısıyla eskiden beri kadınların üreme endişeleriyle ilişkilendirilen bir nane türü olan filiskin [diğer adıyla yarpuz] (*Mentha pulegium*) içerir. Bu reçetelerde büyük rağbet gören bir başka malzeme de, doku büzücü ve kanama durduran etkileri nedeniyle tıpta uzun zamandır kullanılan ve diğerleri gibi gözde bir ot olan aslanpençesi ya da şebnemlidir (*Alchemilla vulgaris*).

İş bekârete geldiğinde esas itibariyle "çift taraflı çalışan casuslar" olan doktorlar ve ebeler, her zaman yanıltmacaların varlığının farkında olmuş ve birçok durumda da kadınların bunları uygulamalarına yardım etmişlerdir. Ancak bekâret testi yapmaları için ücretlerini ödeyen erkeklerin, kendilerinden sahte bekâreti ortaya çıkarabilmelerini beklediklerinin de gayet iyi farkında olmuşlardır. Doktorlar da oldukça mantıklı hareket ederek yanıltmacalara karşı kendi yanıltmacalarını ya da bir başka deyişle kadınların bekâret testlerini bozma girişimlerini bozmak için testler geliştirmişlerdir. 18. yüzyılın büyük başarı yakalayan kendi kendine yetme konulu cinsellik kitabı, *Tableau de l'amour conjugal*'in (Evli Aşkın Gizleri) Fransız yazarı Nicholas Venette bunlardan birini oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatır. Venette'in karşı testi, bekâretin nasıl taklit edilebileceği konusunda verdiği talimatlardan hemen önce gelir (böylesine geniş kapsamlı denmez de ne denir?).

> Sahte bir kızlık zarının ortaya çıkarılmasını sağlayabilecek yolları incelememiz gerekir... ebegümeci ve kanarya otu yapraklarını, birkaç avuç keten tohumu ve andız tohumu, kara pazı ve aslanpençesi ile kaynatarak elde ettiğiniz sıvıyla banyo suyunu hazırlayın. Bu suda bir saat otursunlar, sonra da kurulansınlar ve banyodan 2-3 saat sonra muayene edilsinler ve bu sırada dikkatlice incelensinler. Eğer kadın bakireyse bü-

tün şehvetli yerleri sıkışmış ve birbirine yapışmıştır ama bakire değilse o yerleri bizi seçmeyi kafasına koymadan önce olduğu gibi buruşuk ve yapışık olmak yerine sarkık, gevşek ve bollaşmıştır.

Andız da aslanpençesi de doku büzüşmesine neden olduğu için vajina sıkılaştırma reçetelerinin yaygın malzemeleridir. Kara pazı (*Atriplex hortensis*) ise çeşitli amaçlar için, özellikle de şişmeleri indirmek ve yaraları küçültmek için kullanılan bir semizotu türünün başka bir adıdır. Ebegümeci (*Althaea officinalis*) ve yapışkan kanarya otu (*Senecio viscosus*) da benzer etkilere sahiptir. Bu otlar yatıştırıcı, yumuşatıcı ve lokal enfeksiyon gidericidir; bu yüzden de vajina dokularını dolgunlaştırmak için yapay yollarla neden olunan şişmelerin inmesine yardım ederler.

İnsan merak ediyor, acaba Venette en başta böyle bir karşı test önererek halkını tatmin etmeye çalışırken bunun ne kadar bilincindeydi? Sonuçta Venette ne bilgisiz bir gözlemciydi ne de kadınların bekâret konusunda hile yapmayı seçmesinin birçok nedeni olabileceğini anlamayacak biriydi. Venette, cinsel organların görüntüsünün ve ölçülerinin kadının bakire olup olmadığı konusunda pek de bir şey kanıtlamadığını belli ki anlamıştı. Hatta bazı kadınların cinsel organlarının hiç de küçük, dar ya da sıkı izlenimi vermediğinin farkında olduğunu açıkça söylemiş ve "yapıları gereği fazla geniş" olan kadınlara, kendilerini nasıl bakire gibi gösterebilecekleri konusunda tavsiyelerde bile bulunmuştu.

Dahası Venette, bir kadının "kocasının gerdek gecesine dair iyi düşüncelerini" sağlama almak için bekâret konusunda hile yapmak istemesinin geçerli, savunulabilir ve etik nedenleri olabileceğine inanmıştır. "Aile huzuru bozulmasın diye," sorar Venette, "kocasının gözünde sakıngan bir kadın olmak için akla gelen bütün acılara katlanmak hoş görülemez mi?" Aslında Venette'in de dediği gibi bu, bir fahişenin bile evlenip namuslu bir kadın olmasına olanak tanıyabilirdi ve dolayısıyla çok daha büyük bir günahın silinmesine yardımcı olan küçü-

cük bir kötülüktü. Venette'in tıptaki güçlü konumunu düşünürsek, gösterdiği cömertlik daha şaşırtıcı, samimiyetiyse çok daha olağanüstü görünür. Bu, kişi dürüst ve iyi niyetliyse bekâretin hiçbir önemi olmaması gerektiğini kabul eden, gözden kaçırılmaması gereken bir yaklaşımdır.

### *Gözünü Kan Bürümüş?*

Kadın bekâretiyle ilgili muhtemelen en eski olan ve en başta gelen inanış kadının bekâretini kaybettiği zaman kanaması fikridir. Gerçekten de birçok kadın, sık rastlanan hafif kan lekelemesinden tutun da tıbbi anlamda acil müdahale gerektirecek kadar tehlikeli miktarda kan kaybına varabilecek boyutlarda kanar. Ama her kadın kanamaz.

Bütün kadınların ilk cinsel birleşme esnasında kanamadığı artık epey kabul görmüş olsa da (hatta kanamanın kural sayılmasına karşın, daha eski kaynaklar bile hiç kanama olmayabileceğinden söz eder), kaç kişinin kanayıp kaç kişinin kanamadığı ve neden bazılarının kanayıp bazılarının kanamadığı üzerine çok az araştırma yapılmıştır. Tıp literatüründe bu konuyu inceleyen topu topu birkaç makaleden birisi, yüzden az sayıda kadını kapsayan ve kişisel anlatılara dayalı bir çalışmadır. Bu çalışmaya katılan kadınlar İngiliz Doktor Sara Paterson-Brown'ın çalışma arkadaşlarıdır. Kendisi bekâret kaybında yaşanan kanamaya ilişkin iyi derecede istatistiksel veri bulamayınca, gayet mantıklı davranarak çalışma arkadaşlarına deneyimlerini sormaya başlamıştır. Paterson-Brown'ın çalışmasına katılanların bütün kadın nüfusunu temsil ettiğini düşünmek belki de mantıksızdır ama bu kadınların tam % 63'ünün –hatta konuştuğu kadınların bazılarının hatırlamadığını düşünürsek belki de daha fazlası–, bekâretini kaybettiğinde hiç kanama yaşamamış olması dikkate değerdir.

Paterson-Brown'a çalışmada verilen cevaplar, bu bölümün başında tarif edilen Jitanların kızlık bozma törenlerine de ilginç bir bakış açısı getirmiştir. Batı'nın genelgeçer cinsel ideolojisiyle yetiştirilen okurlar, Jitan kızlık bozma törenlerini

duyduklarında ve bu tören sırasında kan görülmesinin uygulamayı anında durdurduğunu keşfettiklerinde, bekâretin evrensel olarak tanınan işareti olduğunu düşündükleri kanamanın aslında her zaman öyle tanınmadığını görünce çoğu zaman şaşırırlar, hatta hayrete düşerler. Hem Paterson-Brown'ın çalışmasının hem de Jitan kızlık bozma törenlerinin kanıtladığı gibi, ilk cinsel birleşme kanaması ne bekârete ilişkin evrensel bir anlam taşır ne de kendisi evrenseldir.

Bu, yanlışlıkları düzelten çok değerli bir açıklamadır. Batı kültürü kelimenin tam anlamıyla binlerce yıldır, ilk cinsel ilişkinin kadının bedeninde bir yara açtığını farz etmiştir. Kan bunun bir yaralanma, her anlamda erkeklerin kadınlara dayattığı bir şey olduğunun kanıtıdır. İbn-i Sina'dan Freud'a kadar birçok kişi, penisin vajinaya sokulmasıyla açılan "ilk yara"yı kadınların yaşamındaki en önemli olaylardan biri, acı ve kanla damgalanmış bir dönüm noktası olarak resmetmiştir. Tarihsel olarak, cinsel ilişkinin hem şiddet dolu hem de güçlü (eğer zorla değilse) olmasını bekleyen birçok doktor, kızlık bozma yaralanmalarının tedavisi için tavsiyelerde bulunmuştur. Bunlar, rahatlatıcı banyoları ve damarları büzerek kanamayı durduracak ve şişlikleri azaltacak suları kapsar. Örneğin İbn-i Sina, kaynatılmış gül ve mersin karışımı tavsiye etmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan Fransız Doktor François Ranchin 1627 tarihli yazısında, sadece acı ve kanama değil aşırı derecede kan kaybını da kapsayan, kızlık bozulmasıyla ilgili bir hastalık sınıfını tarif etmiştir.

Kanamanın bekâretin vazgeçilmez bir parçası olmasının, büyük büyük ninelerimiz için bugün bizim için olduğundan daha doğru olduğuna inanmamızı gerektirecek hiçbir neden yoktur. Ama büyük olasılıkla kendilerine ulaşan bilgilerin ve yazılı hükümlerin toplam etkisi yüzünden bu kanamanın beklenmesi, hatta gerekli görülmesi onlar için daha kaçınılmazdı. Kanlı yatak çarşafları ya da kişisel iç çamaşırları yüzyıllardır birçok toplumda bir gelinin namusunun yargılanmasında kullanılan ve kimilerinin bugün hâlâ görmeyi ve göstermeyi beklediği genelgeçer kanıt olmuştur. Yasa Kitabı'nda tarif edilen "bekâret kanıtları" neredeyse kesin olarak bir kumaş ya da

giysi üzerindeki kanı kapsar. Elbette Soranus ve Galen, Gilbertus Anglicus, Albertus Magnus, Nicholas Venette, Jane Sharp ve Kilise yasasının ve dindışı yargıçların mahkemelerde kanıt değerlendirmesi yapmaları için atadığı düzinelerce jüri üyesi de en başta kanı göz önünde tutmuştur. Batı'da belli bazı topluluklar da dahil olmak üzere dünyanın kimi bölgelerinde, bir kadının gerdek gecesinde kanın olmaması hâlâ geri gönderme, hatta cinayet anlamına gelebilmektedir.

Konu kadın bedeni ve bekâreti olduğunda hâlâ bir kan fantezisi paylaşmaktayız. Üstelik bu fantezinin gerçekleşmesine bağlı olan sonuçlar çok ciddi boyutlarda olabilmektedir. Ortada kazanacak ya da kaybedecek bu kadar çok şey olunca sahtekârlık yapmak için de çok neden var demektir. Vajina darlığında ya da iç dudakların ve vajina girişinin görünüşünde olduğu gibi, kanın taklit edilmesi de oldukça kolaydır.

Bunun gayet basit bir işleyişi vardır. Günümüz kadını, 9. yüzyılda İranlı Doktor Rhazes'in tavsiyelerinden pek de farklı olmayan yöntemlere başvurabilir. Rhazes'e [ya da al-Razi] göre, bakire numarası yapmak isteyen kadınlar hem vajinayı ve vulvayı daraltacak ve sıkılaştıracak maddeleri uygulamalı hem de içi kanla doldurulmuş bir güvercin bağırsağı parçasını vajinalarına sokmalıdır. Balıkların idrar kesesi ve ötücü kuşların iç organları; tavuk, ördek ve güvercinlerin kanı; domuz kanına batırılmış süngerler bu amaçla kullanılmıştır; tıpkı günümüzde jelatin kapsülleri ve ameliyat süngerlerini kapsayan yöntemlerin kullanılması gibi. Artık 11. yüzyıldan kalma bir Trotula metninin şu öğütlerini dikkate almamız pek olası görünmüyor: "En iyisi de şu kandırmacadır: Düğünden önceki gün, kadın çok dikkatlice vajina dudaklarının üzerine bir sülük koysun, yanlışlıkla içeri kaçmamasına dikkat etsin. O zaman oradan kan akacak ve aynı yer hafif kabuk bağlayacaktır. Böylece kan akışı ve vajina kanalının darlığı yüzünden birleşme sırasında sahte bakire adamı kandıracaktır." Ama bu modern zaman iğrençliğinden başka bir şey değildir.

Bugün bile kadınlar bazen gerdek gecelerini âdet dönemlerinin başlangıcıyla aynı zamana denk getirmeye çalışmaktadır.

sonuçta kan kandır ve kimse fazla yakından bakmayacaktır. Ara sıra çeşitli şekillerde kendisini kesen –örneğin vajinasına buzlu cam sokan ya da kesikler sonradan cinsel ilişki sırasında sürtünmeyle açılıp kanasın diye bir tıraş bıçağıyla vajinanın girişinde küçük bir kesik açan– bir kadının anlatıldığı hikâyeler çıkıverir ortaya. Ancak bu tür şeyler genelde büyük bir gizlilik içinde yapıldığı için doğrulanmaları oldukça zordur. Hatta bazı insanlar bu hikâyelere inanmanın güç olduğunu düşünür ama himenin yeniden yapılması gibi şeylerin ne kadar tuttuğunu düşünürsek sözde "post-feminist" Batı'da bile bazı kadınların doğru zamanda kan gelmesini sağlama almak için gerçekten bu tür işlere giriştiği açıkça ortadadır. Dünya genelinde ve burada Amerika'da kadınlar, hiç adil olmayan ve biyolojik açıdan kesinlikle gerçekçi olmayan, ama buna karşın hâlâ kesin ve nihai kanıt olarak görülen bir şeyin beklentisi uğruna sessiz sedasız vajinalarını kesmekteler.

## *Doktor, Doktor, Söyle Nedir Hastalığım?*[4]

Birçok insan büyük büyük dedelerimizin bekâreti teşhis edemediğine inanmak ister ama günümüz doktorlarının da aynı şeyi yapamadığına inanmak istemez. Sonuçta Amerikan Kadın Doğum Uzmanları ve Jinekologları Birliği'nin 1995 yılında bir bilimsel bültende açıkladığı gibi, "Doktorların normal bir himenle değiştirilmiş bir himeni birbirinden ayırt edebilmesi gerekir." Peki ama gerçekten edebiliyorlar mı? Ve edebiliyorlarsa bu, bize kesin olarak bir kadının ya da kız çocuğunun bakire olup olmadığını söyleyebilecekleri anlamına mı geliyor?

İki durumda da sorunun cevabı hayırdır. Bunun bir nedeni şudur: Kafamızda nasıl hayal edersek edelim, cinsel aktivite ile de bedenin üzerinde ya da içinde ayırt edici bir iz bırakmaz. Bu sadece yetişkin kadınlar için değil, kız çocukları için de geçerlidir. Dr. Abby Berenson, "Vulvaya ya da himene özgü yal-

4 Burada Robert Palmer'ın "Bad Case of Loving You" (Seni Sevmek Hastalığı) adlı şarkısının nakaratında geçen "Doctor, doctor, give me the news" dizesine gönderme yapılmaktadır – ç.n.

nızca birkaç bulgu, ergenlik öncesi kızların cinsel istismara uğrayıp uğramadığı konusunda güvenilir işaretlerdir," diye yazar *American Journal of Obstetrics and Gynecology*'de (Amerikan Kadın Doğum ve Jinekoloji Dergisi). "Dahası bu bulgular bir cinsel saldırı merkezinde muayene edilen çocuklarda nadiren gözlemlenmiştir. Hatta cinsel saldırı olduğuna işaret eden güçlü bulgular istismara uğrayan çocukların sadece < % 5'inde (yüzde beşinden azında) görülmüştür." Cinsel saldırıda himen kanıtını konu alan bir başka tıp makalesinin başlığının da dediği gibi "normal olmak normaldir".

Ancak cinsel organların kesin kanıt sağlamasını beklemek aslında işi tersinden yapmaktır, çünkü herhangi bir genital muayenenin sonuçları muayeneyi yapan doktora bağlıdır. Birçok doktor, hatta muhtemelen doktorların çoğu, doğruyu söylemek gerekirse himen söz konusu olduğunda tek kelimeyle cahildir ve himenin bekâret teşhisinde neredeyse hiç işe yaramadığını gösteren literatürden haberleri yoktur.

Tabii doktorları eleştirirken şunu da göz ardı etmemek gerekir: Himenlerin tıbbi sorunlara yol açması o kadar az görülen bir şeydir ki, doktorların çoğunun himen hakkında bilgi sahibi olmasını ya da himenin tıp okullarında ayrıntılarla öğretilmesini gerektirecek iyi bir neden yoktur. Üstelik doktorların sadece belli bir altkümesi himenle karşılaşma olasılığı olan tıp dallarında çalışacağı için, birçok doktorun himeni bilmesine gerçekten de gerek yoktur.

Sorun, bazı araştırmaların, söz konusu insan himeni olduğunda neden bahsettiğini gerçekten bilmesi gerekenlerin, yani jinekoloji uzmanlarının bile, her zaman himene dikkat etmediklerini ve ettiklerinde de gördüklerini faydalı bir şekilde yorumlayacak kadar bilgi sahibi olamayabileceklerini göstermiş olmasıdır. 1999'da *British Medical Journal*'da (İngiliz Tıp Dergisi), İngiltere'nin Newcastle-upon-Tyne [genellikle yalnızca Newcastle olarak bilinir] şehrindeki Victoria Kraliyet Hastanesi'nde çalışan Emma Curtis ve Camille San Lazaro'nun, çocuk hastalıkları, kadın doğum/jinekoloji ve üreme-idrar yollarına ilişkin rahatsızlıklar gibi alanlarda çalışan 126 meslektaşla

yaptıkları anket çalışmasının sonuçları yayımlanmıştır. Araştırmaya katılanlardan oluşturulan 75 kişilik bir altkümeden sadece 28'inin ergenlik çağında olan hastalar üzerinde yaptıkları genital muayeneler sırasında düzenli olarak himeni de muayene ettiği ve bu 75 kişinin yarısından azının himene baktıklarında gördüklerini nasıl yorumlayacağından emin olduğu ortaya çıkmıştır. Sık cinsel aktivitenin devamlı himen kaybına ya da hasarına yol açtığına inanıp inanmadıkları sorulduğundaysa 75 kişiden 44'ü açıkça bilmediklerini söylemiştir.

Uzmanlar arasında cinsel geçmişin teşhisi konusundaki bu şaşırtıcı bilgi uyuşmazlığı, başka araştırmalarla da doğrulanmıştır. 1997'de ve yine 1999'da *Archives of Pediatric and Adolescent Medicine* (Çocuk ve Ergen Hastalıkları Tıp Arşivleri) ve *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı) dergilerinde, doğru ve tarafsız bir cinsel geçmiş teşhisi elde etmenin ne kadar zor, hatta olasılık dışı olabileceğini ortaya çıkaran iki çalışmanın sonuçları yayımlanmıştır. İlk çalışmada Boston Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Dr. Jan E. Paradise'ın başkanlığında bir araştırma ekibi, çocuk istismarı ya da çocuk jinekolojisi konularıyla ilgilenen dört doktor kuruluşunun üyelerine, yedi düzmece durum raporunu kapsayan anketler göndermiştir. Her durum raporuna, teşhise yönelik değerlendirmeler yaparken kullanılmak üzere uygun bir tıbbi fotoğraf eklenmiştir. Ankette, doktorlara fotoğrafta ne gördükleri ya da hastanın yazılı geçmişinde ne okudukları sorulmuş ve bu fotoğraflarda ve durum raporlarında resmedilen kişilerle ilgili tıbbi açıdan neyin doğru olduğu konusunda yorum yapmaları istenmiştir.

Anketler geri geldiğinde Paradise'ın ekibi bu cevaplarla, doktorlara sunulan kanıt türlerinin "ders kitaplarındaki" standart yorumları arasında bağıntı kurmuştur. Şaşırtıcı bir şekilde, hastanın yazılı geçmişinde bahsedilen ya da fotoğraflarda görülen kanıtların doktor tarafından nasıl açıklandığına bakıldığında, bu açıklamaların sadece yaklaşık yarısının standart yorumlara uyduğu görülmüştür. Kanıtların ne anlama geldiği konusundaysa, doktorların yaptığı yorumların dörtte üçünden azı standart açıklamalara uymuştur. Son olarak bir başka

önemli nokta da, doktorların % 21'inin gerçekte ne kendilerine verilen durum raporlarında ne de fotoğraflarda gösterilen ya da anlatılan durumlardan söz etmiş olmasıdır.

Yukarıda sözü edilen iki çalışmadan ikincisinde ise 604 doktor, yedi kız çocuğunun dış genital organlarını gösteren ve kısa durum raporlarıyla birlikte sunulan bir dizi tıbbi fotoğrafı değerlendirmiştir. Dört ay sonra doktorlardan aynı fotoğrafları değerlendirmeleri istenmiş ama farklı olarak bu ikinci aşamada fotoğraflarla birlikte dağıtılan yazılı durum raporlarının yedisinden altısında, fotoğrafın ait olduğu kişinin cinsel taciz kurbanı olduğu biraz daha açıkça ima edilmiştir. Her iki aşamada da doktorlardan kendilerine verilen fotoğrafları, "[cinsel] tacize uğramamıştır" diye mi, yoksa "muhtemelen [cinsel] tacize uğramıştır" diye mi yorumladıklarını belirtmeleri istenmiştir.

Anketler geri gönderildiğinde, iki aşamada verilen cevaplar karşılaştırılmıştır. Buna göre, doktorların fotoğrafta gördükleri fiziksel kanıtlar konusundaki fikirlerini, yazılı durum raporlarına dayanarak değiştirmeye ne derece yatkın oldukları ciddi ölçüde değişiklik göstermiştir. En az deneyimli doktorların yorumları yaklaşık üçte bir oranında değişmiştir. Daha deneyimli doktorlarsa çetin ceviz çıkmış ve fotoğraflarda gördükleri fiziksel belirtileri yorumlarken yazılı durum raporlarından topladıkları bilgilerden çok kendi izlenimlerine güvenmişlerdir ama bu doktorlar bile fikirlerini % 6 gibi bir sıklıkta değiştirmiştir. Bu da çok ciddi bir yanılma payıdır.

Burada amacım kesinlikle zeki ve tıp etiğine saygılı doktorların yeteneklerini kötülemek değil, tıbbi teşhise ilişkin üç hayati gerçeği gün ışığına çıkarmaktır. Birincisi, teşhis bir yorumlama meselesidir ve bu yüzden de her zaman ve kaçınılmaz olarak bir görüş meselesidir. Özellikle endişe verici bir teşhis konulduğunda tedaviye başlamadan önce çoğu zaman ikinci bir görüş almamızın nedenlerinden birisi budur. İkincisi, Dr. Paradise ve takım arkadaşlarının keşfettiği uyuşmazlıklar, tıbbi teşhisin her zaman bizim gibi sıradan insanların düşünmek istediği kadar basit olmadığını hatırlamamızı sağlar.

Hiçbir fiziksel belirti tek başına bir doktora bilmek isteyebileceği her şeyi söyleyemez. Bildiklerine dayanarak tahmin yürütmek her doktorun işinin bir parçasıdır. Son olarak da, bu araştırmalar bize gözlemci yanlılığının nesnel bir gerçek olduğunu hatırlatır: En iyi eğitimli ve erdemli olanımız bile bazen ne arıyorsa onu görür.

Peki o zaman bir kadının bakire olup olmadığını bilmek istiyorsak ne yapacağız? Doktorlar da bu soruya cevap veremiyorsa kime danışabiliriz? Buna verebileceğimiz tek dürüst cevap aslında danışacak kimse olmadığı ve bize "belki"den daha kesin bir cevap verecek hiçbir şey olmadığıdır. Doğrusu herhangi bir nedenden dolayı birinin bakire olup olmadığını merak ediyorsak, en iyi çözüm gidip kendisine sormak gibi görünüyor.

## *Boşmboş Sayfa*

Isak Dinesen'in 1957'de çıkan *Last Tales* (Son Masallar) adlı kısa öykü derlemesinde, bekâret testini güzelce özetleyen bir öykü vardır. Öykü içinde bir öykü olan "Boşmboş Sayfa," profesyonel bir masal anlatıcısı olan dişsiz yaşlı bir kocakarının ağzından anlatılır. Portekiz'in yüksek tepelerinde bir başına duran ve soyluların düğün gecelerinde kullanılacak olan beyaz törensel çarşafların yapıldığı bir Carmelite rahibe manastırını anlatan Dinesen, bir bekâret kanıtı yaratmanın endişesini ve görkemini ustaca yansıtır. Dinesen'in masalında, soylu bir saray görevlisi bir prensesin gelinlik çarşafını sarayın balkonundan halka göstererek, Latince kalıplaşmış bir ifade olan "*Virginem eam tenemus*" ile kararı bildirir: "Bakire çıktığını ilan ediyoruz."

Masalın devamına göre, bu çarşaflar hiçbir zaman yıkanmaz ya da yeniden kullanılmaz. Çarşafların lekelenmiş yerleri makasla kesilir ve tarlalarında keten yetiştirilen manastıra geri gönderilir. Bunlar gösterişli altın kaplama çerçeveler içinde manastır salonunun duvarlarına asılır ve her birinin altına altından yapılmış küçük isim levhaları konulur. Ancak "bu uzun sıranın ortasında, ötekilerden farklı bir tablo asılı durur.

Çerçevesi ötekiler kadar iyi ve ağırdır ve altın isim levhasını hükümdarlık tacı gibi gururla taşır. Ama bir tek bu levhada hiçbir isim yazılmamıştır ve çerçevenin içindeki çarşaf boydan boya kar beyazı, bomboş bir sayfadır."

Dinesen'in masalında bu bomboş sayfa müthiş ve ciddi bir merak konusudur; insanın aklını çelen bir hatıra...ama neyin hatırası? Bu konuda masalda hiçbir görüş bildirilmez, hiçbir tahmin yürütülmez. Dinesen bu lekesiz bez parçasıyla ne yapacağımızı söylemez ya da manastırı hacceden soylu hanımefendilerin bu çarşafın önünde durup düşüncelere dalıp gittiklerinde akıllarından ne geçebileceği konusunda bir ipucu vermez.

Tek bir bakire beden, tek bir bekâret deneyimi, tek bir bakire vajina, hatta tek bir bakire himen bile yoktur. Sadece şu soru vardır: Bu kadının bakire olup olmadığını nereden biliyoruz? Bu sorunun cevabı şap, güvercin kanı, idrar, nane ve aslanpençesinden kaynatılarak elde edilen sıvıyla ve tablolar, çizelgeler ve tıbbi fotoğraflarla defalarca yazılmıştır. Ama insan bunu kaç kere yazmaya çalışırsa çalışsın, kalemi kâğıda ne kadar güçlü bastırırsa bastırsın, yine de aynı bomboş sayfa sonsuza kadar önümüzde durur.

YEDİNCİ BÖLÜM

# *Açılış Gecesi*

> Bakire Banyosu: İlk defa sevişecek genç bir kadın nane çayıyla banyo yapar, bedenini güve otu yağıyla ovar ve az miktarda viski katılmış bir fincan adaçayı içerse, ilk cinsel deneyimi iyi olacaktır.
>
> – Catherine Yronwode tarafından aktarılan geleneksel bir Hoodoo* reçetesi

Bu kitap üzerinde çalışmaya başladıktan kısa süre sonra gerçekte bekâret konusunu tartışmanın neredeyse imkânsız olduğunu keşfettim. Bunu her denediğimde, sohbet karşı konulmaz bir şekilde aniden "bekâreti kaybetme" konusuna kayıveriyordu. Sanki sohbeti bekâretten uzaklaştırarak bitiş anına getirip duran tuhaf bir güç vardı. Ben başka konuları tartışmak isterken –dinde bekâret, *droit de seigneur*[1] miti, *Buffy the Vampire Slayer*'ın ikinci sezon bölümleri gibi– bu durumun böyle olması canımı sıkmaya başladı. Ne de olsa bekâret kaybı hakkında bir kitap yazmıyordum.

Sonunda bunun arkadaşlarımın seks düşkünü hayal güçlerinden dolayı değil, konunun doğası gereği böyle olduğunu anladım. Bekâret hiç değişmeksizin ne olmadığı açısından tanımlanmakta ve insanlar bekâretin sadece yok edildiği anda ortaya çıkan birtakım işaretlerle (kan, acı vs.) tartışmasız olarak kanıtlandığına inanmaktadır. Kendi bekâretimizi de genellikle bakireliğimizin sona erdiği andan itibaren başlayarak ta-

(*) Hoodoo erken 19. yüzyıl dönemi Afro-amerikan kültürüne ait bir terimdir. Afrika, Amerika ve Avrupa yerel halk inanışları ve ritüellerinin oluşturduğu bir harmandır.

1 İlk gece hakkı – ç.n.

nımlamaktayız. Geriye dönüp baktığımda düşünüyorum da, aslında insanların bekâretin kendisi yerine bekâret "kaybından" bahsetme eğilimi beni böylesine şaşırtmamalıydı. Bekâret bittiği için *vardır*. Başka sebepten değilse bile (aslında bir sürü başka sebep var) bu sebepten dolayı, bekâretle ilgili bir kitabın, en azından küçük bir parçasının, aynı zamanda bekâret kaybıyla ilgili olması son derece mantıklıdır.

### *Ayin*

Tarih boyunca insanların bekâretlerini kaybetmeleri bir dönüşüm ayini olarak görülmüştür. Sadece birisiyle yatmamış olma durumundan birisiyle yatmış olma durumuna dönüşmekten değil; bir oğlanı bir adama, bir kızı bir kadına, bir çocuğu bir yetişkine dönüştüren bir ayinden söz ediyorum. Peki ama nedendir bu dönüşüm?

Çocukla yetişkin arasındaki farkı yaratan, cinsel merak duymak ya da genital organları içeren davranışlarda bulunmak değildir. Cinsel oyun dünya genelinde birçok kültürde çocukluğun bir parçasıdır; sırf "doktorculuk oynarken" yakalandı diye bir çocuğun yetişkin olduğunu düşünmeyiz. Hatta yetişkin cinselliği olarak düşündüğümüz şeyler yaşamış olsa bile cinsel tacize uğramış bir çocuğu yetişkin olarak nitelendirmeyiz. Olsa olsa böyle bir çocuğun daha savunmasız olduğunu ve daha çok korumaya ihtiyacı olduğunu düşünürüz.

Açıkça görülüyor ki, birinin toplumsal açıdan önem taşıyan bir şekilde bekâretini kaybetmesi (kişiyi "kadın yapan" ya da "erkek yapan" bekâret türünden söz ediyorum), sadece belli şeyleri yerine getirmiş olmakla ilgili değildir. Söz konusu olan, düşünmeden yapılan cinsel etkinliklerden çok daha fazlasıdır. Öyle görünüyor ki bu sözünü ettiğimiz "çok daha fazlası", üreme kapasitesi, cinsel arzu, fiziksel olgunluk ve toplumun anne-babalığa verdiği olağanüstü önemin kesiştiği karmaşanın bir yerlerinde yatmaktadır.

Çocukların cinsel merakı ve yetişkin cinselliği birçok açıdan farklıdır. Belki de en önemli fark, yetişkin (heteroseksüel)

cinselliğinin hamileliğe yol açma olasılığının olmasıdır. Bu da çoğu zaman bizi en ciddi yetişkin sorumluluğunun bir sonraki insan neslini yetiştirmek olduğu varsayımına götürür. Cinsel etkinlik doğrudan ebeveynlikle bağdaştırıldığında –güvenilir doğum kontrol yöntemleri, oldukça yeni gelişmeler olduğu için, insanlık tarihi boyunca çoğu zaman böyle bir ilişki kurulmuştur–, cinsel etkinliğin yetişkinlikle ve yetişkin sorumluluğu varsayımıyla ilişkilendirilmesi de son derece mantıklı gelir. Yüzyıllar boyunca toplumsal yapılarımız bu ilkeyi kurumsallaştırmış ve böylece cinsel ilişki ve üremeyi kapsayan biyolojik etkinliklerin, topluluklardaki tam yetişkinlik konumuna ilişkin toplumsal varsayıma bağlandığı, kendisini sürekli tekrarlayan düzgün bir döngü oluşturmuştur.

Tarihsel olarak çok az kişi bu sürecin unsurlarını birbirinden ayırma ihtiyacı duymuştur. Ergenlik, evlilik ve bekâret kaybının genellikle birbirini takip ettiği bu süre boyunca, bir kadının toplumsal ve biyolojik yetişkinliğe geçişi tek bir çizgide düzgün biçimde gelişen bir varlık gibi görünmekle kalmamış, gerçekten de öyle olmuştur. Bu sürecin bitiş noktasını göstermek için yaratılan ayinler çoğunlukla, yetişkinliğe geçişin tek ve kesintisiz bir çizgide gerçekleştiği izlenimini uyandıracak şekillerde yapılandırılmıştır. Bunun bir örneği, antik Yunanların yaptığı gibi, bekâret kaybının evliliğe dahil edilmesidir. Yunanlarda çoğu zaman genç bir kadın yaklaşık on-on beş yaşlarındayken yapılan evlilik kutlamaları, genelde gelinle damadın düğün yemeğinin verildiği yerin yakınlarında özel bir odaya ya da kapalı bir bölgeye geçirildiği gürültülü bir tören alayını içerirdi. Hemen oracıkta, arkadaşları ve aileleri dışarıda evlilik tanrısına ilahiler okurken ve şamata ederken evlilik cinsel ilişkiyle tamamlanır, sonra da karı (artık gelin değildir) – koca tezahürat ve cümbüşle dışarı çıkarlardı.

Evlilikle bekâret kaybını birbirinden ayrılmaz şekilde birleştiren bu görenek dünya genelinde çeşitli kültürlerde çeşitli şekillerde günümüze kadar yaşamıştır. Buna Batı'da yapılan Yahudi ve Hıristiyan düğünleri de dahildir. Bugün bile gelinle damadın törenin sonunda birlikte düğün alayından ayrılmış

bir köşeye çekilmeleri yaygın bir görenektir. Misafirlerin partide ya da kabul töreninde ilk defa evli bir çift olarak odaya giren yeni evlileri alkışlamaları da yaygındır, tıpkı antik Yunanlarda misafirlerin gerdekten çıkıp düğün şölenine dönen gelinle damadı alkışlamaları gibi. Günümüzde muhtemelen düğünün sonunda ya da kabul töreninden önce evliliklerini tamamına erdirmek için kendilerine sunulan yalnız kalma fırsatlarını değerlendiren çok fazla çift yoktur (büyük olasılıkla bu misafirleri şok ederdi) ama görenek böyle başlamıştır.

## *Simge ve Öz*

Neyse ki daha az baskı ve daha çok yalnızlık tercih edenler için, zamanla gelinle damadın inzivaya çekilmesi bir başka simgesel harekete dönüşmüştür. Ama simgeler ve simgesel hareketler, geçiş törenlerinde hayati öneme sahiptirler. Düğünler de bu şekilde simgesel görüntü ve anlarla doludur: Verimliliği simgelemek için pirinç atılması, düğün gününde sadakatin bir simgesi olarak mavi bir şey giyme ya da takma geleneği, gelin çiçeğinin atılmasıyla şansın ve mutluluğun başkasına geçirilmesi fikri ve benzerleri. Yine de, bugün Batı'da yaygın olarak gözlemlediğimiz bütün düğün gelenekleri arasında gelinle damadın inzivaya çekilmesi, açıkça gelinin bekâreti meselesiyle bağlantısı olan tek gelenektir.

Diğer popüler düğün gelenekleri ve simgeleri hakkında çoğu zaman doğru olduğu söylenen şeyler düşünüldüğünde bu oldukça şaşırtıcı gelebilir. Ama tarih kayıtları da bunu desteklemektedir. Örneğin, gelinleri beyaz giydirme tutkumuzu düşünün. Halk arasında beyaz gelinliğin, gelinin bekâretinin ve saflığının işareti olduğu farz edilir. Bazı yanlış bilgilendirilmiş uzmanlar da dahil birçok insan, bu bağlantıyı onaylamıştır. Bunun nedeni, gelinliğin, bazı kültürlerde geleneksel olarak gelinin gerdek gecesinde bekâretini kanıtlayabilmesi için üzerinde kanamasının beklendiği beyaz çarşafları simgelediğini düşünmeleri olabilir. Aslında bu iki şeyin birbiriyle hiç ilgisi yoktur. Olsaydı, bekârete değer veren bütün kültürlerde gelin

kıyafeti için beyazın tercih edilmesi gerekirdi. Oysa beyazın gelinlerle ilişkilendirilmesi oldukça yeni bir gelişmedir ve bu sadece Batı'da böyledir – Çin, Hindistan, Japonya ve diğer kültürler de bekâreti tanımakta ve değerli görmektedir ama yine de geleneksel olarak gelinler için beyazı tercih etmezler.

Beyaz gelinliği bize miras bırakan, İngiltere kraliçesi Victoria'dan başkası değildir. 1840'taki düğününde beklenmedik bir kıyafet seçimi yaparak soylu gelinler için geleneksel renk olan gümüş rengi yerine, turuncu çiçeklerle bezenmiş satenden görkemli bir beyaz elbise giymiş ve bunun yanında Honiton dantelinden yapılmış bir duvak ve bazılarını damat Saxe-Coburg ve Gotha Prensi Albert'ın verdiği zarif elmas mücevherler takmıştır. Victoria'nın elbisesi, bunu amaçlamamış da olsa, bir anda beyaz gelinlik geleneğini başlatmıştır. Herkesin gözü önünde masalsı bir aşk yaşayan bir kraliçe, kendisini gerçek bir kraliçe gibi hissetmek için düğün gününde bir kraliçe gibi giyinmekten daha iyi ne yapabilirdi ki? Kadınların çoğunun en iyi Pazar kıyafetleri içinde evlendiği bir çağda, beyaz bir elbise aynı zamanda çarpıcı bir tüketim örneği, bir gelinin ailesinin gelinin tanım itibariyle bir daha hiç giymeyeceği bir giysi için büyük miktarda para harcayabileceği gerçeğinin müsrif bir göstergesiydi. Üstelik beyazı temiz tutması zordur ve bu yüzden de lekesiz beyaz bir elbisenin hem saflıkla (ama bunun ille de cinsel saflık olması gerekmez) hem de çalışma dünyasının pisliğinden tamamıyla arındırılmış bir uzaklaşma elde etmekle bağlantısı vardır. Bunlar nikâh masasına götürülecek fena simgesel anlamlar da değiller hani.

Victoria o zamanın gözde seçimi olan mavi rengin içinde evlenmeyi seçseydi, Billy Idol belki de, beyaz bir düğün yerine, *mavi* bir düğün için güzel bir gün, diye şarkı söylerdi. Mavi, sarı (Yunan evlilik tanrısıyla özdeşleştirilmiş olan renktir ama farklı yer ve zamanlarda fahişelikle de özdeşleştirilmiştir), parlak kırmızılar ve hatta siyah, gri ve kahverengi Victoria'nın düğününe kadar yaygın olarak kullanılan renklerdi. Üstelik mavi ve sarı 20. yüzyılın ilk yıllarına kadar popülerliğini korumuştur. Ama beyaz gelinlik yavaş yavaş bugünkü cinsel anlamda el değme-

miş gelin simgesi konumuna yükselmiştir. Hiç şüphesiz bunda, beyaz elbiselerin, bunları giyen kadınların bekâretine ilişkin esas gerçeği ifade ettiğine dair yaygın inanışın etkisi vardır.

Gelinin bekâretiyle olan bağlantısı açısından duvak da gelinlikle aynı ünü paylaşır. Bazı kaynakların iddiasına göre duvak geleneği, gelinin bekâretini görsel olarak resmetme arzusundan doğmuştur: Yani simgesel bir çeşit açık hava himeni. Gelin duvağını bu şekilde yorumlayan hayal gücü kuvvetli kimselere yazık olacak ama duvak geleneği konusunda elimizde olan kanıtların hiçbirisi böyle bir olasılığa işaret etmemektedir. Yüze örtülen duvaklara tarihsel olarak yüklenen asıl işlev koruma olmuştur: Kire ve böceklere karşı, saldırgan olabilecek adamların bakışlarına karşı ve düğünler bakımından en önemli konu olan kötü ruhlara, iblislere ya da nazara karşı. Uzun yıllar boyunca gelinin yüzünü ve dolayısıyla kimliğini saklamanın, iblislerin ve cadıların ya göz diktikleri kurbanın gözlerini görmeye ya da onun tam kimliğini bilmeye dayanan saldırılarından gelini koruyacağına inanılmıştır. Buna yakın bir başka görenek olan nedimelere aynı kıyafetlerin giydirilmesi de benzer şekilde, kötü ruhların ya da geline zarar vermek isteyenlerin aklını karıştırmak için tasarlanmıştır. Beyaz gelinlik ve duvak gibi göreneklere, bunların tarihsel anlamlarına ve özellikle yakın geçmişte bunlara yüklediğimiz cinsel anlamlara baktığımızda açıklığa kavuşan şey, simgesel hareketler konusunda usta yaratıcılar olduğumuzdur. Toplumsal açıdan önem taşıyan anlar, simgesel anlam kazanmaya yatkındır; bu simgesel anlamları tutkalla yapıştırmamız gerekse bile.

## *Eşit Törenler?*

Geçiş törenleri kendi başlarına yaşam içerisinde bir konum ya da mertebe değişimi değildirler. Daha çok, ya gerçekleşmekte olan ya da çoktan gerçekleşmiş değişimlerin toplumsal ve kültürel anlamda tanınmasıdır. En yaygın geçiş törenleri, doğum, ilk âdet, yetişkinliğe erişme, evlilik ve ölüm olaylarıyla ilgilidir. Mantıklı olarak, kültürler değiştikçe geçiş törenleri de

kapsamı ve tarz açısından değişir. Çok eski zamanlardan bu yana belli bir tür olarak gözlemlediğimiz geçiş törenlerinin bazılarını, en çok da cenaze ve düğünle ilgili olanlarını bugün hâlâ gözlemlemekteyiz. Buna karşın bugün bize anlamlı gelen toplumsal değişimlere gönderme yapan ve hizmet eden yeni geçiş törenleri de geliştirmişizdir. Bunlardan birisi "ilk kez" de denilen geçiş törenidir.

Bir geçiş töreni olarak bekâret kaybı kısmen kişiye özel, kısmen göz önünde, kısmen simgesel, kısmen de açıkta yaşanır. Bu, birebir iletişim yoluyla gayriresmi olarak gerçekleşen bir grup etkinliği ya da bir tören şeklinde yoğunlaşmamış, dağınık bir olaydır. Toplumsal konum değişiminin onaylanması zaman alır ve bekâret kaybı hikâyelerinin farklı bağlamlarda, farklı ve çoğu zaman özel dinleyiciler için defalarca yeniden anlatılmasına dayanır. Bu birçok açıdan, düğünlerde görülen ilanların, davetlerin, resmî törenin, ciddiyetin ve kamu şahitliğinin tam tersidir. Ama yetişkinliğin sınırını belirleyen bir geçiş töreni olarak işlevi bakımından ve aslında toplumsal bir gösteri olarak çok benzerdir.

Görünürde böylesine kişiye özel bir deneyimin nasıl olup da toplumsal açıdan yetişkin olma sürecinde böylesine merkezi bir rol oynar duruma gelebildiğini merak edebiliriz. Cevabın bir kısmı, bunun hep böyle olmuş olduğudur – erkekler için. Erkekler bekâret kaybını ve cinsel deneyim kazanımını arkadaşlar arasında her zaman gururla anmışlardır. Birçok Batı kültüründe genç erkeklerin cinsel bilgilerinin büyük kısmı, geleneksel olarak diğer erkeklerden gelir. Bunun farklı şekilleri vardır: Soyunma odalarındaki palavralar, porno üretimi ve alışverişi, genç adamların ilk cinsel birleşmeyi yaşamaları için erkek akrabaları tarafından geneleve götürülmesi (Orta ve Güney Amerika'nın büyük bölümünde hâlâ yaygındır; son yıllarda yapılan araştırmalara göre, günümüz Ekvador'undaki erkeklerin yaklaşık çeyreği bekâretlerini böyle bir ortamda kaybetmektedir), bekârlığa veda partileri ve hatta antik Yunanların, yaşça büyük erkeklerin genç erkekleri korumaları altına aldıkları ve cinsel partnerleri olarak kabul ettiği *paidika* sistemi. Erkekler

birbirlerinin cinsel eğitimine karşılıklı olarak katkıda bulunurlar. Başka şeylerin yanı sıra bu şu anlama da gelir: Erkekler için cinsellik, birey olarak kadınları ve de anlamlı bir insan ilişkisinin bir parçası olarak heteroseksüelliği içermeyen bağımsız bir anlam çerçevesinde yer alır ya da alabilir. Erkekler seks *yapar*. Bu erkeklerin yaptığı ve elde ettiği bir şeydir.

Oysa çoğu zaman kadınların seks *olduğu* düşünülmüştür. Erkeklerinkinin aksine, kadınların cinselliğinin kendi kendisine gönderme yapan bir anlam çerçevesi olarak var olmasına hiçbir zaman izin verilmemiştir. K-stratejisti ikilemi, yani aşırı miktarda kaynak gerektiren çocukları yetiştirmek için duyulan kaynak ihtiyacı, kadın cinselliğini sosyoekonomiye bağlı tutmuştur. Erkekler kendi cinsel dönüm noktalarını, özel kutlama nedenleri olarak yaşayabilirler çünkü cinsel etkinliğin erkekler için doğrudan hiçbir maddi sonucu yoktur. Ancak kadınlar, kendi cinsel dönüm noktalarının halka açık bir şekilde törenleştirilmesinin onlara sunduğu korumaları kendi menfaatlerine çevirmeyi, çoğu zaman yanlış yapa yapa öğrenmişlerdir. Bu, geçmişte bütün kadınların seks yapmak için evliliğe kadar beklediği ya da günümüz kadınlarının öngörülemez şekillerde cinselliğe adım attığı anlamına gelmez. Bundan çok, geçmişte evlenmeden önce seks yapan kadınların, cinsel şiddete maruz kalmış olsalar bile, genellikle büyük bir cezanın acısı altında ezilerek bunu saklamak zorunda olduğu, oysa günümüz kadınlarının bunu yapmak zorunda olmamasını sağlayan benzeri görülmemiş bir güce ulaştığı anlamına gelir. Arada çok büyük bir fark vardır. Kadınların bağımsız olarak cinselliklerini yaşadıklarının bilinmesini sağlayan yeni elde ettikleri bu güç, bekâret kaybının kendi başına modern bir geçiş törenine çevrilmesini sağlayan şeyin büyük bir parçasıdır.

### *Hikâyeler Anlatmak*

Son yüzyıl boyunca kadınlara yetişkinlik cüppesini giydiren evlilik, bir geçiş töreni olarak önemini epeyce yitirmiştir. Bunun büyük bir nedeni bugün evliliğin nadiren yetişkinliğin başlan-

gıcında yer alıyor olmasıdır. Günümüz Batılılarının çoğu, ilk evliliklerinden önce (tabii eğer evlenirlerse) eğitimlerini tamamlamış, iş hayatının kendi kendine geçinebilen üyeleri olarak birkaç yıl geçirmiş, kendi başlarına yaşamış ve kendi evlerini idare etmiş ve birçok durumda romantik ve/veya cinsel ilişkiler konusunda biraz da olsa deneyim sahibi olmuştur. Ama düğünler dışında, kadın yetişkinliğinin tanınması için resmî ve kamuya özgü hiçbir geçiş törenimiz yoktur. Hepimiz pek çok yoldan reşit oluruz ve çoğu zaman da bunu evlenmeden çok önce başarırız. Kültürel değişim dalgalarıyla sürüklenirken, öyle görünüyor ki yetişkinliğe geçiş töreninin en sıkıca bağlandığımız unsuru evlilik değil, cinsel etkinliğin başlangıcıdır. Seks yapmak geleneksel değerlerimizin gerçek bir temel parçasıdır.

Bütün geçiş törenlerinde olduğu gibi, gerçek edim ya da edimler –bu durumda ilk cinsel ilişki– resmin sadece bir parçasını oluşturur. Bir geçiş töreninin en önemli kısmı yaşanan değişimin toplum tarafından tanınmasıdır. Bekâret kaybı durumunda, bu tanınmayı sağlayan araç hikâye anlatımıdır. Yaşadığımız ilk seks olay(lar)ının öncesinde de sonrasında da, hem bu değişim için hazırlanır hem de beklentilerimizi, korkularımızı, deneyimlerimizi ve bilgilerimizi "kulaktan kulağa" tekrarlayarak yetişkinler dünyasına girişimizi gururla anarız.

Bekâret araştırmacıları Laura M. Carpenter ile Sharon Thompson, bu geçiş töreninin nasıl işlediğini inceleyen birkaç öğretim üyesinden ikisidir ve araştırmalarında, günümüz gençlerinin bekâret kaybı deneyimleri konusunda birbirlerine anlattıkları hikâyelerin yüzlerce örneğini toplamışlardır. Ergenler kendilerinin ve birbirlerinin resmî olarak yetişkinler dünyasının eşiğinden atladıklarını, bu tür hikâyeleri anlatarak, karşılaştırarak ve doğrulayarak onaylamaktadır. Bu tür yaşanmış hikâyeler henüz bekâretini kaybetmemiş olanlar için örnekler sağlamakta, bu deneyimi yaşamamış olanlara deneyimlerinin nasıl olması gerektiği konusunda izleyebilecekleri çeşitli planlar sunmaktadır. Hikâyeler bize neyin hoş karşılanıp neyin karşılanmadığını, neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğretir. Kültürlerimizin ve arkadaş gruplarımızın anlattığımız

hikâyelere de yansıyan toplumsal tarzları, cinsel yaşamlarımızın ne anlama geldiğini ve ne olduğunu anlama şeklimizi belirler; buna kendi deneyimlerimiz konusunda muhtemelen ne söyleyeceğimiz de dahildir.

Bu yüzden, Karen Bouris'in *The First Time* (İlk Kez) ve Louis M. Crosier'in *Losing It* (Bekâreti Kaybetmek) adlı bekâret kaybı anlatılarını bir araya getiren kitaplarının gösterdiği gibi, kişisel ilk cinsel ilişki deneyimlerimizin sınırsız çeşitliliğine karşın, bu konuda aslında oldukça sınırlı sayıda hikâye anlatırız. Hikâyelerin olumlu ve olumsuz uyarlamaları vardır ve ayrıntılar da büyük çeşitlilik içerir ama geniş bir örnek yelpazesinin ötesinde bekâret kaybı hikâyeleri çoğu zaman birbirlerine çok benzerler. Nesnel doğrular –ne nasıl oldu–, simgesel doğruların iletilmesi kadar önemli değildir. Anlattığımız hikâyeler kelimenin tam anlamıyla ne yaşadığımızdan çok, bu deneyim hakkında ne hissettiğimiz, ne hissetmek istediğimiz ve kültürümüzün ne hissetmemizi beklediği konularında bilgi verir. Bu hikâyeler, günümüz Batılılarının fiziksel bir anı toplumsal bir gerçeğe, yani yetişkinliğe geçiş törenimiz olan ilk cinsel ilişki konulu hikâyelerimizi dinlemeye ve anlatmaya dönüştürme şeklidir.

## *Ismarlama Gelinler*

Tarihsel bir bakış açısından bakacak olursak, bir bakireye tecavüz edildiğinde sorunu çözmenin en çok tercih edilen yollarından birisi kurbanı tecavüzcüsüyle evlendirmek olmuştur. Hem Hıristiyanlık öncesi hem Hıristiyanlık sonrasına ait birçok yasa bunu bir tercih olarak göstermiştir. Bu konuda kadının ne hissettiği, karar aşamasında dikkate alınmamıştır. Mülkiyet açısından bu, kötü bir durumdan çıkarılabilecek en iyi sonuç olarak görülmüştür. Bir kadının bekâretini çalan adama evlilik yoluyla buna sahip olma hakkı verilirse, en azından kadının ihtiyaçları karşılanmış olurdu (teoride) ve böylece yeni karısının başka bir adamın çocuğunu taşıdığı gerekçesiyle hiçbir adamın adı lekelenmezdi.

Bizim bakış açımızdan duyarsız, zalim ve insanı hayrete düşürecek derecede cinsiyetçi görünen bu çözüm, kendi bağlamında düşünüldüğünde son derece mantıklıdır. Yüzyıllar boyunca evlilik aşktan çok ekonomiyle bağlantılı olmuştur. Duygusal aşkın bir uzantısı olarak evlilik Batı'da ancak son üç yüzyılda yaygınlaşmıştır. Sonuçta aşk toplumun işleyişi için merkezî bir önem taşımaz, oysa kaynaklar çok önemlidir. Serveti olabildiğince artırmanın, kurulan ittifakları güçlendirmenin, toprak ve diğer malları güvence altına almanın ve malların nesilden nesile aktarımını düzenlemenin bir yolu olarak evlilik, o koşullar çerçevesinde en faydacı olan ve en çok önem taşıyan kurum olmuştur.

Bu kurumun işleyişini sağlayan parçalardan biri olan bekâret, maddi açıdan büyük önem taşımaktaydı çünkü çocukların babalığının doğrulanabilmesini sağlardı. Bekâret aynı zamanda bir kadının, ailesinin, gelecekteki kocasının ve topluluğunun önceliklerini kendi arzularından önce yerine getirmeye istekli olup olmadığını belirttiği için de önemliydi. Bir gelinin bekâretinin, kadının iyi yetiştirildiğinin, yeni bir aileye ve soya kabul edilmeye uygun olduğunun ve bir eş olarak güvenilir olduğunun göstergesi olduğu düşünülürdü. Bekâret, bir kadının davranışlarının ve değer sisteminin simgesel bir güvencesini ve en azından evlilik dahilinde doğacak ilk çocuğun babasının kanıtlanabilir bir şekilde kadının yeni kocası olduğunun (ve olası bir rakip olmadığının) maddesel bir güvencesini oluşturmaktaydı.

Kısacası bekâret, herhangi bir gelinin olası bir kocaya sunabileceği maddesel ve simgesel değerin en önemli unsurlarından birisiydi. Hatta bunu kadının çeyizinin bir parçası olarak bile düşünebiliriz. Çeyiz, tıpkı bunun tersi bir uygulama olan başlık parası gibi, evlilik sırasında gerçekleşen tek taraflı bir mal aktarımıdır. Çeyiz, gelinin ailesinden damadın evine mal aktarılması anlamına gelir; böylece de mal geline eşlik etmiş olur. Damadın, kızlarını kendi evine katma hakkı karşılığında gelinin ailesine para ya da mal vermesi durumunaysa başlık parası demekteyiz. Başlık parası, Batı'da hiçbir zaman yaygın

olarak uygulanmamıştır; ancak çeyize neredeyse her yerde rastlanabilirdi. Sosyoekonomik güçlenmenin ve aşk evliliğinde görülen artışın birleşiminin, çeyizin önemini ve popülerliğini kaybetmesine yol açmasıyla birlikte çeyiz, nihayet 19. yüzyılda uygulamadan kalkmaya başlamıştır. Bu durumda bile, çeyiz sandığı ve gelin eşyaları gibi çeyizin izlerini taşıyan evlilik görenekleri hâlâ oldukça yaygındır.

Gelinin çeyizindeki diğer eşyalar gibi bekâret de, bir kadının evlendiğinde kendi evinden kocasının evine götürdüğü değerli mallardan biriydi. Kadının çeyizinde yer alabilecek çarşaflar ve kıyafetler, ev eşyaları, çiftlik hayvanı ve öteki mallar gibi, bekâret de kocanın sahip olduğu ve evliliği (cinsel ilişki ile) tamamlama sürecinde tükettiği bir mal olurdu. Bu özünde şu anlama gelir: Batı geleneği, sadece kızları evlenene kadar bakire tutarak onların evlilik piyasasındaki değerini artırmayı değil, aynı zamanda erkeklere kızlarıyla evlenme karşılığı ödeme yapmayı da kapsamaktaydı. Bu çelişkili görünüyorsa yapacak bir şey yok, çünkü öyle.

Yoksa değil mi? Uzun zamandır yaygın olan varsayıma göre, bekâret değerli bir şeyse bu durumda erkekler de bakire gelin almak için yüksek miktarlar ödeyecektir. Başlığın yükselmesi olasılığı da bir ailenin kızlarının bekâretini koruması için ana sebeplerden biridir. Ama Jack Goody ve Alice Schlegel gibi araştırmacıların çalışmalarının gösterdiği gibi, bu aslında pek de böyle işlememektedir. Evlilik uygulamalarını kültürler arası boyutta karşılaştıran incelemeler, başlık aktarımı uygulayan kültürlerin aslında kadınların evlilik öncesi bekâretine daha çok değil, daha az önem verdiğini göstermiştir. Bekâret konusuna en çok ilgi gösteren, çeyiz veren (servetin gelinin ailesinden damada gittiği) kültürlerdir, başlık verenler değil.

Antropolog Schlegel, bunun dinle ya da ahlâki değerlerle değil, eskiden kalma sınıf atlama konusuyla ilgili olduğunu öne sürmektedir. Temel olarak bir aile kızlarının yüksek rütbeli ve en üst sınıftan adamlarla evlenmesini sağlama almak istiyorsa, ortaklık kurmak istediği ailelere kızlarını mümkün olduğu kadar cazip göstermek zorundadır. Aynı zamanda da kız-

larını bütün uygunsuz taliplerden uzak tutmaları gerekir. Ailenin toplumsal konumunun istikrarının ya da gelişmesinin kızlarının evliliğine dayandığı durumlarda (bu kesinlikle sanayileşme öncesinde bütün Batı için geçerliydi) bekâret, bir ailenin koca-bulma piyasasındaki gücünü artıracak en önemli servet olarak tayin edilmiştir. Eğer Schlegel'in varsayımları doğruysa, o zaman erkekler bakire gelin için ödeme yapmak zorunda değildi, çünkü kız çocukları olan aileler daha iyi damatları kendilerine çekmek için zaten bekâreti bir araç olarak kullanmaktaydı. Bu da sonuç olarak erkeklerin çoğunun rahatlıkla bir bakireyle evlenme beklentisi taşıyacağı anlamına gelir. Ne de olsa neredeyse bütün aileler kızlarından birinin "üst sınıfla evlenmesi" olasılığına yatırım yapacaktır ve bu da evlilik için sunacak bir bakire kız olmadan gerçekleşmesi mümkün olmayan bir şeydir.

Bu sistemin neden Batı'da bu şekilde ama diğer kültürlerde farklı şekillerde geliştiği hakkında bir şey söyleyemeyiz. Örneğin, düğün eşliğinde çeyiz yerine başlık parası ya da misafirlere hediye verilmesi gibi uygulamaların olduğu kültürler, çoğu zaman gelin bekâreti konusunda son derece farklı bir bakış açısına sahiptir. Değişmeyen gerçekse, bütün kültürlerin bekâreti aynı şekilde ele almadığı, hatta bazı kültürlerin bekâreti hiç tanımadığı ya da değerli görmediğidir. Bekârete yüklediğimiz değer tam olarak böyledir, yani bekârete "yüklenmiştir" ve insanlara ya da bekârete özgü içsel bir şey değildir.

Ara sıra bunun tersini söyleyenler olsa da, erkek insanlar dişi bakirelere karşı içsel bir arzu duymazlar. Aslında duysalardı bu hoş bir oyun olurdu, çünkü bekâret kimsenin göremeyeceği, dokunamayacağı, koklayamayacağı ya da kanıtlanabilir bir şekilde teşhis edemeyeceği soyut bir özelliktir. Erkeklerin içsel olarak bakireleri arzuladığı iddiası, insanların doğuştan gelen bir insansever, akıllı ya da modadan anlayan cinsel partner arzusuna sahip olduğu iddiası kadar asılsızdır. Bu, duyarlı, iyi giyinen ve başkalarını düşünen kişileri arzu etmediğimiz anlamına değil, bu özelliklere ve kişilere duyduğumuz arzunun biyolojik ya da doğuştan olmadığı anlamına gelmektedir. Bu ni-

telikleri arzu arzulamayı öğreniriz çünkü kendi kültürümüz bağlamında bunların değerli görüldüğünü ve arzulandığını öğreniriz.

Bekâret için de aynı şey geçerlidir. Erkekler bekâretin değerli görüldüğü kültürlerde yaşadıklarında, bakire olmayanları değil, bakireleri arzu etmeyi öğrenmektedir. Bu tür kültürlerde, bir erkeğin cinsel başarı tablosunu genişletecek çok az sayıda cinsel edim vardır ve bunlardan biri de bekâret üzerinde hak iddia etmektir. Erkeklerin üstün konumlarıyla diğer erkeklere gösteriş yapmak için ele geçirmeyi alışkanlık haline getirdiği şeyler söz konusu olduğunda, genç bayanların kızlıkları en az yaşlı ustaların tabloları kadar kıymetlidir. Bir spor karşılaşmasında kupa kazanmak gibi bir kadının bekâreti "ödülünü" kazanmak da bir çeşit fiziksel beceri anlamına gelir. Bu, bir kulübün duvarında asılı duran içi doldurulmuş bir geyik ya da kaplan kafası gibi, avını yakalamayı beceren başarılı avcı fikrini akla getirir. Bilinmeyen diyarlara yapılan yolculukların anlatıldığı hikâyeler gibi, daha önce kimsenin sahiplenmediği yeni bir toprağa sahip olmak üzere ayak basan ilk kişi olmayı çağrıştırır.

Bekâretin aranılan bir mal olduğu yerlerde, fethedilen bir bakire, basmakalıp bir yığın erkeklik değerini yansıtabilir. Bazı erkeklerin bekâretin yok edilmesini fetiş haline getirmesine pek de şaşırmamalı. Bu aslında şaşırtıcı derecede eşitlikçi bir uğraşıdır. Kadınların kutularını açma üzerine yapılan bir kariyer, atılganlık, etkileyicilik ve penis dışında fazla bir kaynak gerektirmez. Statü ya da servete bağlı olmayan, kurnazlık ve konuşkanlık gibi özellikleri ödüllendirir. Cinsel anlamda tatmin edicidir ve en azından belli açılardan ve belli zihniyetlere göre, bir adamın toplumsal hisselerini kesinlikle artırır. Erkeklerin cinsel rekabete açıkça katıldığı bir alan olarak, açgözlülükle bakirelerin kızlıklarını bozmanın çok az eşdeğeri vardır.

Kadınların bekâretine sahip çıkmanın bu anlamda böylesine etkili bir şekilde işlemesinin nedenlerinden birisi, bekâretin alındığında sadece ele geçirilmiş olmaması, aynı zamanda yok

edilmiş ve mevcut rezervden sonsuza kadar çıkarılmış olmasıdır. Herhangi bir kadının bekâreti –en azından kavramın geleneksel anlamı çerçevesinde düşünüldüğünde–, sadece tek bir adama ait olabilir. Bu kesin olarak son bulma durumu, bakirelerin kızlıklarının bozulmasını olası bir toplumsal silah haline getirir. Ancak bundan korkmak için geçerli sebebi olan sadece kadınlar değildir. Erkekler de "kaçak bekâret avcılarından" korkarlar. Tarih boyunca, evlenme niyetinde olmaksızın bir adamın kızının bekâretini almak (zorla ya da ayartarak), erkeğin başka bir erkeğe indireceği en haince ve yıkıcı darbelerden biri olarak görülmüştür. Başka bir adamın nişanlısını ayartmak ve kızın bekâretini almak da bununla bağlantılıdır ve neredeyse bunun kadar kötüdür. Cinselliğe ilişkin görenekler ve sekse ilişkin cinsiyete göre belirlenmiş beklentiler değiştikçe, bu tür cinsel saldırılar daha az sıklıkta olmaya başlamıştır ya da en azından bunların saldırı olarak görülme olasılığı azalmıştır. Ama bazı toplumsal gruplarda, bu tür cinsel hırsızlıklar hâlâ bir adamın erkekliğine, nüfuzuna, namusuna ve gücüne yöneltilen ölümcül bir hakaret olarak görülmektedir.

Çalınmış bir bekâretin telafisine verilen önemin bir sonucu da şudur: Kadının ailesine, aksi takdirde karşı çıkacakları bir evliliği zorla kabul ettirmenin bir yolu olduğu için erkeklerin kadınların kızlığını bozması hiç de az rastlanan bir şey değildir. Bekâretin bu Makyavelyen kullanımı, bazen gerçek tecavüzleri de kapsamıştır ama başka durumlarda "tecavüz" kadının ailesinin itirazlarına karşın evlenmek istediği adamla birlikte kendi onayıyla katıldığı bir olaydı. Böylesine ciddi boyutlarda olan ve hamilelik olasılığı taşıyan bir emrivakiyle karşı karşıya kalan ailenin pes edip papaz çağırması büyük olasılıkla an meselesi olurdu. Bir başka deyişle, mecburi evlilikler bazı durumlarda bir "ölüm-karım" meselesi, bazı durumlardaysa tuzağa düşürme meselesi olmuş olabilir. Yine de bunlar, bazı kadınların yaşamları boyunca, bekâretlerine biçilen büyük değeri kendi istekleri doğrultusunda kullanabilecekleri birkaç fırsattan birini oluşturmuştur.

1999 yapımı *American Pie* (Amerikan Pastası) adlı filmin reklam afişinde dendiği gibi "ilk dilim asla unutulmaz" iddiası doğru mudur? Yüzyıllar boyunca bekâretin kaybedilmesiyle ilgili doğru olduğuna en çok inanılan şeylerden biri, bu deneyimin kendiliğinden ve silinmemek üzere kişinin beynine kazındığıdır. Örneğin bazıları, insanların, özellikle de kadınların, ilk cinsel partnerleriyle anında sarsılmaz bir duygusal bağ kurduğuna inanır. Bazıları da kişinin ilk cinsel deneyiminin niteliğinin ve yapısının, yaşamının geri kalanında ne tür bir cinsellik yaşayacağının göstergesi olduğunu ileri sürer. Bakirenin boş bir yazı tahtası ya da bir tuval olduğu ve yaşadığı ilk cinsel deneyimin kaçınılmaz ve silinmez bir iz bıraktığı düşünülür. Bu oldukça şiirsel bir yaklaşımdır ama yanlıştır da. İlk cinsel deneyimin kişinin anlayışlarını, kimliğini ya da tepkilerini kalıcı olarak belirlemesi, hayatındaki başka bir dönüm noktasına göre –atılan ilk adımdan tutun ilk trafik cezasına kadar– daha yüksek ya da daha düşük bir olasılık taşımaz. Ancak yıllar geçse de birçok insan, kişinin bekâretini nasıl kaybettiğinin hayatının geri kalanı boyunca kendisini sadece etkileyebileceğine değil, *etkileyeceğine* de inanmıştır.

Bu fikrin uzun bir geçmişi vardır ama bugün yeniden canlanması büyük ölçüde Sigmund Freud'un çalışmalarının eseridir. Freud'un *Contributions to the Psychology of Love* (Aşk Psikolojisine Katkılar) adlı kitabındaki üç makalenin üçüncüsü olan 1918 tarihli "The Taboo of Virginity" (Bekâret Tabusu), on yıllar boyunca bekâret konusunu ele alan belirleyici bilimsel tartışmalardan biri olarak görülmüştür. Freud bu makalede, Batı'daki bekâret ideolojisinin aynı anda hem köklü hem özünde açıklanamaz olduğunu itiraf etmesine karşın yine de, bekâret ve bekâret kaybı hakkında birtakım asılsız "gerçek"leri ileri sürmekten geri kalmaz.

Bunların başında da –kimse gözden kaçırmasın diye dikkat çekecek bir şekilde makalenin ikinci paragrafına yerleştirilmiştir– bekâreti kaybetme deneyiminin, "kadında, erkeğin ka-

dının daimi ve değişmez bir şekilde sahibi olmasını temin eden ve kadının dışarıdan gelen yeni etkilere ve teşviklere karşı koyabilmesini sağlayan bir 'esaret' durumuna yol açtığı" fikri gelir. Bu hayret verici iddiayı destekleyecek pek fazla dipnot vermeksizin Freud, kadının cinsel partnerlerine duyduğu duygusal bağımlılık fikrini (seksolog meslektaşı Richard von Krafft-Ebing'in notlarından kaynak göstermeksizin ödünç aldığı bir fikir) alıp bunun kadınların bekâretlerini kaybetmesinin neredeyse kaçınılmaz bir sonucu olduğunu ileri sürer. Bu fikir, 19. yüzyılın sonlarında geçerli olan, cinsler arasında uygun bir ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair orta sınıfa özgü inançlarla tamamıyla uyum içerisindedir ama bu "esaret"in işleyişi sihirsel düşünüşün harika bir örneğidir. Uyuyan Güzel masalıdır bu: Kadın bir adamın ilk cinsel dokunuşuyla bir anda oluveren ve sonsuza kadar sürecek bir ikili bağlılığa "uyandırılır".

Freud, bu talihsiz ve çaresiz ilişkinin işleyişinin iyi huylu olmadığını kabul etmiştir. Bakirelerle onları bozanlar arasında kendiliğinden oluşan bu davetsiz bağın varlığına hâlâ inananlar da aynı şekilde düşünür ve bunun bir bakireyle yatmanın en büyük tuzaklarından biri olduğuna inanırlar. Bu mitin öteki yüzünün daha güzel olduğu da söylenemez. Birçok kadın da bekâretlerini kaybettikleri adamların anında kendilerine bağlanacağı inancıyla ilk cinsel deneyimlerine girişmiştir.

Ancak bir sürü kadının hayal kırıklığı içinde keşfettiği gibi, bu sihir aslında bir mittir. Tarihçi Ginger S. Frost, 19. yüzyılın sonlarında evlenme vaadiyle kadınları ayarttıktan sonra mahkemeye verilen ve sözünü tutmamaktan suçlu bulunan adamların, tahmin edileceği gibi tabii ki kadınlarla yatabilmek için bağlılık sözü verdiklerini söylediği ve "bütün erkekler böyle yapar" dediği sayısız olay anlatmıştır. Bu durumun hiçbir şekilde Viktorya Dönemiyle sınırlı kalmadığını söylemeye neredeyse hiç gerek yoktur. Aslında bekâreti kaybetmek kadar belli bir zamana özgü olmayan başka bir şey varsa o da, çoğu zaman bunun öncesinde gelen boş vaatlerdir. Eski bir Arap ata-

sözü bu üzüntüyü şiirsel bir ifadeyle yansıtır: "Bana küpeler vaat etti ama kulaklarımı delip gitti." Kişi tam bağımsızlık isterken ümitsiz bir bağlılıkla karşı karşıya kaldığında ya da bağlılık isterken tam bağımsızlıkla baş etmeye çalıştığında, önceki durumdaki bakire ve partnerin ikisi de sonunda bekâret kaybının bir sepet ekşi üzümden pek de farklı olmadığını düşünebilirler.

Ama Freud'un iddiasına göre, bekâret kaybının bıraktığı söylenen "iz"in fiyaskoya yol açtığı durumlar da vardı. Bir kadının, kızlığını bozan adamdan, yaptığı şey için sonradan kaçınılmaz olarak nefret etmesi gibi gerçek bir tehlike söz konusuydu. "Bekâret Tabusu"ndaki açıklamaya göre, bu tür bir öfke, herhangi bir bilinçli kişisel düşmanlıktan değil, kızlık bozulmasının kaçınılmaz (olduğu varsayılan) acısından kaynaklanmaktadır. Kadınların bedensel acı çektiğini ve kanadığını varsaysa da, Freud'a göre bu acı sadece fiziksel değildir. Bunun yanı sıra, daha derin bir acı olan, bir "organın" (Freud'un burada özellikle himeni mi, yoksa bekâretin kendisini mi kastettiği hiç açık değildir) yok edilmesinin yol açtığı kaçınılmaz ruhsal "yara" da söz konusudur. Sonuçta ortaya çıkan yaralı hayvan öfkesi, sözlü ve fiziksel saldırı halini alabilir. Freud sadece ilk cinsel birleşme sonrasında değil, ondan sonraki bütün cinsel eylemlerin sonrasında da kocalarını azarlayan, fiziksel olarak tehdit eden, hatta gerçekten döven kadınları içeren vakalar anlatmıştır. Freud'a göre, bu öfke içeriye çevrildiğindeyse cinsel soğukluğa neden olur.

İlk cinsel deneyimin yanlış olmasının, hatta doğru deneyimin kötü bir şekilde yaşanmasının bile felaketle sonuçlanabileceğine inanan sadece Freud değildi. 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarındaki cinsellik kitapçıkları, bir kocanın gerdek gecesinde çuvallayarak karısında nasıl kalıcı hasara neden olacağını anlatan açıklamalarla doludur. Örneğin Viktorya Dönemi yazarı Dr. John Cowan, saf bir gelinin kırılgan hassasiyetinin ve tabii ki narin bünyesinin üstesinden, sert ya da kaba yatak odası taktikleriyle gelinemeyeceği konusunda erkekleri uyarmaktadır: "Koca memnuniyetle 'evlilik hakları' olarak tanımla-

dığı şeyi uygularken, karısını aslında çok kısa bir zaman için gergin, narin ve hasta listesine yerleştirir." Daha sonraları İngiltere'de Stella Browne ve Dr. Marie C. Stopes gibi cinsellik eğitimi yenilikçileri, bu hasarın kaçınılmazlığını ve kalıcılığını önemsizleştirmiş ve bunun yerine çok daha mantıklı bir fikir önermişlerdir. Buna göre, cinsellik eğitimi alma ve baskı altında, zoraki gerçekleşmeyen cinsel deneyimler yaşama şansı tanınan herkesin ilk cinsel deneyimi daha iyi bir hale getirilebilir ve cinselliğe dair kurduğu çağrışımlar iyileştirilebilir. Ancak kararlı ilerici Stopes bile, en çok satanlar arasına giren *Married Love* (1918) (Evli Aşk) adlı kitabında, "Gerdek gecesi dehşeti yüzünden intihara ya da deliliğe sürüklenen gelinlerin sayısı hiç de az değildir," diye anlatarak, kişiyi kalıcı bir şekilde mahveden ilk cinsel ilişki fikrinden tamamıyla uzaklaşamadığını göstermiştir.

Bekâret kaybının kişinin cinsel varlığını şekillendirdiği fikrinin cinsellik kılavuzlarından ve psikoloji metinlerinden yok olması, 20. yüzyılın büyük kısmını kaplayan bir süreçtir ama bugün bile literatürde hâlâ zaman zaman bunun izlerine rastlanabilir. 2003 yılında bile Psikanalist Deanna Holtzman ve Nancy Kulish *Psychoanalytic Quarterly*'de (Psikanaliz Dergisi) hâlâ harıl harıl, Freud'un küçümsedikleri "intikam peşindeki bakire" kuramıyla uğraşıyorlar, "bekâreti bozana karşı duyulan bu intikam fikrinin, kadına yansıtılmış erkek fantezisinin bir örneği olduğunu düşünüyoruz," diye yazıyorlardı. Bekâret kaybının bu tür anlık, denetlenemez tepkilere yol açtığı fikrini hâlâ kabul eden uzman, bugün ya yoktur ya da yok denecek kadar azdır ama psikanaliz alanında yaşanan görüş değişikliğine karşın bu inanış hâlâ varlığını sürdürmektedir. Halk arasında hâlâ kötü bir ilk cinsel deneyimin, özellikle de bir kadın tecavüz ya da ensest ilişki sonrası bekâretini kaybetmişse, çoğu zaman cinsel soğukluğun, orgazm olamamanın ya da lezbiyenliğin nedeni olduğu söylenmektedir. (Benzer şekilde bazen de bir kadınla geçirilen kötü bir ilk deneyimin "erkeği eşcinsel yapacağı" iddia edilmektedir.) Yahut da, kadının cinsel arzusunu hastalığa dönüştürme geleneğine

göre, ilk cinsel deneyiminden zevk alan bir kadın, anında ve kalıcı olarak belli bir erkeğe değil, eylemin kendisine bağlanarak nemfomanyak ya da "seks müptelası" olabilir. Son zamanlarda her iki cinsin gençleri için de bekârete (ya da günümüz söyleminde sıkça dendiği gibi "evlilik öncesi cinsel perhiz") verilen önemin yeniden hayat bulmasıyla birlikte, bazı genç erkeklerin bu mitolojiyi kendi üstlerine de alındığını ve yasak elmanın tadına bakarlarsa "erkek-orospu" olmaktan kaçamayabilecekleri korkusuyla bekâreti benimsediklerini görmekteyiz.

Bekâret kaybı konusundaki bütün bu inanışların ortak yanı, kişiliğimizin derinlerinde ve özünde bilinçli olarak değiştirilemeyecek, ama tek bir cinsel deneyimle bir anda tamamıyla yeniden şekillendirilebilecek bir parça olduğu fikridir. Kızlığı yeni bozulmuş bakireler, kendiliğinden oluşan bir çeşit etkinin çaresiz alıcıları olarak hayal edilirler; annelerinin peşinden giden ördek yavruları gibi bekâretlerini kaybetmelerinin ardından onları takip eden bir etki. Gerçekte bu, bekâretimizi kaybetmemizin doğal olarak bir iz bırakması gerektiğine dair fantezinin bir başka şeklidir. Ancak iyi ya da kötü, bekâretimizi kaybetmemizden genellikle elimizde kalan sadece benzer anılardır, türü ve şiddeti açısından renklilik gösteren ve başımızdan hatırlanacak başka olaylar geçtikçe çarpıtılmaya ve unutulmaya yatkın olan anılar.

## *Kan ve Acı*

Bekâret hakkında hiçbir kitap, kan ve acı tartışmasına girmeden edemez. Bu konuda yazılmış en eski belgelerden bu yana, kadın bekâretinin kanıtı olarak görülen acı ve kanama, bekâret kaybıyla o kadar sağlam bir şekilde ilişkilendirilmiştir ki, nadiren bunları anmadan ilk cinsel ilişkiden bahsederiz. Vajinaya ilk kez cinsel anlamda girilmesiyle ilişkilendirilen acı ve kanama, (yaşandıkları takdirde) genel olarak kısa süreli ve önemsizdir ama bu kişiden kişiye büyük değişkenlik gösteren bir şeydir. Bazı kadınların şiddetli acı ve/veya yoğun kanama

yaşadıklarını bildirdikleri doğru olsa da, fiziksel olarak yetişkin bir kadının ilk birleşme deneyiminin tıbbi müdahale gerektirecek kadar ciddi yaralanmalara neden olması son derecede düşük bir olasılıktır. Bekâret kaybının fiziksel sonuçlarının oldukça geniş bir yelpazeye yayılmış olması, yüzlerce, hatta binlerce yıldır bilinen bir etkendir. Talmud hahamları bile, bütün kadınların bekâret kaybına aynı şekilde tepki vermediğini kabul etmiştir.

Hepimiz bakirelerde kan ve acı ararız çünkü bu şeylere inanılmaz simgesel anlamlar yükleriz. Kişinin bakış açısına bağlı olarak kan ve acı, erdemin, ahlâkın, fedakârlığın ve hatta dinî sözleşmelerde Tanrı'nın lütfunun simgesi olarak görülebilir. Toplumbilimci Sharon Thompson'ın araştırması, bazı kadınların bekâret kaybı hikâyelerini anlatırken, ne kadar canlarının yandığına ve ne kadar kanayıp acı çektiklerine ilişkin kanlı (bazı durumlarda açıkça abartılmıştır) ayrıntılardan gerçekten de haz duyduğunu göstermiştir. Bazıları bekâretlerini kaybetmelerini romantik bir fedakârlık ya da "aşklarını kanıtlama" olarak sunarken, diğerleri de cinsel ilişkinin kaçınılmaz olarak kadınları kurbana çevirdiğinin ya da cinselliğini yaşayan kadınların acı çekmeyi hak ettiklerinin kanıtı olarak göstermiştir. Bazıları da bunun, kendilerine söylendiği gibi cinsel ilişkinin ille de hayatlarındaki en önemli şey olmayacağını fark ettiklerinde yaşadıkları aldatılmışlık ve hayal kırıklığının fiziksel ifadesi olduğunu söylemiştir. "Neredeyse birbirlerini korkutuyor gibiler," diye yazar Thompson ve ekler, "ya da bir cesaret oyunu* oynar gibiler."

Çok farklı bir yorum da şudur: *And the Bride Wore White: Seven Secrets to Sexual Purity* (Ve Gelin Beyaz Giydi: Cinsel Saflığın Yedi Sırrı) adlı çok tutulan kitabın yazarı Dannah Gresh gibi bazı evanjelist Hıristiyan gençlik kolu eğitmenleri, evlilik öncesi bekâret ve kutsal evlilik bağı gibi idealleri vurgulamak için, kan adama, kan sözleşmeleri ve kızlık bozulmasındaki kan fikirleri arasında açıkça bir bağ kurmaktadır. "Bakın,

(*) Kitabın orijinalinde "dare double-dare" olarak geçiyor. Burada "Double Dare" isimli Amerikan TV şovuna gönderme yapılır.

Tanrı sizi ve beni, birçok durumda ilk kez cinsel birleşmeye girdiğimizde bozulan koruyucu bir zarla, himenle yarattı," diye yazar Gresh. "Bu zar bozulduğunda bir kadının kanı kocasının üzerine akar. Cinsel birleşme sizin, kocanızın ve Tanrı'nın arasında bir kan sözleşmesidir." Gresh bu kan kaybının her defasında olmadığını kabul ederek ("birçok durumda") bizden puan kazanıyor, ama Gresh'in bu kan akışını bu şekilde betimlemesini içselleştiren bir okurun, zamanı geldiğinde tek damla bile kanamadığını gördüğünde nasıl bir tepki vereceğini merak etmeden de edemiyor insan. Bu tür şeyler, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği kesin olmayan fiziksel olgulara ciddi simgesel anlamlar yüklemenin riskleridir.

İster ucuz aşk romanlarında ve pornoda sergilenen acılı ve kanlı ilkler olsun, ister atalarımızdan kalma gerdek gecesi sonrası kanlı çarşaflarla bekâreti kanıtlama göreneği, genç kadınların kendi bekâret kaybı deneyimlerini anlattıkları korku hikâyelerini başka kadınlarla aralarında bağ kurmak için kullanmalarında ya da Gresh'inki gibi dine dayalı yorumlamalarda verilen mesaj aslında oldukça basittir: Kan ve acı eşittir bekâret kaybı, bekâret kaybı eşittir kan ve acı. Bir anlamda, sanki kültürümüz kadınların ilk defa cinsel ilişkiye girdiklerinde kanamaları ve acı çekmeleri *gerektiğine* inanıyormuş gibidir. Ama bunun bir kutsama ya da bir ceza olarak ifade edilmesi sadece bir bakış açısı meselesidir.

Eski çağlardan bu yana sayısız tıp yazarı, benzer şekilde bir bakirenin kanamamasının çok büyük bir olasılık olduğundan bahsetmiştir. Bu konu, Talmud'un Ketuba adı verilen evlilik sözleşmesinde ayrıntılarla tartışılmıştır. Robert Burton'ın 1621 tarihli *Anatomy of Melancholy* (Melankolinin Anatomisi) adlı kitabı da, Yunan, Mısırlı, Kartacalı ve İncil'e ait bu konuda yazılmış çeşitli kaynaklardan söz etmektedir. Ama bazı kadınlar kanıyor, bazıları kanamıyorsa bu doğal olarak neden sorusunu akla getirir. Bunun oldukça yaygın olan ve aralarında 17. yüzyılda yaşamış ebe Jane Sharp'ın da olduğu yazarlarca ileri sürülen bir açıklaması şudur: Bekâretlerini bir süredir âdet gördükten sonra kaybeden kadınların kanama olasılığı

daha düşüktür çünkü bu kadınların geçitleri düzenli olarak içlerinden madde geçmesine çoktan alışmıştır. Başka yazarlar da cehaleti neden olarak kabul etmiştir. 17. yüzyılın sonlarında çok satan ve İngiltere ve Amerika genelinde bir yüzyılı aşkın bir süre boyunca aşırı derecede popüler cinsellik konulu el kitabı *Aristotle's Master-Piece* (Aristo'nun Başyapıtı), kan olmamasının kaybedilmiş kızlık hakkında kesin bir kanıt oluşturmadığı konusundaki ısrarında kararlıydı, ve kan görülmemesi olasılığının nedenlerine gelince kaçamaklı konuşmaktan mutluydu:

> Bir adam evlendiğinde ve ilk çiftleşme edimi sonrasında karısının bekâretinin kanıtlarını bulduğunda, kadının bakire olduğuna inanması için her türlü nedene sahiptir. Ama bu kanıtları bulmazsa, kadının bekâretinin bozulduğunu düşünmesi için hiçbir nedeni yoktur. Eğer kadını bunun dışında ağırbaşlı ve mütevazı bulduysa: Himenin birçok başka yolla da bozulabileceğini düşünürsek o zaman kadın hem iffetli hem de erdemlidir.

İlk cinsel birleşme deneyiminin neden bu kadar çeşitlilik gösterdiği sorusunun cevabı bugün de 17. yüzyıldan olduğundan daha açık değildir. Neden bazı kadınların cinsel anlamda ilk kez vajinalarına girilmesi deneyimi sırasında acı ve kanama yaşarken diğerlerinin yaşamadığını hâlâ tam olarak bilmiyoruz. Aslında acı ve kanama olduğunda, vajinaya girilmesinin hangi yönünün ya da beden yapısının hangi parçasının etkilendiğini bile kesin olarak bilmiyoruz. Sonuçta bir sürü olasılık söz konusudur.

Birçok insan ilk birleşmenin himen dokularını yırttığını ve acıyla kanamaya bu yırtılmanın neden olduğunu varsaymaktadır. Bu bazı durumlarda doğru olabilir ama vajinaya girilmesinin bütün himenleri eşit derecede zedelemediğini, hatta bazı himenleri hiç zedelemediğini de biliyoruz. Hangi tür himenin acıya yol açma olasılığı daha yüksektir? Bunu da bilmiyoruz ve araştırmalar da bu soruya bir cevap vermiyor. Ama bir kadı-

nın vajinasına cinsel anlamda ilk kez girildiğinde ne yaşayacağını belirleyen denklemde himenin kendisinin tek etken olmaması gerektiğini farz etmek mantıklı bir yaklaşım gibi görünüyor.

Sonuçta cinsel ilişki bir penisle bir himen arasında gerçekleşmez. Himen de tek başına bulunmaz. Himen vajinanın girişinin oluşturduğu geniş alan içerisinde bir sınır işaretidir; tıpkı bir kapının, bir evin ya da odanın oluşturduğu geniş alanın içinde bir sınır işareti olması gibi. Kapının çerçevesinden geçmeden kapı boşluğundan geçemezsiniz, kapı boşluğundan geçmeden de kapının çerçevesinden geçemezsiniz. Aynı şey himen ve vajina girişi için de geçerlidir. Ortada bir himen varsa ancak vajina girişinin bir parçası olarak vardır. Himen vajinanın geri kalan kısmıyla aynı tür dokulardan yapılmıştır ve vajinanın geri kalanı gibi aynı şartlara ve güçlere maruz kalır.

Üstelik vajina –buna elbette himen de dahildir– çok karmaşık bir şeydir. Vajinalar kişiden kişiye birçok açıdan, örneğin dinlenme anındaki büyüklükleri, ne kadar genişleyip açılabilecekleri ve kaslarıyla dokularının görece esnekliği bakımından değişiklik gösterirler. Sadece kadından kadına değişmekle kalmayan, aynı zamanda herhangi bir kadında da yaşamı boyunca değişen özellikler de vardır. Bunlar genel sağlık, tahrik olma, doğal olarak oluşan sümüğümsü ıslaklık ve birçok olası sebepten kaynaklanan ve *disparöni* (ağrılı cinsel ilişki için kullanılan genel terim) denilen durum gibi özelliklerdir. Bütün bunlara ek olarak tutum, duygusal ve zihinsel rahatlık, kişinin partnerine karşı hisleri, cinsel suçluluk ya da utanç duygusu ve bunlar gibi daha birçok elle tutulamaz ve kişiye göre değişen özellik, bir kadının herhangi bir cinsel deneyim (buna ilk ilişki de dahildir) sırasında ne yaşadığı ve bedeninin nasıl tepki verdiğini etkiler.

Araştırmaların gösterdiğine göre deneyim, bilgi ve sabır, kadınların ilk cinsel vajina-penis ilişkisinin daha acısız ve daha zevkli geçmesine yardımcı olmaktadır. İlk cinsel birleşme öncesinde vajina-penis ilişkisini içermeyen cinsel deneyim sahibi

olan kadınlar, genellikle daha acısız ve daha zevkli deneyimler yaşadıklarını söylemektedir. Rahatlama da çok önemli bir etkendir: Yakın bir zamanda 669 kadınla ilk jinekolog muayenelerine ilişkin deneyimleri konusunda yapılan bir Alman araştırması, endişe ve vajinaya girilmesi acısı arasında ciddi bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede eski cinsellik kitapçıklarında ve tıp metinlerinde bulunan tavsiyelerin bazılarını çok farklı bir gözle okuyabiliriz. Eski cinsellik kitapçıkları, cinsel birleşmeyi denemeden önce bir kadının (ve/veya kocasının) vajinasının girişini usulca parmaklarıyla biraz esnetmesini tavsiye ettiğinde, bunu sadece himenin yavaşça genişletilmesi için verilen talimatlar olarak değil, aynı zamanda parmakla uyarılma şeklindeki cinsel ilişkiye yavaşça giriş yapılması için verilen bir reçete olarak da görebiliriz.

Bu büyüleyici ya da heyecan verici değil, düpedüz sıradandır: Araştırmalar kapsamlı, yargılamayan cinsel eğitim alan ve kendi cinselliklerine onaylayıcı, güçlendirici tutumlar geliştiren kadınların, bekâretlerini kaybettiklerinde olumlu deneyimler bildirmeye daha yatkın olduğunu göstermektedir. Araştırmalara göre, bir kadın zorlanmadığı ya da baskı görmediği, partneriyle birlikteyken kendini güvende ve emin ellerde hissettiği ve sevişme sırasında rahatsız edilmekten ya da basılmaktan korkmadığı takdirde, acısız bir deneyim yaşamaya ve genel olarak bekâretini kaybetmesi konusunda daha olumlu bir izlenim sahibi olmaya daha yatkındır. İlk sevişmelerini kendi yaş gruplarındaki ortalamaya göre biraz daha ileri yaşta yaşayan kadınlar da bekâretlerini kaybettiklerinde, daha olumlu deneyimler yaşamaya yatkındır. Bunun nedeni büyük olasılıkla, bu kadınların bir şeyler öğrenmek ve denemek için daha fazla zamanlarının olması ve ilk cinsel ilişkisini daha erken yaşlarda yaşayanlara göre kendi hayatları üzerinde daha çok denetim sahibi olmalarıdır.

Kadınların cinselliğe sarsıcı olmayan ve hatta belki de hoş olan bir giriş yaşamasının, onları eğitmek ve yapmak istediklerini kendi istedikleri gibi ve kendi istedikleri zamanda yapmalarına izin vermek kadar basit şeylere bağlı olabileceğini araş-

tırmalar defalarca göstermiştir. Cinsel eğitimin ve kişinin kendi yaşamını idare etme hakkının, kadınların cinsel yaşamlarının iyi olmasının temeli olduğunu şiddetle savunan Stella Browne, Marie Stopes ve Margaret Sanger gibi cinsellik eğitimi alanındaki ilk ilerici yenilikçiler nihayet niceliksel araştırmalarla doğrulanıyor olabilir mi acaba? Aslında durum pekâlâ öyle görünüyor. *Plus ça change, plus c'est la même chose.*[2]

2 Ne kadar çok değişirse o kadar aynı kalır.

İKİNCİ KISIM

# *Bâkire Kültürü*

Bir adamın iştahının ya da arzusunun nesnesi her neyse,
kendisi için iyi dediğidir bu;
nefretinin ve tiksintisinin nesnesiyse kötüdür;
ve küçümsediği şeyler aşağılık ve önemsizdir.

– Thomas Hobbes, *Leviathan* (1651)

SEKİZİNCİ BÖLÜM

# *Bir Şekilde Bedenden Öte*

> Dinsel bekârlık uygulamasıyla birlikte gelen bekâret bütünlüğü ve her türlü cinsel yakınlıktan bağımsız olmak meleklere özgüdür ve çürüyebilir ette ebedi çürümezliğin tadını almaktır ... bedenleri zaten bir şekilde bedenden öte olanlar, başkalarının sahip olduklarının üstünde ve ötesinde özel bir şeye sahiptir.
>
> – Aziz Augustine

Bekâret çoğu zaman çok büyük, tek parça halinde bir şeymiş gibi gelir insana; o kadar büyük, yaygın ve eskidir ki zamanın başlangıcından beri hayatımızın bir parçası olmuştur diye düşünürüz. Bu, bir anlamda doğrudur da. Bekâret fikrinin ilk nasıl ortaya çıktığı, ilk başlarda ne tür fikirler ve ideallerle ilişkilendirildiği ya da bu kavramı geliştirenlerin yaşamlarıyla nasıl ilişkilenmiş olabileceği hakkında herhangi bir şey bilmiyoruz. Ama insanlar kendileri hakkında yazdıkları sürece bekâret hakkında da yazmışlardır. Bekâretin izini sürerek kavramın kökenine gidemeyiz ama yazılı kaynakların başlangıcına kadar bekâreti takip edebiliriz: Antik çağlara ve bu zamanlarda yaşamış olan Yahudiler, Romalılar, Yunanlar ve Mısırlılara kadar. Ancak Mısırlılar, Yunanlar ve Romalılarda bir bekâret kavramının olması ve bunun Tevrat'ta (ya da Eski Ahit) tartışılması, bunların bakireler ve bekâret hakkındaki fikirlerinin bizimkilere benzediği anlamına gelmez. Ne bekâretin fiziksel yapısı konusunda düşündüklerimiz ne de bekâretin başka yönlerine ilişkin fikirlerimiz tarihsel olarak değişmeden aynı kalmıştır.

"Geçmiş başka ülkedir," sıkça karşılaştığımız doğru bir iddiadır. Konu bekâreti tartışmaya geldiğinde, Nasıralı İsa'nın doğduğu kültürle onun müritleri tarafından kurulan din etrafında

gelişen kültür arasındaki mesafe, bizim kolayca anlayabileceğimizden daha büyüktür. Eski dünyaya baktığımızda –bekârete ilişkin Batılı Yahudi-Hıristiyan ideolojilerimizin kökleri konusunda bir bakış açısı edinmek istiyorsak bu ilk adımı atmamız gerekir–, farklı din, felsefe, tıp ve insan ilişkileri paradigmalarına göre işleyen bambaşka bir yere bakıyoruzdur. Aslında bedene ve cinselliğe yönelik anlayışlarda meydana gelen bir paradigma değişikliğinin öteki yüzüne bakıyoruzdur. Hıristiyanlığın ortaya çıkmasının doğrudan sonucu olan bu değişiklik, Akdeniz kıyıları boyunca İsa'dan yüz yıl kadar önce başlamış ve M.S. 5. yüzyılda eşsiz Aziz Augustine'in ölümü dolaylarında da pekişmiştir. Bu değişikliğin yapısını, inanılmaz gücünü ve Batı medeniyetini ne derece ölçülemez bir şekilde değiştirdiğini anlamamız için, bunun öncesinde neler olup bittiğini, bekâretin ne olduğunu ve eski dünyaya ne ifade ettiğini bilmemiz gerekir.

### *Eski İffetleri Topraktan Çıkarmak*

İffeti, bekâretin uzaktan akrabası, bir cinsel perhiz, bekârlık ve saflık durumu olarak düşünürüz. Ayrıca iffeti çoğu zaman dini inancın bir parçası olarak görür ve aynı zamanda belli bir ahlâk türünün ifadesi ya da somut hali olarak düşünürüz. M.Ö. 5. yüzyıla ait Yunan lirik şairi Bacchylides'in şu sözlerini okuduğumuzda, "Hünerli bir ressam bir yüze nasıl güzellik verirse, iffet de ulvî amaçları olan bir hayata öyle çekicilik verir," bize anında anlamlı gelir. Çünkü bu, "iffet" sözcüğünün ne anlama geldiğine dair düşüncelerimize ve ne tür insanların iffetin peşinden koştuğuna ve iffeti uyguladığına ve bu insanların ne tür bir hayat tarzı yasadığına dair varsayımlarımıza uyar.

Bu yüzden de Bacchylides ve Hıristiyan dünyasının geri kalanı için iffetin hiç de bekârlık anlamına gelmediğini keşfetmek bizi oldukça şaşırtabilir. İffet o zamanlar, belirli dönemlerde kısa süreli yapılan perhiz dışında ille de cinsel perhiz anlamına gelmezdi. Eski dünyadaki iffet, fiziksel bir sağlık meselesi olabildiği kadar ruhsal bir zindelik meselesi de olabilirdi.

Roma vatandaşları için evlilik ve üreme çoğunlukla devlet

yetkisi ile yasal olarak zorunlu kılınmıştı, yani ne isteğe bağlı ne de tam anlamıyla gönüllü olarak yapılırdı. Aynı durum Yunanistan'ın büyük kısmı için de geçerliydi. Bu neredeyse herkesin evlendiği ve neredeyse herkesin hamile bıraktığı ya da çocuk doğurduğu bir dünyaydı. Üstelik bu dünyada, seçkin sınıftan olan erkeklerin genelde hem karıları hem de metresleri vardı ve bu erkekler sadece bu kadınlarla değil, *heterae* denilen üst sınıfa hizmet eden fahişelerle de yatarlardı. Toprak ve köle sahibi olan bu erkeklerin aynı zamanda, sahibi oldukları insanların bedenlerine de cinsel erişim hakları vardı. Bir adamın cinsel etkinliklerini evlilik yatağıyla sınırlı tutması nadiren zorunlu olurdu. Tabii ki bu etkinlikleri evinin sınırları içerisinde tutarsa övgüyü hak etmiş olurdu. Roma'da daha az yaygın olsa da Yunanistan'da bir adamın cinsel etkinlikleri kendi cinsinin ergenleriyle girdiği cinsel ilişkileri de içerirdi. Oğlanlar da büyüdükçe, akıl hocaları, kahramanları ve arkadaşları olan kendilerinden yaşça büyük adamlarla yaşadıkları yoğun, sevgi dolu ve çoğu zaman cinsellik içeren ilişkiler yoluyla, eski Yunan dünyasının üst sınıfına ait "yaşlı kurtlar kulübünün" bir parçası olmayı öğrenirlerdi.

Peki o zaman bu çağda yaşayan birine göre "iffet" neydi? Yunanların bunun için bir sözcüğü vardı: *Sophrosyne*, yani kişinin kendini bilmesi, olgunluk ve denetim nitelikleriyle tanımlanan ılımlılık özelliği. Platon tarafından uzun uzun tartışılan ve Aristo'nun *Nichomachean Ethics* (Nikomakean Etiği) adlı kitabında, nadir bulunan ve ılımlı bir yol izleyen kişisel davranışın baş özelliği olarak övülen *sophrosyne*, bir adamın tutkularını yok etmemesini (pek de ılımlı bir davranışa benzemiyor) ama bunları terbiye etmesini ve bilinçli olarak kendisini toplumun menfaatine en çok katkıda bulunacak eylem ve etkinliklerle sınırlamasını sağlayan etik ve cinsel güçtü.

Toplumun bundan çıkarı hem toplumsal hem de fizikseldi. Cinsel ilişki bedenin yaşamının vazgeçilmez bir yönüydü ve bedeni etkileyen her şey sağlığı da etkileyebilirdi. Erkeklerin bedenlerinin suyuklarında ne tür dengesizlikler olabileceğini öğrenmek için doktorlara danışması yaygındı. Doktorların

tavsiyeleri üzerine erkekler, beslenmeleri, egzersizleri, masaj kürleri, çalışma ile banyo alışkanlıklarının yanı sıra cinsel aktivitelerini de değiştirirdi. Örneğin Pisagor, cinsel ilişkiye özgü suyuk sıcaklığının yaz sıcağıyla birleştiğinde sistemi zayıf düşürüp hastalığa yol açabileceğine inandığı için yazları bekârlık öğütlemişti.

Eski dünyanın ileri gelenleri bazen geçici bekârlık dönemleri öğütlerlerdi ama bu bekârlığın daha iyi olduğu anlamına gelmezdi. Aksine, Hipokrat, Efesli Rufus, Galen ve öteki tıp adamları yetersiz cinsel etkinliğin, *plethora*, yani aşırı miktarda ıslak suyuğun bedende tıkanıklık yaratıp bunalıma yol açması nedeniyle, hem erkeklerde hem kadınlarda hastalığa yol açabileceği konusunda ısrarcıydı. Cinsel sıcaklık, sperm kaybı (erkekler gibi kadınların da sperm üretip boşalttığına inanılırdı) ve kişinin bedenine özgü eğilimler arasında doğru dengeyi bulmak güç olabilirdi.

Ne cinsel ilişkinin ne de boşalmanın kendi başına sorun yarattığı düşünülürdü. Aslında Romalı bir oğlanın ilk boşalması, hem aile arasında hem de her yıl düzenlenen 17 Mart Liberalia festivalinde kutlanacak bir şeydi. Öte yandan cinsel ilişki ve boşalmanın sıklığı ve zamanlaması sağlıklı ve bilge olmak isteyen bir adamın uğraşmak zorunda olduğu konulardı. Yeterince yaşanmadığı takdirde kişi *plethora*ya yenik düşebilir, fazla yaşandığı takdirdeyse kişi kuvvetten düşüp zayıflayabilirdi. Dengeyi doğru kurmak çok iyi bir sağlığa sahip olmanın anahtarıydı. Hatta böyle bir sağlığın, bedeni görünebilir şekilde etkilediği farz edilirdi: Aline Rousselle, iffetli adamların fazla ahlâksız adamlara göre daha uzun boylu ve güçlü olduğuna inanıldığını anlatır.

Eski dünyada kadınların da iffetli olması beklenirdi. Onların iffeti bizim bugün düşündüğümüz anlamdaki iffete, yani arkasından evlilik çerçevesinde yaşanan tekeşliliğin geldiği evlilik öncesi bekârlığa biraz daha yakındı. Zina yapan kadın kendisini ve ait olduğu evi lekelediği için kendi babası tarafından bile öldürülebilirdi. Ama aynı zamanda eski dünyada kadınların cinsel arzuları hayatın kabul edilen bir yönüydü.

Aristofanes'in *Lysistrata* adlı kitabındaki kadınlar, kasık bölgelerinde ağrı hissettiklerinden ve arzularının tatmin edilmediğinden, cinsel lütuflarını esirgedikleri erkekler kadar yüksek sesle ve uzun süre boyunca şikâyet etmektedir. Kadınların cinsel ihtiyaçları Yahudi düşünüşüne göre öylesine kabul edilmiş bir gerçektir ki, Talmud hahamları, kadınların kocalarından cinsel tatmin talep etme haklarını ne sıklıkta kullanabilecekleri tarif ederek, kadınların cinsel çıkarlarını korumuştur.

Tıbbi görüş de cinsel ilişkinin kadınlar için önemli olduğu anlayışını desteklemekteydi. Zamanın tıp kuramı kadınların üreme sistemlerinin ve genel sağlıklarının düzenli cinsel birleşmeden ve rahmin düzenli olarak spermle nemlendirilmesinin sağlıklı etkilerinden fayda gördüğünü ileri sürmekteydi. Etkin bir cinsel yaşamı olmayan kadınlar, *plethora* ve daha çok histeri olarak bilinen "rahmin boğulması" gibi ölümcül olabilecek hastalıkların pençesine düşebilirdi. Cinsel zevkin de faydalı olduğu kabul ediliyordu. *Charis*, yani karşılıklı yakın hazdan doğan hoş bir güven ve sevgi duygusu yoluyla, bir çift birbiriyle daha da yakınlaşabilir ve aralarındaki uyumu artırabilirdi.

Bir başka deyişle eski dünyada iffetli bir kadın cinsel ilişkiden uzak durmazdı. Bunun yerine, toplumsal sınıfına ve yetiştirilme tarzına uyacak bir biçimde *sophrosyne*nin kalitesini göstererek kocasıyla birlikte cinsel ilişkiden zevk alırdı. Kadınlar için de erkekler için de iffetsizliğin ölçüsüzlük, yozlaşma ve özdenetim yoksunluğu gibi yönlerinden uzak durulmalıydı. Ama aynı zamanda, sürekli bekârlığın ya da yetişkin bekâretinin fiziksel olarak zararlı, felsefi açıdan aşırı ve toplumsal yönden tuhaf olduğu düşünülürdü.

## *Hıristiyanlık Öncesi Bekâret*

İster yasayla yapılması zorunlu tutulsun, ister gelenek baskısıyla ya da kişisel tercih sebebiyle olsun, eski dünyada evlenmeye uygun olan neredeyse herkes evlenirdi. Eski Akdeniz ve Adriyatik bölgelerindeki ataerkil kültürlerde evlilik kişinin ailesini genişletmesinin, aileye taze kan getirmesinin ve geleceğe

yatırım yapmasının bir yoluydu (sanayileşme öncesi toplumlarda hâlâ da öyledir). Kanıtlanabilir babalık önemli olduğu için gelinlerin bekâreti de önemliydi ve bütün ailenin namusu, yanlarından ayrılan kızlarının ve kendilerine katılan gelinlerin gerdek yataklarına bakire olarak girip girmemesine bağlıydı.

Büyük olasılıkla çoğu da gerdeğe bakire girmiştir ama bütün kadınların bundan elde edeceği büyük bir kişisel çıkarın olması, ille de böyle yaptıkları anlamına gelmezdi. Bu daha çok öylesine yapılagelen bir şey, kadınların kültürlerinin bir parçasıydı. Ayrıca günlük yaşamın yapısı da birçok kişi için, tamamıyla imkânsız olmasa bile düzen itibariyle zaten zor olan evlilik öncesi ilişkileri yasak kılardı. Eski dünyanın kadınları ve erkekleri çoğunlukla ayrı fiziksel ve toplumsal alanlara sahipti ve birçok sosyoekonomik kademede buna ayrı çalışma yaşamları da dahildi. Ayrıca bu zamanın kadınlarının bizim ölçütlerimize göre genellikle oldukça küçük yaşta evlendirildiklerini de hatırlamak gerekir. Yunan gelinlerin genelde ilk âdetlerinin üzerinden birkaç yıl geçmesi beklenirken, Romalı gelinler daha âdet görmeye bile başlamadan evlendirilebilirdi.

Evlilik öncesi bekâret, bunu kaybedenlerin maruz kalabileceği olağandışı cezalarla teşvik edilirdi. Roma İmparatorluğu'nda evli olmayan bir kadınla yapılan *stuprum*, yani uygunsuz cinsel davranışın zinaya denk olduğu düşünülürdü. Genç kadın bunun öncesinde bakire idiyse ve kendi arzusuyla baştan çıkarılmış gibi görünüyorsa, her iki tarafın da mallarının yarısına geri verilmemek üzere el konulurdu. Eğer kadın tecavüze uğradığını kanıtlayabilirse (tabii bu, o zaman da bugün olduğu gibi kocaman bir "eğer"di), sadece adam cezalandırılırdı. Romalılarda cinayet de evlilik öncesi cinsel sınır ihlalleri için başvurulan yaygın bir cezaydı. Aslında üst sınıfa mensup babalar, zina yüzünden kızlarını öldürme hakkına sahipti (kızları evlendikten sonra bile) ve kızlarının birlikte zina yaptığı sevgililerini öldürmek de babaların yasal hakları kapsamına giriyordu.

Yunanistan'da da cinayet, kızların izinsiz bekâret kaybına gösterilen hiç de nadir olmayan bir tepkiydi. Giulia Sissa, *Greek Virginity* (Yunan Bekâreti) adlı incelemesinde, Atinalı bir

hükümdarın kızının "mahvedildiğini" keşfetmesi üzerine onu açlıktan gözü dönmüş bir ata yem ettiğinden söz eder. Bunun yanı sıra, Roma yasası *stuprumu* cezalandıran ekonomik yaptırımlara göre toplumsal açıdan çok daha aşırı bir ceza da sağlardı. Solon zamanında evli olmayan kızlarının baştan çıkarıldığını ya da hamile bırakıldığını keşfeden Atinalı babalar, kızlarını evlatlıktan reddetmek ve kızlarının vatandaşlık haklerini feshedip onları köle yaparak onlara "yabancılaşmış bir beden" olarak davranmak zorundaydı. Solon'un yasasında özgür doğan bir Atinalı'nın köleliğe zorlanabildiği tek durumdu bu.

Bu dönemde yaşayan bir Atinalı'ya bu ceza mantıklı gelirdi. Bir kızın evlenmeden bekâretini kaybetmesi açıkça ataerkil olan eski dünyada, hem aileyle kızın kendisinde utanç verici bir denetim eksikliği hem de kızın babasına karşı işlenen bir mal suçu oluşturuyordu. Baba evinin bir parçası olarak kızlar, tıpkı karıların kocalarına ve kölelerin efendilerine ait olması gibi, kelimenin tam anlamıyla babalarına aitti.

Ancak kölelerin aksine kızlar ve karılar satılamazdı. Bir kızın hem aile reisi hem de genel olarak toplum için esas değeri evlilikte verilebilmesiydi. Babanın kızını verme hakkı, bugün anladığımız gibi mecazi bir teslim etme, yani kızıyla özel bir gün paylaşan ve yüzü sevinçten ışıldayan bir babanın oynadığı rol değildi. Bu, fazlasıyla gerçek ve yasal olarak son derece bağlayıcıydı. Birçok önemli şey evliliğe bağlı olabilirdi: Güç, toprak, ün ve servet, hatta belki de savaş ve barış. Bir kızın evlenebilirliğiyse bekâretine bağlıydı. O olmazsa, geri kalan hiçbir şey mümkün olmazdı. Kızın üreme bakımından saflığını yitirmiş bedeni, artık üst sınıfın toplumsal ekonomisine bağlı değiş tokuşlar için faydalı değildi. Faydalı bir insan hamuru olan bedeninin değeri neyse, kızın değeri de tam olarak oydu.

Peki yaşamlarına belli bir çıkara hizmet eden hamurlar olarak (köleler, serfler ve hizmetçiler) başlayan kadınların durumu neydi? Bekâretin bu kadar hayati görünmesine neden olan hanedan evliliği sorunu olmayan bu kadınların bekâretinin yine de değerli görülüp görülmediğini pekâlâ merak edebiliriz. Bunun cevabı kesin bir evettir. Bu kadınlardan bize kalan ka-

nıt ya çok azdır ya da hiç yoktur ama elimizde kâğıt üzerinde yasal izler vardır. Tecavüz yasaları çoğu zaman, hem bakire ve bakire olmayan kadınların tecavüzü arasında hem de yüksek sınıftan kadınlarla düşük sınıftan kadınların tecavüzü arasında ayrım yapmıştır. Eski dünyanın gözünde, düşük sınıftan olan kadınların bekâretinin, üst sınıftan kız kardeşlerinkiyle karşılaştırıldığında nasıl görüldüğünü öğrenmemiz için bu yasalara bakmamız gerekir.

Yasaların bize söylediği hiç de şaşırtıcı değildir. Eski dünyada bekâretin öncelikle bir mal olduğu, ancak ondan sonra doğa ötesi bir özellik olduğu düşünülürdü. M.Ö. yaklaşık 450 tarihlerinden kalma bir Girit yasası, bakirelerin ve bakire olmayanların tecavüzü için ayrı cezalar öngörmüştür: Bir kadın hizmetçinin tecavüzcüsü, sözü edilen hizmetçi bakireydiyse iki *stater*, bakire değildiyse bir *obol* para cezasına çarptırılırdı, yani hafif bir şaplakla yırtardı. Tecavüze uğrayan kadına değil, kadının sahibine ya da efendisine yapılan bu ödemeler, açıkça görülüyor ki kişisel bir saldırı karşılığında değil, mala verilen zarar karşılığında ödenen göstermelik bir tazminattı.

Bu durumda bekâret eski dünyada gayet iyi bilinen bir tutar konusuydu. Bekâreti kaybetmek (ya da çalmak), bekâretin kime ait olduğuna ve kişinin nerede yaşadığına bağlı olarak, cepteki bozuk paraların elden çıkarılması gibi basit bir cezadan kişinin hayatını kaybetmesine kadar farklı sonuçlar doğurabilirdi. Ama aynı zamanda elimizde, bir *virgo* (Latince) ya da *parthenos* (Yunanca) olmanın en azından bazı durumlarda bugün düşündüğümüz anlama gelmeyebileceğine dair güçlü kanıtlar vardır: O zamanlar, seks yapabilen ve yapan bakireler vardı.

### *Bakireler ve Bakirelerin Oğulları*

Cinsel yaşamı olan bir bakire fikri çelişkili görünebilir, ama aslında bu sadece dilden kaynaklanan bir sorundur. Ne *virgo* ne *parthenos* ne de bunların İbranice karşılığı olan *betulah* sözcüklerinin sözlük anlamı sadece cinsellikle belirlenen bir konuma gönderme yapar. Bu sözcükler cinsel deneyimsizliğe işa-

ret etmek için kullanılabilirdi ama hepsinin de en yaygın anlamı kabaca "kız" ya da "evlenmemiş kadın"a denk düşerdi.

İngilizce'de nasıl *maiden* (kız) evlendiğinde *wife* (karı) olursa, Roma dilinde de *virgo* önce *uxor* (karı), sonra da çocuk doğurduğunda *matrona* (çocuklu kadın) olurdu. Yunanistan'da zifaf odasına *parthenos* olarak giren kişi, odadan *gyne*, yani karı ya da daha tam olarak çevrilirse, kadın olarak çıkardı. Evlilik ve evliliğin cinsel anlamda tamamına erdirilmesi, toplumsal ve dilsel olarak bir kızı ya da bir bakireyi karıya dönüştüren şeydi. Almanca, bu dilsel değişikliği devam ettiren çağdaş dillerden biridir. Almanca'da "kız" ya da "genç kadın" anlamına gelen sözcük *Mädchen*'dir; özellikle cinsel bir bağlamda "bakire" anlamına gelen sözcükse *Jungfrau*'dur ama "karı" ve "kadın" sözcüklerinin karşılığı aynıdır: *Frau*. Uygun yaşta bir kadına evli olmasa da *eine Frau* (bir kadın) denilebilir, ama birini *Frau* Falanca diye çağırmak, o kişiye birinin karısı demektir.

Bugün olduğu gibi eski dünyada da bir kadının ilk cinsel deneyimi ille de gerdek gecesiyle aynı zamana rastlamazdı. Evlilik öncesi cinselliğin o zamanın kadınları için yaygın olmadığını varsaysak da, bunu cezalandıran yasaların varlığı bile bize bunun aslında gerçekleştiğini söyler. Keşfedilen evlilik öncesi hamileliklerin ve doğan piçlerin kayıtları da aynı şeyi söyler ve bunlar evlilik öncesi cinsel ilişkinin aslında hiç de nadir yaşanmadığını anlamamıza yetecek sıklıktadır. Ama kadınların konumlarını sınıflandırmak için kullanılan terimler, evlilik durumuna sıkı sıkıya bağlanmıştır. Bunun kaçınılmaz sonucu da *parthenia*, yani *parthenos* olma durumunun cinsel açıdan deneyimli, hatta bazen çocuk doğurmuş olan kadınları tarif edebilmesiydi.

Görünürde çelişkili olan bu durum, büyüleyici mitolojik-edebiyat geleneğinin çekirdeğidir. Tabii ki bir bakirenin doğum yapmasının mümkün olmaması gerekir. Özellikle Yunanlar bu çelişkiyi simgesel açıdan zengin ve faydalı bulmuştur. Yunanlara göre, olağanüstü bir kişinin olağanüstü kökenlerinin olması gerekirdi ve Yunan efsanelerinde çoğu zaman olmuştur da: Yunanistan'ın en çok sevilen kadın ve erkek kahra-

manlarının çoğu, Truvalı Helen de dahil olmak üzere, *parthenios*, yani "bakirelerin oğulları" olarak tanımlanmıştır. Örneğin, Helen'in babası Zeus, annesi Leda'yı inanılmaz bir şekilde, bir kuğu şeklindeyken baştan çıkarmıştı. Atalanta'nın oğlu Parthenopaeus da Homeros'un kahramanları Asklepios (babası Apollon'du), Herakles ve Perseus (ikisinin babası da Zeus'tu) gibi *partheniostu*. Bazı *parthenios* çocuklar annelerinin yaptığı işleri tekrar etmişlerdir: Ölümlü Ifis ile ölümsüz Poseidon'un kızı Evadne de, Apollon'la birlikte Iamus adlı *parthenios* bir oğlan dünyaya getirmişti. Bu *partheniosların* çoğunun tek annesi ve iki babası vardı; bunlardan tanrısal olan çocuğun gerçek babasıydı, insan olansa çocuk doğduktan sonra kadınla evlenip çocuğu kendi çocuğu olarak benimseyendi.

Elbette gerçek yaşamda her *parthenios* kahraman değildi. Bunların çoğu büyük olasılıkla doğduktan sonra çaresiz anneleri tarafından, Parthenion Dağı'nın (Argolis ile Arkadia arasındaki sınırda uzandığı farz edilen, bakire doğumlarının dağı) yamaçlarında ölüme terk edilirdi. Ama "bakireden doğan" terimi ve efsanelerin öncesinde bunun örnekleri zaten vardı. Sıradan halktan en az birkaç kadının ve ailelerinin, uygunsuz bir hamileliğin suçunu *hieros gamos*, yani bir insanla bir tanrı arasındaki evliliğe (bu durumda "yatağa atılmış" demenin üstü kapalı yolu) yükleme fırsatından yararlandığı konusunda çok az şüphe vardır.

Başımıza bir *hieros gamos* geldiği iddiası bugün bize aptalca gelebilir ama o zamanlarda bu, bugün "zararı azaltma stratejisi" diyebileceğimiz bir şeyin örneğiydi. Böyle bir iddia kabul edildiyse, kadının ve çocuğunun toplumdaki konumu nispeten sağlam kalabilir ve anne namusuyla eş olarak alınabilirdi. Sonuçta tanrıların yapmaya kararlı olduğu bir şey konusunda kimin elinden ne gelir ki? Bütün bu örneklerin kanıtını, tüm zamanların en ünlü *partheniosu*, yani Nasıralı İsa hakkında anlatılan hikâyelerde kesinlikle görebiliriz. İnkâr edilemeyecek biçimde kahraman olan İsa da, bir bakirenin iki babalı oğlu olarak tanıtılmıştır, tabii insan babası, doğan bebeğin ilahi babalığı konusunda temin edilip annesiyle evlenmeye ikna edildikten sonra.

Bakire Meryem'in ya da en azından Bakire Meryem'in bugün bize ulaşan uyarlamasının aksine, eski dünyanın ortalama *parthenos*, *betulah* ya da *virgosu* öteki ergenlerden daha kutsal ya da saygıdeğer olmayan, kelimenin tam anlamıyla sıradan bir komşu kızıydı. Bu kızların bekâreti de olağanüstü değildi. Eski dünyada büyük olasılıkla geç olmasından çok erken olması uygun görülmüş bir tarih olan gerdek gecesi gelip çattığında, kızların bekâretleri de sona ererdi... Ancak kuralı kanıtlayan istisnanın ta kendisini oluşturan küçük bir kadın topluluğundan, yani eski zamanların kutsanmış bakirelerinden biri olmadıkları sürece.

Kutsanmış bekâret fikri, bugün bilincimizde ayrılmaz bir şekilde Roma Katolik Kilisesi'yle ilişkilenmiştir ama Kilise'nin birçok öteki uygulaması gibi bu fikir de aslında Kilise'den çok önce başlamıştır. Tanrı'nın hizmetine adanan kutsal bakireler de, sonradan Hıristiyanlık uygulamasının geniş birleştirici şemsiyesi altında kendisine yer bulan, Hıristiyanlık öncesi dinlerin sayısız yönünden sadece bir başkasıydı. Hıristiyanlık öncesinde bazı kutsal bakireler (Yunan Lefkippos'un kızları, yani Apollon'un kız kardeşlerine hizmet eden bakire kadınlar gibi), esasen tapınaklarda görev yapan hizmetçilerdi. Ama evlilik ve çocukların olmaması dışında, bu kadınların tapınaklarda yaşadıkları hayat büyük olasılıkla, tapınak dışında yaşayacakları hayattan pek de farklı değildi. Tapınaklarda da temizlik yapılmalı, yemek pişirilmeli, kıyafet dikilmeli, kumaş dokunmalı ve ocaklar ve bahçelerle ilgilenilmeliydi. Roma'nın ünlü Vesta bakireleri gibi diğer bakirelerse müthiş kutsal ve dindışı etkiye sahip kişilikler olarak görülebilirler. Bunlar olağan hayat seyrinin çok dışında, neredeyse masalsı diyebileceğimiz yaşamlar sürmüşlerdir.

Ancak tapınaklarda rahibe olmak, evlenmek istemeyenler için kolay bir kaçış yolu değildi. Bir kadın, sırf istiyor diye bu yolu seçemezdi. Kutsanmış bakireler genellikle din yetkilileri tarafından çoğu zaman seçkinler sınıfından özenle seçilirdi. Üstelik kutsal bir bakire olarak takdis edilmek ille de ömür boyu

bekâret anlamına da gelmezdi. Kutsanmış bakirelerin hizmet süresi genelde kısıtlıydı ve bazı durumlarda çocuklukta başlayıp kız evlenilecek yaşa geldiğinde sona ererdi. Vesta bakireleri bile sadece otuz yıl hizmet verirdi, o noktadan sonra evlenmek isterlerse özgürlerdi ama çok azı bu hakkı kullanmıştır.

### *Vesta Bakireleri*

Colline Gate yakınlarında, Roma'daki Campus Sceleratus'un tümsek şeklindeki toprağı altında, bir mezar, daha doğrusu küçük bir yeraltı hücresi, Vesta bakirelerinin yaşamlarından hiç çıkmayan bir hayalet gibiydi. Bu hücre, bakirelerin günlük yaşamlarını değil, bekâret yeminlerini bozarlarsa başlarına gelecekleri simgelerdi. Plutark baştan çıkarılan bir Vesta bakiresinin cezalandırılmasını insanın kanını donduracak ayrıntılarla anlatır:

> Baştan çıkarılan bir Vesta bakiresi diri diri gömülür ... içine tepesinden girilebilen küçük bir oda hazırlarlar. Odanın içinde üstü örtülü bir yatak, yanan bir lamba ve ekmek, bir kova su, süt, yağ gibi bazı temel yaşam ihtiyaçları vardır çünkü en kutsal ayinlere adanmış bir bedenin açlıktan ölmesine izin verilmesinin günah olduğu düşünülür. Cezalandırılan kadın, sesi bile duyulmasın diye, üstü örtülmüş bir sedyeye konur ve kayışlarla bağlanır ve halk meydanından geçirilir. Sedye özel yere ulaştırıldığında katılanlar kadının zincirlerini çözer. Baş rahip bazı gizli dualar okur ve ellerini tanrılara doğru kaldırır çünkü idamı infaz etmesi gerekmektedir. Rahip, başı örtülü kurbanı dışarı çıkarır ve onu odaya indirecek olan merdivenin üzerine yerleştirir. Sonra öteki rahiplerle birlikte arkasını dönüp uzaklaşır. Merdiven girişten kaldırılır ve odayı saklamak için üzerine büyük miktarda toprak yığılır, böylece odanın bulunduğu yer etrafındaki araziyle aynı seviyeye gelmiş olur. Kutsal bekâretini terk edenler işte böyle cezalandırılır.

Bu acımasız ceza sık kullanılmamıştır (sadece on Vesta bakiresinin idam edildiği belgelenmiştir) ama sonuçta kullanıl-

mıştır. Bazen söz konusu olan Vesta bakiresine yöneltilen suçlamalar doğru olsa da her zaman doğru değildi. 215'te olduğu gibi ara sıra, İmparator Caracalla'nın görevden uzaklaştırmak istediği üç Vesta bakiresinden birini baştan çıkarması ya da ona tecavüz etmesinde olduğu gibi (öteki iki bakireyle birlikte bunu da, kazanan ilk üçün tahmin edildiği tüyler ürpertici bir bahis oyunu oynarmışçasına gömdürmüştü), kötü yola düşen bir Vesta bakiresinin "cezalandırılması" gerçekte siyasi nedenlerle işlenen bir cinayetten başka bir şey değildi.

Vesta bakireleri, bütün günlerini Vestaların Atriyumu adlı kız kulübünün salonunda yayılıp kıkırdamakla geçiren üniversite kızları gibi olsalardı, o zaman bütün bunlar hiç de mantıklı gelmezdi. Ama Vesta bakirelerinin aslında kim ve ne olduklarını anladığımızda her şey mantıklı gelir: Roma'daki en güçlü kadınlar, birçok erkekten çok daha yüksek bir konumun ayrıcalığına sahip müthiş derecede seçkin ve bağımsız bir topluluk. Vesta bakireleri, Roma'nın koruyucu tanrıçası ve en büyük Roma tapınağının yöneticisi Vesta'nın ocağını simgeleyen kutsal ateşin gözeticileriydi, yani Roma'yla tanrılar arasındaki en önemli bağının koruyucularıydı. Tanrıçaya adanmış olan Vesta bakireleri, Romalı kadınlar arasında yasal erkek koruyucusu olması gerekmeyen neredeyse tek kadın topluluğuydu. Bir Vesta bakiresi otuz yıllık hizmetini tamamladığında, imparatorluk hazinesinden etkileyici bir çeyiz (rahibe olduklarında bütün Vesta bakireleri için kenara ayrılırdı) verilerek maddi açıdan desteklenirdi. Otuz yıllık hizmet süresinden sağ salim çıkanlar emekli olduklarında, benzeri bir özgürlüğün nadir görüldüğü zengin bir sivil yaşam sürerlerdi.

Bir Vesta bakiresinin gücü ve bağımsızlığı ne sadece simgeseldi ne de din meseleleriyle sınırlıydı. Vesta bakirelerinin faydalandığı ayrıcalıklar, sulh yargıçlarınınkiyle (kişisel korumaları baltacı denilen ve normalde yargıçlara atanan subaylardı), hatta bazı durumlarda imparatorun ayrıcalıklarıyla bile aynı düzeydeydi: Vesta bakireleri karşılarına çıkan mahkûm edilmiş herhangi bir suçluyu affetme yetkisine sahipti (karşılaşmanın önceden ayarlanmamış olması şartıyla). Bugün olduğu

gibi o zaman da idamların siyasi nedenlerden dolayı düzenlenebileceği düşünülürse, ölüm cezasını değiştirme gücünü elinde tutan biri sadece yaşam ve ölüm gücüne sahip değildi: bu kişinin bunlardan çok daha fazlasına sahip olması da mumkundü. Vesta bakireleri aynı zamanda orduya ve hazineye dair önemli kayıtların koruyucusuydu, mahkemede tanıklık edebilmek için yemin etmeleri gerekmezdi ve imparatorların isteklerini yerine getirirlerdi. Normal şartlarda büyük olasılıkla hiçbir zaman kendi başlarına yasal bireyler bile olamayacak kadınlar için bu oldukça sıradışı bir yaşamdı. Tarih boyunca birçok başka kadın için de olduğu gibi kutsanmış bekâret, Vesta bakirelerine çok şey kazandırıyordu.

Vesta bakireleri, koyu bir Hıristiyan olan İmparator Theodosius 394 yılında bu kurumu kaldırana kadar, Roma İmparatorluğu Hıristiyanlığı resmen kabul ettikten sonra koskocaman seksen bir yıl boyunca çok büyük bir güce sahip olmuştur. Bu kadar büyük bir güce sahip Vesta bakireleri, bu gücü taşımaya da ehil kadınlardı. Bu bakireler üst sınıf olmanın gereklerini yerine getirmeye doğuştan alışkındı. Bir Vesta bakiresi öldüğünde ya da tapınaktan ayrıldığında, Roma seçkinlerinin altıyla on yaş arasındaki kızları bir araya getirilir ve bunlardan yirmi tanesi, içinden bir sonraki yeni üyenin seçileceği havuzu oluşturmak üzere kenara ayrılırdı. Bu kızların bedenlerinin tamamen kusursuz olması, hiçbir sakatlığının ya da özrünün bulunmaması, duyma ve konuşma yeteneklerinin mükemmel olması ve anne ve babalarının soylarının uygun şekilde üst sınıftan gelmeleri ve hayatta olmaları gerekirdi. Seçilen bu yirmi kız Roma'nın baş rahibinin huzuruna çıkarılırdı. Baş rahip kurayla aralarından birini seçer ve kızın elini tutarak şu kalıplaşmış sözleri tekrarlardı: "Sevgili kızım, seni Vesta rahibesi olarak alıyorum."

O andan itibaren kız artık ailesine ait değildi ve onlardan herhangi bir miras alamazdı: Vesta'ya ve Roma'ya aitti. Bundan sonra kız götürülür ve uzun saçları kesilirdi (bekâreti kutsama ve cinsellikten feragat etme ayinlerinde saçın kısaltılması yaygın bir simgesel hareketti). Rahibe olacak kıza beyaz elbiseler giydirilir ve kafasına yeni ailesini simgeleyen süslenmiş metal

bir şerit takılırdı. Şüphesiz hafif sersemlemiş bir halde ve çocukluğuna ait evi ve ailesini kaybetmenin yasını tutarken, kız kendisini otuz yıl sürecek bakire hizmetine bağlayan yeminleri ederdi. Artık kimsenin kızı değil, yaşamının büyük olasılıkla bütün geri kalan süresi boyunca tek ailesi olacak altı kadın arasındaki en küçük üyeydi.

Sonra da çalışma başlardı. Vesta bakireleri tabii ki kutsal ateşle ilgilenirdi ama aynı zamanda Vesta için özel tuzlu ayin kekleri ve çeşitli tatiller için adak olarak sunulacak kekler pişirirler, kutsal bir pınardan su taşıyıp bunu Vestaların Atriyumu'na (Vesta bakirelerinin evi) ya da Vestaların Tapınağı'na götürürler, tapınağı temiz tutar ve belli adakları gözetirlerdi. Tabii ki bunun yanı sıra akıl hocası, anne, kız, kız kardeş ve şüphesiz küçük bir alanda birlikte yaşayan bütün insan topluluklarında olduğu gibi, bazen rakip ve düşman olarak her gün birbirleriyle de uğraşırlardı.

Vesta bakireleri Tanrı'ya adanmış bağlantı yolları, devletin himayesi altında kutsanmış bedenlerdi. Bu bedenlerin özenle korunan bekâretleri, insanlarla Tanrı arasındaki iletişim hattıydı ve kelimenin tam anlamıyla halkla tanrıları arasında doğrudan aracılık yapmaya adanmıştı. Bu kadınların bekâretleri ne tanrılara sunulacak bir adak olarak düşünülmüş ne de kadınları daha ahlâklı ya da yüce kılmıştır. İnsan bekâretinin tanrılarla olan ilişkisindeki işlevi, evlilikle olan ilişkisindeki işleviyle neredeyse aynıdır: Kirlenmemiş bir bağlantı yolunun teminatı olmak. Vesta bakireleri Tanrı'ya bağlılıkları bölünmesin diye bakirelerdi.

## *Çöldeki Bekârlar*

Bu klasik bekâret türü aynı anda hem oldukça tanıdık hem de eksik görünüyorsa bunun iyi nedenleri vardır. Tıpkı mercanın bir atole dönüşmesi gibi, bekâret ideolojisi de binlerce yıl boyunca birikmiştir. Eski bekâret ideolojilerinin bazı yönleri, örneğin bir bakirenin kendisinden ödün vermemiş bir bağlantı aracı olduğu inancı elbette bugün hâlâ vardır. Ama eski dünya

bekâreti aynı zamanda, sonradan Batı'nın bekâret konusunda nasıl düşündüğünü belirleyen çok önemli birçok unsuru da içermez. Bu unsurların eklenmesi –bekâretin tinselleştirilmesi, kişiselleştirilmesi ve eşitlikçileştirilmesi– Batı dünyasının bekâret konusundaki düşünce ve duygularını da davranışlarını da tamamıyla değiştirmiştir.

Konuya bu kadar uzaktan geri dönüp bakıyoruz için bu değişiklik sanki bir anda meydana gelmiş gibi görünür. Gerçekte bu değişiklik yavaşça olmuştur ve kesinlikle direnişle karşılaşmadan da gerçekleşmemiştir. Bu, bedenin toplumsal işlevi ve konumuna dair anlayışta gerçekleşen köklü bir değişimi ve insanların dünyadaki görevleri ve Tanrı'yla ilişkileri hakkındaki düşünüşlerinin ciddi şekilde yeniden düzenlenmesi anlamına gelmiştir. Bu değişimler bekâreti ve bekâretin simgeleyip işaret ettiği her şeyi, dünyanın çoğunu iki bin yılın büyük kısmı boyunca yönetecek olan yeni bir dinin temel ilkesi haline getirmiştir.

İronik olarak, yeni dinin ismen kurucusu olan Nasıralı İsa bekâret konusunda çok az konuşmuştur. İsa bekâret hakkında kelimenin tam anlamıyla hiçbir şey söylememiştir (bildiğimiz kadarıyla). Öte yandan Hıristiyanlar bu konuda çok şey söylemiştir. Bunları, İsa'nın öğretilerindeki düşünüşlerden kendilerine göre anlamlar çıkararak ve o dönem ortaya çıkan öteki ideoloji ve düşünüşlerden etkilenerek türetmişlerdir. Hıristiyanlığın bekârete yaklaşımı, İsa'nın ölümünden yaklaşık yarım yüzyıl sonra bütünsel bir hal almaya başlamıştır ama olgunlaşması, beş yüzyıl daha sürmüştür. Ancak Hıristiyanlığın cinsellik, beden ve bekâret konularındaki kökten yeni görüşünün temelini oluşturan felsefi ve dinî öncüller var olmasaydı bunların hiçbiri mümkün olmazdı.

İsa'nın doğumundan yaklaşık yüzyıl kadar önce, Mısır'da İskenderiye'nin güneyindeki Mareotis Gölü kıyısında, dünyayla bağlantısı kopmuş denecek kadar şehir duvarlarının dışında bulunan, medeniyetin sınırında bir topluluk yaşardı. Bu, Therapeutae, yani gerçek anlamıyla "şifacılar" olarak bilinen dinî hareketin en büyük topluluğuydu ve birlikte basitlik ve yoğun dinî düşünmeye dayalı bir yaşam süren bekâr erkek ve kadın-

lardan oluşmaktaydı. Bunları çoğu ismen Yahudi ya da en azından İbrani'ydi (iki sözcük o zamanlar eşanlamlıydı) ama hangi köklerden ya da inanç geleneklerinden gelmiş olurlarsa olsunlar hepsi de Gnostikti. Bir başka deyişle, insan ruhunun *gnosisi* başarabileceğine, yani tam anlamıyla Tanrı'yı kişisel olarak yaşayabileceğine inanırlardı.

*Gnosise* giden yol herkes için aynı değildi. Bu yol, aile, ev ve kişinin içerisinde rahat etmeyi öğrendiği her şeyden ayrı bir hayat yaşamayı seçmek demekti. Therapeutae gibi bir mezhebe katılmak tamamıyla yeni bir toplumsal varlığı kabul etme anlamına gelirdi. Budizm'de olduğu gibi, maddi dünyadan vazgeçmek Tanrı'yı tanıma uğraşının önemli bir unsurunu oluştururdu. Bu, en azından özünde, uygulamaya dair bir çeşit çilecilikmiş gibi görünebilir. Aile, kişisel servet ya da cinsel etkinlik gibi şeylerden vazgeçmek kendiliğinden anında kutsallığa yol açmazdı ama bedensel dünyada insanın zihnini meşgul eden şeylerin sayısını azaltırdı. Hıristiyanlık öncesinin Gnostik mezheplerinin hepsi kadınları kabul etmezdi. Aslında bildiğimiz kadarıyla Therapeutae bunu yapan tek mezhepti. Özellikle yaklaşık M.Ö. 20'den M.S. 50'ye kadar büyük başarılar elde eden bir Yahudi olan İskenderiyeli Filo'nun yazıları sayesinde, elimizde Therapeutae mezhebi hakkında bu kadar çok bilgi vardır. Sessiz ve sakin bir şekilde yan yana yaşayıp bekârlıklarını sürdüren ve birbirlerine "kardeş" diye hitap ederek dünyevi şeylerle ilişkilerini kesen kadın ve erkek Therapeutaelar, Hıristiyanlığın bekârlık uygulayan evlerinin, dinsel mekânlarının ve manastırlarının kesinlikle ilk örnekleridir.

Ancak Tanrı uğruna bekârlık uygulaması sadece Gnostiklerle sınırlı değildi. Ölü Deniz Parşömenleri'nin (Tomarları) yazarları olan Kumran Vadisi sakinleri gibi kutsal savaşa hazırlanmak için bekârlığın tinsel zırhını giyen Yahudi toplulukları da vardı. Öyle görünüyor ki, bu adamlar için bekârlık, kendilerini tamamıyla Tanrı'ya açmalarına engel olan bir şeyden kurtularak Peygamber Ezekiel'in sözlerini (Ez. 36:6) gerçekleştirmenin bir yoluydu. Bunu bugünkü Yahudi yasasında olduğu gibi, evin, evliliğin ve ailenin günahlardan arındırılmış

ve dine göre düzenlenmiş bir şekilde sürdürülmesini isteyen mevcut Yahudi yasası pahasına yaparlardı. Ama onlara göre yaptıklarının haklı bir nedeni vardı.

Dünyevi şeyleri reddeden bu tür toplulukları öğrendikten sonra Peter Brown'ın şu sözleri insana fazlasıyla mantıklı gelir: "İsa'nın kendisinin de otuz yaşına kadar evlenmemiş olması hiçbir açıklama gerektirmemiştir." Ruhani uygulamalarına bekârlık, hatta ömür boyu bekârlık ekleyen radikal genç ruhi arayıcıların sayısı hiç de az değildi. Yahudiliğin eski bir geleneğine göre peygamberler çoğu zaman evli olmazdı ve cinsel perhiz uygulardı. Örneğin Musa, Tanrı'nın huzurunda geçirdiği kırk günün sonunda kendisini, cinsel arzularından sonsuza kadar arındırılmış bir halde bulmuştu. İsa'yla aynı çağda yaşayan ama ondan biraz daha genç olan Yaşlı Pliny, Engeddi'deki bekâr Esseneler topluluğunun çelişkili uygulaması üzerine yorum yaparak, olağan evlilik, cinsellik ve doğum döngüsünden kaçınmalarına karşın topluluğun hayat dolu ve nüfus bakımından kalabalık kalmayı başardığına değinmiştir. Bu yüzden İncil'de İsa'nın görünürdeki bekâretinden daha fazla bahsedilmemesine şaşmamak gerekir. Onun gibi bir adamın girip çıkacağı her türden dinî çevrelerde, bu oldukça sıradan görülürdü.

### *Göklerin Egemenliği Uğruna Hadım Olanlar: İsa*

Bu sıradan bekârlar, İsa'nın büyük olasılıkla, "doğuştan hadım olanlar ve başkaları tarafından hadım edilenler olduğu gibi cennetin krallığı uğruna kendini hadım edenler de vardır. Bunu kim kabul edebilirse etsin," (Matta 19:12) derken sözünü ettiği adamlardır. Cinsellikten vazgeçmek kişiyle Tanrı arasında kurulan güçlü bir ilişkinin temel yönü olarak görülürdü, o yüzden İsa'nın bunu teşvik etmesi pek de şaşırtıcı değildir. Hem Yahudilerin bedende yapılan değişikliklere karşı duyduğu nefret hem de eski dünyada kısırlaştırma ve pagan rahipleri arasında kurulan yaygın ilişkilendirme (Ana tanrıça Kibele inancındaki *Galli* rahipleri gibi) düşünüldüğünde öyle görü-

nür ki, "hadım" sözcüğü büyük olasılıkla gerçek anlamıyla değil, mecazi anlamda kullanılmıştı.

Bu şekilde kişinin kendisini mecazen kısırlaştırması aslında, kişinin kendisini fiziksel olarak ayırması anlamına geliyordu. Bu ayırma, kendisini normal yaşam döngüsünün tamamıyla dışına yerleştirerek ve eski dünyada insan doğasının hem içsel bir parçası hem de insan bedeninin işleyişinin gerekli bir yönü olarak görülen cinsel edimlere katılmayı reddederek gerçekleşiyordu. Toplumsal açıdan hayati önem taşıyan evlilik ve babalık süreçlerine dahil olmayı reddeden birisi neredeyse evrensel olan toplumsal önceliklere bir şamar indirmiş oluyordu. Kökten değişimci bir vaiz ve peygamber için bu reddetmeler hem içten geliyordu hem de stratejikti. Kabul görmenin, yüceliğin ve kurtuluşun temelini kalıtımın ya da servetin değil, inancın oluşturduğu yeni bir toplum yaratma çabası, mevcut toplumsal yapıların hiç de azımsanmayacak ölçüde yıkılmasını gerektiriyordu.

Nasıra'dan çıkan bu isyankâr vaiz, gezgin, bekâr, ne toprağı olan ne de toprakta çalışan, karısız (Kilise'nin kabul ettiği İncillerden bildiğimiz kadarıyla) ve çocuksuz yaşama iyi bir örnek oluşturmuştur. Çölün ortasında Tanrı'nın kutsal ordularını bekleyen Esseneler gibi İsa da etrafını, kendi gibi düşünen ve Tanrı'yla kısa süreliğine de olsa yakın bir ilişki içinde olabilmek uğruna bildikleri her şeyi reddetme istekliliğini kendisiyle paylaşan, yeni ve daha iyi bir dünyanın çok yakınlarda olduğundan emin olan adamlarla kuşatmıştır. Therapeutaeler gibi İsa da hastalara ve sakatlara yardım edip onları iyileştirmiştir. En çok da vaaz vererek, kökten değişimci bir bağımsızlık anlayışına ve dünyevi ayrıcalıkların reddedilmesine dayalı özgürleşme öğretisini yaymıştır. İsa'nın yurdunu işgal edip hâkimiyeti altına alan Romalı güçleri bundan daha fazla kızdıracak bir şey bulunamazdı.

Burada tuhaf olan İsa'nın yakın müritlerini bekârlığa teşvik etmiş olması değildi. Bu hem psikolojik ve siyasi açıdan stratejik hem de o zamana uygun bir hareketti. Tuhaf olan, çok farklı şartlar altında ve savaş halinde olunan bir zamanda ya-

şayan küçücük bir insan topluluğuna yöneltilen bu teşvikin böylesine şevkle kabul edilmesi, olağanüstü ölçüde yayılması ve tereddütsüz bir hevesle uygulanmasıydı. Pavlus Korintlilere yazdığı birinci mektubunda, İsa'dan bakirelere dair belirli hiçbir talimat almadığını itiraf eder (1 Kor. 7:25). Buna karşın sadece Pavlus değil, onun ardından nesiller boyunca gelen yazarlar da, Hıristiyan bekâretinin anlamını ve şartlarını, o kadar uğraşarak kâğıda dökmeselerdi kimsenin kolay kolay inanmayacağı kadar ayrıntıyla donatmışlardır. Bekâretin tektanrıcılık kapsamında geçirdiği dönüşümü, stratejik olarak kullanılan bir gerilla bekârlığından ahlâki erdemlerin en yükseğine dönüşüm (bu dönüşümün, kadın düşmanlığının ve cinsellik korkusunun içine işlediği düzinelerce risaleye konu olması hiç de tesadüfi değildir), İsa'ya borçlu olduğumuz bir şey değildir. Bu şeref –ve bütün suç– İsa'nın müritlerine aittir.

## *Tehlikeli Beden: Pavlus*

Tarsuslu Pavlus bazı bakımlardan tam bir ulusal kimliğini yitirmiş Diaspora Yahudisi örneğiydi. Yunanca mükemmel yazan ve görülen o ki bir noktada Roma İmparatorluğu vatandaşı yapılmış, çok yer görmüş olan ve birçok dil konuşan Pavlus. Filippi, Efes, Selanik ve Korint gibi Ege'nin en büyük şehirlerinde yıllar geçirmiştir. Sıradan bir Yahudi'den farklı olarak aynı zamanda İncil'in yazarlarından biri ve bir misyonerdi. Roma'da yaklaşık 64 yılında idam edilmeden önce, hayatının büyük kısmını, misyonerlik çalışmasının bir parçası olarak Yunanca'nın egemen olduğu bölgelerde Hıristiyan toplulukları kurmakla ve bir sonraki durağına gitmek için geride bıraktığı topluluklara uzaktan kılavuzluk etmeye çalışmakla geçirmişti.

Korintlilere Birinci Mektup tam olarak böyle bir ortamda yazılmıştır. Topluluklarını kurmalarına yardım eden adam olarak Pavlus, Korintliler için başları belada olduğunda başvurabilecekleri ruhani bir babaydı. Ve Korintlilerin başları beladaydı. Pavlus'un cevap olarak İncil'deki mektubunu yazdığı mektup ya da mektuplara sahip olmasak da zaten bunlara ihtiyacımız

yoktur. Açıkça söylenmese de, Pavlus'un yaklaşık 54 yılında yazdığı mektubundan Korintlilerin sınıflar arası ne gibi belalarla uğraştıklarını tam olarak anlayabiliriz: Kavga ve kıskançlık, fahişelerin müşterisi olan insanlar, açgözlülük, pagan adakları olarak takdim edilen hayvanların etlerini yiyen Hıristiyanlar, kilisede seslerini duyurmak ve görülmek isteyen küstah kadınlar ve genel bir odaklanma eksikliği gibi görünen durum.

Bir küçümseyen bir babacan, bir sert bir yumuşak olan Pavlus'un mektubu, Pavlus'un ve Hıristiyanlığın Korintlilere en başta sunduğu şeylerden biri hakkında çarpıcı bir hatırlatmayla başlar. Her bedenin Tanrı'nın tapınağı olduğunu ve bütün insanların içinde Tanrı'yı yaşama gücü olduğunu ileri süren bu fikir (1 Kor. 3:16), Tanrı deneyiminin aşırı derecede kişiselleştirilmesi ve eşitlikçileştirilmesidir.

Bu, insanın Tanrı'yla olan teması konusundaki klasik görüşten tamamıyla sapılmasıdır. Buna göre bu temas genellikle en azından iki aşamada arabulucular yoluyla gerçekleştirilebilirdi. Bu aşamalardan birisi, görevleri Tanrı'yla doğrudan temas halinde olmak olan rahipleri ve/veya rahibeleri kapsayan insan aşamasıydı. Ötekiyse maddesel adak sunulan aşamaydı. O zamanların başlıca ibadet şekli olan adaklar, sunulabilecek mallar gerektirirdi. Kudüs'ün büyük tapınağındaki sunak için verilen tertemiz bir oğlak ya da kuzu, hatta bir güvercin ya da insanların yerel sunaklarında Artemis ve Apollon'a sunduğu bir ayin ekmeği bile, hiç de önemsiz olmayan bir harcamayı temsil ederdi. Daha zengin olanların tanrılara yaranma gücünün daha fazla olduğunu söylemeye bile gerek yoktur.

Tanrı'yı kişinin, hatta kişinin bedeninin içine yerleştiren Hıristiyanlık, bu düzeni altüst etmiştir. O zamanlar var olduğu şekliyle dinin sosyoekonomik şartlarını tamamıyla değiştirmiş ve Hıristiyanlık öncesi ibadetin bağlı olduğu rahiplik meslekleriyle hiyerarşilere duyulan ihtiyacı kökünden yok etmiştir. Tek bir süpürme hamlesiyle insan-Tanrı ilişkisinin çoğunlukla dışa ait yapısı, tamamıyla içe dönük bir yapıya dönüşmüştür. Adak olarak sunulabilen şeyler artık cansız nesneler ya da aptal hayvanlar değil, kişilerin hem Tanrı'nın araçları ol-

ması hem de gerçekten Tanrı'nın ikamet ettiği yerler olarak seçilmesi ümidiyle sunulan gerçek insan bedenleriydi.

Böylece inananların ayinsel saflığa dair ideolojilerini kurma ve düzenleme şekilleri dışarıdan içeriye doğru yer değiştirmeye başladı. Bunun öncesinde ayinsel saflık kısmen de olsa miras yoluyla geçen toplumsal sınıfı kapsayabiliyordu. Örneğin Vesta bakireleri seçkinler sınıfının kızlarıydı ve Kudüs'teki tapınağın *kohanim*indeki, yani rahipler sınıfındaki herkes belli bir soydan gelmekteydi. Ayinsel saflık, boşalma ve ölü bedenlerle temas gibi konulara ilişkin sayısız yemin ve tabuyu da kapsamaktaydı.

Kişinin dürüstlüğüne ve saflığına böylesine büyük bir değer yüklendiğinde seks yapmak da benzer şekilde bir sürü sorun çıkarıyordu. Kişinin fiziksel ve psikolojik sınırlarının en geçirgen göründüğü olay olan cinsel etkinlik tehlikelerle dolu gibiydi. Pavlus bir fahişeyle yatan kişinin onunla "tek vücut" olduğunu (1. Kor. 6:16), kişiliğinin ve bedeninin sınırlarının tehlikeye atıldığını yazmıştır. Böyle bir tehlikenin tek sonucu kirlenme olabilirdi.

Pavlus ve genel olarak Hıristiyanlar için cinsellik, arzuyla irade, bedenle ruh arasındaki çekişmeyi de simgeliyordu. İsa'nın mucizevi bir şekilde dirilmesiyle müritlerini "göklere" götürmek için dünyaya dönmesi arasındaki kısa olacağı ümit edilen süre içerisinde, İsa'nın en coşkulu müritlerinin istediği, yüreklerinde bölünmemiş bir bütün olup o en büyük ve sonsuz *gnosis*in beklentisi içinde kendilerini esirgemeden Tanrı'ya açabilmekti. Ama Hıristiyanlar nereye giderlerse gitsinler bedenleri, kendilerini tamamıyla ve düşünmeden adamalarına karşı engeller çıkarıyordu. Korintlilere Birinci Mektup'un satırları dikkatlice okunduğunda ortaya çıkan sorunların üstü kapalı da olsa uzun bir liste oluşturduğu görülür. Efes'teki yazı masasının başındaki Pavlus'un görevi, Korint'teki kilise topluluğu üyelerinin id ve egolarına, kalkmış penislerine ve sulanan ağızlarına, hem daha büyük bir kişisel irade gücüyle hem de topluluğun başarısı ve bağlılığına katkıda bulunacak şekillerde direnmelerine yardım etmekti.

Bu yüzden konu cinsellik olduğunda Pavlus kısaca "Zinadan kaçının." (1. Kor. 6:18) diye yazıp konuyu öylece açıklamadan bırakmamıştır. Tamamıyla bekâr olan bir topluluk, Pavlus'un cinsellik konusundaki hislerine ve onun Hıristiyanlığının hedeflerine belki ayak uydurabilirdi ama bunun sürdürülebilirliği yoktu. Doğal olarak kişiler kurallara uyamaz, bu yüzden de ya topluluğu terk eder, ya cezalandırılır ya da hiç bölünmemiş bir yüreğe ulaşmak açısından en kötü olan şeyi yapıp yalan söylerdi. Evrensel bekârlık, topluluğun istikrarlı kalmasını da sağlayamazdı. Korintliler her zaman evli ailelerden oluşan bir dünyada yaşamışlardı. Evlilik ve aile olmaksızın yaşamak Hıristiyanlara ve aynı şekilde pagan komşularına, hem başıbozukluk hissi verir hem de kafa karıştırıcı gelirdi. Evrensel bekârlık konusunda ısrar etmek taktik açısından korkunç bir hata olabilirdi.

Bu yüzden Korintlilere Birinci Mektup'un 7:9'u şu hayati önem taşıyan sözleri içerir: "Ama kendilerini denetleyemiyorlarsa bırakın evlensinler, çünkü evlenmeleri yanmalarından iyidir." Pavlus'un sözünü ettiği yanma, arada bir ileri sürüldüğü gibi, cehennem ateşindeki yanma değil, cinsel arzunun yakmasıdır. Pavlus'un söylediği şey özünde şudur: Herkes cinsel dürtülere karşı koyamaz; koyamadığındaysa buna yasal olarak teslim olmak, kişinin sürekli olarak işkence çekip dikkatinin dağılmasından iyidir. O zamanın Yahudi yasası evlilik yoluyla kutsal ailelerin kurulmasını sağlamıştır. Pavlus bunun kesinlikle ikinci en iyi seçenek olduğunu açıkça söylemiş olsa da, herkesin cinselliğini denetim altında tutma becerisine sahip olmadığını da (İsa gibi) açıkça söylemiştir. Hal böyle olunca evlilik tercih edilen ve dinen haram olmayan öteki seçenekti: "Evliliğe teslim olan iyi, teslim olmayan daha iyi eder" (1. Kor. 7:38).

Bu tür ılımlılaştırma stratejileri Pavlus'un tarzını temsil eder. Hıristiyanlıktaki cinsellik ve insan ilişkilerine dair dogmanın kısa zamanda ne yöne doğru yol alacağını ve aynı zamanda evlilik ve aile kurumunun hayati olmaya devam ettiğini görebiliriz. Pavlus'la birlikte meydana gelen önemli değ-

şim, bedenin artık eski Yahudilikte ve eski dünya genelinde olduğu gibi hoşgörü ve denetim karışımıyla muamele edilebilecek bir şey olarak görülmemesidir. Korintlilere Birinci Mektup'un sondan bir önceki bölümünde Pavlus, bedenin tamamının her zaman çürümüş olduğunu açıkça dile getirir: "Ve kardeşlerim, size diyorum ki etle kan Tanrı'nın egemenliğini, çürümüş olan da çürümezliği miras alamaz" (1. Kor. 15:50).

Tek bir akıllıca hamlede (Pavlus'un çeşitli bağlamlarda birçok kez yaptığı hamle), H.D. Betz ve Peter Brown'un, "hayati önem taşıyan dinsel bir kısaltma" olarak nitelendirdiği şeyi görürüz. Beden çürümeyle eş tutulur. Hıristiyanlık ve genel olarak Batı kültürü için artık geri dönüş yoktur. Bu yüzden Pavlus'un Korintlilere Birinci Mektup'unda bekâret hakkında tam olarak hiçbir şey söylememesi aslında şaşırtıcı değildir. Zaten söylemesine de gerek yoktur. Pavlus'un itiraf ettiği gibi, İsa'nın bekârete ilişkin belirli hiçbir talimat vermediğini göz önünde bulundurduğumuzda bile, bekâretin yeni yeni oluşan Kilise içerisinde izleyeceği yol zaten bellidir çünkü Pavlus'un dediği gibi, "teslim olmayan daha iyi eder."

### *Rahmi Boykot Etmek, Cennet İçin Çabalamak*

Pavlus örneğinin de gösterdiği gibi, Hıristiyanlığın ilk filozoflarını ve tanrıbilimcilerini zor bir görev bekliyordu. İsa'nın öğretilerini haklı göstermek, açıklamak ve genişletmek işin sadece bir kısmıydı. Büyüyen Kilise'nin kendisine özgü ihtiyaçları da vardı. Gitgide daha da büyüyen ve çeşitlenen Kilise cemaatinin varlığı, başka şeylerin yanı sıra, fiziksel bedene (cinsellik konusu da dahil olmak üzere) ilişkin derhal giderilmesi gereken bir öğreti ihtiyacı olduğu anlamına geliyordu.

Hıristiyanlığın ilk başlardaki genel kadın düşmanlığı aslında sadece tesadüfen Hıristiyan'dır. 21. yüzyıl bakış açımızdan baktığımızda Kilise Babaları'nın bilimsel incelemelerinin ve eleştirilerinin nasıl çoğaldığını görürüz ve son derece kadın düşmanı olan bir Hıristiyan komplosu izlenimi edinebiliriz. Bu kısmen doğrudur. Hıristiyanlığın ilk başlarda cinselliğe ve kadınlara

yönelik tutumları gerçekten de son derece kadın düşmanıydı ama bunlar ne yeniydi ne de bir komploydu. Çoğu zaman sadece tek parçadan oluşan ve tek bir açık gündemle yönlendirilen bir bütünmüş gibi algıladığımız şey aslında, çok daha yavaşça gerçekleşen ve çok daha az tekbiçimli olan bir ideolojik tortulaşma gelişimiydi. Hıristiyan kadın düşmanlığı, kadın bedeni ve kadın cinselliğini günah ve Şeytan'la ilişkilendirerek kendisine has eğilimler geliştirmiş olsa da, kadınlara yönelik bu tür bir düşünüş, 1. ve 2. yüzyılda yaşayan Yunan, Romalı, Suriyeli ya da Yahudilere yalnızca biraz sıradışı görünürdü.

Hıristiyan bekâretinin temelini oluşturan ilk kalın katmanlardan birisi *Encratism* –Yunanca *enkrateia* sözcüğünden gelir– ya da 'kendine hakim olma' olarak bilinen bir felsefedir. Kilise'nin kabul ettiği dört İncil'i tek bir metinde toplayan ilk İncil düzenlemesi *Diatessaron*'dan ciddi şekilde etkilenen bu felsefe, cinselliğin Hıristiyanların yaşamındaki uygun yeri konusuna, İsa'nın vaat edilen ikinci gelişi açısından bakmıştır. *Diatessaron*'u derleyen Tatian'a ve kimin yazdığı bilinmeyen *Acts of Judas Thomas* (Yahuda Thomas'ın Edimleri) adlı kitabın isimsiz yazar(lar)ına göre, bildikleri anlamıyla yaşamın sonunu bekleyen Tanrı'nın kulları arasında günaha yer yoktu.

İkinci geliş yakınlaştıkça Hıristiyanlar inandıkları ilkeleri büyük bir coşkuyla sonuna kadar gerçekleştirmek istediler. Çeşitli sebeplerden dolayı cinsellikten vazgeçmek de bunun bir parçasıydı. Kulla Tanrı arasındaki ilişkiyi engelleyebilecek bir insan ilişkisine girmemenin yararlı olacağı düşünülüyordu. Bunun yanı sıra Hıristiyanlar insani yapılarını mümkün olduğu kadar meleklere yaklaştırmak gibi çok zor bir görevle de uğraşıyorlardı. Bu dönemde, *vita angelica*, yani melek yaşamının bir *apatheia* (Yunanca'da tutkusuzluk ya da arzusuzluk anlamına gelen Stoacı bir kavram) örneği olduğuna inanılırdı. İdeal yaşam ruhun yaşamıydı, ikinci geliş ve Tanrı'yla paylaşımın daimi olduğu "gelecek dünya" öğretisinde inananlara vaat edilen yaşamdı. Öte yandan fiziksel beden sadece, insanları doğum, ölüm ve çürüme döngüsüne, yani bedeni canlı tutmaya ve türü devam ettirmeye dair günlük gereksinimlere bağlamaya yarı-

yordu. Bütün bunlarsa insanları Tanrı'yla olan kaderlerinden daha da uzaklaştırmaktan başka bir şey yapmıyordu.

Bir Hıristiyan olarak yapılacak en ahlâklı ve verimli şey kelimenin tam anlamıyla greve gitmekti. "Rahmi boykot etmek" tabiri çoğu zaman, insanın biyolojik gereksinimlerine karşı yapılan bu oturma eylemine gönderme yapmak için kullanılmıştır ve çok da yerindedir. "Kadınların işleri," yani doğum ve bunun kaçınılmaz sonucu olan ölüm, uzun olmayan elenecekler listesindeydi çünkü "gelecek dünya"da bunlara yer yoktu. Bu da bekârlık demekti.

### *Makinedeki Hayaletler: Clement ve Origen*

Ancak İskenderiyeli Clement'in zamanında (2. yüzyılın sonlarıyla 3. yüzyılın başları), tıpkı Pavlus'un zamanında olduğu gibi, bekârlık bu kadar basit değildi. Bekârlığa herkes dayanamazdı ve bekârlık konusunda fazla ısrarcı olmanın, Kilise'ye yüksek seviyelerde katılan hali vakti yerinde aile reislerinin sayısını düşürdüğü de sorun yaratan bir gerçekti. En etkin din adamlarının birçoğunu geleneksel olarak evli erkek aile reisleri arasından seçen bir kilise için bu kaçınılmaz olarak anlaşmazlığa yol açtı. Ayrıca "ümitlerini mahrem yerlerine bağlamışlar," diye şikâyet eden Clement'in de belirttiği üzere, kendine hakim olma felsefesini izleyenler için Hıristiyan olmak bekâr olmaktan çok daha fazla şeyi kapsıyordu.

Ölçülü bir adam olan Clement'in, Hıristiyanların penisleriyle aralarındaki ideal ilişkiye dair fikri esasen Yunanlara aitti. Clement'in inancına göre, eğer kişi bedenini bilinçli, mantıklı olarak denetim altında tutabiliyorsa bedeninden tamamıyla vazgeçmesine gerek yoktu. *Orexis*, yani fiziksel bir bedenin "makinedeki hayaletleri" olan kaçınılmaz biyolojik dürtüler, düzensiz ve can sıkıcıydı ama zapt edilemeyecek kadar da güçlü değildi. Clement'in Hıristiyanlığında cinselliğin bir yeri vardı ama sonunda, böylesine özenle tutkusuz hale getirilen seksin kendine hakim olma felsefesinden bile daha zor olduğu görüldü.

Cinsel ilişkiye yönelik bu akılcı Yunan yaklaşımının bazı yankılarını çok sonraları başka bir Afrikalı'nın, Hippolu Augustine'in çalışmalarında görürüz. Ama Clement'le Augustine'in yaşadıkları dönemler arasında geçen yüz küsur yıllık süre içinde ortaya çıkan başka bir kişi, bekârete, cinselliğe ve bedene karşı o kadar çarpıcı, etkili ve insanlara karşı duyduğu güçlü nefrete karşın öyle popüler bir yaklaşım geliştirdi ki Clement'in ölçülülüğünün bunun karşısında hiç şansı yoktu. Bu ünlü köktenci, İskenderiyeli şehit düşmüş bir Hıristiyan'ın oğlu olan Origen'di. 3. yüzyılda yaşayan Origen'e göre, cinsel dönüşüm için bir araç olarak kullanılmadığı sürece bedenin hiçbir değeri yoktu. Örneğin, Origen'in inancı uğruna kendisini hadım ettirdiği iddiasının büyük olasılıkla doğru olduğu düşünülmektedir. Origen bedenin, ruhun Tanrı'yla bütünlüğünü kaybettiğinde içine düştüğü şey olduğuna inanmıştır. Bedenle ruh arasındaki mesafe, beden *logismoi* [yanlış muhakeme] dürtülerine yenik düştükçe daha da genişleyen, aşılamaz korkunç bir uçurum oluşturmuştur.

Clement'in *orexis*i gibi, Origen'in *logismoi*si de bedenin çeşitli arzuları anlamına geliyordu ama Clement'in *orexis*'inin tersine, Origen'inkiler esasen iyi huylu değildi. Cennet bahçesinde Adem'in Havva'yı "tanımadığına" büyük bir şevkle inanan (bu yüzden insanın köklerinin kesinlikle hiçbir tür cinsellik içermediği söylenebilirdi) Origen, bekâreti denetim altında tutulan, ciddi ve en önemlisi başarılı bir Hıristiyanlığın uygun süsü olarak sunma konusunda kendine epey güveniyordu. Uygulamada *adunatio* olarak bekâret, hem Tanrı'yla birlik olmaya doğru ilerlemenin bir işareti hem de bedenin ayartmalarına karşı gösterilen denetim altında bir direnmeydi. Origen'in, "Bu yüzden sizden değişmenizi rica ediyorum. İçinizde bir değişebilme gücü olduğunu görmeye karar verin," diye emrederken sözünü ettiği, insanın içgüdüsünün ve toplumsal gerçekliğin tam olarak ve temelden değiştirilmesiydi, yani cinsellik içgüdüsünün bütünüyle iptal edilmesinden başka bir şey değildi.

Uçsuz bucaksız bilgisi, bilgi dolup taşan sayısız yazısı ve kusursuz zekâsıyla bıraktığı tinsel mirasa karşın Jerome –Yunanca da dahil birçok dili akıcı bir şekilde konuşurdu, çok yer görmüştü, Khalkis'te çölde keşiş hayatı yaşayarak iki sene geçirmişti, Aziz Gregory Nazianzen'in dizlerinin dibinde öğrenim görmüştü ve başka şeylerin yanı sıra İncil'in ilk Latince uyarlamasını üretmişti– hızla Kilise'nin yaşlı kurtlar kulübüne dönüşen oluşumun yazılı olmayan kurallarına göre oynamayı hiçbir zaman öğrenmemiştir. Olağanüstü asabi bir mizaca sahip olan ve işleri yapmanın doğru yolu olarak algıladığı şeyden sapılmasına karşı yok denecek kadar az hoşgörüsü olan bir adamdı. Bu yüzden de Jerome'un Kilise üzerindeki muazzam etkisi, kısmen de olsa kendisine rağmen başarılmış bir şeydi. Kilise ve rahipler sınıfı tarafından gerçekleştirilen eylemlerin uygunsuz olduğunu düşünen Jerome bunları sert bir dille durmaksızın eleştirirdi ve koruyucusu Papa I. Damasus 384'te öldükten sonra kelimenin tam anlamıyla şehirden (bu durumda Roma'dan) kovulmuştur. Bazı arkadaşlarının Jerome'u kendi zararlı aşırılığından kurtarma çabalarına karşın, Jerome yine de üç yıl gibi sınırlı bir zamanda Romalı rahipler sınıfını öyle bir noktaya getirmeyi başarmıştır ki sonunda hayatının geri kalanını Betlehem'de sürgünde geçirmek zorunda kalmıştır.

Para ve güç sahibi Hıristiyan kadınlarla sürdürdükleri yakın ruhani arkadaşlıklar da dahil olmak üzere yaptıkları birçok şey için Jerome tarafından sık sık "söylediğimi değil yaptığımı yap" tarzında cezalandırılan rahip arkadaşları arasında artık istenmeyen Jerome, yetişkin hayatının büyük kısmını zengin Romalı kadınlar tarafından kuşatılarak ve desteklenerek geçirmiştir. Jerome'un Roma'daki hamisi olan Marcella çok uzun zamandır iffetli bir duldu. Sürgün edildikten sonra Jerome'un hamisi olan ve Betlehem'de ona kendi manastırını kuran Paula (kendisi de sürgünde yaşayan Hıristiyan kadınlar için benzer bir çeşit rahibe manastırı yönetiyordu), kısa zaman önce kaybettiği kocasının ölümüyle yıkılan ve Hıristiyan bakiresi ola-

rak kutsanmış Eustochium adlı bir kızı olan otuz küsur yaşlarında bir duldu. Kendisini bir aile babası olarak düşünmek herhalde Jerome'u dehşete düşürürdü ama en azından bazı açılardan öyle olduğunu söylemek tamamıyla yanlış sayılmaz. Paula'nın geniş ailesinin bir parçası, arkadaşı ve sırdaşı olan Jerome ölene kadar, genç Eustochium'un yaşamında da bir bakıma babalık görevi görmüştür.

Origen'den son derece etkilenen Jerome, fazlasıyla gerçek ve açıkça korkunç bir hakaret olarak gördüğü bedenin ağır yükünü omuzlarında hissetmiştir. Dünyevi zevklerden vazgeçen bir münzevi olarak çölde yaşadıklarını yazan Jerome, ne kadar oruç tutup kendisini yoksun bırakırsa bıraksın yine de içinde şehvetin ateşini hissettiğini fark ettiğinde nasıl dehşete düştüğünü tarif etmiştir. Bu ateş benzetmesi Jerome için çok uygundu: Diğer bedensel arzuların söndürülmesine karşın şehvet hâlâ hayatta kalıyorsa, o zaman cinsellik gerçekten de, insan denen hayvanın en söz dinlemez yönünü simgelemektedir.

Jerome'un bedene, özellikle de bedenin herhangi bir kadınsı ya da erotik yönüne karşı duyduğu iğrenme, yazılarının her yerinde görülebilir ama bu iğrenme hiçbir yerde Eustochium'a yazdığı mektuplarda olduğu kadar çarpıcı değildir. Eustochium'u oruç tutmaya ve evlenme zamanı gelmiş bedeninin gösterişliliğinden kaçınmaya teşvik eden Jerome, "bedenindeki organların isteklerini bastıran kadın ... 'ayazda kalmış bir şarap tulumu gibi oldum, içimde ne kadar ıslaklık vardıysa hepsi kurudu' demekten korkmaz" diye yazmıştır. Eustochium'un "küçük ateşli bedeninin" dünyadan, şarap ve ağır yiyecekler, ya fazla şık ya da kasten seçilen fazla paspal kıyafetler ve yapmacık konuşma da dahil olmak üzere her türlü olası aşırılıktan uzak tutulmasını tavsiye etmiştir. Bütün bunlar, Eustochium'un kendisinin ya da temas kurabileceği kişilerin şehvet saldırılarını önlemek için gerekliydi. Jerome'un Eustochium'u uyardığı gibi, "bedenleri aşındırılmış kişiler bile hâlâ bu tür düşüncelerin saldırısına uğrayabiliyorsa, rahat yaşamın heyecanlarına karşı savunmasız bırakılan bir kız kim bilir nelere katlanmak zorundadır?"

Jerome'un büyük tartışma yaratan kitabı *Adversus Jovinianum* (Jovinian'a Karşı) onun bekâret konusundaki siyah-beyaz görüşlerini daha da açıkça gösterir. Jerome bekâretin sadece birey için değil, bütün Kilise için de öncelik olması gerektiğini belirtir. Kilise'nin resmî olarak kabul etmesine karşın Jerome için evlilik pek kabul edilebilir bir şey değildir (Eustochium'a, evliliği sadece bakireleri ürettiği için övebileceğini söylemiştir). Jerome'a göre dul kadınların ya da erkeklerin, açıkça bedensel zevkler uğruna yaptıkları ikinci evliliklerin fahişelikten pek farkı yoktur. Üstelik Jerome rahipler sınıfının da tamamıyla bakirlerden oluşturulması gerektiğini düşünmüştür. Ona göre o zamanlar büyük çoğunlukta olan evli rahipler sınıfı, Hıristiyanlıklarına cinsel çilecilik ocağında tav verilmiş yeteri sayıda bakir rahip çıkıp da Kilise'yi devralana kadar, sadece geçici yedek rahipler olarak görülmeliydi.

Jerome'un böyle tutumlarla Roma'nın tereddütsüz dünyevi ortamında fazla dayanmaması hiç de şaşırtıcı değildir. Büyük Kilise Babaları yaşlanıp sona yaklaştıkça, Hıristiyanlık bekâreti üzerinde en çarpıcı izi bırakacak olan kişinin, siyasi açıdan daha hoş tavırlı, felsefi açıdansa ölçülü olan ve Jerome'un ölmeye yakınken dikkate layık görmeyerek konuşmayı reddettiği bir adam olduğu görülmüştür. Kilise Babaları çağının bu son ve en büyük sentezi, Hippolu Augustine'den başkası değildi. Augustine'in başlarda cinsellik konusunda duyduğu kararsızlık şu dillere düşmüş çağrısında özetlenmiştir: "Tanrım bana iffet ver ... ama daha değil!"

## *İradenin Zaferi: Augustine*

O dönemin (4. yüzyılın sonlarıyla 5. yüzyılın başları) görmüş geçirmiş bir adamı olan Augustine kesinlikle bakir değildi. Otuz iki yaşında Hıristiyan olduğunda cinselliğe tövbe etmiş olsa da, Augustine'in daha gençken, bir kadınla yaşadığı on üç yıllık dost hayatını ve bir oğlan çocuğunun doğumunu da (kısa süre sonra ölmüştür) kapsayan erkekliği, utanmazca şehvet düşkünüydü. Dindar annesi Monica'nın gururu ve neşe kay-

nağı olan Augustine çok geniş çaplı bir eğitim görmüştü. Hıristiyan olmadan önce Augustine, uzun süre çileci Manihaizm hareketinin ilkelerini çalışmış ama hiçbir zaman tamamıyla bekâr olan bu seçkinler sınıfının bir parçası olmamıştı.

Ancak bir retorik ustası olarak sürdürdüğü meslek yaşamı onu Afrika'daki evinden Milano'daki İmparatorluk konutuna götürdükten sonra Augustine'in yaşamında bir şeyler değişmeye başladı. Augustine azimli davranarak, bölgenin önde gelen bir ailesinin kendisinden çok daha genç olan kızıyla evlenme işini ayarladı. Bunu yaptığında da on yılı aşkın bir süredir romantik ve cinsel partneri olan dostu, geleneklerin gerektirdiği gibi Afrika'ya geri döndü. Dostu gittiği ve karısı olacak kız henüz evlenecek yaşta olmadığı için Augustine kendisine bir metres tuttu ve bu, cinsel ihtiyaçlarının kabalığını Augustine'in yüzüne vuran hareket oldu. Mahvolmuş ve [sevdiğinden] mahrum edilmiş bir halde, bir çeşit boşanma sonrası bunalımı olarak düşünebileceğimiz bir batağa batmış durumda Augustine yüzünü hem kendi içine, yani ruhuna, hem de dışına, yani Hıristiyan Milano'nun zengin düşünsel ve dinsel dünyasına çevirdi.

Bu deneyim Augustine'in hayatını değiştirdi. Evliliğin getirdiği mutluluk, Augustine'in Hıristiyanlıkta bulduğu ruhani sevincin besleyici yoğunluğuyla kıyaslandığında önemsiz kaldı. Augustine'in yeni diniyle bağlantı kurması çabuk, din değiştirmesi hızlı ve hızla artan ünü nefes kesiciydi. Bizzat hocası Ambrose'nin ellerinde vaftiz edilen Augustine, beş yıl kadar kısa bir süre sonra Afrika'daki Hippo'ya (bugün Cezayir'de) geri dönmüş bir manastır kuruyordu bile. 400 yılında şehrin piskoposu oldu.

Akdeniz'in diğer yakasındaki Roma'ya ve din değiştirmesinin kıyısından önceki yaşamına bakan Augustine, çok uzun zamandır Hıristiyanlığın temel sorunları olan cinsellik, kendine hakim olma, iffet ve bekâret sorularına yönelik ötekilerden farklı ve anlayışlı bir sentez sunabilmişti. Cennetin sundukları için girilen sırada bakireleri en başa, dulları ikinci sıraya ve evli insanları en sona yerleştiren gelenekselleşmiş hiyerarşiyi ye-

niden düzenleyen Augustine, Origen'e çekici gelecek bir hamleyle, şehitleri en başa, bakireleri ikinci sıraya koydu. Jerome'un takdiri hiç şüphesiz gönülsüz olurdu ama yine de Augustine'in cinsel arzunun sadece *calor genitalis*, yani genital ateşin yarattığı ve perhizle ve bedenin çilelere maruz bırakılmasıyla tüketilebilecek fiziksel bir karışıklık olmadığı yargısına katılırdı. Augustine'e göre cinsel arzu daha ziyade *concupiscentia carnis*, yani bedensel şehvet denilen, doğuştan gelip ömür boyu süren psikolojik olgunun dışa vurumuydu ve iradeden başka efendi tanımazdı.

Augustine günahın, Tanrı'ya karşı itaatsizlik eden iradenin yol açtığı şey olduğunu ileri sürmüştür. Kendisine eziyet eden ve cinsel yönden etkin olduğu geçmişini hatırlatan ıslak rüyalarda Augustine, yalnızca Tanrı'yı arzulayan iradesiyle, aklı başka yerlerde olan bedeni arasındaki uzaklığı hissediyordu. Bu korkutucu, mağrur ve itaatsiz yüreğin, iradeyi yenilgiye uğratacak kadar güçlü olabilmesi Augustine için derin üzüntü kaynağıydı. İradeyi geliştirip Hıristiyan erdemiyle işlemek, insanın içindeki bu düşmanın başarıyla idare edilmesinin anahtarı oldu. Augustine ilk kitabı *De civitate Dei*'de, "İyi bir hayatı yöneten erdem, ruhun koltuğundan bedenin her organını denetler ve kutsal bir irade edimiyle beden kutsallaştırılır," diye yazar.

Bu felsefe Augustine'in sadece, İsa'nın rahme düşmesi sırasında gösterdiği uysal itaatkârlığında cennetin bütünüyle cinsel içgüdüden yoksun cinselliğini tekrarlayan Meryem'e karşı duyduğu büyük saygıyı değil, aynı zamanda bekâretin bedenden çok zihinde yer aldığı fikrini de doğurmuştur. Roma'nın 410 yılında Gotlar tarafından dehşet verici bir biçimde istila edilmesinin hemen ardından bu, Augustine'in, istilacı Gotların savaş taktiği olarak tecavüz ettiği kutsanmış bakireler için az da olsa kişisel ya da öğretisel bir teselli sunmasını sağlamıştır. Augustine, "Başka birisi bedenle ya da bedeninin içinde ne yaparsa yapsın kişinin gücü günah işlemeden bundan kaçınmaya yetmiyorsa, bundan mustarip kişiye hiçbir suç ilişmez," diye yazar. (Bu kuşkusuz iki tarafı da keskin bir bıçaktır; "kaçın-

maya gücü yetmek" ibaresi cezayı ertelediği gibi insanı lanetleyebilir de.) Ama Augustine bedenin kutsallığının, parçalarının bütünlüğünde yatmadığını da yazmıştır: "*enim eo corpus sanctum est, quod eius membra sunt integra.*" Tecavüze uğrayan bir bakire, Kilise'nin ya da Tanrı'nın gözünde ille de mahvolmuş sayılmazdı: Sonuçta önemli olan kadının ruhunun bütünlüğüydü.

Bekâretin bedenden alınıp ruha yerleştirilmesi, tecavüz ya da bekâret sorunlarına getirilen kusurlu çözümlerdi ama dahice bir felsefi darbeydi. Augustine'den sonra cinsel içgüdü de bekâret de bilinçli kişiliği ilgilendiren (en azından bedeni ilgilendirdikleri kadarıyla) konular oldu. Kişinin bunları nasıl idare ettiği, onun ahlâkı ve Hıristiyanlığı hakkında çok şey ifade ediyordu. Cinselliği ve cinselliğin denetimini kişisel bir güdülenme konusu yapmak, bedenin arzularına yenik düşmek gibi basit bir bahaneyi ortadan kaldırdı. Bekâret artık saf ve boş bir kabın basit bir işareti değildi. Rahmin boykot edilmesinden ya da zevk arayan bedenin güdülerine duyulan güvensizlikten çok daha fazlasıydı. Bütün bunların hepsini ve daha fazlasını kapsıyordu: Bekâret, ahlâki bağlılığı, tinsel saflığı ve kişisel gücü ölçen bir testti. Augustine'in dahice ve ustaca sentezi, Batı düşüncesindeki merkezi konumunu binlerce yıl boyunca koruyan bir bekâret ideolojisi yarattı. Bu ideolojide bekâret, bedenin ihtiyaçlarından fazlasının üstesinden gelindiği bir zaferdir. Bu ideoloji her şekilde iradenin zaferidir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

# *Cennet ve Dünya*

*Valde durum est contradiciere quod habet gustus pomi.*
Tadı yasak elmaya benzeyen şeyleri reddetmek öyle zordur ki.

— Bingenli Azize Hildegard

870'te İskoçya'nın Kuzey Denizi kıyısına ayak basan Viking güçleri büyük şiddet uygulayarak ve arkalarında tam bir yıkım bırakarak güneye doğru ilerlediler. Vikinglerden daha hızlı hareket eden tek şey, yaklaştıkları haberiydi.

Barbar savaşçıların yaklaştığı haberi, bugün İngiltere'yle İskoçya arasındaki sınırın hemen kuzeyinde bulunan bir rahibe manastırı olan Coldingham Manastırı'nın baş rahibesi Genç Ebba'ya ulaştığında, Ebba paylaştıkları birliktelikten başka bir güçleri olmadığını bilerek bütün rahibelerini bir araya topladı. Bakirelerden oluşan topluluğu, istilacılar manastırı talan etmeyi bitirdiğinde hepsinin tecavüze uğramış olacağı olasılığı konusunda uyardıktan sonra, Ebba eline bir jilet alıp burnunu ve üst dudağını kesti ve bunun istilacıları iğrendireceğini ümit ederek suratını kan ve kesik içinde bıraktı. Bu kutsanmış bakireler için bedenlerine tecavüz edilmesine dayanmak zorunda kalmak suratlarına yaptıklarından çok daha kötüydü ve bunu önleyebilme ümidiyle birbiri ardına bütün rahibeler çelik bıçakla korkusuzca etlerini oyarak aynı şeyi tekrarlardılar.

Efsaneye göre bu işe de yaradı. Vikingler manastırın kapısında beliren rahibelerin mahvolmuş suratlarına şöyle bir bakıp manastırı ateşe verdiler. Manastırlarının cehennemi içinde kapana

kısılan Ebba ve bütün rahibeleri feci bir şekilde öldüler. Ama bu ölümle zafer kazanmış oldular: Coldingham kadınları bakire şehitler olarak ölüp cennetteki yerlerini güvence altına aldılar.

Coldingham Manastırı'ndaki rahibelerin tüyler ürperten, insanın kanını donduracak kadar işlevsel ama tuhaf bir şekilde bir o kadar da aşkın hikâyesi, Ortaçağ dünyasının çoğu zaman aşırıya kaçan düzenini anlamamız için çok faydalı bir örnek sunmaktadır. Bu çağda bir manastırda inzivaya çekilmek, ne kişiyi savaşın ya da istilanın gerçekleriyle yüzleşmek zorunda kalmaktan kurtarıyor ne de herhangi bir şekilde kadınları tecavüz tehdidinden koruyordu. Her ne kadar bu, büyük tanrıbilimci âlimlerin en parlak dönemi, manastır yaşamının altın çağı ve Roma Katolik Kilisesi'nin Batı Avrupa'nın neredeyse tamamı üzerinde benzeri görülmemiş bir güç sahibi olmayı başardığı dönem olsa da, aynı zamanda bitmek tükenmek bilmezmiş gibi görünen savaşın, yeni yeni tomurcuklanan sınıflar arası çekişmenin, ortalığı kırıp geçiren salgın hastalıkların, öldürücü siyasetlerin, Haçlı Seferleri'nin ve Engizisyon Mahkemeleri'nin, yavaşça ama kararlı bir şekilde değişen ekonominin ve farklı yer ve zamanlarda gerçekleşen fazlasıyla gerçek bir silahlı istila sorununun hükmettiği bir çağdı. Ortaçağ kültürünün önemli bir bölümü mecburen, cennetle dünyanın emirleri arasındaki her an bozulabilecek dengenin ayarlanması ve korunmasını kapsayan zor görevle ilgiliydi. Ortaçağ'ın egemen kurumu olan Katolik Kilisesi'nde oynadığı hayati rol yüzünden bekâret, bu mücadelenin merkezindeydi.

Katolik Kilisesi olgunlaştıkça etkisi de Roma İmparatorluğu'nun yolunun geçtiği her yere yayıldı. Roma Katolikliğinin kuzey ve güney yönünde göç ettiği yerlere onunla birlikte, cinsellikten vazgeçme, çilecilik ve kurban etme konularındaki tekilci felsefesi de gitti. Ortaçağ'ın başlarında Kuzey Avrupa'da yaşayan çiftçilere, avcılara ve zanaatkârlara, oğullarının, kızlarının ve hatta belki de karılarının bile Tanrı adına evden ayrılmaya çalışabileceği fikri, aşırı ve rahatsız edici gelmiş olmalıdır. Modern zaman öncesindeki Avrupa'nın geçimlik ekonomilerinde çocuksuz bir kadın, acınmaktan çok dalga geçilip

hakaret edilen talihsiz bir kişiydi. Evde kalmışların ve bekâr kadınların sayısı yok denecek kadar azdı. Bekâr kalmak birçok kişinin tercih edeceği ya da edebileceği bir seçenek değildi. Ekonomik açıdan hayatta kalabilmek, hem işgücü hem de işgücü üretecek olan insanları doğurmak anlamında, geniş ailenin ve topluluğun ekonomisine katkıda bulunmak demekti.

Ne olursa olsun, insanların çoğu (serf, vasal ya da köylü olarak ve derebeylikteki aristokratlara ait topraklarda farklı türlerde kiracı olarak yaşıyorlardı) isteseler bile, derebeylerinin arazilerinden kendilerini ya da işgücü katkılarını uzaklaştırma hakkına (ya da aynı nedenden dolayı mali kaynaklara) sahip değillerdi. Bunlar göz önüne alındığında, Ortaçağ'ın büyük kısmının genelinde, kutsanmış bakirelik mesleğini seçenlerin çoğunun aristokratların kızları olması hiç de şaşırtıcı değildir.

## *Kutsal Bir Mesleğin Kökleri*

Hıristiyanlıkta seçkinler sınıfının, cennetle dünya arasındaki ayrıcalıklı yere ayak basabilmek için sıranın başında olmaya ilişkin eskiye dayanan bir geleneği vardır. Hıristiyanlığın gelişiminin ilk birkaç yüzyılını destekleyen sermayenin büyük kısmı doğrudan varlıklı kadınlardan gelmiştir. Roma İmparatorluğu Hıristiyanlığı resmî olarak tanıdığında, piskoposlar ve seküler güç yapısında işleri perde arkasından idare edebilme becerisine sahip olan diğer kilise adamları, bu kadınlara ve onların mirasçısı olan bakire kızlarına istediklerinde yasal olarak mallarını elden çıkarabilmeleri için özgürce hareket edebilmeleri konusunda yardım etmiştir. Böylece para ve güç, bekâr olan (ya da artık evli olmayan) kadınlarla Kilise arasında, iki tarafın karşılıklı olarak birbirine kazanç sağladığı akımlar dahilinde aktarılmıştır. Hıristiyanlığın başlarındaki zengin kadınların sadece güçlü piskoposlar ve başpiskoposlarla arası iyi değildi, bu kadınlar ara sıra sınırlı da olsa kiliseye ilişkin güç de kullanabiliyordu. Örneğin, *diaconissae* denilen kadın diyakozlar, din değiştirenlere ilmihal öğretir, dinî ilkeler konusunda uzun uzadıya düşünür ve kavradıklarının faydalarını baş-

kalarıyla paylaşır, duaları yönetir, ders verir ve hastalarla yoksullara yardım sağlanmasında merkezî rol oynardı.

Kadınlara açılan ilk dinî yeminler, Kilise içerisindeki bu ilişkileri resmileştirme çabasını temsil etmektedir. 1. yüzyılda, üç dulluk rütbesi yaratan gayriresmi ayrım bir geleneğe dönüşmüştür. Bu rütbelerin ilk ikisini zihinsel duaya ve eğitime adanan sınıflar, üçüncüsünü ise muhtaçların bakımına adanan sınıf oluşturmuştur. 3. yüzyılda kadınlar için kurumsal görevlerin oluşturulmasında, yeni *sponsa Christi* (İsa'nın gelini) göreviyle birlikte ileriye doğru kararlı bir adım atılmıştır. Henüz dinî açıdan "rahibeler" denilen ayrı bir sınıf ya da bu rahibelerin yaşamını düzenleyen manastıra ilişkin bir kural sistemi yoktur. Ama *sponsa Christi* görevi, bakirelerin Hıristiyanlıktaki simgesel rolü olacak şeye şekil vermiştir. "İsa'nın gelinleri"nin yaşamları, bağlılık, hizmet etme, cinsellikten vazgeçme ve dünyevi mallarının ilahi eşe adanmasından oluşan bir çekirdek etrafında dönmüştür. Bu tam olarak dünyadaki gibi bir evlilik değildir ama fark edilebilir şekilde de benzerdir.

Sadece geride bıraktıkları ailelerden değil, başını esas olarak evli erkeklerin çektiği Kilise hiyerarşisinden de ayrı olan ilk dinî bakireler aslında çarpıcı bir tezat oluşturuyordu. *Sponsa Christi*'nin yaşamı birçok rahibinkinden daha katı bir kutsallıkta yaşanıyordu. Hıristiyanlığın ilk günlerinden beri teşvik edilmiş olsa da rahiplerin bekârlığı, 12. yüzyılın başlarında toplanan Lateran Konseylerine kadar bir öğreti olmamıştır. Ancak bunun çok öncesinde de bakireler ve bekâret, Hıristiyan misyonunun merkezindeydi. Ruhani akrabalığın dünyevi aileye karşı üstünlüğünü fiziksel bedenlerinde simgeleyerek Yeni Sözleşme'yi temsil eden bakireler, Kilise'ye ciddi ölçüde sermaye, beceri, işgücü ve tabii ki tinsel ve gizemli armağanlar sunmuştur. Hem Tanrı'ya hem de Tanrı'nın ideal insan varlığı tasarısına yakın olarak görülen Hıristiyan bakireleri, Hıristiyanlık öncesi dünyada kendilerinin habercisi olan kadınların kutsal bekâreti gibi, cennetle dünya arasında adanmış ve ihlal edilmemiş bir bağlantı yolu sağladığına inanılan eşsiz bir kutsallık türüne sahip olmuştur.

Avrupa'ya özgü manastır yaşamının, özellikle de kadın manastırlarının yayılması neredeyse tamamıyla, kişinin kendisini cennete adamasıyla dünyevi zenginliğinin bileşiminden kaynaklanmıştır. Hayatlarını Kilise'ye adayan zengin kadınlar, ilk kadın manastırlarının kurulmasını sağlayan araçlardı. Avrupa'daki ilk kadın manastırlarından biri olan Fransa'nın Poitiers şehrindeki Saint-Croix, 6. yüzyılda yaşamış olan ve kocasını terk edip kendisine düğün hediyesi olarak verilen toprakların gelirini kendi manastırını kurmak için kullanan Kraliçe Radegund (Turingiya Kralı Berthaire'nin kızı) tarafından kurulmuştur. Neredeyse sadece manastıra fazladan bağış getiren, yüksek konum ve servet sahibi kadınların yaşadığı Saint-Croix. Radegund'un bütün rahibelerinin okuyup yazabilmesini mecbur tutması bakımından ünlüydü. Manastırın yazıhanesi, tıpkı erkek manastırlarında olduğu gibi, birçok din kitabının ve elyazmasının ustaca yazılmış nüshalarını üretmiştir.

Avrupa'daki ve hatta Britanya Adaları'ndaki rahibe manastırlarının çoğunun kurulmasının arkasında Radegund gibi kadınlar vardı. Örneğin Ely adlı büyük çifte manastır, kendisine ilk kocası tarafından bırakılan arazide Ely'yi kurmak için ikinci kocası Northumbria kralını terk eden Kraliçe Aethelthrith tarafından kurulmuştu. Evli aristokrat kadınlar bile, dinî topluluklar kurarak ya da sadece bunlara katılarak, başka türlü hayal bile edemeyecekleri bir düzeyde ve derecede denetim sergileyerek kendi yaşam yollarını seçebiliyordu. Olağanüstü bir şekilde Kilise de bu zengin dikbaşlı kadınları memnuniyetle karşılıyordu. Evli bir eşin bir manastıra girmesi, bu kişinin eşi buna onay vermemiş olsa bile, Kilise tarafından evliliğin feshedilmesi için geçerli bir neden olarak görülüyordu.

Ancak bu, kocaların ve ailelerin, kadınları manastır kurmak için başlarını alıp gittiğinde, orada öylece durup arkasından el salladığı anlamına gelmez. Aksine kadınların kendilerini dinî bir yaşama adama çabaları çoğu zaman her adımda engelleniyordu. Ama ailesinden destek gören ya da ailesini itirazından

dolayı utandırarak mecbur etmeyi, bu itirazı kurnazlıkla alt etmeyi ya da kısaca buna karşı çıkmayı başaran kadınlar için kutsama töreni, evli bir kadının yaşamındaki birçok acıdan saygıdeğer bir kaçış olanağı sunuyordu. Manastır yaşamına özgürce hiç evlenmemiş bakireler olarak giren, erkek kardeşinin (Londra Piskoposu) sayesinde Wessex kraliyet ailesinin bir üyesiyken Barking Manastırının kurucusu olan Aristokrat Ethelburga gibi kadınlar, ne kadar şanslı ve sıradışı olduklarını gayet iyi biliyorlardı.

Bu önemli bir kavramdı. Bugün insanların çoğuna bir rahibenin yaşamı; iffet, yoksulluk ve itaat yeminleri, manastır kuralının sıradan yükümlülükleri ve kişisel özgürlüklere getirilen sınırlamalar yüzünden korkunç derecede kısıtlayıcı görünür. Çoğu zaman böyle bir yaşam tarzının çok büyük bir kişisel fedakarlığın simgesi olması gerektiğini farz ederiz. Ama kısıtlama ille de kayıpla eşanlamlı olacak diye bir şey yoktur.

Ortaçağ kadınları için manastır yaşamının kuralları, sadece kişinin kendisini gerçekten dine adamasına fırsat verdiği için değil, katı olmasına karşın yine de evlilik yaşamından daha fazla özgürlük ve fırsat sağladığı için de çoğu zaman çok hoş karşılanırdı. Kaderlerinde, soylu ve babalığı kanıtlanabilir adamların çocuklarını doğurarak büyük aristokrat aileler arasındaki hanedan ilişkilerini sağlamlaştıran insan tutkalı olmak yazılı olan kadınlar, dinî yaşam için başarıyla kulis yapmadılarsa, yaşamlarına neredeyse kesinlikle evliliğin hükmedeceğinden emin olabilirlerdi. Seçkinler sınıfındaki evlilikler bir kızın on ikinci doğum günü kadar erken bir tarihte, nişansa çok daha erken bir zamanda olabilirdi.[1] Bu kadınların yaşamları başından sonuna kadar münasip bir evliliğe göre o kadar ayarlanmıştı ki bazen daha küçücük bir kızken sonradan başına geçecekleri saraylara o aileler tarafından yetiştirilmek üzere

1 Şunu belirtmemiz gerekir ki bu evliliklerin cinsel olarak tamamına erdirilmesi gelinin yaşı nedeniyle bazen, ama her zaman değil, birkaç yıl ertelenirdi. Örneğin, İngiltere kralı III. Henry'nin ikinci oğlu Edmund Plantagenet, 1269'da Westminster Manastırı'nda on yaşındaki Aveline de Forz'la evlenmiş olsa da evlilikleri, damadın yirmi sekiz yaşında gürbüz bir delikanlı olduğu, gelininse nihayet on dört yaşına bastığı 1273 yılına kadar tamamına erdirilmemişti.

gönderilirlerdi. Bunun bir örneği, İngiltere kralı I. Henry'nin kızı olan ve yedi yaşında Kutsal Roma İmparatoru V. Heinrich'in sarayında yetiştirilmek üzere gönderilen Matilda'ydı. Böylece beş yıl sonra on iki yaşındayken, yirmi sekiz yaşındaki imparatorla evlendiğinde girdiği bu sarayın diline, görenek-lerine ve politikalarına aşinaydı ve derhal görevlerini yerine getirmeye başlayabilecekti.

Dinî mesleği olmayan kadınlar, tamamıyla erkeklere hizmet etmek için vardı. Siyasi ve toplumsal açıdan çok önemli olan evlilik piyasasında babalar ya da koruyucular tarafından pazarlık kozu olarak kullanılan seçkinler sınıfındaki kadınlar evlilikten kaçamazdı. Çoğu zaman kendilerinden onlarca yaş büyük adamlarla evlendirilirlerdi ve bir kadının kendisini kilisede rahibin karşısında bulana kadar toplumsal açıdan kocasını tanıması kuraldan çok bir istisnaydı. Kadının kocasına cinsel yönden boyun eğmesi hem toplumsal hem yasal açıdan zorunluydu ve zor, tehlikeli ve sık sık da öldürücü olan çocuk doğurma olasılığından kaçış yoktu.

Bunların hepsi kesinlikle olağan ve beklenen şeylerdi ama anlaşılır bir şekilde bazı insanların hoşuna gitmezdi. İsa'yı eş olarak seçmek sadece kişinin kendisini Kilise'ye adamasının bir simgesi değildi. Bu, bir kadının yetişkin hayatının özünü neyin oluşturacağı konusunda herhangi bir seçim yapabilmesinin belki de tek yoluydu. Bingenli Hildegard ve Schönaulu Elisabeth gibi Ortaçağ'ın ortalarında yaşayan bazı büyük bilgin rahibelerden bize kalan metinlerde, evlilik kölelikle neredeyse aynı şekilde tarif edilir. Kadınların hoşuna gitmeyen şeyler kısmen, evlilik yaşamının insanın gözünü korkutan fiziksel gerekliliklerydi: Erkeklerin cinsel taleplerine boyun eğmek, çocuk doğurmak, çocukların altını temizlemek, evi çekip çevirmek. Kısacası evlilik kadınları tüketiyordu. Bunun tersine 13. yüzyılda yaşamış olan *Hali Meidhad*'ın* dediği gibi, "Bekâret bir defa koparıldığında bir daha asla büyümeyecek bir çiçektir, ama bazen edepsiz düşüncelerle solabilse de yine de

(*) Katherine Grubu da denilen, 13. yüzyıldan kalma beş Ortaçağ İngilteresi metninden oluşan, dinî münzevilere adanmış, bekâretin erdemlerini öven yazılardır.

tekrardan yeşerebilir." Bakireler sadece dünyevi evlilik yaşamının tehlikelerinden ve sıkıntılarından kurtulmuyor, aynı zamanda her zaman (en azından mecazi anlamda) ebedi gençliğin baharında kalıyordu.

Manastır yaşamını seçenleri bekleyen faydalar bu kadarla da kalmıyordu. Manastır yaşamı, hayırseverlik yapmaya (rahibe manastırlarında çoğu zaman yoksullar evi, hastane ve cüzam hastanesi vardı) zaman ayırma, aynı şekilde düşünen insanlardan oluşan bir toplulukta yaşama ve gerçekten faydalı olma fırsatı da sunuyordu. Rahibeler aynı zamanda tinsel paylaşımın hazzını ve şefaat duaları ederek başkalarına yardım ettikleri bir konumda olmanın mutluluğunu da yaşıyordu: Rahibelerin duaları, başka şeylerin yanı sıra, Araf'ta tutsak kalmış ruhları azat etmeye de yardım edebiliyordu.

Bekâret aynı zamanda eğitim de vaat ediyordu. Manastırlar, kadınların okuma yazma öğrendiği yerler olarak ün yapmıştı. Yıllar boyunca aynı şarkıları söylemek ya da ilahiler kitabı ve dua kitabı gibi kitaplara bakarken nispeten sınırlı sayıda olan tanıdık metinleri dinlemek, kadınların er geç duyduklarıyla gördüklerini nasıl eşleştireceklerini çözmesiyle sonuçlanırdı. Ama okuma yazmayı böyle öğrenen rahibelerin çoğu "kendiliğinden oluşan" okuryazarlık deneyimlerini bu şekilde görmezdi. Onlara göre bu, hak eden, temiz yürekli bakirelere Tanrı tarafından bahşedilen bir mucizeydi: Bu okuryazarlık armağanı Hedwig von Regensburg'un aklında çiçek açtığında, korodaki bütün rahibeler saydamlaşan bedeninin ve kıyafetinin içinde yüreğinin ışıldadığını görmüştür, "tıpkı camdan görülen güneş gibi."

Rahibelerden beklenen cinselliğin denetlenmesi konusuna gelince, öyle görünüyor ki kendi istekleriyle manastıra giren rahibeler içinde nispeten çok azı bu konuda özel bir zorluk yaşamıştır ama birkaç rahibenin, çoğu zaman erkek manastırlıların çektiği işkenceye benzer şekilde şehvetten sıkıntı çektiğine dair kanıt vardır. Bu döneme ait mecazi hikâyeler, bazı rahibelerin kurallara başarıyla uyma konusunda yaşamış olabileceği zorluklardan söz eder. Böyle bir hikâyede, birbir-

lerine aşık olan bir rahibeyle bir rahibin nasıl bir gece randevusu ayarladığı anlatılır ama rahibe rahiple buluşmak için manastırından gizlice çıkmaya çalışırken yolun bir haç yığınıyla kapatıldığını görür. Hikâyenin bir örneğinde, rahibe haçları kesip devirmek için gidip bir balta getirir ama baltayı her kaldırışında baltanın mucizevi bir şekilde omzuna yapışıp kaldığını görür. Bu da rahibenin birden seçtiği yolun yanlış olduğunu anlamasını sağlar. Bu hikâyenin bir başka uyarlamasında da rahibe bunun yerine, haçları kaldırması için Bakire Meryem'e dua eder. Bu, Meryem'i o kadar kızdırır ki doğru yoldan sapmış rahibenin suratına bir tokat patlatır ve kadını bayıltır. Tabii ki kendine geldiğinde rahibe son derece pişmandır.

Birçok kadın, özellikle de ancak kocalarının ölümünden sonra rahibe başörtüsü takma fırsatı bulan sayısız dul, rahibe manastırına girdiklerine sevinirdi. Ama kadınlar da erkekler de, aslında hiç var olmayan kuralsız bir şehvet bolluğunu geride bıraktıklarına dair bir yanlış izlenim içerisinde manastır yaşamına girerdi. Gerekli olduğu düşünülen düzenli cinsel perhiz, Ortaçağ'da neredeyse bütün evli çiftlerin yaşam tarzıydı. Birçoğu kadınların âdet dönemlerinde cinsel ilişkiden kaçınma göreneğini (aslında bir Yahudi göreneğidir) izlerdi. Benzer şekilde, hamilelik sırasında ya da bir kadının bebeğini emzirdiği süre boyunca da cinsel ilişkiden uzak durulduğu olurdu. Ayrıca Büyük Perhiz denilen kefaret döneminde, Hamsin yortusunda ve Noel'den önceki dört hafta boyunca ve bunların yanı sıra Çarşambaları (İsa'nın tutuklanması anısına), Cumaları (İsa'nın ölümü anısına) ve Cumartesileri (Meryem anısına) de çiftlerin cinsel ilişkiden kaçınması yaygın olarak öğretilirdi. Cinselliğin ciddi ölçüde kısıtlanması, manastır duvarları içinde yaşayanlar için olduğu kadar dışında kalanlar için de yaygın ve sıradan bir şeydi.

Cinsellikle din arasında böyle sürekli ve derinden bir ilişki olması, Ortaçağ rahibelerinin yazılarında gördüğümüz gizemli erotizmi biraz açıklayabilmemize bazı açılardan yardımcı olur. Ortaçağ kadınları, din konularıyla haşır neşir olmak için gi-

zemli düşünme tarzını tercih ederdi. Bingenli Hildegard, Schönaulu Elisabeth, Sienalı Catherine, Margery Kempe ve İsveçli Birgitta gibi kadınların gizemli yazıları ve öğretileri sadece yaşadıkları dönemde ünlü olmakla kalmamış (Hildegard'ın görüşleri o kadar tanınmış ve saygı görmüştü ki kadınların vaaz vermesinin Kilise tarafından resmen yasaklandığı bir dönemde vaiz olarak dört ayrı turneye çıkması için kendisine özel izin çıkarılmıştı), yüzyıllar boyunca etkisini ve gücünü koruyarak kadın edebiyatının ve Hıristiyan düşünüşünün önemli belgeleri olarak günümüze kadar gelmiştir.

Bu kadınların yazılarına ve Ortaçağ azizelerini anlatan başka hikâyelere baktığımızda çoğu zaman bunların Tanrı'yla kurulan karşılıklı bedensel ve samimi ilişkileri tarif ettiğini görürüz. 8. yüzyılda yaşamış İrlandalı Azize İta, "Göklerin hakimi her gece / göğsümdeki bebek İsa'dır" diye hayaller kuran birçok kadından biriydi. Kadınlar ilahi eşleri İsa tarafından sarıp sarmalandıklarını ya da İsa'nın yaralarını öptüklerini hayal etmekten tuhkuyla keyif alıyorlardı. Ünlü İngiliz gizemci Margery Kempe, İsa'nın çarmıha gerildiğinde çektiği acılar üzerine derin düşünceye daldığında bazen haykırarak kendinden geçen bedeni kıvranırken yere yığılırdı. Margery İsa'nın "beni cesurca ruhunun kollarına al ve ağzımı, başımı ve ayaklarımı istediğin kadar usulca öp" diyerek kendisine izin verdiğini gördüğü bir hayalini de anlatmıştır.

Bu tür şeylerin cinsellikten yoksun kalmış bakirelerin sinirsel yansımaları olduğunu düşünmek ne kadar cezbedici gelirse gelsin bu, hem yanlış olur, hem de hiç adilce olmaz. Bunu, cinselliği başından beri Hıristiyan tinselliğinin önemli bir parçası haline getiren genel süreç açısından düşünmek çok daha doğru olur: Cennetle dünya arasındaki ilişki. Kişinin bedensel cinselliğini denetim altında tutması, tinsel yönünü etkinleştirip bunu Tanrı'yla sevinçli bir paylaşım alanına dönüştürmesine yardımcı olabiliyor idiyse, o zaman Tanrı'yla paylaşımın dünyevi bedeni de etkinleştirerek fiziksel ve hatta erotik deneyimi insan bilincinin sınırlarını aşan bir şeye dönüştürmesi doğal karşılanmalıdır.

Bingenli Hildegard'ın yazılarından edindiğimiz izlenim kesinlikle budur. Baş rahibe olan Hildegard bazen yüksek sınıftan gelen rahibelerine güzel taçlar ve ipekten şık başlıklar giydirir, parmaklarına altın yüzükler takar ve saçları açık bir şekilde kilisede şarkı söylemelerine izin verirdi çünkü onun inancına göre, alçakgönüllülük gerekleri "bakireleri kapsamaz çünkü onlar cennetin sadeliği ve bütünlüğü içerisinde zaten güzel görünürler." Hildegard'a göre bir rahibenin güzel bir kadın olmaktan utanmasını gerektirecek hiçbir şey olamazdı çünkü bekâret, kusurlu kadınlığı bedenin taşıdığı ruhani bir mükemmelliğe dönüştürürdü.

Ortaçağ düşünüşünde bekâret kesinlikle yalnızca cinsel ilişkiye girmemiş olma durumu değildi. Bekâret, zihinsel bir durum, cinsel bir uygulama şekli, ilahi güce ve onun sırlarına kapıyı açacak olan anahtar ve kutsallık güvencesiydi. Ayrıca katı cinsiyet rollerini aşmanın bir yolu ve kadınların başka durumlarda hayalini bile kurmalarına nadiren izin verilen zihin gücünün ve dünyevi gücün zirvelerine çıkmalarını sağlayan bir merdivendi. Bekâret bazı baş rahibelerin piskoposlarla ve krallarla aynı seviyede güce ve zenginliğe sahip olmalarını sağlamıştı.

Bazı durumlarda bakireler hem kilise içinde hem de kilise dışında müthiş bir güce sahip olmuştur. 10. yüzyılda yaşamış olan, Sakson İmparatoru I. Henry'nin kızı baş rahibe Quedlinburglu Mathilda, sadece dinle ilgili olmayan konularda piskopos seviyesinde güce sahip olmamış, aynı zamanda bir süreliğine imparatoriçe temsilcisi olarak da görev yapmıştır. İngiltere'de Shaftesbury, Barking ve Nunnaminster şehirlerininki gibi başka başrahibeler de parlamentolarda hizmet vermeye çağrılmalarına yetecek kadar bölgeye hâkim olmuştur. Başrahibelerinkiyle aynı düzeyde gücü düzenli olarak kullanma olanağına yalnızca kraliçeler sahipti ve onların da bunu yapabilmeleri için genellikle kocalarını ya da babalarını devre dışı bırakan hafifletici sebepler olması gerekirdi. Elbette baş rahibeler neredeyse her zaman aristokrat soydan gelirdi ama evli kız kardeşleri dizginleri ancak nadiren ellerine alma fırsatı bulurken, bakireler iktidardaki yaşlı kurtlar olabilirdi.

Kadınlar dünyanın taleplerinden kaçmak için rahibe manastırlarına girmiş ama yine de dünyanın ister istemez burada da peşlerinden geldiğini fark etmişlerdir. Dünyanın rahibe manastırına girdiği en kişisel ve bazı açılardan en sinsi yol, seksti.

Kutsanmış bakireler her zaman kendi cinsel kararlarını kendileri verme haklarını savunmak zorunda kalmıştır. Bir aile kızlarının yapacağı iyi evliliklere bel bağladıysa kızların birinin kendisini bekârete adaması felaket olarak görülebilirdi. Ailenin bu karara karşı çıkması çok ciddi olabilirdi. Markyateli Christina gibi bazı yeminli bakireler, erkeklerden kızlarını baştan çıkarmasını ya da onlara tecavüz etmesini isteyen aileleriyle mücadele etmek zorunda kalmış (Christina kaçmıştır) ya da istemedikleri halde zorla evlendirilmişlerdir (Christina cinsel ilişki içermeyen bir evliliği kabul etmesi konusunda kocasını ikna etmiştir).

Ama ailenin hayırduasını aldıktan sonra bile rahibelik görevine başlamak, Ortaçağ bakirelerinin cinsel şiddet tehlikesinden kurtulduğu anlamına gelmiyordu. *Raptus* olarak bilinen bir Ortaçağ suçu bugün dilimize çoğunlukla "tecavüz" olarak çevrilse de sözcüğün gerçek anlamı aslında "bir kadının çalınması"na daha yakındır. *Raptus*, 9. yüzyılda yaşamış olan ve İspanya'nın kuzeyinden gelen aristokrat rahibe Gerberga'nın durumunda olduğu gibi, genelde kaçırmayı, yani fiziksel olarak bir kadının yaşadığı rahibe manastırından alınıp götürülmesini de kapsardı. Gerberga erkek kardeşinin düşmanları tarafından kaçırılmış, cadılıkla suçlanmış ve öldürülmüştü. Daha da yaygın olan, bir rahibenin *raptus*a uğramasının ardından zorla evlendirilmesiydi çünkü o zamanlar bu, tecavüz için sunulan en yaygın yasal çözümdü. Evlilik piyasasında sunacak çok az şeyi olan aristokrat erkekler için (örneğin, ağabeyleriyle aynı ölçüde miras alma ümidi olmayan ailenin küçük erkek çocukları) bu, yerel rahibe manastırından soylu bir gelin kapma olasılığını oldukça çekici hale getirirdi. Manastırdan rahibe kaçırmanın bu "eğlencelik" yönü rahibe manastırlarına yöne-

lik *raptus*un artmasına da katkıda bulunmuştur. Çeşitli yerlerde çeşitli zamanlarda soylu zamparalar, bir manastırdan genç bir bakire kaçırıp kaçıramayacaklarını belli ki uygun bir meydan okuma olarak görmüştür.

Rahibelerin gönüllü ve gönülsüz gidiş gelişleri, manastıra ailesi taralından yerleştirilen rahibelerin herkesçe bilinen hoşnutsuzluğu ve sadece kadınlardan oluşan rahibe manastırı dünyasının tuhaf ve çekici başka bir evren gibi görünmesi göz önüne alındığında, bunları dışarıdan gözlemleyen birçok kişinin, rahibe manastırlarının gizemli kapılarının ardında her ne olup bitiyorsa bunun gerçekte cinsellikle ilgili bir şeyler olduğunu farz etmesi (bu varsayım, bakirelerin bastırılmış arzularıyla iyice mayalanır) pek de şaşırtıcı değildir. Rahibeler ve rahibe manastırları hakkındaki şehir efsaneleri basmakalıp denecek kadar yaygındır ama aslında çok azının aslı var gibidir.

Gerçekte rahibeler sürekli şüphe altındaydı. Eğer ekonomik açıdan gerekli olan, arazileri ve malları ziyaret edip idare etme, manastırın ihtiyaçlarını giderme ve manastırda üretilen çeşitli ürünlerin satışıyla ilgilenme, tüccarlarla ve esnafla görüşme gibi işleri yapmak için manastırdan dışarı çıktılarsa, dünyevilikle lekelenir ve temas kurdukları adamlarla uygunsuz cilveleşmelere giriştiklerinden şüphelenilirdi. Ancak ne yazık ki rahibeler için ekonomik olarak hayatta kalmak bu tür "şüpheli" etkinliklere bağlıydı. Rahibe manastırlarının bireysel olarak ait olduğu çeşitli dinî tarikatları bu manastırlara maddi açıdan destek sağlamaya zorlama girişimleri ancak zaman zaman başarılı olmuştu. Fransiskanların oluşturduğu dikkate değer istisna dışında kalan manastır tarikatları, *cura mulierum*, yani kadınların bakımının getirdiği sorumluluğa ve mali giderlere açıkça sinirleniyordu: Carthusian Tarikatı kendilerine ait olan beş rahibe manastırından "tarikatımızın beş yarası" olarak bahsetmiştir. Ancak rahibelerin ticari temsilciliğini yapan rahiplerin göreve getirilmesiyse, bu rahiplerin manastırın getirdiği kazancın kaymağını yemekten pek de vicdan azabı duymadığını göstermiştir.

Elbette yalnızca bu adamların manastır bakireleriyle temas halinde olması bile şüphe yaratıyordu. O zamanın tıp anlayışı-

na göre kadınlar doğaları gereği şehvet düşkünüydü ve her an esas doğalarına teslim olmaya hazırdı. Tamamıyla iffetli kalmayı başarmış olsalar bile sonuçta hâlâ kadınlardı ve bu yüzden de bu erkekler için çekici bir belaydı. Rahibelere karşı duyulan kızgınlık arttıkça örtülü bakireler sık sık, namuslu bir adamı bile tecavüz etmeye zorlayabilecek kadar baştan çıkarıcı olarak tarif edilir olmuştur. Halk edebiyatı, şarkıları ve efsaneleri bol bol tapınaktan rahibe kaçırma ve itibardan düşmüş rahibe hikâyeleri temin etmiş ve böylece bu sözde inkâr edilemez gerçeklerin "kanıtı" olduğu düşünülen şeyleri üretmiştir.

Gratian'ın *Decretum* adlı kitabı da dahil olmak üzere Ortaçağ hukuk literatürü, manastır *raptus*undan, bunun gerçek ve nispeten önemli bir sorun olduğunu bilmemize yetecek kadar bahsetmektedir. Ama yeminli bakirelerin isteyerek uygunsuz işlere ne derece kalkışmış olabileceğini belirlemek çok daha ciddi ölçüde zordur. "Genelev" sözcüğünün alaycı bir şekilde rahibe manastırı anlamında ve "rahibeler evi" sözcüğünün genelev anlamında kullanılmasına karşın (Hamlet'in Ophelia'ya tükürdüğü Shakespeare'in çift anlamlı ünlü dizesinde olduğu gibi), bunun uygun bir karşılaştırma olmuş olması ihtimali oldukça düşüktür. Ne günah çıkartan papazlar ne de başrahibeler genellikle, rahibelerin işlediği günahların ayrıntılı kayıtlarını tutarlardı ve medeni ceza kayıtlarında bile bu tür şeyler toplam olarak nispeten çok az anılırdı. Ancak tarihçilerin işlenen cinsel günahlar bakımından kadın ve erkek manastırı kayıtlarını karşılaştırabildiği birkaç durumda, kadınların erkeklerden daha kötü olduğu görülmez.

Ancak kadınların uygunsuz cinsel davranışlarının her zaman erkeklerinkinden daha kötü olduğu düşünülmüştür. Kadın manastır düzeninin temelini oluşturan bekâret ideolojisinin tamamı, küçücük bir ihlalin bile affedilmez olduğu, ama erkek iffetsizliğinin basit bir "kendini tutamama" olduğu ve genellikle kolayca hasır altı edildiği ya da "erkektir ne yapsa yeridir," diye örtbas edildiği anlamına gelir.

Gerçekten ahlâkı bozuk olan rahibe manastırları (rahibelerin sevgililerini odalarına almakla kalmayıp bazen başrahibe

tarafından âşıklarıyla birlikte pikniğe götürüldüğü Venedik'teki Sant' Angelo di Contorta manastırı gibi) hakkındaki hikâyeler, "kulaktan kulağa" oyununda olduğu gibi, birçok kişi tarafından hem tekrarlanmış hem de çarpıtılmış ve abartılmıştır. Bu, hikâyenin aslı olup olmadığına bakmaksızın böyle olmuştur. Yaramazlık yapan rahibeler, yoldan çıkmış başrahibeler ve ahlâksız bakireler hakkında anlatılan bu hikâyelerin çoğunun uydurmadan başka bir şey olmadığı olası görünmektedir. Ama günümüzün rock müzik yıldızları ya da büyük şirketleri hakkında anlatılan şehir efsanelerinde olduğu gibi, bunlar da sık sık mecazi anlamda doğru kabul edilmiştir.

Ancak tanınmış bilgin Jo Ann McNamara'nın rahibe manastırlarının tarihi üzerine yaptığı çalışmalarda dikkati çektiği gibi, kuralların sıkça ihlal edilmesinin, özellikle de cinselliğe ilişkin kuralların ihlal edilmesinin kadın manastırlılar arasında yaygın olarak görülmesinin mümkün olması, uygulama açısından pek de mantıklı gelmez. Bunun nedeni gayet basittir: Kadın manastırlarının varlığının sürmesi, halkın gözünde bu kadınların kutsallığının ve şefaat dualarının güvenilir olup olmadığına bağlıydı; kadınların kutsallığının ve dualarının güvenlir olup olmadığıysa doğrudan bekâretlerine bağlıydı. Bekâret yine cennetle dünya arasında bir köprü görevi görüyordu.

Kendilerine verilen resmî izinle (rahipliğe atanma töreni), yaptıkları ayinlerin hepsi aynı şekilde etkin kılınan rahiplerin sunduğu ayinlerin tersine, rahibelerin duaları için Kilise herhangi bir güvence vermemektedir. Bir rahibenin ruhani çabalarına itibar kazandıran, onun kişisel kutsallığı ve üyesi olduğu topluluğun kutsallığıdır. Rahibe manastırlarını destekleyen bir hami, kendisi adına rahibe tarafından yapılan ruhani müdahaleler başarısız olacak gibi görünüyorsa o rahibeyi büyük olasılıkla desteklemezdi. Bu yüzden manastırı haccedenler, rahibelerinin ismine leke sürülmüş tapınaklara nadiren bağışta bulunurdu. Manastır yaşamına katılma konusunda kendi yeteneklerine değer veren kadınlar, başka kadınlar tarafından mesleklerinin tehlikeye atılmasına pek tahammül etmezdi. Aslında, rahibelerin tek başlarına zaman geçirmelerini yasaklayan,

kışla gibi yatakhanelerde topluca uyumalarını gerekli gören ve birbirlerine sevgiyle dokunmalarını ya da sarılmalarını yasaklayan manastır kuralları gibi bu konuda elimizde olan geçerli kanıtlara dayanarak, rahibelerin çoğunun en küçük bir günah izinden bile kaçınmak için bu kuralların etrafında özenli duvarlar ördüğünü söyleyebiliriz.

### *Bakire Süperstarlar*

Hıristiyanlığın kutsal bekâret inancını geliştirmek, örnek alınacak kutsal bakireler yaratmak demekti. Katolik geleneğinin bakire şehit azizeleri, Ortaçağ döneminde hem Kilise'nin tepeden inme propagandası olarak hem de çok sevilen halk simgeleri olarak bu boşluğu birçok açıdan doldurmuştur. Tanrı'nın cennette özel bir yer ayırdığı ayrıcalıklı arkadaşları olan bu azizelerin fiziksel kalıntılarının da kendileri gibi kutsal olduğuna inanılmıştır. Ayrıca dindar insanların isteklerini doğrudan Tanrı'ya aktarma yeteneğine sahip olduklarına da inanılmıştır (hâlâ da inanılmaktadır). Ancak bekâretin tarihi açısından azizeler inancının en önemli yanı, öldükten sonra onlardan geride kalanlar ya da bu kalıntılara nasıl saygı gösterildiği değil, azizelerin hagiyografileri, yani yaşam öyküleridir.

Bu dinsel bir hamle olsa da, azizler de İsa gibi hem insandır hem de kutsaldır. Bizim gibi görünürler; bizim gibi anneleri, babaları, kız kardeşleri ve erkek kardeşleri vardır; bizim gibi yüceliğe ulaşma amaçları vardır. Tıpkı bizim gibi insanı günaha teşvik etmeye çalışan şeylerle karşı karşıya kalır, engellerin üstesinden gelir ve bazen de başlarını belaya sokarlar. Bu insanlarla özdeşleşir, onları örnek alırız. Rock müziğin ve sinemanın yıldızlarıyla, çizgi roman kahramanlarıyla ya da efsanevi dövüş ustalarıyla olduğu gibi azizleri de kendimize örnek alırız.

Azizlerin hikâyelerinin yeniden anlatılması Hıristiyanlığın ilk yıllarında, sık sık zulme uğrayan inananların, aynı inancı paylaştıkları topluluğun başarı hikâyelerinden cesaret almasıyla başlamıştır. Bu "başarının" oldukça alışılmadık şekillerde tanımlanması (dine hizmet etmek adına ölmek gibi) Hıristiyan-

lık mesajının önemli bir parçasıydı. Ebedi hayata ulaşmayı bekleyen gerçek bir Hıristiyan dünyevi hayatını kaybetmekten neredeyse hiç korkmazdı.

Azize Agatha ve onun ruhani torunu Azize Lucy hakkındaki klasik hikâyeler bu konuya uygun iyi örneklerdir. Ikisi de Sicilyalı olan ve yaş bakımından aralarında yaklaşık bir nesil kadar fark bulunan bu azizeler, gençken Hıristiyan olup kendilerini bedenen ve ruhen Tanrı'ya adayan güzel kızlar olarak tarif edilirler.

Her ikisi de üzerlerindeki erkek denetimini reddetmiş ve ceza olarak geneleve gönderilmiştir. Lucy kendisiyle evlenmek isteyen bir adamla evlenmeyi reddettiğinde yetkililerin huzuruna çıkarılmıştır. Öte yandan Agatha'nın hayatında sözlü olduğu bir adam yoktur. Ama Hıristiyan olduğunu duyan vali, herhangi bir soruna yol açmadan önce Agatha'yı bu tinsel sapkınlığından döndürmeyi denemeye karar verir. Her iki hikâyede de bu iki kadın, hevesleri kırılsın diye geneleve gönderilir. Bu da gayet açıkça gösterir ki bu kadınların işledikleri temel suç, Hıristiyanlık inançlarını itiraf ederek tinsel itaatsizlik etmiş olmaları değil, evliliğe ve sekse razı gelmeyi reddederek dindışı itaatsizlik etmiş olmalarıdır. Burada iletilen mesaj açıktır: Bu kadınlar, normal kadınlar gibi gönüllü olarak cinsel ilişkilere boyun eğmeyecekse o zaman zorlanmaları gerekir.

Ancak bu kadınların hiçbirisi, genelevde bile sekse zorlanamazlar. Bu efsanenin Katherine Grubu adlı İngiliz kaynakta bulunan 13. yüzyıla ait uyarlamalarında, her iki kadın da seçtikleri yoldan vazgeçmek istemediklerini yüksek sesle dile getirirler. Agatha, Aphrodisia'nın işlettiği geneleve gönderildikten sonra, fahişeler kendisine yaşayacağı zevk hayatını anlatarak onu boyun eğmeye zorladığında, "Susun orospular! Benden size hayır yok. Ben gönlümü prenslerin en yücesine verdim!" diye cevap vermiştir. Lucy ise kendisini geneleve mahkûm eden yargıca Aziz Augustine'in sözlerini yorumlayarak cevap vermiştir: "Hiçbir kadın, bedenine ne yapılırsa yapılsın, gönlü razı olmadıkça bekâretinden mahrum edilemez. Kararımı hiçe sayarak

bedenimi kirletirseniz bekâretim hiç olmadığı kadar temiz ve ödülüm her zamankinden daha büyük olacaktır." Yargıcın yardımcıları Lucy'yi geneleve götürmeye çalıştığında Lucy'nin mucizevi bir şekilde yerinden kıpırdatılamaz olduğunu ve bir çift öküzle bile sürüklenemediğini görmüşlerdir.

Kutsal bekâret konusunda ısrar etmenin ve cinsel ilişkiye boyun eğmemenin sonuçları işkence ve ölümdür. Yapılan işkenceler çoğunlukla kasıtlı olarak cinseldir. Agatha'nın gördüğü simgesel işkence göğüslerinin kıskaçlarla yırtılıp koparılmasıdır ve bu yüzden Agatha'nın resimlerinde çoğu zaman kesilmiş göğüslerini bir tepside sunduğu görülür. Öte yandan Lucy çırılçıplak soyulur ve toplanan onca seyircinin önünde bedenine baştan aşağı kaynar zift dökülür. Bunca işkenceye karşın iki kadın da geri adım atmaz ya da pişman olmaz. Bunun yerine acıya karşı Tanrı'ya atfettikleri olağanüstü bir kayıtsızlık sergilerler.

Şehit bakireler mütemadiyen ve sözlerini sakınmadan İsa'ya olan bağlılıklarını ilan etmişlerdir. Hiçbir işkence onları vaaz vermekten vazgeçirecek kadar şiddetli, hiçbir işkenceci de yeterince sadist olmamıştır. Lucy, sırf susmayı reddettiği için işkencecileri tarafından boğazı kesilen birçok şehit bakireden yalnızca biridir (bir başkası da efsanevi Azize Reparata'dır). Lucy'yi durdurmak mümkün olmamıştır. Gözleri yuvalarından çıkarıldıktan ve boğazı kesildikten sonra bile elinde kanlı gözlerini tutarken vaaz vermeye devam etmiştir.

Şehit bakireler nihayet öldüklerindeyse kendi koydukları şartlara göre ölmüşlerdir. Agatha da Lucy de ölüm anlarını kendileri seçmişlerdir. Agatha ölmesine izin vermesi için Tanrı'ya dua etmiş ve anında ölmüştür. Lucy ise efsanenin kimi çeşitlerine göre boğazına saplanan bir hançeri sevinçle karşılamış, başka uyarlamalara göre de yandaşlarını yanına çağırarak son nefeste kutsanmış ve son kez "amin" dedikten hemen sonra ruhunu kendi izniyle telim etmiştir. Kafası kesildikten sonra sağ çıkan tek şehit bakire olan (yaşamının geri kalanında boynunun çevresinde beyaz bir yara izi kalmasına neden olan mucizevi bir diriliş) olağandışı Galli Azize Winifred bile.

kendisini baştan çıkarmaya niyetlenen asilzadeye bekâretini almasındansa kafasını kesmesini tercih ettiğini söyleyerek kendi ölümünü kendisi seçmiştir.

Şehit bakirelerin temel özellikleri şaşırtıcı derecede tutarlıdır. Güzellik ve çekiciliklerivle ve istemediği bir evlilikten kurtarılmayı istediği dua sonucunda, mucizevi bir şekilde suratında sakal ve bıyık çıkan Azize Wilgefortis (İngilizce adıyla *Uncumber* olarak da bilinir) örneğinde olduğu gibi, din uğruna seçtikleri yeminli bekâretleriyle ünlüdürler. Şehit bakirelerin sekse ve cinselliğe ilişkin cinsiyet kurallarına boyun eğmeyi reddetmeleri, gördükleri eziyetin temelini oluşturur. Son olarak da inançlarındaki tutku, Tanrı'nın bu bakirelere halk içinde aşağılanmaya, tecavüze uğramaya ve fiziksel işkenceye karşı mucizevi bir bağışıklık vermesini sağlar. Üstelik tüm bunlar boyunca konuşmayı sürdürürler. Kutsal bekâret kendilerine, sıradan kadınların sahip olmadığı konuşma güçleri vererek kadınlar arasında sadece onların vaftiz edebilmesini, vaaz verebilmesini, cin çıkarabilmesini ve Şeytan'ı kovabilmesini sağlar.

Şehit bakireler ruhani süper kahramanlar olarak insanlar için olağanüstü çekici örnekler oluşturmuştur. Özellikle 10. ve 11. yüzyıllardan önce, popülerlik bakımından Bakire Meryem'le rekabet etmişlerdir. Türbeleri, kalıntıları ve hikâyeleri sadece Ortaçağ inancının değil, eğitim ve popüler kültürün de önemli bir parçasını oluşturmuştur. Ancak zamanla kültür ve onunla birlikte kadınlardan beklenen roller de değiştikçe şehit bakirelerin hikâyelerinin anlatılma şekilleri de değişmiştir. Kilise'nin ilk zamanlarındaki yıkıcı, geveze, tehlikeli, hatta ölümcül asi bakireler zamanla dizginlenerek sessiz, alçakgönüllü kuzular gibi dize getirilmiştir. Agatha'nın 13. yüzyıldaki, hiddetli küfrü içeren isyankâr uyarlaması yüzyıllar geçtikçe, bir geneleve götürülen ama orada "müşteri kabul etmeyi reddeden" biri olarak sakıngan bir şekilde tarif edilen olgunlaşmamış bir kişiliğin hikâyesine dönüşmüştür. Lucy artık işkence süresince vaaz vermemekte ve bu yüzden de boğazı kesilmemektedir. Bunun yerine kibarca, itaatkâr bir şekilde yakasını sıyırıp boynunu hançere doğru uzatmadan önce,

"kendisine saldıranlara karşı kehanette bulunduğu" anlatılmaktadır.

Bir zamanlar çılgın, kötü ve tanınması tehlikeli olan bu kadınların göze çarpan tek özelliği seksi reddetmeleri olmuştur. Aynı şey çoğu zaman günümüz azizeleri için de geçerlidir. Örneğin on iki yaşındaki Maria Goretti, 1902'de kendisine tecavüz etmeye yeltenen adam tarafından bıçaklanarak öldürüldükten sonra azizlik mertebesine çıkmıştır. Ama iffetini kaybetmektense acı çekerek ölmeyi tercih ettiği ve ölüm döşeğinde saldırganını affettiği için övülmüştür, silahlı ve tehlikeli bir tecavüzcüye karşı koyduğu için değil. 1950'de hem annesinin hem katilinin huzurunda azizlik mertebesine çıkarılan Maria, genç kadınlara bekâretlerini her ne pahasına olursa olsun korumaya hazırlıklı olmaları gerektiğini gösteren bir örnek olarak sunulmuştur.

Ama bir kadının cinsel olarak bedenine girilmesindense ölmesi daha iyidir, gibi bir mesaj ilettiği için tartışmaya yol açan Maria Goretti örneği, yeterince "kız gücüne" ["grrrl power"]* ilham vermiş gibi görünüyor. 2003'ün ekim ayında, kız okulu olan ve Pennsylvania'nın Güney Philadelphia bölgesinde yer alan St. Maria Goretti Lisesinde bir grup genç öğrenci, sürekli olarak okuldan birkaç kızı takip eden ve kendilerine defalarca cinsel organlarını açıp gösteren yirmi beş yaşında bir adama karşı savaşmıştır. Bir gün öğleden sonra kızlar adamı görmüş ve hep birlikte okul çantalarını sırtlarından attıkları gibi şehrin sokaklarında adamı kovalamaya başlamıştır. Adamı sonunda yakalayıp öyle kötü dövmüşlerdir ki adam hastanelik olmuştur. Günümüz feminizminin bu genç kadınların cinsel bir saldırgana karşı savaşmasında katkısı olduğu şüphesiz olsa da okullarının koruyucu azizesinin sunduğu örneğin de bunda bir payı olmadığını söyleyemeyiz.

---

(*) Orijinal metinde "grrrl power" olarak geçen güçlendirme anlamındaki terim, 1990'ların sonlarından 2000'lere uzanan kültürel bir olgu haline gelmiş ve erken 1990'lardaki feminist punk hareketi Riot Grrrl'e atfen feminist terminolijiye girmiştir.

Hıristiyanlığın merkezinde durmasına ve şüphesiz Ortaçağ'daki en önemli kadın şahsiyet olmasına rağmen Bakire Meryem olarak ölümsüzleştirilen kadın hakkında aslında neredeyse hiçbir şey bilmiyoruz. Kilise'nin kabul ettiği Yeni Ahit'in özünü oluşturan dört İncil'den yalnızca Luka, Meryem'den az da olsa söz eder. Tarihsel sıralamaya göre ilk İncil olan Markos ise Meryem'in adını sadece iki kere anar. Tarihçiler tarafından, en son yazılan İncil olduğuna karar verilen Yuhanna ise, Meryem'in adından bahsetmemekle kalmaz, aynı zamanda öteki İncillerde geçen, Meryem'e ilişkin en büyük olayların çoğundan da söz etmez. Roma Katolik Kilisesi'nin en ünlü kadın şahsiyetine (ve İsa'dan sonraki ikinci en önemli insan şahsiyeti) ilişkin olarak ifade ettiği dört dogma maddesinden sadece birisi (İsa'yı doğurmuş olması) kutsal kitapla doğrulanabilir. Diğer üçü, yani lekesiz bekâreti, hamile kalması ve cennete yükselmesi, sırayla 4. yüzyılda, 1854'te ve 1950'de Papalık kararıyla kabul edilmiştir. Yine de bu kitap yazılırken bile, Meryem'in bedensel bekâretinin doğumdan ve sonraki şeylerden sağ çıkıp çıkmadığı konusunda ve Meryem'in gerçekten öldüğü mü, yoksa bedeninin cennete mi aktarıldığı konusunda Vatikan kararsızlığını hâlâ korumaktadır.

Tarihî Meryem, gerçek fiziksel bedeniyle her kimdiyse ya da değildiyse, hâlâ üzerinde çalışılan bir eserdir. Gerçek Meryem'e gelince, var olduğuna, İbrani olduğuna, hamile kaldığına, büyüdüğünde kökten değişimci bir vaiz olacak bir oğlan çocuğu doğurduğuna ve oğlunun siyasi nedenlerden ötürü emperyalist işgal ordusu tarafından öldürülmesine şahit olduğuna inanıyoruz. Bunun dışında Meryem hakkında "bilinen" her şey, en azından tartışmaya açık olacak kadar şüpheli ya da doğruluğu kanıtlanmamış kaynaklardan gelmektedir. Meryem'in nasıl göründüğünü bile bilmiyoruz. Birçok şehit bakire efsanesinde güzellikleri ayrıntılarla anlatılan bakire güzellerin aksine, ne İncillerin dört yazarı ne de tarihsel olarak Meryem'e ilk göndermeyi yapan (Gal. 4:4, yaklaşık M.S. 57) Pavlus Mer-

yem'i tarif eder. Meryem'i bizzat görmüş ya da onunla konuşmuş olabilecek insanlar tarafından da Meryem hakkında neredeyse hiç bilgi verilmemiştir.

Meryem'in yaşamı hakkında gerçeklere dayanarak Meryem'i tartışıyormuş gibi davranamayız. Meryem'in "gerçekten" bakire olup olmadığını öğrenmek isteyen okurlar beklemeye devam etmek zorundalar. Ama öteki insanların Meryem'i nasıl tarif ettiklerine, Meryem'in Hıristiyanlıkta ve Batı kültüründe oynadığı rolleri nasıl incelediklerine ve özellikle de Meryem'in bekâreti konusuna ve bunun Hıristiyanlık için taşıdığı öneme bakabiliriz.

Meryem'den söz eden en eski Kilise kaynaklarında (Kilise'nin kabul ettiği dört İncil), İncilin yazarlarının hepsinin de Meryem'in bekâretinin çok önemli olduğunu düşünüp düşünmedikleri açık değildir. Sadece, söz konusu olan olaylar gerçekleştikten yaklaşık yüz yıl sonra yazıldığına inanılan Luka ve Matta'da (Markos gibi), Meryem'in bekâretine ilişkin kesin ifadeler bulunur. Luka ve Matta'yı karşılaştırırsak, Luka'nın Meryem hakkındaki ifadeleri daha ünlüdür. Luka Meryem'i, konuşmaları sırasında kendisine bir çocuk doğuracağını bildiren Melek Cebrail'e şu ünlü sözlerle cevap verirken tarif eder: "Ama bu nasıl olabilir, bana tek bir erkek eli değmedi ki?" Matta'da, Meryem'in Yusuf'la "bir araya gelmesinden" önce Kutsal Ruh tarafından hamile bırakıldığı açıklamasıyla bekâret daha çok bir geçiştirme üzerine kurulur. Bunun dışında Meryem'in cinsel konumu Yeni Ahit'te açıklanmaz. Pavlus bu konudan söz etmez. İncil yazarlarının sonuncusu olan ve 1. yüzyılın sonunda yazan Yuhanna da İsa'nın bebekliği anlatısına basit bir şekilde, sözün ete dönüştürüldüğü ve oradan devam ettiği açıklamasıyla başlar.

Neden Yeni Ahit yazarlarının bazılarının Meryem'in bekâretinden bahsetmeyi seçerken ötekilerin bunu görmezden geldiğini bilmiyoruz. Matta belki de kuşkucuların engellemek için Kutsal Ruh'un oynadığı rolü vurgulamıştır. Hıristiyanlığın ilk birkaç on yılında şüphesiz İsa'nın soyu konusunda ileri sürülen birden çok farklı seçenek vardı. Bunları biliyoruz çünkü

kilise babaları kendilerini bunları çürütmeye zorunlu hissetmişlerdir. Çok tutulan bir hikâyeye göre İsa'nın babası aslında Pantherus adlı Romalı bir bölük komutanıydı. İşgal edilen bölgelerdeki kadınların işgal eden orduların askerleri tarafından cinsel tacize ve tecavüze uğraması eski dünyada bugün olduğundan daha yeni bir olay değildi ve bu son derece inanılır olan söylenti oldukça tutuluyordu. Esas olarak İskenderiye'de bilinen daha sınırlı bir söylentiye göreyse İsa, Meryem ve erkek kardeşi arasındaki ensest birlikteliğin ürünüydü.

Belki de evlenmemiş ve hiç cinsel ilişkiye girmemiş ama çocuğu olacağını öğrenen genç bir kadının yaşadığı acı şaşkınlığı hayal edebilmek için, İncil yazarlarının kesinlikle en yeteneklisi olan Luka gibi birisine ihtiyaç vardı. Ya da belki de açıkgöz bir hikâye anlatıcısı olan Luka, sevilen bir edebî tasarı olan, babasının Tanrı olduğu bir *parthenios* doğuran *parthenos* fikrine başvurmanın, İsa'nın yücelik iddialarını doğrulamaya yardım edeceğini düşünmüştür. Tarihçi Marina Warner'ın işaret ettiği gibi, İsa'nın rahme düşmesi ve doğumuyla, Yunan pagan geleneği olan *parthenios* (büyüdüğünde yüce, hatta mucizeler yaratan bir adam olan Tanrı'nın yarı insan oğlu) arasındaki benzerlikler Hıristiyanlığın ilk yıllarında büyük tartışma yaratmıştır. Sonuçta İsa ilahi soydan geldiği iddia edilen tek tarihî şahsiyet değildi. İsa'nın doğumunu, her ikisi de benzer şekilde *parthenios* olarak ün yapan Platon ya da Büyük İskender gibi insanlarınkinden ayırt etmek için ciddi ve acil bir ihtiyaç vardı.

Kilise Babaları İsa'nın benzersiz bir şekilde bakireden doğmasını açıklamak için çeşitli açıklamalar öne sürmüşlerdir. Şehit Justin, Meryem'in hamile kalmasının Leda ve Semele'ninkinden farklı olduğunu, çünkü Meryem'in Tanrı tarafından baştan çıkarılmayıp ya da zorlanmayıp özgürce ve hiçbir tensel zevk almadan Söz'ü kabul ettiğini ileri sürmüştür. Origen ise Meryem'in hamile kalmasının bir çeşit kendiliğinden meydana gelen doğuş olduğunu iddia etmiştir. Ancak Elçilerin İman Açıklaması'nın geliştirildiği 4. yüzyılın sonuna gelindiğinde, İsa'nın "Bakire Meryem aracılığıyla Kutsal Ruh tarafından yaratıldığını" *–conceptus est de Spirito Sancto, ex Maria*

*Virgine*– öne süren bir örnek anlayış, Hıristiyanlığın ortak görüşü olarak benimsenmeye başlamıştır. Bundan sonra bile İman Açıklaması'nın resmî bir Kilise belgesi olarak kabul edilmesi, bir dört yüzyıl daha beklemiştir. Bu da Meryem inancının belli ki temelini oluşturan bir unsurunun (İsa'ya nasıl hamile kaldığı) değiştirilmez bir gerçeğe dönüşmesinin bile ne kadar zaman alabileceğini gösterir.

Meryem'in İsa'ya hamile kalmasına ilişkin fazlasıyla uzun süren sabit bir dogma oluşturma süreci, bugün Meryem olduğunu düşündüğümüz kişiliğin nasıl zamanla geliştiğini gösteren mükemmel bir örnektir. 4. yüzyılın sonunda, henüz tamamlanmamış olsa da az çok tutarlı bir Meryem imgesi bir araya gelmiştir. 390'da Papa Siricius'un, Meryem'in bekâretinin ne hamilelik ne de doğum sırasında (*in partu*) bozulmadığını ilan etmesi gibi belirli olaylar, Meryem'in genel imgesini pekiştiren önemli anlara işaret etmiştir.

Papanın mektuplarının ve konsey bildirilerinin yazıldığı ortamlarda sinsice dolaşan ve bunlara büyük ölçüde katkıda bulunan çok sayıda bugün anlaşılması zor olan bilgi, görüş ve hayal kaynağı vardı. Bu kaynakların en önemlilerinden biri *Protoevangelion* denilen ve İsa'nın "kardeşi" James'in yazdığı düşünülen "İncil öncesi" belgedir.[2] Belgenin büyük olasılıkla yazıldığı tarih (İsa'nın doğumundan yaklaşık yüz yıl sonra olurdu) göz önüne alındığında, bırakın gerçekten kardeşi olmasını, yazarın İsa'yla tam olarak aynı dönemde yaşamış olması bile pek olası görünmez. Ancak 2. yüzyılın çok okumuş Hıristiyanları bu belgeyi biliyor ve doğru olduğuna inanıyordu: Origen de İskenderiyeli Clement de, bakire doğumunun kanıtı olarak bu belgeden söz ederler.

Mevcut en eski biçimi Süryanice olan (mevcut diğer örnekleri Yunanca ve Etiyopyaca'dır) bu çok etkili eser, 16. yüzyıla kadar Latince'ye tamamıyla çevrilmemiştir. Ancak eserin bazı

2 Bu belgenin yazarıyla İsa'nın kendisi arasındaki ilişkinin yapısı uzun süren tartışmalara konu olmuştur. İsa'nın kız ve erkek kardeşlerinin varlığına olanak tanıyan ve İncil'de bahsedilen, ama aynı zamanda Meryem'in daimi bekâretine de olanak tanıyan açıklamalar çok sayıda ve birçok farklı şekilde olmuştur.

bölümleri benzer şekilde Kilise tarafından kutsal kabul edilmeyen *Gospel According to Thomas* (Thomas'a Göre İncil) adlı kitaptan bölümlerle birleştirilmiş ve sekizinci ya da dokuzuncu yüzyılda Latince olarak, *The Gospel According to the Pseudo-Matthew* (Yalancı Matta'ya Göre İncil) ve *The Story of the Birth of Mary* (Meryem'in Doğuş Hikâyesi) başlıklarıyla yayımlanmıştır. Bu zamanlama muhtemelen, hemen sonraki yüzyıllarda Meryem'e gösterilen saygının büyük ölçüde artmasından kısmen de olsa sorumludur çünkü *Protoevangelion* her şeyden çok Meryem'in gerçeklik kazandırılan hayatını sunmuştur ve buna, Meryem'in temiz, bozulmamış ve dinsel olarak temin edilmiş bekâreti de dahildir.

Eski çağ edebiyatı tarihçisi Helen Foskett'e göre *Protoevangelion* kitabı, ilk Hıristiyan edebiyatı örnekleri arasında, bir kadın baş kahramanın soyuna ve yetişmesine ilişkin her türlü ayrıntıya giren tek eserdir. Bunun nedeni, yalnızca bu eserin bir kadın baş kahramanı olması değildir. Öyle görünüyor ki eserin yazarı Meryem'e, kuşkuculara karşı bağışıklık kazandırabilecek ve onun eşi benzeri olmayan bir kadın olarak yerini pekiştirecek çok belirli bir geçmişe ihtiyacı olduğunu düşünmüştür.

*Protoevangelion* kitabı, Meryem'in anne ve babasının, yani Anna ile Joachim'in hikâyesiyle başlar. Anna kısırdır ve Eski Ahit'teki birçok mucizevi anne gibi çocuk sahibi olamadan yaşı epeyce ilerler. Sonra Sara ile İbrahim'e olduğu gibi (Eski Ahit'te bulunan bu benzerlik ayrıntılı ve açıkça kasıtlıdır) bir melek Anna'yla Joachim'e çocukları olacağı sözünü getirir. Anna'yla Joachim bu mutlu haberi duyduklarında kucaklaşırlar. Ortaçağ boyunca resimlerde sıkça kullanılan bir konu olan bu sıkı sevinç kucaklaşması Anna'nın rahmine hayat kıvılcımını aktarır. Meryem'in bu şekilde cinsel birleşme olmaksızın hayata başlaması, ileride olacak şeylerin açık bir habercisidir.

Bebek doğar ve anne-babası çocuğu dünyadan uzak bir göz odada büyütür. Anna bu ileri yaşta gelen mucize bebeğin öyle ya da böyle ihtiyacı olduğunu düşündüğü şeyleri dikkate alarak, birkaç hafta süren ve doğumun ve doğum sonrası kanamasının neden olduğu bir dinsel kirlilik dönemi olan *niddah*

*yoledet* sonrasında bütün Yahudi annelerin geçtiği dinsel arınmadan geçene kadar çocuğa meme vermez. Küçük bir çocuk olan Meryem evdeyken ayaklarının yere değmesine izin verilmez, bu yüzden de toprakla hiç ama hiç temas etmez. Arkadaşları "İbranilerin lekelenmemiş kızlarıdır." Daha sonra üç yaşındayken Meryem yaşaması için tapınağa götürülür ve burada başrahip bebeği, "Tanrı bütün nesiller arasından senin adını yüceltti" ifadesiyle selamlar. Küçük Meryem'in tapınakta özgürce oradan oraya koşmasına, hatta sunağın basamaklarında dans etmesine bile izin verilir. "Bir meleğin elinden" beslenir. Meryem tapınaktan ancak on iki yaşında, rahipler Meryem'in kadın olmak üzere olduğu (Yahudi yasasına göre bir kadının yasal bağımsızlığını elde ettiği yaş on iki buçuktur) konusunu gündeme getirdiklerinde ayrılır. Tapınaktayken âdet görmeye başlayıp *niddah* olursa Meryem'in dinsel kirletme tehlikesi oluşturacağı fikri ayrıntılarla açıklanmamıştır ama yazarın âdet tabusunun yapısını gayet iyi anladığı açıktır. Yusuf'un Meryem için olası en iyi ve en kutsal gözetici olarak özenle seçilmesi sürecinden sonra, rahipler Meryem'i ona emanet eder ve dünyaya salarlar.

Elbette bu benzeri görülmemiş, hatta İsa'nınkinden daha kutsal olarak anlatılan bir yetişmedir. Ayrıca kurgusal olduğu da apaçık ortadır. Her ne kadar Anna'nın *niddah yoledet* olduğu en az on dört gün boyunca bir bebeğin ıslak bir bez parçasından süt emmeye (biberonun henüz olmadığı zamanlarda kullanılan başka bir seçenek) razı edilebilmesi akla yatkın olsa da, bu dönemde çocuğu emzirmeyi reddetmek görülmüş şey değildir ve bu, Yahudi yasasında da hiçbir şekilde gerekli görülmez. Yahudi yasasından söz etmişken şunu da pekâlâ merak edebiliriz: Çocuk büyütmenin uygulanmadığı ve kadınların iç bölümlerine girmesinin kesin olarak yasaklandığı tapınakta Meryem hangi eşi benzeri görülmemiş istisnaya dayanarak yetiştirilmiştir? Yüzyıllardır süregelen bir kuraldan böylesine kökten bir şekilde sapmanın Hahamlar tarafından kaleme alınan sayısız yazıda gözden kaçmış olabilmesi pek mümkün görünmemektedir.

Çok büyük olasılıkla Anna (ya da Meryem'in gerçek annesinin adı her neydiyse), bebeğini beslemek için iki hafta ya da daha fazla beklememiştir. Hiçbir küçük kızın, sıradışı bir Yahudi Vesta bakiresi gibi En Kutsal Yer olarak bilinen tapınak bölümünün huzurunda yetiştirilmediğinden emin olabiliriz. Büyük olasılıkla Meryem sığınak gibi bir göz odada bakirelerden oluşan bir grup oyun arkadaşıyla da yetiştirilmemiştir (eski Akdeniz bölgesinde makûl bir şekilde yaygın olan, geniş ailelerin hep birlikte oturduğu bir binada bir sürü küçük kızın etrafında yetiştirilmiş olma olasılığı dışında). *Protoevangelion* kitabı hoş bir hikâye sunar ama tarihsel açıdan azıcık mümkün olabilecek herhangi bir şeye olsa olsa ucundan dokunur.

Elbette kitabı okuyanlar için bu hiçbir önem taşımamış olabilir. Benzeri yaşanmamış şartlarda büyüyen çok özel bir küçük kızın etkili ayrıntılarla dolu yaşamı, hikâyenin öncesinin inandırıcı bir bölümünü oluşturarak okuru bilinen bir olayla ilişkilendirilen özel durumları kabul etmeye hazırlamıştır: İsa'nın doğumu.

Hikâye Doğuş'a daha da yaklaştıkça, hazırlık niteliği taşıyan bu gündem daha da belirginleşir. Meryem tapınaktan ayrılıp Yusuf'un himayesinde yaşamaya başladıktan sonra kendisine tapınak perdeleri için ip eğirme görevi verilir. Bu, sadece "Davut'un soyundan gelen gerçek bakireler" tarafından gerçekleştirilen bir görev olarak tanımlanmıştır. Bu Meryem'in hem Eski Ahit'in mesihe ilişkin kehaneti kapsamında bir soya dahil edilmesini (gerçek bir aile ağacı sunmaya gerek duymadan) hem de cinsel konumunu tekrar vurgulamaktadır.

Bir melek Meryem'e görünüp kendisine, İlahi bir armağan bulduğunu ve Tanrı'nın sözüyle hamile kalacağını ilan ettiğinde Yusuf iş için şehir dışına gitmiştir. Meryem bunu kabul eder ve bunun diğer kadınlar gibi mi, yoksa başka bir yolla mı doğum yapacağı anlamına gelip gelmediğini merak eder ama soru cevapsız bırakılır. Daha sonra Meryem kuzeni Elizabeth'i ziyarete gider (Kilisenin kabul ettiği İncillerde dendiği gibi) ve Elizabeth Meryem'in ilahi hamileliğini fark eder. Bu ziyaretten sonra Meryem Yusuf'un evine döndüğünde hamileliği açıkça

görülmektedir. Yusuf sinirden çılgına döner ve hamileliğin gayrimeşru olduğunu zanneder. Meryem'in bir süredir evden uzakta olduğu düşünülürse bu mantıklı bir çıkarımdır. Meryem'i (böyle iyi bir şekilde yetiştirildikten sonra bunu yapmayacak kadar akıllı olması gerekirdi), evlenmeden hamile kalarak kendini lekeleyip bu kadar aptalca bir şey yaptığı için bir güzel azarlar. Meryem'in Yusuf'a verdiği cevapsa tuhaftır. Hâlâ bakire olduğunu ama yine de nasıl hamile kaldığını bilmediğini iddia eder. Müjde'nin bir kızın unutamayacağı bir şey olması gerektiğini düşünmeden edemiyor insan.

Yusuf konunun yasal ve dinî açıdan görüşülmesi için Meryem'i tapınağa götürür. Başrahip her ikisinin de, Sayılar 5:17-28'de tarif edildiği gibi zor bir sınavdan geçirilerek yargılanmasını emreder. Bu, kocası tarafından zina ettiğinden şüphelenilen kadın anlamına gelen *sotah*ın yargılanmasıdır ve kalıcı sonuçları olan korkutucu bir sınavdır. Bu yargılamada rahip bir iksir hazırlar, bu karışımı lanetler ve içmesi için kadına verir. Kadın suçluysa karnı şişer ve sarkar, genital organları korkunç bir hal alır ve kısırlaşır. Ama kadın masumsa doğurgan olur (bazı yorumlar bunu, masum kadının kocasının çocuğuna hamile kalacağı şeklinde anlamıştır).

Meryem'e uygulanan *sotah* yargılamasının ne anlama geldiği açıktır: Tapınağın hahamları Meryem'in zina etmiş olabileceğine inanmaktadır. Yusuf'un bu yargılamadan geçirilmesinin nedenini belirlemek biraz daha zordur ama öyle görünüyor ki *Protoevangelion* kitabının yazarı, Yusuf'a karşı duyulacak herhangi bir şüphenin silinmesinden de emin olmak istemiştir. Meryem de Yusuf da sınavın sonunda temize çıkarlar ve okurun ve Yusuf'un bir kez daha gereksiz yere Meryem'in bekâreti konusunda güveninin tazelenmesiyle hikâye devam eder.

*Protoevangelion* kitabında bir sonraki önemli bölüm Doğuş'ta yer alan olaylar zinciridir. Meryem'le Yusuf, Yusuf ve ailesi imparatorluk nüfus sayımında sayılabilsin diye Betlehem'e seyahat ederler ama Yusuf resmî amaçlarla Meryem'i ne tür bir ilişkiyle sınıflandıracağı konusunda kafasının biraz karışık olduğunu belirtir. Sonuçta Meryem Yusuf'un ne karısı ne de kı-

zıdır. Yolda Meryem'in doğum sancıları başlar ve Yusuf onu yol kenarındaki bir mağarada bırakarak Yahudi bir ebe bulmak için acceleyle uzaklaşır. Bir ebe bulup mağaranın girişinde bir ışık bulutunun asılı durduğuna şahit olmak için tam vaktinde döner ve o da ebe de bunun Tanrı'nın varlığının bir işareti olduğunu kabul ederler. Ebe İsrail'in kurtarıcısının doğduğunu ilan eder. Mağaraya girdiklerinde ebe açıkça "parthenos" sözcüğünü kullanarak bir bakirenin bebek doğurduğunu bildirir.

Varlığı açıklanmasa da bu sahnede başka bir kadın (bazıları ikinci bir ebe olduğunu söylemiştir) daha vardır. Adı Salome olan bu kadının, Kral Herod'un soyundan gelen ve Vaftizci Yahya'nın kellesini isteyip elde eden ünlü Salome'yle ilgisi yoktur ama yine de hafif kötülük peşinde olan birisi olarak resmedilir: Her şeyden şüphe eder ve çabuk güvenen ebenin Meryem'in bakire kaldığı iddiasına inanmayı reddeder. Salome eliyle bekâret testi yapmaya kalkışır ve bütün ebelerin yaptığı gibi Meryem'in bacak arasına uzanır. Ama Meryem'in genital organlarına dokunur dokunmaz Salome'nin eli anında yanarak kupkuru kesiliverir. "İnanmadığım ve günah işlediğim için çarpıldım!" diye çığlığı basar Salome ve devam eder: "Var olan Tanrı'yı sınadım!" Bir melek (hikâyenin bazı uyarlamaları bunun Cebrail olduğunu iddia eder) Salome'ye bebeği kucağına almasını söyler ve aldığında eli mucize eseri iyileşir. Bebek kurtarıcıya sunulan abartılı övgülerle bu bölüm sona erer. Doğuş sahnesinin bundan daha etkileyici ya da renkli bir anlatımını hayal etmek zordur. Yüzyıllar boyunca bunun dinsel sanatta gözde bir konu (Salome'nin eli ve diğer her şey) olması şaşırtıcı değildir.

*Protoevangelion* kitabının her yönü Meryem'in bakire olduğu mesajını insanların kafasına işlemek üzere ustalıkla hazırlanmıştır. Meryem'in cinsel ilişkiye girmeden hamile kalması ve "plastik bir baloncuğun içinde yaşayan çocuklar" gibi tuhaf bir şekilde yetiştirilmesinden tutun da, Müjde'yi sakin bir şekilde kabul etmesi ve İsa'yı belli ki bir başına ve anlaşılan o ki zahmetsizce doğurmasına kadar Meryem'in yaşamındaki her

ayrıntı olağandışıdır. Maruz kaldığı bekâret testleri bile garip-tir. Zeki gözlemciler *Protoevangelion* kitabının Salome'yle ilgili olan bölümünün aslında bekâretin kendisi hakkında değil, Meryem'in bekâretine duyulan inancın varlığı ya da yokluğu hakkında olduğunu belirtmiştir. Bu görüş *Protoevangelion* kitabının tamamı için aynı ölçüde geçerlidir. Saflık, masumiyet, öteki dünyaya aitlik, boyun eğme ve bekâretten böylesine özenle dokunmuş bir kilimi kim en ufak bir şüphe duyarak bir kenara atabilirdi ki?

Yaklaşık olarak 9. yüzyılda bu hikâyenin bölümleriyle tanışmaya başlayan Hıristiyanlar bunu kesinlikle yapmamıştır. Meryem konusuna duyulan genel ilginin tam olarak hangi tarihte artmaya başladığını tespit etmek pek mümkün olmasa da, *Protoevangelion* hikâyelerinin Latince çevirilerinin ortaya çıkması batı Avrupa boyunca Meryem'in büyük bir popülerlik kazanmasıyla aynı zamana denk düşmüştür. Hikâye buraya tam zamanında ulaşmıştır. Siyasi, kültürel, sanatsal ve dinsel açılardan Bakire Meryem'in hiç olmadığı kadar popüler olmasının artık zamanıydı.

Osmanlı İmparatorluğu 638'de Kudüs'ü ele geçirdikten sonra birçok Hıristiyan, Hıristiyan dünyasının köklerinin kuşatma altında olduğunu düşünmüştür. Meryem'in Betlehem ve Kudüs'le özdeşleştirilmesine bağlı olarak, Kutsal Topraklara ilgi uyandıran her şey (buna, devam eden Haçlı Seferleri de dahildir) Meryem'e de ilgi uyandırmış ya da Meryem'e ilgi uyandıran her şey Kutsal Topraklar'a da ilgi uyandırmıştır. Hıristiyanlar arasında, Tanrılarının vücut bulduğu insanın annesini yetiştiren ülkede gerçek bir siyasi varlıklarının olmasını hak ettiklerine dair güçlü bir inanış vardı.

Kültürel ve sanatsal açıdan da Bakire Meryem, kendisini Ortaçağ'ın simgesi haline getiren şekillerde betimlenmiştir. Örneğin kraliçelik mertebesine çıkarılmıştır. Krallar ve kraliçeler tarafından yönetilen bir dünyada cennetin de bir kraliçesinin olması son derece mantıklıdır. Paris'teki büyük Notre Dame ve Chartres'daki devasa katedral (her ikisi de Ortaçağ'ın doruğunda inşa edilmiştir) gibi Avrupa'daki kilise ve katedrallerin

çoğu özellikle Meryem'in kraliçeliğini şereflendirir. Bu kiliselerdeki ve daha binlercesindeki heykeller ve resimler, tıpkı iyi giyimli dünyevi bir kraliçe gibi Meryem'i ipek, altın ve inciler içinde gösterir. Katolik ayin kitabındaki Meryem'le ilgili dört dua cevabından (hepsi de 10. ve 12. yüzyıllar arasındaki döneme aittir) üç tanesi Meryem'e bir kraliçe olarak ithaf edilmiştir: *Regina Caeli* (Gökyüzünün Kraliçesi), *Ave Regina Caelorum* (Selam, Göklerin Kraliçesi) ve *Ave Regina* (Selam, Kraliçe). Bu dualar Meryem'den gökyüzünün hanımefendisi ve cennetin kraliçesi olarak söz etmiştir. Meryem'in asaleti onun "*o clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria*" ("ey merhametli, ey şefkatli, ey tatlı Bakire Meryem") olarak görülmesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Konu Bakire Meryem olunca cennetle dünya arasındaki sınırlar bulanıklaşır. Kilise Meryem'i kadınlara (Meryem'in bekâret, itaat ve alçakgönüllülük konularında oluşturduğu örneği izlemeleri, 4. yüzyılda yapılan İznik Konseyi'nden bu yana kadınlara tembihlenmektedir) yol gösterecek biçimde ne kadar çok şekillendirdiyse, halktan inananlar da Meryem'i bir o kadar şekillendirmiştir. Meryem'in hikâyelerini kaleme alarak, resmini çizerek ve günlük konuşmalarda ve dualarda dillendirerek, kendilerini Meryem'e adayanlar, kişiliği ve bekâreti bugüne kadar gelişmekte olan bir varlık yaratmışlardır. Bu sürecin sayısız örneğinden (Jaroslav Pelikan ve Marina Warner gibi tarihçiler tarafından yüzlercesi belgelenmiştir) birçoğu hiç de şaşırtıcı olmayan bir şekilde Meryem'in bekâreti konusunda yoğunlaşmıştır.

Ortaçağ Hıristiyanları, seçkin bir soydan geldiği kabul edilirse, derebeylik çağının önceliklerine göre Meryem'in bekâretinin görkeminin artacağını düşünmüştür. Ortaçağ hikâyeleri Tanrı'nın, sadece Meryem'in anne ve babasını değil, büyük anne ve büyük babalarını da işaret ve mucizelerle seçerek Meryem'in bekâretini nasıl çok önceden hazırladığını açıklamıştır. 5. yüzyılda yazılan bir hikâyede Anna'nın annesi Esmerentia'nın (Meryem'in anneannesi) Karmelit tarikatına katıldığı ama diğer manastırlılar kendisinin Mesih'in büyük büyük an-

nesi olması ve bu yüzden de evlenmesi gerektiğini fark edince tarikattan ayrıldığı anlatılır. Esmerentia sadece evlenmekle kalmamış, beş evlilik yapmıştır. Ama her evlendiğinde Mesih'in anneannesinin doğmasını engellemek için Şeytan, Esmerentia'nın yeni kocasının ölmesine neden olmuştur. Sonunda Esmerentia, ilk dört kocasından daha dayanıklı malzemeden yapılmış olan Stollanus adında bir adam bulmayı başarmıştır. Bu birleşmeden Anna doğmuştur.

Meryem'in bekâretine seçkin bir soy kazandırma çabaları kurumsal düzeyde de yer almıştır. Lekesiz hamile kalma öğretisi (Meryem'in ilk günahın lekesini taşımaması ve bu yüzden de anne rahmine düşmesi anından itibaren günahkârlıktan yoksun olması fikri), Papa IX. Pius'un *Ineffabilis Deus* adlı papalık kararnamesini ilan ettiği 1854'e kadar bir dogma olarak resmen kutsal kabul edilmemiştir ama bu öğreti köklerini, 12. yüzyılda yaşamış Peter Lombard gibi Ortaçağ'ın skolastik tanrıbilimcilerinin çalışmalarından almıştır. Bu öğretinin tarihi, Katolik tanrıbiliminin ayrıntıları arasında labirenti andıran bir yolculuk geçirmiştir ama Meryem'in tamamıyla insan olup da günahsızlık iddiasında bulunabilecek tek kişi olmasının etkisi çok büyük olmuştur.

Bakire Meryem hem Ortaçağ'dan kalma büyük bir mirastır hem de karmaşık, karmakarışık bir torbadır. Parıldayan bir örnek, kadınların en yücesi ve en saygıdeğeri, kraliçeliği eşit biçimde hem bekâretine hem de anneliğine bağlı olan ve görkemli onurunu bütün kadınlara ödünç veren bir kraliçedir. Sayısız Hıristiyan Meryem'in ağırbaşlı kutsallığına duyduğu inançtan güç ve teselli almıştır. Onun sunduğu alçakgönüllülük, merhamet ve itaat örneği, sayısız iyilik, hayırseverlik ve yardım ediminde harekete geçirici güç olmuştur. Meryem büyük sanat, müzik, mimarlık ve edebiyat eserlerine ilham vermiştir. Öte yandan Meryem'in günahsızlığı ve boyun eğmesinin böylesine mükemmel olması diğer herkesi onunla karşılaştırıldığında çok daha günahkâr ve inatçı duruma düşürmüştür. Bekâret, Meryem'in ruhani mükemmelliğinin dışa vurulmuş simgesi olduğu için, aynı standart bütün kadınlara uy-

gulanmış ve tahmin edebileceğimiz sonuçlar doğurmuştur. Meryem'in oluşturduğu standardı sadece tek bir kadın mükemmel olarak devam ettirebilir. Geri kalanlar sonsuza kadar yargılanmaya mahkûmdur.

## *Görgü Okulu*

Kilisenin Ortaçağ için, bekâretin de Kilise için taşıdığı hayati önem kadar, Ortaçağ kültürü için bekâret, dinî olmayan açılardan da önemli olmuştur. Tıbbi, sihirsel ve tabii ki toplumsal açılardan bekâret Ortaçağ'da günlük yaşamda sıkça tartışılan bir konuydu. Bekâretin Meryem'in mucizelerinde ya da azizelerin efsanelerinde yansıtılan gücü, insanların bakireler konusunda neye inandığının bir göstergesiydi. Günaha ve Şeytan'la ya da cinlerle ilgili diğer bütün şeylere karşı bağışıklığı olan bekâretin doğaüstü özellikleri kutsallığından gelirdi. Bakire sihri şeytanın değil, Tanrı'nın eseriydi. Ortaçağ Avrupası'nda, bekârete ilişkin, az çok sihirsel olan ve zararsızından zararlısına kadar birçok uygulamanın oluşturduğu bir dünya vardı.

Şifalı otların hem tıp hem sihir amacıyla kullanılması Ortaçağ yaşamının günlük bir parçasıydı. Avrupa'da şifalı otlar hakkındaki büyük kitaplar sık sık bekâretin ve bekâret konusundaki kaynakların ticaretini yapardı. Örneğin bunlarda çoğu zaman "bakire rahatı" denilen ve misk maydanozu (*Myrrhis odorata*) olarak da bilinen bir şifalı ottan (yaprakları ve tohumları anason tadında olan, Avrupa'nın kuzeybatısına ve İskandinavya'ya özgü dayanıklı bir bitki) söz edildiği görülürdü. Genellikle ergen kızlara kuvvetlendirici ilaç olarak tavsiye edilen misk maydanozunun âdet rahatsızlıklarını ve diğer "kadın sorunlarını" yatıştırdığına inanılırdı. Başka bir kadın sorunu da sarı kantaronla (*Hypericum perforatum*)[3] tamamıyla dindirilebilirdi. Aziz Yuhanna günü olan 20 Ağustos'ta bakire kızların, Aziz Yuhanna rüyalarında evlenecekleri adamı göstersin diye, kapılarına sarı kantaron dalları asması ve yattıklarında

3 Sözcüğün İngilizcesi *St. John's wort* şeklinde Aziz Yuhanna bitkisi anlamındadır – ç.n.

da bunları yastıklarının altına koyması gerekirdi. Bu şifalı ot aynı zamanda, gece bekâretlerini almaya çalışabilecek her türlü cine karşı onları korurdu. Bazı şifalı ot kitapları, eş bulma konusunda kaygılanan bakirelerin, endişelerini yatıştırmak için bir tas dolusu sarı kantaronu üzerinde yağ gezdirilmiş bir salata yaparak yemelerini de tavsiye etmiştir. Bugün sarı kantaronun depresyona karşı etkili bir madde olduğunun bilindiğini göz önüne alırsak bu iyi bir tavsiye gibi görünür.

Simyacılar da benzer şekilde çeşitli amaçlar uğruna bekâretin gizemli özelliklerine başvururdu. Bir bakirenin yanmış saçının küllerini isteyen ya da kimyasal bir tepkimenin önemli içeriklerinden olan bakir bir oğlanın idrarını (genel olarak ilk kimya sanayilerinde idrar yaygın kullanılan bir tuz ve amonyak kaynağıydı) kapsayan birçok simya tarifinde olduğu gibi, bazen bakireler bir malzemenin kaynağı olarak kullanılırdı. Başka zamanlarda "bakire" sözcüğü aslında bakirelerle hiç ilgisi olmayan bir bileşik için kullanılır ve böylece bileşiğe bu adın verilmesiyle bekâretin gizemli gücü bileşiğe eklenmiş olurdu. Bunun bir örneği sıkça kullanılan ve aslında aselbent ve su çözeltisi olan "bakire sütü"dür. Bu çözelti çimlendirilmiş arpa ve altın tozuna eklendiğinde gut tedavisinde kullanılan bir merhem elde edilirdi. Bakire sütü ayrıca uygun bir şekilde spermle karıştırıldığında güya küdamlar[4] üretirdi ve Felsefe Taşı anlayışında da çok önemli bir yeri olduğu düşünülürdü.

Bu gizemli bekâret ilkesinin, Ortaçağ'ın hayali hayvan hikâyelerinin başlıca ürünü olan tek boynuzlu at mitine ilişkin inanışlarda da simgesel bir yeri vardır. Beyaz ata benzeyen ve tek bir sivri sarmal boynuza sahip dört ayaklı bir yaratık olan tek boynuzlu at korkutucu bir hayvandı çünkü kendisini avlamaya çalışan avcıları korkunç kafasıyla tek bir darbede delip geçebilirdi. İngiltere'nin kraliyet hanedan armasında, Bakire Kraliçe'nin tahta çıkmasından çok önce aslan ve tek boynuzlu at şekillerine yer verilmiştir. İskoçya'nınkindeyse iki tane tek boynuzlu at, hükümdarlık tacını tutmaktadır. Çekingen ve hızlı olan tek

4 Simyacıların inancına göre cinsel birleşme olmadan üretilebilen "küçük adam" ya da insancık – ç.n.

boynuzlu atın, becerikli ve bakire olan kişiler dışında kimsenin ele geçiremeyeceği bir av olduğuna inanılırdı. Ancak bir bakirenin gizemli saflığı, bu yaratığın vahşi eğilimlerini dize getirebilirdi. At bakireye yaklaşır ve kafasını son derece usulca bakirenin kucağına ya da göğsüne koyardı. Efsaneye göre bakireler tek boynuzlu atları tuzağa düşürmek için yem olarak kullanılırdı. Etrafı parmaklıklarla çevrili daire şeklinde bir yerin ortasına oturtulan el değmemiş kadınlık ilkesi, el sürülemez erkeklik ilkesi, yani fallik kılıcı kafasından çıkan vahşi ve ölümcül yaratık için sunulan bir yem olurdu. Sahte bir bakire kullanmaya çalışmak ya işe yaramaz bir avlanma girişimiyle ya da faciayla sonuçlanırdı çünkü tek boynuzlu at kadının bakire numarası yaptığını anlayabildiği için boynuzunu kadının kalbine saplardı. Denizcilerin yolculuklardan getirdiği uzun denizgergedanı dişleri bazen bu atların geçmişte yakalandıklarının "kanıtı" olarak sunulmuş olsa da nedense tek boynuzlu at hiçbir zaman yakalanmamıştır. Ama bugün bu atların yakalanamaması olsa olsa böylesine yozlaşmış bir çağda doğru dürüst erdemli bakirelerin bulunmamasıyla ilgili olurdu, tabii ki mitin kendisiyle değil.

Bekâret konusundaki bütün sihirsel bağlamlar, ufak bir şişe dolusu bakire sütü ya da tek boynuzlu at avlarının anlatıldığı hikâyeler gibi simgesel ya da mecazi değildi. Bakirelerle ilişkilendirilen ve Şeytan'ın ya da başka karanlık güçlerin saldırılarına karşı sözde bağışık olmayı (çoğu zaman azizlerin efsanelerinde tekrarlanır) da kapsayan zarar verilemezlik özelliği, çeşitli uygulamalarda bakirelerin beden parçaları kullanılarak "ödünç alınmıştı." 14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar anlatılan hırsız sihri hikâyelerinde, Almanya'dan doğuda Rusya'ya kadar uzanan bölgedeki kanun kaçaklarının, ölü bakirelerin eritilmiş vücut yağını içeren sihirli mumlar yaptıkları anlatılırdı. Bakirelerin yağını yakarak (söz konusu bakire bedenlerin zorla mı yoksa mezar soyarak mı ele geçirilmiş olduğundan söz edilmez) hırsızlar çeşitli sihir etkileri yaratırdı. Bazı açıklamalar bunların hırsızların rahatsız edilmeden iş görebilmek ve evde soyulan herkesin uykuya dalmasını sağlama almak için kullandığı "uyku getiren" mumlar olduğunu söylemektedir.

Başka yazarlarsa hırsızların bu mumları, özellikle kiliseleri soyarken, kendilerini görünmez yapmak için kullandığını ileri sürmektedir. Bununla ilgili bir başka hırsız sihri de, benzer etkileri yaratmak için bir bakirenin kesilmiş elinin şamdan olarak kullanılmasıydı ama "şanlı el"lerinin bakire eli olması konusunda herkes ısrar etmezdi çünkü asılmış adamların elleri de aynı şekilde kullanılırdı.

Bekâret ayrılmaz bir şekilde bedenle bağlantılı olduğu için, bakirelerin bedenlerinin ayrılmaz bir şekilde bekâretlerinin gücüyle kaplandığına inanılırdı; tıpkı azizlerin bedenlerinin, kutsallığın muhafaza edildiği yerler olduğuna inanılması gibi. Bu, bakirelerin kanı için bile geçerliydi ve Ortaçağ'ın belki de en dehşet verici ve doğrulanabilir bakire sihrinin hikâyesi, bakirelerin kanıyla yıkanma konusundadır: Çılgın Macar Kontes Erzsébet Báthory'nin kelimenin tam anlamıyla yaptığı kan banyoları. Báthory 1560'ta Rönesans'ın başlamasından epey sonra doğmuştur ama bakire sihri konusundaki saplantısı, Ortaçağ'ın bakire sihirlerini kapsayan bir listeye uygun bir kapak oluşturacak kadar vahşi, derebeyliğe özgü ve gizemlidir.

Güçlü bir aristokratın kızı olan Báthory rivayete göre genç bir kadınken bile zalim tabiatlı bir insandı ve kendini beğenmişti. On beş yaşındayken zengin bir profesyonel savaşçıyla evlendirildi ve bugün Romanya toprakları olan Karpat dağlarında şehirden uzak tek başına bir kalenin, Csejthe'deki şatonun hanımefendisi oldu. Kocası yılın büyük bölümünü savaşlarda çarpışarak geçirirken canı sıkılan genç Báthory'nin, doğaüstü ve sadist konulara karşı bir düşkünlüğü ve sokağa atacak epeyce parası vardı. Yıllar geçtikçe simya ve bazı kaynakların söylediğine göre büyücülük gibi gizemli alanlarda bilgisi geniş olan misafirler ağırlamasıyla ün kazandı. Borç yüzünden hapsedilen köylülere işkence etmekten zevk aldığına dair söylentiler, 1604'te kocası ölmeden önce bile duyulmaya başlamıştı ama Báthory'nin sadistliği asıl bu tarihten sonra bir bakire kadar yeni bir aşırılığa ulaştı.

Báthory, kaybedilmiş gençliğini ve güzelliğini yeniden kazanmak için boş yere uğraşırken, bakirelerin kanıyla cildini yı-

kamanın kendisini yeniden gençleştireceği fikrine saplanıp kalmıştır. Efsaneye göre Báthory'nin ilk kurbanı kendi oda hizmetçisiydi. Bunu, kasapların kanlarını akıtmak için hayvanları asması gibi, boğazları kesilmeden önce bileklerinden çatı kirişlerine baş aşağı asılan birçok kadın izlemiştir. Nedense bir türlü gelmek bilmeyen yenilenmiş gençliğe duyduğu bitmez tükenmez çaresiz özlem içinde Báthory kurbanlarının kanlarıyla yıkanmış, hatta bazen bunları içmiştir. Doğruluğu şüpheli, baştan aşağı abartılmış ayrıntılarla dolu hikâyeler (Báthory'nin güya kan içmek için kullandığı altın bir kadeh, işkence aleti olarak kullandığı gümüş pençeler, içinde kan banyosu yaptığı gösterişli küvetleri ve daha birçok ayrıntı), Báthory efsanesine eşlik etmiştir. Güya bu ayrıntılar Báthory'nin tuttuğu, ulaşılmazlığı ün salmış, Macar hükümetinin malı olan ve Budapeşte'deki devlet arşivlerinde saklandığı söylenen günlüklerin sayfalarını doldurmaktadır.

Kontes, birkaç suç ortağıyla birlikte nihayet 1611'de yakalanıp cezalandırılana kadar söylentiye göre altı yüz bakire öldürmüştür. Ancak ondan önce hiç kimse kendilerine karışmadan işlerini görmüşlerdir. İlk başlarda bölgenin kadın köylülerini avlarken sonradan yeni kurbanlar çekmek amacıyla aristokratların kızları için (dünyanın kaç bucak olduğunu görecekleri) bir görgü okulu açmışlardır. Görgü okulu girişimi Báthory ve ortakları hakkında soruşturma açılmasına neden olmuş ve kısa süre sonra da durum bölge yetkililerine iletilmiştir.

İki kraliyet mahkemesinden sonra, Báthory'nin iki kadın suç ortağı kazığa bağlanarak diri diri yakılmış, erkek suç ortağınınsa kafası kesilmiştir. Báthory ise aristokrat olduğu için (ve belki de kuzeni Stefan Polonya kralı olduğu için) ev hapsine çarptırılmıştır. Báthory göz altındayken elli dört yaşında, yaşının her dakikasının izini suratında taşıyarak ölmüştür.

### *Derebeyinin İlk Gece Hakkı*

Báthory örneği dehşet verici ve benzersizdir ama asil birinin yönettiği kişilerin bekâretine ilgi duyması duyulmamış bir şey

değildir. Bu hiçbir zaman asillerin köylülere kendi ahlâk yasalarını kabul ettirmeye çalışmasıyla ilgili bir mesele olmamıştır. Bunu yapmak için zaten kocaman bir Kilise vardı. Aristokratların, köylülerin bekâreti konusunda duyduğu endişe daha çok ekonomikti. Bir asilin toprağında yaşayan ve çalışan insanlar, verimlilikleri hayati önem taşıyan ekonomik kaynaklardı. Bu verimliliğin bir parçası da bu insanların üremesini kapsamaktaydı: Seks, evlilikler ve bunların sonucunda meydana gelen ve bir sonraki işçi neslini oluşturacak bebekler, belirli bir araziyi yöneten asillerin yetki alanına giriyordu.

Bu nedenle birçok bölgede asiller, derebeyinin ekonomik çıkarlarını tehlikeye atan cinsel etkinlikleri cezalandırmak ya da vergilendirmek üzere sistemler geliştirmiştir. Kilise yasası ile günah çıkarma ve kefaret ödeme kurumu ahlâk konusunda yapılan yanlışlıkları cezalandırmak için vardı. Öte yandan Ortaçağ Galcesi'nde *amobr* ve Ortaçağ İngilizcesi'nde *leyrwite* olarak bilinen bir para cezası türü gibi dinî olmayan cezalar, evlilik öncesi ya da evlilik dışı ilişkiler gibi şeylere ilişkin kurallara uymayan serfleri hedef almıştı. Cinsellik kurallarını ihlal edenlere dayatılan para cezalarının yanı sıra evliliklerden, özellikle iki farklı toprak sahibinin serfleri arasında gerçekleşen evliliklerden de vergi toplanırdı. Diğer derebeylik yasalarında olduğu gibi bunlar nadiren tutarlı bir şekilde uygulanmıştır ve bazı asiller bu konularda fazlasıyla adil davranırken diğerleri usulsüzce bu yasaları kendi çıkarları uğruna kullanmıştır.

İşte tam olarak bu, evlilik, cinsellik ve köylülerin asiller tarafından ekonomik olarak sömürülmesinin kesiştiği noktada, Batı tarihinin bakirelere ilişkin en kalıcı mitlerinden birinin köklerini buluruz: *Droit du seigneur* (derebeyi hakkı) ve bazen *droit du cuissage* (bacak hakkı) ya da *jus cunni* (am hakkı) olarak da sözü edilen *jus primae noctis* miti ya da "ilk gece hakkı." *Jus primae noctis* mitine göre derebeyi, kendi bölgesinde yaşayan bütün kadınların bekâretini alma, özellikle de bakire gelinlerin kızlığını bozma hakkı ve ayrıcalığına doğuştan sahipti. Tarif edildiği şekliyle bu, en yüksek simgesel hırsızlıktır

ve sadece seküler yasayı değil, kilise yasasını da ihlal etmektedir. Yozlaşmış, sömürücü, zalim ve kimseyi umursamayacak kadar bencil asiller sınıfı hakkında bundan daha etkili bir izlenim verecek tek bir edim bulmak zordur. Belki de insanlar bu yüzden *jus primae noctis* mitini icat etmek zorunda kalmıştır.

Bu, aristokratların hiçbir zaman kendi emirlerinde yaşayan kadınların bekâretinde hak iddia etmediği (kadının rızasıyla ya da tecavüz yoluyla) anlamına gelmez. *Jus primae noctis*in bir mit olduğunu söylemek gücün cinsel amaçlar uğruna kötüye kullanıldığını inkâr etmek demek değildir. Ama cinsel suiistimalin yapıldığını kabul etmek de belirli bir cinsel suiistimal uygulamasının ya göreneksel ya da *jus* (yasa) sözcüğünün ima ettiği gibi asiller sınıfının resmî ve yasal olarak maruz görülmüş haklarının bir parçası olduğunu iddia etmekten çok farklıdır. Önceki durum bir varsayım, sonrakiyse bir mittir.

Bekâretin Ortaçağ kültüründe ne kadar önemli olduğunu göz önüne alırsak, öyle görünüyor ki malikânenin derebeyinin gerdek gecesinde her bakirenin kızlığını bozması uygulaması gerçekten var olsaydı biri bir yerlerde bunu muhtemelen yazardı. Şu anda elimizde bulunan, bu sözde göreneğe gönderme yapan en eski kaynak 1526 tarihlidir. Bu metin göreneğin Ortaçağ'da bir İskoçya kralı tarafından uygulandığından söz eder. Maalesef sözü edilen kral, 1526'dan önce tutulan hiçbir kayıtta bulunamaz. Anlaşılan o ki bu kral, birilerinin bir öcüye ihtiyacı olduğu için icat edilmiştir.

Aristokrat öcüler piyasası 1500'lerden bu yana, o zamandan beri ortaya çıkan *jus primae noctis* masallarının sayısı düşünülürse, epey hareketli olmuştur. Örneğin 18. ve 19. yüzyıllar boyunca anlatılan, Fransa'nın Toulouse bölgesindeki özgür Montauban şehrinin kuruluşu hakkındaki hikâyeyi düşünün. Hikâye, Montauriol'da bulunan Saint-Théodard Manastırı'nın rahiplerinin nasıl açgözlü ve güç delisi olup Montauriol'daki kadınlara *droit du seigneur* dayatacak kadar ileri gittiklerini anlatır. Montauriol'daki serfler sonunda bu uygulamaya isyan eder ve hikâye serflerin manastır topraklarından kaçıp özgür Montauban şehrini kurmasıyla devam eder.

Gerçekte böyle bir şey hiç olmamıştır. Özgür Montauban şehri için, 11 Ekim 1144 tarihli bir kuruluş beyannamesi vardır. Buna göre, Toulouse kontu olan Alphonse Jourdain adında biri bu şehri kurmuş ve şehrin yaşayanlarına Tarn Nehri üzerinde bir köprü kurma sorumluluğunu vermiştir. Jourdain köprü isterken, serflerinin bazıları da bağımsızlık istemiştir. Aralarında yaptıkları anlaşma gayet açık ve dürüsttür.

Ancak bu miti yeniden kaleme alan kurmaca metinlerin hepsi tarihsel doğruluk taslamamıştır. Gerçekte bunların birçoğu eğlence olsun diye yazılmıştır. 17. yüzyıldan günümüze kadar *jus primae noctis* fikri, parlak ve cazip bir antrika aracı olarak kullanılmıştır. 18. yüzyılın tiyatro ve operasında bu konu aslında, hem Beaumarchais'nin *Le mariage de Figaro* (1775-1778) adlı oyununun hem de *Le nozze di Figaro* adlı operanın yakaladığı başarılar sayesinde tam bir klasik olmuştur. Wolfgang Amadeus Mozart bu operayı 1786'da, nükteciliği taklit edilemez İtalyan Lorenzo da Ponte'nin Beaumarchais'nin özgün eserinden uyarladığı İtalyan librettosuna bestelemiştir. *Jus primae noctis* konusunu muhtemelen zirveye taşıyan bu iki eser en tanınmış olanlardır.

*Jus primae noctis*i konu alan en iyi tiyatro oyunlarının 18. yüzyılın sonlarında yazılmış olması bir rastlantı değildir. Aydınlanma Fransası'nda aristokrasi ve emperyalizm karşıtı fikirlerin yükselişe geçmesi bunu neredeyse gerektirmiştir. *Jus primae noctis*i hatırlatmak, ne kadar küçük olursa olsun her haksız dayatma ya da gücün suiistimal edilmesi örneğini hatırlatmak demekti. İnsanları bir araya getirme çağrısı olarak bu inanılmaz etkili olmuştur. Neredeyse bütün çalışkan ama yoksul *paysan*lar [peasant; köylü] kendilerini, sahip olduğu tek kişisel hazinesi açgözlü bir aristokrat tarafından acımasızca elinden alınan savunmazsız bir bakire olarak hayal edebilirdi. Ve böylece *jus primae noctis* miti devrim ateşini körüklemiştir. Ancak tarihsel bir gerçek olarak "derebeyinin ilk gece hakkı" buna inananların hayallerini saymazsak hiç var olmamıştır.

ONUNCU BÖLÜM

# *Daha Önce Hiçbir Adamın Gitmediği Yere Gitmek*

Vahşiler, Avrupalıların bu kadar gıpta ettiği "Bakire Çiçeği"nin kıymetini hiç bilmiyorlar.

— John Lawson

Yirmi altı yaşındaki Kraliçe I. Elizabeth'in sarayını ziyaret etmekte olan arabulucu Baron Pollweiler 1559'da, "Kraliçe olayların doğal gelişim sürecinde mantıklı olarak ve kadınlığın gerektirdiği üzere evlenmeye ve geçiminin sağlanmasına can atması gerektiği yaşa gelmiştir," diye yazar. Pollweiler, Elizabeth'le Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun varisi Avusturya Arşidükü Charles arasında bir evlilik anlaşması sağlamak için İngiltere'dedir. "Bundan doğal ve kaçınılmaz olarak çıkarılacak sonuç," diye devam eder Pollweiler, "Kraliçe'nin ya gizlice evlendiği ya da çoktan İngiltere'den veya başka bir yerden birisiyle evlenmeye karar verdiğidir ve ... siz Majesteleri İmparatorun oğlunu bahane ederek meseleyi ertelemektedir, yüce efendim. Bu nedenle bakire kalmak ve hiç evlenmemek istemesi düşünülemezdir."

Baron aslında her anlamda haklıydı. Manastırları ve rahibe manastırları Elizabeth'in babası VIII. Henry tarafından 1539'da yasaklanan ve Elizabeth'in kendisinin kararlı bir şekilde Protestanlığı yeniden resmî din olarak kabul ettiği bir ülkede, bir kadının hiçbir zaman evlenmek istememesi gerçekten de düşünülemezdi. Ama bildiğimiz gibi Elizabeth ölene kadar bekâr kalmıştır. Hem içten gelen hem de Makyavelyen

bir dindarlığın karışımı olan siyasi manevraları ustaca uygulayarak ve aşırı laik ya da dinci baskıların ulaşamayacağı bir yerde durarak, düşünülmezi başarmış ve halkın gözü önünde, güçlü ve tamamıyla laik bir bakire olarak kırk beş sene boyunca tahtta kalmıştır.

Hakkında bir alay yaşamöyküsü, film ve hikâye olmasına karşın, Elizabeth'in olağandışı yaşamının belgelenebilir gerçekleri onu bir bekâret tarihçisi için oldukça zor bir konu yapmaktadır. Örneğin Elizabeth'in "gerçekten" bakire olup olmadığını (hiçbir zaman hiçbir partnerle cinsel ilişkiye girmediği anlamında) bilmiyoruz ve bu konuda kesin bir şey söyleyemeyiz. Elizabeth'in fiziksel olarak bir şekilde kusurlu olduğu ve bu yüzden cinsel ilişkiye giremediği konusunda olduğu kadar, kraliçenin yardımcısı ve atının bakıcısı ve sonra da Leicester kontu olan ömür boyu sırdaşlık ettiği Robert Dudley'den piçler doğurduğu konusunda da bir dolu söylenti vardır. Bu iddiaların hiçbirini destekleyen herhangi bir kanıt bulunamamıştır, hatta Elizabeth'in cinselliğinin varlığına dair belgelere dayanan hiçbir kanıt yoktur. Elimizde olan tek şey onun inanılmaz büyüklükteki ve büyük ölçüde bilinçli olarak bıraktığı vasiyetidir. Bu konuda litrelerce mürekkep harcanmış olmasına karşın, Bakire Kraliçe'nin bekâreti hakkında bilinen şeylerin, Kraliçe'nin 1559'da kendi ağzından çıkan şu sözlerden fazlasını pek içermemesi oldukça ironiktir: "Sonunda, böyle bir zamanda saltanat süren bir Kraliçenin bakire yaşayıp bakire öldüğünü bildiren mermer bir taş benim için yeterli olacaktır."

Ancak Elizabeth'in oluşturduğu bu sıradışı kadın örneği, Batı'nın 16. yüzyıldan 18. yüzyıla kadarki bekâret kültürü konusunda faydalı bilgiler sunmuştur: Keşifler ve yeniliklerle dolu çalkantılı bir dönem. Vesalius'un himeni ancak 16. yüzyılın ortalarında teşhis edebildiğini ve bekâret konusundaki bilimsel yaklaşımların genel olarak bir yenilenmeden geçtiğini hatırlayın. Din alanındaysa Reformasyoncular ve Reformasyon karşıtları, cinsellik yasasının Protestan ve Katolik uyarlamalarıyla birlikte, inananların zihinleri ve bedenleri için çekişmekteydi. Kâşifler dünyayı gezip haritaların daha önceleri "burada

ejderhalar olsa gerek," dediği yerlerde "bakire" kıtalar keşfettikçe yeryüzü de değişiyordu. Bekâretin resmedilmesi, ideolojisi ve fiziksel gerçekliğiyle uğraşanların hepsi aynı şekilde daha önce hiç kimsenin gitmediği bir yere gitmek zorundaydı.

Protestanlık, Avrupa'da bekâretin yüzünü belki de diğer bütün güçlerden çok daha fazla değiştirmiştir. Evliliği ilk sıraya yerleştirip manastır yaşamını ve bekâr rahipler sınıfını kaldıran Protestanlık, Roma Katolik Kilisesi'nin bekârete verdiği önemi ustaca tepetaklak etmiştir. Bakirelerin cennetin ödüllerinin yüzde yüzünü, evlilerin ise yüzde otuzunu alacağını belirten Roma Katolik öğretisine karşın Protestan inancı, cinsellik ya da evlilik konumları ne olursa olsun bütün dindar inananların cennetten eşit olarak pay alacağı ilkesini ileri sürmüştür. Martin Luther özellikle evlilik konusunda son derece ısrarcıydı. İncil'de ne ömür boyu bakire kalmanın ne de rahiplerin bekâr olmasının gerekli görüldüğüne dikkati çekmiş, çok az insanın doğal olarak bunlardan birine yatkın olduğunu iddia etmiş ve yaratılış gereği bekârlığa uygun olmayan insanları bekârlığa zorlamanın sonucunun yasak cinsel ilişkileri teşvik etmek olduğunu ileri sürmüştür. Luther, Papa'nın bile "Süleyman kadar çok metresi" olduğunu iddia etmiştir. Luther önceleri Augustine'in öğretisini takip eden bir rahiptir ve eski bir rahibe olan Katharina von Bora'yla evlenerek altı çocuk sahibi olmuştur. Konu evlilik ve aileye öncelik tanımaya geldiğinde, Luther öğütlediği şeyi bizzat kendisi uygulamıştır.

Evlilik ve aile konusundaki bu Protestan coşkusu, aşağı tabakadan bütün Hıristiyanlar arasında hızla yayılmıştır ve buna elbette çoğunluğu evli olan Katolikler de dahildir. Roma'nın bunu sertçe kınamasıysa hiç de şaşırtıcı değildir. Protestanlığın ortaya çıkışına cevap olarak toplanan Roma Katolik Kilisesi'nin Karşı-Reformasyon kurulu olan Trent Konseyi'nin (1545-1563) bir parçası olarak Kilise, *De sancti matrimonii* adlı risaleyi yayımlamıştır. *De sancti matrimonii*, 20. yüzyılın ortalarında II. Vatikan kurulu toplanana kadar, evlilik ve cinsellik konusundaki temel Katolik belgesi olmuştur. Bu belge, öğreti niteliği taşıyan bütün maddeleriyle, evliliğin bekârete ter-

cih edilir olduğunu iddia ederek sapkınlık yapan bütün Katolikleri (tıpkı Luther, Calvin ve diğer Protestan düşünürlerin yaptığı gibi) aforoz etmekle tehdit etmiştir.

Trent Konseyi'nin bekâretin üstünlüğünü hatırlatmasında, Protestanlığın bir anda ortaya çıkmasıyla dünya görüşü iyiden iyiye altüst olan bir Hıristiyan halkı ve bu darbeyle başa çıkmaya çabalayan bir Katolik kurumu görürüz. Protestan mezheplerinin sayısının dondurma çeşitleri kadar çok olduğu bir dünyada, bulunduğumuz konumdan Reformasyon'un Hıristiyanlığı ne derece değiştirdiğini anlamamız zordur. Ancak bir önceki bölümü hatırlayarak, Protestanlıkla Katoliklik arasındaki farkların (en azından bekâret konusunda) yapısını ve büyüklüğünü düşünmek faydalı olabilir.

### *Kutsal Bakirenin Düşüşü*

Protestanlıkta kutsanmış bekârete ve dolayısıyla rahibelere ya da rahibe manastırlarına yer yoktu. Bu nedenle Protestanlık varlık ve güç kazandıkça, bazı rahipler, keşişler ve rahibeler görevlerini, bekârlıklarını ve Katolikliklerini bırakmışlardır ama ne Luther ne de onun ilk müritleri, manastırları ya da rahibe manastırlarını gerçekten kapamak için gereken siyasi güce sahipti. Bunların bazıları güç kaybetme ya da içinde bulundukları bölgenin Protestanlaşması nedeniyle kendi kendine kapanmıştır. Rahibelerin ve rahibe manastırlarının varlığı da, Avrupa'da çoğunluğun Protestanlığı kabul ettiği yerlerde ciddi ölçüde azalmıştır. Sadece VIII. Henry'nin tek başına bütün ülkeyi Roma'ya bağlı olmayan bir Anglikan Kilisesi'ne geçmeye zorladığı İngiltere'de manastır kurumları tamamıyla kaldırılmıştır.

Ama rahibe manastırlarının ayakta kaldığı yerlerde ve Luther'in 1517'de doksan beş tezini açıklamasından önceki bazı durumlarda bile, reform yanlısı birçok Katolik çoktan evliliği benimsemeye başlamıştır. Bazı açılardan bu, dinî reformdan çok ekonomik ve toplumsal değişimin sonucudur. Derebeylik ve derebeyliğe özgü toprak düzenlemeleri zayıfladıkça, insanların maaş karşılığında çalışması ve ailelerin kendi ürünlerini

üretmesi, yeni yeni filizlenen kapitalist nakit ekonomisinin yeni en düşük ortak paydası olmuştur. Aristokrat olmayan ailelerin kendi geçimlerini sağlayan birimler olarak görünürlük kazanmasıyla birlikte, gitgide asil olmayanlar arasında da evlilik, güçlü derebeyliklerde ya da derebeyliğe özgü toprak sistemlerinde sahip olmadığı bir ekonomik anlam kazanmaya başlamıştır. Evlilik ve üreme, giderek asil olmayan ailelerin ekonomik, toplumsal ve siyasi çıkarlarına, tıpkı daha önce asiller sınıfının büyük hanedan ailelerinde olduğu gibi, sıkıca bağlanmaya başlamıştır.

Ekonomik bağımsızlıkla evlilik arasında güçlü bir bağ oluşması, aile ve hane kavramlarının farklı bir şekilde düşünülmesini sağlamıştır. Protestan ve özellikle Kalvinist çevrelerde evli aileler kapalı bir sistem olarak görülmeye başlamıştır. Buna göre her aile kendi üyeleri arasında, yöneticiyle vatandaşlar arasında var olan ilişki türünü yinelemektedir: Laik devlete özgü geniş ailenin, yöneticiliğini aile reisinin yaptığı minyatür bir şekli. 1622 yılına gelindiğinde, Londra'daki Blackfriars Kilisesi'nin papazı William Gouge *Of Domesticall Duties* (Eviçi Görevlere İlişkin) adlı kitabında şunları yazabilmiştir: "Aile küçük bir Kilise ve küçük bir devlettir ya da en azından bunun canlı bir temsilidir. Aile vasıtasıyla kişi, herhangi bir yetki konumuna hazırlanmayı ya da Kilise'ye veya devlete bağlılığı tecrübe edebilir. Ya da aile, hükümetin ve devlete bağlılığın ilk ilkelerinin ve temellerinin öğrenildiği bir okul gibidir. Aile vasıtasıyla erkekler Kilise ya da devletle ilgili önemli meselelere hazırlanır." Bu cep boyu toplum görüntüsü, evliliği, çağdaş, laik devlete katılmaya uygun erkek ve kadınları üretip yetiştirecek çok gerekli bir araç olarak konumlandırmıştır.

Bekâret açısından bakıldığında bu, bekâretin artık neredeyse doğası gereği kısa ve geçici hale gelmesi demektir. Protestan zihniyetinde ne rahibe manastırına ne de bunu çağrıştıran herhangi bir davranışa yer vardır. Kızkurusu ya da kocakarı gibi kültürel sınıflandırmalar, İngiliz kültüründe bu zamanlarda göze çarpmaya başlamıştır çünkü artık toplumda, evlenmek istemeyen ya da koca bulamayan kadınların dolduracağı işlev-

sel bir mevki yoktur. Kadınlara yönelik varsayım, 1632'de *The Lawes Resolution of Women's Rights* (Kadın Hakları Yasa Önergesi) başlıklı kitapçıkta açıkça dile getirilir: "Bütün kadınların ya evli olduğu ya da evleneceği farz edebilir." Bekâret artık sınırlı raf ömrü olan bir maldır. 1830'lara gelindiğinde nispeten ilerici ve özgür düşünceli İngiliz gazeteci Richard Carlile gibi yazarlar bile büyük bir ciddiyetle, kızkurularının "bir tür alt sınıf hayvan" olduğunu söyleyip "hiç cinsel münasebete girmemiş kadınların yaklaşık yirmi beş yaşına geldiklerinde çökmeye başladıkları kimsenin dikkatinden kolay kolay kaçmayacak bir gerçektir ... şekilleri bozulur, yüzleri çöker ve kocakarılığa özgü özellikler açıkça görülür," diyebilmektedir.

Kadınların evlenip çocuk sahibi olmasının "doğal" olduğunun düşünülmesi gibi bunları yapmadan önce bakire olmalarının da aynı şekilde "doğal" olduğu düşünülürdü. Bekâret kadınların çocukluktan karılığa doğru yol alırken geçtiği kısa bir zaman dilimiydi. Bekâretin bu şekilde doğallaştırılması ve önemsizleştirilmesi, kadın iffetinin farklı türlerinin hepsinin birleştirilip aynı kefeye konmasına yol açmıştır. Diana Primrose'un 1630'da yazdığı *A Chaine of Pearle, Or, A Memoriall of the peerless Graces, and heroick Vertues of Queene Elizabeth, of Glorious Memory* (Bir Dizi İnci ya da Kraliçe Elizabeth'in Eşsiz Yücelikleri ve Kahramanca Erdemlerinin ve Şanlı Hatırasının Yadigarı) adlı eserindeki şu dizeler bunu açıkça gösterir:

> *İster bakirelerde bakireye özgü densin,*
> *İster karılarda evliliğe özgü densin,*
> *Ya da dullarda dullara özgü densin, Tanrı hepsine*
> *Eşit derecede saygı gösterir ve hepsi yol açar aynı etkiye.*

Bu küçük dörtlük, bekâretin Protestan Avrupa'daki düşüşünün etkili bir özetini sunar. Eğer bütün iffet şekilleri Tanrı'nın gözünde eşitse o zaman bunlar arasında ayrım yapmak için bir neden de yoktu. Bir kadının nikah masasına götürdüğü bekâret, bunu terk ettikten sonra benimsemesi beklenen tekeşlilikle bir bütün oluşturuyordu. Protestan zihniyetine göre bekâre-

tin kendisi artık münhasıran özel bir şeyi simgelemiyordu. Bu, mantıklı, saygıdeğer her bekâr kadından beklenebilecek bir şeydi. Edebiyat tarihçisi Theodora Jankowski'nin iddiasına göre bu düşünüş ince ama önemli bir çağrışıma yol açmıştır: İffet, Protestanların gurur duyacağı bir erdem olarak kalırken, "bekâret" sözcüğü belirli Katolik çağrışımlar edinmiştir.

Katolik tarzı bekâretin Protestanlıktan böyle çarpıcı bir şekilde silinmesi muhtemelen, Bakire Meryem'e gösterilen övgü ve saygıya ilişkindir. Protestanlar hiçbir zaman Meryem'in bakire olduğunu ya da bekâretinin daimi olduğunu inkâr etmemiş olsalar da Katoliklerin Meryem'e tapma şeklinin Hıristiyanlar için uygun olmadığı konusunda hepsi hemfikir olmuştur. Protestan Meryem artık cennetin kraliçesi olarak hüküm süren yarı-tanrıça arabulucu değil, şans eseri İsa'nın annesi olma şerefine erişen ve tamamıyla insan olan bir kadındır. Bu gözle görülür bir tahttan indirmedir: Protestan tapınaklarında, Katolik kiliselerinde olduğu gibi Meryem'in resimleri ve heykelleri yoktur; Meryem'i bütün kadınların üstünde tutarak öven *Salve Regina* ya da *Sub Tuum Praesidium* gibi Katolik ilahilerin de Protestanlıkta eşdeğeri yoktur. Protestanların yüzyıllardır biriken kilise dışı edebiyat yerine kutsal kitabın hükmü konusunda ısrar etmesi, Meryem'in kimliğinin temel özellikleri dışında her şeyini silmiştir.

Bakire Meryem'in Protestanlıkta tahttan indirilmesi bazı etkili ve ilginç tarihsel olaylara yol açmıştır. I. Elizabeth'in saltanatının başlarında Anglikanizmin sistemli olarak geri getirilmesi (üvey kız kardeşi Mary'nin başarısız olan, Katolikliği geri getirme girişiminin ardından Anglikanizmi yeniden kurmak zorunda kalmıştı), devlet tarafından alınan çarpıcı Katolik karşıtı önlemler arasında, Bakire Meryem resimlerini ve heykellerini bulup imha etmeyi amaçlayan bul-yok et görevleri de vardı. Keskin zekâlı Helen Hackett gibi çeşitli uzmanlar, bakire gücünün karmaşık bir şekilde yeniden düzenlenmesinin bir parçası olan bu Meryem karşıtı kampanyaları incelemiştir. Meryem'in resim ve heykellerinin imhasını, yerine yeni bir Protestan Meryem örneği (kraliçenin ta kendisi) getirebilmek

için eski Katolik bakiresini imha etmenin bir yolu olarak görmemek zordur.

### *Bakire Kraliçenin Yaratılması*

VIII. Henry'yle ikinci karısı Anne Boleyn'nin kızı olan Elizabeth Tudor, hayatı boyunca hiçbir zaman tam olarak Bakire Meryem'le karşılaştırılmamıştır. Bu, kutsal kitabı temel alan Anglikan bakış açısından kutsal şeylere karşı saygısızlık olurdu. Ayrıca bu, Bakire Meryem'in İncillerdeki oynadığı rol düşünüldüğünde mantıklı da olmazdı: 1563'te çıkarılan Dinin Otuz Dokuz Maddesi'nin şartlarına göre, tacı taşıyan kişi İngiltere Kilisesi'nin de başı olurdu. Bakire Meryem'in Tanrı'nın isteği karşısındaki övgüye boğulan sonsuz itaatkârlığıyla, bir ulus ve devlet dini yönetmekten daha az uyumlu bir şey hayal etmek zordur. Ancak simgesel popülerlik bakımından, neredeyse Bakire Meryem'in kendisine eşdeğer bir bakire kişilik yaratma süreci (uzun zaman almıştır) olmadan Elizabeth'in saltanatı hiçbir şeydir.

Bunun ne kadarının kasıtlı olduğunu, ne kadarının uzun süre tahtta kalan ve sevilen hükümdarlara eşlik eden ilginin tesadüfen artmasından kaynaklandığını söylemek zordur. Elizabeth'in kamuoyunu idare edip yönlendirmedeki ustalığı göz ardı edilecek gibi değildi. Elbiseleri, mücevherleri, portreleri ve kraliyet gezileri ile kendi topraklarında görmesini ve görülmesini sağlayan atıyla çıktığı kısa ziyaretler için cömertçe para harcardı. İspanyol Donanması'yla savaşmadan önceki gece askerlerine yaptığı efsanevi konuşmada olduğu gibi, Elizabeth'in hem görsel hem sözel hitabet yeteneği tartışılmazdı. Üzerine gümüşten bir zırh taktığı Athena'yı andıran beyaz bir elbise giymiş Kraliçe, adamlarına, "Zayıf, güçsüz bir kadının bedenine sahip olabilirim ama bir kralın, hem de bir İngiltere kralının yüreğine ve midesine sahibim," diye seslenmiştir.

Elizabeth'in yöneticilik görevine karşı kralca tutumu tartışmalara yol açan ve kurnaz bekâretinde önemli bir rol oynamıştır. Taç giydiğinde yirmi beş yaşında olan Elizabeth, üvey

kardeşi VI. Edward'ın kısa bir süreliğine tahta geçtiği dönemde bekâr kalmak için izin isteyerek tercihini bekâretten yana kullandığını çoktan ilan etmiştir. Üvey kız kardeşi Mary'nin kraliçe olduğu ve birçok Avrupalı prensin genç prensese evlilik teklifleri ettiği dönemde, "diğer şeyler içinde beni en çok sevindiren ya da memnun eden olduğum durumda kalma" arzusunu yinelemiştir. Ama (varsayımsal olarak) doğurduğu çocuklar ileride üvey kardeşlerin herhangi birinin çocuğunun olası rakibi olabilecek üçüncü sırada yer alan bir prensesten geldiğinde kabul edilebilir olan (tuhaf olsa bile) bir davranış, Elizabeth kraliçe olduğunda düşünülemez olmuştur.

VIII. Henry'nin taç giyecek üçüncü ve son çocuğu olan Elizabeth, erkek ve kız kardeşlerinin varis bırakamaması nedeniyle aynı zamanda Tudor Hanedanı'nın da son temsilcisi olmuştur. Elizabeth ya evlenip çocuk sahibi olabilir ya da kendisiyle birlikte Tudor soyunun ölmesine izin verebilirdi. İç ve dış siyasetler de Elizabeth'in üzerindeki evlilik baskılarını artırmıştı. İngiltere, Avrupa'da müttefiklere ihtiyacı olan küçük ve izole bir ülkeydi ve taht için sırada bekleyen bir sonraki kişi, VIII. Henry'nin kardeşi Margaret'ın torunu, Katolikliğe sadakatle bağlı İskoçya Kraliçesi Mary'ydi. Mary, Fransa'nın ve Avrupa'daki diğer güçlü Katolik ülkelerin desteğine sahipti (sonunda oğlu VI. James Elizabeth 1603'te öldükten sonra tahta çıkmıştır). Ama Katolik devrinde Kanlı Mary'nin uyguladığı dehşet verici eziyetlerin hemen ardından bir Katolik kraliçenin daha tahta geçmesi fikri, bu eziyetlerin hâlâ kanayan yarasını taşıyan İngiliz Protestanlar için kesinlikle kabul edilecek bir şey değildi. Elizabeth'in ilk parlamentosu 1559'da toplandığında, kraliçenin evlenmesini resmen talep etmek için pek vakit kaybetmedi.

10 Şubat'ta Elizabeth bunu, evlilik olasılığını tamamıyla reddetmekten dikkatlice kaçındığı ama hoş karşılamaktan da geri durduğu bir demeçle cevaplamıştır. Yeni taç giymiş olan kraliçe, eğer bekâr kalmayı sürdürmesinin kendisi için en iyisi olduğu fikri Tanrı'yı memnun edecekse, bunu zevkle yapacağını söylemiştir. Öte yandan Tanrı'nın, "ülkeyi yönetmeye uygun

olan ve krallığın benden gelebilecek çocuklardan belki de daha faydalı olabilecek bir varisten yoksun kalmaması için uygun bir zaman" vermesini ümit ettiğini de söylemiştir. Konuyu Tanrı'nın eline bırakmak evet ya da hayır demeyi reddetmenin en politik yoluydu.

Bu, Elizabeth'i evlenmeye teşvik eden iki parlamento talebinin ilki ve kraliçenin bunlara cevaben verdiği üç demecin ilkiydi. Bu iki talep ve üç cevap süresince (1559, 1563 ve 1569'da), Elizabeth'in evliliğe karşı tutumlarında görünüşte meydana gelen büyüleyici değişimin izlerini sürebiliriz. 1559'da Parlamento'nun isteğini savuşturan acemi genç kraliçe, 1563'te ikinci parlamento artık otuz altı yaşındaki kraliçeye benzer bir talep sunduğunda biraz daha akıllanmış ve kurnazlaşmıştır. Artık biraz daha açık sözlü olan Elizabeth arada geçen zamanda sadece kendi adamı (ve muhtemelen hayatının aşkı) olan Robert Dudley'nin değil, aralarında Avusturya Arşidükü Charles, İsveç Kralı XIV. Erik ve hatta üvey kız kardeşi Mary'nin dul bıraktığı İspanyalı II. Philip'in[1] de bulunduğu Avrupa'nın bazı en güçlü adamlarının da evlenme tekliflerini reddetmiştir. Buna karşın Elizabeth varis sorununu yine de oldukça ciddiye alıyor gibiydi.

Bu ikinci talebe verdiği cevapların ilkinde Elizabeth parlamentoya İncil'de Tanrı tarafından mucizevi bir şekilde ileri yaşta hamilelikle kutsanan Elizabeth'in hikâyesini hatırlatmıştır. Kendisiyle Yeni Ahit'teki adaşı arasında benzerlik kurarak Elizabeth, bu konuda ilahi bir müdahale bekler gibi görünse de Parlamento'ya onların isteklerini işitip anladığını belirtmiştir. Kasım 1566'da bu talebe verdiği ikinci cevaptaysa Elizabeth'in evlilik karşıtı duruşunun daha da yumuşadığı görülür. Otuz üç yaşındaki kraliçe bu cevapta ilk defa, "eğer Tanrı evlenmek istediğim adamı almazsa" uygun bir zamanda evleneceğini beyan etmiştir. Bunu yapmak istemesinin nedenleriyse

1 Philip İngiltere'yle arasındaki stratejik ittifakı yenilemeye can atsa da evlilik Elizabeth'in bir sürü nedenden dolayı ciddi olarak düşünmeye hazır olduğu bir olasılık değildi. Philip'in Katolikliği ve İngiltere'de Mary'nin İspanya kralıyla evliliğine duyulan nefretin kalıntıları bu nedenlerin sadece birkaçıydı.

açıktır: "Çocuklarımın olmasını ümit ediyorum, aksi takdirde asla evlenmezdim." Ama evlenmesini en çok teşvik eden insanların koca olarak seçeceği bir adamı onaylamadıklarını açıklayan ilk kişiler olacağı konusunda da bir o kadar açık ve utanmazdı. Dahası bazılarının kendisine, "bir kere evleneceğimi söylediğimi duymaktan fazlasını hiç istemediler," dediğini de tepeden bakan bir küçümsemeyle açıklamış ve bu tür basit fikirleri, "üstüne kılıf geçirilmiş olsa da bundan daha büyük bir vatan hainliği görülmemiştir," sözleriyle sertçe kınamıştır.

Bu belki de evlilik fikriyle gerçekten uzlaşmaktan çok, basit bir stratejiydi. Parlamento ve Kraliyet Danışma Meclisi arasında uygun bir koca seçimi konusunda örneğine rastlanmamış oybirliği ile varılan bir anlaşma olmasını engelleyerek evlilikten bu kadar uzun süre kaçmayı başaran Elizabeth'in evlenmesinin istenilmesi artık pek olacak şey değildi. Elizabeth sözleriyle Parlamento'yu yatıştırmak için nihayet kendisine izin verebileceğini düşünmüş de olabilir çünkü hükmü altında bulunan halkın siyasi nedenlerden dolayı Elizabeth'in kimseye bağlanmak istememesini desteklemesi gitgide daha da muhtemel gözüküyordu. Kraliçe'nin tebaası arasında onun Protestanlığa olan derin bağlılığına büyük değer veren birçok güçlü dostu vardı. Bunların bazıları Kraliçe'nin uygun koca seçenekleri göz önünde bulundurulduğunda, ironik bir şekilde evli bir kraliçenin Protestan davasına, varisi olmayan bakire bir kraliçeden daha az faydası dokunacağını fark etmeye başlamıştı.

Elizabeth'in son gönül ilişkisinde bu etkili bir biçimde görülmüştür. Bu ilişki, bırakın o zamanı, günümüz şartlarına göre bile sıradışı bir eşleşme olurdu: 1579'da Elizabeth kırk altı yaşındayken Alençon dükü yirmi beş yaşındaydı. Niyetleri açıkça siyasiydi çünkü Elizabeth'le Alençon arasında bir evlilik olması, Fransa ve İspanya arasında beliren İngiltere karşıtı ittifak olasılığını yok ederdi. Ama İngilizler buna tamamıyla karşıydı. Kızkurusu kraliçelerine alışmışlardı, Fransızlardan neredeyse hiç hoşlanmıyorlardı ve halkın hafızasındaki yerini hâlâ fazlasıyla koruyan Mary ve Philip'ten sonra bir başka İngiliz kraliçesinin daha bir yabancıyla evlenmesi fikrini düşün-

mek bile istemiyorlardı. 1579'un eylül ayında yayınlanan *Discoverie of a gaping Gulf whereinto England is like to be Swallowed by an other French marriage* (Bir başka Fransız evliliğiyle İngiltere'yi içine çekecek ağzı açık bir uçurumun keşfi) adlı broşürün yazarı olan Alençon karşıtı yazar John Stubbs, bir Kraliyet cezasını anında hak etmişti. Kraliçenin kendi işlerine karar verme hakkını sorgulamaya cüret ettiği ve Elizabeth'in kırklı yaşlarında çocuk sahibi olup olamayacağı sorusunu bile bile dile getirecek kadar akılsız davrandığı için Stubbs da yayımcısı da sağ ellerinden sonsuza kadar kurtarılmıştı.

Çabucak vazgeçilen Alençon ilişkisi Elizabeth'in Bakire Kraliçe olarak yaptığı kariyerinin dönüm noktası olmuştur. Bundan önce, Kraliçe'nin eninde sonunda evleneceğine dair küçük de olsa uzun zamandır bekleyen bir olasılık vardı. Bundan sonra evlilik fikrinin artık ciddi olarak sözü edilmez oldu: Elizabeth mantıken doğurgan görülebileceği yaşı geçmişti. Bu noktadan sonra Helen Hackett'in de dediği gibi, "Kraliçe hiç şüphesiz ebedi bakire olarak göklere çıkarılacaktır."

1582'den 1603'teki ölümüne kadar Elizabeth'in bekâreti insanüstü bir özellik kazanmıştır. Artemis, Selene, Diana, Vesta ya da Athena gibi betimlenen Elizabeth ve bekâreti şiirselleştirilmiş, yüceltilmiş ve somutlaştırılmıştır. Elizabeth'in bekâreti artık dünyevi bir insan bedenini ve bu bedenin üreme işlevlerini etkileyen bir mesele değil, efsanevi bir kişiliğe iliştirilen fizikötesi bir haleydi. Elizabeth'in saltanatının başlarında, kralın (ya da ülkeyi tek başına yönetiyorsa kraliçenin) etten ve kandan oluşan bir "doğal bedeni" ile güçleri ve görevi fiziksel bedenin yaratılışından gelebilecek her türlü zayıflığı aşan mecazi bir "siyasi bedeni" olduğunu varsayan Kralın İki Bedeni öğretisi, kullanılmıştır. Böylece Elizabeth'in bir kadın olarak "doğal bedeninin" içsel dayanıksızlığının ve düşük değerinin, krallığının içsel dayanıklılığı ve değeri kadar önemli olmadığı ileri sürülebilmiştir. Saltanatının son yirmi yılında Elizabeth'in ve dolayısıyla İngiltere'nin halkın gözündeki "siyasi beden" imajı, zor kazanılmış ve sonunda gizemlileştirilmiş bekâretinin de eklenmesiyle iyice geliştirilmiştir. Elizabeth'in saltana-

ından önce bu niteliğin ancak, tahtı geçici olarak işgal edebilecek kadınsı ve kırılgan bir fiziksel bedene özgü olduğu düşünülebilirdi. Ama bu nitelik artık daha büyük, daha önemli ve çok daha heybetli bir şeyi temsil etmeydi: Siper, sancak ve zırh olan bekâret.

## *"Hazineleri Hiçbir Zaman Açılmamış Olan Kadın"*

Elizabeth'in saltanatı sırasında kraliçenin ününden başka yerlerde de yeni manzaralar ortaya çıktı. Bir yüzyılı aşkın bir süredir gezginler ve kaşifler nefes kesici deniz yolculuklarından, Avrupa kıyılarının çok ötesinde hayal bile edilemeyecek kadar kârlı toprakların anlatıldığı hikâyelerle dönüyordu. Bu uzak diyarların sunduğu ticaret fırsatlarının gayet farkında olan Elizabeth, ülkesinin ufkun ötesinde bulunandan faydalanmasını sağlamak için 1600'ün sonlarında bir kararnameyle Doğu Hindistan Şirketi'ni kurdu. Keşif, araştırma ve yerleşme çabalarına duyduğu siyasi ve ekonomik ilginin yanı sıra kraliçeyle bu gizemli uzak diyarlar arasında beklenmedik bir benzerlik de vardı: Zengin ve verimli bekâretin getirdiği ün. Hatta İngiltere'nin Kuzey Amerika'daki ilk yerleşimi olan ve 1607'de kurulan Virginia Sömürgesine, kısa zaman önce ölen kraliçenin en ünlü niteliğinin ismi verilmişti.[2]

Avrupa yayılmacılığının görkemli bekâret söylemi (örneğin, Sör Walter Raleigh Guyana'yı, "kızlığı henüz yağmalanmamış, kirletilmemiş, kullanılmamış bir ülke" olarak nitelendirmiştir) birçok kişiye oldukça şaşırtıcı gelir. Elizabeth'in bekâreti klasik bir kinaye konusu olmuş olabilir ama Yeni Dünya'nın bekâreti çoğunlukla genelevi ima eden bir "anlarsın ya"ydı. Yeni Dünya'nın toprakları, Robert Johnson'ın *Nova Britannia* (Parlayan Yıldız Britanya) (1609) adlı eserinde söylendiği gibi, "doğası gereği güçlü ve sağlam" olarak görülüyordu. Amerika'nın kuzeydoğu köşesi olan Yeni İngiltere kıyısındaki kayalık çetin sahiller bile, "Bakire Güzellikleri Olan Bir Cennet"

2 Virginia ismi, İngilizce'de bakire anlamına gelen "virgin" sözcüğünden gelmektedir – ç.n.

diye övülüyordu. Hatta Thomas Morton'ın 1632'de yazdığı gibi, sömürgeci zihniyete sahip kaşiflere göre, bu yeni topraklar, "fethedilmeyi ve zifaf yatağında âşığıyla birleşmeyi / arzulayan güzel bir bakire gibi." Avrupalı Hıristiyan yerleşimin dokunuşu için yanıp tutuşuyordu sanki.

Böylesine baştan çıkarıcı cenneti andıran bir arzulu ve bereketli bekâret görüşü etkili bir motif olmuştur. Sömürgeci yayılma çağına özgü betimlemelerde Yeni Dünya çoğu zaman, çıplak ya da en azından göğüsleri ortada, saçları açık, duruşu utanmaz bir kadın olarak gösterilmiştir. Bu toprakların bu şekilde kadın bedeniyle somutlaştırılması, kimi zaman rahat bir hamaktan meyvelerle dolup taşan ormanlarda koşup oynayan evcil görünümlü bir avın başka bir örneğine, işaret etmektedir. Amerikalar ve dolayısıyla orada yaşayan yerliler açıkça, Avrupalı erkeklerin tekliflerine karşı koymayan, hatta bunlara gerçekten ilgi gösteren çekici, kolay elde edilebilir ve en önemlisi bozulmamış partnerler olarak görülmüştür.

Bu kısmen temenni niteliğinde bir görüştü: Avrupa ve Britanya Adaları kalabalıklaşmış, tarıma elverişli arazilerin sınırları zorlanmaya başlamıştı ve insanın belini büken bitmek bilmeyen çalışmanın ödülü yoksulluk, hastalık ve kötü yıllarda kıtlıktı. İnsanın geçimini sağlaması için neredeyse parmağını bile kıpırdatmasına gerek olmayan bir yerin bulunduğu fikri doğal olarak herkesin iştahını kabartmıştı. Böyle bir ortamı tanımlamak için cinsel anlamda hazır misafirperver bir kadından daha iyi bir simge olabilir mi?

Yeni Dünya'da gerçekten de henüz yerleşilmemiş uçsuz bucaksız topraklar ve tamamıyla sömürülmemiş ve dalından koparılmaya hazır başka kaynaklar vardı, yani bu görüş tamamıyla boş bir vaat değildi. Üstelik bunun yanı sıra, kâşifler Yeni Dünya'dan dönmeye ve okyanusun öteki yanında yaşadıkları serüvenleri yayımlamaya başladığında, görünüşe göre Avrupalılara tıpkı toprakları gibi seve seve teslim olan bakire kadınlarla girdikleri cinsel ilişkiler hakkında dinmek bilmeyen bir masal yağmuru üretmişlerdir. Carolina kâşifi John Lawson'ın 1709'da basılan hikâyeleri gibi anlatılarda, sadece yerli

kadın ve kızlarla değil, *arzulu* ve "doğası gereği" önüne gelenle yatıp kalkan ve cinsel yaşamlarına "doğa onları teşvik eder etmez" başlayan yerli kadın ve kızlarla yaşanan cinsel eğlencelerin şehvet düşkünü ve şüphesiz abartılı tarifleri yer alır. Hatta Lawson'ın iddiasına göre bundan daha da iyi olan şey, bu kadınların, azgın sömürgeci arzularına yenik düşse bile isimleri ya da yaşamları kesinlikle mahvolmayacak kadınlar olmasıdır: "Hiçbir kadının ismine asla leke sürmemiş ya da en azından yükselmesine mani olmamış çok sayıda efendi adam, ne kadar zamparaysa o kadar onurludur."

Bu tariflerin bazıları bugün "seks turizmi" diyebileceğimiz şeyin keskin pis kokusunu yayarlar. Virginia eyaletinin tarihçisi ve zengin çiftçilerinden olan Robert Beverley, "Ortamın Acemilerinin" kendilerini ağırlayanlar tarafından davet edildiği fazlasıyla cömert bir yerli haremi diyebileceğimiz bir şey tarif etmiştir. Buna göre yerlilerin yaşadığı bölgeye gelen Avrupalı ziyaretçi için, kendisine hizmet etsin, onu soysun ve her biri bir yanında yatsın diye "bir çift genç güzel bakire" seçilirdi. Beverley'nin vaadine göre bu cinsel olmayan bir davranış değildi çünkü kadınlar "adamın [ziyaretçinin] onlardan istediği her şeye boyun eğmemenin misafirperverliğe aykırı olduğunu düşünürdü."

Bunun gibi hikâyeler hem Kuzey Amerika topraklarında hem de Avrupa'da farklı tepkiler doğurmuştur. Bir yandan dindarların Yeni Dünya'nın belli ki ahlâksızlığa alışmış yerlilerini medenileştirmek ve Hıristiyanlaştırmak için misyoner gönderme kararını güçlendirmiştir. Öte yandan bu hikâyeler, servet bulmak için Kuzey Amerika sömürgelerine (Virginia, Maryland ve özellikle Kuzey ve Güney Carolina) giden sayısız bekâr erkek için cezbedici bir olasılık sunmuştur. Bu hikâyeler o kadar etkilidir ki zengin bir çiftçi ve devlet adamı olan William Byrd gibi bazı beyaz Avrupalılar, Amerika'nın yerli kabilelerini ziyaret edip Beverley'nin hikâyelerinde vaat edilen ateşli bir kız-kıza etkinliğin kendilerine sunulmadığını görünce, açıkça hakları olduğunu düşündükleri şeyi almadıkları için oldukça sinirlenmişlerdir.

Bu tür hikâyelerin ve iddiaların ne derece doğru olmuş olabileceğini bu tarihsel uzaklıktan değerlendirmek neredeyse imkânsızdır. En azından bazı yerlilerin, Avrupa'dan gelenlerle orada yaşayan yerliler arasında karşılıklı ittifaklar kurabilmek için kadınlarını paylaşmaya niyetlenmiş olması muhtemeldir. Öte yandan dil, kültür ve göreneklerin getirdiği engeller böyle bir niyetin Avrupalılar tarafından kolaylıkla (ve bazen belki de kasten) anlaşılmamasına yol açmıştır. Buralara ilk olarak yerleşen sayısız erkek hayatta kalabilmek için nikâhsız yerli karılarının çeviri yapmasına, yön bulmasına ve bu yabancı topraklarda karınlarını doyurmalarına yardım etmesine bağımlı olmuştur ama buna karşın yine de Avrupalı erkeklerin çoğu bu "vahşileri" ciddi partnerler olarak düşünmemiştir. John Rolfe'nin 1614'te Pocahontas'la evlenmesine (ve masrafları Virginia Şirketi tarafından karşılanan İngiltere gezileri sırasında gelen şöhretlerine) gösterilen büyük ilginin de kanıtladığı gibi, bir Avrupalıyla Amerikalı bir yerli arasında yapılan tamamıyla meşru bir evlilik pek benzeri görülmemiş sıradışı bir durumdu.

### *Püritenler*

Amerika Birleşik Devletleri'nde, Yeni Dünya'ya yerleşenleri simgeleyen manzarada başrolü, Massachusetts Körfezi Sömürgesi'nin Püritenleri oynar. Protestanlığın son derece Kalvinist bir türü olan bu tarikatın azimli üyelerinin devlet dinine karşı dirençleri, kendi ahlâki ve ruhani saflık anlayışlarına gönülden bağlılıkları ve saldırgan olmaları, İngiltere'de gerilim yaratmış ve sonunda savaşın (İngiliz İç Savaşı) kesin olarak patlak vermesine katkıda bulunmuştur. Savaştan önce ve bilhassa savaştan sonra, Püritenler, özellikle de daha uzlaşmaz olanlar barınmak için çoğunlukla, inançlarına ya daha olumlu yaklaşan ya da hiç olmazsa karşı çıkma olasılığı daha düşük olan yerler aramıştır.

Bu yerlerden birisi Kuzey Amerika'nın doğu yakasıdır. Hem Virginia Sömürgesi hem de Massachusetts Körfezi Sömürgesi, Püritenler tarafından, İngiltere'de kurumsallaştıramadıkları

Kutsal Cumhuriyet'i Yeni Dünya'da kurmayı deneme ilkesi üzerine kurulmuştur. Bu tasarı Massachusetts'te başarılı olmuştur. 1648'de dört Massachusetts topluluğu Cambridge Tasarısı'nı kabul ederek yetkinin "seçilenlerde," yani Püriten cemaatlerin en ahlâklı ve dindar erkek üyelerinde toplandığı bir hükümet şekli kurmuştur. Bu seçilenler topluluklarına, tıpkı ailelerine olduğu gibi reislik ederek hizmet vermiştir. Kalvinist Protestan ailenin oluşturduğu "küçük Cumhuriyet" böylece o zamanlar Massachusetts'in taşlı topraklarından çıkarılan büyük cumhuriyetin temel yapı taşı olmuştur.

Bekâret hem gerçek hem de mecazi anlamdaki cumhuriyetler için ciddi bir konuydu. Bekâret, kadınlar için uygun hayat düzeninin bir parçası olduğu kadar, bir kadının ve ailesinin bu ayrılmaz topluluklar içerisindeki itibarını belirleyen bir etkendi de. Evli olmayan bir kadın bekâretini kaybettiğinde bu, toplumsal ve ekonomik bir krize yol açardı çünkü kadının evlenme olasılığını neredeyse yok ederdi. Kadının aileye reislik etmesiyse kabul edilemez bir şeydi. Ancak bir erkek ailesini yönetebilir ya da cemaat içerisinde temsil edebilirdi.

Kaybedilmiş bekâret aynı zamanda ideolojik ve dogmatik bir krizdi. Püritenlerin inancına göre, nasıl bir aile üyesinin yanlış yapması ailenin geri kalanının adını lekeleyebiliyorsa, cumhuriyetin bir üyesinin işlediği günah da Tanrı'nın gazabını bütün topluluğun üstüne çekebilirdi. Bu sondan kaçmak için cezalandırılmak ve tövbe etmek gerekirdi: Örneğin, yanlışı yapan kişiyi üzerinde işlediği günahın niteliğini gösteren bir işaret taşırken belki de elleri ve kafası tahta bir boyunduruğa sıkıştırılmış bir durumda herkesin içinde ayakta durmaya zorlamak. Püriten cezaları, çağımız insanlarına çoğu zaman gereksizce aşağılayıcı görünse de, işin püf noktası, bu cezaların insanların gözü önünde uygulanması ve utanç verici olmasıydı: Tanrı'ya yeterince tazminat ödenmemiş olabileceğine dair korkuları gidermek için adaletin yerini bulduğunun görülmesi gerekirdi.

Cinsellik kurallarını ihlal eden Püriten kadınların herkesin gözü önünde yargılanması, bazı tarihçileri evlilik öncesi cinsel

ilişkinin Massachusetts Körfezi Sömürgesi'nde salgın olduğu varsayımına götürmüştür. Ancak gerçekte durum oldukça farklı gibidir. Tarihçi Else Hambleton'ın çalışmalarının ortaya çıkardığına göre bu dönemde, ya evli olmayan anneler ya da hamile gelinler olarak evlilik öncesi bekâret tabularını ihlal ettiği bilinen kadınların sayısı oldukça azdır. Ayrıca evli olmayan annelerle hamile gelinlerin sayısı genellikle, en azından 17. yüzyılda, neredeyse aynı olmuştur: Massachusetts'in Essex bölgesinde 1641 ve 1685 yılları arasında, çocuk doğurmasıyla zina yaptığı ortaya çıkan 135 evli ve 131 bekâr kadının adından söz edilmiştir.

Evlilik dışında hamile kalıp evlenmeyi becerenlerle becerememeyenler arasında birkaç önemli fark vardı. Bu fark bazılarının yargılanması, bazılarının yargılanmaması değildi. Evli olmadan çocuk doğuran kadınlarla evlendikten sekiz ay sonra çocuk doğuran kadınlar aynı şekilde yargılanırdı. Aradaki fark, ayrı cezalar uygulanması da değildi çünkü para cezaları, kırbaçlamalar ya da başka tür cezalar, kadının evli olup olmadığına bakmaksızın verilirdi. Bu fark, yaşla ilgili de değildi çünkü zina yargılamalarındaki kadınların çoğunun yaşı yirmi beşin altında, yarısından fazlasının yaşıysa on beşle yirmi arasındaydı. Aradaki fark kadınların en başta nasıl hamile kaldığıyla ve bunun ileriki yaşamlarını nasıl etkilediğiyle ilgiliydi.

Bebekleri doğduğunda evli olan kadınların topluluğa tekrar tamamıyla dahil edilme olasılığı daha yüksekti. Bunun nedeni kısmen, pişmanlık verici kusuru birlikte işledikleri adamlarla evli olmalarıydı. Öte yandan zinadan suçlu bulunan kadınların dörtte üç gibi büyük bir çoğunluğu hiçbir zaman koca bulamazdı. Böylesine evlilik merkezli bir kültürde bu, yaşamlarının geri kalanını toplumsal, ekonomik ve dinî açıdan bir kenara itilmiş şekilde geçirmelerine neden olurdu. Evli olmayan bu annelerin, başka kadınlarla evli olan ve toplumsal ve ekonomik açıdan üst sınıflarda yer alan adamların çocuklarını doğuruyor olma olasılığı çok yüksekti. Bu adamlar yaşça kendilerinden epeyce de büyük olurdu. Essex bölgesinde evli olmayan genç kadınları kapsayan zina davalarında para cezasına

çarptırılan erkeklerin yaklaşık % 60'ı en az yirmi yedi yaşındaydı. Hambleton'a göre bu yaş ve toplumsal konum farkları, "duygusal bir bağın değil, sömürücü bir ilişkinin kanıtıdır."

Topluluklarının gözünde, erkek oldukları için hamile bıraktıkları kızlardan daha önemli olan bu adamlardan herhangi birisinin davranışı için cezalandırılması nadiren görülmüştür. Bu da Püriten Yeni İngiltere bölgesinde, bekâretini daha yaşlı, daha güçlü ve çoğu zaman sömürücü olan adamlara kaybedip hayatlarının geri kalanı boyunca bunun bedelini ödeyen kadınların oluşturduğu bir alt sınıf doğmasına neden olmuştur. Evli olan ve olmayan zinacıların yasaya göre eşit olarak cezalandırıldığı Kutsal Cumhuriyet'te bu ahlâk suçunun cezalandırılmasındaki yüzeysel eşitlikçiliğe karşın, evlilik dışında kaybedilen bekâret için ödenen kefaret gerçekte iki taraftan yalnızca biri için ayrılmıştır.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

# *Erotik Bakire*

> On altı yaşında bir sokak serserisi tarafından alınan bekâret, domuza atılmış bir incidir.
>
> – Walter, *My Secret Life*'ın (Gizli Hayatım) isimsiz yazarı

Benjamin Franklin bir arkadaşına yazdığı bir mektupta, "sadece belden aşağısını göz önünde bulundurarak, iki kadından hangisinin genç, hangisinin yaşlı olduğunu bilmek mümkün değildir. Nasıl karanlıkta bütün kediler gri görünürse, yaşça büyük bir kadınla yaşanan bedensel eğlencenin zevki de çoğu zaman üstün, ya da en azından eşit derecededir, ne de olsa her beceri uygulamayla geliştirilebilir," diye yazmıştır. Bu ünlü mektupta Franklin erkek bakış açısından bakıldığında, yaşça büyük ve daha deneyimli kadınlarla yatmanın tavsiye edilecek çok yanı olduğuna dikkati çekmiştir. "Bir bakirenin ayartılması, kızın mahvedilip hayatı boyunca mutsuz olmasına neden olabilir" ve "genç bir kızı perişan etmiş olmak aklınıza sık sık acı verici düşünceler getirebilir," gibi olasılıkların farkında olan Franklin, deneyimli bir kadının herhangi bir erkeğe büyük olasılıkla bir bakireden daha iyi hizmet sunacağını söyleyerek mektubunu bitirmiştir.

Franklin şüphesiz bu konuda uzun uzadıya düşündükten ve epeyce deneyim kazandıktan sonra bu fikirlere varmıştır: Franklin ömrü boyunca hanımların gözdesi olan bir adam olarak ün salmıştır. Ancak Batı tarihinin büyük bölümünde, Franklin'in görüşlerini paylaşanlar açıkça azınlıkta kalmıştır.

Birkaç yüzyıl boyunca (hatta Rönesans'ın sonlarında pornografinin gelişmesinden önce Batı'da bu tür şeyleri belgelemek zor olsa da büyük olasılıkla daha da uzun bir zaman boyunca) bakireler en üstün erotik deneyim, bir çeşit cinsel Kutsal Kâse ilan edilmiştir.

Bakirelerden söz ediyormuşuz gibi görünen birçok başka örnekte olduğu gibi bu örnekte de aslında tartıştığımız bakireler değil, diğer insanların bakireler hakkında doğru olduğuna inandığı şeylerdir. (Doğru değilse de basit bir nedenden, bakirelerin erotik deneyimlerinin ya da bu konuda bir düşüncelerinin olmadığı varsayımı yüzünden, gerçek bakirelerin erotik deneyimleri ve düşünceleri neredeyse hiçbir zaman dikkate alınmaz.) "Erotik bakireden" söz ettiğimizde bakirelerin kendi öznel deneyimlerinden değil, bakirelerle ne tür deneyimler kazanıldığından ve bakirelerin erotik nesneler *olarak* nasıl hayal edildiğinden söz etmekteyiz.

## *Zevk, Güç ve Yansıtma*

Peki bekâret neden seksî olarak algılansın ki? Cinsel açıdan hiç etkin olmamış bir kadın kalıtımsal ve dolayısıyla sosyoekonomik nedenler yüzünden değerli bir maldır. Babalığın, toplumsal ve ekonomik örgütlenmenin temel ilkesi olduğu kültürlerde bekâret hayati önem taşır. Ama kanıtlanabilir babalık seksî olamayacak kadar soyuttur. Bakireler cinsel anlamda çekici olduğu için bekâretin seksî olarak algılandığını iddia edenler olabilir. Oysa canlı olan herkes, çirkin ya da güzel, zarif ya da bayağı olsun fark etmez, yaşamının bir noktasında bakiredir. Bütün bakirelerin onları daha tatmin edici cinsel partnerler haline getiren fiziksel bir özelliğe sahip olduğu da mantıklı bir iddia değildir. Bu, özellikle bakirelerin genital organları söz konusu olduğunda doğru değildir, çünkü bakirelerin genital organlarının her noktası, yaşadıkları deneyimlerin ayrıntıları hariç, bakire olmayanlarınki kadar çok değişkenlik gösterir.

Bakirelerden çoğu zaman "el değmemiş" olarak söz edildiğini düşündüğümüzde, bekâreti neyin seksî yaptığını anlamaya

biraz daha yaklaşırız. Bakireler hakkında seksî olan şey, gerçek anlamda bilinmez olmalarıdır. Bir bakirenin bedeninin belirli çekici özelliklere sahip olduğuna *inanılabilir*. Sonuçta bunun aksini gösteren bir kanıt yoktur. Bir bakire, kişinin cinsellik ve bekâret fantezilerini üzerine yansıtabileceği boş bir ekrandır. Bakirelerin ve bekâretlerin tekbiçimli olmadıklarını ne kadar iyi kavrarsak kavrayalım, *belirli bir* bakirenin böyle ya da şöyle bir şey olduğunu henüz kimsenin kanıtlayamamış olması, onun bakirelerin "olması gerektiği gibi" (artık kafamızda bu her neyse) olduğunu hayal edebileceğimiz anlamına gelir.

Bakirelerin cinsel açıdan olması gerektiğine inandığımız birkaç şey, bekâret testlerinde kanıt olarak kullanılan şeylerle aynıdır. Talmud, ucuz aşk romanları, tanrıbilimciler ve pornocular, bakire vajinasının heyecan verici ve güya değişmez sıkılığı konusunda bir saplantı geliştirmişlerdir. Bu durumda, tıp metinlerinin ve seks oyuncağı satan katalogların benzer şekilde, sözü edilen vajina sıkılığını yaratacak egzersizler, tahriş edici ilaçlar ve ameliyat gibi yöntemler sunması son derece mantıklıdır. Tertullian, Albertus Magnus ya da William Acton'a göre bekâreti "kanıtlayan", alçakgönüllü bir şekilde aşağıya bakan gözler, iffetli tavırlar ve gerçek bilgisizlik gibi özelliklerin, 19. yüzyılda yazılmış cinsel yaşam öyküsü *My Secret Life*'ın (Gizli Hayatım) anlatıcısını, rüşvet, şantaj ve hatta kitapta söylendiğine göre düpedüz tecavüze tahrik eden şeylerle aynı olması bir rastlantı değildir. Yasa Kitabında istenen kanlı çarşaflar, *Fanny Hill* adlı kitapta Fanny'nin özenle işlenmiş yapay "bekâretini" aşırı miktarda para vererek satın alan genelev patronu Mr. Norbert'ı cezbeden şeyin önemli bir parçasıdır.

Bekâreti "kanıtlamakta" olduğu gibi fetiş haline getirmekte de en önemli olan şey, fiziksel ve görülebilir kılınabilecek her şeydir çünkü bekâretin kendisi sonsuza kadar ele geçirilmez bir şey olarak kalacaktır. Bekâretin böyle ele geçmez ve gözden kaybolan bir şey olması da bazı bakire avcılarını cezbeden şeyin bir parçasıdır. Sonuçta kovalamaca bu kadar zor ve hassas olduğunda av da çok daha nefes kesici olmaz mı? Bekâret uzun zamandır sihirsel güçlerle donatılmıştır. Geleneksel be-

kâret sihrine duyulan inanç bu günlerde, en azından tek boynuzlu atlar kadar nadirleşmiştir. Bunun sonrasında, aşkın deneyimlerin varlığını hâlâ kabul ettiğimiz sınırlı sayıda deneyim alanından birinde, bekâretin sihirsel güçleri olduğuna inanmaya meyilli olmamız pek de şaşırtıcı değildir: Erotizm.

Bekâretin erotik özelliği imparatorun ünlü kıyafetlerine benzer. Hem var olduğu hem de inanılmaz derecede önemli olduğu konusunda neredeyse herkesin fikir birliği ettiği bir şeyin, varlığı şöyle dursun, doğasını bile sorgulayacak bakış açısına ve cesarete sahip çok az kişi vardır. Bu yüzden de bekâret vardır ve kazanan, bütün ganimetleri alır. Buradaki "ganimetler" tam da yerinde bir sözcüktür. Bir sınıf olarak bakireler yenilenebilir bir kaynaktır (Jerome'un, bakireleri ürettiği için evliliği övebileceği yorumunu hatırlayın) ama düşmüş bir bakireyi Tanrı'nın bile ayağa kaldıramayacağını söyleyen de Jerome'dur. Üstelik beden, gayet iyi bilindiği gibi bu konularda sessiz kaldığı için Tanrı'dan başka hiç kimse bir bakirenin "düşmüş" olup olmadığını kesin olarak bilemez. Geri kalanımız ve bekâret fetişleriyle bekâret testçileri içinse, bekâretin elle tutulur işaretleri için bitmek bilmeyen bir arayış ve bu işaretlerin anlamlarının birbirinin peşi sıra anlatılan hikâyelerle sürekli tekrarlanması vardır.

Bekâret fetişleri bize birçok hikâye armağan etmiştir. Bu hikâyeler içinde özellikle popüler olanı, karşı koyan bakirenin ustalıkla istekli bir kadına "dönüştürülmesi" hikâyesidir. Bu dönüştürme hikâyelerinde fethedilen bekâret, cinsel "gerçekliğin" ve hâkimiyetin anahtarıdır: Bakire "küçük bir kızın" cinsel anlamda arzulu "gerçek bir kadına" dönüştürülmesi için "gerçek bir adama" ihtiyaç vardır ve kadın buna minnettardır. Kadınla yatan ilk kişi olduğu için adam kelimenin tam anlamıyla kadını yapar. Cinsel ilişkiden hoşlanmayan ya da lezbiyen olan bir kadın için çoğunlukla küçümser bir şekilde "hiçbir zaman doğru adama sahip olmadığı" söylenir. Öyle ya, eğer sahip olsaydı, "doğru" adamın sihirli değneğiyle o da doğal olarak dönüştürülürdü – *abrakadabra!*

Erkekler de bekâretlerini kaybettiklerinde "yapılırlar" ama

çok farklı bir şekilde. Bekâretini kaybeden bir kadın kendi kişiliğine olan erişimi üzerindeki hâkimiyetini kaybeder: Artık sahip olunmuştur. Öte yandan bekâretini kaybeden bir adam hâkimiyet kazanır. Argomuz da bunu yansıtır: Adam "kadının kutusunu açar" ama kadın "adama verir", adam "kızı patlatır" ama kadının "kızlık zarı bozulur." Cinsel ilişki erkekleri de kadınları da "gerçek" yapar ama bunun altında yatan anlam değişmeden kalır: Gerçek erkek hâkim olurken, gerçek kadına hâkim *olunur*.

Hâkimiyetin de ötesinde uzmanlık yatar. Sayısız kaynak, bekâretin böyle bir yaklaşıma uygun bir nesne olduğu konusunda bizi ikna etmeye çalışmıştır. Gerçekte bazı yazarlar, bir bakireyle yatma fırsatının çoğu zaman ortalama eğitimsiz bir höddüğe verilerek boşa harcandığını ileri sürmüştür. Dört bin sayfalık olağanüstü bir cinsellik günlüğü olan *My Secret Life*'ın (Gizli Hayatım) üst sınıf anlatıcısı, "Londra'daki on binlerce fahişenin çok azı bekâretini, beyefendilere ya da genç ya da yaşlı adamlara, ya da genel olarak adamlara vermiştir," diye yazmıştır. "Bunları kendi düşük sınıflarının delikanlıları elde etmiştir. Küçük amlarına ilk olarak sokak serserilerinin kirli çükleri girmiştir. Bu çok üzüntü verici bir şeydir çünkü sokak serserileri mahvettikleri hazinelerin kıymetini bilmezler. On altı yaşında bir sokak serserisi tarafından alınan bekâret, domuza atılmış bir incidir. Böylesine bir acemilik için aslında her am yeteri kadar iyidir. Altmış yetmiş yaşlarında bir kadın da bu hayvanlara bir bakire kadar, hatta daha fazla zevk verir." Bu her açıdan bakire kadınların erotik değerine ilişkin ideolojiden de katı olan erkekler arasındaki katı sınıf ve değer ideolojisinin erotik bakış açısıdır.

Bütün bunlar akla şu soruyu getirir: Neden? Bu çekimin nedeni nedir? Örneğin Patpong'da bir barda (ya da Atlanta'da bir arka odada) bir çocuk fahişenin hizmetleri için pazarlık eden bir seks turistinin gerçekten satın aldığı nedir? Sexhymen.com'a[1] üyelik satın alan insanlar paralarının karşılığında,

1 Sitenin adı "seks" ve "himen" sözcüklerinden oluşmaktadır – ç.n.

internette başka bir porno sitesinde bulamadıkları neyi almaktadır? Gerçekten de bakire olmayan bir kaynaktan elde edilemeyip bakirelerden elde edilebilecek bir şey var mıdır? Tıp, bilim, toplumbilim ve kişisel anlatılara dayalı hiç de azımsanmayacak miktarda kanıt, böyle bir şeyin olmadığını ileri sürmektedir. Belki de bilmemiz gereken tek şey, en önemli cinsel organımızın bacaklarımızın arasında değil, kulaklarımızın arasında bulunduğudur. Bakirelerin erotik üstünlüğünün fiziksel kanıtını aramak işi tersinden yapmaktır: Gerçekten bilmemiz gereken tek şey, kişinin bunun doğru olduğuna inanıp inanmamasıdır.

## *Épater le Bourgeois?*[2]

Bekâretin sona ermesi öyle basit, derli toplu bir sonlanma değildir. Olamaz da. Bekâretin arkasında eskilere uzanan çok büyük bir geçmişi vardır. Bir bakireyle cinsel anlamda ilişki kurmak, daha geniş çerçevede anne ve babalarla, yasayla, hatta belki de Tanrı'yla cinsel anlamda bir ilişki kurmak demektir. Böyle bir ilişki gerilim yaratır ve toplumsal rolleri değiştirir. Bu, savunmasızlık, bozulma ve incinmeyi olduğu kadar onaylama, dönüşüm geçirme ve tamamlamayı da akla getirir. Aynı zamanda bu çoğu zaman, açıklığa kavuşturma ve hayal kırıklığına uğratma olayıdır da. Temizlik ve kirlenme, fetiş ve tabu, merak ve korkuyla olduğu gibi kutsallık ve günahla da yakından ilişkilendirilmiştir. Burada ihlal kaçınılmaz gibidir ve bunun erotik bakire mitinin işlemesini sağlayan başlıca yakıtlardan biri olması da hiç şaşırtıcı değildir. Bekâretle ilgili pornografide serpilip büyüyen bütün konular içerisinde en çok tutulanlar istila etme, sahip olma ve imha etmedir. Ama sonuçta böyle bir ihlal gerçek anlamda hiç de ihlal edici değildir. Aslında bu toplumsal açıdan korkunç derecede tutucu bir görüştür ve bekâreti en başta ihlal edilebilecek bir şey olarak sunan düzeni sağlamlaştırmaktan başka bir işe de yaramaz.

2 Burjuvaları şaşkına uğratmak – ç.n.

Bekâretin erotik yönleri, ataerkil cinselliğin daha çok göze çarpan önceliklerini oluşturur. Bekâretin erotikleştirilmesiyle birlikte, gençlik, fiziksel gelişkinlik, bilgisizlik, kırılganlık ve savunmasızlık da, tanımı gereği bunların hiçbiri olmayan birinin bakış açısına göre nesneleştirilmektedir. Bir bakireyle girilen cinsel ilişkiye erotik anlamlar yüklenmesi, deneyimli bir partnerin cinsel saldırganlığıyla bakire olan tarafın cinsel teslimiyeti arasında kurulan karşılıklı etkileşime dayanmaktadır. Bu görüş, cinsel ilişkiyi tamamlama ve dönüştürme aracı olarak göklere çıkarmakta ve bir kadına erişimi olan kişinin kadını, hem bedenen hem ruhen, doğrudan sahiplenebileceğini ya da sömürgeleştirebileceğini öne sürmektedir. Benzer şekilde bu görüş, hiçbir kadının kendi başına cinsel açıdan gerçek sayılamayacağını ve bir kadının cinselliğinin ancak bir erkek partnerin cinsel eylemiyle gerçek varlık kazanabileceğini de iddia etmektedir.

Bekâret pornosu görüntüleri bu ataerkil öncelikleri vurgular. Bunu, yenilik, saflık ve doğal güzellik izlenimi vermeye şiddetle yoğunlaşarak çok belirli bir şekilde yapar. Görüntüleri bekâret pornosunun çoğunu oluşturan kadınların gençlere özgü kusursuz ve açık renkli tenleri vardır. Yüzlerinde ya çok az makyaj vardır ya da hiç yoktur. Porno sanayisinin geri kalanında son derece yaygın olan aşırıya kaçan rujlardan ve ağız hareketlerinden özellikle kaçınılır. Koyu renge boyanmış, O şeklinde duran bir ağzın cinsel bir gösteri olduğu fazla barizdir. Oysa bu, nasıl bir cinsellik görüyorsak görelim bunun gerçek bir şey olduğuna, ortada hiçbir hile olmadığına inandırılmamızın son derece önemli olduğu bir bağlamdır.

Bu porno türünde görsel olarak ergenlik başlangıcını hatırlatmaya dair bariz bir eğilim vardır. Küçük göğüsler, zayıf basenler ve dar kalçalara önem verilir. Modellerin saçları genellikle uzundur ama çocukluğa özgü tarzlarda ya süslenmeden açık bırakılmış ya da bakire pornosunda kalıplaşmış olan öğrenci tarzında çift örgü, at kuyruğu ya da tek örgü olarak toplanmıştır. İşe bakir erkekler de karıştığında (hem erkek erkeğe pornoda, hem de iki tarafın da bekâretini kaybettiği heterosek-

süel senaryolarda), benzer şekilde onlar da fark edilecek kadar genç ve açık renklidir, yüzlerinde ve bedenlerinde ya çok az tüy vardır ya da hiç yoktur, ince ve çok az kaslıdırlar, canlı ve gergin tenleri vardır. Aynı şekilde gençliğin sözde doğallığını sergileme girişimi olarak, saçları da dağıtılmış ya da hafif biçimsiz kesilmiş olabilir.

Bu tür eğilimler, kusursuz bir bütünlük içinde genital organları da kapsar. Kasık bölgesindeki kıllar genellikle kırpılıp düzeltilmiş ya da tıraş edilmiştir; hem porno sanayisi standartları bunu gerektirdiği, hem de böyle bir beklenti varmış gibi göründüğü için. Bakirelerin yer aldığı yazılı pornografide de bunun yansımaları açıkça görülebilir. Belki de henüz "gerçek bir kadın" olmadığı için bakirelerin kılları ancak seyrek olarak çıkmıştır. Genital organlar da bedenin bütünüyle aynı niteliklere sahiptir. Dolgun, pembemsi ve sağlıklı olur ve hiçbir sarkma belirtisi göstermezler. Vajinanın büyük dudakları biçimli ve pürüzsüz, küçük dudaklarıysa küçük ve simetriktir. Testis torbaları ve göğüsler benzer şekilde sıkı, yukarıya doğru ve gergin durur ve hiçbir zaman sarkık değildir. Genital organların normalde olduğu gibi cilt dokusu ya da renk bakımından çeşitlilik göstermesine nadiren rastlanır ve bunlar genellikle solgundurlar.

Yazılı ya da görsel olsun bekâret pornosunun temel ürünlerinden biri olan aşırı yakından jinekolog çekimlerinde vajinalar kaçınılmaz olarak sıkı ve küçük betimlenir. Mantığa aykırı da olsa vajina boyutları, yazılı pornografinin fotoğraflardan daha ikna edici bir biçimde tarif edebildiği şeylerden biridir çünkü aslında vajinanın çok küçük bir kısmı dışarıdan görülebilir. Fotoğraflarda "sıkı" bir vajina izlenimi verildiğinden emin olmak için bekâret pornosundaki vajinalar, boyut karşılaştırması yapılamasın diye genellikle tek başına gösterilir. "Küçük bir bakire vajinası" gösteriyormuş gibi sunulan bazı yakın çekim fotoğrafları aslında vajinayı değil, bunun yerine çok daha küçük olan idrar yolu girişini gösterir. Bu aldatmaca, aradaki farkı anlayacak kadar bilgiye sahip olmayan ve kuşkularını çoktan bir kenara bırakarak gösterilen şeye inanmaya

hazır ortalama bir porno müşteri tarafından hiç fark edilmez.

Kuşkuların bir kenara bırakılması, sadece idrar yolu sahtekârlığı değil, bekâret pornosundaki himenler konusunda da pornocuların işine gelir. Bekâret pornosu fotoğraflarının gözde odak konularından biri olan himenler, garip deri renkleri ve dokularıyla çoğu zaman rötuş edilmiş, hatta belki de yapma gibi görünürler. Ama bu himenlerin sahte olup olmaması (birçoğu bariz öyledir) pek de önemli değildir. Sonuçta kaç izleyici gördüklerinin gerçekliğini yargılayabilecek bir konumdadır ya da bunu umursayacaktır ki? Asıl ilgilendikleri bunu, artık "bu" her neyse, görüyor olmalarıdır. Önemli olan himenin gerçek olması değil, gerçekten görülebilir olmasıdır. Pornonun amacına göre himen birçok şey, hatta hiç olmayacak şeyler bile, örneğin odanın öteki ucundan kolaylıkla görülebilecek bir şey ya da uyumsuz bir canı pembe tonunda olabilir. Kısacası himen her şey olabilir ama belirsiz olamaz.

Saç şeklinden himene kadar her şeyde, bekâret pornosundaki bedenlerin ilettiği mesaj, ergenlik ve deneyimsizliktir. Bu bedenler deneyime *hazır* görünürler ama çoktan deneyim sahibi oldukları izlenimini verecek belirtiler göstermeye yeltenmezler. Göğüslerin sarkmasına hiçbir zaman izin verilemez. Özenle yapılmış karmaşık saç şekillerinden fazla bilmişlik ve öngörürlük sergiledikleri için kaçınılır. Cilt üzerinde çatlaklar söz konusu bile olamaz. Bekâret pornosunun bize sunduğu bedenler, saf, henüz dokunulmamış ama cinsel anlamda sahiplenilme deneyimiyle damgalanmaya hazırdır. Özenle "doğal" gösterilen bu sıradanlık, bu porno türünün orta sınıfın normalliğini resmeden standart görüntü stokuyla ve ergenlere özgü simgeleşmiş ucuz sanatla birleştirildiğinde sürekli ve belirli bir mesaj taşır. *Hustler*'ın yan ürünü *Barely Legal* (Henüz Reşit Olmuş) gibi dergiler ve bunların porno sanayisindeki sayısız kardeşi, gençlik dolu güzellerini, şehir dışındaki zengin evlerin yatak odaları, üniversite yurtları, soyunma odaları, okulların spor salonlarındaki duşlar gibi ortamlarda resmederler. Kadınlar ponpon kız, öğrenci, bebek bakıcısı ve üniversiteli kız kulübü üyesi olarak betimlenmiştir. Bu kadınlar, "bü-

tün oyuncular on sekiz yaşının üstündedir" anlamında yetişkin olabilirler ama bu tür pornoda olgunlaşmamışlığın simgeleri daimidir.

Bekâret pornosunun son durağı kızlık bozulmasıdır. Bu sahne bir porno örneğinde ister açıkça gösterilsin, ister okurun ya da izleyicinin bunu fanteziyle tamamlaması için yarım bırakılsın, rotadan hiç şaşılmaz. Sahne gösterildiğinde, ya uygulama halinde vajinaya girildiği görüntüsünü ya da bekâret kaybının bilinen göstergelerinden bir ya da daha fazlasını, ya da bu ikisinin birleşimini içermelidir. Bekâret kaybı pornosunun en kolay elde edilen popüler tılsımı kandır. Ifitbleeds.com[3] adlı internet sitesi, kendisine uygun kana susamış bir isme sahip olmakla kalmamış, slogan olarak gazeteci gerçeği olan "Kanarsa kanıtlar" ifadesini değil (belki de fazla edebi olduğu için reddedilmiştir), "Kanarsa becerebiliriz!" ifadesini seçmiştir. Bekâret pornosu konulu internet siteleri, filmler ve resimli dergiler olası izleyicileri, "Himenlerini bozun" "Külotlarını, çarşaflarını ve daha fazlasını göreceksiniz" ve "Kanlı kutusunu görebilirsiniz" gibi örneklerle kandırırlar. Resimli bekâret pornosunda görülen kanın şüphe yaratacak kadar bol miktarda olduğunu ve çoğu zaman yapay göründüğünü söylemeye bile gerek yoktur. Bu da eski ve saygın bir gelenekten gelir.

Bekâret pornosunun markası niteliğinde olan diğer iki konu da kadının zevk aldığına dair "kanıt" ve dönüşüm geçirdiği fikridir. Çoğu zaman, vajinaya girilmesine dayalı ilk cinsel ilişkinin özünde yer alan dönüşümün "gerçek" olduğu konusu özellikle vurgulanır. Newvirginseveryday.com[4] siteye üye olanların, "bu küçük kızları gerçek kadınlara dönüştürecek çükleri" göreceğini vaat eder ve bizi, "kızların GERÇEK kadınlığa yolculuğunun bir saniyesini bile kaçırmayı göze alamazsınız" (vurgu orijinal), diye uyarır. Bekâretini kaybettikten sonra cinsel açıdan doymak bilmez birine dönüşüp "anında seks müptelası" olan bakire, satılık porno görüntülerinden biridir. Baş-

3 Sitenin adı İngilizce'de "kanarsa" anlamına gelir – ç.n.

4 Sitenin adı İngilizce'de "her gün yeni bakireler" anlamına gelir – ç.n.

kalarını seks yaparken görüp kendisi de yapmaya heveslenen röntgenci bakire ya da "cinsel olarak uyandırıldığı" için seks arzulayan ve bekâretinden kendi isteğiyle vazgeçen bakire de sıkça karşımıza çıkar.

Bu konular çoğu zaman daha etkili olsun diye birleştirilir. 19. yüzyılda yazılan *The Amatory Experiences of a Surgeon* (Bir Cerrahın Şehvetli Deneyimleri) adlı kitapta, başlıkta sözü edilen cerrah, genç bir yatalak hastanın içindeki şehveti yavaş yavaş uyandırarak öyle bir noktaya getirir ki hasta cerrahtan kızlığını bozmasını ister. Dahası bu kızlık bozma olayı "genç hastanın sağlığı üzerinde öyle iyi bir etki yarattı ki sonunda belkemiğiyle ilgili şikâyetin üstesinden gelmekle kalmadı, on sekiz yaşında da evlendi." Bekâret pornosunda seks her derde devadır. Kızları kadınlara döndürerek olgunlaşmamışlığı giderir, cahilleri bilgeye dönüştürür ve isteksizleri ateşliye çevirir. Engelli kızları alıp onlara karılık yapabilme yeteneği bağışlar. Bu fanteziler hiçbir kuralı ihlal etmez. Bunlar erkek hâkimiyetinin ve kadın teslimiyetinin fantezileridir.

### *Kötü Davranış ve Modern Erkek*

Erotikleştirilmiş bekâretin ilk defa ön plana çıktığı zaman dilimi göz önüne alındığında, kızlık bozulmasını başkaldırı olarak gösterme eğilimi, birçok açıdan oldukça beklenen bir şeydir. Açık saçık sanat eserleri ve yazılar, antik Yunanlardan da öncesinden bu yana çeşitli şekil ve tarzlarda var olmuştur ama aslında bakirelerin erotik bir nesne olarak görülmesi ancak, tarihçilerin modern çağ dediği kabaca 16. yüzyıldan sonraki dönemden itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır.

16. yüzyıl öncesinde bugün bildiğimiz anlamda pornografi yoktur. Bunun nedeni, 16. yüzyılın, pornonun olmadığı bir cennetten ikinci Düşüş'ü simgelemesi değil, 16. yüzyıldan önce müstehcenliğin amacının büyük olasılıkla bütünüyle şehvetle ilgili olmamasıdır. O dönemde müstehcenliğin, eski Roma'yı süsleyen sayısız *fallus* örneğinde olduğu gibi, ayinsel ya da mitolojik bir önemi olmuş olabilir. Halk eğlencesinin bir

parçası (açık saçık bir resim, şaka ya da şarkı) ya da bir genelev reklamı da olabilir. *Lysistrata*, *Satyricon*, *Gargantua and Pantagruel* (Gargantua ile Pantagruel), *The Canterbury Tales* (Canterbury Hikâyeleri) ya da Hieronmous Bosch'un resimlerinde olduğu gibi, bir yerginin keskin dilini daha da keskinleştirebilir. Bugün pornografi olarak tanımladığımız şeylerin olmaması, o zamanın kültürel sularında müstehcenliğin ya da cinsel içeriğin yüzmediği anlamına gelmez. Açık saçık cinsel içerikler her zaman var olmuştur. Ancak bunlar her zaman aynı amaçlar uğruna kullanılmamıştır.

Bütün bu kaba sanat ve düzyazı eserler sayesinde, önceki nesiller için neyin müstehcen ve seksî olduğu konusunda oldukça iyi bir fikre sahip olabiliriz ve öyle görünüyor ki bekâret bu nesillerin akıllarında çok da yer etmemiştir. Örneğin, Ortaçağ'ın sonlarında Rabelais ve Chaucer'da erotik olarak nesneleştirilmiş olan klasik kadın bakire değil, *The Canterbury Tales*'de (Canterbury Hikâyeleri) yer alan "The Miller's Tale" (Değirmencinin Hikâyesi) hikâyesinin küstah Alisoun'u gibi genç ve güzel eştir. Modern, "porno için porno" diyebileceğimiz pornografi türünü başlattığı öne sürülen, Pietro Aretino'nun bol bol resimlendirilmiş 1524 tarihli *Sonetti lussuriosi* adlı kitabında da bakireyi bulamayız. Aretino'nun sonraki kitabı *Ragionamenti*'de (iki ciltlir, 1534-1536) rastladığımız bakireyse erotikleştirilmemiştir. Aksine bu bakire bir rahibedir ve Aretino'nun dünyasında var olan üç kadın türünden biri olarak saptanmıştır: Rahibe, eş ve orospu.

Rönesans'ın doruğunda bekâret, erotik bağlamlarda ortaya çıkmaya başladığında öyle pek seksî değildir. Aralarında çok sayıda Artemis'in ve Athena'nın olduğu (Kraliçe I. Elizabeth sık sık Athena'ya benzetilmiştir) klasikleştirilmiş bakireler, cinsel yönden çekici ama ulaşılamaz ve hatta şehvete karşı olan kişiler olarak betimlenmiştir. Üst tabakanın oldukça iyi eğitim görmüş bütün üyelerinin de bildiği gibi, bakire tanrıçaları erotik nesneler olarak konu etmeye kalkışanlar bunun bedelini ağır bir şekilde öderdi: Akteon bir erkek geyiğe dönüştürülmüş, Tiresias ise kör edilmişti. Üst tabakalarda doğan ba-

kirelerin Athena olarak düşünülmesi, seçkinler sınıfının kur yapma anlayışlarına uymuş, şiir ve şarkı yazılması ve okunması gibi açık flörtleşmenin zihni meşgul eden biçimlerini beslemişti. Evlenecek yaşa gelmiş olan genç insanlar bu flörtleşmeyle oyalanırken, kapalı kapılar ardında yaşça büyük akrabaları, hanedanlığa ve siyasete dair evlilik görüşmelerini sonuca bağlardı. Elbette Athena olmak ancak geçici bir süreliğine sunulan bir teklifti çünkü bu genç tanrıçaların neredeyse hepsinin kaderinde evlilik vardı. Ama ilk örnek olan Athena, cinsel nesneleştirilmeye karşı resmen bağışık olan bekâretiyle gelişmiştir.

Athena'nın hemen ardından edebiyatta ve görsel temsillerde görülmeye başlayan alt sınıftan bakirelerinin böyle bir bağışıklığı yoktu. Athena gibi Hizmetçi Kız da cinsel yönden çekici ve baştan çıkarıcı olarak görülürdü. Ama Athena toplumsal konumuyla ve buna ilişkin olarak öteki dünyaya aitmiş gibi görünmesiyle korunurken, Hizmetçi Kızın bekâreti son derece dünyevi ve savunmasızdı. Savunmasız olduğu için aldatma konusunda da usta olmuştu. Athena'nın bekâreti dokunulamayacak kadar yüce olduğu için dikkate değer idiyse, Hizmetçi Kızın bekâreti tam da ulaşılabilir olduğu için dikkate değerdi. Bir yandan Hizmetçi Kızların alınganlıkları ve kendilerini baştan çıkarmaya niyetlenenlere karşı koyma becerileri kayda değer olarak görülürdü, öte yandan yoksul ve eğitimsiz olmalarının onları cinsel saldırganlara karşı genellikle savunmasız bıraktığı düşünülürdü.

Bugün olduğu gibi o zamanlar da, erkeklerin işçi sınıfından kadınların bekâretine yeltenmesi çoğu zaman, 18. yüzyıla ait "My Thing Is My Own" (Benim Şeyim Benimdir) adlı sevilen şarkıda tarif edildiği gibi şiddetli savaşlara sahne olmuştu.

*Bir müzik ustası geldi ki bana*
*Bir ders versin aletim konusunda.*
*Boş yere teşekkür edip gitmesi için uyardım,*
*Çalınmamalıydı çünkü küçük kemanım.*

*Koro: Benim şeyim benimdir, öyle de devam edecektir,*
*Diğer genç kızlar dilediğini yapabilir edebilir,*
*Benim şeyim benimdir, onu her şeyden uzakta tutacağım*
*Ve ben kalbini almadan hiçbir adamla paylaşmayacağım.*

*Bir de kur yaptı bana kurnaz bir saatçi,*
*Servet vaat etti bana çalarsam zilini.*
*Ben de baktım saat düzeneğine ve dedim ki şaşkınlık içinde,*
*Senin sarkacın fazla küçük gelir benim saatime.*

Thomas d'Urfey'nin *Pills to Purge Melancholy* (Melankoliden Kurtaracak Reçeteler) (1719) adlı kitabında kaleme aldığı bu şarkı, işçi sınıfındaki cinsiyetler arası savaşın yapısı konusunda çok şey anlatır. Maddi kaynaklar üzerindeki çatışma, ilişkinin sağladığı güvence, toplumsal kabul edilebilirlik, fiziksel güvenlik, sevgi ve erkeklerin kadınlardan cinsel arzularını tatmin etmelerini bekleme hakkı gibi etkenlerin hepsi işin içindeydi. Penis büyüklüğü konusunda yapılan utanmazca yorumlarla birlikte kadının erotik zevki konusunun da işin içinde olması bir tesadüf değildi.

## *Şehir ve Köy*

Bekâretin erotikleştirilmesi, kapitalizmin yükselişi ve şehirlerin artmasıyla ilişkilidir. 16. yüzyılda başlayarak kapitalist ekonomilerin yükselişe geçmesi ve sonunda tarım yerine sanayi ekonomisinin öne çıkması, hem coğrafyayı hem kültürü değiştirmiştir. Zaman içerisinde nakit, insanı zenginliğe götüren temel araç olarak toprağın yerini almıştır. Maaş karşılığı çalışmak ve nakit aracılığıyla ticaret yapmak, emek üretmenin ve ticaret yapmanın ana şekli haline gelmiştir. Şehirler, özellikle de taşımacılık ve gemicilik bakımından stratejik olarak iyi yerlere kurulmuş olanlar, çok kısa zamanda büyük hızla büyümüşlerdir. Nüfusu en yakın rakibi Paris'inkini rahatça geçen Londra, bu şehirlerin en büyüğüydü ve 1835 civarlarında nüfusu bir milyona ulaşacak ilk Batı şehriydi.

Şehirler daha da büyüyüp kalabalıklaştıkça ve bu şehirleşmiş ve sanayileşmiş yeni dünyadaki işler gitgide daha belirli ve uzmanlaşmış hale geldikçe, bunun toplumsal yan etkilerinin olması kaçınılmazdı. Bu devasa şehirlerde yaşayan insanların bütün günlük gereksinimlerinin çaresine bakılmalıydı: Giyecek, yiyecek, yakıt ve temizlik. Bu ve başka gereksinimleri gidermek içinse çok daha büyük sayıda, aşçı, hizmetçi, seyis, dikişçi, çamaşırcı, seyyar satıcı, terzi, kapıcı, uşak ve ayakçı gibi yardımcı işçilere gerek vardı. Büyük şehirlerin sunduğu kazanç fırsatları binlerce erkek, kadın ve çocuğu köylerden şehre çekti. Bu insanlar safça bir araba dolusu yükle şehre vardıklarında bir anda büyük şehrin kendisine özgü, hakkında neredeyse hiçbir şey bilmedikleri çatışma kuralları olduğunu keşfettiler.

Bu da konuyu bakire Hizmetçi Kızımıza geri getirir. Hizmetçi Kız şehirde doğup büyüseydi, hele de hızlı ve şanslı bir eğitimden geçmiş olsaydı, "Benim Şeyim Benimdir"de sözü edilen tedbirli şehirli olabilirdi. Hizmetçi Kız büyük çoğunlukla *Fanny Hill*'in ilk bölümünde gördüğümüz saftirige çok daha fazla benzerdi. Coğrafi istikrarın ve topluluk dayanışmasının belli bir dereceye dürüstlük ya da en azından davranış standartları bakımından hesap verme yükümlülüğü sağladığı köydeki ya da kırsal topluluktaki toplumsal beklentilerle yetişen bu kızlar şehirlere vardıklarında güvenlik ağlarını kaybederdi.

Arkadaşsız ve beş parasız durumda şehre yeni gelenlerin fazla seçeneği yoktu. Bu köylü kızlar, zorlu alışma döneminde bekâretlerini korumayı başarabilirler, ama başaramayabilir de. Şehre yeni gelenleri kandırarak kendilerinin yeni çalışanları yapan genelev işleticileri ve şehre henüz gelip de başka gidecek yeri olmayan köylü kadınları cinsel olarak ağına düşüren avcı işverenler dillere destandı. Ama genç bir kadın bunların yanı sıra, sevgi, rahatlık ve zevk için duyduğu son derece normal olan kendi arzularıyla da uğraşmak zorundaydı. Göç yaşamının getirdiği yoksulluk, ağır iş ve toplumsal yalnızlık, kadınları savunmasız bırakıyordu. Bu savunmasızlıklar gayet iyi biliniyor ve sömürülüyordu. D'Urfey'nin *Pills* (Reçeteler) adlı kitabındaki başka bir ezginin de öğütlediği gibi, "on beş yaşın-

da bir bakire bulursanız," tek yapmanız gereken şudur: "Zekice güzelce konuşarak sakinleştirin ... ve hepsi olsun sizin."

Bilgili, saf ya da ikisinin ortasında bir yerlerde olabilen Hizmetçi Kız, cinsellik konusuyla kaçınılmaz olarak uğraşmak zorundaydı Bunu yansıtan, tehlikede olan bekâretin anlatıldığı hikâyeler, 18. yüzyıla damgasını vuran anlatılar olmuştu. *Fanny Hill*'in açılış bölümleri bunun (ve daha birçok başka şeyin) ünlü bir örneğidir ama aslında örnekler çoğaltılabilir de. Samuel Richardson'ın bu konuda yazdığı, ahlâk dersi veren iki devasa ibret oyunu romanından ilki olan *Pamela* (1740), bu hikâyenin operaya uyarlamasıdır. *Pamela* zafer içinde evlilikle sona erer ama Richardson'ın sonraki eseri *Clarissa* (1748) kahramanın tecavüze kurban gitmesiyle biter. Efsanevi Marquis de Sade bu hikâyenin çarpıcı bir biçimde daha karanlık uyarlamaları olan *Juliette* ve *Justine*'i yazmıştır. Gülünç ya da üzücü olsun, cinsel yönden tehditkar bir üst sınıf ortamında hizmet veren ve bekâreti tehlikede olan aşağı sınıf bakiresinin hikâyesi, kısmen sanatın yaşamı taklit etmedeki doğruluğundan dolayı, kitaplarda ve tiyatro oyunlarında kalıcı olmaya devam etmiştir.

## *Matbaa, Protestanlar ve Frengi*

Bekâretin bariz bir cinsel saplantıya dönüştüğü bir ortamın oluşmasına katkıda bulunan birçok şey arasında en etkili olanlardan birisi popüler basının ortaya çıkmasıdır. Kitaplar, bekâretin, güya buna sahip olan kadınlara gönderme yapmadan özünde nesneleştirilebilen bir şey olduğu fikrinin oluşması ve yayılması açısından büyük önem taşımıştır. Nicholas Venette'in son derece etkili eseri *The Mysteries of Conjugal Love Reveal'd* (Evli Aşkın Gizleri) ve yazarı bilinmeyen *Aristotle's Master-Piece*[5] (Aristo'nun Başyapıtı) gibi popüler kitaplar, be-

5 1696'da Fransızca aslının çıkmasından, 1774'ten hemen sonra yayımlanan son İngilizce çevirisine kadar geçen sürede, Venette'in kitabının çok sayıda uyarlaması ve baskısı yeniden basılmıştır. *Aristotle's Master-Piece*'in uyarlamaları ise 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar piyasaya çıkmış, hatta 20. yüzyıla kadar tedavülde kalmıştır.

kâretin fiziksel bir nesne olduğu fikrinin, sayısı büyük bir hızla artan okurlara iletilmesine yardımcı olmuştur.

Okurlar bu kitaplardan, *Aristotle's Master-Piece* adlı kitapta himenin anatomik tarifinin de gösterdiği gibi, bekâretin bir nesne olduğunu öğrendiler. Bekâret kesinlikle çok fazla endişeye yol açan bir nesneydi: Venette'inkiler gibi tıp kitaplarının yanı sıra *Fanny Hill* ve *Moll Flanders* gibi romanlar da okurlarına sadece bekâretin nesneleştirilmiş bir uyarlamasını göstermekle kalmayıp yüzyıllardır süregelen "yanıltmaca" uygulamalarının varlığını da ortaya çıkardı. Augustine'in ya da Hildegard'ın, hatta Aquinalı Thomas'ın zihninde bekâretin baskın olan tinsel, ahlâki ve psikolojik yönleri bu dönemde sertçe bir kenara itildi. Sanki yaşayan, düşünen, hisseden bir insanın bedeniyle hiçbir bağlantısı yokmuş gibi bekâret artık bir nesne, kendi kendisine var olan bir şey, tek başına tartışılabilen bir şeydir. Bu, fizikötesi hiçbir şey gerektirmeyen, hatta buna izin vermeyen bir bekâret uyarlamasıydı. Bir kızı fethetmek, daha kolay olan kızlık zarını fethetme görevinden ayrı bir sorun olarak görülebilirdi.

Kızlık zarları sahip olunmak için vardı ve zayıf bir konumda oldukları için onlardan istifade etmek daha kolaydı. Bir kadın ister köyden şehre yeni gelmiş bir genç kız olsun, ister işçi sınıfından birinin kızı, ister bir şekilde kıt kanaat geçinmek zorunda olan bir kızkurusu olsun, evli değilse, ekonomik ve kişisel olarak savunmasızdı. Evlerde çalışan işçilerin cinsel olarak sömürülmesi, 19. yüzyıl Fransası'nın zarifçe huysuz edebiyat ünlüleri olan Edmond ve Jules de Goncourt'un bir hizmetçiyi, "evin genç erkeği tarafından mahvedilmiş kız" olarak tanımlamasına yetecek kadar yaygındı. Gerçekten de bu adamı ne durdurabilirdi ki? Mal varlığı, toplumsal konum ve cinsiyet farkları, gücün erkek tarafında olmasını sağlıyordu. Erkeklerin çoğu, birlikte cinsel ilişki yaşadıkları bir kadının başına gelebilecekler konusunda kendilerini neredeyse hiç sorumlu hissetmiyordu.

Erkekler için gönül eğlendirme amaçlı cinsel ilişkinin faydaları, olası tehlikelerinden bariz bir biçimde daha ağır bası-

yordu. Toplumsal açıdan bu ilişkiler çoğu zaman erkekliğin kanıtı, değerli bir nitelik olarak görülüyordu. Zamparaların her zamanki derdi olan zührevi hastalıklara gelince, bu, bakirelerle yatma çabalarını haklı gösteren etkenlerden sadece biriydi. Tedavi edilebilse de henüz iyileştirilemeyen belsoğukluğu ve frengi, modern Avrupa'nın başlangıcında dizginlenemez boyutlardaydı. Temkinli çapkınlar sırf bu nedenden dolayı çoğu zaman bakirelerin peşinde koşardı. *A Modest Defence of Publick Stews* (1724) (Kamu Kerhanelerinin Makûl Bir Savunması) adlı kitabında Bernard Mandeville, "aşk meşk peşinde koşan zevk sahibi kişiler" diye, sadece bakirelerle yatmaya çalışan erkeklerden söz etmiştir. Ancak Mandeville'in gözünde bekâret konusundaki bu erotik saplantı savunulabilirdi çünkü bu, "esas olarak erkeklerin kişisel güvenliği içindi." "Lekeden" ya da "frengiden" kaçmak Mandeville'e göre bakire kadınların tercih edilmesi için iyi bir sebepti çünkü onun da dediği gibi, "bazı erkekler riske girmekten, hatta kendi yattıkları bakirelerle ikinci kez yatmaktan bile korkuyordu."

Modern çağın başlarında bakirelerle yatma peşinde koşan erkekler arasında, verdikleri tek hasarın istemsiz ve kısa süreli olduğuna dair bir anlayış vardı. Bir erkeğin bir kadının vajinasına girmesi doğal ve kaçınılmazdı. Her kadın nasılsa eninde sonunda bekâretini kaybedecekti. Hatta erkekler ve genelev patroniçeleri, kızlığı bozulan kadına iyilik ettikleri için kendilerini tebrik edebilirlerdi çünkü bir kadının kızlığının, yoksullar sınıfının bir üyesi tarafından bozulmasındansa, yüksek konumlu bir adam tarafından bozulması teoride daha az onur kırıcıydı. Bu tutumlar, paranın yönettiği, şehirlerin ekonomik nedenlerle göç edenlerle dolup taştığı ve tarımla uğraşan geniş ailelerin kazanabildikleri birkaç kuruşa bağımlı olan, bölünmüş yoksul insan topluluklarına yerini bıraktığı bir dünyayla birleştirildiğinde, cinselliğe uzun zamandır büyük merak duyan, gereksiz pahalı şeyler için yüksek meblağlar harcayan ve gitgide büyüyen bir burjuva sınıfın var olması ve oldukça büyük boyutlarda bir bakireyle seks sanayisinin gelişmesi insanı hiç de şaşırtmamalıdır.

Bekâretin fahişeliğin yaygın bir alt kolu olarak satılması, tarihsel kayıtlarda 18. yüzyılın başlarında görünmeye başlamıştır. Mandeville'in *Defence*'i "kiralık bakirelerin" el altında olduğunu açıkça gösterir. Hatta 17. yüzyıla ait zengin gezginler için tasarlanan genelev ve eğlence kılavuzlarında bazen, Londra ve Venedik gibi şehirlere göndermeler bulunmaktadır. Söylentiye göre Brüksel'in, 20. yüzyılın sonları kadar yakın bir tarihte bile, genelevde kızlık bozulmalarının yuvası olduğu iddia edilmiştir. Elbette Cleland'in *Fanny Hill*'i da çoğu zaman kızlık ticaretinin kanıtı olarak gösterilmiştir ve kitabın, bunu belgelemese de örneklediğini düşünmek mantıklı gelmektedir. Ancak bekâret fuhuşu konusunda dikkate almamız gereken kanıtların çoğunluğu 19. yüzyıl İngilteresi'nden gelir.

Bu, orta sınıf insanseverliğinin hızla yükselişe geçtiği zaman ve şehirlerdeki yoksulluğun ve bunun beraberinde gelen sorunların örgütlü vatandaş topluluklarının nihayet dikkatini çekmeye başladığı bir dönemdi. 19. yüzyılda bakire fuhuşu konusunda nispeten çok az şey biliyoruz, bildiğimiz şeyler de esas olarak bu uygulamayı ortadan kaldırmaya uğraşanların çalışmaları sayesinde bize ulaşmıştır. Ama bu kayıtları kullanmak tarihçiler için bazı sorunlar çıkarmaktadır.

İnsanseverlerle düzeltmek istedikleri kadınlar arasındaki uçurum çok derindi. İnsanseverlerin anlatılarında tarif edilen fahişelerin ve yoksulların dünyası, ne fahişe ne de yoksul olan ve fahişelerle yoksulları küçük gören insanların kalemleriyle düzenli olarak süzgeçten geçirilmişti. Tek başına erdemin boğazlarından nadiren bir lokma ekmek geçmesini sağladığını fark edenlerle, yiyecek ya da giyecek kıtlığı çekmeyen ve erdem kıtlığı çekmek için de bir nedeni olmayanlar arasında sürekli, tedirgin ve karşılıklı bir güvensizlik vardı.

Bu yenilikçilere göre, bir kadının fahişeliğe başlamasının akla yatkın tek nedeni, kadının baştan çıkarıldıktan ya da tecavüze uğradıktan sonra terk edilmesi ya da açlıkla karşı karşıya olmasıdır ya da bunların ikisinin birden başına gelmesidir.

Bundan başka herhangi bir neden pek akıllarına gelmiyordu. Başlarını sokacak bir evi karşılayabildikleri, ihtiyaçlarına uygun kıyafetler alabildikleri ve düzenli olarak beslenebildikleri için yeteneklerinden memnun görünen fahişeler, ahlâksız ve kendilerini günahkârca modaya ve lükse adamış kadınlar olarak betimleniyordu. Erkeklerin kendilerine eşlik etmesinden ve cinsellikten açıkça hoşlanan kadınlar, şehvet düşkünü ve esasen iflah olmaz olarak görülüyordu. Pişmanlık duymayan seks işçilerinin, özellikle de bu hayata başka kadınları sokan ya da genelev işletenlerin varlığı bile, kadınların doğuştan özünde saf, terbiyeli ve erdemli olduğuna dair yaygın inanışla utanç verici bir çelişki yaratıyordu. Bu tür sapkın yaratıklarda kadınlık kaybolmuştu: Oldukça ünlü Dr. Elizabeth Blackwell'in yazdığına göre, bu kadınlar "yok etmekten ve işkenceden zevk alan vahşi kaplanlara" dönüşmüşlerdi. Hatta fahişeliğin kadınları ortadan kaldırdığına inanılıyordu. Üç yıl fahişelik etmenin bir kadını öldürmeye yettiği fikri yenilikçiler arasında (on yıllar boyunca fahişelikle uğraşan kadınlar hakkında kaleme aldıkları kendi yazılarında fazlasıyla aksi yönde kanıt olmasına karşın) sıkça tekrarlanıyordu.

Bu konuda doğru olan, bugün olduğu gibi o zamanlar da, seks sanayisinde neredeyse her türden ve yapıdan kadının var olduğuydu. Birçoğu gerçekten de mağdur edilmiş şanssız kadınlardı ve onların hikâyeleri yürek parçalayıcı ve korkunçtu. Ama her fahişenin cinsel saldırı kurbanı olduğu fikri, fahişeliği meslek olarak yapan kadınların bu işte üçüncü yılını tamamladıktan hemen sonra düşüp öldükleri fikri kadar yanlıştır. Birçok yenilikçinin güçlü iddialarına karşın, bir kere bile fahişelik yapan bir kadının temelli bu işi yaptığı inancı da doğru değildir. Ara sıra rastgele fahişelik yapmak, yoksul kadınlar arasında, düzenli olarak yaptıkları iş karşılığında aldıkları yetersiz maaşları tamamlayabilmenin nispeten yaygın bir yoluydu; hatta bazen bunu, kocaların ya da anne-babaların bilgisi dahilinde yaparlardı.

Bakirelerin fahişeliğini düşünürken, bütün bunları göz önünde bulundurmak ve yenilikçilerin kızlık ticareti konu-

sunda göz önüne sermeye istekli olduğu şeyin, her türlü pornografik uyarlamada olduğu gibi kendi gündemlerinden kaynaklandığını hatırlamak önemlidir. Aslında yenilikçilerin bakire fuhuşu konusunda yazdıkları, çoğu zaman çarpıcı şekilde, aynı konuda yazılmış pornografileri andırır. Aradaki tek fark, pornocunun şehvet uyandırmak için yazarken, yenilikçinin şaşkınlık ve iğrenme yaratmak için yazmasıdır. Yenilik edebiyatının konusu hiçbir zaman doğruları göstermek değil, güçlü duygular uyandırmak (siyasi ve toplumsal eylem teşvik etmek adına) olmuştur.

İnsanseverlerin bekâret satışı konusunda yazdıklarına şöyle bir göz atmak, bunun kabul görmüş ama aynı zamanda nispeten tehlikeli bir piyasa olduğunu ve çoğu zaman gizlilik içinde yürütüldüğünü ortaya çıkarır. Sadistlik, mazoşistlik, cinsel kölelik ve ters ilişki gibi daha az tuhaf sapkınlık çeşitlerinin yanında bakire düşkünlüğü, doğru kişileri tanıyorsanız ve cepleriniz yeterince derinse, genelevlerde giderilebilecek cinsel heveslerden sadece biriydi.

Bunların yanı sıra, genelev işleticilerinin bakire olmayan kadınları gerçek mal olarak satabileceğinin farkında olan bir bakire avcısının aradığı bazı şeyleri de biliyoruz. Gerçek bir bakirenin kalite işareti olduğu düşünülen birkaç özellik vardı. Kırsal kesimden gelmiş olmak, saflık ve gençlik gibi özelliklerin oluşturduğu bir bileşim. Şehirlerin pisliğiyle karşılaştırıldığında kırsal yaşamın sağlıklı ve temiz olduğu (hem gerçek hem mecazi anlamda) düşünülürdü. "Baştan çıkarmanın" gerçekte ne gerektirdiğinden ya da bir genelev patroniçesi, "beyefendiyle gidip oyun oynaması" için bir kıza para teklif ettiğinde, bunun aslında ne anlama geldiğinden habersiz olmak gibi saflıklar ise, genç bir kadının hem fiziksel açıdan deneyimsiz olduğunun, hem de kendi bekâretinin kıymetini bilemeyecek kadar cahil olduğunun kesin bir işareti olarak görülürdü. Gençliğe gelince, o zaten olmazsa olmazdı.

Gençlik aynı zamanda bekâret fuhuşu konusundaki tartışmanın ve yenilikçilerin buna son vermeye yönelik özel ve yoğun çabalarının da olmazsa olmazıydı. Bu tartışmanın konusu, çocuk olmanın kültürel ve yasal anlamının yeniden tanımlanmasından başka bir şey değildi. 1885'te Ceza Kanunu Değişikliği Tasarısının kabul edilmesiyle İngiltere'de cinsel rıza yaşı on ikiden (1875'ten önce) ve on üçten (1875-1885 yılları arasında) on altıya çıkarılmıştır. Yasa böyle dediği ve yasal açıdan riskli işlerle meşgul olanlar kendilerine uygulanabilecek yasaları harfi harfine bilmeye şaşırtıcı derece meyilli olduğu için, bu yaşlar, hem genelev işleticileri hem de müşterileri için az çok işleyen bir temel oluşturmuştur. Modern çağın bakış açısından bakıldığında sübyancılık olarak görünen şey, 1885 öncesinde yasal açıdan hiç böyle bir şey değildi. O dönemin yasasına göre, on üç yaşındakiler kız değil, kadındı ve bu yüzden de fahişe olarak çalıştırılmaları öyle özel suç teşkil eden bir durum değildi.

Ama bu durum çok sürmemiştir. Kültür değişiyor ve o değiştikçe çocukluk ve cinsellik konusundaki görüşler de değişiyordu. Çocukların dünyanın acı gerçeklerinden korunması gerektiği, cinsel görüntülere ve fikirlere maruz kalmanın çocuklar için zararlı olduğu, çocukların çalışmaması gerektiği ve doğuştan masum oldukları gibi inanışların hepsi, 19. yüzyılın insanseverleri yetiştiren orta sınıfıyla birlikte kültürel önem kazanan görüşlerdi.

Çocuklar ve çocukluk konusunda bu kadar yüce gönüllü olmaya yoksulların gücü pek yetmiyordu. Cinsel ilişki için ne kadar küçük olursa olsun on üç, para kazanmak için hiç de küçük bir yaş değildi. Çocuk işçiliği 19. yüzyılda çok yaygındı ve yoksulların çocukları doğal olarak çalışırdı. Bu çocuklar ancak temel eğitim alır ve bunun ötesinde nadiren okula gönderilirdi çünkü resmî eğitim para gerektirirdi ve ailelerin buna ayıracak parası yoktu. Bunun yerine yeterli güce ulaştıkları düşünüldüğünde yoksul çocukların çoğu hemen çalışmaya

başlardı. Kırsal kesimlerde çocuklar anne-babalarının ve akrabalarının yanında evde, tarlalarda ve küçük aile işletmelerinde çalışırdı. Şehirlerde de ailelerine yardım ederlerdi ama başka yerlerde çalıştıkları da aynı sıklıkta görülürdü. Dört, beş gibi küçücük yaşlardaki çocuklar fabrikalarda, madenlerde ve sömürü atölyelerinde çalışırdı. Çok sayıda çocuk kibrit ve gazete satarak, çeşitli öteberilerle seyyar satıcılık yaparak, eğlenceli gösteriler sunarak, getir götür işleri yaparak vs. sokaklarda da çalışırdı. Bunlar hiç de istisna sayılmazdı; nüfusun yarıdan fazlası için bu kural niteliğinde bir durumdu.

19. yüzyılda para için bekâretini satan ergenin vahim durumunu göz önünde bulundurduğumuzda, bu kızı günümüz standartlarına göre düşünme lüksümüz yoktur. Bu kızdan, para kazanıp ailesinin geçimine katkıda bulunması ya da kendi geçimini sağlaması için yapabileceği her şeyi yapması bekleniyordu ve cinsel emek ister istemez söz konusuydu. Hatta anne ve baba kızlarının bekâretini paraya çevrilebilir değerli bir mal olarak görüyor bile olabilirdi. Kızlarının bekâretini, stratejik bir evliliktense bir gıdım parayla değiş tokuş etmek, üst sınıfların kadınlara yönelik temel tutumundan farklı bir tutumun kanıtı değil, kıt kanaat geçinmenin getirdiği zorunlulukları gözler önüne seren bir örnektir.

Ayrıca yoksulların kızları başkalarının gözünde zaten bir dereceye kadar dünyevi olarak görülüyor ve bu kızların genellikle karşılarına çıkan ilk fırsatta bekâretlerinden kurtulduklarını farz ediliyordu. Geleneksel olarak erkeğe ait kamu alanları olan ticaret ve sokaklardaki etkileşimlere ve baştan çıkarmalara maruz kaldıklarında nasıl saf ve temiz kalabilirlerdi ki?

Gerçekte bu kızlar çoğu zaman zannedildiğinden daha saf ve temizdi (en azından bazı açılardan zannedildiğinden şaşırtıcı derecede daha cahillerdi). Tarihçi Peter Gay'in dönüm noktası niteliğindeki, *The Bourgeois Experience: Victoria to Freud* (Burjuva Deneyimi: Victoria'dan Freud'a) adlı çalışmasında ortaya çıkardığı gibi, 19. yüzyılın şehvet kültürünün açıkça iki yüzü vardı: Yenilebilen hayvanların bıçaktan geçirilmesinden, şehir yoksulluğunun sefaletine kadar yaşamın birçok dehşet

verici gerçeğiyle yakından alakalı olmanın, özenle korunan ve katı bir şekilde cinsiyetlendirilmiş bir cinsel cehaletle el ele gittiği bir kültür. "Saygıdeğer" kadınların, evlilik konuyu gündeme getirene kadar cinsel meselelerden habersiz olması beklenirdi. Roman yazarı bir kadın olan George Sand, 1843'te üvey erkek kardeşine yazdığı bir mektupta, Viktorya dönemi toplumundaki orta sınıfın kadınlarının cinsel kaderini şöyle özetlemişti: "Kendilerini elimizden geldiğince azize olarak yetiştiriyor, sonra da kısrak gibi teslim ediyoruz."

Cinsellik konularındaki tabu, burjuvalar ve üst sınıf aileleriyle pek de sınırlı değildi. Yoksul çocukların, cinsellik içeren açık saçık görüntülere ve bilgilere daha fazla maruz kalmış olması olasıdır çünkü yaşam alanları büyük olasılıkla oldukça kalabalıktı. Yine de bu, cinsellik konularından daha çok haberdar oldukları ya da cinsel geleceklerinin ne şekil alabileceği konusunda daha iyi eğitim almış oldukları anlamına gelmezdi. Genelev patroniçeleri ve yenilikçiler bunun ne anlama geldiğini benzer şekilde anlamıştır: Yoksul genç kadınlar büyük olasılıkla kolayca kandırılabilirdi. Bir bekâret satışının, o zamana kadar birçoğunun eline geçenden daha büyük miktarda para getirmesi için, bir ya da iki sterlinden fazlasını kapsaması gerekmezdi. Bu kızların çoğu cinsel ilişkinin ne olduğu ya da ne anlama geldiği konusunda sınırlı bilgiye sahipti ve genelev patroniçeleri ya da müşterileri de, genç kadınlara her şeyin iyi olacağı güvencesini vermekten mutluydu. Bu tür bir yatıştırma işe yaramazsa genç bir kadına bunun kaçınılmaz olduğu ve er ya da geç herkesin başına geldiği ve cesaretini yitirmemesi gerektiği söylenebilirdi.

Bekâretini satan genç kadınlar, bugün güvenlik ağı dediğimiz şeye sahip değildi. Aileleri kendilerine ekonomik güvenlik sunamıyordu. Eğitime ya da fahişeliğin daha az çekici görünmesini sağlayacak kadar iyi para veren işlere erişimleri yoktu. Yenilikçiler bu genç kadınların korunmasına yardım edebilecekleri bir yol bulmakta zorlanıyordu. Bu, sözü edilen kadınları, devlet korumasını hak eden bir sınıf olarak nitelendirmenin bir yolunu bulmak demekti. Yenilikçiler de bunu yapmak

için, bekâreti yasal olarak çocuklukla eşanlamlı hale getirmeyi kapsayan dahice bir yöntem kullandılar.

Bu koz, büyük yaygara koparan ve geniş yankı uyandıran 1885 tarihli, topluca "Modern Babil'in Kızlık Haracı" denilen ve uluslararası çapta etki yaratan bir dizi gazete açıklamasında kullanıldı. Bu açıklamalarda, *Pall Mall Gazette*'in yazı işleri müdürü William T. Stead, bekâret satışını saygıdeğer kamu söyleminin dışında tutan tabuyu kırmak için mağdur edilmiş çocuk imgesini kullandı. Bir cemaat papazının oğlu olan Stead, kürsü yumruklayan bir vaiz ya da gözde bir profesör havasında, doğuştan yetenekli bir gösteri ustasıydı. 4 Temmuz 1885'te *Pall Mall Gazette*'te, ertesi günden itibaren bölümler halinde, "Ceza Kanunu Değişikliği Tasarısı'nın önlemeyi amaçladığı cinsel suç türlerini ele alan uzun ve ayrıntılı bir rapor" sunacağını, "Okurların Dikkatine: Samimi Bir Uyarı" başlığı altında okurlara bildirerek sahneyi hazırladı.

Sadece "cinsel suçlar" vaadiyle değil, Ceza Kanunu Değişikliği Tasarısı'nın kanunlaşmasını önlemek isteyenlerin "yüksek çevrelerde yaptığı hesaplara" gönderme yapan üstü kapalı sözlerle de heyecanlanan okurlar, skandal sütunu olmayı vaat eden bir şeyi görmek için perdenin açılmasını zar zor bekleyebildiler. Hayal kırıklığına da uğramadılar. "En zorunlu kamu görevi anlayışı" adına Stead, ya mağdur edilmiş ya da mağdur edilmenin kıyısından dönmüş, her biri bir öncekinden daha da dokunaklı olan, bitmek bilmez gibi görünecek kadar çok sayıda genç kadının hikâyesini içeren, büyük yaygara koparan ve geniş yankı uyandıran bir haber dizisi sundu. Bütün dizi boyunca *jus primae noctis* mitinin adını anan Stead, "servetin getirdiği gücün utanç verici bir şekilde suiistimal edilmesinin," "prens ve düklerin, papazların ve yargıçların ve bütün sınıfların zenginlerinin, yoksulların henüz kirletilmemiş kızlarını satın alarak ebedi değilse bile geçici olarak lanetlendiği" bir duruma yola açtığı bir dünya görüntüsü çizdi.

Stead sürekli olarak bu "henüz kirletilmemiş kızları" çocuklaştırıcı bir dille tarif etmektedir. Bunlar "evlatlar," "kızlar," "kız çocukları," "kız oğlan kızlar," "narin küçükler" ve "kü-

çük kızlar"dır. Genç bir kadın "ürkmüş bir kuzu" ya da Stead'in raporunun birinci uzun bölümünü bitiren ünlü satırda olduğu gibi, kısaca bir çocuk olarak tarif edilebilir: "Çünkü çocuğun karanlıkta döktüğü gözyaşlarının laneti, öfke içindeki güçlü adamdan daha kuvvetlidir."

Bu işe adı karışan genç kadınların herhangi birisinin böyle bir işte gerçekten de isteyerek çalışıyor olması olasılığı, hem açıkça hem dolaylı olarak anında bertaraf edilmiştir. Stead'e göre, bu genç kadınların gerçek yaşının, kendilerini ne derece tanıdıklarının ya da kendilerine yetmelerinin, konuyla ancak rastlantısal bir ilgisi var gibi görünmektedir. Kimisi meslek sahibi olan, on altı ve on sekiz yaşındaki bu genç kadınlar (bir tanesi birinci sınıf bir otelde aşçıdır), on üç, on dört yaşlarındaki beş parasız ergenleri tarif etmek için kullanılan terimlerle anlatılmaktadır. Bekâretinden vazgeçmeyip az miktarda para kazanmakla, yüksek bir meblağ karşılığında bekâretinden vazgeçmek arasında seçim yapması gerektiğinde, ikinci seçeneği tercih edeceğini anlaşılır bir şekilde ifade edebilen on altı yaşında bir kadının aciz olduğu düşünülmektedir: "On altı yaşındaki bu kızın, yasanın dediğine göre on üç yaşına bastığının hemen ertesi gününde rahatça satabileceği tek mala kesinlikle uygun bir değer biçemeyeceğinin bundan daha bariz bir kanıtı olabilir mi?" Stead'e göre, bekâretini isteyerek satan her kadın çocuktur çünkü ancak bir çocuk bekâretin paha biçilemez olduğunun farkına varamayacak kadar cahil olabilir.

Stead kızlıklarını satmak isteyenlerle bunları satın alacak güce sahip olanları bir araya getirmekten sorumlu olan aracıları da defalarca hedef almıştı. Bazı açılardan bu yapılması tamamıyla uygun olan bir şeydi. Ama sapkın maddecilikleri Stead'in öfkesi için ne kadar tatmin edici bir hedef oluştursa oluştursun, genelev patroniçeleri ve bunların ortakları resmin sadece bir parçasını oluşturuyordu. Günümüzde uyuşturucu ticaretini gözler önüne seren benzer açıklamalarda olduğu gibi, sadece satıcıları suçlamak talep sorununu gizlemekteydi.

Stead'in iddiasına göre bu talep son derece şaşırtıcıdır. Hiç abartısız düzinelerce satılık bakire ürettikleri için kendileriyle

övünen genelev patroniçelerinin sözlerine yer veren Stead, hem İngiltere'de hem de yurtdışında açgözlü ve doymak bilmez bir piyasa imgesi çizmiştir. Bütün bunların mekanik bir iş, "küçük kızların" bedenlerinin önce kâr için sistemli bir biçimde kullanılıp sonra da öteki uçtan dışarı atıldığı hayali bir seri üretim hattı, ham bakire maddenin acımasızca kâra dönüştürüldüğü kabus gibi bir fabrika olduğu izlenimini teşvik etmiştir.

Bütün bunların ne derece doğru olduğunu söylemek mümkün olmasa da, Stead'in anlatacak yeterince etkileyici bir hikâyesi olduğundan emin olmak için ne kadar zahmete katlandığını ayrıntılarla söylemek mümkündür. "Kızlık Harcı" dizisi için yaptığı araştırmanın bir parçası olarak Stead, beş sterlin gibi az bir para karşılığında. Lily diye çağırdığı ama asıl adı Eliza Armstrong olan, on üç yaşında bir kız satın almıştır. Emekli bir genelev patroniçesi olan ve Stead'in şantajla emeklilikten çıkarıp bakire avlama dalaveresini ayarlatarak pis işini gördürdüğü Rebecca Jarrett'ın yardımıyla Stead bu kızın sorumluluğunu üzerine almıştır. Kızı bir ebeye götürmüştür, ebe de kızın *virgo intacta*[6] olduğunu ilan etmiştir. Stead ve Jarrett oradan da "Lily"yi Poland Caddesi üzerinde bir geneleve götürmüştür. Burada Jarrett genç kadına bir miktar kloroform koklatmış ve kadın bayıldıktan sonra Stead'le baş başa bırakmıştır. Stead genç kadın uyanana kadar yanında beklemiş, sonra da aralarında cinsel hiçbir şey geçmediğini belgelemek için bir doktora götürüp muayene ettirmiştir. Daha sonra, "Kızlık Haracı"nı yazıp yayımlarken kendisine engel çıkarmasın diye genç "Lily"yi Paris'e postalamıştır. Stead, bu müstehcen girişimi (bu girişimde oynadığı rolden ya da deneğini Fransa'ya ihraç etmesinden söz etmese de), kendi kimliğini hiç açıklamadan ve ayrıntıları bir çıkararak bir ima ederek anlatmış ama yine de halkın öfkeden büyük yaygara koparmasına neden olmuştur.

Bu Stead için görkemli bir andı. Londra'yı bırakın, bütün İngiltere'de o konuşuluyordu ve *Gazette*'in baskıları satış hızına

6 Sapasağlam bakire – ç.n.

yetişemiyordu. Ama Eliza Armstrong'un annesi de gazeteleri okuyordu. Stead'in sunduğu tariflerden kızını tanıyıp yetkililere başvurdu. Rakip gazetelerin yardımıyla sonunda Stead'e dava açtı. (Bu sırada Eliza eskisinden de beter bir halde sessizce İngiltere'ye iade edilmişti.) 1885'in Kasım ayında nihai sonuç şuydu: Stead İngiltere'de, Ceza Kanunu Değişikliği Tasarısı altında (Stead'in açıklamalarıyla son derece etkili bir destek topladığı kanunun ta kendisi) mahkûm edilen ilk adam oldu. Cürümden üç ay hapis yattı. Her ne kadar bu düzenbazlığa katılmaya şantajla zorlanmış olsa da Rebecca Jarrett, davaya karışan ebeyle birlikte insafsızca Stead'inkinin iki katı cezaya çarptırıldı.

Mahkûm edilip hapis cezasına çarptırılmasına ve gazetecilik düzenbazlığı açığa çıkınca gazete yazarı olarak mahvedilmesine karşın Stead, sadece doğru şeyi yapmakla kalmayıp, iki kere jinekoloji muayenesine maruz bırakılan, ilaçla bayıltılan ve başka bir ülkeye gönderilen Eliza Armstrong'un (satın aldığı on üç yaşındaki "ürkmüş bir kuzu"), "en ufak bir rahatsızlık bile yaşamamış" olduğu konusunda fikrini değiştirmemiştir. Stead'in mahkûmiyeti, ergenlerle cinsel ilişkiye girmenin suç haline getirilmesi davasını hiçbir şekilde engellememiştir. "Modern Babil'in Kızlık Haracı," hem İngiltere hem de Atlantik'in öteki tarafı üzerinde duygusal ve harekete geçirici şiddetli bir etki yaratmıştır. Amerika'da sayısız eyalet, Stead'in "Kızlık Haracı"nın ve bunun ardından gelen ünlü "beyaz kölelik" eylemciliğinin tetiklediği yenilik çabalarından dolayı, hem rıza verme yaşına hem de fuhuş ve kadın ticaretine ilişkin yasalarını gözden geçirmiştir. Örneğin İllinois eyaleti 1887'de, rıza verme yaşını ondan on dörde çıkarmıştır (daha sonra 1905'te on altıya çıkarılmıştır). Benzer şekilde 1887'de New York'un rıza verme yaşı ondan on altıya çıkarılmıştır. Massachusetts eyaleti, on sekiz yaşın altında herhangi biriyle yasak (örneğin evlilik dışı) cinsel ilişkiye girilmesini yasadışı yapmıştır. Serbestliğiyle ünlü Virginia eyaleti bile, aynı zaman diliminde yasalarını değiştirerek baştan çıkarmayı suç haline getirmiş ve rıza verme yaşını ondan on ikiye çıkarmıştır.

Stead'in bıraktığı miras, tarihçi Joan Jacobs Brumberg'ün us-

taca ifade ettiği gibi, "yetişkin cinsel yaşamının yüklerinden bağımsız bir zaman aralığı olan kadın ergenliği" idealinin yasada yüceltilmesi herhalde Stead'i çok memnun ederdi. Ama insanların Stead'in (ve onu taklit edenlerin) yazılarından çıkardığı anlamların çoğu rahatsız edicidir. Stead'in görüşüne göre bakireler, sadece beş ya da on bir yaşında değil, on altı ve on sekiz yaşında da çocuktur ve hangi yaşta olursa olsunlar, kesinlikle kendi kendilerine cinsel kararlar alamayan şanssız kurbanlardır. Bekâretin erotik çekiciliği fikrini göz önünde bulundurmayarak ve dönüp dolaşıp bunun için para ödemeye hazır olduğunu iddia ettiği adamların sayısını tekrarlayarak Stead, her şeyden çok arzulanan erotik bir nesne olarak bekâretin ününü doğrulamış, hatta belki de artırmıştır. Bu iki iddia ille de doğru olacak diye bir şey yoktur. Ama Stead bunları duygusal açıdan o kadar ikna edici bir biçimde sunmuştur ki bu iddialar yazılı emir olarak algılanmışlardır (ve hâlâ da sık sık algılanmaktadır).

### *Bekâret Boşluğu*

Bu Stead'in ille de yanılmış olduğu anlamına gelmez. Radikal iddiaların çoğunda olduğu gibi, Stead'in iddiasında da kesinlikle gerçeklik payı vardı. Günümüzde olduğu gibi o zamanlar da genç kadınlar ve çocuklar fahişelik yapmak için satılıyordu ve günümüzde olduğu gibi o zamanlar da bundan daha fazla mide bulandıracak bir işletme hayal etmek zordu. Her ne kadar özenle işlenmiş bir sansasyonun içinde tamamıyla gözden yitmiş olsa da Stead aslında çok dikkate değer bir noktaya değinmişti: Genel olarak çocuklar ve ergenler, özellikle de yoksul çocuklar ve ergenler, gayet iyi belgelenmiş olan son derece ciddi oranda bir cinsel sömürü riskiyle karşı karşıyadır.

Bu, üzücü, çıldırtıcı ve tartışmasız doğrudur. Ekonomik ve toplumsal güçten yoksun olmakla birleştiğinde gençlik, cinsel sömürünün ve istismarın, her kültüre ve bin yıla özgü reçetesidir. Bu durum, eski Akdeniz'de, çalınan bekâretlerinin karşılığı efendilerine bir gıdım parayla geri ödenen cinsel açıdan

savunmasız köleler için geçerliydi. "Kan Kontesi" Erzsébet Báthory, 15. yüzyılın dillere destan erkek çocuk tacizcisi ve katili Gilles de Rais ve 1726 yılı öncesinde Paris'te 133 bakireye tecavüz etmekten mahkûm edilen Abbé Claudius Nicholas des Rues gibi vakalar aynı şeyin yüzlerce yıl sonra bile geçerli olduğunu kanıtlamaktadır.[7] Bunun, iş arayışı içinde Londra gibi büyük şehirlere yönelip kendilerini ya bakire avcılarının tuzağına düşmüş ya da işverenlerin cinsel yönden saldırgan oyununa gelmiş halde bulan birçok Avrupalı kadın için oynadığı rolü gördük. Gençlikle yoksulluğun oluşturduğu aynı birleşimin, bugün Asya'daki ve hatta genelde böyle şeylerin olmadığı zannedilen gelişmiş Batı'nın göbeğindeki çocuk seksi ticaretinde de büyük payı vardır. Gençlerin cinsel olarak sömürülmesi, zamanla ya da mekânla asla sınırlı kalmamıştır. Ancak bu kitabın amaçları çerçevesinde sorulan soru, çocukların ve ergenlerin cinsel olarak istismara ya da sömürüye maruz bırakılıp bırakılmadığı değildir, bırakılmışlardır. Asıl soru, çocukların ve ergenlerin cinsel olarak sömürülüp istismar edilmesinin, bekâretin erotikleştirilmesiyle herhangi bir ilgisi olup olmadığıdır.

Bu sorunun cevabı hiç de zannedildiği kadar açık değildir. Cinsel arzuları çocuklara ve ergenlere yönelen kişilerin ne derece bekâretin erotikleştirilmesiyle harekete geçtiğini bilmiyoruz. Bekârete ve bakirelere duyulan arzunun örneklerini bulmanın ne kadar kolay olduğunu düşünürsek, bekârete duyulan erotik tutkunun, seksologlar, toplumbilimciler ve psikologlar tarafından hiçbir zaman kendisine özgü ayrı bir durum olarak belirlenmemiş olması tuhaf ve çarpıcıdır. Bunun ifade etmek için kullanabileceğimiz hiçbir sözcük yoktur ve ne "parthenofili" terimi ne de "virgofili"[8] sözcüğü seksoloji ve tıp tarafından tanınmaktadır.

---

7 Abbé des Rues o kadar merak uyandıran ve heyecan verici bir davaydı ki dava kayıtları yayımlanmış ve birçok dilde satışa sunulmuştu. Bu da, günümüzde eğlence için okunan açık saçık, gerçek suç hikâyelerine duyulan büyük ilginin aslında zannedildiği kadar günümüze özgü olmayabileceğini gösterir.

8 Her iki terim de "bakire seviciliği" olarak Türkçe'ye çevrilebilir. Parthenofili, bakire anlamına gelen Yunanca *parthenos* sözcüğünden, virgofili ise bakire anlamına gelen Latince *virgo*'dan türetilmiştir – ç.n.

Bu tuhaf bir ihmalkârlıktır. Seksoloji, psikiyatri ve psikanaliz dallarının şekil aldığı on yıllar boyunca, çocuklara ("pedofili") ya da ergenlere ("hebefili" ya da "efebofili") duyulan erotik çekimi tanımlamak için terimler üretilmiştir. Bu terimler, yaşı küçük ergenlerle cinsel ilişkiye girmeye çalışanların hissettiği çekimi tarif etmek için bugün hâlâ kullanılmaktadır. "Efebofili" terimi günümüzde pek tanınmasa da, "pedofili" ailemizin sözcüğü olmuştur.

W. T. Stead'in "küçük kız," "çocuk" ve "kuzu" gibi terimleri kurnazca kullanarak böylesine hayranlık uyandıran bir ekonomi hakkında açıklığa kavuşturduğu gibi, bakire nüfusuyla ergen ve çocuk nüfusu arasında büyük bir örtüşme vardır. Hatta Stead "bakire avcıları" yerine "pedofililer" deseydi hiç şaşırmazdık. Stead'in bahsettiği adamların bir kısmı pedofili olabilirdi. Ama öyle görünüyor ki bu durum adamların hepsi için geçerli değildi. Öncelikle, Stead'in sözünü ettiği bakirelerin hepsi çocuk değildi, hatta bazıları on sekiz ya da yirmi yaşındaydı. Ayrıca kimi bakire avcıları, ergenlik çağını geçmiş, on beş, on altı ya da daha büyük yaştaki, yasal ya da kültürel açıdan çocuk sayılmayan genç kadınları tercih edenler olarak tarif ediliyordu.

"Pedofili" bekârete duyulan erotik çekimi tanımlamak için doğru bir sözcük değildir. Bunun nedeniyse basittir: Bütün bakire meraklıları çocuklara ilgi duymaz, bütün pedofililer de bekâreti umursamaz. Benim parthenofili (bekârete ya da bakirelere duyulan belirgin bir cinsel ilgi) olarak nitelendireceğim şey, gerçek ve ayırt edilebilir bir cinsel eğilimdir. Çok uzun zamandır böylesine belirli bir erotik çekim için kullanabileceğimiz bir terimden yoksun oluşumuzun nedeni ise bence, çocuklara duyulan cinsel ilginin tersine, bakirelere duyulan cinsel ilginin, kültürümüzün tamamıyla normal, kabul edilebilir ve ideolojik açıdan doğru olduğunu düşündüğü bir şey olmasıdır.

Parthenofili konusunda hiçbir araştırma yapılmamıştır. Bunu kaç kişinin yaşadığını bilmiyoruz. Bu arzunun ne zaman hissedilmeye başladığını, arzuyu hissedenlerin bunu doğuştan mı, yoksa öğrenilmiş bir tercih olarak mı algıladığını bilmiyo-

ruz. Bu arzu uğruna kaç kişinin belirli cinsel birlikteliklerin peşinden koştuğu ya da bu kişilerin ne tür cinsel birliktelikle-rin peşinden koştuğu konusunda hiçbir fikrimiz yoktur. Bu arzunun kişiyi cinsel saldırıya ya da istismara sevk etmekteki olası rolü konusunda hiçbir araştırma yapılmamıştır. Bunun cinsel çocuk istismarı ya da çocuk fuhuşu konusunda rolü olup olmadığını da bilmiyoruz. Sigmund Freud bile bu konu-ya şöyle bir göz atmaktan pek fazlasını yapmamıştır.

Bekâret boşluğu dediğimiz işte budur. Kültürümüzde bekâ-rete gösterilen ilginin gücü ve yaygınlığına, bekâret konulu pornografinin üç yüz yıllık geçmişine, Çin Daraltma Kremleri ve erkekler için olan Lotus Çiçeği Cep Dostu adlı mastürbas-yon kılıflarına (paketin reklam metni, bu özel pembe plastik ürünü, "pürüzsüz, ipek gibi yumuşacık, zarı sağlam bir am" diye tanıtarak müşteri çekmeye çalışmaktadır) karşın, dünya genelinde bekâretleri satılan bütün genç kadınların karşısında bile, bekâret için duyulan erotik arzunun düşünsel ve bilimsel araştırmalara konu edilmesinden sürekli olarak kaçınılmıştır. Sanki bu konuda soru sormak için ortada hiçbir neden yok-muş ya da bu konuyla ilgili soru sorarak hiçbir şey öğrene-mezmişiz gibi.

Bu bekâret boşluğu çitin öteki tarafı için de geçerlidir. Bekâ-rete duyulan erotik arzu konusunda ne kadar az şey biliyor-sak, bakirelerin erotik yaşamları hakkında ondan daha da az şey bilmekteyiz. Özellikle de bakirelerin erotik nesneler olarak kendi varlıklarını nasıl algılamış olabilecekleri ya da erotik açıdan, kültürün bu kadar içine işleyen erotik bakire mitinden nasıl etkilenmiş olabilecekleri konusunda çok az bilgimiz var-dır. Sonuçta bakireler, kendi cinsel konumları hakkındaki mit-lere karşı bağışık değildir. Bir bakire erotik açıdan, kendisini cinsel konumunun getirdiği sonuçlara tamamıyla, onun kutu-sunu açma fantezisi kuran bir adam kadar kaptırmış olabilir. Ama bakireye bu konuda soru sorulması olasılığı, adama so-rulması olasılığından çok daha düşüktür. Bekârete kafayı bu çok kadar takan bir kültürde kör kalmayı seçmiş olmamız ne tuhaftır.

Bekâret seksin tersi değildir. Kendisine özgü, eşsiz ve benzersiz bir şekilde başa bela olan ve çoğu zaman hakkında konuşmaktan kaçındığımız bir cinsel varoluştur. Bekâret konusunda bildiğimizi sandığımız şeyler çok uzun zamandır bizimledir ve bırakın değiştirmeyi, bunları sorgulamak bile ciddi ölçüde zaman ve çaba gerektirecektir. Ama bekâret boşluğunu, propagandadan daha gerçekçi ve porno fantezisinden daha doğru bir şeyle doldurmak istiyorsak bu zorlu çalışmayı göze alsak iyi ederiz.

ON İKİNCİ BÖLÜM

# *Bekâretin Öldüğü Gün mü?*

Bakire: Çocuklarınıza bunun pis bir sözcük olmadığını öğretin.

– Reklam panosu, Baltimore, Maryland, 2003

Caz Çağı'nda yaygın olan bir fıkrada, "Hollywood'da düzenlemeyi düşündükleri bakire yürüyüşünü duydunuz mu?" diye sorulur. "Kızlardan biri hastalanmış, diğeri de kendi başına yürümek istememiş." 1920'lerin bu fıkrasının da gösterdiği gibi Amerika'da cinsellik kültürünün serbestleşmesi, 1960'ların sözde cinsel devriminden çok önce başlamıştır. 20. yüzyılda insan doğasına ilişkin inanışlarımız ve beklentilerimiz, ekonomik yaşamlarımız, beden ve kimlik konusundaki deneyimlerimiz ve dinle olan ilişkilerimiz çok büyük çapta (ve devam eden) bir değişim geçirmiştir. Bu durumda, bekârete ilişkin ideallerimizin ve beklentilerimizin değişiyor olmasında da pek şaşılacak bir şey yoktur.

Dergi makalelerinin sık sık 20. yüzyılda "bekâretin ölümünün" yasını tutmasına ve bakirelerin, soyları tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan bir tür olduğu konusunda birçok fıkra üretilmesine karşın, bekâret aslında hiç de bunların dediği kadar kırılgan değildir. Bugün bekâretin yaşamlarımızdaki yeri ve kültürümüzdeki rolü, tarihin akıntılarıyla birlikte değişim geçirmeye devam etmektedir. Bu değişimin yapısını, 1980'lerin sonlarında genç yetişkinler arasında yapılan ve dünya genelinde otuz yedi farklı ülkeyi kapsayan çok büyük çaplı bir

araştırmada görebiliriz. Bu çalışmanın da gösterdiği gibi, erkeklerin de kadınların da olası bir eşte en çok aradığı özelliklerden oluşan on sekiz maddelik bir listede, evlilik öncesi bekârlık (yani bekâret) hâlâ bir yere sahiptir. Öte yandan bu çalışma, erkeklerin de kadınların da bekâreti diğer özelliklerin çoğundan daha alt sıraya yerleştirdiğini ortaya çıkarmıştır. Üstelik erkekler de kadınlar da bekârete neredeyse eşit derecede önem yüklemiştir (erkeklerin gözünde en önemli altıncı, kadınlar içinse en önemli on sekizinci özellik). Benzer şekilde kadınlar ve erkekler için bekâretin, "güvenilir kişilik," "eğitim ve zekâ" ve "duygusal denge" gibi şeylerden çok daha önemsiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Açıkça görüldüğü gibi bekâret hâlâ önemlidir. Ama aynı açıklıkla görülmektedir ki bekâret bugün bir yüzyıl, beş yüzyıl ya da bin yıl öncekinden farklı bir önem taşımaktadır. Kadının erdemi, namusu, kişiliği ve değeri konusundaki anlayışları belirleyen başlıca etkenlerde olduğu gibi bekâret de düşüşe geçmiştir. İnsanın içsel değerinin ölçülmesinin, kişinin bir kereliğine cinsel açıdan etkin olup olmadığından daha anlamlı ve önemli niteliklere dayandırılması gerektiğine inanıyorsak, bu daha çok hoşumuza gidecektir.

### *Deneye Dayalı Bakire*

Her şekilde, Bekâretin tarihe karıştığını ileri süren isterik beyanatların, pek de bir anlamı yoktur. P.T. Barnum'un sözlerini hatırlarsak her dakika bir bakire dünyaya gelmektedir. Ve insanlar yetişkinler-arası cinselliğe geçişin anlamını tartışmak zorunda olduğu sürece bekâret de, hem kişisel hem toplumsal açıdan anlamlı olmaya devam edecektir. Burada sormamız gereken soru, bekâret kültürünün yaklaşık son bir yüzyıldır *değişip değişmediği* değildir. Sormamız gereken sorular bekâretin *nasıl* ve *neden* değiştiği ve bu değişimlerin tamamlanıp tamamlanmadığıdır.

Bu sorgulamayı her şeyden çok, cinselliği bilimsel olarak araştırarak yaptık ve yapmaya da devam etmekteyiz. Deneye dayalı bir tıp kurumunun varlığına alışmış olmamız, bu tür

araştırmaların aslında ne kadar yakın tarihte yaygınlaştığını kabul etmemizi bazen güçleştirmektedir ama doğrusu, 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar tıp ya da cinsellik konusunda tutarlı bir bilimsel yaklaşımdan söz edemeyiz. Bu tarihten önce cinsellik üzerine yapılan araştırmalar, tekrarlanabilir veriden çok genellikle çarpıcı kişisel anlatılara dayanmaktadır.

Cinselliğin bilimsel çalışma dalı olan seksoloji, 19. yüzyılın sonlarında Havelock Ellis ve Richard von Krafft-Ebing gibi psikolog ve psikiyatrların çalışmalarıyla başlamıştır. İlk seksologlar esas olarak anormal ve suç teşkil eden cinsellikle ilgilenmiş olsa da (Krafft-Ebing'in *Psychopathia Sexualis* adlı ünlü kitabında olduğu gibi), kısa süre sonra "normal" cinsel arzuların ve etkinliklerin de belirleyici özelliklerini araştırmaya başlamışlardır. Cinsel davranış ve tutumlar konusundaki araştırmalar Amerika'da 1920'lerde başlamıştı bile. Yirmi otuz yıl içerisinde İngiliz ve Avrupalı araştırmacılar da bunu izlemeye başlamıştır. Yine de bugün seks araştırmaları dediğimizde aklımıza gelen çok büyük ölçekli, niceliksel seks araştırma türleri, İkinci Dünya Savaşı sonrasına, Alfred Kinsey'nin 1948 tarihli *Sexual Response in the Human Male* (Erkeğin Cinsel Tepkisi) adlı unutulmaz çalışmasına kadar ortaya çıkmamıştır.

İnsanın içinden Kinsey'nin çalışmasını eleştirmek gelse de (yöneltilen eleştirilerin bazıları çok yerindedir) bu araştırma, seks hakkında ne bilebileceğimiz ve bilmemiz gerektiği konusundaki beklentilerimizi tamamıyla değiştirdi. Kinsey'den ve Kinsey'nin hemen ardından yapılan British Mass Observation (İngiliz Kitle Gözlemleri) gibi Kinsey'nin etkilediği araştırmalardan önce, neyin cinsel açıdan "normal" ya da "ortalama" görülebileceğine dair fikirler çoğunlukla söylenti ve varsayıma dayalıydı. Öte yandan Kinsey'den sonra, sıradan insanlar da uzmanlar gibi, tablolara, çizelgelere ve istatistik bilgilere dikkati çekebilir ve neyin "olağan" olup neyin olmadığını belirlemek için bunları kullanabilir hale geldiler. İstatistik yoluyla bütün nüfusun davranış ve tutumlarını ölçme girişimleri, seks araştırmasının belirleyici özelliği oldu.

Aynı dönemde gitgide daha da titizleşen araştırma yöntemle-

ri, duyguların ve kültürel önyargıların, tıp kurumunun kadınların bedenlerini inceleme biçiminde oynadığı rolü azaltmıştır. Bu, sihirli bir dokunuşla tıptaki cinsiyetçiliğin kökünü hiçbir şekilde kurutmasa da, çok daha yüksek seviyelerde şeffaflığa ve açık sözlülüğe fırsat tanımıştır. Üretken ve cinsel hayatlarıyla ilgili gerçeğe daha fazla dayanan bu yaklaşımı, birçok kadın hevesle benimsemiştir. 20. yüzyılın ilk yıllarında kadınları, cinsel sağlık ve doğum kontrol seçenekleri konularında eğitmek için çabalayan, İngiltere'de Stella Browne ve Marie Stopes, Amerika'da Margaret Sanger gibi kadınlar, bedenleri ve cinsellikleri konusunda bilimin kendilerine sunduklarını öğrenmek isteyen çok sayıda kadın karşısında çoğu zaman ne yapacaklarını şaşırmışlardır. Kadınların üremeyle ve cinsellikle ilgili yaşamlarını incelerken, mide bulantısına ve daha da önemlisi duyguya yer vermeyen bir yaklaşım gösterilmesi hızla, tıp mesleğinde beklenen bir standart haline gelmiştir.

1890'la 1945 arasında Batı, doğum kontrolü hareketinin yükselişine, âdet dönemi için ticari amaçla üretilen ilk tamponlara, evlilik öncesi jinekoloji muayenelerinin alışkanlık haline gelmesine, evlilik izni verilmeden önce zührevi hastalıklar testinden geçme zorunluluğuna (belli yerlerde), kadınlar tarafından yazılan cinsellik konulu kendi kendine yardım amaçlı kitap literatürünün başlamasına ve hastanede doğum yapmanın gitgide daha da çok tercih edilmesine tanıklık etmiştir.

Bu açık sözlülük hiçbir şekilde, doktorların muayenehaneleriyle ya da büyük şehirlerde bir anda ortaya çıkmaya başlayan aile planlaması klinikleriyle sınırlı değildi. Örneğin, 1939 yılında yapılan ve olağanüstü ilgi çeken, Tampax[1] (Amerikan piyasasına ilk kez 1936'da sürülmüştür) adlı yeni vajinal ürüne adanan Dünya Fuarı sergisinde, her gün yüzlerce kadın bilgi almak ve soru sormak için kendilerine cevap vermek üzere orada bulunan hemşireleri ziyaret etmişti. Jinekolojiyle ilgili konular, kitaplarda, kitapçıklarda ve yeni bir tür oluşturan kadın dergilerinde ele alınmıştı. 1918'de bile genç bir İngiliz çift, Marie Sto-

1 Bir tampon markası – ç.n.

pes'un *Married Love* (Evli Aşk) adlı kitabında, hamileliği önleyici aletler ve cinsel uyum konularında öğütler bulabilirdi. 1930'a gelindiğinde benzer bir okur kitlesi için yazılan, Theodor van de Velde'nin *Ideal Marriage: Its Physiology and Technique* (Ideal Evliliğin Fizyolojisi ve Tekniği) adlı kitabı okurlarını, birçok kadının evlilik yaşamına bakire girmediği konusunda alışılagelmiş tiksinti dolu dilden çok uzak bir havada bilgilendiriyordu. 1940'ta Oliver Butterfield'in *Sex Life in Marriage*'i (Evlilikte Seks Yaşamı) gibi kitaplar okurlarına, dayanıklı himen, vajina ıslaklığı ve "balayı" sistiti gibi belirgin konularda tıbbi ayrıntılara erişim sağlıyordu. Hamileliği önleyici aletler ve uyduruk ilaçlar için dergilerde yayımlanan reklamlar, öteki sözde tıbbi aletlerle birlikte genelde arka sayfalara atılan maddeler olarak kalırken, tamponun rahatlığına alkış tutan reklamlar, büyük kadın dergilerinin ana sayfalarına taşınmıştı. Kadınlar saçma sapan bir şey olmayan ve tampon gibi doğrudan vajinaya uygulanan, hem kullanışlı hem de aktif bir yaşam tarzına uygun olan ürünlerden faydalanmaya, hatta bunları talep etmeye gitgide daha da çok hakları olduğunu düşünüyordu. Çok sayıda kadın açıkça, cinsel ve üretken hayatlarını, etkili, kelimenin tam anlamıyla ellerinin altında olan uygulamaya elverişli yollarla denetleyebilmek istiyordu. Bu durum özellikle de, doğum kontrolü tarihçisi Lara V. Marks'ın gösterdiği gibi, kadınların, kendi denetimlerinde olan diyafram ya da hamileliği önleyici kremler gibi vajina içi hamileliği önleyici yöntemleri daha önce ve daha büyük bir hevesle benimsediği Amerika için geçerliydi.

Bu ürünler ilk başta sadece evli ve bakire olmadığı varsayılan kadınlara pazarlanmış ve ancak onların bu tür ürünleri kullanmasının kabul edilebilir olduğu düşünülmüştür. Ama bu durum fazla sürmemiştir. Annelerin ve ablaların kullanıp ihtiyaçlarını (özellikle de âdetle ilgili olanları) giderme açısından memnun kaldığı şeylerden genç kadınlar da eninde sonunda haberdar olmuştur. Bu *trickle down* etkisi* biraz zaman alsa da

(*) *Trickle-down effect* pazarlamada yeni teknolojiyle üretilmiş moda bir ürünün, önceleri sadece zenginlerin alabileceği bir şey iken, zamanla halkın çoğunluğunun alabileceği kadar ucuzlamasına verilen isimdir.

her yaştan kadının tampon kullanmayı hızla benimsediği açıktır. İkinci Dünya Savaşı'nın sonu gibi erken bir tarihte bile, Dr. Robert Dickinson'ın tampon kullanımı konusundaki tıbbi değerlendirmesi, hem *Journal of the American Medical Association*'da (Amerikan Tıp Birliği Dergisi) hem de bunun biraz daha az teknik bir türü olan *Consumer Reports*'ta (Tüketici Raporları) yayımlanmıştır. Dickinson tamponların "standart anatomik bekâreti engellemediğini" özellikle belirtmiş, böylece de hem genç kadınların bunları kullanması için, hem de tampon üreticilerinin ürünlerini bu kesimi hedef alarak pazarlamasında kendilerini haklı görmesi için zemin hazırlamıştır. 1940'ların sonlarıyla 1950'lerde çıkan jinekoloji meslek kitaplarının yazarları, âdet görme yaşına gelmiş bütün kadınların rahatlıkla tampon kullanabileceğini tereddütsüz kabul etmiştir.

1980'lere gelindiğinde liseli kadınların dörtte üçü düzenli olarak tampon kullanıyordu. "Hâlâ bakire olacağımdan emin misiniz?" sorusunun altında beyaz gömlekli bir genç kızın kara kara düşündüğü 1990 tarihli bir Tampax reklamında olduğu gibi (reklam metni, bu sorunun cevabının "evet" olduğunu kesin bir dille ifade etmiştir), tampon üreticileri ara sıra kendilerini tampon kullanımının bekâreti tehlikeye attığına dair halkın endişelerini yatıştırmaya zorlanmış hissetmiştir. Buna karşın günümüzde gelişmiş ülkelerdeki kadınlar arasında tampon kullanımının âdet görme yaşındaki kadınlar için uygun olup olmadığını sorgulanması, genel olarak nispeten seyrekleşmiştir. Tampondan alınan ders, vajinanın duygusal ve cinsel açıdan tarafsız bölge olabileceğidir. Âdet kanının dışarı akmasını engellemek için tampon kullanmayı öğrenmek aynı zamanda, vajinanın içine bir nesne sokulmasının, toplumsal hiçbir anlamı olmadığını ve tamamıyla faydacı bir şey olabileceğini öğrenmek demekti.

Bugün bulunduğumuz konumdan bunun, 19. yüzyılın görüş açısından ne kadar ciddi bir sapma olduğunu anlamamız zordur. Spekulum kullanımı konusundaki tartışmada olduğu gibi Viktorya dönemi doktorlarının ve hastalarının, vajinaya girilmesini bırakın, vulvayla kurulan en ciddi tıbbi temastan bile

benzer şekilde ödleri kopmaktaydı. Bu, 19. yüzyılda kadınlara ve kadınların genital organlarına karşı geliştirilen tutumların içine öylesine işlemişti ki Viktorya dönemi kadınları ve kızlarının normal şartlarda hiçbir şeyin üzerine bacaklarını açarak binmesine izin verilmemesine neden olmuştu. Küçük kızların tahterevalli ya da oyuncak atlara binmesi engelleniyor ve koşmaları, atlayıp zıplamaları ya da jimnastik yapmaları uygun görülmüyordu çünkü çocukluk konusunu çalışan tarihçi Karin Calvert'ın da belirttiği gibi, "yanlış oyunu ya da yanlış oyuncakla oynamanın, çocuklarda vaktinden evvel cinsel duygular uyandırıp onların doğal saflıklarını bozabileceğine" inanılıyordu. Aynı nedenden dolayı ata binen bayanlar bunu atın üzerine yanlamasına otururak yapıyordu. Bu paranoyak ortamda bisiklete binmek bile korkunç bir tehdit oluşturuyordu. Yaklaşık olarak 19. yüzyılın sonlarında, iki tekerlekli bisikletler orta sınıfın gençleri arasında gitgide daha da çok rağbet görmeye başlayınca, tıp dergileri kimi zaman pornografik ayrıntılarla dolu, ciddi bir endişeyi gözler önüne serdi. Buna göre bisiklet selesinin vulvayla apış arası üzerinde yarattığı baskı, sadece "genç kızın o ana dek bilmediği ve fark etmediği tahrik edici duygulara" yol açma tehlikesini içermiyor, aynı zamanda bu makalelerin iddiasına göre, genital organlarda acı veren ve halsizliğe yol açan hastalıkların oluşmasına da neden olabiliyordu.

Şaşırtıcı bir şekilde, bacakların yanlara açılmasıyla yapılan bu tür etkinliklerin bekâreti tehdit ettiği fikri, bugün bile cinsel eğitim metinlerinde görülmektedir. Ata binmenin, jimnastik yapmanın ya da bisiklete binmenin kadınların himenlerine hasar vermesine yüksek oranda rastlanıp rastlanmadığı konusunda literatürde hiçbir gerçek araştırma olmamasına karşın, günümüzde genç kızları hedef alan bekâret hakkındaki yazıların neredeyse hepsi, "birçok kız, bisiklet sürmek, ata binmek ya da jimnastik yapmak gibi sporlarla uğraşarak himenini yırtmakta ya da en azından açmaktadır," tarzında bir şeyler söyleyen bir çekinceyle uygun bir şekilde donatılmıştır. Tampon kullanımı ve mastürbasyon gibi başka etkinlikler de bazen bu listeye eklenmektedir. Ama bu etkinliklerin konuya dahil edil-

mesini haklı gösterecek neredeyse hiçbir ciddi kanıt olmadığını düşünürsek, tuhaf "bisiklet sürmek, ata binmek ve jimnastik yapmak" nakaratının tekrar tekrar karşımıza çıkması hayret vericidir.

Bugün bu üç etkinlikten, yüz yıl önce olduğundan çok daha farklı bir şekilde bahsedilir. Kadınlara (aynı zamanda spora ve cinselliğe) yönelik tutumlarda meydana gelen yüzyıllık serbestleşme, bisiklet sürmeyi, ata binmeyi ve jimnastik yapmayı, tehditkâr bir öcüden, bütün kadınların aynı bekâret kaybı deneyimine sahip olmayacağını hatırlatan uzun bir listeye dönüştürmüştür. Fiziksel etkinliğin gerçekten himene hasar verip veremeyeceği tartışma konusudur. Himenin tek başına her durumda faydalı bir bekâret ölçüsü olup olmadığıysa, daha da büyük bir tartışma konusudur. "Bisiklet sürmek, ata binmek ve jimnastik yapmak" ifadesi bugün, bir şeyin fiziksel açıdan genital organları kapsayarak gerçekleşmesinin, bunun ille de seks olduğu anlamına gelmediği fikrinin yerini tutmaktadır. Bir diğer deyişle, kadınların genital organları, bedenin diğer bütün parçaları gibi, özünde sıradan ve değişken bir parçacık olabilme başarısına nihayet ulaşıyor olabilir.

## *Yeni Kadın*

Deneye dayalı bilimin kadınların bedenlerine yönelik tutumları değiştirdiği sıralarda, kadın konusundaki toplumsal ve felsefi anlayışlar da, ilericilik, şehirleşme ve belki de bunların hepsinden daha da ciddi ölçüde düpedüz ekonomi tarafından değiştiriliyordu. Şehirleşme, fabrika işgücündeki artış ve bununla eşzamanlı olarak yoksulların ve işçi sınıfının şehirlere akın etmesi, yeni yüzyılda baş döndürücü bir hızla devam etti. Muazzam iş piyasası, gitgide daha da fazla sayıda kadının sadece hizmetçi olarak evlerde değil (birçoğu bunu yapmış olsa da), aynı zamanda sömürü atölyeleri ve fabrikalarda da çalışmaya başladığı anlamına geliyordu. Yapılan işin makineleşmiş "kadın işi" mi (bugün bile sömürü atölyelerinde yapılan işlerin çoğu böyledir), yoksa bambaşka bir şey mi olduğuna bakmak-

sızın kadınlar geçimlerini sağlamak için çalışmıştır ve kendilerine bunun karşılığında nakit ödenmiştir.

Ev dışında çalışan kadınlar çalışıyorlardı çünkü hayatta kalmak için para kazanmaları gerekiyordu. Ama aileyi geçindiren kişi olmanın ve bu dünyada kendi geçimini sağlayabilme gücüne sahip olmanın ne anlama geldiği konusunda bu kadınların kör olduğunu düşünmek yanlış olurdu. Bunun gitgide daha da yaygın bir durum haline geldiği bir kültürün değişmeden öylece kalabileceğini düşünmekse daha da büyük bir hata olurdu.

Sanayileşme çağı öncesinde kendi geçimini sağlama olasılığı olan sadece iki kadın sınıfı vardı: Miras yoluyla servet edinen çok zengin kadınlar ve kazanabildikleri beş kuruşla zar zor geçinebilen aşırı yoksul kadınlar. Kadınların çoğu sadece toplum kendilerinden bunu beklediği için değil, Jane Austen'ın yaklaşık bir yüzyıl önce *Pride and Prejudice* (Gurur ve Önyargı) adlı kitabında yazdığı gibi evlilik, "yoksulluğa karşı en makûl koruma"yı sağladığı için de evleniyordu. Kadınların ekonomik yönden kocalarına bağımlı olması bekleniyordu; ürettikleri eviçi emeğin bedeliyse para olarak değil, sadece ayni olarak ödeniyordu.

Geçen bir yüzyıl süresince maaş karşılığı çalışan kadın, alt sınıfa özgü bir istisna olmaktan çıkıp sıradan bir durum haline gelmiştir. Sanayileşmiş Batı'nın ekonomik yapısı kadınların işgücü varlığını tamamıyla içine almıştır. (Aynı durum bugün bir bütün olarak küresel ekonomi için de geçerlidir.) Kadınların ücretli emeğindeki genellikle dikkate değer bulunmayan bu devrim, 20. yüzyılda toplumsal cinsiyet rollerinde meydana gelen devrim niteliğinde çok sayıda başka değişime de ekonomik bir temel sağlamıştır.

Bu değişimlerden birisi "insan hakları" başlığı altında gelmiştir. İnsan hakları felsefesi en basit haliyle bütün insanların, toplumsal konum ya da cinsiyet ayrımı gözetmeksizin, gelişmek ve refah içinde yaşamak için fırsat eşitliğini hak ettiğini dile getirmektedir. İlericiler, sadece yoksulluk, hastalık ve çocuk işçiler ve fuhuş gibi çeşitli toplumsal sorunların korkunç-

luklarıyla değil, kadınlara karşı ayrımcılık gibi insan hakları ihlalleriyle de ilgilenme görevini üstlenmişlerdir. 19. yüzyılın sonlarından itibaren örgütlü feminizm, birçok alanda kadınlara karşı var olan önyargılara hücum etmiş ve böylece, kadınların kendi mal varlıklarına sahip olmasına ve bunları kontrol etmesine, boşanma işlemlerini başlatmasına, kendi isimleri altında dava açmasına ve oy kullanmasına izin veren geniş kapsamlı yasal ve tutumsal değişimlerin gerçekleşmesini sağlamıştır. İleri düşünceli eylemciler, herkese açık olan, daha çok sayıda ve daha iyi, kamuya ait ve özel eğitim seçenekleri istemiş ve özellikle kızların ve kadınların eğitimine (buna cinsellik ve doğum kontrolü eğitimi de dahildir) duyulan ihtiyaç konusunda seslerini duyurmuşlardır.

20. yüzyılın başlarında ücret karşılığı çalışan kadınlar, anneleri ya da büyükannelerininkinden çok farklı bir dünyada yaşıyordu. Hatta birçok açıdan bu kadınlar bambaşka bir türdü: Yeni Kadınlar. Bu "baştan aşağı modern Millie'lerin"[2] gözünde iş, para kazanmak için evden ayrılmak, sosyalleşmekse "dışarı çıkmak" anlamına geliyordu. Dans salonları, halka açık parklar, vodvil tiyatroları, sinemalar, restoranlar, hatta açık hava meyhaneleri ve gece klüpleri, maaşları henüz eşlere ve çocuklara ayrılmamış olan gençlerin eğlenmek için gittiği yerler haline geldi. Müzik, moda, sanat ve toplum kuralları, hepsi bu yeni, çoğunluğunu genç yetişkinlerin sağladığı paranın ve enerjinin etkisini derinden hissetti. Kadınlar jartiyerlerini çıkarıp uzun, bakımlı saçlarını kestirdiler. Etek boyları kısaldı ve kıyafet hatları daha düz kesimli ve daha erkeksi oldu. Korse yerini, daha fazla hareket özgürlüğü sağlayan esnek bütün korseye bırakıp ortadan kaybolmaya başladı.

Bütün bunlar içerisinde belki de en şaşırtıcı olan şey, genç kadınların cinsel cazibelerinin farkında olduklarını, hatta bunu tamamıyla istedikleri gibi kullanabildiklerini gizlememeye

2 "Baştan Aşağı Modern Millie" 1967 yapımı bir müzikal filmdir. Film, kadınların yeni yeni iş dünyasına adım attığı 1920'lerin başında, zengin koca bulmak için küçük bir kasabadan büyük şehre gelen Millie adlı genç kadının hikâyesini anlatır – ç.n.

başlamasıdır. "Flapper"[3] ve "vamp" kadınlar cinselliklerini sahnede, ekranda ve sokaklarda çekinmeden açıkça gözler önüne sermiştir. Sessiz sinema yıldızı Clara Bow'un oynadığı rollerin de açıkça gösterdiği gibi, cinsel yönden başarılı, arzu edilen bir kadın olmanın, geleneksel "iyi" kız olmakla hiçbir ilgisi yoktur. "'O' Kız," işçi sınıfı hayranlarını yansıtan bir şekilde, garson ya da tezgâhtar rollerinde oynamıştır. Bu filmler seyircilerine, aşkta başarının güzel görünmekle, zariflikle ve cesaretle fazlasıyla ilgisi olduğunu söylemiştir.

Bu dönemde yepyeni bir oyun gelişmekteydi ve kadınlar da erkekler de hâlâ oyunun kurallarının ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Basının kadınların özgürleşmesinden coşkuyla söz etmesine karşın, 1910'ların ve 1920'lerin Yeni Kadını cinsiyetinin bütün zincirlerini kırmamış ve kısıtlamalardan kurtulmuş bir şekilde her şeyin mümkün olduğu korkusuz, yeni bir güne adım atmamıştı. Artık uygun olmayan eski yaşam tarzlarıyla arasındaki birçok bağı gevşetmişti ama kendisini yeni bir konuma henüz sağlamca oturtmamıştı. Cinsellik, gördüğü filmlerden giydiği kıyafetlere ve çıktığı erkeklere kadar, hayatının çok daha görünür ve göz önünde olan bir parçasıydı. Kendisi bizzat öpüşsün ya da öpüşmesin, sarmaş dolaş olsun ya da olmasın, okşasın ya da okşamasın, bu tür etkinliklerden habersiz olması artık pek olası değildi. Kendi duyguları ve arzularıysa işleri daha da karmaşıklaştırıyordu. Yeni Kadın'ın cinselliği bir zevk yolculuğu ve en az bir o kadar da ateş üstünde bir yürüyüştü.

Teoride kadınların hâlâ evlenmeden önce cinsel ilişkiye girmemesi bekleniyordu. Ama toplumsal cinsiyet rolleri, kadın bağımsızlığı, yeni başlayan dışarı çıkma alışkanlığı ve seksîliğin kadın kimliğinin bir parçası olarak yeni bir beklenti haline gelmesi konularında yaşanan değişimlerle birlikte, "seks yap-

3 İngilizce'de, balina gibi deniz memelilerinin kanatlarını çırpması anlamına gelen bu sözcük, 1920'lerde Swing dansının temel hareketini ve o dönemde serbestliğiyle dikkati çeken genç kadınları tanımlamak için kullanılmıştır. Bu kadınlar genellikle kısa saçlı, kısacık etekler giyen, sigara içen, araba kullanan, kısacası kadınların yapmaması gereken birçok şeyi yapan kadınlardır – ç.n.

mak," grinin birçok tonunu bünyesinde barındıran bir alan haline gelmişti. Jinekoloji kitapları bile gerdek gecesi himenlerinin, daha önceden ateşli ve şiddetli okşama sırasında keşif yapan parmaklarla büyük olasılıkla çoktan açıldığını kabul ediyor, ama bu tür hareketleri kesin olarak "seks" ya da "seks değil" diye nitelendirmekten de kaçınıyordu. Seksle flört etmek arasında kurulan yeni ekonomik ve toplumsal eşitlikler, seksin (artık bu her ne demekse) bir ilişki için ne ifade etmesi gerektiğinin artık pek de açık olmadığı anlamına da geliyordu. Bekâretin bütün bunların içinde tam olarak nereye yerleştiğiyse diğer bütün sorular kadar zor bir soruydu.

Birçok kişiye göre Yeni Kadın'ın gözler önündeki yeni seksapeli, kargaşa vaat ettiği kadar özgürlük vaat etmiyordu. Cinsel yönden etkin kadınların tabii ki her zaman baş belası olduğu düşünülmüştür. Zaten yüzyıllar boyunca bekâretin bir işlevi de kadınların cinsel etkinliğini kontrol altında bulundurmak ve bunu gözaltında tutulabilecek ve denetlenebilecek bir şey haline getirmek olmuştur. Ama cinsel açıdan kendi kararlarını kendi başlarına veren kadınlar, sinema, tiyatro, gazetecilik ve roman yoluyla daha da görünür hale geldikçe, bunun ne anlama gelebileceği konusunda gitgide çok daha fazla sayıda kişi tedirginliğe kapılmıştır. İnsanlar, evlatlık, karılık ve annelik görevlerini yerine getirebilecekleri konusunda Yeni Kadınlara yine de güvenip güvenemeyeceklerini sorgulamaya başlamıştır. Böylece de bu kadınların birçok tartışma, araştırma ve siyasi tasarıya konu olmasını sağlamıştır.

Bu sürecin bir parçası, bu tuhaf, yeni yaratığın araştırılmasını kapsamıştır. Ne çocuk ne de yetişkin olan bu acayip varlık nadiren, olması gerektiği gibi insan olarak tanımlanabiliyordu. 1904'te psikolog G. Stanley Hall, bu baş belası yabancı yaratığın sistemli bir tanımını oluşturma girişiminde bulundu. Hall'un kitabı, *Adolescence: Its Psychology and Its Relations to Physiology, Anthropology, Sociology, Sex, Crime, Religion, and Education* (Ergenliğin Psikolojisi ve Fizyoloji, Antropoloji, Sosyoloji, Seks, Suç, Din ve Eğitimle İlişkileri), Yerleşik Toplumun, Genç Kişi'ye karşı açtığı sürekli savaşın açılışını yapan yaylım ateşiydi.

Hall'un bakış açısına göre Genç Kişi, tuhaf, değişken, aykırı ve savunmasız bir yaratıktı. Ergen kızlar söz konusu olduğunda bu savunmasızlığın büyük bir kısmı özellikle cinsellikle ilişkiliydi. Kadınlardan beklenen evlilik öncesi bekârete, erken yaşta evliliğe ve evlilik sonrası tekeşliliğe ilişkin kurallardan sapıldığına işaret eden herhangi bir şey, tehlike çanlarının çalınmasına neden olabilirdi. Sadece psikologlar değil, aileler, anne-babalar, okullar, arkadaşlar ve dinî kuruluşlar da, daha eski ve daha tutucu cinsellik ve davranış kurallarına (şiddetli bir saldırı altında olduğu düşünülen kurallar) uymaları için genç kadınlar üzerinde kendilerine özgü yollarda baskı kurmaktaydı.

Genç insanların cinsel yaşamlarını denetleme girişimlerinde, yazılı basın da önemli bir rol oynamıştır. *Mademoiselle*, *Nash's* ve *Women's Own* gibi dergilerde çeşit çeşit makale ve nasihat köşesi çıkmıştır. Gençler, akranlarının sadece ne giydiğini, ne izlediğini, ne dansı ettiğini değil, ne düşündüğünü ve flört yaşamlarını nasıl yürüttüğünü öğrenmek için de bu dergilere başvurmuştur. Bu dergiler, belli bir miktar cinsel özgürlüğün arzu edilebilir olduğunu kabul ederken aynı zamanda bunun katı sınırlarının olması gerektiği konusunda da ısrar etmiş ve böylece yeniyle eski arasında bir denge kurmaya çalışmıştır. Flört etmek artık kuraldan sayılsa da ve öpüşmek zevkli bir şey olarak görülse de, genç kadınlar hâlâ, "öpücüklerin değerinin, hayattaki diğer iyi şeylerde olduğu gibi, seyreklikle ölçüldüğü" konusunda uyarılmıştır. Emily Post 1937'de bu olguyu, "sürekli kullanıldığı için rengi atıp buruşan, kirlenen ya da yıpranıp kelepir eşya tezgâhındaki indirimli eşyalar arasına atılan mallarda meydana gelen ucuzlama etkisi" olarak açıklamıştır. Popüler dergilerin yaydığı mesajlarla etkisi daha da artırılan akran baskısı, cinsel beklentilerin ve sınırlamaların halk arasında coşkulu bir şekilde dayatılmasının bir başka şekliydi.

Geçen bir buçuk yüzyıl içerisinde bu beklentiler ve sınırlamalar çoğu zaman, aşkla, duygusal yoğunlukla ve kişinin kendisini bir ilişkiye adadığı anlayışıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir. 1800'lerin ortalarından itibaren, romantik aşkın bilhassa duygusal bir şekli, kadınlar için ideal ilişki olarak gösteril-

miştir. Bu, Joan Jacobs Brumberg'ün de belirttiği gibi, "kadın kimliğinin son derece önemli bir kaynağıydı." O kadar ki Stanley Hall ergenlik üzerine yazdığı ders kitabında, duygusal aşk deneyiminin, ergen kadın kimliğinin vazgeçilmez bir parçası olduğu fikrine bilimin de onayını ekleyerek, bu aşk türünü kutsal bir mertebeye çıkarmıştır. Duygusal aşkın varlığı, genç kadınların cinsel sınırlarını belirleyen denklemlerde hızla kilit rol oynayan etken haline gelmiştir.

Evlilik vaadi tarih boyunca çoğu zaman bir kadına cinsel erişim izni almanın bedeli olmuştur. Ama romantizm duygusunun giderek daha da merkeze oturmasıyla birlikte, memleketin para birimi de yavaş yavaş "gerçek aşka" dönüşmüştür. Duygusal deneyimin zirvesi olarak kabul edilen "âşık" olma (çoğu zaman bunu olumsuz bir şekilde evliliğe karşı gösteren bir tavırda), olağanüstü bir şekilde baş tacı edilmiştir. Bir aşk ilişkisinde duygusal yoğunluk, iki kişi arasındaki bağlılığı ve güçlü ilişkiyi temsil etmesi bakımından, evliliğe benzer bir işlev kazanmıştır ve bugün hâlâ bu çerçevede algılanmaktadır. Günümüzde yapılan araştırmalar, evlenen insanların yaklaşık % 80'le 90 arasının evlilik öncesi bir hayli cinsel deneyimi olduğunu ve yarısından çoğunun da evlilik öncesi seksin, "bağlılığa dayalı" bir aşk ilişkisi bağlamında gerçekleştiği sürece kabul edilebilir olduğuna inandığını göstermektedir.

20. yüzyılın ilk yıllarında tam olarak kaç kadının evlilik öncesinde cinsel ilişkiye girdiğini saptamak zordur. Bu dönemi inceleyen seks davranışı araştırmaları, nispeten az sayıdadır ve uzun aralıklarla yapılmıştır. Üstelik bu araştırmaların örnek nüfusları çoğu zaman ya sayı açısından kısıtlıdır ya da nüfus özellikleri açısından belli bir grubu kapsar (ya da ikisi birden). Ama 1920'lerden 1953'te Kinsey'nin *Sexual Response in the Human Female* (Kadının Cinsel Tepkisi) adlı araştırmasının yayımlanmasına kadar olan dönemdeki kadınların, evlilik öncesi cinsel yaşamları konusunda elimizde bulunan veriler, kararlı bir artma eğilimi göstermektedir.

Katherine Bement Davis'in 1929 tarihli, *Factors in the Sex Life of Twenty Two Hundred Women* (İki Bin İki Yüz Kadının

Cinsel Yaşamındaki Etkenler) adlı araştırmasına katılan ve Birinci Dünya Savaşından önce evli olan kadınların sadece % 8'i evlilik öncesinde cinsel ilişkiye girmiştir. Stanford Üniversitesi psikoloğu Lewis Terman'ın *Psychological Factors in Marital Unhappiness* (Mutsuz Evliliğin Psikolojik Etkenleri) (1938) adlı araştırmasında da, 1912'den önce evlenenler için benzer bir seviye (% 12) saptanmıştır. Bu oranı, Terman'ın Birinci Dünya Savaşı sırasında ve savaşın hemen sonrasında evlenen kadınlar için ileri sürdüğüyle karşılaştırın: Görünüşe göre, bu kadınların evlilik öncesi cinsel ilişki oranı, % 26'ya fırlamıştır. New York'ta doktor olan G.V. Hamilton'ın, 1928'de yüz kadın ve yüz erkekle yaptığı röportajlara dayalı, *A Research in Marriage* (Evlilik Üzerine Bir Araştırma) adlı araştırması, evlilik öncesi seks oranının % 35 olduğunu göstermiştir. Dorothy Dunbar Bromley ve Florence Haxton Britten'ın 1938'de yaptığı, *Youth and Sex* (Gençlik ve Seks) adlı araştırma, üniversitede lisans eğitimi alan kadınlara bakmış ve bunların çeyrekle üçte biri arasında bir kısmının "cinsellik edimine teslim olduğunu" saptamıştır.

Bu artma eğilimi bağlamında değerlendirildiğinde Kinsey'nin İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaptığı araştırmanın, yirmi beşinden önce evlenen kadın katılımcıların yaklaşık % 50'sinin, yirmi altıyla otuz yaş arasında evlenenlerinse % 66 gibi büyük bir kısmının evlenmeden önce bekâretini kaybettiğini ortaya çıkarması hiç de şaşırtıcı gelmemektedir. Evlilik öncesi cinsel ilişki bu yüzyılın başından beri yükselişteydi ve yüzyıl ilerledikçe, günbegün artan sayıda kadın için bekâret kaybının ve evliliğin birbirinden ayrı iki olay haline geldiği, gitgide daha da açıkça görünür hale gelmiştir.

### *Hapta Kaydedilen İlerleme*

İnsanlar 1960'ların başlarından 1970'lerin başlarına kadar olan dönemden çoğu zaman "cinsel devrim" olarak bahsetmektedir ama gördüğümüz gibi bu "devrim" aslında durup dururken olmamıştır. Cinsellik tarihçisi Hera Cook'un "uzun süren cinsel

devrim" olarak nitelendirdiği şey, Aşk Yazı'yla[4] değil, ondan çok önce başlamıştır ve Barbara Ehrenreich, Dierdre English ve öteki yorumcuların da uzun zamandır belirttiği gibi, bu devrim esasen erkeklerin değil, kadınların cinselliğiyle ilgilidir.

Bu devrimin çoğunlukla sessiz, ama gerçekten de büyük boyutlarda gerçekleşen bir parçası da, bekârete verilen değerin temelden sarsılmasını kapsamıştır. Etkili doğum kontrol yöntemlerinin geliştirilmesi ve ulaşılabilir olmasının, bu sarsıntıya büyük katkısı olmuştur ve olmaya da devam etmektedir.

Hamile kalıp kalmayacakları ya da ne sıklıkta hamile kalacakları, kaç çocuk doğuracakları, hatta doğumdan sağ çıkıp çıkmayacakları sorusu söz konusu olduğunda, kadınlar tarih boyunca kaderin insafına kalmıştır. Cinsel ilişki konusunda evli kadınların bile hissettiği çaresizlik ve korku, belirli bir cinsel birleşme vakasının riskli bir hamileliğe daha yol açıp açmayacağını bilememelerinin doğrudan bir sonucuydu. Evli olmayan kadınlar içinse hamilelik olasılığı tabii ki çok daha endişe vericiydi. Duygusal ve hatta cinsel flört, İkinci Dünya Savaşı başladığında oldukça yaygınlaşmıştı ama cinsel birleşme yine de hâlâ çoğunlukla nişanlılığa ya da evliliğe saklanıyordu çünkü kadınların sonunda bekâr anne olmaktan haklı olarak ödleri kopuyordu.

İkinci Dünya Savaşı sırasında ve savaştan hemen sonra görülen, çok genç yaşta evlenme eğiliminin altında yatan nedenlerden birisi buydu. Gençlik flörtü ve ona eşlik eden cinsel denemeler kural haline gelmişti ama kadınların evlenene kadar hamile kalmayacağı beklentisi tüm gücüyle ayakta kalmıştı. Uzayan dünya savaşının getirdiği duygusal ve toplumsal kargaşa başta olmak üzere, başka etkilerin de söz konusu olmasına karşın, bu durumun sonucu, gelinlerin birkaç on yıldır hiç olmadığı kadar genç olmasıydı. 1940'la 1959 arasında on dörtle on yedi yaş arasında evlenen kadınların sayısı Amerika'da % 33 oranında fırlamıştır ve 1959'a gelindiğinde ilk defa evlenen

4 1967 yazında Amerika'nın San Francisco şehrinde neredeyse yuz bin kişinin bir araya gelmesiyle başlayıp diğer büyük Amerikan şehirlerine ve Avrupa'nın belli merkezlerine yayılan asi hippi hareketine gönderme yapmaktadır – ç.n.

gelinlerin çeyreği, nikah masasına on dokuzuncu doğum gününden önce oturmuştur. İngiltere'de de evlilik yaşında buna benzer ama daha az çarpıcı bir düşüş yaşanmıştır: 1926'yla 1930 yılları arasında ilk kez evlenen gelinlerin çoğu yirmi altı yaşına yaklaşmışken, bu tarihten sonra evlenme yaşı sürekli olarak düşerek 1960'larda yirmi üç yaş civarında seyretmiştir. Evliliğin daha erken yaşta gerçekleşiyor olması hiçbir şekilde, gençlerin evlilik öncesi cinsel ilişkiye girmek *yerine* evlendiği anlamına değil (İngiltere'de yapılan ulusal bir araştırma, 1950'lerde evlenen kadınların % 46'sının bakire olarak evlenmediğini ortaya çıkarmıştır), evlilik öncesi cinsel ilişkiye girenlerin kısa süre sonra evlenmelerinin daha olası olduğu anlamına gelmektedir. Erken evliliğin bu dirilişi bazı insanların, Caz Çağı'na özgü aşırılıkların yerini yeniden, evliliğe ve aileye öncelik tanıyan daha "geleneksel" bir anlayışa bıraktığına inanmasına yol açmıştır. Aynı yorum, 1950'lerde uzay çağının mutlu ev kadınının yeniden göklere çıkarılması için de sunulmuştur. Ancak sonradan bu varsayımların vaktinden evvel ortaya atıldığı görülmüştür.

Bu zamanın insanlarına göre, kadınların cinsel bağımsızlığına engel olan en büyük şeyin üstesinden gelinmişti. Elimizde olan kayıtların gösterdiği kadarıyla kadınlar eskiden beri, çoğu zaman ciddi risklere girerek hamileliği önlemeye çalışmıştır. Hamileliği önleme yolları tarih boyunca, çoğu zaman elde etmesi zahmetli, zor ve pahalı olan; kullanması hoş olmayan ve hatta halsizlik yaratan ve çoğunlukla erkeklerin işbirliğine dayalı yöntemler olmuştur. Üstelik, verdiği zarara bir de hakaret eklercesine bu yöntemlerin birçoğu kesin bir önleme sağlamıyordu. Ve sonra dünya değişti: Hormonların laboratuarda birleştirilmesinde kaydedilen çeşitli yeniliklerin ardından ilk doğum kontrol hapları, 1957'yle 1960 yılları arasında İngiltere ve Amerika piyasalarına sürüldü.

Doğum kontrol hapı, doğum kontrolü hareketinin başlangıcından beri, hamileliği önleme yöntemlerini savunan eylemcilerin hayali olmuştu: Marie Stopes 1928'de, "basit bir hap ya da ilaç" şeklinde bir doğum kontrol yöntemi için talebin, ha-

yal edilemeyecek kadar büyük olacağını belirtmişti. Haklıydı da. Doğum kontrol hapı ilk başta sadece evli kadınlara veriliyordu ama 1960'ların ortalarına gelindiğinde, Amerika'daki evli kadınların neredeyse üçte biri ve İngiltere'deki işçi sınıfının daha genç olan çiftlerinin yaklaşık % 25'i hapı kullanıyordu. Bu yüzdeler daha sonra daha da arttı.

Hapın güvenilirliği, kullanımının sorunsuz ve uygun olması, popülerliğini daha da artırdı ama birçok kişinin hapı bu kadar hızlı benimsemesinin nedeni sadece bunlarla sınırlı değildi. Tarihte ilk defa kadınlar, hem gerçek anlamda hem de simgesel anlamda seksle hamileliği birbirinden ayırabiliyordu. Doğum kontrol hapının, cinsel ilişkiye girildiğinde alınması gerekmiyordu. Üstelik hap doğrudan genital organları da işe karıştırmıyordu. Doğum kontrolü artık tamamıyla gözden uzak bir yerde ve kadının kendi girişimiyle yapılabilirdi.

Lara Marks'ın da belirttiği gibi, bu eşi benzeri görülmemiş kontrolün ironik sakıncaları yok değildi. "Ağızdan alınan bu doğum kontrol yöntemi hamilelik riskini azaltarak, kadınların daha önceden cinsel birleşmeyi reddetmek için kullandığı güçlü psikolojik silahın kuyusunu kazmıştır. Sonuçta erkekler artık, cinsel ilişkiye girmenin riskli olmadığını, bu yüzden de yapmamaları için ortada bir neden kalmadığını ileri sürebilirdi. Bu bağlamda doğum kontrol hapı, cinsel birleşmeye ilişkin beklentileri değiştirmiştir. Cinsel ilişki artık bazı çiftlerin gündeminde, hamilelikten kaçınma yollarından biri olan şiddetli okşama gibi farklı türden cinsel etkinliklere göre çok daha başa yerleştirilmiştir."

Bu anlayış, doğum kontrol hapının piyasaya girmesiyle, 1960'ların sonları ve 1970'lerin başlarında yaşanan cinsel devrim arasında bir bağlantı olduğuna dair yaygın inanış konusunda da bir görüş açısı sunar. Aşk Yazı'nın ve bununla bağlantılı olayların, doğum kontrol hapının piyasaya çıkmasının hemen ardından hızla ortaya çıktığından şüphemiz olmasa da, bu ikisi arasında bir neden-sonuç ilişkisi olduğuna işaret eden hiçbir kanıt yoktur. Hap kesinlikle doğum kontrolünde bir devrim etkisi yaratmış ve kadınların ilk defa, hamile kalma

olasılığından çok zevk almayla ilgilenen bir kadın heteroseksüelliği kavramı geliştirmesini mümkün hale getirmiştir. Ama Elizabeth Siegel Watkins gibi tarihçilerin doğru bir şekilde belirttiği gibi, "1960'larda ve 1970'lerin başlarında nüfus araştırmacıları *doğum kontrolü* devrimini belgelemek için *evli* kadınların doğum kontrol alışkanlıklarına yoğunlaşırken, sosyologlar, *cinsel* devrimi çalışmak için *evli olmayan* kadınların cinsel tutumlarını ve etkinliklerini araştırmıştır. Gazeteciler, aynı zamanda gerçekleşen bu iki değişimi birleştirmiş ve Hapı cinsel devrimin simgesi olarak gösteren kalıcı bir izlenim yaratmıştır. Bilimciler ve halk da bu hap yorumunu kabul edip geliştirmiştir" (vurgu orijinal).

## *Bekâretin Öldüğü Gün mü?*

O zamanlar *Esquire* kadın dergisinde yazan genç bir gazeteci olan Gloria Steinem 1962'de şöyle yazmıştır: "Hapın, cinsellik ve doğum kontrolü devrimleri bakımından taşıdığı önem açıktır ama ikisini de bomba etkisi yaratarak başlatan şey hap değildir." Doğrusu çok sayıda evli olmayan kadın, daha önce gördüğümüz gibi, on yıllardan beri bu hap olmadan da cinsel ilişkiye giriyordu. Hapın ardından patlak veren cinsel politika tartışması, haptan kaynaklanmamış ama hapla birlikte hız kazanmıştır.

Böylesine yoğun, duygusal ve bilinçli bir siyasi meydan okuma ve kargaşa zamanında cinsel politika, isyankârların ve kökten değişimcilerin toptan değişim istediği birçok konudan sadece birisiydi. İkinci dalga feminizm, lezbiyen ve gay özgürleşme hareketinin doğuşu, özgür aşk fikri, genç yetişkinler arasında aile ve hane yapılarıyla ilgili deneysel girişimler gibi şeylerin hepsi, cinsel politika ve olasılıkların etkili ve karmaşık bir şekilde yayılmasına katkıda bulunmuştur.

Bütün bunların ortasında bir yerde, sürekli değişen bekâret ideolojisi de sert bir darbe alarak sola doğru yatmıştır. Kadın bekâretinin nihayet gizemli değerinden sıyrıldığı ve artık temelde erkek bekâretiyle aynı, bir nitelikten çok bir olay olarak

algılanabileceği anlayışı gitgide daha da yaygınlaşmıştır. Bekâret, olgunluğa erişenle erişmeyeni birbirinden ayırt ediyordu ama ille de geleneksel olarak anlaşıldığı şekilde değil: Birçok kişi için bekâret artık "özgürleşen" ile "engellenen" arasındaki fark olarak görülüyordu. Gerçekten bakire olmak kişinin cinselliğinin bastırılmış olduğunu ele veriyordu. Birbirleriyle eş değiştiren bekârların ve eğlence amaçlı seksin tanımladığı yeni cinsellik kültürüne kılavuzluk eden 1971'in gözde kitabı *The Sensuous Man* (Şehvetli Adam), bekâreti, "kadının en korkunç rahatsızlığı" olarak nitelendiriyordu.

"Özgürleşmiş" insanların, cinsel arzuya ve zevke ilişkin engellenme duygusunu aşmış oldukları kabul ediliyordu. Bu süre boyunca gitgide daha da çok kadın, kadının cinsellikten zevk almasının erkeğin zevk alması kadar önemli olduğu konusunda ısrar etmeye başladı. Duygusal bağlılık ve evliliği, başarılı bir kişisel yaşamın tek ölçütü olarak kullanmak yerine, bazı kadınlar ve erkekler, kişisel başarıyı cinsel deneyim temeline dayanarak ölçmeye başladılar. Bu yeni "özgürleşmiş" kültürel tutumun gözüpek kâşifleri, "özgür aşk" denilen, ama daha doğru bir şekilde, görece serbest seks olarak tanımlanan şeyin içine giren binlerce kadın ve erkek, seksi evlilikten ya da aşk ilişkilerinden bağımsız olarak deneme girişimlerinde bulundular.

Bazı uzmanların kıyamet günü kehanetlerine karşın bu benzeri görülmemiş ve utanmaz şehvet düşkünlüğü, dünyanın sonunu, hatta bildiğimiz anlamda medeniyetin çöküşünü bile getirmeyi beceremedi. Ancak cinsellik ve cinsiyet konusunda gelişmekte olan eşitlikçi düşünüşler aslında cinsel dürtülerimizi medenileştirme şeklimizi değiştirdi ve bu değişim, elbette ki bekâret hakkındaki düşünme şeklimizi de fazlasıyla kapsadı. 1960'lardan bu yana, bekârete toplumsal ve ekonomik değer biçme uygulaması çoğu zaman, ataerkilliğin modası geçmiş bir örneği, cehalet dönemine ait ve bugün konu dışı kalan bir şey olarak görüldü ve reddedildi. Bu yüzden de birçok kişi, cinsel açıdan özgürleşmiş, cinsiyetçi olmayan bir kültürde bu fikrin geçerli bir yeri olmadığını düşündü. Buna göre, "bekâret" ancak, eşli cinsel ilişki yaşayan ve henüz bunu yaşamayan

kişileri birbirinden ayırt etmek için kullanılabilecek ve belli bir değer taşımayan tarafsız bir terim olarak faydalı olabilirdi.

Tahmin edilebileceği gibi, toplumun tutucu kesimleri arasında bekâreti bu şekilde ele almayı eleştirenler muhakkak vardı. Ama liberaller ve kökten değişimciler arasında da bunun aleyhinde konuşanlar oldu. Lezbiyen feministler, bunların içinde özellikle de Marilyn Frye, son derece revaçta olan, bekâretin toplumsal bir konum olarak kötülenmesinin temelinde yatan heteroseksüel yanlılığa itiraz etti. Frye, bir bakirenin, cinsel geçmişi ne olursa olsun, erkeklere hiçbir borcu olmayan bir kadın olduğunu ileri sürdü. Frye'a göre bekâret hâlâ büyük güce sahipti, ancak kavramın esas anlamı olduğunu düşündüğü kadın özgürlüğü olarak anlaşıldığı sürece. (Yunanca'da da Latince'de de *parthenos* ya da *virgo* sözcüklerinin insanlardan söz ederken ister istemez böyle bir şeye işaret ettiğine dair bir kesinlik yoktur. Daha önce de gördüğümüz gibi bu sözcükler esasen evlenmemiş genç kadın ve kızları tarif etmek için kullanıyordu.) Bunun karşılığında Frye da, "bakire" terimini sadece, Rita Mae Brown'ın nükteli ifadesiyle, "penisle pislenmemiş, kendisiyle gururlu" lezbiyenler için kullanarak farklı bir şekilde onarmaya çalışan öteki lezbiyen feministler tarafından eleştirildi.

Bu tür yapısal analiz ve yeniden tanımlama girişimleri, genel olarak bekâret fikrinin dengesinin sarsılmasına katkıda bulundu. Bu dengesizlik de bekâretin sonunun, düğme kancası ve Victrola marka gramofon gibi olacağı inancını pekiştirdi. Ama bekâretin ölüm haberini vermek için elbette daha çok erkendi: Hepimiz hâlâ bakire olarak doğmaktayız. Toplumsal tarih açısından bekâretin ortadan kalkması hakkındaki endişe, daha akla yatkın görünür. 20. yüzyılın gidişatına kaldıysak, bekâret ideolojisi, özellikle kadınlık erdeminin ve insan değerinin yerini tutmaktan gerçekten yavaş yavaş uzaklaşmaktadır. Bekâret söz konusu olduğunda bir paradigma değişikliğinin ortasında olduğumuz açıkça görülmektedir: Ne cinsel devrimle başlayan ne de bununla son bulan ama çok daha geniş çapta, daha uzun süreli, başlı başına bir devrim oluşturan bir paradigma değişikliği.

Bu paradigma değişikliği konusunda bir fikir edinmenin daha iyi yollarında biri, bakirelerin ve bekâretin popüler kültürde nerede, ne zaman ve nasıl ortaya çıktığına bakmaktır. 20. yüzyılın bekâretle ilgili popüler kültürü, kolaylıkla bir sürü kitap cildini doldurabilir ama bir program dörtlemesini –*The Rocky Horror Picture Show* ile *Little Darlings* ve uluslararası ün kazanan televizyon dizileri *Beverly Hills 90210* ile *Buffy the Vampire Slayer*– ele almak, kültür olarak bekâret hakkında gitgide daha da çok düşünme eğilimimiz dahil olmak üzere, "devrimci" 1960'lardan bu yana bekâretin başına gelen bazı şeyleri görmemizi sağlayacaktır.

1973'te Londra'da sahnelenen bir müzikal olarak ilk ortaya çıktığı günden sonra (sonunda yaklaşık üç bin kere sahnelenmiştir), Richard O'Brien'ın *The Rocky Horror Show* (Rocky Korku Gösterisi) adlı eseri 1975'te, başrollerini Susan Sarandon ve Tim Curry'nin paylaştığı filme uyarlandığında, *The Rocky Horror Picture Show*'a (Rocky Korku Sinema Gösterisi) dönüşmüştür. 1950'lerin ve 1960'ların korku ve bilim-kurgu filmlerine özgü basmakalıp ifadelerin gülünç taklitlerini sunan *Rocky Horror* filmi, cinsel devrimin getirdiği kültür çatışmaları üzerine kurulmuş yapmacık, abartılı bir tezdir. Filmde tümüyle bakire ve cinsellikleri gülünç derecede bastırılmış bir çift olan Brad Majors (Barry Bostwick) ile Janet Weiss (Susan Sarandon), arkadaşlarının düğününden sonra nişanlanır ama düğünden eve dönerken bir ormanda kaybolurlar. Tam da *Rocky*'nin dalga geçtiği düşük bütçeli korku filmlerinin geleneklerine uyacak şekilde karanlık ve fırtınalı gecede kendilerini, ahlâksız ve seks manyağı, travesti, deli bilimadamı Dr. Frank N. Furter'ın (Tim Curry) tüyler ürpertici Gotik şatosunun kapısında bulurlar.

Olaylar gelişirken, yaşam ilkeleri, "kendini mutlak zevke teslim et" ile "hayalini kurma, kendisi ol" olan Frank, Brad'i de Janet'ı da baştan çıkarır ama Brad'le Janet, yaşadıkları seks deneyimine çok farklı şekilde tepki verirler. Brad sinirli ve

gergin olmaya ve filmin başında desteklediği tutucu ahlâk değerlerini savunmaya devam ederken, Janet "bakireden sürtüğe" klişesini canlandırır. Sonunda, Dr. Frank N. Furter'ın iri kaslı, sarı saçlı "Frankenştayn'ın canavarı" olan Rocky'yle (Peter Hinwood) gizli bir randevu ayarlar. Rocky'ye söylediği, "Touch-a Touch-a Touch Me" (Dokun Dokun Dokun Bana) adlı şarkıda Janet, "daha önceleri sadece öpüşmekle yetinen" ve şiddetli okşamanın sonuçlarından korkan bir kız olduğunu anlatır ve sonra hiç gecikmeden, Rocky'yi kendisini yatağa atmaya davet ederek, bekâretini kaybettiğinde her şeyin değiştiğini ilan eder. "Kanın tadını aldım ve daha fazlasını istiyorum," diye şarkıya devam eden Janet'ın bu sözleri, kapalı devre televizyon aracılığıyla bütün olan biteni dikizleyen evin iki kadın hizmetçisi tarafından, "Daha fazla! Daha fazla! Daha fazla!" teranesiyle tekrarlanır.

Filmin sonunda, kendisini "azat edilmiş" gibi hissettiğini ve "zihninin genişlediğini" şarkıya dôken Janet, neşeli bir çapkına dönüşmüştür. Aynı şarkı içerisinde buna paralel oluşturan bir kıtadaysa Brad, "Anneciğim, yardım et bana / Göreceksin, iyi birisi olacağım / bu rüyayı al götür" diye şarkı söylemektedir. Brad ancak filmin son dakikalarında, Dr. Frank N. Furter'ın sihirli cinsel aşırılık bölgesine teslim olur. Dr. Frank N. Furter, "yaşam tarzı fazla aşırıya kaçtığı" için sonunda kendi uzaylı ahbapları tarafından öldürülürken, Brad'le Janet kurtulur. Korseler, file çoraplar ve ince topuklu parlak deriden ayakkabılar giymiş bir halde, bekâretleri çoktan gitmiş, duyarlılıkları tamamıyla değişmiş olan Brad ve Janet bir başlarına eşeleye eşeleye, Dr. Frank N. Furter'ın yerle bir olmuş malikânesinin enkazından çıkarlar.

Bekâret ve bekâret kaybı, *Rocky Horror* için böylesine büyük bir önem taşırken, filmin geniş seyirci alt kültürünün bu konuyu benimsemesi çok da şaşırtıcı değildir. Filmin düzenli olarak gösterildiği yerlerin çoğunda (genellikle haftasonu bir gün, geceyarısında, kostümler içinde rol yapma, şarkı söyleme, dans etme ve filmi düzinelerce, hatta yüzlerce kez izlemiş olan sadık hayran topluluklarından oluşan çeşit çeşit seyirci

katılımı eşliğinde), tecrübesiz "bakireler" özel muamele görmek üzere kenara ayrılmıştır. Ayrıntılar değişiklik gösterse de *Rocky Horror* "bakireleri," bekâret konumlarını ilan eden isim kartları takmaya zorlanmış, yanaklarına ve alınlarına rujla V[5] harfi çizilmiş, müstehcen pandomim oyunlarına katılmaya teşvik edilmiş ya da sadece seyirciler arasındaki daha deneyimli üyelerin önünde tören alayı şeklinde yürütülmüş ve böylece bir sonraki haftanın "bakire" hasadını başlatan sevinçli kalabalığa katılmışlardır.

Bekâretle ilgili olan bundan çok farklı bir başka akran baskısı türü, Ronald Maxwell'in yönettiği 1980 yapımı *Little Darlings* adlı filmin konusunu oluşturur. Ergen kızlar için yatılı bir yaz kampında geçen bu film, zengin bir ailenin sosyetik kızı Ferris'i (Tatum O'Neal), tek ebeveynin geçindirdiği bir işçi sınıfı ailesinden gelen, çetin ceviz, hayatı sokaklarda öğrenmiş Angel'a (Kristy McNichol) karşı bir konuma yerleştirir. Kamptaki bazı gençler arasında geçen ergenliğe özgü tahmin edilebilecek cazgırlık ve aşağılama saldırıları sonunda, bekâret hakkında alttan alta rekabetçi bir muhabbete yol açar. Kızların çoğu göz göre göre yalan söylüyor olsa da, aynı kulübede kalan üyelerin ikisi dışında hepsi cinsel deneyim sahibi olduklarını ileri sürerler. Bakire olduklarını itiraf edenlerse Ferris'le Angel'dır. İki kızdan hangisinin o yaz bekâretini ilk önce kaybetmeyi becereceği konusunda derhal bir bahis başlatılır.

Bekâret kaybını, ölüm-kalım gibi ciddi bir bahis meselesine çevirmek, uzun kurgu tarihinde hiç de yeni bir şey değildir. Fransız yazar ve askeri görevli Pierre Ambroise Choderlos de Laclos'nun 1782 tarihli, *Les liaisons dangereuses* adlı kitabı, bu tür bir iddianın klasik ve çirkin bir örneğini sunar. *Little Darlings* filmini bu kadar çarpıcı yapansa, bahsin, ergenlik çağında olan iki kızı kapsaması ve bu kızların kaybetmeyi planladığı bekâretlerin kendilerine ait olmasıdır. Filmde bekâret kaybını, sadece yetişkinliğin değil, *havalı* olmanın da simgesi olarak görürüz: Bekâretlerini kaybettikleri konusunda yalan söy-

5 V harfi İngilizce'de bakire anlamına gelen "virgin" sözcüğünü temsil etmektedir – ç.n.

leyen genç kadınlar bu yalanı söylemektedir çünkü akranlarının toplumsal beğenisini kazanamamaktan ödleri kopmaktadır. Bu film, cinsel devrimin çocukları olacak yaştaki kadınlar için, bekâretin ne demek olduğunu ve ne gerektirdiğini olağanüstü bir şekilde ortaya koymaktadır.

Film sanayisinin bekârete gösterdiği ilgi çoğu zaman "erkektir ne yapsa yeridir" diyen çapkınlık kutlamalarıyla sınırlı kalmış olsa da (*Porky's* [1982], *Losin' It* [Bekâreti Kaybetmek] [1983] ve *The Last American Virgin* [Amerika'nın Son Bakiri] [1982] gibi filmler), bazı komedi filmleri (*Animal House* [Hayvanlar Evi] [1978] bunun bir örneğidir), bir miktar meme şakasının yanı sıra, tutucu bekâret ideolojisine karşı ikna edici eleştiriler yönelmeyi başarmıştır. Bunların yanı sıra konuyu ciddi olarak ele alan bazı filmler de yapılmıştır. Spike Lee'nin 1988 yapımı *School Daze* (Okul Yılları) adlı filmi ve John Hughes'un 1985 yapımı *The Breakfast Club* (Kahvaltı Kulübü) adlı filmi, bekâreti genç yetişkinler arasındaki karmaşık toplumsal ve duygusal ilişkilere dair bir konu olarak incelemiştir. Her iki film de, bekâret ve toplumda kabul görme arasındaki ilişkiye sert bir bakış açısıyla bakmıştır.

1970'lerden bu yana televizyon da bekâret anlatılarıyla meşgul olmuştur. Televizyondaki bekâretle ilgili hikâyelerin çoğunluğu, lise çağındaki izleyicileri hedef alan ve benzer yaş diliminde olan karakterlerin, yarım saatlik hızla geçen tek bir bölümde, önce bekâret kaybı olasılığıyla yüzleşip sonra da bunun sonuçlarıyla uğraşmaya geçtiği, bölümlük basit paketler halinde olma eğilimi gösterir. Bu, en azından yaş dilimi bakımından, gerçeğin nispeten doğru bir yansımasıdır: 1970'lerden bu yana Amerika'da bekâret kaybı yaşı, yaklaşık on altıyla on sekiz arasında asılı kalmıştır. Yaş meselesini bir tarafa bırakırsak, *Slate* televizyon kanalı eleştirmeni Kate Aurthur'un "Çok Özel Bekâret bölümü" dediği şey, bekâretin televizyon programlarına konu olduğu otuz yıl boyunca tutarlı özellikler sergilemiştir. Bunların arasında, bekâret kaybının her zaman ciddi sonuçları olduğuna dair tekrarlanan iddia vardır.

Bunun güzel bir örneği, 1990'dan 2000 yılına kadar devam

eden ve en çok televizyon izlenen saatlerde yayımlanan *Beverly Hills 90210* adlı olağanüstü derecede uzun ömürlü pembe dizidir. Başlangıçta, Beverly Hills'e taşınan Minnesotalı bir ailenin öyküsü olan dizi, ailenin lise çağındaki ikizleri olan ve Amerika'nın en zengin ailelerinin yaşadığı yerleşim yerlerinden birinde ergenlik çağına giren Brandon ile Brenda üzerine yoğunlaşmıştır. Gençlere yönelik dizilerden beklendiği üzere, daha ilk sezonun hemen başında bir bekâret kaybı hikâyesi vardır. Her ne kadar bunu yapana kadar ilk sezonun çoğu geçmiş olsa da, başroldeki ailenin kızı Brenda (Shannen Doherty) bekâretini Porsche kullanan kötü-çocuk Dylan'la (Luke Perry) kaybeder. Brenda'yla Dylan'ın cinsel ilişkisi, o seneki olaylar dizisinin daha en başında ima edilmiştir bile ama cinsel yolla bulaşan hastalık kapma olasılığından korkan Brenda, sezonun sondan bir önceki bölümüne kadar olayı ertelemiştir. Bu da geriye, baştan sona heyecan verici sonuçlarla dolu (bu örnekte, hamilelik korkusu ve Brenda'yla Dylan'ın ayrılığı) bir bölüm bırakmıştır. Sezon böylece, dizinin hayranlarını, Brenda'nın aslında hamile olmadığı haberini öğrenmek için iki ay beklemek zorunda bırakarak sona ermiştir.

*90210*'da on sezon boyunca yer alan sayısız kızlık bozulması olayı arasında basında en fazla köşe yazısı toplayan olay, dizinin yapımcısının oyuncu kızı Tori Spelling'in canlandırdığı "iyi Katolik kız" karakteri Donna'nın bekâret kaybıdır. Dizinin başından beri ana karakterler arasında açık bir tartışma konusu olan Donna'nın bekâreti, neredeyse dizinin kendisi kadar uzun sürmüştür. Her ne kadar Donna ilk sezondan itibaren başrol oyuncuları arasında olsa ve ikinci sezonda David karakteriyle aşk ilişkisi yaşamaya başlasa da, sonunda gerçek aşk olduğu görülecek bu ilişki (en azından Hollywood'un anlayışına göre), hiç de pürüzsüz geçmemiştir. *90210* karakterlerinin fazlasıyla yatkın olduğu çılgın kızışma dönemleri düşünüldüğünde, Donna'nın dizinin yedinci senesinde üniversiteyi bitirene kadar bekâretine sıkı sıkıya tutunması oldukça olağandışıdır. Donna nihayet David'le yattığındaysa olay ekranda görülmeden gerçekleşmiştir ve bunun hafif sonuçları olmuş olsa da

(örneğin, bu haberi Katolik annesine söylemek zorunda kalmıştır) karşılığında cezalandırılmamıştır. Sonuç itibariyle ve doruğa çıkan heyecanın gülünç denecek kadar düşüşe geçmesiyle, Donna ve David karakterleri evlenmiştir.

Seyircilerin ve eleştirmenlerin, Donna'nın fazlasıyla uzun süren bekâretine (gerçek dünyanın ölçü sistemine göre pek öyle olmasa da Hollywood standartlarına göre fazla uzun) verdiği anlamlar büyük değişiklik göstermiştir. Bazıları bunun, gençler arasında geleneksel cinsellik kurallarına yeniden (ve uzun zamandır kendisini hissettiren, epey geç kalmış) dönüşün bir kanıtı olduğunu müjdelerken, başkaları, Donna'nın yıllarca süren bekâret tartışmalarını ve gösterişlerini sinir bozucu ve aptalca bulmuştur. Tarihsel önem bakımından, Donna'nın fazlaca tartışılan bekâreti, hem bunların hiçbirisidir hem de ikisi birdendir.

Brenda da Donna da aynı anda, *90210* çağının cinsellik kültüründe anlamlı olan akımları yansıtmışlardır. 1980'lerin ortalarına gelindiğinde, on beş ve on dokuz yaşları arasındaki evli olmayan kadınların yaklaşık yarısı, araştırmacıların örtmece yoluyla "cinsel açıdan etkin" dediği durumdaydı, yani araştırmaların çoğunda kendilerini en az bir kere eşli seks yaşamış olarak tanımlamışlardı, tıpkı Brenda gibi.[6] Ve yine Brenda'nın durumunda olduğu gibi asıl konu, kişinin bakire olup olmadığı değil, cinsel etkinliğin getirdiği sonuçların, kişinin orta sınıf başarısına ulaşma olasılığını tehlikeye atıp atmadığıydı. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve özellikle de istenmeyen hamilelik-

6 Seksoloji araştırmalarının sayısız sorunlarından birisi de, cinsel etkinlik türlerinin araştırmalarda her zaman ayrı bir şekilde açıklanmamasıdır. Bu araştırmalar, kaç kişinin "cinsel açıdan etkin" olduğuna dair rakamlar sunduğunda, bunun ne tür bir cinsel etkinliği temsil ettiğini tam olarak anlamak çoğu zaman mümkün değildir. Bu tür araştırmaları okuyanlar genellikle "cinsel etkinliğin," "penisin vajinaya girdiği cinsel ilişki" anlamına geldiğini varsaymaktadır ama bu varsayım ille de doğru olacak diye bir şey söz yoktur. Üstelik eşli cinsel etkinlik yaşadığımız bir geçmişe sahip olmak anlamında "cinsel açıdan etkin" olmak, yaşamımızda tutarlı ya da sürekli bir ölçüde cinsel etkinliğin var olduğu anlamına da gelmez. Aslında gençlerin çoğu için bu o anlama gelmez. Cinsellik istatistiklerini okuyanlar, terimlerin açıkça tanımlanmadığı raporlarda kullanılan "cinsel açıdan etkin" ifadesini, sadece "bir tür eşli seks yaşamış kişi" anlamında okusalar iyi ederler.

ler, "daha iyisini bilecek yaşa gelmiş" kadınlar arasında çoğu zaman eleştirel özdenetim eksikliğini gözler önüne seren şeyler olarak görülmektedir. Brenda'nın yaşadığı hamilelik korkusu bu yüzden uyarı niteliği taşıyan bir hikâyedir, oysa Donna evlilik öncesi seksi "doğru bir şekilde" idare etme konusunda başarılı olmuştur.

Uzun süre ekranlarda kalan (1997 bahar sezonundan 2003 yazına kadar) bir başka gençlik dizisi, *Buffy the Vampire Slayer*'da, Buffy'nin yaratıcısı Joss Whedon bekâret konusuna başka bir bakış açısıyla yaklaşır: Kişisel ve cinsel yönden güçlü olan genç kadının bakış açısıyla. Bu genç kadın, yani Buffy Summers (Sarah Michelle Gellar), gündüzleri aklı bir karış havada olan Californialı bir lise öğrencisi, geceleriyse vampirlerle ve başka doğaüstü tehlikelerle savaşan, kutsal güçler tarafından seçilmiş bir avcıdır. "Gözetmeni" olan, akıl hocası ve baba figürü Giles'ın (Anthony Stewart Head) ve birbirine sıkıca bağlı arkadaş topluluğunun yardımıyla Buffy, görevi, Sunnydale adlı küçük "cehennemağzı"[7] kasabalarında ikide birde ortaya çıkan kötü güçlerle savaşmak olan yetenekli bir savaşçıya dönüşür.

Bu sırada da, genç yaştaki kadın kahramanların geleneksel olarak başına gelen şey olur ve Buffy büyük bir tutkuyla âşık olur. Ama âşık olduğu adam, vampir arkadaşlarının Angelus olarak tanıdığı Angel (David Boreanaz) adlı bir vampirdir. Angel, kendisine ruhunu ve dolayısıyla vicdanını geri veren bir çingene laneti altında yaşayan tuhaf bir yaratıktır. Bu lanet, suçluluk duygusuyla yanıp tutuşan bu yaratığın mükemmel mutluluğu tadacağı belirsiz bir zamana kadar onunla birlikte kalacaktır. Yani dizinin başında Angel tam bir *rara avis*,[8] vampirlerden nefret eden ve karanlığın güçleriyle savaşan bir vampirdir. Dizinin ikinci senesinin ilk yarısı boyunca, Buffy'yle Angel arasındaki aşk iyice yoğunlaşır. Nihayet ikinci sezonun tam ortasına denk gelen ve ikiye bölünen bölümün ilk yarısın-

7 Diğer boyuta açılan kapı anlamına gelmektedir – ç.n.

8 Latince'de eşine az rastlanır insan ya da şey anlamına gelmektedir – ç.n.

da, Buffy'nin on yedinci doğum günü gelir ve Buffy, Angel'la aralarında gittikçe artan tutkuya teslim olur. Buffy bekâretini son derece erotik, ama porno gibi açık saçık olmayan, parlak cilt tonları ve zengin kumaş kıvrımları arasında, aşkla yoğun tenselliğin karışımı içinde görsel bir sahneyle kaybeder.

Ciddi sonuçların gelmesi çok sürmez. Buffy uyandığında Angel'ın gitmiş olduğunu fark eder ve Buffy'yle yatmanın, Angel'ı ruhla donatan lanetin bozulması için gereken mükemmel mutluluk olayı olduğu hızla açıklık kazanır. Çelişki fazla abartılmıştır ama işe yarar: Buffy'yle Angel'ın duygularındaki samimiyet, Angel'ın tam bir iblise dönüşmesiyle kanıtlanır. Buffy'ye mecazi anlamda sahip olan Angel artık diğer anlamda da ona sahip olmaya kararlıdır. Ruhsuz Angel, bir ruha sahip olmanın görünüşe göre güçsüzleştirici kısıtlamalarına katlanmaya zorlanmasının öcünü almaya çalışırken Buffy'nin hayatı (ailesinin ve arkadaşlarının hayatı da) tehlikededir. Buffy için öyle sıradan bir hamilelik korkusu söz konusu değildir.

İkinci sezonun ikinci yarısının tamamı, Buffy'nin sadece Angel'ın oluşturduğu tehditle değil, kaybettiği âşığının ve ilişkisinin değerli hatıralarıyla da baş etmeye çalışmasını gösterir. Her ne kadar ilk başta ne olup bittiğini anlamasa da ve Angel'ın bir anda ortaya çıkan acımasızlığı için kendisini suçlamaya başlasa da Buffy kısa zamanda, Angel'daki değişikliğin, çiftleşme sonrası ihanetinden çok daha büyük bir soruna işaret ettiğini fark eder. Buffy hızla, Angel'ın oluşturduğu sorunun iki çözümü olduğu sonucuna varır: Ya laneti yenilemenin bir yolunu bulup Angel'ın ruhunu geri getir ya da Angel'ı öldür. Sonunda arkadaşlarının yardımıyla Buffy ikisini birden yapar. Gözleri yaşlı bir halde Angel'a gözlerini kapamasını söyler, onu son bir kez öper ve kılıcı kalbine saplayarak Angel'ı cehenneme yollar.

Buffy'nin bekâret hikâyesi, aslında öteki dünyaya ait olsa da, temelde günah ve cezayla değil, zor bir durum karşısında olgunlaşmayla ilgilidir. Buffy'nin bekâretini Angel'a verme kararının sonuçları vardır ama bu sonuçlar tek başına cinsel ilişkinin sonuçları değildir. Angel hissettiği duygunun gücü yüzün-

den ruhunu kaybeder, yaşadığı orgazmın gücü yüzünden değil. Whedon romantik aşkı kürsüye çıkarır ama sadece sonradan kürsüyü altından çekip almak için. Whedon'ın kurguladığı evrende, kültürel açıdan en kusursuz romantik bekâret anlatısı bile, bir kızı kadına dönüştürmek için yeterli değildir. Bir genç kadının gerçekten kendi kendisinin sahibesi olabilmesi için seksten fazlasını yapabiliyor olması gerekir. *Buffy the Vampire Slayer* dünyasında (Whedon'ın ima ettiğine göre bizim dünyamızda da), bir kadının gerçek değeri bekâretinde ya da cinsel olarak sevilebilme becerisinde değil; sevme, sevilebilme ve aynı zamanda "bas kıçına tekmeyi, al elinden ismini" tarzında düşmanın hakkından gelme ve ne kadar zor olursa olsun yapılması gerekeni yapma becerisinde yatmaktadır.

## *Gerçek Aşk Yasa Çıkartır*

Bütün gelişmiş ülkeler arasında Amerika bugüne kadar, vatandaşlarının bekâretini federal gündemine almış olan tek ülkedir. Vergi ödeyenlerin sağladığı yüz milyonlarca doları kapsayan bu gündem, çok şiddetli tartışmalara neden olmuştur. Birçok açıdan koyu Protestan Hıristiyan çabalarla ve "geleneksel değerler" ya da "aile değerleri" gibi terimleri (her ne kadar tarih ya da antropoloji açısından bakıldığında her iki terim de bir dereceye kadar yanlış isimlendirilmiş olsa da) savunan toplumsal açıdan tutucu başka çabalarla kesişen bu hükümet programının odak noktası, hiç evlenmemiş kişiler için bekâreti tek uygun cinsel konum olarak resmileştirmektir.

Bu gündemin ve onunla bağlantılı olan yasanın tarihi genel hatlarıyla fazlasıyla basittir. 1981'de Başkan Ronald Reagan'ın birinci dönemi sırasında Kamu Sağlığı Hizmeti Yasasının XX. Başlığı olan ve AFLA (the Adolescent Family Life Act) olarak bilinen Ergenlik Aile Yaşamı Yasası, o zamanlar senatör olan Alabama'dan Cumhuriyetçi Jeremiah Denton (daha sonra Massachusetts eyaletinden Demokrat Edward Kennedy de ona katılmıştır) tarafından desteklenmiştir. Kanun tasarısı, Amerikan Nüfus İşleri Dairesinin himayesi altında geçmiş ve yürür-

lüğe konmuştur. AFLA'nın yetkisi, evli olmayan ve erginliğe ulaşmamış (Amerika'da yasal erginlik yaşı on sekizdir) gençler arasında, özellikle iffeti ve cinsel olarak kendine hâkim olmayı teşvik ederek hamilelik oranını düşürmek için programlar yaratmaktır. Medya hiç zaman kaybetmeden AFLA'dan "İffet Yasası" olarak söz etmeye başlamıştır.

Ergen hamileliklerini önlemek üzere tasarlanmış ilk federal program olan 1978 Ergen Hamilelik Programının varisi AFLA tarafından finanse edilen programlarda, cinsel perhizin, bir başka deyişle bekâretin (çünkü bu programlar henüz cinsel yönden etkin olmayan ergenleri hedef alıyordu), hamileliği ve hastalıkları önlemek için kural niteliğindeki standart ve en iyi uygulama olduğunun öğretilmesi zorunlu tutulmuştur. Buna göre, cinsel perhiz aynı zamanda, çoktan cinsel ilişki ve/veya hamilelik yaşamış ergenler için de "ikincil önleyici tedbir" olarak öğretilecekti. AFLA'nın şartları, aile planlaması hizmetlerini (buna doğum kontrolü ya da tıbbi kürtaj da dahildir) teşvik eden, destekleyen ya da savunan projelere ödenek verilmesini yasaklıyordu.

Başlangıçta 11 milyon dolar ödenek ayrılan AFLA, Amerikan federal standartlarına göre düşünüldüğünde oldukça küçük bir programdı. 1982'de 13,5 milyon dolar söz konusu olunca, beş yüz araştırma ödeneği teklif edilmiş ve altmış iki araştırmaya ödenek sağlanmıştır. AFLA ödeneği alan birçok araştırmacının kiliselerle ve dinî kuruluşlarla yakın bağları vardı. AFLA'nın finanse ettiği programlar kısa zaman sonra, açıkça dinî dil ve kavramlar kullandıkları için yaylım ateşine tutuldu. Amerikan Sivil Özgürlükler Sendikası'nın (ACLU), AFLA'nın etkinliklerinin, Amerikan Anayasasının Kurucu Maddesi'ni (kiliseyle devletin birbirinden ayrılması ilkesi) ihlâl ettiği gerekçesiyle dava açması çok sürmedi.

1983'te açılan bu dava Yüksek Mahkeme'ye kadar gitti ama sonunda 1993'te mahkeme dışında çözüme ulaştırıldı. Bu çözüm, AFLA'yı yürürlükte bırakmak ama bu programın ve ona benzer başka programların uygulanmasına izin verilebilmesi için bazı ölçütler getirmekti. Böylece AFLA yoluna devam etti.

Düzenli ödenek artışlarıyla AFLA, başlangıçta yıllık 11 milyon dolarlık bir programken gitgide büyüyerek, 2004 mali yılında yıllık 31 milyon dolarlık bir program haline geldi.

1994'te AFLA'nın en şüpheli uygulamalarının mahkemeler tarafından dizginlenmesinden bir yıl sonra, Kongre Temsilcisi John Doolittle (California'dan Cumhuriyetçi), İlk ve Orta Öğretim Yasası'nın yeniden yürürlüğe konmasını değiştirmek için bir yasa önerisi sundu. Doolittle Yasa Tasarısı başarılı olsaydı, eyaletlerin ve yerel okul bölgelerinin, Amerikan devlet okullarında cinsellikle ilgili eğitim konusunda büyük önem taşıyan HIV önleme müfredatına dahil edebileceği malzeme türlerini ciddi anlamda kısıtlayacaktı. Ancak Amerikan federal hükümetinin devlet okullarına müfredat ölçütleri dayatması yasak olduğu için (Amerikan devlet okulları, eyalet ve belediye düzeylerinde yönetilmektedir), Doolittle Yasa Tasarısı'nın geçmesinin mümkün olmadığı görüldü.

Ancak ACLU'nun AFLA'ya meydan okumasıyla başarısız Doolittle Yasa Tasarısı arasında, o zamanlar "iffet eğitimi" olarak anılmaya başlayan şeyi savunanlar, bu konuda yasama açısından neyin kanunen kabul edilebilir görülebileceği konusunda bir kılavuz kitap edinmiş oldular. Açıkça dinî dil kullanılması kabul edilemezdi ve seksten caydırmak adına tıbbi ve bilimsel açıdan yanlış bilgi sunmak uygun görülmüyordu. Ama hükümetin belirli cinsel ideolojileri ve davranışları öğretmek için vergilerle finanse edilen programları kullanma hakkı, hiç tartışılmadan öylece kalmıştı. Dahası federal hükümetin ödenek paralarını belirli bir eğitim içeriğiyle ilişkilendirmesini önleyecek hiçbir yasa yoktu. Yapılması gereken tek şey eyaletlere, ödenekleri, dolayısıyla da önceden belirlenmiş içerikleri kabul edip etmeme sorumluluğunu yüklemekti.

Bundan alınan dersler 1996'da, Kişisel Sorumluluk ve İş Olanağı Uzlaşma Yasasına ilave edilen ek öneriyle uygulamaya koyuldu. Clinton yönetiminin ana yasama hedeflerinden biri olan bu yasa, Amerikan sosyal yardım sisteminin devasa ölçüde değiştirilmesinin bir parçasıydı. Bu yasa tasarısı konusunda yürütülen tartışmaların son saatlerinde yasaya, küçük sessiz

bir ek öneri (daha büyük bir yasa parçasının sırtına binmiş olan ve ancak "ana" yasa geçerse geçecek olan bir çeşit ilave yasa) ilave edildi. Bu ek öneri konusunda hiçbir kamu tartışması yapılmadı, hatta öneri pek fark bile edilmedi.

Yasa ve dolayısıyla V. Başlık, Madde 510(b) olarak bilinen ek öneri de geçti. Sonradan anlaşıldığı üzere bu yasa tasarısı, iffeti teşvik eden programları finanse etmek amacıyla eyaletlere beş yıl boyunca her yıl için 50 milyon dolar ayırıyordu. İnsan Hizmetleri Bölümü'nün Federal Ana Çocuk Sağlığı Şubesi tarafından uygulanan Madde 510(b), eyaletlerin 3'e 4 eyalet-federal oranında eşdeğer ödenek sağlamasını gerektirdi. Buna ayrılan eyalet ve federal toplam fon, ilk beş yıl boyunca her yıl için 437,5 milyon dolardı. İlk beş yıllık dönem sona erdikten sonra George W. Bush'un yönetimi sırasında yenilenen bu fon istikrarlı olarak artı: 2005 mali yılında sadece federal 510(b) fonu 273 milyon dolardı.

Bu fonların nasıl kullanılabileceği büyük bir titizlikle ayrıntılarla açıklanmıştır. 510(b)'den para alanlar, eyalet, bölge ve semt düzeyindeki programları, eğitim kurumlarını ve okul bölgelerini kapsamaktadır. Program içeriği sekiz ilkeden oluşan bir listeyle belirtilmiştir ve bu ilkelerin hiçbirisiyle çelişilemez. Bunlara ek olarak bazı programların 510(b) uygulamalarına, zorunlu sekiz ilkeye ters düştüğü düşünülen bilgi eklemek için özel bağış toplamaları yasaklanmıştır.

Madde 510(b) ne öğretilmesini gerektirmektedir? "Eğitim ya da teşvik etme programı" olarak tanımlanan "cinsel perhiz eğitimi" şunları yapar:

> a) tek amacı, cinsel perhizin toplumsal, psikolojik ve sağlıkla ilgili faydalarını öğretmektir; b) evlilik dışı cinsel perhizin okul çağındaki bütün çocuklar için standart beklenti olduğunu öğretir; c) cinsel perhizin evlilik dışı hamileliği, cinsel yolla bulaşan hastalıkları ve bununla ilişkili diğer sağlık sorunlarını önlemenin tek kesin yolu olduğunu öğretir; d) evlilik bağlamında yaşanan karşılıklı sadakate dayalı tekeşli bir ilişkinin, cinsel etkinlik için standart beklenti olduğunu öğretir;

e) evlilik dışında yaşanan cinsel etkinliğin muhtemelen zararlı psikolojik ve fiziksel etkileri olacağını öğretir; f) evlilik dışı çocuk doğurmanın çocuk, çocuğun anne-babası ve toplum için muhtemelen zararlı sonuçları olacağını öğretir; g) genç insanlara cinsel teklifleri nasıl reddedeceklerini ve alkol ve uyuşturucu kullanımının cinsel tekliflere karşı savunmasızlığı artırdığını öğretir; g) cinsel etkinlikle meşgul olmadan önce kendi geçimini sağlayabilme düzeyine ulaşmanın önemini öğretir.

Bunlar neredeyse tamamıyla ideolojik ifadelerdir. Cinsel etkinliğin zararlılığıyla ilgili, hatta evli olmadan çocuk doğurmayla ilgili ifadeler bile, çok belirli toplumsal bağlamlar içinde düşünülmediği sürece anlamsızdır. Evlilik dışı yaşanan cinsel etkinlik konusundaki yüksek oranlar, 20. yüzyıl boyunca değişmeden kalmıştır ama nasıl oluyorsa sadece hayatta kalmaya değil, gelişmeye de devam ediyoruz ve gelişmiş ülkelerin çoğu, atalarımızın ancak hayalini kurabileceği yaşam standartlarının ve bireysel özgürlüklerin keyfini sürüyor. Evlilik dışı ebeveynliğin zararlılığına gelince, Danimarka, İsveç ve İzlanda gibi birçok Kuzey Avrupa ülkesindeki istatistikler, bu kıyamet günü senaryolarının doğru olmadığını göstermektedir. Danimarka ve İsveç'te doğan bebeklerin yaklaşık yarısı evli olmayan yetişkinlere aittir ve İzlanda'ya baktığımızda, evli olmayan anne-babalardaki doğum oranı üçte ikiye fırlamaktadır[9] ama bu ülkelerin hiçbirisinde bu durum, toplumsal sarsıntıya, ekonomik felakete ya da bu Protestan ulusların ruhban sınıflarının böyle bir yaygara koparmasına bile yol açmamıştır.

Madde 510(b) gündeminin diğer ilkeleri de benzer şekilde gerici ve şüphe uyandırıcıdır. Örneğin, cinselliğin başlangıcın-

9 Çiftlerin önce birlikte yaşayıp çocuk sahibi olduktan sonra evlenmesi, birçok Kuzey Avrupa ülkesinde gitgide artan bir eğilimdir. Örneğin İsveç'te birlikte yaşayan ve çocuk sahibi olan çiftlerin % 70'i çocuk doğduktan sonra beş yıl içerisinde evlenmektedir. Evlilik dışı çocuk sahibi olmanın ebeveyne, çocuğa ya da topluma zarar vereceği doğru bir tahmin değildir. Bunun, çocuğun muhtemelen tek ebeveynli bir ailede yetiştirileceği anlamına geldiği de doğru bir tahmin değildir.

dan önce kendi geçimini sağlayabilmenin önemi, bin yıldır evlilik öncesi kadın bekâretini ileri savunmak için kullanılan ekonomik iddianın bir başka şeklidir. İronik olansa şudur: Ekonomik açıdan kendine yetmenin, Amerika'da anne ya da baba olacak kişiler için aslında büyük önem taşımasının bir nedeni de, devletin sağladığı kamu sağlığı ya da çocuk bakımı hizmetlerinin yetersizliğidir. Bir kadının ekonomik açıdan kendi kendisine yetmesinin, tek başına çocuk yetiştirmekte zorlanıp zorlanmayacağını belirleyen başlıca etken olduğunu açıkça belirtmek, erken plan yapmaktır. Her ne kadar 510(b) yasasının teşvik ettiği gibi, "evlilik bağlamında yaşanan karşılıklı sadakate dayalı tekeşli bir ilişki" çocuk yetiştirmek için eldeki kaynakları artırabilse de, kadınların nesiller boyunca acı çekerek öğrendiği gibi, bu pek de garanti değildir.

Madde 510(b)'nin benzer şekilde ideolojik ve tarihsel açıdan saggörüsüz olan bir maddesi de tekeşliliğe ve evliliğe verdiği önemdir. Kadınların tarih boyunca evlilik öncesi cinsel ilişkiden kaçınmasının beklendiği genel olarak doğru olsa da, erkeklerden böyle bir şeyin beklenmediği de doğrudur. Bu "standart beklenti" mecburen, nispeten yeni ve varlığını cinsiyet eşitlikçiliğine dayalı feminist kurama borçlu olan bir icat olsa gerek. Burada şunun da belirtilmesi gerekir: Bu, gerçekten de Amerikan halkının bir kısım azınlığının beklediği bir standartsa bile, hiçbir zaman halkın büyük çoğunluğunun *gözlemlediği* standart olmamıştır.

Buna ek olarak tarihsel ve yasal bir bakış açısından sorunlu olan bir başka şey de, "okul çağındaki" ve "çocuklar" sözcükleridir. Günümüzde Amerika'da devlet okullarında eğitim genel olarak on sekiz yaşına kadar sürmektedir. Ancak otuz eyalette orta öğretim sadece genç kişi on altı yaşına gelene kadar zorunludur (dokuz eyaletteyse bu yaş, on yedidir). Bu yüzden de genç bir kişinin okul çağında görülebileceği yaş ciddi anlamda değişiklik gösterebilir ve okul çağının sonu, yasal yetişkinliğe geçişle aynı zamana rastlayabilir de rastlamayabilir de.

Amerika'da kimin yetişkin, kimin çocuk *görülmesi gerektiğini* belirlemenin hileli olabilmesinin tek nedeni bu değildir.

Federal yetişkinlik yaşı on sekizdir ama eyalet yasaları ayrı olarak, reşit olmayanların araba kullanmasını, maaşlı işlerde çalışmasını ve bazı durumlarda ceza mahkemesinde yetişkin olarak yargılanmasını mümkün hale getirebilir.[10] Eyalet yasasına bağlı olarak, reşit olmayanların ebeveyn onayıyla evlenmeleri mümkün olabilir. On yedi yaşında ve reşit olmayanlar yine ebeveyn onayıyla Amerikan ordusuna katılabilir. Aynı zamanda genç insanların oy kullanabilmeleri ya da porno satın alabilmeleri için en az on sekiz yaşında, alkol satın alabilmeleri ya da tüketebilmeleri içinse en az yirmi bir yaşında olmaları gerekir. Kimin çocuk olduğu sorusu tamamıyla, genç bir insanın cinsel ilişkiye onay vermeye yasal yetkisi olup olmadığına bağlı olsa da, bunun mümkün olduğu yaş, eyaletten eyalete ve on beşle on sekiz arasında değişir. Amerikalıların bireylerle uğraşırken çocuklarla yetişkinler arasındaki farkı anlayamayacak kadar beceriksiz olduğunu söylemek aptalca olsa da, Amerikan yasası yasal açıdan bu ikisi arasında ayrım yapmayı çoğu zaman karmaşık bir iş haline getirmektedir. Madde 510(b) açıkça, olası en kapsamlı "çocuk" tanımını kullanmaktadır. Bu da yasal açıdan reşit olmamış bütün kişilerin çocuk olarak kapsanması demektir. Madde 510(b) bunu yaparak, birçok mevcut eyalet yasasının kelimesi kelimesine söyledikleriyle en azından manevi anlamda çelişir.

Bütün bunlar rahatsız edicidir. Ama siyasi bir bakış açısından bakıldığında daha da rahatsız edici olan, Amerikan cinsel perhiz yasasının, ne mevcut yasanın taleplerine ne de Amerika'da oy kullananların isteklerine dayalı olan, tepeden inme ideolojik bir program yaratmış olmasıdır. Araştırmalar, Amerikalıların % 90'ından çoğunun okullarda kapsamlı cinsellik eğitimi verilmesini ve Amerikalı yetişkinlerin % 80'inden ço-

10 Vermont eyaletinin yasası on yaşına kadar küçük çocukların bazı durumlarda yetişkin olarak yargılanmasına izin verir. Başka eyaletler de en azından reşit olmayanları kapsayan bazı davaların çocuk mahkemesinden genel ceza mahkemesine nakledilmesine izin verir ama bu nakillerin yapılabileceği en düşük yaş değişiklik gösterir. Bir davanın nakledilmesindeki en yaygın yaş kısıtlamaları, on dörtle on yedi yaş arasında bir yerlerde ya da reşit olma yaşının dört yaşa kadar altındadır.

günun da henüz cinsel yönden etkin olmayan ergenlere bile doğum kontrolü ve güvenli cinsellik konusunda bilgi verilmesini desteklediğini defalarca göstermiştir. Cinsel perhiz eğitimi, Amerikan halkının verdiği bir onayı değil, istenmeyen ahlâki bir gündem dayatmasını yansıtmaktadır. Bu, Amerikan tarihinde benzeri görülmemiş bir şeydir ve günümüzün gelişmiş ülkeleri arasında da tek örnektir.

Mevcut "bekâret" sözcüğünü kullanmayı açıkça reddetmesinde görüldüğü gibi bu yasa hem kurnaz hem de tuhaftır. "Evlilik dışı cinsel perhizin standart beklenti" olduğu idealiyle ilgilenen Amerikan yasalarının hiçbirinde "bekâret" sözcüğü kullanılmaz. İnsan pekâlâ neden diye merak edebilir. Evlilik öncesi bekâreti ayrıntılarla açıkladıktan sonra sözcüğü kullanmaktan çekinmeleri tuhaf görünmektedir. Sonuçta bahsettikleri şey aslında bekârettir.

Ancak öyle görünüyor ki söz ettikleri şeyden *algılanmasını* istedikleri şey bu değildir. Hem geçerli hem geçersiz olan nedenlerden dolayı bekâret, 20. yüzyıl boyunca biraz kötü bir ün kazanmıştır. Özellikle Amerika'da, bakire olan bir kişi çoğu zaman eşine az rastlanır, belki de tuhaf, muhtemelen iflah olmaz bir "ezik" olarak görülmektedir. AFLA'nın, Madde 510(b) programlarının ve cinsel perhiz eğitimi verenlerin benzer şekilde bu sözcükten kaçınmayı tercih ettiğine şaşmamalı.

Diğer taraftan cinsel perhiz erdemli özdenetimle ilişkilendirilmiştir. Bu ciddi bir seçenek izlenimi vermektedir. Kişi bakir(e)dir ama perhiz yapmayı *seçer*. Bu bağlamda "perhiz" sözcüğünü kullanmak, kendi geleceğini belirleme ve seçim yapma gibi, Amerikan ideallerinin en klasik örneğini sunar. Hükümet propagandası yoluyla boyun eğmeyi sözel olarak bir kişisel özgürlük kutlamasına dönüştürür.

Bekâreti "perhiz" olarak yeniden adlandırmak, kelimeyi hoşa gitmeyen bir çağrışımlar ağından çekip çıkarır ve modernleştirir. Böylece kavramı uygun olarak, dinî çağrışımlardan da uzaklaştırır: İsa'nın annesi Perhiz Yapan Meryem değildi. "Perhiz" sözcüğünün kullanılması sadece hiç cinsel ilişkiye girmemiş olanları değil, çoktan seks yapmış ama bir daha yapmama-

ya ikna edilebilecek kişileri kapsadığı için de uygundur. Sonuçta bekâret bozulup giden, bir kerelik bir mesele olarak görülmektedir. "İkinci bekâret" fikri bazı çevrelerde tutulsa da, aslında o da birçok nedenden dolayı sorunlu bir terimdir; çelişkili bir ifade gibi görünmesi de cabası. Öte yandan perhiz, herhangi bir kişiden söz etmek için kullanılabilir çünkü insanlar bir şeyi ister denemiş ister denememiş olsunlar bundan kaçınabilirler. Amerikan gençliğinin yaklaşık % 50'sinin liseyi bitirene kadar eşli seks yaşamış olduğu göz önünde bulundurulursa, geniş kapsamlı terimlerin kullanışlılığı açıkça görülür.

Cinsel perhize dayalı eğitimi eleştiren birçok kişi, cinsel perhiz eğitimi gündeminin bariz bir şekilde dinsel nedenlerle yaratıldığını ileri sürmüştür. Aslında cinsel perhiz hareketiyle Hıristiyan bireyler ve genel olarak Hıristiyanlık mezhepleri arasında sayısız bağlantı vardır. 1980'lerin başında AFLA'dan fon alanların epey bir kısmı, bu fonu, açık bir şekilde dinî ilkelere dayalı cinsel perhiz müfredatları ve eğitim malzemeleri geliştirmek için kullanan dindar kişiler ya da dinî kuruluşlardı. Madde 510(b), eyaletlere ve semt kuruluşlarına eğitim ödeneği vermek için cinsel perhiz ideolojisinin öğretilmesini şart koşunca, bu müfredatlar ve malzemeler Madde 510(b)'nin yarattığı piyasanın ihtiyaçlarını karşılamak için hazır bulunmuştur.

Bu konuda sıkça anılan bir örnek, büyük tartışma yaratan ve yedinci sınıftan dokuzuncu sınıfa kadar kullanılan, *Sex Respect* (Cinsel Saygı) adlı müfredattır. Eserleri arasında *Love and Life: A Christian Sexual Morality Guide for Teens* (Aşk ve Yaşam: Ergenler İçin Bir Hıristiyan Cinsel Ahlâk Kılavuzu) olan Katolik seks eğitimcisi Coleen Kelly Mast'la, merkezi Glenview, Illinois'da bulunan Committee on the Status of Women (Kadınların Statüsü Komitesi) (kıdemli bir aşırı tutucu olan Phyllis Schlafly tarafından kurulmuştur) adlı kuruluşun ortak üretimi olan *Sex Respect*, kısmen 1985'te verilen 391.000 dolarlık bir AFLA ödeneği tarafından finanse edilmiştir. Lise öğrencilerini hedef alan, *Facing Reality* (Gerçekle Yüzleşmek) adı altında benzer bir müfredatın hazırlanması için de 1990'da, üç yıllık 300.000 dolar tutarında bir AFLA ödeneği

verilmiştir. Mast bugün cinsel perhiz eğitimi alanında önde gelen uzmanlardan biri olarak görülmektedir. Özgeçmişinde, Vatikan'ın 1996'da düzenlediği "İffet İçin Eğitim" başlıklı özel toplantıya katılmak üzere seçilen dört Amerikalıdan biri olduğu görülür. Mast'ın, yanlış tıbbi bilgiler ve hem ırkla ilgili hem de başka yanlılıklar içerdiği için basın ve bilimsel kuruluşlar tarafından topa tutulan müfredatları, iki binden fazla sayıda Amerikan devlet okulu bölgesinde kullanılmıştır.

Cinsel perhiz eğitimi malzemelerinin üretilmesinde dinle federal fon, Free Teens USA (Amerika Özgür Ergenleri) denilen bir program örneğinde çok farklı bir şekilde çakışır. Madde 510(b) fonunu alan Free Teens USA, Peder Sun Myung Moon'un tartışma yaratan Birlik Kilisesi'yle (Unification Church) yakın bağları olan bir grup insan tarafından yürütülmektedir. 2003'te *Salon* adlı internet dergisinde yazan muhabir John Gorenfeld, Bilgi Özgürlüğü Yasası yoluyla erişime açılan federal dosyalar arasında çıktığı keşif gezisinin sonuçlarını açıklamıştır. Free Teens yöneticileri, eyalet genelinde Birlik Kilisesi şubelerine başkanlık etmiş, silah üreticisi olan Kahr Arms dahil olmak üzere Birlik Kilisesi'nin sahip olduğu şirketlerde çalışmış ve Birlik Kilisesi'nin merkezinde üst finans yetkilileri olarak görev yapmıştır. Birlik Kilisesi, Free Teens ile arasında hiçbir resmî bağ olmadığını iddia etmektedir ama Moon'la bağlantılı paravan kuruluşlar için bu çoğu zaman böyledir. Free Teens cinsel perhiz eğitimi, Birlik Kilisesi'nin cinsellik tutumuna gayet iyi uymaktadır. Bu tutuma göre evlilik dışında yaşanan herhangi bir cinsel deneyim iğrençtir; o kadar ki Peder Moon (1992'de), cinsel saldırıya uğrayan kadınların, tecavüzün getirdiği "düşüşü" yaşamalarındansa kendilerini öldürmeleri gerektiğini savunmuştur.

Dinî bağlamlarda kullanılmak üzere geliştirilen öğretim yöntemleri ve stratejilerinin dindışı uyarlamaları yoluyla da aslında din, cinsel perhiz eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır. 1990'ların başlarından itibaren, ergen ve genç yetişkin nüfusunu hedef alan koyu Protestan Hıristiyanlık papazlıkları, gruplar oluşturmaya ve özellikle cinsel saflığa karşı kültürel

bir saldırı olarak gördükleri şeyle başa çıkmak için programlar yaratmaya başlamıştır. Bunların en iyi bilinen ve en eski örneği, Güney Baptist Topluluğu'nun (Southern Baptist Convention) bir çalışması olan YaşamYolu Hıristiyan Kaynakları'nın (LifeWay Christian Resources) yürüttüğü Gerçek Aşk Bekler (True Love Waits) programıdır. Spor kıyafetleri, yapıştırmalar ve mücevher gibi bir dizi ürün üretip bunların ruhsatını almanın yanı sıra, Gerçek Aşk Bekler danışmanlık, eğitim ve motivasyon hizmetleri de sunmaktadır.

Ancak Gerçek Aşk Bekler'in sunduğu en ayırıcı şey Gerçek Aşk Bekler Söz Verme Kartıdır. Bu, altında imza yeri olan ve üzerinde, "Verdiğim Söz: Gerçek aşkın beklediğine inanarak Tanrı'ya, kendime, aileme, arkadaşlarıma, gelecekteki eşime ve gelecekteki çocuklarıma, bugünden kutsal evlilik ilişkisine girdiğim güne kadar yapacağım cinsel perhiz dahil olmak üzere ömür boyu saflık sözü veriyorum," yazılı olan basit bir kâğıt parçasıdır.

Gerçek Aşk Bekler'in hem küçük semt gruplarının hem de büyük bölgesel toplantılarının vazgeçilmez ürünü olan Gerçek Aşk Bekler yemin kartları çok tutmuştur. Gümüş Yüzük Şeyi (Silver Ring Thing) olarak bilinen benzer bir söz verme olayında da on beş dolarlık bir gümüş yüzük, kişinin bu sözü verdiğinin dışarıdan görülebilir işareti olarak sözü verenin sol yüzük parmağına (Amerikalıların geleneksel olarak evlilik yüzüklerini taktıkları parmak) takılır. Birlik Kilisesi'nin Saf Aşk Birleşmesi (Pure Love Alliance) dahil olmak üzere yaklaşık seksen tane daha dinî bekâret sözü verme grubu vardır ve bunlar, söz verme sürecini kendi kullanımlarına göre değiştirmişlerdir. Devlet okullarında kullanılmak üzere, sayısız cinsel perhiz müfredatı da aynı şeyi yapmıştır. *Sex Respect* (Cinsel Saygı) bu sözün, "Ben, [aşağıda imzası bulunan kişi], evlilik geceme kadar cinsel perhiz yapacağıma söz veriyorum. Cinsel güçlerimi, gelecekteki eşime ve evliliğime hayat ve sevgi vermek için saklamak istiyorum. Gerçek aşkım için hazırlanırken, zihnimi ve düşüncelerimi saf tutarak cinsellik armağanıma saygı göstereceğim. Aşk ve özgürlük içinde yaşamayı öğ-

renmek için kişiliğimi geliştireceğime söz veriyorum," diyen bir uyarlamasını içerir. Her ne kadar bu ve öteki dinî olmayan uyarlamalar, Tanrı'ya, İncil'e ve bariz dinî olan başka kavramlara yapılan göndermeleri elese de, hepsinden de buram buram bağnaz kokular yayılmaktadır.

Ancak bu yeminlere imza atan gençler için, kullanılan dil çoğu zaman arkadaşlarının imza atıp atmadığı kadar önemli değildir. Columbia Üniversitesi'nden Peter Bearman ve Yale Üniversitesi'nden Hannah Brückner adlı iki araştırmacı birkaç yıl boyunca kendilerini, bekâret yemini etmenin etkilerini (iyi, kötü ya da kayıtsız) araştırmaya adamışlardır. 2001 yılında *American Journal of Sociology*'de (Amerikan Sosyoloji Dergisi) yayımlanan, "Promising the Future: Virginity Pledges and the Transition to First Intercourse" (Gelecek Sözü: Bekâret Yeminleri ve İlk Cinsel Birleşmeye Geçiş) adlı çığır açan rapor dahil olmak üzere birkaç rapor halinde sundukları araştırma sonuçları şunu saptamıştır: Bekâret yeminlerinin, imza atanların cinsel davranışları üzerinde bazı etkileri olmuş olsa da aslında en çok önem taşıyan şey, bu imzayı atmanın (ve sözü tutmanın) "havalı" görülüp görülmediğidir.

Bir okulda ne kadar çok yemin eden varsa, yemini edenlerin sözlerini tutma olasılığı da o kadar yüksektir. Ama bu sadece, yemini edenlerin sayısı, bekâret yemini etmenin belirli bir alt kültür olmaktan çıkmasına neden olacak kadar artmadığı sürece geçerlidir. Bearman'le Brückner, belli bir noktayı geçtikten sonra bekâret yeminlerinin muhtemelen artık pek etkili olmadığını keşfetmiştir. Araştırmacıların ifade ettiği gibi, "sonuç olarak yemin kimliği, ancak bir azınlık kimliği olduğu sürece anlamlıdır; bu da kimliğe dayalı hareketlerde ortak bir durumdur."

Öte yandan yemin kimliğinin anlam ifade ettiği kişiler için bu yemin, cinsellik başlangıcını gerçekten de erteliyor gibidir. Bunun yeminde öngörülen sürenin tamamı boyunca olmadığını söylememiz gerekir ama yemin, yaklaşık olarak on sekiz ay boyunca işe yaramaktadır. Bearman ve Brückner'in dediği gibi, "zaman içerisinde yemini edenlerin, etmeyenlere yetiştiği bir aşama gelmektedir."

Cinsel perhizi teşvik edenler bu rakamı bir başarı kanıtı olarak görürken eleştirmenler başarısızlık işareti olarak yorumlamıştır. Aynı veriyi inceleyen –bugüne kadar federal anlamda yürütülen ve bekâret yeminiyle ilgili sorular içeren tek cinsellik araştırması, The National Longitudinal Study of Adolescent Health (Ulusal Uzun Zamanlı Ergen Sağlığı Araştırması) (AddHealth)– Harvard Üniversitesi'nden Janet Rosenbaum gibi başka araştırmacılar, benzer şekilde yüksek yemin bozma oranları bulmuşlardır. Rosenbaum'un 2006'da yayımlanan araştırması, yemin edenlerin % 52'sinin yemin ettikten sonra bir yıl içerisinde cinsel ilişkiye girdiğini göstermektedir. Daha da can sıkıcı olan, Rosenbaum'un araştırmasının, ergenlerin "şimdiki inançlarıyla anılarını bağdaştırabilmek için" cinsel deneyimleri konusunda yalan söylemeye yatkın olduğuna işaret etmesidir. Yemini ettikten sonra cinsel ilişkiye girenlerin % 73'ü daha sonra yemin ettiklerini tamamıyla inkâr etmiştir. Belki de bu tür bilişsel bir uyuşmazlık, Bearman ve Brückner'in ileri sürdüğü gibi, yemin edenlerin ilk cinsel ilişki sırasında doğum kontrolü kullanma olasılığının, yemin etmeyenlere göre yaklaşık üçte bir oranında daha düşük olmasının sorumlusudur.

Cinsel perhiz eğitimi programları konusunda yapılan çok az sayıda araştırma, bunların etkili olup olmadıkları konusunda da benzer olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ne AFLA ne de V. Başlık, Madde 510(b), finanse ettikleri programlardan etkili olduklarına dair kanıt sunmalarını istemektedir. Yine de bazı eyaletler kendi başlarına bu tür değerlendirmelere girişmişlerdir. Ancak genelde başarıyı yakalamak zor olmuştur. Arizona'da (Haziran 2003) ve Texas'ta (2004) yapılanlar gibi birçok eyalet incelemesi, "cinsel perhiz" müfredatlarıyla eğitilen genç insanların cinsel davranışlarının, öğrencilerin daha önceki "kapsamlı" müfredatlarla eğitildiği zamandakinden pek de farklılık göstermediğini bulmuştur. Minnesota Sağlık Dairesi'nin, eyaletin "Education Now and Babies Later" (Önce Eğitim, Sonra Bebek) (ENABL) programının 1998 ile 2002 arasındaki etkilerinin incelenmesi için tayin ettiği bağımsız

araştırma gibi bazı incelemeler, kimi okullarda cinsel etkinliğin cinsel perhiz eğitimi alanlar arasında ciddi oranda artığını ortaya çıkarmıştır. Cinsel perhiz programlarının olumlu etkileri olduğu gösterildiğindeyse, bunların en çok kısa vadeli sonuçlarla (Bearman'le Brückner'in araştırmasına uygun görünen bir sonuç) ve daha küçük yaşlardaki öğrencilerle ilişkili olduğu görülmüştür.

Amerika'da federal bir bekâret ideolojisini yayma deneyinin ne gibi sonuçlar getireceği belirsizdir. Bu sistem ve beraberindeki ideolojik gündem, halk tartışması ya da referandumuna baş vurulmadan yürürlüğe konduğu için, programı Amerikan halkının seçtiğini söylemek yanlış olur. Ama bu federal hükümlerin ulusal bir oylamayla feshedilmesinin bir yolu olmadığı için, tamamıyla ortadan kaldırılmaları pek de olası değildir, tabii anayasayı ihlal ettikleri Yüksek Mahkemede başarılı bir şekilde iddia edilmediği sürece. Salt ekonomik nedenlerden dolayı eyaletlerin Madde 510(b) yoluyla sağlanan fonları gözden çıkarması pek olası değildir. Yine de birçok yerel okul bölgesi kendi başlarına, Madde 510(b) fonlarını almayı reddetmiş ya da bu fonları okul dışı programlara aktarmıştır.

Cinsel perhiz gündemini başkent sınırlarının hem içinde hem dışında sözünü sakınmadan eleştirenler vardır (örneğin California'dan kongre üyesi Henry Waxman bunlardan biridir). Ama sözünü sakınmadan bu gündemi göklere çıkaranlar da vardır, özellikle de Bush'un Beyaz Sarayı'ndakiler. Perhiz programlarına gösterilen yönetim desteğinin yoğunluğu kendisini, AFLA'nın ve Madde 510(b)'nin ötesinde, kimi zaman oldukça rahatsız edici şekillerde hissettirmiştir.

Bulaşıcı ve müzmin hastalıklarla ilgilenmekten sorumlu federal tıbbi araştırma kuruluşu olan Hastalık Denetim Merkezi (CDC), 2002'ye kadar "Programs That Work" (İşe Yarayan Programlar) adı altında, riskli cinsel davranışları ciddi ölçüde azalttığı bilimsel araştırmalar yoluyla kanıtlanan cinsellik eğitimi müfredatları üzerine araştırma yapmıştır. Merkezin etkili olduğunu belirlediği beş programdan hiçbirisi cinsel perhize odaklanmamıştır. Ancak 2002'den sonra CDC bu araştırma

programını durdurmuştur. Programın bulguları ise CDC'nin internet sayfasından, yani halkın görüş alanından kaldırılmıştır. Kamu sağlığı bağlamında doğum kontrolünü öven başka açıklamalar da, CDC'nin internette sundukları arasından gizemli bir şekilde yok olmuş ve geride, cinsel perhiz programlarına, resmî destek veren başkanın ve başkalarının açıklamalarını bırakmıştır. Resmî "evlenene kadar bekâret" gündeminden başka her şeye yüksek rütbelerden gelen itirazların, CDC'nin üreme sağlığı konularında bilimsel araştırma yapıp sunma yeteneği üzerinde soğuk duş etkisi yarattığını farz etmek mantıklı görünmektedir.

Bütün bunların Amerika'yı nereye götüreceğini ileride göreceğiz. Amerikan tarzı cinsel perhiz ideolojisini başka ülkelere ihraç etme girişimleri, bu ideolojiyi Amerikan yurtdışı yardım fonlarına bağlama girişimlerine karşın, şu ana kadar pek başarılı olmamıştır. Gelişmiş Batı'da bu ideolojiyi paylaşan din kardeşleri arasında, Amerikan hükümeti resmî bekâret politikasıyla kendi başınadır. Amerikalılar, bütün Birinci Dünya ülkeleri arasında bununla başa çıkmanın bir yolunu kendi başlarına bulmak zorundadır. Belki de eşi görülmemiş bu bekâret-tadında-propaganda yasası konusunda tamamıyla açık olan tek şey, son yüzyılın toplumsal değişim birikimiyle karşı karşıya olan siyasi açıdan güçlü bir sağ kanadın ciddi ölçüde paniklemeye başladığıdır. Gerici, abartılı ve yoğun bir şekilde belirli bir Hıristiyan cinsel ahlâk modeline dayalı olan, evlilik öncesi "standart bir bekâret beklentisini" diriltmeyi (ya da daha doğru bir deyişle üretmeyi) amaçlayan bu federal Amerikan girişimi, belki de en iyi, değişime karşı duyulan köklü bir dehşetin işareti olarak anlaşılabilir.

SONSÖZ

# *Geçmişte ve Gelecekte Bakire*

> *Stone butch*'ın* şüphe yaratan bir farkı vardır: Neredeyse yalnızca uğraşmadığı işlerle tanımlanan muhtemelen tek cinsel kimlik olması. Kişinin yapmayacağı şeyle tanımlandığı başka bir cinsel kimlik var mıdır, diye sorabiliriz.
>
> — Judith Halberstam

Her tabu, her yasa ve her kural en azından iki işlev görür. Birincil düzlemde bunlar davranışları denetim altında tutmak, insanların kültürün uygunsuz, ahlâka aykırı ya da yanlış gördüğü şeyleri yapmasını engellemek için vardır. Ama daha geniş bir düzlemde kurallar ve tabular, kültürün insan deneyiminden bir anlam çıkarabilmek için bel bağladığı soyut kavramların betimlemeleri olarak vardır. "Çalmayacaksınız" gibi bir kural, insanlara başkalarının mallarını çalmamalarını emreder. Ama aynı zamanda "özel mülkiyet" kavramının kültürde önemli bir görev gördüğü mesajını da iletir. Üstelik toplumda "özel mülkiyetin" ve "çalmanın" ne olduğu konusunda bir görüş birliği olduğunu ve bu kültürde yaşayanların bu fikirlerin ve ne anlama geldiklerinin farkında olduğunu farz eder.

Bu tür kurallar hiçbir zaman kendi başlarına tamam değildir. Bu soyut kavramlar, olaylar bir kenara, yasalar halinde somutlaştığında, bağlama ihtiyaç duyar. Bağlam beraberinde değişkenler getirir. Değişkenlerle birlikte de bu soyut kavramların nasıl anlaşılacağı ve yorumlanacağı konusunda sorunlar baş gösterir. Adamın biri açlıktan ölmemek için çalarsa "çal-

(*) Erkekten ayırt edilemeyen kadına verilen isimdir. Cinsellik sırasında kadın rolü üstlenmeyen kişileri de ifade eder.

mak" hâlâ aynı şekilde mi anlaşılır? Ya başka bir adam, çalmadığı taktirde onu öldüreceğini söyleyerek kendisini tehdit ettiği için çaldıysa? Ya da bütün mevcut kaynakları, başkası hiçbirine sahip olamasın diye tekeline almış birinden çalarsa? O zaman ne olacak? Tek başına hiçbir soyut kavram ya da tek başına hiçbir kural yeterli şekilde her gereksinimi karşılayamaz.

Soyut bir ilkeyle bunun gerçek dünyadaki somutlaşması arasına köprü kurma işi, karmaşık ve son derece zamansaldır. Bu köprü ancak anlık olarak ve belirli tarihlerin mirasçıları olan ve belli yer ve zamanlarda yaşayan insanlar tarafından kurulabilir. Soyut kavramları uygulamaya geçirme süreci, kaçınılmaz olarak hem geçmişin hem günümüzün ortamını, kuramlarını, düşünüşlerini ve göreneklerini yansıtır.

Hal böyle olunca bu süreç aynı zamanda değişimi de yansıtır. En yavaş değişen soyut kavramlar, en hızlı değişense bu kavramların gerçek yaşamdaki uygulamalarıdır. Günlük uygulamayı şekillendirip bunlara kılavuzluk eden düzenekler olan yasalar ve kurallarsa bu ikisinin arasında bir hızda değişir. Bunların hepsi, insan kültürünün eserleri, yaşamlarımızı, ailelerimizi, topluluklarımızı, şehirlerimizi, ülkelerimizi ve kurumlarımızı düzenlemek için kullandığımız araçlardır. Sürekli, karmaşık bir yaratım ve yıkım, büyüme ve değişim ağı içerisinde var olan araçlar.

Cinsel davranışların denetlenmesi ve düzenlenmesi, kültürün kendisini var ettiği en temel ve çoğu zaman en değişken alanlardan birisidir. Bekâret, insan kültürlerinin, üyelerinin cinsel davranışlarına bir çeşit düzen dayatmak için geliştirdiği bir dizi soyut kavramdan biridir. Her insan kültürü bekârete belli bir değer yüklemez ve bekârete değer veren her insan kültürü de aynı şekilde ya da aynı derecede değer vermez. Hatta, belirli bir kültürün bekâreti ele alış biçimi zaman içerisinde değişebilir.

Yine de bakirelerle bakire olmayanlar arasında bir fark yaratmak insan kültüründe yaygın bir motiftir ve pragmatik açıdan bakınca, bunun böyle olması gerektiği sonucuna varılabilir. Üreme olasılığı taşıyan cinsel etkinlik, bir kültürün hayatta

kalması ve gelişmesi için son derece önemlidir. Bu yüzden de bir toplumun bireylerinin yaşamında bu etkinliğin başlangıcı anlamlıdır: Bu, bireylerin halklarının uzun vadede hayatta kalması için verdiği savaşta mücadeleye girdiği andır.

Tanımlardan ayinlere, yasadan ahlâka kadar, bekâret hakkında konuştuğumuzda sözünü ettiğimiz her şey, seksin *önemli olduğu* bilincinden yola çıkar. Seks insan olarak hepimiz için her zaman önemli olmuştur ve muhtemelen daima da olacaktır. Seksin ne şekilde önemli olduğu gittikçe daha da karmaşıklaşmıştır ama bu sadece büyük beyinlerimizin ve bunları kullanarak geliştirdiğimiz karmaşık kültürlerimizin bir kanıtıdır. Esas konu, seksin önemli bir şey, gayet gerçek şekillerde yaşamın kendisine özgü bir şey olduğudur. Bekâreti her zaman umursamış olmamızın, muhtemelen her zaman da umursayacak olmamızın nedeni budur.

Kafamızı karıştıransa, bekârete bakışımızı destekleyen çerçevenin yeniliğe uğradığı zamanlardır. Bunun bir örneği, Hıristiyanlık çağının ilk yıllarında, geleneksel olarak sosyoekonomik ve ailevi bir endişe teşkil eden bekâretin bir anda bireysel kutsallığın temel bir koşulu olarak seferber edilmesiyle gerçekleşmiştir. Ayrıca bugün de, bekâret din çevresinden ve sosyoekonomik ve akrabalıkla ilişkili temelinden arta kalanlardan uzaklaşırken gerçekleşmektedir. Bekâret bunun yerine, deneyim ve kimliği düzenlemenin bir yolu haline gelmektedir.

Bireysel özerklik ve insan hakları eşitlikçiliği kavramları, Aydınlanma Çağı'nın son üç yüzyıl boyunca geliştirdiği düşünsel ürünlerdir. Bunlar sadece kadın hakları, köleliğin ve ırk ayrımcılığının kaldırılması ve toplumsal eşitlik alanında kaydedilen diğer ilerlemeler gibi şeylere yol açmamış, aynı zamanda bir dizi başka etkenle birleşerek sekste devrim yaratmıştır. Cinsellik giderek kişisel bir özerklik alanı olarak görülmeye başlamıştır. Aileler, din yetkilileri ve hükümetler bir zamanlar, insanların cinsel davranışlarına karışmak için geçerli nedenleri olduğu fikri karşısında çok az muhalefetle karşılaşıyordu. Bugünse kişinin cinsel yaşamında söz sahibi olan başlıca geçerli yetkilinin, kişinin kendisi olduğuna inanmaya gitgi-

de daha yatkın hale geliyoruz. Bilgili ve bilinçli verilen bireysel rıza bugün, cinsel etkinliğin bir insanın yaşamında var olmasının altın kuralı olmuştur.

Eşitlikçi ve bilimsel düşünüş, cinselliği, görkemleri ve tehlikeleri cinsiyete bakılmaksızın herkesçe paylaşılan bir şey ve insanlık durumunun genel anlamda evrensel bir yönü olarak gören bir cinsellik felsefesi yaratmak için de birleşmiştir. Kadınların da erkeklerin de benzer şekilde, nefretten arzuya kadar birçok cinsel duygu yaşadıkları kabul edilmiştir. İnsanların bireysel cinselliklerini, adına "cinsel kimlik" dediğimiz ve kişiliklerinin ayrılmaz bir parçası olarak gördüğümüz şeye uygun olarak yaşadığına dair bir anlayışı ifade etmek için temelde psikanalize dayalı bir model kullanmayı öğrenmişizdir. Bu cinsel kimliklerin, sadece istatistiksel (ve kültürel) olarak egemen heteroseksüel şekli değil, birçok başka şekli de, özellikle de homoseksüelliği ve transseksüelliği de kapsadığı gözlemlenmiştir. Bugünkü inancımıza göre cinsellik, sayısız olası şekilde ortaya çıkabilen bir değişmezdir.

Kültürümüz bu ve bununla ilişkili idealleri sindirip benimsedikçe, bekâret hakkında düşünme şekillerimiz de değişmeye devam edecektir. Bekâret hâlâ anlamlı bir terimdir, bekâretin işaret ettiği cinsel konum da hâlâ anlamlıdır. Ama bekâretin taşıdığı önem gitgide kamusal olmaktan çok özel, kurumsal ya da ailevi olmaktan çok da kişisel hale gelmektedir. Eşli bir cinsel yaşama başlama kararı günümüzde büyük olasılıkla duygu, tahrik olma ya da merak gibi içsel gerçeklikler üzerine kurulmaktadır. Bu, bir kadının eşli cinsel yaşamının büyük olasılıkla zoraki evliliğin konuyu gündeme getirmesi yüzünden başladığı günlerden çok farklıdır.

Kişinin bekâreti nasıl anladığı ve tanımladığı da benzer şekilde daha kişiye odaklı hale gelmiştir. Cinselliğin evrensel olduğu, özel edimlerin de ancak bu evrenselin farklı görüntüleri olduğu fikri, penisin vajinaya girmesine dayalı ilişkiyi, uzun zamandır elinde bulundurduğu başlıca seks edimi konumunun fark edilir bir biçimde dışına atmaya başlamıştır. Gay erkeklerle lezbiyenler arasında ve giderek daha da yüksek bir

oranda heteroseksüellerle biseksüeller arasında da, oral seks, anal seks ve karşılıklı mastürbasyon bugün çoğu zaman bakireleri bakire olmayanlara dönüştüren şeyler olarak görülmektedir. Yine de bazıları, kimi zaman şakadan kimi zamansa cidden, cinsel bir etkinliğin içerebileceği bütün bu delikler için ve giriştikleri her cinsel edim türü için ayrı bir bekâretleri olduğundan söz etmektedir. "Cinsellik başlangıcını" kavramsallaştırmanın birçok farklı yolu, "ilk" fikrinin de düşünülebileceği birçok farklı bakış açısı vardır.

Kimileri de cinselliğin ömür boyu devam ettiği ve bir cinsel konumdan başkasına geçiş yapmanın (gerçek bedensel bilginin edinimi) zaman aldığı anlayışına uygun olarak, bekâreti yeniden tanımlamaya başlamıştır. Bu düşünüşe göre, kişinin bekâretini kaybetmesi tek bir bireysel fiziksel olaydan çok, fiziksel, duygusal, zihinsel ve psikolojik yönleri kapsayan bir süreçtir. Bu düşünüşün örneğini çoğu zaman, insanlar seks açısından bilinçlenme duyumunu açıklamanın yollarını aradığında görürüz: Diyelim, önce bekâreti sona erdiren teknik gerekleri yerine getiren bir ilkten söz edip sonra da "işte şimdi gerçekten ne olduğunu anladım" ya da "nihayet ne yaptığımı biliyormuşum gibi hissettim" gibi hissetmelerine neden olan bir deneyimi ya da deneyimleri tarif ettiklerinde. Bu ille de saptırımcılık ya da iki karşıt görüşe birden inanma anlamına gelmez. Çoğu zaman herhangi tek bir seks deneyiminden çok daha uzun süren bir cinsel gelişim sürecini dürüstçe ifade etme girişimidir.

Gelişimsel bir evre olarak bekâret kaybı bazı açılardan tuhaf bir fikir gibi görünebilir ama bazı açılardan da son derece mantıklıdır. Tıpkı ergenliğin çocuklukla yetişkinlik arasında var olan gelişimsel bir köprü olarak anlaşılması gibi, cinsel deneyimsizlikle, günlük dilde bir adı olmayan ama belki de cinsel ustalık denilebilecek bir cinsel konum arasında köprü görevi gören bir cinsel gelişim evresi hayal etmek de zor değildir. Hem eşitlikçiliğe hem insan kimliğine dair gelişimsel bir modele değer vermeye başlamış bir kültürde, ömür boyu süren bir cinsellik çalışmasının bir parçası olarak görülen bir cinsel

öğrenme dönemi (ya da isterseniz staj diyebilirsiniz) hayal etmenin çekici bir yansızlığı vardır çünkü yaşa bakmaksızın eşit şekilde hem erkeklere hem kadınlara, hem heteroseksüellere hem heteroseksüel olmayanlara uygulanabilir.

Günümüzde bekâreti farklı şekillerde düşünebilmemiz birçok felsefi ve ideolojik açıdan devrim niteliği taşımaktadır, özellikle de bunun, kadınları, kendi kararlarını veren özgür bireyler olarak gören tarihte benzeri görülmemiş bir yaklaşımı yansıttığı düşünüldüğünde. Ama bu kitabın da defalarca gösterdiği gibi, bekâreti birçok farklı şekillerde kavramsallaştırmak hiç de yeni bir şey değildir. Modern düşünüş tek parçadan oluşan bir bekâret anıtını parçalamamıştır çünkü ortada hiçbir zaman böyle tek parça bir anıt olmamıştır.

Ancak bugün bekâret hakkındaki şeyleri karmakarışık şekillerde düşünmemiz sıradışıdır. Bu, birbirinden aşırı derecede farklı bakış açılarını ve felsefeleri kapsamaktadır. Böylesine karmakarışık bir bekâretler girdabı, Hıristiyanlığın gelişen cinsel ideolojilerinin, pagan, Gnostik ve Yahudi kültürlerinin toplumsal, ekonomik ve ayinsel bekâret ideolojileriyle bir arada girdap gibi döndüğü, bunlarla savaştığı ve bazı durumlarda karıştığı Hıristiyanlığın ilk yüzyıllarından beri var olmamıştır. Araya giren yüzyıllar bize, alışkanlıklarımızı sabitleştirmemiz ve cinsellik ve bekâret konusunda Kilise'nin egemen olduğu Batı düşüncesinin doğuştan, doğal ya da Tanrı'nın isteği olduğunu varsaymamız için gereken bütün zamanı sağlamıştır. Ama bugün yeni paradigmalar eski paradigmalarla karşı karşıya geldikçe ve gelişen ideolojiler bin yıllardır ortalıkta olan ideolojilerle omuz omuza geldikçe, uzun zamandır var olan demirbaşların çoğunun paslandığı göze çarpmaktadır. İnsanlar buna korku ve nefretle, şüphecilik ve tahlille ya da büyük coşkuyla tepki verebilirler ama bakire olsun ya da olmasın çok az kişi bunun karşısında kayıtsız kalır.

Bu sadece gelişmiş Batı, yani bekâretin tarihini keşfeden bu kitabın yapı iskelesini kuran "Batı kültürü" dediğimiz geniş alan için değil, dünya geneli için de geçerlidir. Uçaktan elektronik postaya kadar birçok teknolojik yenilik sayesinde dün-

ya, dedikleri gibi, gitgide küçülüyor. Apayrı kültürler her gün birçok farklı şekilde birbirleriyle temas kuruyor. Bu karşılaşmalarda, sanayileşmiş Batı'nın korkunç siyasi ve ekonomik gücü, bununla orantılı bir ölçüde korkunç bir kültürel etki yaratmaktadır. Seyahat ettiğimizde, mal ihraç ettiğimizde, yardım sağladığımızda, yabancı topraklarda savaştığımızda, kültürümüzü de yanımızda götürüyoruz. Buna cinsellik kültürümüz de dahildir.

Yani Batı'da meydana gelen cinsellik paradigması değişimi aslında hiç de Batı'yla sınırlı değildir. Yine de bunun, arkasından dünyayı sürükleyen, önüne geleni yıkıp geçen durdurulamaz bir güç olup olmadığı tartışılır. Diğer kültürlerin seks, cinsiyet ve bekâret konularını ele almak için başvurduğu kendilerine özgü öncelikleri, felsefeleri ve mantıkları vardır ve bu kültürler seks kültürünün davetsiz misafirleriyle uğraşmaya yabancı kültürlerden daha hevesli olacak diye bir şey de yoktur.

Bu çoğu zaman çatışmaya yol açmaktadır. Kadın konuları ve özellikle de kadınların cinsel ve üretken hayatlarına ilişkin konular düzenli olarak uluslararası siyasi ve toplumsal gündemlerin diplerine atılmaktadır. Bu zor konularda harekete geçildiğindeyse, insan hakları felsefesinin, küresel yardım programlarının ve kültürel bütünlüğün farklı talepleri, ne yapılması gerektiğini bilmeyi zorlaştırabilir. Birçok yerde, özellikle de İslam dünyasında uygulanan kadın genital organların kesilerek sakatlanmasını (FGM ya da "kadın sünneti" olarak da bilinir) sona erdirmek için durmaksızın devam eden çalışmalarda, çok büyük bir gerilim yaşanmaktadır: Bir tarafta, kızları ve kadınları kendi isteklerine karşı fiziksel olarak sakat bırakılmaktan koruma arzusu; diğer tarafta, çoğunluğu Batılı olan konudan sorumlu kuruluşların, bunu yaparak ancak kendi kültürel önceliklerini ve cinsel ideolojilerini yardım etmeye çalıştıkları kişilere zorla kabul ettirmeye çalışıyor gibi görülmelerinde başarı sağlayabilecekleri fikri. "Namus cinayetlerine" (ailelerinin namusuna zarar verdiğine bir şekilde karar verilen kadınlara uygulanan, çoğu zaman ailelerinin ve kültürlerinin bekâret beklentilerini gerçekten ihlâl ettikleri ya da öyle zannedilmesi

gerekçesiyle işlenen, sakat bırakmayı ya da cinayeti kapsayan şiddet edimleri) müdahale girişimleri de çoğu zaman benzer bir yazgıyla karşı karşıya kalır. Birleşmiş Milletler'in nihayet Ekim 2004'te namus cinayetlerini kınayan bir karar çıkarmasına karşın, bu konuda anlamlı uluslararası yüzleşmelerin gerçekleştirilmesi, büyük olasılıkla uzun zaman alacaktır, tabii eğer gerçekleştirilirse.

Bekâretle ilgili kadınlara yönelik şiddet uygulamaları, korkunç insan hakları ihlalleridir ama aynı zamanda karmaşık kültürel sorunlardır. Ne kadın sünneti ne de namus cinayetleri, kendi başlarına kolayca ele alınabilecek konulardır. Bunlar sadece sorunlu bekâret ideolojilerine ilişkin meseleler olarak bile ele alınamazlar çünkü kadın sünneti de namus cinayetleri de bekâretten çok daha fazlasını kapsar.

Kadınlara yönelik bu tür yıkıcı şiddet uygulamalarının sona erdiğini görme arzumuz ne kadar aşırı olursa olsun, başka kültürlerin, iş cinselliğe gelince izledikleri yollardan öylece vazgeçip Batı'nın kültürel önceliklerini benimsemelerini beklemek gerçekçi değildir. Özellikle de bekâret gibi son derece değişken bir bölgede bunu yapabilmenin yolları çoğu zaman sarp ve belirsizdir. Varsayımın ve bilgisizliğin karanlığında bu tür yolları geçme girişimi, olsa olsa süreci daha da zorlaştırır. Bunun gibi kitaplar (tabii ki sadece bununla sınırlı değil) değişimin hayati bir parçasıdır. Bekâret meselelerinin ve tarihinin bütün yönleriyle ilgili bilgiler, hatta bu konuda araştırma yapılabileceğinin, bekâretin bir tarihinin *olduğunun* farkında olmak bile, çoğu zaman doğanın indirgenemez bir gerçeği olarak gösterilen toplumsal bir ilkeyle uğraşırken vazgeçemeyeceğimiz bir silahtır.

Antropologlar ve tarihçiler, bekâreti çalışmak için ancak nadir girişimlerde bulunmuşlardır, bu girişimler de dar kapsamlı olmuştur: Bunun gibi araştırma tarzında bir kitap bile dünyanın ancak küçük bir kısmının şöyle bir kabasını almaktadır. Bekâret konusunda hâlâ toplanması gereken çok miktarda bilgi ve yazılması gereken çok sayıda kitap vardır. Benim bu sayfalarda boş bıraktığım yerlerin (ve benim bu kısıtlı incelemede

yanına bile yaklaşamadığım, bekâret tarihinin ve kültürünün kapsadığı uçsuz bucaksız bölgelerin) başkaları tarafından doldurulması ve bu konunun daha, çok daha iyi anlaşılması en büyük temennimdir.

Geçmişi sonradan anlamak rahatlıktır ve bazı açılardan da bir kurgudur. Tarih kitapları çoğu zaman okurda, sanki görkemli bir plana göre gerçekleşen bir tarih okuyormuş gibi bir his uyandırır. Ancak tarih kayıtlarının bütün uçsuz bucaksızlığı, hiçbir tarihçinin asla tamamını dahil edemeyeceği milyonlarca veri parçacığı, iyi ya da kötü bunun aslında doğru olmadığını kanıtlar. Olaylar bilinen belirli sonuçlar meydana gelsin diye öyle gerçekleşmezler. Sadece gerçekleşirler. Tarih kitaplarına geçen olaylar, karmaşık bir girişim, durağanlık ve saf aptal şansının bileşimi sayesinde bu kitaplara geçerler. Batı kültürünün şu anda, özellikle bekâret kültüründe ve genel olarak cinsellik ve cinsiyet kültüründe ciddi değişim sancıları çektiği açıkça görülse de, bu değişimlerin bizi nereye götüreceğini söylemek imkânsızdır.

Bekâretin geçirdiği çağlar boyunca yaptığım bu gezinin sonunda, ancak açılış bölümünde söylediğime geri dönebildiğimi fark ediyorum. Bekâret soyut bir kavramdır ama bu soyut kavram, Batı kültürlerimizi düzenleme şeklimiz açısından o kadar büyük bir anlam taşımıştır ki yaşamlarımızı bu kavram etrafında düzenlemiş, kavramı dinlerimizin, yasalarımızın, evlilik tanımlarımızın ve aileleri düzenleme şeklimizin bir parçası olarak yaratmış ve kimlik ve kişilik kavramlarımızın bir parçası olarak kurmuşuzdur. Değişen kültürümüz bizi nereye götürürse götürsün ve bekârete ilişkin fikirlerimiz ne yönde değişirse değişsin, cinsellik en ufak bir önem bile taşıdığı sürece, başka bir şey söyleyemesem de en azından, bekâretin ve bakir(e)lerin hepimiz için son derece önemli olmaya devam edeceğini kesin olarak söyleyebileceğimi düşünüyorum.

## *1: Bir Bakire Gibi?*

Antik Yunan bekâreti konusunda kullanılan dil, Giulia Sissa'nın *Greek Virginity* (Yunan Bekâreti) (çeviren, Arthur Goldhammer) adlı eserinde tartışılan konulardan biridir (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990).

Ortaçağ âlimlerinin bekârete ve iffete yaklaşımı birçok kaynakta tartışılmaktadır. Bunların içinde en çok tutulan iki tanesi, Pierre Payer'in *Sex and the Penitentials: The Development of a Sexual Code, 550-1150* (Seks ve Pişmanlıklar: Bir Cinsellik Yasasının Gelişimi 550-1150) (Toronto: University of Toronto Press, 1984) ve *The Bridling of a Desire: Views of Sex in the Later Middle Ages* (Arzuyu Dizginlemek: Ortaçağ'ın Sonlarında Sekse Dair Görüşler) (Toronto: University of Toronto Press, 1993) adlı eserleridir.

Seksoloji literatüründe nadiren tartışma konusu olan çocuk cinselliği antropologlar tarafından daha sık ele alınmıştır. Dünya genelinde çocuk cinselliği konusunda yapılmış araştırmaları toplayan dört ciltlik muazzam bir ansiklopedi, Diederik F. Janssen, *Corpus "Growing Up Sexually"* (Külliyat "Cinsel Olarak Büyümek"), (Berlin, Magnus Hirschfeld Archive for Sexology [Magnus Hirschfeld Seksoloji Arşivi], 2002-2005) sürekli şu adreste güncellenmektedir: http://www2.hu-berlin.de/sexology/GESUND/ARCHIV/GUS/GUS_AFS.HTM.

Doğum öncesi genital uyarılma konusunda şu kaynak bir tartışma sunmaktadır: Catherine Blackledge, *The Story of V: A Natural History of Female Sexuality* (V'nin Hikâyesi: Kadın Cinselliğinin Doğal Tarihi) (New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2004).

Jung'un cinsel öncesi kavramı konusunda bakınız, C. G. Jung, "The Transformation of Libido" (Libidonun Dönüşümü), *Collected Works of C. G. Jung*, cilt 5, Read, Herbert ve diğerleri, editörler, (New York, Pantheon Boks, 1953).

Evlilik yaşma ilişkin istatistiklere şu raporlardan ulaşılmıştır: Amerikan Nüfus Sayımı Bürosu, Amerikan Ticaret Bakanlığına bağlı Nüfus Sayımı Bürosu ve Ulusal İstatistik Bürosu tarafından hazırlanan "U.S. Adults Postponing Marriage 2001" (Amerikan Yetişkinleri Evliliği Erteliyor 2001), İngiltere "Report 2001: Population Trends 111: Marriages: Age at Marriage by Sex and Previous Marital Status" (Rapor 2001: Nüfus Eğilimleri 111: Evlilikler: Cinsiyete ve Önceki Medeni Hale Göre Evlilik Yaşı). Amerika, İngiltere ve gelişmiş Batı'daki diğer ülkelerden gelen sonraki raporlar, geç evlilik eğiliminin kalıcı hale geldiğini ve devam ettiğini göstermiştir.

Roma Katolik Kilisesi'nin kutsanmış bakireleri konusunda daha ayrıntılı bilgi için, United States Association of Consecrated Virgins'e (Amerikan Kutsanmış Bakire Birliği) başvurunuz. Bakınız Amerikan Kutsanmış Bakire Birliği internet sitesi, http://www.consecratedvirgins.org.

Bekâret yeminlerinin etkililiği Peter Bearman ile Hannah Brückner'in "Promising the Future: Virginity Pledges as They Affect Transition to First Intercourse" (Gelecek Sözü: Bekâret Yeminlerinin İlk Cinsel Birleşmeye Geçiş Üzerindeki Etkileri) adlı makalelerinde konu edilmektedir, *The American Journal of Sociology* 106 (Chicago: University of Chicago Press, Ocak 2001).

Gitgide daha da çok sayıda kişisel anlatılara dayalı ve bilimsel çalışma, cinsel perhizin tanımları arasında neyin cinsel etkinlik sayılıp sayılmadığına, ne tür cinsel etkinliklerin bekâreti kesin olarak sonlandırdığına vs. dair farklılıkları incelemektedir. Bunlar arasında şunlar vardır: Patricia Goodson, Sandy Suther ve diğerleri "Defining Abstinence" (Cinsel Perhizi Tanımlamak), *Journal of School Health* 73 no. 3 (Mart 2003); Kaiser Aile Vakfı ve *Seventeen* (On Yedi) dergisi, *Sex Smarts. Virginity and the First Time* (Seks Bilmişleri: Bekâret ve İlk Cinsel İlişki), Henry J. Kaiser Aile Vakfı, yayın no. 3368 (Ekim 2003); Stephanie A Sanders ve June Machover Reinisch, "Would You Say You 'Had Sex' If?" (Ne Yapmış Olsaydım "Seks Yaptım" Derdiniz?), *Journal of the American Medical Association* (Amerikan Tıp Birliği Dergisi), 281 no. 3 (20 Ocak, 1999): 275-277; M. A. Schuster, R. M. Bell ve D. E. Kanouse, "The Sexual Practices of Adolescent Virgins: Genital Sexual Activities of High School Students Who Have Never Had Vaginal Intercourse" (Ergen Bakirelerin Cinsellik Uygulamaları: Hiç Vajina Birleşmesi Yaşamamış Olan Lise Öğrencilerinin Genital Cinsel Etkinlikleri), *American Journal of Public Health* (Amerikan Kamu Sağlığı Dergisi), 86 no. 11 (1996): 1570-1576; ve Israel M. Schwartz, "Sexual Activity Prior to Coital Initiation: A Comparison Between Males and Females" (Birleşme Başlangıcı Öncesinde Cinsel Etkinlik: Erkeklerle Kadınlar Arasında Bir Karşılaştırma), *Archives of Sexual Behavior* (Cinsel Davranış Arşivleri), 28 no. 1 (1999): 63-69.

## *2: Bakire Olmanın Önemi*

Çok çeşitli türleri inceleyen karşılaştırmalı cinsellik biyolojisi ve toplumbilimi konusunda bilgi, birçok kaynağın yansı sıra şunlarda sunulmaktadır: Blackledge. *The Story of V: Opening Pandora's Box* (V'nin Hikâyesi: Pandora'nın Kutusunu Açmak) (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 2003); Sarah Blaffer Hrdy, *Mother Nature: Natural Selection & the Female of the Species* (Doğa Ana: Doğal Seçilim & Türlerin Dişisi) (Londra: Chatto & Windus, 1999); William G. Eberhard, *Sexual Selection and Animal Genitalia* (Doğal Seçilim ve Hayvanların Genital

Organları) (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1985); Bettyann Kevles, *Females of the Species: Sex and Survival in the Animal Kingdom* (Türlerin Dişisi: Hayvanlar Aleminde Cinsellik ve Hayatta Kalma) (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1986).

İnsanlarda bekâret bilincinin ortaya çıkmasına ilişkin mülkiyet/ataerkillik kuramı konusuna giriş niteliğinde bir tartışma şu kaynakta bulunabilir: Timothy Taylor, *The Prehistory of Sex: Four Million Years of Human Sexual Culture* (Cinselliğin Tarihöncesi: İnsanın Cinsel Kültürünün Dört Milyon Yılı) (New York: Bantam Books, 1996). Bu konuda başka tartışmalarda şu kaynaklarda bulunabilir: Shirley Ardener, "Defining Females: The Nature of Women in Society" (Dişileri Tanımlamak: Toplumda Kadınların Doğası), *Cross-cultural Perspectives on Women 4* (Kadına Çok Kültürlü Bakış Açıları 4), (Providence, RI: Berg, 1993); Ottokar Nemecek, *Virginity: Pre-Nuptial Rites and Rituals* (Bekâret: Evlilik Öncesine Dair Töreler ve Törenler) (New York: Philosophical Library, 1958); Elisa Janine Sobo ve Sandra Bell, editörler, *Celibacy, Culture, and Society: The Anthropology of Sexual Abstinence* (Bekârlık, Kültür ve Toplum: Cinsel Perhizin Antropolojisi) (Madison: University of Wisconsin Press, 2001).

Aline Rousselle'in, başka konuların yanı sıra, eski dünyada tehlikeye karşı korunmasızlık ve bebek öldürülmesi konusunda sunduğu kapsamlı yorum için bakınız: *Porneia: On Desire and the Body in Antiquity* (Porneia: Eski Çağda Arzu ve Bedene Dair), Felicia Pheasant, çeviren (Londra: Basil Blackwell Ltd., 1988).

Yasa Kitabının bu kitapta yer alan İngilizce çevirisi 22:13-21 bana aittir. Yardımları için Danya Ruttenberg'e teşekkürü borç bilirim.

### *3: Himenbilim*

C. Jenny, M. L. Kuhns ve F. Arakawa, "Hymens in Newborn Female Infants" (Yeni Doğan Kız Bebeklerinde Himenler), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 80 (1987), doğuştan himen yokluğunun % 0.03'ten daha az bir sıklıkta görüldüğü tahmin edilmektedir.

Himeni evrimsel bir amacı olduğuna dair kuramlar, başka kaynakların yanı sıra şu kaynaklarda bulunabilir: Blackedge, *The Story of V: Opening Pandora's Box* (V'nin Hikâyesi: Pandora'nın Kutusunu Açmak) (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 2003) ve Elaine Morgan, *The Aquatic Ape Hypothesis* (Sucul Kuyruksuz Maymun Hipotezi), (New York: Stein and Day, 1982).

Himenin şekli, büyüklüğü ve boyutlarında görülen çeşitlilik sayısız raporda tartışılmıştır. Bunların arasında şunlar vardır: Abby Berenson, "A Longitudinal Study of Hymenal Morphology in the First 3 Years of Life" (Yaşamın İlk Üç Yılında Himenin Biçimi Üzerine Uzun Zamanlı Bir Araştırma), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 95 no. 4 (Nisan 1995): 490-6; Berenson, "Appearance of the Hymen at Birth and One Year of Age: A Longitudinal Study" (Himenin Doğumda ve Bir Yaşında Görüntüsü Üzerine Uzun Zamanlı Bir Araştırma), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 91 no. 4 (Nisan 1993): 820-5; Berenson ve James J. Grady, "A Longitudinal Study of Hymenal Development from 3 to 9 Years of Age" (Üç Yaşından Dokuz Yaşına Kadar Himen Gelişimi Üzerine Uzun Zamanlı Bir Araştırma), *The Journal of Pediatrics* (Çocuk Sağlığı Dergisi), 140 no. 5 (Mayıs 2002): 600-607; Berenson ve diğerleri, "Appearance of the Hymen in Prepubertal

Girls" (Ergenlik Çağı Öncesi Kızlarda Himenin Görüntüsü), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 89 no. 3 (Mart 1992): 387-94; Astrid H. Heger ve diğerleri, "Appearance of Genitalia in Girls Selected for Nonabuse: Review of Hymenal Morphology and Nonspecific Findings" (Suiistımale Uğramadığı İçin Seçilen Kızlarda Genital Organların Görünüşü: Himenin Biçimi ve Belirsiz Bulgular Üzerine İnceleme), *The Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology* (Çocuk ve Ergen Jinekolojisi Dergisi), 15 (2002): 27-35.

Kapalı himenin kalıtımsal olarak anne tarafından geçmesini ayrıntılarla açıklayan konuyla ilgili bir durum çalışması şudur: J. R. Stelling ve diğerleri, "Dominant Transmission of Imperforate Hymen" (Doğuştan Kapalı Himenin Baskın Olarak Geçmesi), *Fertility and Sterility* (Doğurganlık ve Kısırlık), 74 no. 6 (2000): 1241-44.

Kapalı himen teşhisi konulabilecek bazı vakalarda görülen olası cinsel tacizin anlaşılması üzerine iki makale şunlardır: C. D. Berkowitz, S. L. Elvik ve M. Logan, "A Simulated Acquired Imperforate Hymen Following the Genital Trauma of Sexual Abuse" (Cinsel Taciz Travması Sonrasında Kazanılmış Sahte Kapalı Himen), *Clinical Pediatrics* (Klinik Çocuk Sağlığı), 26 (1987): 307-9 ve Anne S. Botash ve Florence Jean-Louis, "Imperforate Hymen: Congenital or Acquired from Sexual Abuse?" (Kapalı Himen: Doğuştan mı, Yoksa Cinsel Taciz Yoluyla mı Kazanılmış?), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 108 no. 3 (Eylul 2001): 53 ve sonraki birkaç sayfa.

Himen araştırması konusunda bugüne kadar yayımlanan en faydalı karşılaştırmalı çalışma şudur: Heger ve diğerleri, "Appearance of Genitalia in Girls Selected for Nonabuse" (Suistimala Uğramadığı İçin Seçilen Kızlarda Genital Organların Görünüşü). Bu bölümde tartışılan farklı himen görünüşlerinin göreceli sıklığı, bu makalede sunulan tablolardan alınmıştır.

Farklı biçim ve görünüşleri belirlemek için kullanılan ölçütler şu kaynaktan alınmıştır: American Academy of Pediatrics (Amerikan Çocuk Sağlığı Bilimcileri Birliği), "Committee on Child Abuse and Neglect: Guidelines for the Evaluation of Sexual Abuse of Children" (Çocuk İstismarı ve İhmalkarlığı Komitesi: Çocuklarda Cinsel İstismar Değerlendirmesinin Ana Hatları), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 103 no. 1 (1999): 186-191.

Bu bölümde sözü edilen olağanüstü üçlü kapalı himen konusundaki durum raporu, şu tıp literatüründen alınmıştır: Chao-Hsi Lee ve Ching-Chung Liang, "Hymen Re-Formation after Hymenotomy Associated with Pregnancy" (Hamilelikle İlişkili Himenotomiden Sonra Himenin Yeniden Oluşumu), *Australian and New Zealand Journal of Obstetrics and Gynecology* (Avustralya ve Yeni Zelanda'nın Doğum ve Jinekoloji Dergisi), 42 no. 5 (Kasım 2002): 559-560.

## 4: *Umursuz ve Çekişmeli Arayış*

Eski ve Ortaçağ tıp literatüründe bekâretin tarihini ayrıntılı bir şekilde ele alan yakınlarda yazılan kaynaklar arasında şunlar vardır: Joan Cadden, *The Meanings of Sex Difference in the Middle Ages* (Ortaçağ'da Cinsiyet Farkının Anlamları), (Cambridge University Press, 1993); Monica H. Green, "Obstetrical and Gynecological Texts in Middle English" (Kadın Doğum ve Jinekolojisi Konusunda Ortaçağ İngilizcesinde Yazılan Metinler), *Studies in the Age of Chaucer* (Cha-

ucer Çağı Çalışmaları), 14 (1992): 53-88 ve Green'in kitabı, *The Trotula: A Medieval Compendium of Women's Medicine* (Trotula Metinleri: Kadınların Tıbbı Konusunda Bir Ortaçağ Derlemesi) (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2001); Ann E. Hanson, "The Medical Writers' Women" (Tıp Yazarlarının Kadını), *Before Sexuality* (Cinsellik Öncesi), David Halperin, editör (Princeton: Princeton University Press, 1990); Helen King, "Bound to Bleed: Artemis and Greek Women" (Kanamaya Mecbur: Artemis ve Yunan Kadınlar), *Images of Women in Antiquity* (Antik Çağda Kadın İmgeleri), Averil Cameron ve Amelie Kuhrt, editörler (Detroit: Wayne State University Press, 1983): 109-27; ve King'in "Producing Woman: Hippocratic Gynecology" (Kadını Üretmek: Hipokrat Jinekolojisi), *Women in Ancient Societies: An Illusion of the Night* (Antik Toplumlarda Kadınlar: Gecenin Yarattığı Yanılsama), L. J. Archer ve diğerleri, editörler (Londra: Macmillan, 1994): 102-14; Esther Lastique ve Helen Lemay; "A Medieval Physician's Guide to Virginity" (Ortaçağ Doktorunun Bekâreti Kılavuzu), *Sex in the Middle Ages: A Book of Essays* (Ortaçağ'da Cinsellik: Denemeler Kitabı), Joyce E. Salisbury, editör (New York: Garland Publishing, 1991); Marie H. Loughlin, *Hymeneutics: Interpreting Virginity on the Early Modern Stage* (Himen Yorumlaması: Modern Zamanın Başlarında Bekâreti Yorumlamak), (Lewisburg, PA: Bucknell University Press, 1997); Rousselle, *Porneia: On Desire and the Body in Antiquity* (Porneia: Eski Çağda Arzu ve Bedene Dair), Felicia Pheasant, çeviren (Londra: Basil Blackwell Ltd., 1988); Sissa, *Greek Virginity* (Yunan Bekâreti), Arthur Goldhammer, çeviren (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990). Son olarak da Kathleen Coyne Kelly'nin şu kitabında sunduğu muhteşem inceleme tek başına alkışı hak etmektedir: *Performing Virginity and Testing Chastity in the Middle Ages* (Ortaçağ'da Bekâreti Gerçekleştirmek ve İffeti Test Etmek), Routledge Research in Medieval Studies Series (Routledge Ortaçağ Çalışmaları Dizisi) (New York: Routledge, 2000).

Çeşitli himen özelliklerinin değeri üzerine tartışmalar birçok kaynakta bulunabilir: Berenson ve diğerleri, "A Case-Control Study of Anatomic Changes Resulting from Sexual Abuse" (Cinsel Tacizin Yol Açtığı Anatomik Değişimler Üzerine Denetimli Bir Durum Çalışması), *American Journal of Obstetrics and Gynecology* (Amerikan Kadın Doğum ve Jinekoloji Dergisi), 182 (2000): 1043-45; Berenson ve diğerleri, "Use of Hymenal Measurements in the Diagnosis of Previous Penetration" (Vajinaya Daha Önce Girilmiş Olduğunu Teşhis Etmede Himen Ölçümlerinin Kullanımı), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 109 no. 2 (Şubat 2002): 228-35; K. Edgardh ve K. Ormstad, "The Adolescent Hymen" (Ergen Himeni), *Journal of Reproductive Medicine* (Üremeye Sağlığı Dergisi), 47 no. 9 (Eylül 2002): 710-14; ve D. M. Ingram ve diğerleri, "The Relationship between the Transverse Hymenal Orifice Diameter by the Separation Technique and Other Possible Markers of Sexual Abuse (Ayırma Yöntemi Yoluyla Elde Edilen Himen Deliğinin Enine Çapıyla Cinsel İstismarın Diğer Olası Göstergeleri Arasındaki İlişki), *Child Abuse & Neglect* (Çocuk İstismarı ve İhmalkarlığı), 25 (2001): 1090-120.

### *5: Bakireyle Doktor*

Spekulum muayenesi konusunu tarihsel bağlamı içerisinde ele alan kaynaklar şunları kapsamaktadır: Susan Edwards, *Female Sexuality and the Law: A Study of Constructs of Female Sexuality as They Inform Statute and Legal Procedure*

(Kadın Cinselliği ve Yasa: Kadın Cinselliğinin Yapılarının Kanun ve Yasal İşlemler Üzerindeki Etkisi Konusunda Bir Çalışma), (Oxford: Martin Robertson, 1981); Toby Gelfand, *Professionalizing Modern Medicine: Paris Surgeons and Medical Science and Institutions* (Modern Tıbbı Profesyonelleştirmek: Paris Cerrahları ile Tıp Bilimi ve Kurumları), (Westport, CT: Greenwood Press, 1980); Ornella Moscucci, *The Science of Woman: Gynaecology and Gender in England, 1800-1929* (Kadın Bilimi: İngiltere'de Jinekoloji ve Cinsiyet, 1800-1929), Series: Cambridge History of Medicine (Cambridge Tıp Tarihi Dizisi), Charles Webster ve Charles Rosenberg, editörler (Cambridge: Cambridge University Press, 1990); James V. Ricci, *The Genealogy of Gynaecology* (Jinekolojinin Şeceresi), (Philadelphia: Blakiston, 1943); Peter Skegg, *Law, Ethics, and Medicine: Studies in Medical Law* (Yasa, Etik ve Tıp: Tıp Yasası Çalışmaları), (Oxford: Oxford University Press, 1984).

Sanayileşmiş Batı'nın 20. yüzyıl bağlamında bakire şifası miti üzerine bilhassa ciddi ve öğretici bir inceleme şudur: Roger Davidson, "This Pernicious Delusion: Law, Medicine, and Child Sexual Abuse in Early Twentieth-Century Scotland" (Tehlikeli Aldanma: Yirminci Yüzyıl Başlarında İskoçya'da Yasa, Tıp ve Çocuk Cinsel İstismarı), *Journal of the History of Sexuality* (Cinsellik Tarihi Dergisi), 10/1 (Ocak 2001): 62-77.

Genel olarak zührevi hastalık sorunları konusunda, özellikle de çocuklarda zührevi hastalık konusunda bakınız: Wayland Debs Hand, *Magical Medicine: The Folkloric Component of Medicine in Folk Belief, Custom, and Ritual of the Peoples of Europe and America* (Sihirsel Tıp: Avrupa ve Amerika Halklarının İnamşları, Gelenekleri ve Törenlerinde Folklorik Tıp Unsuru), (Berkeley, University of California Press, 1980) ve Timothy Taylor, "Venereal Disease in Nineteenth-Century Children" (On Dokuzuncu Yüzyıl Çocuklarında Zührevi Hastalık), *Journal of Pschohistory* (Psiko-tarih Dergisi), 12/4 (İlkbahar 1985): 431-63.

Bakire şifası mitine ilişkin Güney Afrika'da bugün yaşanan sorunları ele alan birçok değerli kaynak arasında şu vardır: Eileen Meier, "Child Rape in South Africa" (Güney Afrika'da Çocuk Tecavüzü), *Pediatric Nursing* (Çocuk Hemşireliği), 28/5 (2002): 532-35. Bu konuda çıkan haberler de, bilimsel bir bakış açısı sunmasa da aydınlatıcı olabilir.

Helen King'in konu incelemesi, *The Disease of Virgins: Green Sickness, Chlorosis, and the Problems of Puberty* (Bakire Hastalığı: Yeşil Hastalık, Kloroz ve Ergenlik Çağı Sorunları), (New York: Routledge, 2004), tıpla kültürün kesişmesi tarihinde bir cevherdir. Daha kısa ama yine de faydalı bir değerlendirme için bakınız, Robert P. Hudson, "The Biography of Disease: Lessons from Chlorosis" (Hastalığın Özgeçmişi: Klorozdan Alınacak Dersler), *Bulletin of the History of Medicine* (Tıp Tarihi Bülteni), 51 (1977): 448-463.

Bu bölümün sonunda alıntılanan halk şiirinin yazarı belli değildir. Şiir şu kaynakta bulunabilir: "A Cure for ye Greene Sicknesse" (Yeşil Hastalığın İçin Bir Şifa), Bodleian Ms. Rawlinson şair. 172, 2v.

Ortalama himen boyutları konusunda bilgi birçok kaynakta bulunabilir. Bunların arasında şunlar vardır: Berenson ve Grady, "A Longitudinal Study of Hymenal Development from 3 to 9 Years of Age" (Üç Yaşından Dokuz Yaşına Kadar Himen Gelişimi Üzerine Uzun Zamanlı Bir Araştırma), *The Journal of Pediatrics* (Çocuk Sağlığı Dergisi), 140 no. 5 (Mayıs 2002): 600-607; ve Susan Pokorny, "Configuration of the Prepubertal Hymen" (Ergenlik Öncesi Himenin Biçimi),

*American Journal of Obstetrics and Gynecology* (Amerikan Kadın Doğum ve Jinekoloji Dergisi), 157 / 4. bölüm 1 (Ekim 1987): 950-56.

Ana akım basın, yeniden himen yapımı ameliyatları ve buna ilişkin tıp etiği konusunda makalelerle süslenmiştir. Bunun, bu kitabın hazırlanmasında başvurulan iki örneği şunlardır: Sue Yeon Choi, "Restoring Virginity: Hymen Repair Surgery Saves Lives at the Expense of Deception" (Bekâreti Yenilemek: Himen Onarma Ameliyatları Aldatma Pahasına Hayat Kurtarıyor), *Issues: Berkeley Medical Journal* (Yayınlar: Berkeley Tıp Dergisi), (Sonbahar 1998), (http://www.ocf.berkeley.edu/~issues/fall98/hymenrep.html) adresinde bulunmuştur ve Susan Oh, "Just Like a Virgin?" (Tıpkı Bir Bakire Gibi?), *Maclean's* 113/24 (Haziran 12, 2000): 44-46. Tıp mesleğinin bu konudaki kendi etik tartışmasına faydalı bir genel bakış için bakınız: A. Logmans ve diğerleri, "Should Doctors Reconstruct the Vaginal Introitus of Adolescent Girls to Mimic the Virginal State? Who Wants the Procedure and Why" (Doktorlar Bekâret Durumunu Taklit Etmek İçin Ergen Kızların Vajina Girişini Yeniden Yapmalı Mı? Bu İşlemi Kimler Neden İstiyor?), *British Medical Journal* (İngiliz Tıp Dergisi), 316/7129 (7 Şubat, 1998): 459-60.

## *6: Bomboş Sayfa*

Belfast Queen Üniversitesi'nden antropolog Paloma Gay-y-Blasco'nun Jitan bekâreti üzerine yaptığı çalışma, *Gypsies in Madrid: Sex, Gender and the Performance of Identity* (Madrid'deki Çingeneler: Cinsellik, Cinsiyet ve Kimlik Performansı), (Oxford: Berg, 1999), insanı hayretler içinde bırakan örnek niteliğinde bir kaynaktır. Araştırmacının iki makalesi, "Gitano Understandings of Female Virginity: Sex and the Construction of Ethnic Difference" (Jitanların Kadın Bekâreti Anlayışları: Seks ve Etnik Ayrımın Yapılışı), *Cambridge Anthropology* (Cambridge Antropoloji Dergisi), 17 no.1 (1994) ve 1997 tarihli "A 'Different' Body? Desire and Virginity among Gitanos" (Farklı Bir Beden? Jitanlarda Arzu ve Bekâret), *The Journal of Royal Anthropological Institute* (Kraliyet Antropoloji Enstitüsü Dergisi), no. 3, bu bölümün başında ele alınan belirli inanışlar ve uygulamalar konusunda daha odaklanmış tartışmalar sunmaktadır.

Akranlarının kendi bekâreti hakkında (kalçalarının ve basenlerinin görüntüsü konusunda düşündüklerine dayanarak) ileri sürdüğü varsayımlardan söz eden genç kadının sözleri. Kristin Haglund'dan alınmıştır: "Sexually Abstinent African American Adolescent Females' Descriptions of Abstinence" (Cinsel Perhiz Yapan Afrikalı-Amerikalı Ergen Kızların Cinsel Perhiz Tanımları), *Journal of Nursing Scholarship* (Hemşirelik Çalışmaları Dergisi), 35 no. 3 (2003): 231-36. Hem tıp ve sosyolojinin bekâret literatüründe hem de cinselliğe dair halk inanışlarında sözü geçen benzer daha birçok "görsel tanı koyma" konusu vardır. Bunun bazı örnekleri şu kaynakta bu açıdan ele alınmaktadır: Mariamne H. Whatley ve Elissa R. Henken, *Did You Hear About The Girl Who...?: Contemporary Legends, Folklore, and Human Sexuality* (... Yapan Kızı Duydun Mu?: Çağımız Efsaneleri, Halk İnanışları ve İnsan Cinselliği), (New York: New York University Press, 2000).

Bekâret testleri 20. yüzyıl öncesinde yazılmış olan çok fazla sayıda tıp metninde bulunabilir ve tarih literatüründe de uzun uzadıya tartışılmaktadır. Bunlar arasında şunlar sayılabilir: Clarissa W. Atkinson, "Precious Balsam in a Fragile

Glass: The Ideology of Virginity in the Later Middle Ages" (Kırılgan Bir Kavanozdaki Değerli Reçine: Ortaçağ'ın Sonlarında Bekâret İdeolojisi), *Journal of Family History* (Aile Tarihi Dergisi), (Yaz 1983): 131-43; Vern L. Bullough ve James Brundage, editörler, *The Problem of Impotence in Sexual Practices and the Medieval Church* (Cinsel Uygulamalarda İktidarsızlık Sorunu ve Ortaçağ Kilisesi), (Buffalo, NY: Prometheus Books, 1982): 135-40; Tassie Gwilliam, "Female Fraud: Counterfeit Maidenheads in the Eighteenth Century" (Kadın Dolandırıcılığı: On Sekizinci Yüzyılda Sahte Kızlıklar), *Journal of the History of Sexuality* (Cinsellik Tarihi Dergisi), 6 no. 4 (1996): 518-48; Danielle Jacquart ve Claude Thomasset, *Sexuality and Medicine in the Middle Ages* (Ortaçağ'da Cinsellik ve Tıp), Matthew Adamson, çeviren, (Princeton: Princeton University Press, 1988); Kelly, *Performing Virginity and Testing Chastity in the Middle Ages* (Ortaçağ'da Bekâreti Gerçekleştirmek ve İffeti Test Etmek), Routledge Research in Medieval Studies Series (Routledge Ortaçağ Çalışmaları Dizisi) (New York: Routledge, 2000); King, *The Disease of Virgins: Green Sickness, Chlorosis, and the Problems of Puberty* (Bakire Hastalığı: Yeşil Hastalık, Kloroz ve Ergenlik Çağı Sorunları), (New York: Routledge, 2004); Lastique and Lemay, "A Medieval Physician's Guide to Virginity" (Ortaçağ Doktorunun Bekâret Kılavuzu), *Sex in the Middle Ages: A Book of Essays* (Ortaçağ'da Cinsellik: Denemeler Kitabı), Joyce E. Salisbury, editör (New York: Garland Publishing, 1991); Lemay, *Women's Secrets: A Translation of Pseudo-Albertus Magnus'* De secretis mulierum *with Commentaries* (Kadınların Sırları: Yorumlarla Sahte-Albertus Magnus'un *De secretis mulierum*'unun Bir Çevirisi), SUNY Series in Medieval Studies (SUNY Ortaçağ Çalışmaları Dizisi), Paul E. Szarmach, editör, (Albany: State University of New York Press, 1992); Lemay, "The Stars and Human Sexuality: Some Medieval Scientific Views" (Yıldızlar ve İnsan Cinselliği: Ortaçağ'a Ait Bazı Bilimsel Görüşler), *Isis* 71 (Mart 1980): 127-37; Herbert Moller, "Voice Change in Human Biological Development" (İnsanın Biyolojik Gelişiminde Ses Değişimi), *Journal of Interdisciplinary History* (Disiplinlerarası Tarih Dergisi), 16 no.2 (Sonbahar 1985): 239-53; Jacqueline Murray, "On the Origins and Role of 'Wise Women' in Causes for Annulment on the Grounds of Male Impotence" ('Bilge Kadınların' Kökenleri ve Erkek İktidarsızlığı Temeline Dayanarak Evliliğin Feshinde Rolü), *Journal of Medieval History* (Ortaçağ Tarihi Dergisi), 16 (1990): 235-49; Stephen Robertson, "Signs, Marks, and Private Parts: Doctors, Legal Discourses, and Evidence of Rape in the United States, 1823-1930" (Göstergeler, Belirtiler ve Mahrem Yerler: Amerika'da Doktorlar, Yasal Söylemler ve Tecavüz Kanıtı, 1823-1930), *Journal of the History of Sexuality* (Cinsellik Tarihi Dergisi), 9 no. 3 (1998): 345-88; Aline Rousselle, *Porneia: On Desire and the Body in Antiquity* (Porneia: Eski Çağda Arzu ve Bedene Dair), Felicia Pheasant, çeviren (Londra: Basil Blackwell Ltd., 1988); Joyce E. Salisbury, "Fruitful in Singleness" (Bekârlıkta Verimlilik), *Journal of Medieval History* (Ortaçağ Tarihi Dergisi), 8 (1982).

Dr. Sara Paterson-Brown'm, kadınların ne kadarının bekâret kaybı sırasında kanadığına ilişkin yaptığı resmî olmayan çalışması şu bağlamda verilmiştir: "Commentary: Education about the Hymen Is Needed" (Yorum: Himen Konusunda Eğitim Gereklidir), 7 Şubat 1998, *British Medical Journal* (İngiliz Tıp Dergisi), s. 341.

American College of Obstetricians and Gynecologists'in (Amerikan Kadın Doğum Uzmanları ve Jinekologları Birliği), bir doktorun "normal" ve "değiştirilmiş"

himeni ayırt edebilmesine ilişkin beklentileri hakkındaki açıklaması, çocuk jinekolojisi üzerine bir bilimsel bülten bağlamında yapılmıştır: *American College of Obstetricians and Gynecologists, Technical Bulletin No. 201: Pediatric Gynecologic Disorders* (Amerikan Kadın Doğum Uzmanları ve Jinekologları Birliği, Bilimsel Bülten No. 201: Çocuklarda Jinekolojik Bozukluklar), (Washington D.C.: The College, 1995).

Dr. Abby Berenson'ın genital muayenelerde göreceli olarak ne sıklıkta güvenilir cinsel taciz kanıtı bulunduğuna dair yorumları için bakınız: Berenson ve diğerleri, "A Case-Control Study of Anatomic Changes Resulting from Sexual Abuse" (Cinsel Tacizin Yol Açtığı Anatomik Değişimler Üzerine Denetimli Bir Vaka-Kontrol Çalışması), *American Journal of Obstetrics and Gynecology* (Amerikan Kadın Doğum ve Jinekoloji Dergisi), 182 (2000); Debarge ve diğerleri, "Examen médico-légal de l'hymen: Étude analytique de 384 dossiers d'expertises médico-légales pratiquées á l'occasion d'agressions sexuelles," *Médecin Legale et Dommage Corporelle*, 6 no. 3 (1973): 298-300, aynı tür bulgu çeşitliliğinin tecavüz vakaları için de geçerli olduğuna dair bağımsız bir (ve çok daha eski) doğrulama sunmaktadır.

Himenin belirli cinsel geçmişleri yansıtabilmesine dair daha fazla tartışma şu kaynaklarda bulunabilir: S. J. Emans ve diğerleri, "Hymenal Findings in Adolescent Women: Impact of Tampon Use and Consensual Sexual Activity" (Ergen Kadınlarda Himen Bulguları: Tampon Kullanımının ve Rızalı Cinsel Etkinliğin Etkileri), *Journal of Pediatrics* (Çocuk Sağlığı Dergisi), 125 (1994); Felicity Goodyear-Smith ve Tannis Laidlaw, "Can Tampon Use Cause Hymen Changes in Girls Who Have Not Had Sexual Intercourse? A Review of the Literature" (Cinsel Birleşme Yaşamamış Kızlarda Tampon Kullanımı Himende Değişikliğe Yol Açar Mı? Bir Literatür Taraması), *Forensic Science International* (Uluslararası Adli Tıp Bilimi Dergisi), 94 no. 1-2 (1998); Edgardh ve Ormstad, "The Adolescent Hymen" (Ergen Himeni), *Journal of Reproductive Medicine* (Üremeye Sağlığı Dergisi), 47 no. 9 (Eylül 2002).

Pratisyen doktor eğitimini ve himenin durumları konusundaki inanışları ele alan *British Medical Journal* (İngiliz Tıp Dergisi) makalesi şu kaynakta yer alır: Emma Curtis ve Camille San Lazaro, "Appearance of the Hymen in Adolescents Is Not Well Documented" (Ergenlerde Himenin Görünüşü İyi Belgelenmemiştir), *British Medical Journal* (27 Şubat 1999), 605.

Bu bölümde sözü edilen, Jan Paradise'ın yönettiği araştırmalar şunlardır: Paradise ve diğerleri, "Assessments of Girls' Genital Findings and the Likelihood of Sexual Abuse: Agreement Among Physicians Self-rated as Skilled" (Kızların Genital Organlarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi ve Cinsel İstismar Olasılığı: Kendilerini Yetenekli Olarak Belirleyen Doktorlar Arasında Fikir Birliği), *Archives of Pediatric and Adolescent Medicine* (Çocuk ve Ergen Hastalıkları Tıp Arşivleri), 151 no. 9, (1997): 883-91 ve Paradise ve diğerleri, "Influence of History on Physicians' Interpretation of Girls' Genital Findings" (Geçmişe Dair Bilginin Doktorların, Kızların Genital Organlarına İlişkin Bulguları Yorumlaması Üzerindeki Etkisi), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 103 no. 5 bölüm 1, (1999): 980-986.

Bu bölümün başlığının alındığı ve bölümün sonunda tartışılan kısa öykü, Isak Dinesen'dendir: "The Blank Page" (Bomboş Sayfa), *Last Tales* (Son Masallar), (New York, Random House, Inc., 1957): 99-106.

Evlilik ve evlilik gelenekleri tarihi konusunda sayısız iyi kaynak arasından şunlar vardır: Nancy F. Cott, *Public Vows: A History of Marriage and the Nation* (Halk İçinde Yeminler: Bir Evlilik ve Ulus Tarihi), (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2003); Chrys Ingraham, *White Weddings: Romancing Heterosexuality in Popular Culture* (Beyaz Düğünler: Popüler Kültürde Heteroseksüelliğin Romantikleştirilmesi), (New York: Routledge, 1999); Wendy Leeds-Hurwitz, *Wedding as Text: Communicating Cultural Identities through Ritual* (Metin Olarak Düğün: Tören Yoluyla Kültürel Kimlikleri İletişime Geçirmek), (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2002); George Ryley Scott, *Curious Customs of Sex & Marriage* (İlginç Cinsellik ve Evlilik Gelenekleri), (Londra: Senate, 1995).

Geçiş törenleri konusundaki antropoloji literatürü tam anlamıyla Arnold van Gennep'in şu kaynağıyla başlar: *The Rites of Passage* (Geçiş Törenleri), Monika Vizedom ve Gabrielle L. Caffee, çevirenler, (Chicago:University of Chicago Press, 1975). Buna eşlik edebilecek yararlı bir kitap ise şudur: Louise Carus Mahdi, Nancy Geyer Christopher ve Michael Meade, editörler, *Crossroads: The Quest for Contemporary Rites of Passage* (Kavşaklar: Günümüz Geçiş Törenleri Araştırması), (Chicago: Open Court, 1996).

Bekâret kaybı anlatıları üzerine çeşitli tartışmalar şu kaynaklarda bulunabilir: Françoise Barret-Ducroq, *Love in the Time of Victoria: Sexuality, Class, and Gender in Nineteenth-Century London* (Viktorya Zamanında Aşk: On Dokuzuncu Yüzyıl Londrasında Cinsellik, Sınıf ve Cinsiyet), John Howe, çeviren, (New York: Penguin Books, 1992); Karen Bouris, *The First Time: Women Speak Out About Losing Their Virginity* (İlk Kez: Kadınlar Bekâretlerini Kaybetmeleri Konusunda Konuşuyor), Emeryville, CA: Conari Press, 1993); Louis M. Crosier, *Losing It: The Virginity Myth* (Bekâreti Kaybetmek: Bekâret Miti), (Washington D.C.: Avocus Publishing, Inc., 1993); Ginger S. Frost, *Promises Broken: Courtship, Class, and Culture in Victorian England* (Bozulan Vaatler: Viktorya Dönemi İngilteresi'nde Kur, Sınıf ve Kültür), Victorian Literature and Culture Series (Viktorya Dönemi Edebiyatı ve Kültürü Dizisi), Herbert Tucker ve Jerome McGann, dizi editörleri, (Charlottesville: University Press of Virginia, 1995); Alice Schlegel, "The Social Criteria of Adulthood (Yetişkinliğin Toplumsal Ölçütleri), *Human Development* (İnsan Gelişimi), 41 (1999): 323-25; Sharon Thompson, *Going All the Way: Teenage Girls' Tales of Sex, Romance, and Pregnancy* (Sonuna Kadar Gitmek: Ergen Kızların Cinsellik, Aşk ve Hamilelik Hikâyeleri), (New York: Hill and Wang, 1996) ve "Putting a Big Thing into a Little Hole: Teenage Girls' Accounts of Sexual Initiation" (Büyük Bir Şeyi Küçücük Bir Deliğe Sokmak: Ergen Kızların Cinsellik Başlangıcı Tarifleri), *The Journal of Sex Research* (Cinsellik Araştırmaları Dergisi), 27/3 (Ağustos 1990): 341-61.

Tıp, sosyoloji ve nüfusbilim literatürlerinde, ergenlerin hamileliği ve çocuk doğurması konusunda yapılan birçok istatistik incelemesi arasında iki faydalı kaynak şunlardır: Sushecla Singh ve Jacqueline Darroch, "Adolescent Pregnancy and Childbearing: Levels and Trends in Developed Countries" (Gelişmiş Ülkelerde Ergenlerde Hamilelik ve Çocuk Doğurma Seviyeleri ve Eğilimleri), *Family Planning Perspectives* (Aile Planlamasında Bakış Açıları), 32/1 (2000): 14-23; Stephanie Ventura ve diğerleri, "Trends in Pregnancy Rates for the United States, 1976-97: An Update" (Amerika'da Hamilelik Oranlarında Eğilimler,

1976-97), *National Vital Statistics Reports* (Ulusal Hayati İstatistik Raporları), 49/4 (2001): 1-10.

Günümüzde bekâret kaybı konusunda en çok araştırma yapmış olan Batılı bilgin, Vanderbilt Üniversitesi'nde sosyolog Laura M. Carpenter'dır. Kitabı, *Virginity Loss: An Intimate Portrait of First Sexual Experiences* (Bekâret Kaybı: İlk Cinsel Deneyimlerin Samimi Bir Betimlemesi), 2005'te New York University Press tarafından basılmıştır. Ayrıca bakınız: Carpenter, "Gender and the Social Construction of Virginity Loss in the Contemporary United States" (Günümüz Amerikasında Cinsiyet ve Bekâret Kaybının Toplumsal Yapımı), *Gender & Society* (Cinsiyet & Toplum), 16/3 (2002): 345-65; "The Ambiguity of 'Having Sex': The Subjective Experience of Virginity Loss in the United States" ('Seks Yapma' Konusundaki Belirsizlik: Amerika'da Öznel Bekâret Kaybı Deneyimi), *The Journal of Sex Research* (Cinsellik Araştırması Dergisi), 38/2 (2001): 127-39; "The First Time / *Das Erstes Mal*: Approaches to Sexuality in U.S. and German Teen Magazines" (İlk Kez: Amerikan ve Alman Gençlik Dergilerinde Cinsellik Yaklaşımı), *Youth & Society* (Gençlik & Toplum), 32/3 (2001): 31-61; "From Girls into Women: Scripts for Sexuality and Romance in *Seventeen* Magazine, 1974-1994" (Kızlıktan Kadınlığa: *Seventeen* Dergisinde Cinsellik ve Aşk Senaryoları, 1974-1994), *The Journal of Sex Research* (Cinsellik Araştırması Dergisi), 35/2 (1998): 158-68.

Çeyiz ve başlık konularında birbiriyle bağlantılı (ama aynı olmayan) çalışmalar için bakınız: Jack Goody ve Stanley J. Tambiah, editörler, *Bridewealth and Dowry* (Başlık ve Çeyiz), Cambridge Papers in Social Anthropology (Cambridge Toplumsal Antropoloji Yazıları), no. 7 (Cambridge: Cambridge University Press, 1973); Karen Ericksen Paige, "Virginity Rituals and Chastity Control during Puberty: Cross-Cultural Patterns" (Ergenlik Döneminde Bekâret Törenleri ve İffet Denetimi: Kültürler Arası Örnekler), *Menarche: The Transition from Girl to Woman* (Âdet Başlangıcı: Kızlıktan Kadınlığa Geçiş), Sharon Golub, editör (Lexington, KY: D.C. Health, 1983): 155-74; Jane Schneider, "Of Vigilance and Virgins: Honor, Shame, and Access to Resources in Mediterrenean Societies" (Uyanıklığa ve Bakirelere Dair: Akdeniz Toplumlarında Namus, Utanç ve Kaynaklara Erişim), *Ethnology* (Irkbilim), 10 (1971): 1-24; Lawrence Stone, *The Family, Sex, and Marriage in England 1500-1800* (İngiltere'de Aile, Cinsellik ve Evlilik 1500-1800), (New York: Harper and Row, 1977); Randolph Trumbach, *The Rise of the Egalitarian Family* (Eşitlikçi Ailenin Yükselişi), (New York: Academic Press, 1978).

Bekâret, çeyiz, toplumsal konum ve toplumsal yönetim arasındaki özel ilişki konusundaki literatürde Alice Schlegel'in çalışmaları özel ilgiyi hak etmektedir, özellikle de şu eserleri: "Status, Property, and the Value of Virginity" (Toplumsal Konum, Mülkiyet ve Bekâretin Değeri), *American Ethnologist* (Amerikan Irkbilimci), 18 (1991): 719-34; "The Cultural Management of Adolescent Sexuality" (Ergen Cinselliğinin Yönetimi), *Sexual Nature Sexual Culture* (Cinsel Doğa Cinsel Kültür), Paul R. Abramson ve Steven D. Pinkerton, editörler, (Chicago: University of Chicago Press, 1995: 177-94; "The Chaste Adolescent" (İffetli Ergen), *Celibacy, Culture, and Society: The Anthropology of Sexual Abstinence* (Bekârlık, Kültür ve Toplum: Cinsel Perhizin Antropolojisi), Elisa J. Sobo ve Sandra Bell, editörler, (Madison: The University of Wisconsin Press, 2001): 87-103.

Bekâret kaybına gösterilen tepkileri tartışan kaynakların seçilmiş bir listesi şunları kapsamaktadır: İsimsiz, *Aristotle's Master-Piece; or, the Secrets of Generation Displayed in All the Parts Thereof* (Aristo'nun Başyapıtı ya da Bunun Bütün Bölümlerinde Sergilenen Üremenin Sırları), (Londra: For WB, 1695); Talmud, Tractate Ketubot, cilt 11, The Steinsaltz Edition (Steinsaltz Baskısı), (New York: Random House, 1996); Blackledge, *The Story of V: Opening Pandora's Box* (V'nin Hikâyesi: Pandora'nın Kutusunu Açmak) (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 2004); Ruth Bodden-Heidrich ve diğerleri, "What Does a Young Girl Experience in Her First Gynecological Examination? Study on the Relationship between Anxiety and Pain" (Genç Bir Kız İlk Jinekoloji Muayenesinde Ne Yaşamaktadır? Endişeyle Acı Arasındaki İlişkiye Dair Araştırma), *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology* (Çocuk ve Ergen Jinekolojisi Dergisi), 13/3 (Ağustos 2000): 139-42; Cowan, The *Science of a New Life* (Yeni Bir Yaşamın Bilimi), (New York: Cowan & Company, Publishers, 1880); Dickson ve diğerleri, "First Sexual Intercourse: Age, Coercion, and Later Regrets Reported by a Birth Cohort" (İlk Cinsel Birleşme: Yaş, Zorlama ve Aynı Yaş Grubunun Anlattığı Sonradan Yaşanılan Pişmanlıklar), *British Medical Journal* (İngiliz Tıp Dergisi), 316 (3 Ocak 1998): 29-33; Sigmund Freud, "The Taboo on Virginity" (Bekâret Tabusu), *Sexuality and Psychology of Love* (Cinsellik ve Aşk Psikolojisi), Philip Reiff, editör, (New York: Simon and Schuster, 1963); Goodyear-Smith ve Laidlaw, "Can Tampon Use Cause Hymen Changes in Girls Who Have Not Had Sexual Intercourse? A Review of the Literature" (Cinsel Birleşme Yaşamamış Kızlarda Tampon Kullanımı Himende Değişikliğe Yol Açar Mı? Bir Literatür Taraması), *Forensic Science International* (Uluslararası Adli Tıp Bilimi Dergisi), 94 no. 1-2 (1998): 148-53; Dannah Gresh, *And the Bride Wore White: Seven Secrets to Sexual Purity* (Ve Gelin Beyaz Giydi: Cinsel Saflığın Beş Sırrı), (Chicago: Moody Publishers, 2002); Carol Groneman, *Nymphomania: A History* (Nemfomanyaklığın Tarihçesi), (New York: W. W. Norton, 2000); Deanna Holtzman ve Nancy Kulish, "A Brief Communication on Defloration" (Kızlık Bozma Konusunda Kısa Bir Yazı), *Psychoanalytic Quarterly* (Psikanaliz Dergisi), LXXII (2003): 477-82; Bronwen Lichtenstein, "Virginity Discourse in the AIDS Era: A Case Analysis of Sexual Initiation Aftershock" (AIDS Çağında Bekâret Söylemi: Cinsel Başlangıç Sonrası Şok Konusunda Bir Durum İncelemesi), *National Women's Studies Association Journal* (Ulusal Kadın Araştırmaları Birliği Dergisi), 12/2 (Yaz 2000): 52-69; Marie Stopes, *Married Love: A New Contribution to the Solution of Sex Difficulties*, 19. Baskı (Evli Aşk: Sekste Yaşanan Zorlukların Çözümüne Yeni Bir Katkı), (New York: G. P. Putnam's Sons, 1931): 30; Thompson, *Going All the Way: Teenage Girls' Tales of Sex, Romance, and Pregnancy* (Sonuna Kadar Gitmek: Ergen Kızların Cinsellik, Aşk ve Hamilelik Hikâyeleri) ve "Putting a Big Thing into a Little Hole: Teenage Girls' Accounts of Sexual Initiation" (Büyük Bir Şeyi Küçücük Bir Deliğe Sokmak: Ergen Kızların Cinsellik Başlangıcı Tarifleri); D. L. Weis, "The Experience of Pain during Women's First Sexual Intercourse: Cultural Mythology about Female Sexual Initiation" (Kadınların İlk Cinsel Birleşme Sırasında Acı Yaşaması: Kadınlarda Cinsellik Başlangıcına Dair Kültürel Mitoloji), *Archives of Sexual Behavior* (Cinsel Davranış Arşivleri), 14/5 (1985): 421-38; Daniel Wight ve diğerleri, "Extent of Regretted Sexual Intercourse among Young Teenagers in Scotland: A Cross Sectional Survey" (İskoçya'da Genç Ergenler Arasında Cinsel Birleşme Konusunda Pişmanlık Yaşama Oranı: Bir Kesit Çalışması), *British Medical Journal* (İngiliz Tıp Dergisi), 320 (6 Mayıs 2000): 1243-44.

Bu iki bölüm büyük ölçüde Hıristiyanlık konusuyla ilgili olduğu ve aynı kaynakları paylaştığı için, ayni listeleri tekrarlamaktansa kaynakçalarını birleştirmeye karar verdim.

Hıristiyanlık öncesi zamana ilişkin çok sayıda değerli kaynak arasında şunlar vardır: Mary Beard, "The Sexual Status of Vestal Virgins" (Vesta Bakirelerinin Cinsel Konumu), *The Journal of Roman Studies* (Roma Araştırmaları Dergisi), 70 (1980): 12-27; David Biale, *Eros and the Jews: From Biblical Israel to Contemporary America* (Eros ve Yahudiler: İncil İsrail'inden Günümüz Amerikasına), (New York: Basic Books, 1992); Daniel Boyarin, *Carnal Israel: Reading Sex in Talmudic Culture* (Şehevi İsrail: Talmud Kültüründe Cinselliği Okumak), (Berkeley: University of California Press, 1995); Peter L. Brown, *The Body and Society: Men, Women, and Sexual Renunciation in Early Christianity* (Beden ve Toplum: Hıristiyanlığın Başlangıcında Erkekler, Kadınlar ve Cinsellikten Feragat Etme), (New York: Columbia University Press, 1988); Henri Crouzel, *Origen: The Life and Thought of the First Great Theologian* (Origen: İlk Büyük Tanrıbilimcinin Yaşamı ve Düşüncesi), A. S. Worrall, çeviren, (San Francisco: Harper and Row, 1989); Judith Hallet, *Fathers and Daughters in Roman Society: Women and the Elite Family* (Roma Toplumunda Babalar ve Kızları: Kadınlar ve Seçkinler Sınıfı Ailesi), (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1984); Lesley Hazleton, *Mary: A Flesh-and-Blood Biography of the Virgin Mother* (Meryem: Bakire Ananın Kanlı Canlı Yaşam Öyküsü), (New York: Bloomsbury, 2004); Mary R. Lefkowitz ve Maureen B. Fant, *Women's Life in Greece & Rome: A Source Book in Translation*, 2. baskı (Yunanistan'da ve Roma'da Kadınların Yaşamı: Çeviride Bir Kaynak Kitap), (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1992); Sarah Pomeroy, *Goddesses, Whores, Wives, and Slaves* (Tanrıçalar, Orospular, Karılar ve Köleler), (New York: Schocken, 1975); Aline Rousselle, *Porneia: On Desire and the Body in Antiquity* (Porneia: Eski Çağda Arzu ve Bedene Dair), Felicia Pheasant, çeviren (Londra: Basil Blackwell Ltd., 1988); Sissa, *Greek Virginity* (Yunan Bekâreti), Arthur Goldhammer, çeviren (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990).

Hıristiyanlığın ilk zamanlarına ilişkin incelemeler ve ayrıntılı okumalar şu kaynaklarda bulunabilir: Kerstin Aspegren, *The Male Woman: A Feminine Ideal in the Early Church* (Erkeksi Kadın: Kilisenin Başlangıcında Kadınlık İdeali), René Kieffer, editör, (Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1990); Augustine, *Holy Virginity in Marriage and Virginity: The Excellence of Marriage, Holy Virginity, The Excellence of Widowhood, Adulterous Marriages, Continence* (Evlilikte Kutsal Bekâret ve Bekâret: Evliliğin Mükemmelliği, Kutsal Bekâret, Dulluğun Mükemmelliği, Zina İçeren Evlilikler, İtidal), David G. Hunter, editör, Ray Kearney, çeviren; *The Works of Saint Augustine: A Translation for the Twenty-first Century* (Aziz Augustine'in Eserleri: Yirmi Birinci Yüzyıl İçin Bir Çeviri), cilt 1/9, Augustinian Heritage Institute (Augustine Mirası Enstitüsü), (Hyde Park, NY: New City Press, 1999); Brown, *The Body and Society: Men, Women, and Sexual Renunciation in Early Christianity* (Beden ve Toplum: Hıristiyanlığın Başlangıcında Erkekler, Kadınlar ve Cinsellikten Feragat Etme); Elizabeth Castelli, "Virginity and Its Meaning for Women's Sexuality in Early Christianity" (Hıristiyanlığın Başlarında Bekâret ve Bekâretin Kadın Cinselliği İçin Taşıdığı Anlam), *Journal of Feminist Studies in Religion* (Feminist Din Çalışmaları Dergisi), 2 (1986): 61-88; Kate Cooper, *The Virgin and the Bride: Ide-*

*alized Womanhood in Late Antiquity* (Bakire ve Gelin: Antik Çağda İdealleştirilmiş Kadınlık), (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996); Susanna Elm, *"Virgins of God": The Making of Asceticism in Late Antiquity* ("Tanrı'nın Bakireleri": Antik Çağda Çileciğin Gelişmesi), (Oxford: Clarendon Press, 1994); Roberta Gilchrist, *Gender and Material Culture: The Archaeology of Religious Women* (Cinsiyet ve Maddesel Kültür: Dindar Kadınlar Üzerine Arkeoloji), (Londra: Routledge, 1994); Joyce N. Hillgarth, *The Conversion of Western Europe, 350-750* (Batı Avrupa'nın Hıristiyanlığa Geçmesi, 350-750), (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1969); Elisabeth Schüssler Fiorenza, *In Memory of Her: A Feminist Theological Reconstruction of Christian Origins* (Onun Anısına: Hıristiyan Kökenlerin Feminist Bir Bakış Açısında Tanrıbilimsel Olarak Bir Yeniden Yapılandırılması), (New York: Crossroads, 1985); Tertullian, *De Virginibus Velandis*, Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 76, V. Bulhart, editör, (Viyana: Hölder-Pichler-Tempsky, 1957).

Rahip ve rahibelerin tarihi çoğu zaman özel ve olağandışıdır ama orta çağın kilise yaşamına ilişkin kolay anlaşılabilen birçok çalışma vardır: John Bugge, *Virginitas: An Essay in the History of a Medieval Ideal* (Bekâretler: Ortaçağ'a Ait Bir İdealin Tarihine Dair Bir Deneme), International Archives of the History of Ideas (Fikirlerin Tarihi Konusunda Uluslararası Arşivler), no. 17, (The Hague: Martinus Nijhoff, 1975); David Herlihy, *Medieval Households* (Ortaçağ Haneleri), (Cambridge: Harvard University Press, 1985); Andrew Macleish, editör, *The Medieval Monastery* (Ortaçağ'da Manastır), (St. Cloud, MN: North Star Press, 1988); Penelope D. Johnson, *Equal in Monastic Profession: Religious Women in Medieval France* (Manastır Mesleğinde Eşitlik: Ortaçağ Fransası'nda Dindar Kadınlar), (Chicago: University of Chicago Press, 1991); Friedrich Kempf, Hans-Georg Beck ve Josef Andreas Jungmann, *The Church in the Age of Feudalism* (Derebeylik Çağında Kilise), (New York: Seabury Press, 1980); Henrietta Leyser, *Hermits and the New Monasticism: A Study of Religious Communities in Western Europe, 1000-1150* (Keşişler ve Yeni Manastır Yaşamı: Batı Avrupa'da Dindar Topluluklar Üzerine Bir Araştırma, 1000-1150), (New York: St. Martin's, 1984); Joan Morris, *The Lady Was a Bishop: The History of Women with Clerical Ordination and the Jurisdiction of Bishops* (Hanımefendi Bir Piskoposdu: Papazlığa Atanan Kadınların ve Piskoposların Yetkilerinin Tarihi), (New York: MacMillan, 1973); Elizabeth Alvilda Petroff, editör, *Medieval Women's Visionary Literature* (Ortaçağ Kadınlarının Hayali Edebiyatı), (New York: Oxford University Press, 1986); Eileen Power, *Medieval English Nunneries, 1275-1535* (Ortaçağ'da İngiliz Rahibe Manastırları, 1275-1535), (Cambridge: Cambridge University Press, 1922); Suzanne Fonay Wemple, *Women in Frankish Society: Marriage and the Cloister, 500-900* (Frenk Toplumunda Kadınlar: Evlilik ve Manastır Yaşamı, 500-900), (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1981); Donald Weinstein ve Rudolph M. Bell, *Saints and Society: The Two Worlds of Western Christendom, 1000-1700* (Aziz(e)ler ve Toplum: Batı'da İki Hıristiyanlık Alemi, 1000-1700), (Chicago: University of Chicago Press, 1982); Ulrike Weithaus, editör, *Maps of Flesh and Light: The Religious Experience of Medieval Women Mystics* (Beden ve Işık Haritaları: Ortaçağ'da Gizemci Kadınların Dinî Deneyimleri), (Syracuse: Syracuse University Press, 1993).

Bu iki bölüm, özellikle kadınların manastır yaşamı üzerine örnek niteliğinde çalışmalar sunan JoAnn McNamara'ya çok şey borçludur. Bu kaynaklar şunları

kapsamaktadır: *A New Song: Celibate Women in the First Three Christian Centuries* (Yeni Bir Şarkı: Hıristiyanlığın İlk Üç Yüzyılında Cinsellikten Uzak Duran Kadınlar), (New York: Haworth Press, 1983) ve *Sisters in Arms: Catholic Nuns through Two Millenia* (Silahlı Kız Kardeşler: İki Bin Yıl Boyunca Katolik Rahibeler), (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996).

Ortaçağ'da dinin özellikle cinsellikle ilgili yönleri konusunda bakınız: James A. Brundage, *Law, Sex, and Christian Society in Medieval Europe* (Ortaçağ Avrupası'nda Yasa, Cinsellik ve Hıristiyanlık Toplumu), (Chicago: University of Chicago Press, 1987); Bullough ve Brundage, editörler, *Sexual Practices and the Medieval Church* (Cinsel Etkinlikler ve Ortaçağ Kilisesi), (Buffalo, NY: Prometheus Books, 1982); Graciela Daichman, *Wayward Nuns in Medieval Literature* (Ortaçağ Edebiyatında İnatçı Rahibeler), (Syracuse, NY: Syracuse University Press, 1986); Dyan Elliott, *Spiritual Marriage: Sexual Abstinence in Medieval Wedlock* (Tinsel Evlilik: Ortaçağ İzdivacında Cinsel Perhiz), (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1993); Guido Ruggiero, *The Boundaries of Eros: Sex, Crime, and Sexuality in Renaissance Venice* (Eros'un Sınırları: Rönesans Venedik'inde Seks, Suç ve Cinsellik), (New York: Oxford University Press, 1985).

Şehit bakireler konusunda bakınız: Peter Brown, *The Cult of the Saints: Its Rise and Function in Latin Christianity* (Aziz(e)ler Kültü: Latin Hıristiyanlığında Yükselişi ve İşlevi), (Chicago: University of Chicago Press, 1981); Hippolyte Delehaye, *The Legends of the Saints: An Introduction to Hagiography* (Aziz(e)lerin Efsaneleri: Hagiyografiye Giriş), V. M. Crawford, çeviren, (Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press, 1961); Mand Burnett McInerney, *Eloquent Virgins: From Thecla to Joan of Arc* (Thecla'dan Jeanne d'Arch'a Kadar Etkili Bakireler), (New York: Palgrave Macmillan, 2003); Karen A. Winstead, *Virgin Martyrs: Legends of Sainthood in Late Medieval England* (Şehit Bakireler: Ortaçağ'ın Sonlarında İngiltere'de Azizlik Efsaneleri), (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1997); Jocelyn Wogan-Browne, "Saints' Lives and the Female Reader (Azizelerin Yaşamları ve Kadın Okur), *Forum for Modern Language Studies* (Modern Diller Araştırma Forumu), 27 (1991): 314-32.

Meryem ve *Protoevangelion* konusunda bakınız: Biale, *Eros and the Jews: From Biblical Israel to Contemporary America* (Eros ve Yahudiler: İncil İsrail'inden Günümüz Amerikasına); *Carnal Israel: Reading Sex in Talmudic Culture* (Şehevi İsrail: Talmud Kültüründe Cinselliği Okumak); Howard Eilberg-Schwartz, editör, *People of the Body: Jews and Judaism from an Embodied Perspective* (Bedenin İnsanları: Bedensel Bir Bakış Açısından Yahudiler ve Yahudilik), SUNY Series, The Body in Culture, History, and Religion (SUNY Dizisi: Kültür, Tarih ve Dinde Beden), (Albany: SUNY Press, 1992); J. K. Elliott, editör, *The Apocryphal New Testament: A Collection of Apocryphal Christian Literature in English Translation* (Apokrifal Yeni Ahit: İngilizce'ye Çevrilmiş Apokrifal Hıristiyan Literatürü Derlemesi), (Oxford: Clarendon Press, 1993); Beverly Roberts Gaventa, *Mary: Glimpses of the Mother of Jesus* (Meryem: İsa'nın Annesine Kısa Bakışlar), (Columbia: University of South Carolina Press, 1995); Ronald F. Hock, *The Infancy Gospels of James and Thomas: Introduction, Greek Text, English Translation, and Notes* (James ve Thomas'ın İsa'nın Bebekliğine Dair İncilleri: Giriş, Yunanca Metin, İngilizce Çevirisi ve Açıklamalar), Scholars Bible (Alimler İncili), (Santa Rosa, CA: Polebridge Press, 1995); Mary Foskett, *A Virgin Conceived: Mary and Classical Representations of Virginity* (Bir Bakire Tasarlandı: Meryem

ve Bekâretin Klasik Temsilleri), (Bloomington: Indiana University Press, 2002); Jacob Neusner, *The Mishnah: A New Translation* (Mişna: Yeni Bir Çeviri), (New Haven, CT: Yale University Press, 1988); Jaroslav Pelikan, *Mary through the Centuries: Her Place in the History of Culture* (Yüzyıllar Boyunca Meryem: Kültür Tarihindeki Yeri), (New Haven, CT: Yale University Press, 1996); Jane Schaberg, *The Illegitimacy of Jesus: A Feminist Theological Interpretation of the Infancy Narratives* (İsa'nın Gayri-meşruluğu: İsa'nın Bebekliği Anlatılarının Feminist Tanrıbilimsel Bir Açıdan Yorumu), (San Francisco: Harper & Row, 1987); Maria Warner, *Alone of All Her Sex: The Myth and Cult of the Virgin Mary* (Bütün Kadınlar İçinde Tek: Bakire Meryem Miti ve Kültü), (New York: Vintage Books, 1983).

Kontes Erzsébet Báthory'nin yaşamı ve işlediği suçları inceleyen yaşam öyküsü kaynakları mantıklı olarak yaygındır ama faydalı olanlar çok nadirdir. Oldukça güvenilir ve anlaması kolay olan iki kaynak şunlardır: Raymond T. McNally, *Dracula Was a Woman: In Search of the Blood Countess of Transylvania* (Dracula Bir Kadındı: Transilvanya'da Kan Kontesi Arayışı), (New York: McGraw-Hill, 1983); Tony Thorne, *Countess Dracula: The Life and Times of the Blood Countess, Elisabeth Bathory* (Kontes Dracula: Kan Kontesi Elisabeth Bathory'nin Yaşamı ve Zamanı), (Londra: Bloomsbury, 1997).

*Jus primae noctis* ve bunun bıraktığı miras konusunu ele alan üç büyük kaynak şunlardır: Alain Boureau, *The Lord's First Night: The Myth of the Droit de Cuissage* (Lordun İlk Gece Hakkı: Droit de Cuissage Miti), Lydia G. Cochrane, çeviren, (Chicago: University of Chicago Press, 1998); Eleanor Palermo Litvack, *Le Droit de Seigneur in European and American Literature from the Seventeenth through the Twentieth Century* (On Yedinci Yüzyıldan Yirminci Yüzyıla Kadar Avrupa ve Amerikan Edebiyatında Lordun İlk Gece Hakkı), (Birmingham, AL: Summa Publications, Inc., 1984); Jörg Wettlaufer, *Das Herrenrecht der ersten Nacht: Hochzeit, Herrschaft und Heiratszins im Mittlealter und in der frühen Neuzeit*, Campus Historische Studient Band 27, (Frankfurt: Campus Verlag, 1999).

## *10: Daha Önce Hiçbir Adamın Gitmediği Yere Gitmek*

Kraliçe I. Elizabeth konusunda literatür çok fazladır. Bu kitapta kullanılan kaynaklar daha çok, ciddi ölçüde ya da sadece kraliçenin yaşamında ve yönetiminde cinselliğin oynadığı rol üzerine yoğunlaşan eserler olmuştur. Bunlar şunları kapsar: Susan Doran, *Monarchy and Matrimony: The Courtships of Elizabeth I* (Monarşi ve İzdivaç: I. Elizabeth'in Gönül İlişkileri), (New York: Routledge, 1996); Susan Doran ve Thomas S. Freeman, editörler, *The Myth of Elizabeth* (Elizabeth Miti), (New York: Palgrave Macmillan, 2003); Helen Hackett, *Virgin Mother, Maiden Queen: Elizabeth I and the Cult of the Virgin Mary* (Bakire Anne, Kız Kraliçe: I. Elizabeth ve Bakire Meryem Kültü), (Basingstoke, İngiltere: Macmillan, 1995); Christopher Hibbert, *The Virgin Queen: The Personal History of Elizabeth I* (Bakire Kraliçe: I. Elizabeth'in Kişisel Tarihi), (New York: Viking, 1990); John N. King, "Queen Elizabeth I: Representations of the Virgin Queen" (Kraliçe I. Elizabeth: Bakire Kraliçenin Temsilleri), *Renaissance Quarterly* (Rönesans Dergisi), 43/1 (İlkbahar 1990): 30-74; Carole Levin, *The Heart and Stomach of a King: Elizabeth I and the Politics of Sex and Power* (Bir Kralın Kalbi ve Midesi: I. Elizabeth ve Cinsellik ve Güç Politikası), (Philadelphia: Univer-

sity of Pennsylvania Press, 1994); John Rogers, "The Enclosure of Virginity: The Poetics of Sexual Abstinence in the English Revolution" (Bekâretin Kuşatılması: İngiliz Devriminde Cinsel Perhiz Şiirleri), *Enclosure Acts: Sexuality, Property, and Culture in Early Modern England* (Kuşatma Edimleri: Modern Çağın Başlarında İngiltere'de Cinsellik, Mülkiyet ve Kültür), Richard Burt ve John Michael Archer, editörler, (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1994); Kathryn Schwartz, "The Wrong Question: Thinking Through Virginity" (Yanlış Soru: Bekâret Yoluyla Düşünmek), *differences* (farklar), 13/2 (Yaz 2002); Julia M. Walker, The Elizabeth Icon, 1603-2003 (I. Elizabeth İkonu, 1603-2003), (New York: Palgrave Macmillan, 2004).

Modern çağın başlarında cinsellik, cinsiyet, din ve ekonomi konuları için bakınız: Susan Cahn, *Industry of Devotion: The Transformation of Women's Work in England, 1500-1660* (Kendini Adama Sanayisi: İngiltere'de Kadınların Çalışmasının Geçirdiği Değişim, 1500-1660), (New York: Columbia University Press, 1987); Natalie Zemon Davis ve Arlette Farge, editörler, *A History of Women in the West*, cilt III. (Batı'da Kadınların Tarihi), *Renaissance and Enlightenment Paradoxes* (Rönesans ve Aydınlanma Çelişkileri), (Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 1993); Philip Greeven, *The Protestant Temperament: Patterns of Child-Rearing, Religious Experience, and the Self in Early America* (Protestan Mizacı: Amerika'nın Başlangıcında Çocuk Yetiştirme Biçimleri, Dinî Deneyim ve Kişinin Kendisi), (New York: Knopf, 1977); R. Marie Griffith, *Born Again Bodies: Flesh and Spirit in American Christianity* (Yeniden Doğan Bedenler: Amerikan Hıristiyanlığında Beden ve Ruh), (Berkeley: University of California Press, 2004); Bridget Hill, *Women Alone: Spinsters in England 1660-1850* (Tek Başına Kadınlar: İngiltere'de Kızkurular1660-1850), (New Haven, CT: Yale University Press, 2001); Theodora Jankowski, *Pure Resistance: Queer Virginity in Early Modern English Drama* (Saf Direniş: Modern İngiliz Tiyatrosunun Başlangıcında "Queer" Bekâret), (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2000); Susan C. Karant-Nunn ve Merry E. Weisner-Hanks, *Luther on Women: A Sourcebook* (Luther'in Kadınlara İlişkin Görüşleri: Bir Kaynak Kitap), (New York: Cambridge University Press, 2003); Beth Kreitzer, *Reforming Mary. Changing Images of the Virgin Mary in Lutheran Sermons of the Sixteenth Century* (Meryem'i Yeniden Şekillendirmek: Bakire Meryem'in On Altıncı Yüzyıldaki Lüteriyen Vaazlarında Değişen İmgeleri), (Oxford: Oxford University Press, 2004); Alister E. McGrath ve Darren C. Marks, editörler, *The Blackwell Companion to Martin Luther* (Blackwell Martin Luther Elkitabı), (New York: Cambridge University Press, 2003); Mark A. Noll, *America's God: From Jonathan Edwards to Abraham Lincoln* (Amerika'nın Tanrısı: Jonathan Edwards'tan Abraham Lincoln'a), (New York: Oxford University Press, 2002).

Amerikalardaki keşif ve yerleşmenin uzun ve tartışmalı tarihi sadece tarihçilerin çalışmalarında değil, o zamanlar oralarda bulunan kişilerin yazılarında da kayda geçirilmiştir. Bu bölümün Kuzey Amerika'yla ilgili kısımlarında bilgi sağlayan arasında şunlar vardır: Robert Beverley, *The History and Present State of Virginia* (Virginia'nın Tarihi ve Bugünkü Durumu), (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1947); Gordon Brotherston, *Image of the New World: The American Continent Portrayed in Native Texts* (Yeni Dünyanın İmgeleri: Yerli Metinlerde Resmedilen Amerika Kıtası), (Londra: Thames and Hudson, 1979); Cornelia Hughes Dayton, *Women Before the Bar: Gender, Law and Society in*

*Connecticut, 1639-1789* (Parmaklıklar Arkasındaki Kadınlar: Connecticut'ta Yasa ve Toplum, 1639-1789), (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1995); David Flaherty, "Law and the Enforcement of Morals in Early America" (Amerika'nın Başlarında Yasa ve Ahlâk Kurallarının Uygulanması), *Perspectives in American History*, cilt 5 (Amerikan Tarihinde Bakış Açıları), Donald Fleming ve Bernard Bailyn, editörler, (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1971); Peter Charles Hoffer, *Law and People in Colonial America* (Sömürgeci Amerika'da Yasa ve İnsanlar), (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1992); Lyle Koehler, *A Search for Power: The "Weaker Sex" in Seventeenth-Century New England* (Bir Güç Arayışı: On Yedinci Yüzyılın Yeni İngilteresinde "Güçsüz Cinsiyet"), (Urbana: University of Illinois Press, 1980); Annette Kolodyn, *The Lay of the Land: Metaphor as Experience and History in American Life and Letters* (Toprağın Hali: Amerika'nın İlk Zamanlarında ve İlk Edebıyatında Deneyim ve Tarih Olarak Metafor), (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1975); John Lawson, *A New voyage to Carolina, containing the exact description and Natural History of that Country, together with the present State thereof and a Journal of a Thousand Miles Travel'd thro; several Nations of Indians, Giving a particular Account of their Customs, Manners, etc.* (Carolina'ya Yeni Bir Yolculuk), (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1967); Merril D. Smith, editör, *Sex and Sexuality in Early America* (Amerika'nın İlk Zamanlarında Cinsel İlişki ve Cinsellik), (New York: New York University Press, 1998); Thomas Morton, *New English Canaan* (Yeni İngiliz Vaat Edilmiş Ülkesi), (New York: Arno Press, 1972); John Murrin, "Magistrates, Sinners and a Precarious Law" (Sulh Yargıçları, Günahkârlar ve Şüpheli Bir Yasa) ve "Liberty: Trial by Jury in Seventeenth-Century New England" (Özgürlük: On Yedinci Yüzyılda Yeni İngiltere'de Jüri Yargılaması), *Saints and Revolutionaries: Essays on Early American History* (Aziz(e)ler ve Devrimciler: Erken Amerikan Tarihi Üzerine Denemeler), Hall ve diğerleri, editörler, (New York: W. W. Norton, 1984); Kirkpatrick Sale, *The Conquest of Paradise: Christopher Columbus and the Columbian Legacy* (Cennetin Fethi: Christopher Columbus ve Colombus'un Bıraktığı Miras), (New York: Penguin, 1991); Roger Thompson, *Sex in Middlesex: Popular Mores in a Massachusetts County, 1649-1699* (Middlesex'te Seks: Bir Massachusetts Bölgesinde Popüler Görenekler, 1649-1699), (Amherst: University of Massachusetts Press, 1986); Laurel Thatcher Ulrich, *Good Wives: Image and Reality in the Lives of Women in Northern New England, 1650-1750* (İyi Karılar: Yeni İngiltere'nin Kuzeyinde Kadınların Yaşamlarında İmge ve Gerçeklik, 1650-1750), (New York: Oxford University Press, 1980).

## *11: Erotik Bakire*

Bu bölümde kullanılan bazı kişisel pornografik kaynaklar bölümde başlıklarıyla birlikte verilmiştir. Adı verilmeyen diğer kaynaklar burada sözü edilmeyecek kadar çok sayıda ve çok kısa ömürlüdür.

Pornografi konusunda ve cinsel yönden açık saçık olan, özellikle de 18. ve 19. ait yazılar için bakınız: Helen Lefkowitz, *Rereading Sex: Battles over Sexual Knowledge and Suppression in Nineteenth-Century America* (Cinselliği Yeniden Okumak: On Dokuzuncu Yüzyıl Amerikasında Cinsel Bilgi ve Bastırma Üzerinde Verilen Savaşlar), (New York. Alfred A. Knopf, 2002); Walter Kendrick, *The*

*Secret Museum: Pornography in Modern Culture* (Gizli Müze: Modern Kültürde Pornografi), (Berkeley: University of California Press, 1996); Julie Peakman, *Mighty Lewd Books: The Development of Pornography in Eighteenth-century England* (Güçlü Müstehcen Kitaplar: On Sekizinci Yüzyıl İngilteresinde Pornografinin Gelişimi), (Londra: Palgrave Macmillan, 2003); Ronald Pearsall, *The Worm in the Bud: The World of Victorian Sexuality* (Tomurcuktaki Solucan: Viktorya Döneminin Cinsellik Alemi), (New York: Penguin Books, 1983); Ellen Bayuk Rosenman, *Unauthorized Pleasures: Accounts of Victorian Erotic Experience* (İzinsiz Zevkler: Viktorya Döneminde Erotik Deneyimlerin Tasvirleri), (Ithaca: Cornell University Press, 2003), Lisa Z. Sigel, *Governing Pleasures: Pornography and Social Change in England, 1815-1914* (Zevkleri Yönetmek: İngiltere'de Pornografi ve Toplumsal Değişim, 1815-1914), (New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2002).

İngiltere ve Amerika'da cinsellikle ilgili insansever ve yasal reformların tarihi ve genel olarak cinsellik ve cinsiyet konusundaki tarihsel tutumlar şu kaynaklarda ayrıntıyla açıklanmaktadır: Barret-Ducroq, *Love in the Time of Victoria: Sexuality and Desire Among Working-Class Men and Women in Nineteenth-Century London* (Victoria Zamanında Aşk: On Dokuzuncu Yüzyıl Londrasında İşçi Sınıfı Erkekleri ve Kadınları Arasında Cinsellik ve Arzu), John Howe, çeviren, (New York: Penguin, 1991); Lucy Bland, *Banishing the Beast: Sexuality and the Early Feminists* (Canavarı Defetmek: Cinsellik ve İlk Feministler), (New York: The New Press, 1995); John D'Emilio ve Estelle Freedman, *Intimate Matters: A History of Sexuality in America* (Özel Meseleler: Amerika'da Cinselliğin Bir Tarihçesi), (New York: Harper & Row, 1988); Peter Gay, *Education of the Senses* (Duyumların Eğitimi), cilt I, *The Bourgeois Experience: Victoria to Freud* (Burjuva Deneyimi: Victoria'dan Freud'a), (New York: Oxford University Press, 1984); Linda Hirshman ve Jane Larson, *Hard Bargains: The Politics of Sex* (Zorlu Pazarlıklar: Cinsellik Politikası), (New York: Oxford University Press, 1998); Michael Mason, *The Making of Victorian Sexuality* (Viktorya Dönemi Cinselliğinin Yapımı), (New York: Oxford University Press, 1994); Michelle Oberman, "Turning Girls into Women: Re-Evaluating Modern Statutory Rape Law" (Kızların Kadınlara Dönüştürülmesi: Modern Geçerli Tecavüz Yasasının Yeniden Değerlendirilmesi), *Journal of Criminal Law and Criminology* (Ceza Yasası ve Suçbilim Dergisi), 85 (1994): 15, 31-36; Roy Porter ve Lesley A. Hall, *The Facts of Life: The Creation of Sexual Knowledge in Britain, 1650-1950* (Yaşam Gerçekleri: İngiltere'de Cinsellik Bilgisinin Yaratılması, 1650-1950), (New Haven, CT: Yale University Press, 1995); Cynthia Eagle Russett, *Sexual Science: The Victorian Construction of Womanhood* (Cinsel Bilim: Viktorya Döneminde Kadınlığın Yapımı), (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989); Christine Stansell, *City of Women: Sex and Class in New York, 1789-1860* (Kadınların Şehri: New York'ta Cinsel İlişki ve Sınıf, 1789-1860), (New York: Knopf, 1986); Judith Walkowitz, *City of Dreadful Delight: Narratives of Sexual Danger in Late-Victorian London* (Korkunç Zevklerin Şehri: Viktorya Döneminin Sonlarında Londra'da Cinsel Tehlike Anlatıları), (Londra: Virago, 1992).

Çocukluğun tarihi ve tanımı ve aile, topluluk ve devletin çocukların yaşamlarında oynadığı rol konusunda yararlı eserlerden oluşan bir liste, şunları kapsamaktadır: David Archard, *Children: Rights and Childhood* (Çocuklar: Haklar ve Çocukluk), (Londra: Routledge, 1993); Phillippe Aries, *Centuries of Childhood:*

*"Indecency," Censorship, and the Innocence of Youth* (Yüzyıllar Boyunca Çocukluk: "Edepsizlik," Sansür ve Gençliğin Masumiyeti), (New York: Hill and Wang, 2001); Anne Higonnet, *Pictures of Innocence: The History and Crisis of Ideal Childhood* (Masumiyetin Resimleri: İdeal Çocukluk Krizi ve Tarihçesi), (Londra: Thames and Hudson, 1998); Linda A. Pollock, *Forgotten Children: Parent-Child Relations from 1500 to 1900* (Unutulmuş Çocuklar: 1500'den 1900'a kadar Ebeveyn-Çocuk İlişkileri), (Cambridge: Cambridge University Press, 1983); C. John Somerville, *The Rise and Fall of Childhood* (Çocukluğun Yükselişi ve Düşüşü), (Beverly Hills, CA: Sage, 1982); Lawrence Stone, *The Family, Sex, and Marriage in England, 1500-1800* (İngiltere'de Aile, Cinsel İlişki ve Evlilik, 1500-1800), (Harmondsworth, İngiltere: Penguin, 1977).

## *12: Bekâretin Öldüğü Gün mü?*

Bilimsel jinekoloji ve seksolojinin yükselişe geçmesi konusunda, yükselişin kendisiyle ilgili örnekler dahil olmak üzere, kaynaklar için bakınız: Bullough, *Science in the Bedroom: A History of Sex Research* (Yatak Odasında Bilim: Seks Araştırmalarının Bir Tarihçesi), (New York: Basic Books, 1994); Oliver Butterfield, *Sex Life in Marriage* (Evlilikte Seks Yaşamı), (New York: Emerson Books, Inc., 1940); Alan Hunt, "The Great Masturbation Panic and the Discourses of Moral Regulation in Nineteenth and Early Twentieth-Century Britain" (Büyük Mastürbasyon Korkusu ve On Dokuzuncu Yüzyıl ve Yirminci Yüzyıl Başları İngilteresinde Ahlâki Düzenleme Söylemleri), *Journal of the History of Sexuality* (Cinsellik Tarihi Dergisi), 8/4 (1998): 575-615; Alfred Kinsey, Wardell Pomeroy ve Clyde Martin, *Sexual Response in the Human Male* (Erkeğin Cinsel Tepkisi), (Philadelphia: W. B. Sauders Company, 1948); Kinsey ve diğerleri, *Sexual Response in the Human Female* (Kadının Cinsel Tepkisi), (Philadelphia: W. B. Sauders Company, 1953); Franziska Lamott, "Virginität als Fetisch: Kulturelle Codierung und rechtliche Normierung der Jungfräulichkeit um die Jarhrhundertwende," *Tel Aviver Jahrbuch für Deutsche Geschichte* (1992): 153-70; Ferdinand Lundberg ve Marynia Farnham, *Modern Woman: The Lost Sex* (Modern Kadın: Kayıp Cinsiyet), (New York: Harper & Brothers Publishers, 1947); Heldi Rimke ve Alan Hunt, "From Sinners to Degenerates: The Medicalization of Morality in the Nineteenth Century" (Günahkârlardan Yozlaşanlara: On Dokuzuncu Yüzyılda Ahlâkın Tıbbileştirilmesi), *History of the Human Sciences* (İnsan Bilimleri Tarihi), 15/1 (2002): 59-88; Robertson, "Signs, Marks and Private Parts: Doctors, Legal Discourses, and Evidence of Rape in the United States, 1823-1930" (Göstergeler, Belirtiler ve Mahrem Yerler: Amerika'da Doktorlar, Yasal Söylemler ve Tecavüz Kanıtı, 1823-1930), *Journal of the History of Sexuality* (Cinsellik Tarihi Dergisi), 9 no. 3 (1998): 345-88; Theodor van de Velde, *Ideal Marriage: Its Physiology and Technique* (İdeal Evliliğin Fizyolojisi ve Tekniği), Stella Browne, çeviren, (New York: Random House, 1930).

"Yeni kadının" yükselişe geçmesi konusunda çok miktarda tarih ve başka alanlarda yazı yazılmıştır. Şu kaynaklar, özellikle kadın hakları ve özgürleşmesinin cinsel ve cinsel-politik yönleriyle ilgilidir: Beth L. Bailey, *From Front Porch to Back Seat: Courtship in Twentieth-Century America* (Ön Balkondan Arka Koltuğa: Yirminci Yüzyıl Amerikasında Kur Yapma), (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998); Joan Jacobs Brumberg, *The Body Project: An Intimate History of*

*American Girls* (Beden Projesi: Amerikan Kızları Üzerine Ayrıntılı Bir Tarihçe), (New York: Random House, 1997) ve "'Ruined' Girls: Changing Community Responses to Illegitimacy in Upstate New York, 1890-1920" ('Mahvolmuş' Kızlar: Kuzey New York'ta Gayrimeşruluğa Karşı Topluluk Tepkilerinin Değişmesi, 1890-1920), *Journal of Social History* (Toplumsal Tarih Dergisi), 18 (Kış 1984): 247-72; Dickinson, "Bicycling For Women from the Standpoint of the Gynecologist" (Jinekologun Bakış Açısından Kadınların Bisiklete Binmesi), *American Journal of Obstetrics* (Amerikan Kadın Doğum Dergisi), 21 (1895): 25; Ellen Garvey, "Reframing the Bicyle: Advertising-Supported Magazines and Scorching Women" (Bisikletin Yeniden Şekillendirilmesi: Reklam Destekli Dergiler ve Kavrulan Kadınlar), *American Quarterly* (Amerikan Dergisi), 47/1 (Mart 1995): 66-101; Christina Simmons, "Women's Power in Sex Radical Challenges to Marriage in the Early-Twentieth-Century United States" (Yirminci Yüzyıl Başlarında Amerika'da Kadınların Seks Konusunda Evliliğe Karşı Radikal Mücadelelerindeki Gücü), *Feminist Studies* (Feminist Çalışmalar), 29/1 (İlkbahar 2003): 169-98; Penny Tinker, "Cause for Concern: Young Women and Leisure, 1930-1950" (Endişe Sebebi: Genç Kadınlar ve Serbestlik), *Women's History Review* (Kadınları Tarihi Dergisi), 12/2 (2003); 233-59.

Hamilelikten korunma yöntemleri çağına ilişkin üç muhteşem tartışma için bakınız: Hera Cook, *The Long Sexual Revolution: English Women, Sex, and Contraception 1800-1975* (Uzun Cinsel Devrim: İngiliz Kadınları, Cinsel İlişki ve Hamilelikten Korunma 1800-1975), (Oxford: Oxford University Press, 2004); Lara V. Marks, *Sexual Chemistry: A History of the Contraceptive Pill* (Cinsel Kimya: Doğum Kontrol Hapı Üzerine Bir Tarihçe), (New Haven, CT: Yale University Press, 2001); Elizabeth Siegel Watkins, *On The Pill: A Social History of Oral Contraceptives 1950-1970* (Doğum Kontrol Hapı Üzerine: Ağızdan Alınan Hamilelik Önleyiciler Üzerine Toplumsal Bir Tarihçe 1950-1970), (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998).

1960'ların ve 1970'lerin sözde cinsel devrimi, kendi yorumcularını ve tarihçilerini üretmiştir. Şu eserler faydalı, bilgilendirici ve en önemlisi, güvenilirdir: David Allyn, *Make Love, Not War: The Sexual Revolution, an Unfettered History* (Savaşma Seviş: Cinsel Devrimin Özgür Bir Tarihçesi), (Boston: Little, Brown, 2000); Bullough ve Bullough, *Sexual Attitudes: Myths and Realities* (Cinsel Tutumlar: Mitler ve Gerçekler), Amherst, NY: Prometheus Books, 1995); David Buss ve diğerleri, "International Preferences in Selecting Mates: A Study of 37 Cultures" (Eş Seçiminde Uluslararası Tercihler: 37 Kültürü Kapsayan Bir Çalışma), *Journal of Cross-Cultural Psychology* (Kültürler Arası Psikoloji Dergisi), 21/1 (Mart 1990): 5-47; D'Emilio ve Freedman, *Intimate Matters: A History of Sexuality in America* (Özel Meseleler: Amerika'da Cinselliğin Bir Tarihçesi); Jane Gerhard, *Desiring Revolution: Second-Wave Feminism and the Rewriting of American Sexual Thought, 1920-1982* (Devrimi Arzulamak: İkinci Dalga Feminizm ve Amerikan Cinsel Düşüncesinin Yeniden Yazılması, 1920-1982), (New York: Columbia University Press, 2001); Paula Kamen, *Her Way: Young Women Remake the Sexual Revolution* (Kadının Yolu: Genç Kadınlar Cinsel Devrimi Yeniden Yapıyor), (New York: New York University Press, 2000); Judith A. Levine, *Harmful to Minors: The Perils of Protecting Children from Sex* (Reşit Olmayanlara Zararlı: Çocukları Seksten Korumanın Tehlikeleri), (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2002).

Amerika'da cinsel perhiz ve bununla bağlantılı yasalar konusunda süren tartışmalar literatürü genişletmeye devam etmektedir. Bunun çok sınırlı bir listesi şu kaynakları kapsamaktadır: Bearman ve Brückner, "After the Promise: The STD Consequences of Adolescent Virginity Pledges" (Söz Verdikten Sonra: Ergen Bekâret Yeminlerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalık Sonuçları), *Journal of Adolescent Health* (Ergen Sağlığı Dergisi), 36/4 (Nisan 2005): 271-78; Bearman ve Brückner, "Promising the Future: Virginity Pledges and the Transition to First Intercourse" (Gelecek Sözü: Bekâret Yeminleri ve İlk Cinsel Birleşmeye Geçiş), *The American Journal of Sociology* (Amerikan Toplumbilim Dergisi), 106/4 (Ocak 2001): 859-912; Ted Carter, *Evaluation Report for the Kansas Abstinence Education Program* (Kansas Cinsel Perhiz Eğitim Programı İçin Değerlendirme Raporu), (Topeka: Kansas Sağlık ve Çevre İdaresi, Kasım 2004); Centers for Disease Control (Hastalık Denetim Merkezleri), *Youth Risk Behavior Surveillance Survey* (Gençler Arasında Riskli Davranış Gözetimi Araştırması), (2001); Lisa J. Crockett, C. Raymond Bingham ve diğerleri, "Timing of First Sexual Intercourse: The Role of Social Control, Social Learning, and Problem Behavior" (İlk Cinsel Birleşmenin Zamanlaması: Toplumsal Denetimin ve Toplumsal Öğrenmenin Oynadığı Rol ve Sorunlu Davranış), *Journal of Youth and Adolescence* (Gençler ve Ergenler Dergisi), 25/1 (1996): 89-111; J. F. deGaston, L. Jensen ve S. Weed, "A Closer Look at Adolescent Sexual Activity" (Ergenlerin Cinsel Etkinliklerine Yakından Bir Bakış), *Journal of Youth and Adolescence* (Gençler ve Ergenler Dergisi), 24/6 (1995): 465-79; Patricia Goodson ve diğerleri, *Abstinence Education Evaluation Phase 5: Technical Report* (Cinsel Perhiz Eğitimi Değerlendirmesi, 5. Evre: Teknik Rapor), (College Station: Texas A&M Üniversitesi, Sağlık ve Haraketbilim Bölümü, 2004); Marjorie Heins, "Sex, Lies, and Politics: Congress Is Poised to Reauthorize Fearmongering 'Abstinence-Only' Sex Ad" (Seks, Yalanlar ve Politika: Kongre Korku Yaratarak "Sadece Cinsel Perhiz" Diyen Seks Tanımının Satılmasına Yeniden Yetki Vermeye Hazır), *The Nation* (Ulus), 272/18 (7 Mayıs 2001); Kaiser Aile Vakfı ve *Seventeen* (*On Yedi*) dergisi, *Sex Smarts: National Survey of Teens: Virginity and the First Time* (Seks Bilmişleri: Ulusal Ergen Araştırması: Bekâret ve İlk Cinsel İlişki), 2003; Kaiser Aile Vakfı ve *YM* dergisi, *Kaiser Family Foundation and YM Magazine 1998 National Survey of Teens* (Kaiser Aile Vakfı ve *YM* Dergisi 1998 Ulusal Ergen Araştırması), (1998); Douglas Kirby, "Do Abstinence-Only Programs Delay the Initiation of Sex Among Young People and Reduce Teen Pregnancy?" (Sadece-Cinsel-Perhiz Programları Genç İnsanlar Arasında Seks Başlangıcını Geciktiriyor Mu ve Ergen Hamileliğini Azaltıyor Mu?), (Washington D.C.: The National Campaign to Prevent Teen Pregnancy [Ulusal Ergen Hamileliğini Önleme Kampanyası], Ekim 2002); Kirby, "Emerging Answers" (Su Yüzüne Çıkan Cevaplar), (Washington D.C.: The National Campaign to Prevent Teen Pregnancy, 2001); Jonathan D. Klein ve American Academy of Pediatrics (Amerikan Çocuk Sağlığı Bilimcileri Birliği), Ergenler Üzerine Komite, "Adolescent Pregnancy: Current Trends and Issues" (Ergen Hamileliği: Günümüz Akımları ve Meseleleri), *Pediatrics* (Çocuk Sağlığı), 116 no. 1, (1 Temmuz 2005): 281-86; R. Mayer ve L. Kantor, "1995-1996 Trends in Opposition to Comprehensive Sexuality Education in Public Schools in United States" (1995-1996 Amerikan Devlet Okullarında Kapsamlı Cinsellik Eğitimine Karşı Muhalefet Akımları), *SIECUS Report* (SIECUS Raporu), 24/1 (1996); Josh McDowell, *Why True Love Waits: The Definitive Book on How to Help Your Kids Resist Sexual Pressure*

(Gerçek Aşk Neden Bekler: Çocuklarınızın Cinsel Baskılara Direnmesine Nasıl Yardım Edebileceğiniz Üzerine Eksiksiz Kitap), (Wheaton, IL: Tyndale House Publishers, 2002); Karen Kay Perrin ve Sharon Bernecki DeJoy, "Abstinence-Only Education: How We Got Here and Where We're Going" (Sadece Cinsel Perhize Dayalı Eğitim: Buraya Nasıl Geldik ve Nereye Gidiyoruz), *Journal of Public Health Policy* (Kamu Sağlığı Politikaları Dergisi), 24/3-4 (2004): 445-59; Robert E. Rector, "The Effectiveness of Abstinence Education Programs in Reducing Sexual Activity Among Youth" (Cinsel Perhiz Eğitimi Programlarının Gençler Arasında Cinsel Etkinliği Azaltmaktaki Etkililiği), Basın açıklaması no. 1533 (Washington D.C.: The Heritage Foundation, Nisan 2002); Lis Remez, "Oral Sex Among Adolescents: Is It Sex or Is It Abstinence" (Ergenler Arasında Oral Seks: Seks Mi Yoksa Cinsel Perhiz Mi), *Family Planning Perspectives* (Aile Planlamasında Bakış Açıları), 32/6 (Kasım/Aralık 2000); Edward Smith, Jacinda Dariotis ve Susan Potter, *Evaluation of the Pennsylvania Abstinence Education and Related Services Initiative: 1998-2002* (Pennsylvania Cinsel Perhiz Eğitimi ve Buna Bağlı Hizmet Girişimleri Değerlendirmesi 1998-2002), (Philadelphia: Pennsylvania Sağlık İdaresi, Aile Sağlığı'na bağlı Anne ve Çocuk Sağlığı Bürosu, Ocak 2003); Adam Sonfield ve Rachel Benson Gold, "States' Implementation of the Section 510 Abstinence Education Program, FY 1999" (Eyaletlerin Madde 510 Cinsel Perhiz Eğitim Programını Uygulaması, 1999 Mali Yılı), *Family Planning Perspectives* (Aile Planlamasında Bakış Açıları), 33 (2001): 166-71; Jackie West, "(Not) Talking About Sex: Youth, Identity, and Sexuality (Seks Hakkında Konuşma(ma)k: Gençlik, Kimlik ve Cinsellik), *The Sociological Review* (Sosyolojik İnceleme Dergisi), (1999): 525-47.

Acton, William 289
*Acts of Judas Thomas* (Yahuda Thomas'ın Edimleri) 217
Adem ile Havva 219
âdet:
  gören bakireler 88
  için piyasaya sürülen ürünler 325
  -in başlangıcı 30, 59, 102
  Olmamak 128
  ve doğuştan kapalı himen 27, 30, 93, 110, 131
âdet hızlandırıcı 154
âdet kanı, zehirli olarak 30, 100, 102, 110, 127, 129, 131, 149
*Adversus Jovinianum* (Jovinian'a Karşı) (Jerome) 222
Aethelthrith, Kraliçe 231
Agatha, Azize 243-245
aile değerleri 350
aile planlamasına karşı yasalar 351
akciğer zarı 97, 105
Aquinalı Thomas, Aziz 47, 51, 303
Albert, Saxe-Coburg ve Gotha Prensi 169
Albertus Magnus:
  bekâret çeşitleri konusunda 51, 52, 57, 58
  bekâret testi konusunda 104, 147, 158, 289
*De animalibus* 104
Alençon Dükü 277, 278
Allbutt, Clifford 130
*Amatory Experiences of a Surgeon, The* (Bir Cerrahın Cinsel Deneyimleri) 297
Ambrose, Aziz 223
Amerika:
  -da cinsellikle ilgili yasa 61
  -da çifte standart 355
  -da kiliseyle devletin ayrılması 351
  -da kültürel değerler 61, 124, 144, 321
Amerikan Anayasası, Din Kurulması Maddesi 351
Amerikan Sivil Özgürlükler Sendikası (ACLU) 351, 352
amniyon kesesi 98, 99
*Anatomy* (Anatomi) (Bartholin) 111
*Anatomy of Melancholy* (Melankolinin Anatomisi) (Burton) 186
*And the Bride Wore White* (Ve Gelin Beyaz Giydi) (Gresh) 185

andız (*Inula dysenterica*) 153-155
*Animal House* (Hayvanlar Evi) (film) 345
Anna, Meryem'in annesi 251-253, 257, 258
Anne Boleyn, Ingiltere kraliçesi 274
*Apatheia* 217
Apollon 130, 202, 203, 213
*Aquatic Ape, The* (Sucul Kuyruksuz Maymun) (Morgan) 86
Aragonlu Catherine 59
Archie, Jasmine 53
Aretino, Pietro 298
Aristo 97, 151, 187, 195, 302
Aristofanes 197
*Aristotle's Master-Piece* (Aristo'nun Başyapıtı) 151, 187, 302, 303
Armstrong, Eliza 313, 314
Artemis 95, 213, 278, 298
Arthur, Prens 59, 60
Asklepios 202
aslanpençesi (doku büzüştürücü) 154, 155, 164
aşk 126, 142, 153, 169, 175, 176, 180, 186, 289, 304, 325, 334, 336, 338-340, 346, 348, 350, 358, 360
ata binmek 327, 328
ataerkillik:
ailede 11, 15, 18, 197
-gin modası geçmiş örneği 340
-gin toplumsal örgütlenme ilkesi olarak ortaya çıkışı 75-78
-te denetim 13, 81, 199
-te hayatta kalmak 329
-te mal olarak kadınlar 14
-te kaliteli kızlar 79
ve mülkiyet kavramı 76, 77
ve porno görüntüleri 293
Yeni Dünya yerleşimlerinde 279-283, 301
Atalanta 202
Athena95, 274, 278, 298, 299
Aurthur, Kate 345
Austen, Jane 329
*Australian and New Zealand Journal of Obstetrics and Gynecology* (Avustralya ve Yeni Zelanda'nın Doğum ve Jinekoloji Dergisi)93
Aveline de Forz 232
Aydınlanma 111, 266, 367

baba mirası 76
babalık:
-gın bilinebilmesi 76, 175
-gın halk içinde kabul edilmesi 79, 166, 198
-gın kontrolü 79
babalık/mülkiyet hipotezi 27
Bacchylides 194
bağırsak askısı 97
bakire dedektörleri, sihirli 142
bakire doğumları 202, 250
bakire mührü 32
"bakire rahatı" (misk maydonuzu) 259
bakireler:
boş ekran olarak 289
el değmemiş 261, 288
erotik nesneler olarak 288, 298, 318
idealleştirilmiş standart olarak 141
-e asillerin erişim hakları 264, 265
-e tecavüz 20, 21, 23, 174, 179, 205, 227
-in beden parçalarının sihri 54, 141
-in davranış özellikleri 16, 47, 175, 361
-in doğaüstü özellikleri 259
-in doğum yapması 201
-in dönüştürülmesi 290
-in fahişelik yapması 305, 306, 310
-in halkın gözündeki imajı 278
-in hastalığı olarak yeşil hastalık125, 129, 130
-in kanı 262
-in örnek alınması 242, 246, 250, 258, 299
-in tedavisi için seks 297
-le ilişkilendirilmiş zarar verilemezlik 261
kutsanmış 62, 203, 204, 206, 207, 221, 224, 227, 229, 238, 244, 270
Parthenofili 316, 317
şehit azizeler 242

ve tek boynuzlu atlar 143, 144, 260, 261, 290
zührevi hastalık tedavisi olarak 122
*Barely Legal* (Henüz Reşit Olmuş) 295
Barking Manastırı 232
Barnum, P.T. 57, 322
Bartholin, Thomas 111
Bartolin bezleri 139
Başlık 175-177
Báthory, Erzsébet 262, 263, 316
Bearman, Peter 361-363
Beaumarchais, *Le mariage de Figaro* 266
bebek tecavüzü 124
bedensel bilginin edinimi 369
bedensel şehvet, *concupiscentia carnis* 224
bekâret
armağan olarak 152
benzetme olarak 32
cinsellik eğitiminde 61
doğuştan 52
"düğümü" 104
-e ilişkin doktor değerlendirmeleri 26, 29
-e ilişkin eski kavramlar 194, 216
evlilik öncesi 16, 60, 176, 185, 196, 198, 284, 322, 333, 357
farklı dillerde 55, 201
geçişsel 59-61
hakkında yasalar 20
heteroseksüel 54, 151
ideal insan varlığı olarak 230
ideolojisi 56, 61, 62, 70, 180, 207, 225, 240, 339, 341, 345, 363
ikincil 351
-in algılanması 50, 357
-in değişkenleri 46, 288
-in en düşük ortak paydası 271
-in fetiş haline getirilmesi 178, 289
-in görece olması, 48, 50
-in ölümü 321, 341
-in tanımı 39
-in toplumsal amaçları 41, 341
-in var olmaması fikri 82, 109, 135, 144, 145
-in varlığı 45, 56, 67, 71, 73, 82, 109, 135, 140, 144, 145
iradenin zaferi olarak 225
kaçıngan; *ayrıca bkz.* cinsel perhiz 63, 65
kadına ait olarak 117
kanıtının standardı 259
kavramının gelişimi 109
kaybı, *bkz.* bekâret kaybı
kupa olarak 178
kültürü 268, 322, 373
mal olarak 16, 80, 307, 309
popüler kültürde 342
pornoda 41, 186, 293-297
sahte 154
saplantısı 108, 289
siper ve zırh olarak 279
sözleri 360
tarafsız bir terim olarak 341
teknik 58
testleri 19, 34, 109, 139-144, 147, 151, 154, 163, 255, 256, 289, 290
uzmanlığı 291
varsayılan 58
ve değer 60, 78, 168, 175, 177, 214, 291, 341, 366
ve erdem 47, 70, 112, 185, 187, 212, 224, 233, 261, 273, 322, 341
ve iffet; *bkz.* iffet
ve kişisel kimlik 367
ve renk 138
ve tinsel mükemmellik 56, 62, 195, 208, 209
yemini 61, 204, 361, 362
Yeni Dünya sömürgelerinde 279-283
bekâret boşluğu 315, 318, 319
bekâret kaybı:
dönüşüm ayini olarak 166
erkeklerde 196, 238, 355
gelişim evresi olarak 369
gerdek gecesinde 15, 29, 32, 33, 203
hakkında hikâye anlatmak 171, 174, 185, 346
kaçak bekâret avcıları 179
kültürel geçiş töreni olarak 171-174

-na ilişkin kötü deneyimler 173, 180, 186, 328
-nın cezalandırılması 204, 283
-nın fiziksel sonuçları 185
-nın himen kanıtı 160
ödülü kazanmak olarak 178, 244
pornoda 41, 293-297
tecavüzcüyle evlendirilmek 27, 143, 174
toplumsal silah olarak 179
unutulmaz bir deneyim olarak 180
ve ailenin konumu 79
ve kadınlar üzerinde hâkimiyet kurmak 290, 291
ve mecburi evlilikler 179
bekârlık
eski yazılarda 194, 196, 209
Kilise'de 55, 61
Erkeklerin 62
Geçici 196
yeminleri 62
belsoğukluğu 123, 304
Bentley, Thomas 47, 48
Berenson, Abby 36, 90 113, 159
Berthaire, Kral 231
besin takviyeleri 129
beslenme 129, 131, 151, 196
Betz, H.D.216
Beverley, Robert 281
*Beverly Hills 90210* (TV) 342, 346
"beyaz humma" 125
beyaz kölelik 314
Bingenli Hildegard 227, 233, 236, 237
Birleşmiş Milletler (BM) 372
bisiklete binmek 138, 327
Blackledge, Catherine 86
"Blank Page, The" (Boşboş Sayfa) (Dinesen) 137
*Bleichsucht* 125
boğazın ölçülmesi 149, 150
Bora, Katharine von 269
Bosch, Hieronymous 298
Boşanma 223, 330
Botash, Ann 113
*Bourgeois Experience, The* (Burjuva Deneyimi) (Gay) 309
Bouris, Karen 174
Bow, Clara 331
*Breakfast Club, The* (Kahvaltı Kulübü) (film) 345
Britten, Florence Haxton 335
Bromley, Dorothy Dunbar 335
Brown, Peter 36, 210, 216
Brown, Rita Mae 341
Browne, Stella 183, 190, 324
Brumberg, Joan Jacobs 314, 334
Brückner, Hannah 361-363
Budizm 209
*Buffy the Vampire Slayer* (TV) 35, 165, 342, 348, 350
Burton, Robert186
Bush, George W. 353, 363
Butterfield, Oliver 325
Byrd, William 281
Büyük İskender 249

Calvert, Karin 327
Calvin, John 270
Cambridge Tasarısı 283
*Canterbury Tales, The* (Canterbury Hikâyeleri) (Chaucer) 298
Capps, Brenda 93
Caracalla, İmparator 205
Carlile, Richard 272
Carpenter, Laura 36, 173
Carter, Robert Brudenell 115, 116
Carthusian Tarikatı 239
ceset kaçırmak 105
Ceza Kanunu Değişikliği Tasarısı (1885) 308, 311, 314
*Chaine of Pearle, A* (Bir Dizi İnci) (Primrose) 272
Charles, Avusturya Arşidükü 267, 276
Charles, Wales Prensi 60
Chaucer, Geoffrey 298
"ciddi değiliz" 66
Cilalı Taş Devri 75, 79
cinsel birleşme, *bkz.* cinsel etkinlik
cinsel devrim 321, 335, 338, 339, 341, 342, 345
cinsel etkinlik:
acı veren 100, 120, 132
anal seks 48, 369
bağlayıcı olmayan 209

beklentisi 49, 179, 333, 338
bir orospuyla, *bkz.* fahişelik, fuhuş
cinsel perhiz 61, 184, 194, 210, 235, 351, 353, 356-360, 362-364
cinsiyet ayrımı gözetmeyen 54, 329
evlilik dışı 22, 61, 122, 264, 314, 354, 359
evlilik öncesi 17, 20, 25, 60, 61, 76, 184, 185, 196, 198, 201, 264, 283, 284, 334, 335, 337, 348, 355
evlilikte 325
"gerçek" ya da "gerçek değil" 65
gerdek gecesi travması 132
-ge vergi 264
-ge Yunan (akılcı) yaklaşımı 219
-gin ebeveynlikle ilişkisi 167
-gin evrenselliği 368
-gin olası sonuçları 63
-gin sağlık faydaları 303
Heteroseksüel 54, 57
ilk, *bkz.* bekâret kaybı
karşılıklı rızayla 368
"normal" 323
oral seks 48, 66, 369
ömür boyu süren 369
penisin vajinaya girmesi 15, 54, 57, 58, 66, 157, 347, 368
-te hayal kırıklığı 181
-ten kaçınmak 64
yaşça büyük kadınlarla 287
vajinaya girmeden 93
ve kişisel özerklik 367
cinsel perhiz
eğitimini zorunlu kılan federal yasa 353, 356, 363
erdemli özdenetim olarak 357
orta çağda 194, 235, 358
cinsel politika 339
cinsel soğukluk 182, 183
cinsel taciz davalarında himen standardı 113
cinsel ustalık 369
cinsel yolla bulaşan hastalık, *bkz.* zührevi hastalık
cinsellik eğitimi 61, 63, 183, 190, 356, 363
Cioaba, Ana Maria 59
*Clarissa* (Richardson) 302
Coldingham Manastırı 227, 228
Committee on the Status of Women (Kadınların Konumu Komitesi) 358
Cook, Hera 335
Cowan, John182
Cremonah Gerard 103
cribiform ya da cribriform himenler 90
Crooke, Helkiah 48, 107-109
Crosier, Louis 174
Curtis, Emma 160

Çeyiz 175-177, 205
Çilecilik 209, 222, 228
çiş kâhinleri 146, 147
çocuk doğurma:
ve çocuğun babası 76, 77, 175
cinsel etkinliğin sonucu olarak 233
-nın zorluğu 63, 127
ve geçişsel bekâret 61
çocuk istismarı:
suçlamalarında muayeneler 20
davalarında aranan himen ölçütü kanıtı 20
pedofili 317
çocuk işçi 308, 329
çocuk yetiştirme 74, 75, 355
çocuklar:
cinsel olarak 58
fahişe olarak 291, 315
-ın babasının bilinmesi 74, 75, 78
-ın cinsel oyunu 58
-ın hayatta kalması 76
-ın korunması 124
-ın masumiyeti 308
-ın tecavüzü 122-124
okul çağı 353, 355
piçler 77, 201, 268

Damasus I., Papa 220
*Daphnis and Chloé* (Daphnis ile Chloë) 70
Davis, Katherine Bement 334
*De civitate Dei* (Tanrı'nın Şehri) (Augustine) 51, 224
*De secretis mulierum* 104, 146, 147

*De usu partium* (Galen) 96
*De virginitatis et corruptionis virginum notis* (Bekâret ve Bozulmuş Bekâretin İşaretleri Üzerine) (Pineau) 108
*demi-vierge* (yarı bakire) 58
Denton, Jeremiah 350
Devon, James 123
Diana, Wales Prensesi 60, 272, 278
*Diatessaron* 217
Dickinson, Robert 326
Dinesen, Isak 137, 163, 164
*Discoverie of a gaping Gulf* (Ağzı Açık Bir Uçurumun Keşfi) (Stubbs) 278
Disparöni 188
diyafram (anatomik) 97
diyafram (hamileliği önleme aracı) 325
Doğu Hindistan Şirketi 279
doğum kontrol eğitimi 330
doğum kontrol hapı 337, 338
doğuştan kapalı himen 27, 30, 93, 110, 131
doku büzüştürücüler 153-155
Doolittle, John 352
Doolittle Yasa Tasarısı (1994) 352
*droit du seigneur* 264, 265
Dudley, Robert 268, 276
d'Urfey, Thomas 300, 301
Dünyanın Bakirelerini Kutsama Ayini 62
düşük yapıncılar 154

ebegümeci (*Althaea officinalis*) 154, 155
ebeler 96, 99, 110, 117, 118, 128, 154, 255
Edgardh, Karin 112
Edmund Plantagenet 232
Edward VI., İngiltere kralı 275
Efebofili 317
Efesli Rufus 196
Efesli Soranus 97
Ehrenreich, Barbara 336
Elçilerin İman Açıklaması 249
Elizabeth, Meryem'in kuzeni 253
Elizabeth I., İngiltere kraliçesi 272
Ellis, Havelock 323
Ely Manastırı 231
Elyot, Thomas 99
English, Dierdre 336
Erdem 224, 273, 305
Ergen Hamilelik Programı 351
ergenler:
  arasında akran baskısı 333, 344
  "ciddi değiliz" 66
  Efebofili 317
  fahişe olarak 316
  gelişimsel evrede 369
  hebefili 317
  -in cinsel perhizi 353
  -in cinselliği 66
  -in evliliği 55
  Oynaşmak 66
  ve cinsellik eğitimi 61, 63, 183, 190, 356, 363
  tarafından hikâye anlatımı 173, 174
Ergenlik Aile Yaşamı Yasası (AFLA) 350-352, 357, 358, 362, 363
Erik XIV, İsveç kralı 276
erkekler:
  bekâr 208, 281
  -de bekâret kaybı 171
  -e ilişin basmakalıplar 178
  için gönül eğlendirme amaçlı seks 303
  -in akıl hocaları 195
  -in bilimsel çapkınlığı 118
  -in cinsel deneyimi 25, 171
  -in doğası gereği çapkın olması 77
  -in ebe olması 117, 118
  -in fantezileri 152, 297
  -in hizmetinde kadınlar 233
  -in mahvettiği bekâret 291
  ve babalık 27, 74, 198, 211, 221, 288
  ve bekâret pornosu 293
  ve çifte standart 25, 25, 77
  *ayrıca bkz.* ataerkillik
eşlerin talepleri 233
Esseneler, Engeddi 210
Esmerentia, Anna'nın annesi 257, 258
*Esquire* 339

estetik ameliyat 133, 135, 144
Ethelburga 232
Eustochium 221, 222
Evadne'nin hikâyesi 202
evlilik:
baskısı 333
geçiş töreni olarak 14
-gin hastalığa deva olması 126
-gin tamamına erdirilmesi 80, 168, 201
-gin yanmaktan daha iyi olması 215
-gin yetişkinliği somutlaştırması 59
-le ilişkili ekonomik özerklik 271
Mecburi 179
piyasası 80
sözlenme ve 59
-te babanın kızı "vermesi" 79
-te cinsel etkinlik 325
-ten kaçmak 277
Vaatleri 153
ve ekonomi 271
ve meşru çocuklar 78, 282
vergileri 264
yaşları 60, 337
evliliğin feshedilmesi davalarında muayeneler 117
Ezekiel, peygamber 209

*Factors in the Sex Life of Twenty Two Hundred Women* (İki Bin İki Yüz Kadının Cinsel Yaşamındaki Etkenler) (Davis) 334
fahişelik, fuhuş:
bakirelerin 305
çocukların 291
ergenlerin 316
Fransa'da 118
ve spekulum muayeneleri 118
yapmanın nedenleri 305
Falcucci, Niccolo 148
*Fanny Hill* (Cleland) 289, 301-303, 305
Farruquito 139
*Females of the Species* (Türlerin Dişileri) (Kevles) 72, 77
Feminizm 34, 246, 330, 339
filiskin (*Mentha pulegium*) 154
*First Time, The* (İlk Kez) (Bouris) 174
flapper ve vamp kadınlar 331
Floris ve Blauncheflеur 142
Foskett, Helen 251
Franklin, Benjamin 287
Fransız Devrimi 266
Free Teens USA (Amerika Özgür Ergenleri) 359
Frengi 121, 302, 304
Frenoloji 146
Freud, Sigmund 69, 157, 180-183, 309, 318
Frost, Ginger 181
Frye, Marilyn 341

Galen 96, 97, 144, 158, 196
*Gargantua and Pantagruel* (Gargantua ile Pantagruel) 298
Garibaldi, Giuseppe 142, 143
Gay, Peter 309
geçiş törenleri 170, 171
*geelzucht* 125
gelinler:
bozuk mal olarak 81
-in bekâreti 60, 168, 170, 175
-in beyaz giymesi 168-170, 185
-in çeyizleri 175, 176
-in duvakları 169, 170
-in yaşları 60, 232
Kilise gelinleri 62
Genç Ebba, Başrahibe 227, 228
genetik olanakları en yüksek seviyeye çıkarma 77
genital organlar:
eski yazılarda 106
-m gelişimi 84
-a saldırı kanıtı 160
"sağlam" ya da "yırtılmış" 111
-kesilerek sakatlanması 132, 371
-a girilmesi 73, 91, 93, 112, 120, 184, 187, 189, 296
porno görüntülerinde 294
sporda korunması 327, 328
Gerberga (rahibe) 238
gerdek gecesi:
için hazırlanma 29
-nde bekâret kaybı 15

-nde gelinle damadın inzivaya çekilmesi 168
-nde kan olmaması 158
-nde sahte kan 134
Sarsıntısı 132
gay erkekler ve lezbiyenler 368
Gilbertus Anglicus 148, 158
Gilles de Rais 316
*Gilmore Girls* (TV) 69, 70
Gnostikler 209
Goncourt, Edmond ve Jules de 303
Goody, Jack 176
Gorenfeld, John 359
Goretti, Maria, Azize 246
*Gospel According to the Pseudo-Matthew, The* (Yalancı Matta'ya Göre İncil) 251
*Gospel According to Thomas* (Thomas'a Göre İncil) 251
Gotların Roma'yı istilası 224
Gouge, William 271
göğüs testi 144
gözlemci yanlılığı 163
Gratian, *Decretum* 240
Graves spekulumu 119
*Greek Virginity* (Yunan Bekâreti) (Sissa) 198
Gresh, Dannah 185, 186
Guillemeau, James 108
*Gynecology* (Jinekoloji) (Soranus) 100, 101

Hackett, Helen 273, 278
Haçlı Seferleri 228, 256
Hadım 210, 211, 219
hagiyografiler, azizelerin 242
Haglund, Kristin 145
*Hali Meidhad* (Kutsal Kızlık) 64, 233
halka şeklindeki himen 89, 90
Hall, G. Stanley 332-334
Hall, Marshall 119
Hambleton, Else 284, 285
hamilelik:
evlilik öncesi 201
-gin belirtileri 128
-ten kaçınmak 338
hamileliği önleyici yöntemler 325
Hamilton, G. V. 335
Hastalık Denetim Merkezi (CDC) 363, 364
Hebefili 317
Hedwig von Regensburg 234
Heger, Astrid 89
Helen, Truvalı 202
Hematokolpos110, 131
Hematometra 131
Henry VII., İngiltere kralı 59
Henry VIII., İngiltere kralı 267, 270, 274, 275
Herakles 202
Heteroseksüellik 15, 54, 55, 57, 78, 151, 166, 172, 339, 341, 368-370
*hieros gamos* (insanla Tanrı'nın evliliği) 202
hikâye anlatımı 173
himen:
açıklığının çapı 88, 113
Antik Yunan tıbbında 96
bağlama göre 103
bekâret mührü olarak 32, 102
bekâretle ilişki 28
cribiform ya da cribriform 90
çocuk istismarı davalarında 20, 112
-de bütün kesikler 91
doğuştan kapalı himen 27, 30, 93, 110, 131
eski yazılarda 14
esnek 93
halka şeklindeki 89, 90
-i olan memeliler 71, 72
-in ameliyatla yeniden yapılması 93, 94, 132, 133
-in birden fazla açıklığı 89
-in dokusu 87-92
-in esnekliği 91
-in gelişimi 84, 86
-in işlevleri 14, 15, 31, 32, 72, 73, 85, 86, 99, 108, 133
-in keşfi 107, 109
-in narinliği 89, 91-94, 134
-in renkleri 91
-in şekil değiştirmesi 89, 90
-in yeri 107
jinekolojik muayenelerde 93, 96, 118

kadınların farkında olmaması 73, 85
katmerli 89, 90
kuyruğu 91
saçaklı himen 89, 90
sağlam 15, 21, 87, 91, 92, 111, 112
sporda 86, 327
ve hormonlar 92
yarımay şeklinde 89, 90
yeniden kapanan 72
Himenaos, Yunan evlilik tanrısı 99
Himenoplasti 133, 134
Himenorafi 133, 134
Himenotomi 132, 133
Hipokrat kuramı 127
Hippolu Augustine, Aziz 219, 222
Histeri 197
HIV/AIDS salgını 124
*hodos* (yol) 149
Holtzman, Deanna 183
*homranın* akıtılması 138, 139
Huffman ergen spekulumu 119
Hughes, John 345
Hıristiyanlık:
-ğın cinsel sevinci 234, 236
-ta adak sunma 207, 213
-ta tanımladığı şekilde bekâret 47, 127, 222
ve cinsellik 215
ve günah 55, 127, 217
ve İsa, *bkz.* Nasıralı İsa
ve Reformasyon 268-270
ve Tanrı'nın inanın içinde olması 213
*ayrıca bkz.* Protestanlar; Roma Katolik Kilisesi
*Hymeneutics* (Himen Yorumlaması) (Loughlin) 109

*Ideal Marriage* (İdeal Evlilik) (van der Velde) 325
İfitbleeds.com 296
Ilımlılık felsefesi 195
*Ineffabilis Deus* 258
Ingram, Daniel 113

İbn-i Sina (Ebu Ali el-Hüseyin ibni Abdullah ibn-i Sina) 103, 104, 157
İbrahim (Eski Ahit) 251
idrar tahlili 147
idrar yolu girişi 294, 295
iffet:
eski yazılarda 47, 51, 195
-e leke sürmek 93
-i teşvik eden federal yasa 351-353
-in anlamları 47, 194, 196
Tinsel 47
erdem olarak 187
"İffet İçin Eğitim" (Vatikan) 359
İfis 202
İftira 80, 81
İkinci Dünya Savaşı 323, 326, 335, 336
ilk cinsel birleşme kanaması 29, 156, 157
İlk ve Orta Öğretim Yasası 352
insan hakları 19, 22-24, 26, 34, 329, 330, 367, 371, 372
*ip* testleri 109, 150
İskenderiyeli Clement 250
İskenderiyeli Filo 209
İsveçli Birgitta 236
İta, Azize 236

James, Aziz 250
James VI., İngiltere kralı 275
Jankowski, Theodora 36, 273
Jarrett, Rebecca 313, 314
Jaucourt, Şövalye 111, 112
Jerome, Aziz 220-222, 224, 290
Jimnastik 327, 328
jinekolojik muayene:
-nin yorumlanması 118
-de kullanılan spekulum 115
Jitanlar 137-141, 156
Joachim, Meryem'in babası 251
Johnson, Robert 279
Jung, Carl 58
*jus primae noctis* 264-266, 311

kaçak bekâret avcıları 179
kadın sünneti (FGM) 371, 372
kadınlar:
-a cinsel erişim 334
-a yönelik şiddet 18, 34, 372

Annelik 62, 129, 332
Çalışan 329, 330
çekici bela olarak 240
çocuksuz 228
eşsiz 63
fahişeler 11, 118, 195, 213, 243, 305, 306
flapper ve vamp kadınlar 331
-ın açtığı davalar 117
-ın bedenlerinin kadavra olarak incelenmesi 100, 104-106, 109
-ın bekâret konusunda yalan söylediği varsayımı 141, 144
-ın cinsel bilgisizliği 372
-ın cinsel seçenekleri 76
-ın cinselliği 172, 336
-ın değişen rolleri 245, 331
-ın doğası gereği tekeşli olması 77
-ın geleneksel rolleri 331
-ın hakları 20, 272, 367
-ın idealleştirilmiş bedenleri 141
-ın "kapalı bahçesi" 116
-ın katlandığı sorumluluklar 221
-ın kendi adlarına konuşamamaları 141
-ın okuryazarlığı 234
-ın özerkliği 367
-ın saflığı ve alçakgönüllülüğü 116
-ın savunmasızlığı 149
-ın toplumsal sorunları 329
İsa'nın gelinleri olarak 230
kaliteli kızlar 79
kızkurulan 271, 272, 277, 303
Kilise'de 213, 233
Köleler 53, 80, 199
kurban olarak 174, 315
mal olarak 16, 80, 307, 309
rahibeler 59, 62, 213, 227, 228, 230, 231, 233-235, 237, 239-242, 270
saygıdeğer 60, 120, 122, 258, 273, 310
sünneti 371, 372
tıpta çalışan 156
üzerinde denetim 11, 17, 27, 28, 82, 219
vaiz olarak 211, 236
kalem, vajinaya sokulması 145
kalem testi 145
kalp dış zarı 97
Kalvinist 271, 282, 283
Kamu Sağlığı Hizmeti, ABD 350
Kamu Sağlığı Hizmeti Yasası, Başlık XX 350
kan adama 185
kanallaşma 84, 88, 131
kanama durduran bitkiler 154
kanama durduran sular 157
kanarya otu (*Senecio viscosus*) 154, 155
kansızlık 125, 129
hipokromik 129
kara pazı (*Atriplax hortensis*) 154, 155
Katherine Grubu 233, 243
Katolik Kilisesi, *bkz.* Roma Katolik Kilisesi
Kelly, Kathleen Coyne 83, 85, 97, 98
Kempe, Margery 236
Kennedy, Edward 350
keşif yaşı 332
Kevles, Bettyann 72, 77
Kızkuruluğu 271, 272, 277, 303
kızlık bozulması:
*droit de seigneur* olarak 165
isyan olarak 297
kendiliğinden oluşan iz 181, 184
sırasında acı 100
toplumsal silah olarak 179
yaralanmalarının tedavisi 157
yüzünden kanama 98
*ayrıca bkz.* bekâret kaybı
kızlık 13-15, 17, 27, 31, 33, 48, 64, 100, 154, 156, 157, 178, 179, 182, 187, 291, 296, 297, 303, 305, 306, 308, 311-314, 346
"kutsal" 43, 62, 64, 143, 185, 203-205, 207, 209, 211, 215, 224, 229, 230, 233, 238, 242, 244, 245, 247, 248, 251-253, 256, 258, 270, 273, 274, 283, 285, 288, 334, 348, 360
Kibele miti 95, 210
King, Helen 35, 36, 130, 131
Kinsey, Alfred 323, 334, 335
Kişisel Sorumluluk ve İş Olanağı Uzlaşma Yasası (1996):

Madde 510(b) 352
sosyal yardım reformu konusunda 352
kloroma 128
kloroz 128
*kohanim* 214
Koslu Hipokrat 97
Krafft-Ebing, Richard von 181, 323
Kralın İki Bedeni öğretisi 278
kronik nefrit 128
Kudüs 213, 214, 231, 256
Kulish, Nancy 183
Kumran Vadisi 209
kuzukulağı yaprakları 148
küçük dudaklar 294
K-stratejisti 74, 77, 172

*L'amour conjugal* (Evli Aşkın Gizleri) (Venette) 154
Lang, Johannes 127
Lateran Konseyleri 230
*Lawes Resolution of Women's Rights, The* (Kadın Hakları Yasa Önergesi) (1632 kitapçık) 272
Lawson, John 267, 280, 281
Leda 143, 202, 249
Lee, Robert 119
Lee, Spike 345
Leonardo da Vinci 106
*Les liaisons dangereuses* (film) 344
Lezbiyenler 15, 341, 368
Liberalia festivali 196
LifeWay Christian Resources (YaşamYolu Hıristiyan Kaynakları) 360
*Little Darlings* (film) 342, 344
Lombard, Peter 258
*Losing It* (Bekâreti Kaybetmek) (Crozier) 174
Loughlin, Marie 36, 109
Lucy, Azize 243-245
Luka incili 247-249
Luther, Martin 127, 269, 270
*Lysistrata* (Aristofanes) 197, 298

McNamara, Jo Ann 36, 241
Madde 510(b) 353-359, 362, 363
Mandeville, Bernard 304, 305
Manihaizm hareketi 223
Marcella (hami) 220
Margaret, Prenses 275
Markos incili 247, 248
Marks, Lara V. 325, 338
Markyateli Christina 238
*Married Love* (Evli Aşk) (Stopes) 183, 325
Mary, İskoçya kraliçesi 275-277
Massachusetts Körfezi Sömürgesi 282, 284
Mast, Coleen Kelly 358, 359
Mastürbasyon 11, 65, 145
Matilda, Prenses 233
Matta incili 210, 248, 251
Maxwell, Ronald 344
Medici, Dük Cosimo de 105, 106
medya:
-da seks konusu 351
-da bekâretin resmedilmesi 16-18
Meryem, Azize:
fikrinin gelişimi 203
-in anne-babası 251
-in bekâreti 143
-in cennete yükselmesi 247
-in ilham vermesi 258
-in kraliçeliği 256-258
-in lekesiz hamile kalması 258
-in popülerliği 245, 256, 274
İncillerde 247, 253, 274
İsa'nın annesi olarak 273, 357
*Protoevangelion*'da 251, 255
simgesel bir şahsiyet olarak 274
*sotah* yargılaması 254
tarihsel bir şahsiyet olarak 247
ve Doğuş 251, 253, 254
ve Müjde 254, 255
ve Yusuf 248, 252-255
melek yaşamı (*vita angelica*) 217
mezar soyma 106
*Microcosmographia* (Mikrokozmografi) (Crooke) 107
*Midwifery Today E-News* 93
misafirlere hediye 177
misk maydanozu (*Myrrhis odorata*) 259

"Modern Babil'in Kızlık Haracı" (Stead) 308, 311, 314
*Modest Defence of Publick Stews, A* (Kamu Kerhanelerinin Makul Bir Savunması) (Mandeville) 304
*Moll Flanders* (Defoe) 303
Monica, Augustine'in annesi 222
Montauban, özgür şehir 265, 266
*Monument of Matrones, The* (Kadınlara Ait Eser) (Bentley) 47
Moon, Peder Sun Myung 359
*morbus virgineus* 125, 129
Morgan, Elaine 72, 86
Morris, Desmond 73
Morton, Thomas 280
Moscucci, Ornella 118, 119
Mozart, Wolfgang Amadeus, *Le nozze di Figaro* 266
mukoza zarlar 92
mumlar, uyku getiren 261
Musa 210
müller tüpleri 84
mülkiyet:
ataerkil düzende 11, 77, 82
-in geçişi 75
olarak kadınlar 174
*My Secret Life* (Gizli Hayatım) 287, 289, 291
"My Thing Is My Own" (Benim Şeyim Benimdir) 299
*Mysteries of Conjugal Love Reveal'd, The* (Evli Aşkın Gizleri) (Venette) 302

namus cinayetleri 135, 371, 372
nane yağı 154
Nasıralı İsa:
bekârlık konusunda 208
*hieros gamos* ürünü olarak 202
-nın annesi olarak Meryem 273, 357
-nın doğumu 193
-ya hamile kalınması 250
National Longitudinal Study of Adolescent Health (Ulusal Uzun Zamanlı Ergen Sağlığı Araştırması) (AddHealth) 362
nazara karşı koruma 170
Nazianzen, Gregory 220
Nedimeler 170
Nemfomanyaklar 184
*Nova Britannia* (Parlayan Yıldız Britanya) (Johnson) 279

O'Brien, Richard 342
*Of Domesticall Duties* (Eviçi Görevlere İlişkin) (Gouge) 271
oğlanlar, ilk boşalma 196
*orexis* 218, 219
orgazm olamama 183
Origen 218, 219, 221, 224, 249, 250
Ormstad, Kari 112
orospuluk 22, 184, 243, 298
Ortaçağ:
-da bekâret 98
-da kullanılan şifalı otlar 148, 153, 259, 260
-da tek boynuzlu atlar 261, 290
Osmanlı İmparatorluğu 256
Oynaşmak 66

Ölü Deniz Parşömenleri 209
Önce Eğitim, Sonra Bebek (ENABL) 362
Östrojen32, 92, 119
özerklik, bireysel 367
özgür aşk 339, 340

*pâles couleurs, les* 125
*Pall Mall Gazette* 311
*Pamela* (Richardson)302
Pantherus 249
Paradise, Jan. E. 161, 162
paramesonefrik kanallar 84
Paré, Ambroise 95, 109-111
parmakla uyarılma 189
*parthenios* 202, 249
Paterson-Brown, Sara 156, 157
Paula (hami) 220, 221
Pedofili 317
Pelikan, Jaroslav 257
Pepys, Samuel 150
Persephone 143
Perseus 202

Peserler 152
Philip II., İspanya kralı 276
Piçler201, 268
Pika 126
*Pills to Purge Melancholy* (Melankoliden Kurtaracak Reçeteler) (d'Urfey) 300
Pineau, Séverin 108, 111, 112
Pisagor196
Pius IX., Papa 258
Platon 195, 249
*plethora* (bedende aşırı suyuk miktarı) 196, 197
Plutark 204
Pocahontas 282
Ponte, Lorenzo da 266
Porno:
-da erotik nesne olarak bakireler 186, 289, 293-297
İnternet 296
Poseidon 202
Post, Emily 333
*Practica maior* (Savonarola) 98
Primrose, Diana 272
Protestanlar:
-ın kutsanmış bekâreti değersiz görmesi 270
-ın Reformasyonu 268-270
-ın tutucu siyaseti 350
-için erdemlilik 357
için evlilik ve ailenin önceliği 269
İngiltere'de 282
Kalvinistler 271, 282, 283
kutsal kitabın hükmü 273
ve yeşil hastalık 127
*Protoevangelion* 250, 251, 253-256
*Psychological Factors in Marital Unhappiness* (Mutsuz Evliliğin Psikolojik Etkenleri) (Terman) 335
*Psychopathia Sexualis* (Krafft-Ebing) 323
Püritenler 282, 283, 285

Quedlinburglu Mathilda 237

Rabelais, François 298
Radegund, Kraliçe 231
Rahibeler 59, 62, 213, 227, 228, 230, 231, 233-235, 237, 239-242, 270
*Rahim* 83, 84, 92, 95, 97, 98, 101, 103, 110, 129, 131, 149, 150
rahim ağzı 84, 98, 101
rahiplerin bekârlığı 269
rahmi boykot etmek 216, 218
Raleigh, Sör Walter 279
Ranchin, François 157
Reagan, Ronald 350
Reformasyon 268-270
Reid, Rosie 56-58
Reparata, Azize 244
*Research in Marriage, A* (Evlilik Üzerine Bir Araştırma) (Hamilton) 335
Rhazes 158
Richardson, Samuel 302
*Rocky Horror Picture Show, The* (film) 342
Rolfe, John 282
Roma Katolik Kilisesi 55, 61, 65, 203, 228, 247, 269
*De sancti matrimonii* 269
Karşı-Reformasyon 269
Lateran Konseyleri:
-nde Bakire Meryem, *bkz.* Meryem, Azize
-nde dogma maddeleri 247
-nde Elçilerin İman Açıklaması 249
-nde şehit aziz(e)ler 242
*Salve Regina* 273
Trent Konseyi 269, 270
Rosenbaum, Janet 362
Rousselle, Aline 36, 102, 196
Rues, Abbé Claudius Nicholas des 316
Rönesans 40, 105, 109, 125, 147, 148, 262, 288, 298

saçaklı himen 90
Sade, Marquis de 302
Saflık 13, 55, 116, 121, 133, 138, 168, 169, 194, 199, 214, 225, 256, 282, 293, 307, 327, 359, 360
Saint-Croix Manastırı, Poitiers, Fransa 231
Saint-Théodard Manastırı 265

Salicetolu William 104, 147
Salome'nin hikâyesi 143, 255, 256
Sand, George 310
Sanger, Margaret 190, 324
San Lazaro, Camille 160
Sant' Angelo di Contorto manastırı 241
Sara (Eski Ahit) 251
sarı kantaron (*Hypericum perforatum*) 259, 260
sarılık 125, 128
*Satyricon* 298
Savonarola, Michael 98, 99
Schlafly, Phyllis 358
Schlegel, Alice 176, 177
*School Daze* (Okul Yılları) (film) 345
Schönaulu Elisabeth 233, 236
*Science of Woman, The* (Kadın Bilimi) (Moscucci) 118
seks müptelaları 184, 296
Semele 249
Semizotu 155
seks turizmi 281
seksoloji 316, 317, 323, 347
sesini dinlemek 150
*Sex Life in Marriage* (Evlilikte Seks Yaşamı) (Butterfield) 325
*Sex Smarts* (Seks Bilmişleri) (*Seventeen*/Kaiser Aile Vakfı) 66
Sexhymen.com 291
*Sexual Response in the Human Female* (Kadının Cinsel Tepkisi) (Kinsey) 323
*Sexual Response in the Human Male* (Erkeğin Cinsel Tepkisi) (Kinsey) 323
Sharp, Jane91, 111, 158, 186
Sherman-Palladino, Amy 69, 70
Sienalı Catherine 236
sihir:
  bekâretin sihirsel güçleri 290
  etkileşim sihri 121, 144
simgesel 70, 79, 82, 98, 126, 143, 144, 168-171, 174, 175, 185, 186, 201, 205, 206, 230, 244, 260, 261, 264, 274, 338
Simpson, Antony 123
Simya 260, 262
Sissa, Giulia 36, 97, 198
Solon 199
*Sonetti lussuriosi* (Aretino) 298
*Sophrosyne* 1195, 197
Southern Baptist Convention (Güney Vaftiz Topluluğu) 360
spekulum muayeneleri 116, 118, 120
Spencer, Prenses Diana 60
St. Maria Goretti Lisesi, Güney Philadelphia 246
Stead, William T. 311-315, 317
Steinem, Gloria 339
Stollanus, Anna'nın babası 258
Stopes, Marie 190, 324, 337
*Story of the Birth of Mary, The* (Meryem'in Doğuş Hikâyesi) 251
Stubbs, John 278

Şap 153, 164
şebnemli (*Alchemilla vulgaris*) 154
şehirler:
  -de yoksulluk 304, 305, 309
  -in büyümesi 301, 328
şehit bakire efsaneleri 244, 245, 247
Şehit Justin 240
şifalı otların kullanımları 148, 259
şişlik-azaltıcı otlar 157

Talmud:
  bekâretin kanıtı konusunda 95
  cinsel etkinliğin sıklığı konusunda 197
  kanama olmaması konusunda 186
  vajinanın sıkılığı konusunda 289
tamponlar 324-327
Tarsuslu Pavlus 212
Tatian 217
tecavüz:
  asiller tarafından 264, 265
  çocuklara 124, 317
  davalarında muayene 26, 27
  insan hakları ihlali olarak 372
  rızalı 265
  sarsıntısı 21
  tecavüzcüyle evlendirilme 27, 174
  tehdidinden korunma 228

-ün cezalandırılması
-ün erkekleri tahrik etmesi 289
ve insan kaçırma 238
ve intihar 21
yasaları 200
tek boynuzlu at 143, 144, 260, 261, 290
tekeşlilik 78, 272
Terman, Lewis 335
Tertullian 289
Theodorus Priscianus 152
Theodosius, İmparator 206
Therapeutaelar 208, 209, 211
Thompson, Sharon 173, 185
Ticson, Lynne 89
Toulouse Kontu Alphonse Jourdain 266
Trent Konseyi 269, 270
Trotula metinleri 152, 158
tüp bebek 48
tütsüleme 148, 149

Uncumber, Azize 245
Unification Church (Birlik Kilisesi) 359
*uva* (üzüm) 137, 139-141

üreme, insan 11, 45, 62, 74, 199, 271, 366
üreme organlarının gelişimi 83, 84
ürogenital sinüs 84

vajina:
-nın boyutları 119, 294
-nın gelişimi 83, 84
-nın girişinde himen 87
-nın jinekolojik muayenesi 93, 96, 115, 118
-nın kanallaşması 84, 88, 131
-nın karmaşık yapısı 101
-nın sıkılığı 151, 289
-ya giren penis 15, 54, 57, 58, 66, 142, 157, 347, 368
-ya girilmesi sırasında kanama 29, 98, 156, 187
vajina açıklığı 87
vajina kanalı 97, 99, 149, 158
vajina kremleri 153
van de Velde, Theodor 325
Venette, Nicholas 154-156, 158, 302, 303
Vesalius, Andreas 104-108, 111-113, 268
*De humani corporis fabrica* (İnsan Bedeninin Oluşumu Üzerine) 106, 107
*Epistola rationem modumque propinandi radicis Chynae decocti* (Çin Kökü Konusunda Açıklama) 105
Vesling, Johannes 108
Vesta, Roma'nın koruyucu tanrıçası 278
Vesta bakireleri 60, 203-207, 214, 253
Victoria, İngiltere kraliçesi 169
Vikingler 227
Virginia Sömürgesi 279, 282
Virginia Şirketi 282
*Virgo* 55, 200, 201, 257, 313, 316, 341
Vulva 83, 84, 138, 144, 147, 148, 153, 154, 158, 159, 326, 327

Warner, Marina 249, 257
Watkins, Elizabeth Siegel 339
Waxman, Henry 363
Whedon, Joss 348, 350
Wilgefortis, Azize245
Winifred, Azize 244

Yahudilik 167, 193, 194, 197, 209, 210, 212, 215-217, 235, 252, 253, 255, 370
Yanıltmaca 152, 154, 303
Yasa Kitabı 80-82, 157, 289
yasalar:
Amerikan federal düzleminde 351, 352
-da cezalar 24, 65, 200
-da kadın hakları 20, 272, 367
-da soyut kavramların somutlaşması 365, 366
Girit'te 200
Kilise ya da dindışı 111, 158, 203, 243, 359
Yahudi 209, 210, 215, 217, 252

Yaşlı Pliny 210
Yatırımcılar 155
yeme bozuklukları 130, 131
Yeni Dünya:
bakire topraklar olarak 279, 280
-ya gönderilen misyonerler 280, 281
-ya yerleşenler 282, 283
Yeni Kadın 328, 330-332
Yeni Sözleşme 230
yeşil hastalık 12, 127-130
yetişkinlik:
-de cinsellik 64, 166
-ğin sorumlulukları 167
-ğin yasal yaşı 173
ve geçiş törenleri 167, 174
*Youth and Sex* (Gençlik ve Seks) (Bromley ve Britten) 335
Yuhanna incili 247, 248, 259
Yumuşatıcılar 155
Yüksek Mahkeme, ABD 351, 363

zararı azaltma stratejisi 202
Zeus 202
Zina 196, 198, 215, 254, 284, 285
zührevi hastalık:
-ğın tedavisi için bakireler 63, 123, 304
için test yapılması 324
ve spekulum muayenesi 116, 118, 120

Bekâret nedir? Koruyup saklamak mı gerekir, yoksa hemen kurtulmak mı? Kaç çeşit bekâret vardır? Birinin bakire olup olmadığını anlayabilir miyiz? Bekâretin kanıtı yalnızca himen denilen küçücük bir doku parçası mıdır? Kaç çeşit himen vardır?

Yüzyıllardır aile, eğitim, tıp, yasa, din gibi ataerkil kurumlar tarafından bedenlerimiz üzerine inşa edilen bekâret kültürü hakkındaki kapsamlı araştırmasında Hanne Blank bunlar gibi daha birçok soruya yanıt arıyor. Blank, kitabın "Bekâretbilim" başlıklı ilk kısmında bekâretin tıbbi ve bilimsel yönleri konusuna odaklanırken aslında kolayca gözden kaçırılabilecek, varla yok arası, incecik bir zara "himen" adını veren tıp biliminin özünde işlevsiz bir zar parçasını nasıl "işlevli" hale getirdiğini ele alıyor. İkinci kısım "Bakire Kültürü" ise bekâretin toplumsal ve kültürel yönleriyle ilgileniyor: Bekâret gibi soyut kavramları uygulamaya geçirme sürecinin, kaçınılmaz olarak hem geçmişin hem günümüzün ortamını, kuramlarını, düşünüşlerini ve göreneklerini yansıttığını; kuşaktan kuşağa aktarıldığını ortaya koyuyor.

"Bekâret hakkında bildiğinizi sandığınız her şey yanlış," diyen Blank, bekâretle ilgili olarak şimdiye dek aklımıza gelmeyen, gelse bile hiç sorgulamadığımız sorular üzerinden bu mitin el değmemiş tarihinin izini sürüyor.